

การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ECHO CHAMBER ON FACEBOOK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก
โดย	นางสาวรวงคณาง อ้วนอก
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาต สถาปิตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ปรีชาต สถาปิตานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา รักษ์ยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วารางคณาง อู๋ยนอก : การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก (ECHO CHAMBER ON FACEBOOK) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร.พิรงรอง รามสูต, หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) องค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน และ (3) ผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ผ่านเพจเฟซบุ๊กที่มีแนวโน้มจะเกิดปรากฏการณ์แห่งห้องเสียงสะท้อน ในประเด็นการสื่อสารที่มีแนวโน้มแบ่งขั้วทางความคิด 2 ประเด็น คือ ประเด็นการจัดการผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ คือ วิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยบทความคิดเห็นบนโพสต์ของเพจ อีกทั้งยังสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ติดตามเพจที่มีความกระตือรือร้นสูง และค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ

ผลการศึกษารายองค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารทั้งสองประเด็น โดยการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ผู้ติดตามเพจสื่อสารความคิดเห็น โดยให้ข้อเท็จจริงและตั้งคำถามต่อข้อมูลที่ได้รับรวมกันน้อยกว่าการให้ความคิดเห็นถึง 9 เท่า การสัมภาษณ์พบว่าผู้ติดตามเพจมีวิถีเลือกรับและหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเอง 4 แบบ คือ 1) การหลีกเลี่ยงทางกายภาพต่อเนื้อหา 2) การไม่ทำความเข้าใจเนื้อหา 3) การเลือกรับข้อมูลเพื่อหาข้อโต้แย้ง และ 4) การเลือกรับข้อมูลเพื่อจับผิดผู้นำเสนอข้อมูล และการวิเคราะห์ด้วยบทความพบว่า ผู้ใช้เฟซบุ๊ก 1) เลือกรับและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียง 2) สร้างกลุ่มแบ่งขั้ว และ 3) สื่อสารกันอย่างเป็นภัย

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ได้แก่ 1) การนำเสนอข่าวสารของสื่อและบรรยากาศการสื่อสาร ส่งผลต่อเฉพาะการสื่อสารประเด็นการจัดการผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ 2) ปัจจัยด้านการกำกับดูแลเนื้อหา และ 3) ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการออกแบบฟีดเจอร์และฟังก์ชันการใช้งานโดยมีกลไกของอัลกอริทึมอยู่เบื้องหลัง ได้ลดทอนความซับซ้อนของข้อมูล ผลักดันเนื้อหาที่ได้รับความนิยม และสร้างสังคมของคนที่คิดเหมือนกัน โดยผู้ติดตามเพจประเมินว่าการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนมีผลทั้งด้านที่ดีและด้านเสีย ทั้งต่อตัวบุคคลและต่อสังคม

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5884665328 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: ECHO CHAMBER / FACEBOOK / SOCIAL MEDIA

WARANGKANANG UINORK: ECHO CHAMBER ON FACEBOOK. ADVISOR: PROF. PIRONGRONG RAMASOOTA, Ph.D., pp.

This research aims to study 1) the composition of Echo Chamber phenomena in communication on Facebook social media 2) the factors that affects the echo chamber and 3) the results of echo chamber evaluated by facebook users through some facebook pages that tends to cause echo chamber effect on 2 political issues: first is the tackling with persons who ‘show disrespect’ to the monarchy and the second is the turmoil during the ceremony in which Chulalongkorn University freshmen of academic year 2017 will pledge allegiance to the statue of king Rama V and VI. The researcher applied mixed methods by using content analysis and textual analysis for comments on posts of those pages, using in-depth interview for the admins and highly active followers of those pages and lastly documents collection was included.

After studying the echo chamber’s composition by using content analysis, it was found that the followers provided fact and question 9 times less than providing any opinion, when using in-depth interview found that there are 4 different types of information avoidance of the highly active followers; physical avoidance, inattention, adopting (some information) in order to contest and adopting (some information) in order to offend. And after applying textual analysis it was found that followers 1) filtered out some information and responded to them with biased, 2) built polarization groups, and 3) communicated with harmful speech.

The factors affecting the echo chamber are: 1) media’s presentation and communication climate, that affects only the second issue 2) the content regulation on the internet and 3) the feature and functional design of social media. It tends to reduce complex information, push popular content, and divide people in society into different attitudes; however, the followers evaluated that echo chamber affects person and society in both positive and negative aspects.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature

Academic Year: 2017

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยรู้สึกอยู่บ่อยครั้งว่าทุกก้าวย่างของชีวิตนั้นยาวนาน แต่ทุกอย่างมีจุดสิ้นสุด การศึกษาห้องเสียงสะท้อนในครั้งนี้ก็เช่นกัน นับครั้งไม่ถ้วนที่ผู้วิจัยเหน็ดเหนื่อยและวิตกกังวล แต่สุดท้ายวิทยานิพนธ์ก็ลุล่วง ผู้วิจัยต้องกราบขอขอบคุณอาจารย์พิรงรอง รามสูต ผู้จุดประกาย แนวแนวทาง และส่งเสริมให้ได้รับทุนวิจัย อาจารย์อัฉรารักษ์ รัศมิ์ธรรม ผู้ให้คำปรึกษามายาวนาน อาจารย์ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และอาจารย์พิมลพรรณ ไชยพันธ์ ในคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

คนสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือเพื่อน ขอขอบคุณชนเนตร ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งสร้างความขุ่นมัวแก่จิตใจผู้คน สำหรับผู้วิจัย ไม่ว่าจะต้องเผชิญกับความทุกข์อย่างไร การมีคนเข้าใจและอยู่เคียงข้างนั้นดีที่สุดในชีวิต ชนเนตรคือคนนั้นขณะที่ผู้วิจัยทำงาน ขอขอบคุณภคศิริที่ร้ออ่านและตรวจทาน ขอขอบคุณอริสสา ที่ช่วยประสานงาน เดินทางไปที่ต่าง ๆ ด้วยกัน ขอขอบคุณพี่พาฝัน ผู้ช่วยเหลือด้าน ภาษา รับฟังและให้กำลังใจ ขอขอบคุณสิริก้อง ที่พี่ดแบกงานให้ เทียบแนะนำทฤษฎี อยู่เสมอในเวลา ที่น้องอยากวิ่งไปหา ขอขอบคุณพิสิทธิ์ที่ช่วยค้นคว้าข้อมูล ขอขอบคุณน้องอมรรัตน์ ช่วยเหลือในโมงยาม อันรีบร้อนแล้วยังแถมขนมให้กิน ขอขอบคุณพี่ณัฐรณนทร์ เพื่อนรับทุนอันเป็นที่พึง ขอขอบคุณเสียราษ ศักดิ์ ให้สัมภาษณ์เรื่องไอที ณ กลางป่ากลางเขา เป็นการเก็บข้อมูลที่ประทับใจเหลือเกิน ขอขอบคุณ อีรศักดิ์ ที่พาไปเก็บข้อมูลที่ต่างหวัด และขอขอบคุณพี่วัตตนสวัสดิ์ที่แนะนำแหล่งข้อมูลและให้หนังสือ

สำหรับผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความกล้าหาญที่ท่านเปิดเผยตัว ความมีน้ำใจและความเมตตา ที่สละเวลาให้ แม้เราต่างเป็นคนแปลกหน้าต่อกัน ขอขอบคุณและขอเรียนว่ารู้สึกยินดีที่ได้รับฟังเรื่องราวของท่าน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะใช้อินเทอร์เน็ตอย่างรู้เท่าทันสืบไป นอกจากนี้ ขอขอบคุณอาจารย์พิจิตรา ในความกรุณาให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ และพี่อาทิตย์ ในความใจดีสม่ำเสมอ ขอขอบคุณคุณสฤณี อาชวานันทกุล และพี่ที่ปกร วุฒิพิทยามงคล ในการให้คำแนะนำเมื่อผู้วิจัยจัดงานเสวนาเพิ่มความรู้ให้แก่ตัวผู้วิจัยเอง ขอขอบคุณพี่เจ้าหน้าที่คณะ นิเทศศาสตร์ที่ไม่อาจเอ่ยนามได้หมดที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ขาดไม่ได้คือพี่สุธาทิพย์ เลขาฯ รองอธิการบดีผู้ใจดีเสมอ

สุดท้าย ขอขอบคุณคนที่มีส่วนส่งเสริมให้ผู้วิจัยเดินทางมาถึงตรงนี้ คือพี่ภัสสรและพี่สุภาพรรณ หัวหน้างาน ผู้ให้โอกาสผู้วิจัยแบ่งเวลามาเรียนหนังสือ ขอขอบคุณโครงการทุนวิจัย มหาบัณฑิต (สกว.) ที่สนับสนุนเงินทุน ขอขอบคุณครอบครัวเรียบร้อย ที่ดูแลผู้วิจัยตั้งแต่เด็กจนโต และสุดท้าย ขอขอบคุณพ่อแม่ที่รอคอย เปิดกว้างให้ผู้วิจัยเลือกทางเดินของตัวเองตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิด.....	9
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน.....	9
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาหารือ.....	22
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัย.....	29
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก.....	44
2.1.5 แนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต.....	49
2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	52
2.2.1 งานศึกษาตามแนวคิดห้องเสียงสะท้อน.....	52
2.2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต.....	54
2.2.3 งานศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของคนไทย.....	56

2.3	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	60
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	61
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
3.2	เครื่องมือหลักที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลวิจัย.....	70
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	71
4.1	องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก.....	71
4.1.1	ข้อเท็จจริงเหตุการณ์ทั้ง 2 ประเด็นที่ศึกษา.....	71
4.1.2	ที่มา ลักษณะเนื้อหา ประเด็นที่แต่ละเพจนำเสนอ.....	88
4.1.3	ลักษณะการมีส่วนร่วมและการหลีกเลี่ยงข้อมูลของผู้ติดตามเพจ.....	104
4.1.4	องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการแสดงความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ.....	113
4.2	ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก.....	172
4.2.1	การนำเสนอข่าวสารของสื่อและการรับรู้บรรยากาศสังคมของผู้ติดตามเพจ.....	172
4.2.2	การกำกับดูแลเนื้อหาโดยภาครัฐและเฟซบุ๊ก.....	185
4.2.3	ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์.....	191
4.3	ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และภาวะห้องเสียงสะท้อน.....	199
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	202
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	202
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	207
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	220
5.4	ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	224
	รายการอ้างอิง.....	226
	ภาคผนวก.....	247
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	270

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 2.1 เปรียบเทียบแนวคิดห้องเสียงสะท้อนกับวงเกลียวแห่งความเงียบงัน	22
ตาราง 2.2 เปรียบเทียบแนวคิดการสื่อสารที่เป็นภัย	43
ตาราง 2.3 สรุปรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้ใช้เฟซบุ๊ก	48
ตาราง 2.4 ลักษณะและรูปแบบเนื้อหาที่ถูกใช้มากในการสนทนาในเฟซบุ๊ก	49
ตาราง 2.5 สรุปรูปแบบแนวคิดพื้นฐานของ 5 อุดมการณ์	56
ตาราง 2.6 สรุปรูปแบบเปรียบเทียบแนวคิดอนุรักษ์นิยมกับแนวคิดประชาธิปไตย	58
ตาราง 3.1 สรุปรูปแบบแนวคิดทางการเมืองของเพจที่คัดเลือกมาศึกษา	62
ตาราง 3.2 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา	63
ตาราง 3.3 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เลือกมาศึกษา	63
ตาราง 3.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ด้วยบท และคำถามสัมภาษณ์	67
ตาราง 3.5 สรุปรูปแบบวิธีวิจัย	70
ตาราง 4.1 Timeline สรุปรูปแบบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปิดล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	72
ตาราง 4.2 Timeline อธิบายเหตุวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	77
ตาราง 4.3 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา	103
ตาราง 4.4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ติดตามเพจ	104
ตาราง 4.5 สรุปรูปแบบประเด็นที่เลือกมาวิเคราะห์ ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	114
ตาราง 4.6 สรุปรูปแบบประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของประชาชน	121
ตาราง 4.7 สรุปรูปแบบทิศทางความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	124

ตาราง 4.8 จำนวนและสัดส่วนของการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่ จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	136
ตาราง 4.9 จำนวนและสัดส่วนการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ประเด็นการจัดการกับผู้ ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์.....	137
ตาราง 4.10 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชัง ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหา ว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	139
ตาราง 4.11 ปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังในแต่ละระดับ ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูก กล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	139
ตาราง 4.12 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารลำแหม่มต ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่ จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	141
ตาราง 4.13 สรุปประเด็นที่เลือกวิเคราะห์ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	143
ตาราง 4.14 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของ จุฬาฯ และวรมสภานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ	150
ตาราง 4.15 สรุปทิศทางความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	154
ตาราง 4.16 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	165
ตาราง 4.17 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชัง ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	168
ตาราง 4.18 ปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังในแต่ละระดับ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวาย สัตย์ฯ.....	169
ตาราง 4.19 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารลำแหม่มต ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	171
ตาราง 4.20 รายชื่อผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดตามมาตรา 112 บนอินเทอร์เน็ต	186
ตาราง 4.21 สรุปวิธีการกลั่นกรองเนื้อหาของแอดมินแต่ละเพจ	189
ตาราง 4.22 จำนวนการร้องขอข้อมูลจากรัฐบาลไทยต่อเฟซบุ๊ก	191
ตาราง 5.1 สรุปลักษณะของห้องเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นในแต่ละเพจ.....	209

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพ 2.1 กล้องข้อความอธิบายแนวทางการศึกษาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	13
รูปภาพ 2.2 แผนผังแสดงความเกี่ยวข้องของแนวคิดการสื่อสารที่เป็นภัย	43
รูปภาพ 2.3 กราฟิก 5 ปัจจัยหลักที่อัลกอริทึมของเฟซบุ๊กใช้คำนวณเพื่อแสดงผลโพสต์	47
รูปภาพ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	60
รูปภาพ 4.1 แผนผังพื้นที่งานประกอบการทำความเข้าใจเหตุการณ์ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์	76
รูปภาพ 4.2 หน้าเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	88
รูปภาพ 4.3 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	90
รูปภาพ 4.4 หน้าเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก	91
รูปภาพ 4.5 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก	93
รูปภาพ 4.6 หน้าเพจ jod 8riew.....	94
รูปภาพ 4.7 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจ jod 8riew	95
รูปภาพ 4.8 หน้าเพจ Jessada Denduangboripant	96
รูปภาพ 4.9 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจ Jessada Denduangboripant	98
รูปภาพ 4.10 หน้าเพจดงผู้ดี V.2.....	99
รูปภาพ 4.11 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจดงผู้ดี V.2	100
รูปภาพ 4.12 หน้าเพจไข่แมว	101
รูปภาพ 4.13 ตัวอย่างเนื้อหาเสียดสีของเพจไข่แมว.....	102
รูปภาพ 4.14 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจไข่แมว.....	103
รูปภาพ 4.15 แผนภูมิแสดงปริมาณการสื่อสารความคิดเห็น (Comment).....	113
รูปภาพ 4.16 โพสต์ 1 สาวเสื่อเทาโพสต์หมิ่น (เกาะสมุย) ถูกจับได้.....	115
รูปภาพ 4.17 โพสต์ 2 กฎหมาย 112 ช่วยให้หนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) รอดตาย.....	115

รูปภาพ 4.18 โปสเตอร์ 3 หนุ่มค้ายาบ้าและโปสเตอร์หมิ่นถูกตำรวจจับ	116
รูปภาพ 4.19 โปสเตอร์ 4 วาสนาและ Voice TV ปล่อยข้าวเท็จเลียนร้องเพลงภายในหลวง	116
รูปภาพ 4.20 โปสเตอร์ 5 หญิงพุดดำเจ้าบนรถเมล์ถูกตบหน้า.....	117
รูปภาพ 4.21 โปสเตอร์ 6 คอมเมนต์ “ซุ่มนถวายเป็นพ้อหลวง” บน live บุกร้านโรตี	117
รูปภาพ 4.22 โปสเตอร์ 7 สาวเสื้อเทา (สมุย) ไม่ควรต้องขอขมาฯ ต่อหน้าฝูงชน.....	118
รูปภาพ 4.23 โปสเตอร์ 8 หนุ่มโรงงานถูกถีบ.....	119
รูปภาพ 4.24 โปสเตอร์ 9 ฝูงชนบุกร้านน้ำเต้าหู้ หนุ่มโปสเตอร์หมิ่น (ภูเก็ต).....	119
รูปภาพ 4.25 โปสเตอร์ 10 โดเรมอนเห็นหนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) ถูกถีบ.....	120
รูปภาพ 4.26 แผนภูมิแสดงสัดส่วนการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยและการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็นการ จัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	136
รูปภาพ 4.27 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในแต่ละเพจ ประเด็นการจัดการ กับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	137
รูปภาพ 4.28 โปสเตอร์ 1 เนติวิทย์ไม่มีความรับผิดชอบต่ออำนาจที่ได้รับมา	143
รูปภาพ 4.29 โปสเตอร์ 2 ชาวหมอตูลย์แนะนำให้เนติวิทย์ลาออก.....	144
รูปภาพ 4.30 โปสเตอร์ 3 เนติวิทย์กับอาจารย์หญิงชุดดำ อาจเป็นพวกเดียวกัน	144
รูปภาพ 4.31 โปสเตอร์ 4 เนติวิทย์วางแผนร่วมกับนักข่าว.....	145
รูปภาพ 4.32 โปสเตอร์ 5 อาจารย์เรื่องวิทย์เข้าโรงพยาบาล	146
รูปภาพ 4.33 โปสเตอร์ 6 เนติวิทย์ผิดที่ป่วนงาน จุฬาฯ พลาดที่จัดการปัญหาผิด.....	147
รูปภาพ 4.34 โปสเตอร์ 7 อาจารย์เรื่องวิทย์เป็น กปปส.....	149
รูปภาพ 4.35 โปสเตอร์ 8 จุฬาฯ ยึดตำแหน่งจากเนติวิทย์.....	149
รูปภาพ 4.36 แผนภูมิแสดงสัดส่วนการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยและการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็น ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ	165
รูปภาพ 4.37 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในแต่ละเพจ ประเด็นความวุ่นวาย ในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	166
รูปภาพ 4.38 กราฟแสดงปริมาณข้อความจากงานวิจัยของพิจิตราและแมททิว	175

รูปภาพ 4.39 แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์ที่แต่ละเพจนำเสนอ ประเด็นการจัดการคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์.....	176
รูปภาพ 4.40 แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์ที่แต่ละเพจนำเสนอ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ.....	177
รูปภาพ 4.41 ลักษณะของหน้านิวส์ฟีดที่แสดงบนเว็บเบราว์เซอร์และบนสมาร์ตโฟน.....	192
รูปภาพ 4.42 วิธีเลือกการแสดงผลความคิดเห็น Top comments อยู่ด้านบนเสมอ.....	193
รูปภาพ 4.43 เปรียบเทียบการแสดงผลความคิดเห็นที่แตกต่างกัน	194
รูปภาพ 4.44 การแนะนำเพจที่คล้ายกัน ผ่านพีเจอร์ More Pages You May Like	195
รูปภาพ 4.45 ตัวอย่างการแสดงชื่อบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเพื่อนผ่านกิจกรรมการกดถูกใจในเพจ.....	196
รูปภาพ 4.46 ตัวอย่างการแสดงชื่อบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเพื่อนผ่านกิจกรรมการถูกใจโพสต์	196
รูปภาพ 4.47 พีเจอร์โพสต์บนหน้านิวส์ฟีดและบนหน้าหน้าใหม่ไลน์	197
รูปภาพ 4.48 พีเจอร์การแชร์	197
รูปภาพ 4.49 พีเจอร์การตอบโต้เนื้อหา	198
รูปภาพ 4.50 ฟังก์ชันซ่อนและรายงานเนื้อหา	199
รูปภาพ 5.1 แผนภูมิสรุปองค์ประกอบของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน	203
รูปภาพ 5.2 แผนภูมิเปรียบเทียบปริมาณสัดส่วนการสื่อสารอย่างเป็นภัย รวมสองประเด็นที่ศึกษา.....	204
รูปภาพ 5.3 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย 3 รูปแบบ	204

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การสร้างเวทีที่เปิดกว้างเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น เป็นรูปแบบการสื่อสารที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตย Jürgen Habermas นักปรัชญาและนักสังคมศาสตร์ชาวเยอรมัน เชื่อว่าสังคมยุโรปช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อสนทนาและถกเถียงอภิปรายกันถึงเรื่องการเมืองการปกครอง ในพื้นที่อิสระที่เรียกว่า Public Sphere (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) แต่ปัจจุบันพื้นที่ทางกายภาพเช่นนั้นหดหายไปตามสภาพสังคมที่มีความเป็นปัจเจกสูง การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตช่วงปี ค.ศ. 1980 (Briggs & Burke, 2009, pp. 264-267) ที่สามารถเชื่อมโยงผู้คน และข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลกเข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นความหวังใหม่ของการสร้างสังคมประชาธิปไตย

อินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพราะสามารถเชื่อมโยงผู้คนทุกระดับจากทั่วโลกเข้าด้วยกัน โดยเอาชนะอุปสรรคด้านพื้นที่และเวลา ทำให้ผู้ใช้สามารถรวมตัวกันอย่างยืดหยุ่น สร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่ ที่กว้างขวางไปกว่าชุมชนทางกายภาพสู่ชุมชนเสมือนจริงของคนที่มีความสนใจร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ดังที่จะพบตามสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ว่ามีกลุ่มความสนใจหลายแบบ ทั้งข่าวสารบ้านเมือง สังคมวัฒนธรรม และความบันเทิง อินเทอร์เน็ตจึงเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างให้คนเข้าถึงได้ง่าย ทั้งเพื่อการสร้างและการค้นหาข้อมูลข่าวสาร จนกลายเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ มีข้อมูลหลากหลาย มีความทันสมัย และราคาถูกลงเมื่อเทียบกับสื่ออื่น สามารถเสริมสร้างความรอบรู้ ความคิดเป็นเหตุเป็นผลให้แก่ผู้ใช้ ในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตยังยากต่อการปิดกั้นหรือแทรกแซงจากรัฐเมื่อเทียบกับสื่อแบบดั้งเดิม อย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพราะถูกออกแบบมาให้ผู้ใช้สร้างเนื้อหาเองได้ (User-Generated Content) การออกแบบให้เป็นสื่อที่ไม่รวมศูนย์ (Decentralized Designs) ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของพลเมืองอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น

นอกจากนี้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทุกรูปแบบที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตยังมีคุณลักษณะที่เอื้อให้การโต้เถียงอภิปราย (Argumentative) เป็นไปได้ง่าย ผู้ใช้เป็นทั้งผู้รับและส่งสารในเวลาเดียวกัน คอมพิวเตอร์สามารถสื่อสารได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ภาพ เสียง หรือแม้แต่การสื่อสารแบบเผชิญหน้า ที่สำคัญคือราคาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และราคาค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็มีความหลากหลาย เข้าถึงผู้ใช้ต่างฐานะทางเศรษฐกิจมากขึ้น คุณลักษณะของคอมพิวเตอร์กับศักยภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงถือเป็นปัจจัยเสริมกันให้การแลกเปลี่ยนความเห็นบนโลกออนไลน์เป็นไปได้ง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้อินเทอร์เน็ตมีศักยภาพมหาศาลในการเปิดพื้นที่แก่ความหลากหลาย แต่สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต กลับถูกออกแบบมาให้ผู้ใช้ปรับเปลี่ยนเพื่อเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้ง่าย โดยข้อมูลมหาศาลในสื่อสังคมออนไลน์ถูกจัดการด้วยระบบอัตโนมัติซึ่งสุ่มเลือกข้อมูลที่คาดว่าผู้ใช้งานต้องการมาป้อนให้ผู้ใช้ เปิดให้ผู้ใช้เลือกเฉพาะข้อมูลที่ชอบซ้ำแล้วซ้ำเล่า กีดกันข้อมูลที่ไม่ชอบออกไป (Sunstein, 2009, p. xi-3) จนอาจกลายเป็นการสื่อสารที่เลือกรับฟังแต่ข้อมูลหรือความคิดเดิม ๆ แม้ว่าข้อมูลที่เลือกรับอาจไม่มีประโยชน์ สร้างความเชื่อที่ผิดแก่ผู้ใช้ และนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นที่ขาดคุณภาพ

ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) เป็นแนวคิดที่ตั้งคำถามถึงคุณภาพของการเลือกรับข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีข้อสังเกตหลักว่าแทนที่อินเทอร์เน็ตจะทำให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลและได้ฟังความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น กลับจะทำให้ทัศนคติของผู้ใช้คับแคบลง เนื่องจากคุณลักษณะที่เอื้อให้ผู้ใช้เลือกรับ คัดกรองข่าวสารเฉพาะที่ตรงกับความเชื่อ ความคิดเห็นหรือไม่ขัดกับความสบายใจของตนเอง จึงทำให้ผู้ใช้ถูกห้อมล้อมด้วยความคิดเดิม ๆ ที่รับฟังซ้ำ ๆ ส่งผลให้อคติถลำลึกมากขึ้น และไม่ยอมรับ ไปจนถึงโจมตีความเห็นที่แตกต่าง (Sunstein, 2009 และสถณี อาชวานันทกุล, 15 พฤศจิกายน 2553)

เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นผลของห้องเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้คือ ความตกใจของประชาชนชาวอเมริกัน โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองแบบหัวก้าวหน้า (Liberal) ตั้งตัวไม่ทันกับผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 เมื่อโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ผู้สมัครจากพรรค Republican ฝ่ายอนุรักษนิยม (Conservative) ชนะการเลือกตั้ง ทั้งที่ในช่วงหาเสียง ความคิดส่วนใหญ่ที่เห็นปรากฏต่อในสื่อของฝ่ายหัวก้าวหน้าคือ ทรัมป์ไม่มีทางชนะ คนผิวสีหรือคนอายุต่ำกว่า 35 จะไม่เลือกแน่นอน (The Matter, 9 พฤศจิกายน 2559) นำมาสู่การตั้งคำถามว่าเหตุใดพวกเขาจึงไม่เห็นเสียงสนับสนุนทรัมป์บนอินเทอร์เน็ตเลย สาเหตุที่คาดการณ์กันก็คือวิธีการเลือกรับข่าวสารของผู้ใช้เฟซบุ๊กกับอัลกอริทึม (Algorithm) ของเฟซบุ๊ก (The Matter, 13 พฤศจิกายน 2559) ที่ร่วมกันกีดกันข่าวที่ไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของตัวเองออกไป และสร้างพื้นที่ข้อมูลที่สอดคล้องกับความคิดตัวเองหรือห้องเสียงสะท้อนของตัวเองขึ้นมา อีกทั้งในช่วงหาเสียง สื่ออเมริกันและสื่อทั่วโลกพยายามเสนอข้อมูลให้เห็นว่าคนที่สนับสนุนทรัมป์เป็นคนโง่ เหยียดผิว เหยียดเพศ ไม่น่าคบ ทำให้คนสนับสนุนทรัมป์ไม่กล้าออกตัวแรง ไม่พูดเรื่องนี้กับสาธารณชนและบนอินเทอร์เน็ต แต่เก็บไปแสดงออกในคุหา (ทีปกร วุฒิพิทยามงคล, 15 พฤศจิกายน 2559)

จากการสังเกตการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทยแบบไม่เป็นทางการ ตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่ามีการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน เนื่องจาก โดยทั่วไปแล้วสื่อสังคมออนไลน์จะถูกใช้เพื่อความบันเทิง โฆษณา รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ บอกเล่าเรื่องราว ไปจนถึงแลกเปลี่ยนความเห็น

ตั้งแต่เรื่องระบอบการเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม งานประเพณีต่าง ๆ ฯลฯ สื่อสังคมออนไลน์เต็มไปด้วยข้อมูล การแพร่กระจายข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว การถกเถียงมักมีการแบ่งฝักฝ่าย ต่ำทอกัน ส่งต่อข้อมูลที่ปราศจากเหตุผล หลายเรื่องราวถูกเชื่อมโยงสู่ความแตกแยกทางการเมืองของประชาชนซึ่งเคยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมืองบนท้องถนน เช่น เสื้อแดง เสื้อเหลือง ในบางช่วงเวลาโลกออนไลน์จึงเป็นพื้นที่แห่งความเกลียดชัง การถกเถียงที่เกิดขึ้นได้ซ้ำเติมความแตกแยกที่มีอยู่ มากกว่าการสร้างความสมานฉันท์ (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555; โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อและพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม, 2554) หรือสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม

ปรากฏการณ์เหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องการทำความเข้าใจการแลกเปลี่ยนความเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊ก ที่สะท้อนภาพการดำรงอยู่ของความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ซึ่งความเป็นประชาธิปไตยยังอยู่ในสถานะกำลังพัฒนา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการสื่อสารแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการจัดการผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ ในช่วงเวลาหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของชาติ และช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของสังคมไทย และศึกษาการสื่อสารแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 เนื่องจากเป็นประเด็นปัญหาภายในมหาวิทยาลัยที่ถูกพูดถึงในสังคมอย่างเป็นวงกว้าง ในฐานะเป็นพิธีกรรมของสถาบันการศึกษาที่ถูกมองว่ามีความเป็นเลิศทางวิชาการและเกี่ยวข้องกับผูกพันกับสถาบันกษัตริย์สูง

สถาบันกษัตริย์มีบทบาทต่อสังคมไทยมายาวนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล 9 ครองราชย์สมบัตินานที่สุดในประวัติศาสตร์ และยังมีพระราชกรณียกิจในด้านการพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชน ปรากฏในรูปของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริครอบคลุมพื้นที่เกือบทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยเริ่มตั้งแต่กลางทศวรรษ 2490 เป็นต้นมา เป็นเวลานานกว่า 70 ปี จวบจนสิ้นรัชสมัย มีจำนวนมากกว่า 4,000 โครงการ (ชนิดา ชิตบัณชิตย์, 2550; สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2559) สถาบันกษัตริย์และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่รักของประชาชนชาวไทยจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ในทางปฏิบัติกฎหมายนี้ถูกนำมาใช้ปิดกั้นเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชน การพูดถึงสถาบันกษัตริย์ในสังคมไทยจึงมักเป็นไปโดยลับ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่เปิดเผยอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ตาม

เมื่อถึง วันที่ 13 เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2559 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล 9 เสด็จสวรรคต ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความเจ็บงันเศร้าโศก ชาวการเสด็จสวรรคตกลายเป็นข่าวใหญ่ที่สุด ปกคลุมทุกพื้นที่สื่อและทุกพื้นที่ในสังคมไทย เป็นภาวะที่การสื่อสารในสังคมที่มีความพิเศษอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ข้อมูลเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กระจายไปทุกแห่งหน ทั้งข่าวที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และข้อมูลเท็จ เช่น พระราชดำรัสปลอม¹ ชาวการตั้งวันกษัตริย์โลก² ในช่วงเวลานี้มีผู้ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นสถาบันกษัตริย์ปรากฏเป็นข่าวหลายกรณี ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้ถูกประชาชนด้วยตนเองปิดล้อมที่พุกอ้ายและทำร้ายร่างกาย ทั้งที่เป็นผลจากการสื่อสารในเฟซบุ๊ก และที่เกิดขึ้นแล้วถูกนำมากล่าวถึงในเฟซบุ๊ก การจัดการกันเองของประชาชนนี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและยังแสดงให้เห็นถึงความไม่อดทนอดกลั้นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กจะแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลในประเด็นเหล่านี้ได้อย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองผูกพันกับสถาบันกษัตริย์มาแต่แรกเริ่ม คือก่อตั้งขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2459 โดยเป็นการขยายจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง³ การก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับเป็นการสถาปนา

¹ พระราชดำรัสปลอมเคยเผยแพร่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว กลับมาระบาดอีกครั้งหลังวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 การปลอมแปลงมักทำเป็นรูปแบบของภาพนิ่งพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ประกอบกับข้อความที่อ้างว่าเป็นพระราชดำรัส เพื่อให้คนเข้าใจผิดว่าเป็นพระราชดำรัส เช่น ข้อความ “๓๖ แผนที่ชีวิตของพ่อ” เป็นเนื้อหาจากหนังสือ Life's Little Instructions ของ H. Jackson Brown Jr. แปลเป็นภาษาไทยเมื่อปี พ.ศ. 2539 สำนักพระราชเลขานุการเคยออกประกาศในปี พ.ศ. 2548 แจ้งให้ทราบว่าข้อความ “๓๖ แผนที่ชีวิตของพ่อ” เป็นการแอบอ้าง (ทิวสน, 10 พฤศจิกายน 2559; Drama Lawyer, 22 ตุลาคม 2559)

² มีการแชร์ข้อความในสังคมออนไลน์ระบุว่า ทางยูเอ็น หรือสหประชาชาติ ได้มีมติให้วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันกษัตริย์โลก (King Day) เพื่อระลึกถึงในหลวง ร.9 แต่อันที่จริงแล้ว UN มีมติให้วันที่ 5 ธันวาคม เป็น “วันดินโลก” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เนื่องจากตระหนักถึงพระราชกรณียกิจในการพัฒนาทรัพยากรดิน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเกษตร ส่วนคำที่คล้ายกันคือ King's Day เป็นวันพระมหากษัตริย์ของประเทศเนเธอร์แลนด์ มีการเฉลิมฉลองกันทุกวันที่ 27 เมษายน ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของ สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งเนเธอร์แลนด์ (เช็กก่อนแชร์, 2560; kapook, 2560)

³ เดิมเริ่มต้นจากการเป็นโรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน ที่ ร. 5 โปรตเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้น ณ ตึกยาวข้างประตูพิมานชัยศรีในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. 2442 ต่อมาเมื่อ 1 เมษายน พ.ศ. 2445 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก เพื่อผลิตบุคลากรให้รับราชการ ให้ทันต่อพระบรมราชโบายปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2453 ร. 6 ให้สถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กนี้เป็นสถาบันอุดมศึกษา พระราชทานนามว่า “โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”

สถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย โดยให้ตั้งอยู่ในอำเภอปทุมวัน บนที่ดินให้เช่าของกรมพระคลังข้างที่ ซึ่งเป็นที่ดินสำหรับจัดหาประโยชน์แก่บาทบริจาริกาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว⁴ ด้วยกำเนิดจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการดั่งนี้ จึงนำมาสู่การรื้อฟื้นประเพณีการถวายตัวของนักเรียนมหาดเล็กหลวงต่อพระเจ้าแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2540 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนเข้าเป็นนิสิตจุฬาฯ สำหรับนิสิตชั้นปีที่หนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก (สำนักบริหารกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559) จุฬาฯ ถือว่าพิธีนี้เป็นประเพณีการระลึกถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของมหาวิทยาลัย การเข้าร่วมพิธีจึงเป็นห้วงเวลาอันศักดิ์สิทธิ์ของนิสิตใหม่ที่จะเข้าสู่การเป็นนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอย่างเต็มภาคภูมิ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 6 กันยายน 2560)

ในแต่ละปี พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ ข้อมูลที่ถูกนำเสนอ เช่น การดำเนินพิธีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ความรู้สึกของนิสิตใหม่ต่อการร่วมพิธี ปรากฏพร้อมกับภาพนิสิตใหม่นับพันคนนั่งคุกเข่าก้มมือถวายบังคมไหว้พระบรมรูปสองรัชกาล แต่ในปี พ.ศ. 2559 และปี พ.ศ. 2560 พิธีไม่ได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย โดยปี พ.ศ. 2559 นายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล นิสิตชั้นปีที่หนึ่งและเพื่อนนิสิตใหม่อีกคนหนึ่งลุกจากแถวนั่งคุกเข่าก่อนจะถึงขั้นตอนการยกมือถวายบังคม ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากมาย แต่จบลงโดยเหตุการณ์ไม่ลุกลามบานปลาย

เมื่อถึงปี พ.ศ. 2560 วันที่ 4 พฤษภาคม เนติวิทย์ได้รับเลือกจากตัวแทนนิสิตของแต่ละคณะ ซึ่งมีคณะละไม่เกิน 3 คน ให้เป็นประธานสภานิสิต มีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารงานขององค์การบริหารสโมสรนิสิต (อบจ.)⁵ วันที่ 3 สิงหาคม 2560 สภานิสิต รวมทั้งนายเนติวิทย์ ได้เข้าร่วมพิธีถวายสัตย์ของรุ่นน้อง มีเหตุการณ์ความวุ่นวายเกิดขึ้น คือมีฝนตกลงมาในระหว่างพิธี กลุ่มสภา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴ ปี 2482 พ.ต.หลวงพิบูลสงคราม อธิการบดีจุฬาฯ และนายกรัฐมนตรี ทำหนังสือแก่คณะผู้สำเร็จราชการเพื่อขอที่ดินผืนนี้ และเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรโดยเป็นร่างพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ตำบลปทุมวัน อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร พระราชบัญญัติดังกล่าวผ่านรัฐสภาออกเป็นกฎหมายบังคับใช้ ที่ดินนี้จึงเป็นของจุฬาฯ โดยสมบูรณ์ และไม่ได้เป็นที่ดินของพระคลังข้างที่อีกต่อไป (TCU, 1 เมษายน 2557)

⁵ สภานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ส.ภ.จ.) และองค์การบริหารสโมสรนิสิต (อบจ.) เป็นองค์ประกอบของสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ส.จ.ม.) โดย อบจ. มาจากการเลือกตั้งของนิสิตทั้งมหาวิทยาลัย มีหน้าที่บริหารการดำเนินงานกิจกรรมส่วนกลางของมหาวิทยาลัย เช่น งานรับน้องก้าวใหม่ งานลอยกระทงจุฬาฯ งานฟุตบอลประเพณีฯ ส่วนสภานิสิต มาจากการเลือกของสมาชิกสามัญ (ตัวแทนคณะละไม่เกิน 3 คน จาก 19 คณะ ซึ่งตามระเบียบแล้ว มาจากการเลือกตั้งของนิสิตในคณะ) สภานิสิตมีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารงานของ อบจ. ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภานิสิต พิจารณาและควบคุมการจัดสรรงบประมาณของ อบจ. (ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529; สำนักบริหารกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

นิสิตรวมถึงนายเนติวิทย์ได้เดินทางผ่านด้านหน้าของพื้นที่พิธี และมีอาจารย์คนหนึ่งดึงตัวนิสิตไว้โดยการเข้าล็อกคอกจากด้านหลัง เหตุการณ์นี้ทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยลงโทษกลุ่มนิสิตดังกล่าวโดยการตัดคะแนน ส่งผลให้นิสิตที่มีตำแหน่งสภานิสิต พ้นจากตำแหน่ง

ความซุกมุ่นในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่เกิดขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัยและคำตัดสินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลายเป็นประเด็นปัญหาที่ถูกพูดถึงในสังคมอย่างเป็นวงกว้าง เฟซบุ๊กกลายเป็นช่องทาง การสื่อสารที่ฝ่ายความขัดแย้งและฝ่ายสนับสนุนต่าง ๆ ได้เล่าเรื่องราวและแสดงความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งให้ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป ผู้ใช้เฟซบุ๊กทั้งคนที่เกี่ยวข้อง เป็นศิษย์เก่า และคนภายนอก ต่างก็ให้ความสนใจ จำนวนและความหลากหลายของผู้คนที่เข้าแสดงความคิดเห็นชวนให้คิดว่าจะมีการถกเถียงในประเด็นที่หลากหลายทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ และหลักการเกี่ยวกับพิธีการและเสรีภาพต่าง ๆ

เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยต้องการทำความเข้าใจวิธีการสื่อสารของผู้ใช้เฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดทั้งสองบริบทดังที่กล่าวมา ผ่านแนวคิดห้องเสียงสะท้อน นำมาสู่การตั้งคำถามวิจัยดังนี้

1.2 ปัญหำวิจัย

- (1) การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา มีองค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนหรือไม่ อย่างไร
- (2) ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา
- (3) ผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนคืออะไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา
- (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา
- (3) เพื่อศึกษาผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก” ศึกษาปรากฏการณ์ทางการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก โดยเลือกศึกษาการสื่อสาร 2 ประเด็น ได้แก่

(1) ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ศึกษาในบริบทหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต ในระยะเวลา 101 วัน ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2560 ตามกำหนดไว้ทุกซ์ 100 วัน หรือ ช่วงพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล

(2) ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 ศึกษาในบริบทหลังเกิดเหตุการณ์ จนถึงหลังมีคำตัดสินลงโทษกลุ่ม นิสิตที่เดินผ่านพื้นที่พิธีแล้วเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม ถึงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2560 รวมเป็นระยะเวลา 36 วัน

1.5 นิยามศัพท์

(1) ปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ถูกตีกรอบให้จำกัดเฉพาะ ความเห็นพ้องตามกัน จนไม่มีพื้นที่ว่างให้แก่ข้อมูลทางเลือกอื่น ภายในห้องเสียงสะท้อนมีการ กลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร (Filters) การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วความคิดความเชื่อ (Group Polarization) และการแพร่กระจายความคิดความเชื่อ (Cascade) มักเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถ ได้ตอบกันได้ มีเทคโนโลยีป้องกันข้อมูลทำงานร่วมกับการเลือกรับรู้ของผู้ใช้

(2) ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หมายถึง การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเพจเฟซบุ๊กที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางที่สังคมหรือรัฐ ควรปฏิบัติต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลซึ่งถูกสงสัยหรือถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

(3) ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายถึง การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเพจเฟซบุ๊กที่ศึกษาเกี่ยวกับที่กรณีที่ กลุ่มนิสิตและสภานิสิตเดินผ่านพื้นที่ประกอบพิธีดังกล่าว และมีอาจารย์เข้าควบคุมตัวนิสิตโดยการดึง ตัวล็อกคอจากด้านหลัง รวมถึงการที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคณะกรรมการส่งเสริมวินัยนิสิต ลงโทษตัดคะแนนความประพฤตินิสิตกลุ่มนี้⁶ ส่งผลให้นิสิตที่มีตำแหน่งในสภานิสิตต้องพ้นจาก ตำแหน่ง⁷

(4) การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก หมายถึง การสื่อสารของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กใน เพจที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเนื้อหา การตอบโต้เนื้อหาลักษณะต่าง ๆ หรือวิธีอื่นที่ไม่ตอบสนอง ต่อเนื้อหาโดยตรง เช่น การรายงาน (Report) และการซ่อน (Hide) ผ่านการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ รูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์เป็นแบบเป็นเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ติดตามกับผู้ติดตาม

⁶ คู่มือสารคำสั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ลงโทษตัดคะแนนความประพฤตินิสิต ที่ภาคผนวก ก.

⁷ คู่มือสารคำสั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ให้สมาชิกสภานิสิตสามัญพ้นจากตำแหน่ง ที่ภาคผนวก ข.

เป็นต้น ทั้งนี้ เพลงที่เลือกศึกษาได้แก่ เพลงองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน เพลงขบวนการเสรีไทยเพชบุรี เพลง jod 8riew เพลง Jessada Denduangboripant เพลงดงผู้ดี v.2 และเพลงไข่มแหวน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ยังไม่แพร่หลายในสังคมไทย

(2) เข้าใจการสื่อสารของกลุ่มคนในประเด็นความขัดแย้งที่มีความอ่อนไหวสูง ในบริบทออนไลน์

บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก มีแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์และอภิปรายผล และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิด

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน มีแนวคิดย่อยด้วย 2 แนวคิด

2.1.1.1 แนวคิดห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber)

2.1.1.2 ทฤษฎีวงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Spiral of Silence)

2.1.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปรึกษาหารือ ประกอบด้วยแนวคิดย่อยด้วย 3 แนวคิด

2.1.2.1 แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy)

2.1.2.2 แนวคิดการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม (Enclave Deliberation)

2.1.2.3 แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัย ประกอบด้วยแนวคิดย่อย 3 แนวคิด

2.1.3.1 แนวคิดการขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล (Doxing)

2.1.3.2 แนวคิดการสื่อสารความเกลียดชัง (Hate Speech)

2.1.3.3 การล่าแม่มดออนไลน์ (Online Witch Hunting)

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดห้องเสียงสะท้อน

2.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต

2.2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของคนไทย

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน ประกอบด้วยแนวคิดห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) เป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในงานวิจัยนี้ และแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Spiral of Silence) จากการศึกษาแต่ละแนวคิด สรุปได้ดังนี้

2.1.1.1 ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber)

(1) ความหมายของห้องเสียงสะท้อน

พจนานุกรมคำแสดง Urban Dictionary⁸ ให้ความหมายของห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ไว้หลายความหมายที่มีความคล้ายคลึงกัน ความหมายสองลำดับแรกมีว่า ห้องเสียงสะท้อน คือ “คนที่เห็นพ้องต้องตามกับทุกสิ่งทีคนอื่นพูดอย่างประจบสอพลอ” และ “พื้นที่การสื่อสารอันคับแคบซึ่งทุกคนเห็นด้วยกับข้อมูลหนึ่ง ๆ และไม่ปล่อยให้ข้อมูลอื่นจากภายนอกหลุดรอดเข้าไป” (Urban Dictionary, 2010, May 29) ส่วนเว็บไซต์ Techopedia (2017) ระบุว่าคำนี้เป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน หมายถึง “ระบบปิดซึ่งภายในมีความคิด ความเชื่อ หรือข้อมูลแบบหนึ่ง ๆ ได้รับการหนุนเสริมผ่านการทำซ้ำ โดยไม่ปล่อยความคิดทางเลือกอื่น หรือแนวคิดที่ขัดแย้งกันเข้ามาได้ ความคิด ความเชื่อหรือข้อมูลนั้นจึงมีชัยชนะเหนือความคิดอื่น ทั้งนี้ก็เพราะความลำเอียงแต่แรกเริ่ม”

Techopedia ยังอธิบายด้วยว่า ในทางทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คำนี้สามารถใช้ได้หลายบริบท เช่น หากพูดถึงการประดิษฐ์หรือพัฒนาอัลกอริทึม Echo Chamber จะหมายถึงความล้มเหลวในการประมวลผลความคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด เป็นเทคโนโลยีที่มีดบอดในตัวเอง เช่น ซอฟต์แวร์ที่ไม่ได้ถูกวางโปรแกรมให้สามารถอินพุต (Inputs) ได้เต็มรูปแบบ เรียกว่าเป็นโปรแกรม “Echo Chamber Design” ส่วนความหมายทั่วไปใช้คำนี้กับสื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มโต้ตอบ (Interactive Platform) ต่าง ๆ ซึ่งมีอัลกอริทึม (หรือเทคโนโลยีอื่น) คัดเลือกข้อมูลน้อยนิดจากข้อมูลที่มีอยู่มากให้ผู้ใช้งานจากการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้ใช้ ผู้ใช้จึงพบหน้าฟีดของตนเองบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นห้องเสียงสะท้อนของความคิดที่คล้ายกัน Echo Chamber จึงเป็นจุดจำกัดของข้อมูลที่มีให้เลือกหลากหลาย เปรียบได้กับคอขวดข้อมูล (Data Bottlenecks)

จากความหมายที่รวบรวมมา ผู้วิจัยสรุปว่า ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) เป็นพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์การสื่อสารที่ถูกปิดจากภายนอกโดยผู้ใช้ เนื่องจากผู้ใช้เห็นพ้องตามกันกับความคิดหรือข้อมูลแบบหนึ่ง ๆ ที่อยู่ภายใน ข้อมูลนั้นจึงถูกเลือกรับ หนุนเสริม ทำซ้ำ จนไม่มีพื้นที่ว่างให้แก่ข้อมูลทางเลือกอื่น มักเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกันได้ มีเทคโนโลยีป้อนข้อมูลทำงานร่วมกับการเลือกรับรู้ของผู้ใช้

⁸ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1999 โดย Aaron Peckham เพื่อล้อเลียนพจนานุกรมทางการซึ่งมักไม่บรรจุคำแสดงใหม่ ๆ หรือคำหายิบ แต่ Urban Dictionary เป็นพจนานุกรมออนไลน์ของมวลชน (Crowdsourced Online Dictionary) เปิดให้บุคคลทั่วไปเสนอและให้คะแนนคำศัพท์ใหม่ได้

(2) ที่มาและขอบเขตของแนวคิดห้องเสียงสะท้อน

ห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) เป็นแนวคิดที่รับอิทธิพลมาจากวงการวิชาการ สหรัฐอเมริกา ตามความคิดของ Cass R. Sunstein นักวิชาการด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยชิคาโก ผู้ให้ความสนใจการสื่อสารเพื่อสาธารณะ เขาเห็นว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยจำเป็นต้องสร้างประสบการณ์ร่วม เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เป็นเสมือนต้นทุนทางสังคม (social capital) ช่วยให้พลเมืองตระหนักในปัญหาเดียวกัน เอื้อให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนในเรื่องเดียวกันจากมุมมองทางอุดมการณ์ที่แตกต่างกันได้ (พิรงรอง รามสูต, 2559) Sunstein (2009, น. 25-29) ระบุว่าความคิดของเขามีพื้นฐานมาจากเวทีแลกเปลี่ยนสาธารณะ (Public Forum) ที่มีมาแต่โบราณของอเมริกา พลเมืองใช้ถนนหนทางและสวนสาธารณะ เป็นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกัน ในขณะที่รัฐบาลมีพันธะสัญญาต้องประกันเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดเวลา สถานที่ วิธีการ และให้เป็นไปอย่างมีเหตุผล เวทีสาธารณะในฐานะที่เป็นอุดมคติของประชาธิปไตยต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1) ผู้พูด (Speakers) หลากหลาย (Heterogeneous) ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็นตอบกลับ ร้องเรียน อ่าน และฟังสิ่งที่เคยปฏิเสธ แล้วนำไปพิจารณา
- 2) สิ่งที่ผู้พูดพูดออกมาจะถูกรับฟัง (อย่างน้อยโดยผู้ออกกฎหมาย) ไม่มีใครอุดหูหนีไปได้
- 3) มีมุมมองความคิดเห็นที่หลากหลาย ในเวทีสาธารณะ คนจึงจะต้องเผชิญหน้ากับอะไรที่ไม่ต้องการโดยไม่ได้วางแผนมาก่อน เพื่อเป็นประสบการณ์และเพื่อการถกเถียงแลกเปลี่ยน

ในเวลาต่อมาเมื่อพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็นรูปแบบอื่น ๆ เกิดขึ้น ความกังวลต่อพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็นนั้นก็เกิดขึ้นด้วย กรอบคิดของ Sunstein วางอยู่บนความกังวลต่อการใช้สื่อใหม่ เขาเห็นว่าแม้อินเทอร์เน็ตจะเอื้ออำนวยให้ผู้คนได้ใช้เสรีภาพติดต่อสื่อสารกัน แต่การใช้เสรีภาพดังกล่าว อาจไม่ได้ช่วยเสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย หากเป็นการเลือกให้น้ำหนักแก่ข้อมูลบางอย่างในทางไม่สร้างสรรค์ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เลวร้าย ประเด็นน่าสนใจเกี่ยวกับความกังวลของเขา มี 3 ประเด็น มีดังนี้

1) ใช้เสรีภาพที่มีให้ดียิ่งขึ้น

Sunstein กังวลต่อการใช้เสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต แม้การปิดกั้นเซนเซอร์ข้อมูลข่าวสารโดยภาครัฐยังมีอยู่ สังคมยังต้องตั้งคำถามต่อการคุกคามความเป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจากอำนาจรัฐ แต่เพื่อไม่ให้เกิดจุดบอดที่สำคัญ การตั้งคำถามต่อการใช้เสรีภาพในการสื่อสารของตัวผู้ใช้สื่อเองก็เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่ควรตระหนักถึงด้วยเหมือนกัน ในแง่นี้ ห้องเสียงสะท้อนจึงเป็นแนวคิดดีเพื่อก่อ ไม่ได้เพิกเฉยต่อการถูก

จำกัดเสรีภาพ แต่เป็นเสมือนบันไดขั้นสูงขึ้นไป ช่วยให้มองไปไกลกว่าการมีเสรีภาพ คือจะใช้เสรีภาพที่มีให้ได้อย่างไร จึงตั้งคำถามกับการเลือกรับรู้และส่งต่อข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้สื่อที่มีเสรีภาพ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเชื่อมโยงกันได้ง่ายและกว้างขวางระดับโลก

2) อธิปไตยมีมากกว่าหนึ่ง

Sunstein เห็นว่าพื้นที่อินเทอร์เน็ตเปิดกว้างให้ผู้ใช้สื่อได้ใช้เสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาคือเสรีภาพนั้นเป็นของผู้บริโภค ไม่ใช่เสรีภาพของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ใช้สื่อสามารถค้นหาและเลือกสรรข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างสะดวกสบาย เป็นการง่ายที่จะค้นหาสิ่งที่ตรงกับทัศนคติของตัวเอง ทุกเว็บไซต์ต่างพยายามบ่อนล้างที่ผู้ใช้สนใจมาให้ ไม่ว่าจะเป็นเว็บขายหนังสืออย่าง Amazon หรือเว็บบันเทิงอื่น ทำให้โอกาสที่ผู้ใช้จะเจอความแตกต่างหลากหลายลดลง สนใจประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองลดลง ดังนั้นเมื่อพูดถึงเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต จึงต้องแยกอธิปไตยของผู้บริโภค (Consumer Sovereignty) ซึ่งให้เสรีภาพเพื่อตอบสนองทุนขนาดใหญ่ ออกจากอธิปไตยทางการเมือง (Political Sovereignty) ที่ให้เสรีภาพแก่พลเมืองเพื่อขยายความเป็นประชาธิปไตย

ทั้งนี้ แม้ว่าปัญหาการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนอาจมาจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่ล้อมหน้าล้อมหลัง เช่น บริษัทยักษ์ใหญ่อย่าง Microsoft ผูกขาดดึงความสนใจของคนด้วยการให้ใช้ Site ฟรี แต่ผู้ใช้กลับกลายเป็นสินค้าที่ถูกขายให้ผู้โฆษณา เหมือนอย่างที่เป็นมาในทีวีและวิทยุ ทว่า Sunstein ก็ยังเน้นมองปัญหาไปที่ตัวผู้ใช้สื่อเป็นหลัก ไม่ใช่เพราะมนุษย์ไม่ฉลาด ไม่มีเหตุผล หรือไร้สาระ แต่เพราะทางเลือกที่มีให้เราในฐานะผู้บริโภคนั้นมักเบี่ยงเบนเป้าหมายการรับสื่อไปจากการสร้างสังคมประชาธิปไตย

3) ช่องว่างทางเทคโนโลยีในกลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยี

นอกจากประเด็นเกี่ยวกับเสรีภาพ แนวคิดห้องเสียงสะท้อนยังเน้นถึงช่องว่างภายในการสื่อสารในแง่การเข้าถึงข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลาย ไม่ใช่ช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยี ตามความเข้าใจแบบเดิม ๆ เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ (Digital Divide) ซึ่งอาจยังมีอยู่มาก แต่ก็น้อยลงทุกทีในหลายสังคมรวมถึงสังคมไทย คำถามของ Sunstein คือ ในปริมาณที่คนเข้าถึงเทคโนโลยีแล้ว มีช่องว่างอะไรในพื้นที่นั้น ที่ทำให้ไม่สามารถเติมเต็มศักยภาพของเครือข่ายทรัพยากรทางการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตได้ กล่าวอย่างตรงไปตรงมาจึงเป็นการตั้งคำถามต่อคุณภาพการเข้าถึงสื่อใหม่

Cavanagh (2007, p. 64-67 อ้างถึงใน อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555, น.5-6) ชี้ว่า การพิจารณาความยากจนทางสารสนเทศโดยดูเพียงว่าเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือไม่เป็นเรื่องที่ตื้นเขินเกินไป ผลปรากฏออกมาบ่อยครั้งว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากกว่า A.G. Wilhelm สร้างตัวแบบ “รอบนอก-ศูนย์กลาง” (Periphery-Center) ขึ้นมา แบ่งคนชายขอบสารสนเทศ ชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคอื่น (นอกเหนือจากลักษณะทางประชากร) ของคนที่อยู่รอบนอกศูนย์กลางสังคมสารสนเทศ 3 กลุ่ม คือ

(1) **Immune to Process** อยู่รอบนอกสุด เข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตเลย เพราะอุปสรรคทางเศรษฐกิจ การอ่านออกเขียนได้ ทักษะคอมพิวเตอร์พื้นฐาน และทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต

(2) **Peripheral Access** เข้าถึงได้จากรอบนอก คือ มีทักษะการใช้งาน แต่การใช้งานบางอย่างถูกจำกัด เช่น อุปสรรคทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน

(3) **Peripheral User** เป็นกลุ่มที่มีทุกอย่างพร้อมกว่า แต่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างจำกัด ไม่ได้สร้างเนื้อหาออนไลน์ หรือไม่ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากสิ่งที่เข้าถึง

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาเรื่องอินเทอร์เน็ตกับชีวิตชาวอเมริกัน (Internet and American Life) ของ Pew Research Center พยายามปฏิเสธการตัดสินการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยแบ่งคนออกเป็นกลุ่มเข้าถึงกับไม่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต เพราะผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ก็ไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันไปหมด ดังนั้นจึงควรสนใจแง่มุมการใช้สารสนเทศด้วย Cavanagh นำพฤติกรรมการใช้สารสนเทศมาแยกคนยากจนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information-Technology Poor) ออกจากคนยากจนทางพฤติกรรมสารสนเทศ (Information-Behavior Poor) Miller และ Slater (2000) ยังเสนอว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละกลุ่มได้สร้าง Their Internet หรือการประกอบสร้างเทคโนโลยีการสื่อสารในแบบของกลุ่มตัวเอง อินเทอร์เน็ตสำหรับต่างคนต่างกลุ่มจึงแตกต่างกัน ไม่ใช่ the internet ที่เหมือนกันหมด นำไปสู่ข้อสรุปต่ออินเทอร์เน็ตว่า หากพูดถึงในเชิงสัญลักษณ์ อินเทอร์เน็ตคือสิ่งหนึ่งเดียว แต่หากพูดถึงในเชิงการใช้งาน อินเทอร์เน็ตคือสิ่งที่แตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับประสบการณ์และศักยภาพของผู้ใช้

รูปภาพ 2.1 กล้องข้อความอธิบายแนวทางการศึกษาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

(3) การเกิดห้องเสียงสะท้อน

จากการศึกษาความคิดของ Sunstein และแหล่งข้อมูลอื่นสามารถสรุปลักษณะการสื่อสารในห้องเสียงสะท้อนได้ 3 ประการที่อาจเกิดขึ้นเป็นลำดับต่อเนื่องกัน หรือเกิดอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ คือ การกรองเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว และการกระจายความคิดความเชื่อ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(3.1) ตัวกรอง (Filters)

ตัวกรองข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในเทคโนโลยีของสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นตัวช่วยกั้นกรองข้อมูลก่อนผู้ใช้จะได้รับรู้ ถูกนำมาใช้เนื่องจากในปัจจุบันข้อมูลและทางเลือกการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ข้อมูลต่าง ๆ กระจายออกไปทุกแห่งหนจนเกินความสามารถในการรับรู้ของผู้ใช้ ปัญหาที่ตามมาของการใช้ตัวกรองคือผู้ใช้กรองเอาแต่ข้อมูลที่ตัวเองเห็นด้วยมากที่สุด เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์มักมีความโน้มเอียงที่จะเลือกรับข้อมูลที่ไม่น่าขัดแย้งกับมุมมองที่มีอยู่เดิม คนเราต่างรู้ว่าสิ่งใดที่ตัวเองชอบและไม่ชอบ ถ้าหากไม่สนใจเรื่องอะไรเสียแล้ว ก็จะปิดใจทันทีถ้าเห็นเรื่องนี้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึง แล้วก็จะรู้สึกดีขึ้นที่ได้กรองมันออกไปจากการสื่อสาร หันมาฟังการถกเถียงที่มาจากมุมมองเหมือนที่ตัวเองคิดหรือเห็นด้วย เช่น หากมีความคิดแบบอนุรักษนิยมก็จะเสพสื่อฝั่งอนุรักษนิยม เลือกอ่านสิ่งที่มั่นใจว่าเชื่อใจได้ว่าตรงกับทัศนคติของตน เป็นการแยกตัวเองออกมาจากความเห็นหรือข้อมูลที่ไม่พึงปรารถนา ไม่น่าเชื่อ ไม่สามารถโต้แย้งได้ หรือน่าขัดเคือง

การตั้งกำแพงการรับรู้ให้ตัวเองเช่นนี้ มี 2 จุดประสงค์หลัก คือ

1) เพื่อรักษาวิถีชีวิตจิตใจที่สะดวกสบาย กลุ่มที่ตั้งกำแพงการรับรู้ให้ตัวเองประเภทนี้จะปกป้องตัวเองอย่างหลวม ๆ มีความอดทนต่อความหลากหลายในระดับหนึ่ง มีความมุ่งมั่นปรารถนาน้อย หรือไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงใคร มักเป็นศาสนิกชนทั่วไป

2) เพื่อการต่อสู้ หากคนมาเข้าร่วมกลุ่ม จึงต้องสร้างความเชื่อมั่น หรือเปลี่ยนแปลงแนวคิดของสมาชิกกลุ่มในระยะยาว ตัวอย่างคือกลุ่มก่อการร้าย พรรคการเมือง มักจะเพิกเฉยต่อมุมมองอื่น ยกเว้นกรณีที่จะนำมุมมองนั้นมาล้อเลียนว่าอันตรายและน่ารังเกียจ

Golman (2017) ศึกษาการตั้งใจหลีกเลี่ยงการเปิดรับข้อมูล (Active Information Avoidance) ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลรับรู้ว่ามีข้อมูลให้เข้าถึงได้ และสามารถเลือกเข้าถึงหรือไม่เข้าถึงก็ได้ งานศึกษาของเขาได้จำแนกวิธีการหลีกเลี่ยงเปิดรับข้อมูลที่ทำให้ไม่สบายใจหรือไม่สอดคล้องกับความเชื่อ ผู้วิจัยนำ 4 วิธีที่เกี่ยวข้องมาสรุปดังนี้

1) การหลีกเลี่ยงทางกายภาพ (Physical Avoidance) เป็นการหลีกเลี่ยงรับรู้ข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เลือกไม่อ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ฟังวิทยุหรือไม่ดูทีวีรายการที่ไม่ชอบ เลือกไม่ฟังความเห็น ไปจนถึงไม่พูดคุยกับคนที่อาจพูดหรือให้ข้อมูลที่ทำให้รู้สึกไม่พอใจ หากเริ่มสังเกตเห็นเค้าลางความไม่สบายใจ ก็เลือกจะหลีกเลี่ยง ไม่รับรู้ต่อจนจบ

2) การไม่ให้ความสนใจ (Inattention) คือการไม่มุ่งความสนใจไปยังข้อมูลที่ก่อผลลบกับความรู้สึก เช่น แม้ว่าจะอ่านหรือฟังเนื้อหาหนึ่ง ๆ ที่ไม่ชอบ แต่สมองจะไม่ติดตามสิ่งที่ได้อ่านและฟัง แต่เลือกสนใจข้อมูลที่รู้สึกดีมากกว่า

3) การตีความข้อมูลอย่างลำเอียง (Biased Interpretation of Information)

เป็นการตีความข้อมูลที่รับรู้ไปในทางที่ตัวเองเชื่อ ปฏิเสธหลักฐานที่ตรงข้ามกับความเชื่อที่ยึดถือไว้ กรองเอาข้อมูลเชิงลบออกเพื่อความสบายใจ การคิดเข้าข้างความเชื่อของตนเองไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย หากมาจากการปรับความเชื่ออยู่ตลอดเวลาที่ได้รับสัญญาณข้อมูลเชิงบวก และไม่ยอมปรับความคิดเมื่อเห็นสัญญาณเชิงลบ

4) การลืม (Forgetting) คือการเลือกละทิ้งหรือลืมข้อมูลที่เป็นผลลบกับ

ความรู้สึก กลไกนี้จะช่วยให้คนจัดการกับประสบการณ์ที่ไม่น่ายินดี แต่หากไม่สามารถลืมได้ก็อาจจะเลือกจดจำสิ่งที่อยากจำ หรือจำข้อมูลที่น่ายินดีมากกว่า

การหลีกเลี่ยงข้อมูลเช่นนี้ส่งผลหลายด้าน ๆ ตั้งแต่การเลือกเชื่อ เลือกทำอะไรที่ผิด การเปิดรับสื่ออย่างมีอคติ การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อาจทำให้เกิดการทำผิดหรือละเลยการทำผิดจริยธรรม ก่อให้เกิดกลุ่มคิดตามกัน (Groupthink) เชื่อตามกันว่าสิ่งที่เชื่อนั้นมีเหตุผล แต่ที่จริงอาจไม่มี การเลือกรับข้อมูลใหม่ ๆ เฉพาะที่สอดคล้องกับความคิดความเชื่อเดิมของตัวเอง (Confirmation Bias) ปฏิเสธข้อมูลใด ๆ ก็ตามที่ขัดหรือแย้งกับความคิดความเชื่อเดิม ไปจนถึงก่อให้เกิดขั้วทางการเมือง (Political Polarization)

(3.2) การสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว (Group Polarization)

การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลแก่กันและกันระหว่างคนที่คิดเหมือนกัน ทำให้ยึดมั่นถือมั่นในความเชื่อแบบเดียวกันและจมจ่อมอยู่กับฐานคิดเดิม ๆ หากเปรียบเทียบกับสื่อเก่าต่าง ๆ อินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการเชื่อมต่อผู้คนทั้งแบบระหว่างบุคคลและแบบเป็นกลุ่มได้มากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทำให้การพบปะกับคนที่คิดเหมือนกันเป็นไปได้ง่าย อำนวยความสะดวกการรวมกลุ่มความคิดแม้แต่กลุ่มชายขอบซึ่งอาจกระจุกกระจายอยู่บนภูมิศาสตร์ ภายภาพ เช่น นักฟิสิกส์อนุภาค แฟนของนวนิยายเรื่องสตาร์เทรค หรือกลุ่มอาสาสมัคร ต่างก็ใช้อินเทอร์เน็ตค้นหา แลกเปลี่ยนข้อมูล กระตุ้นความหลงใหลแก่กันและกันโดยที่บทสนทนาอันดุเดือดของพวกเขาอาจไม่ได้กระจายสู่สังคมในวงกว้างแต่อย่างใด

Sunstein อธิบายลักษณะ 3 ประการ ที่ทำให้การสนทนาเคลื่อนไปสู่การสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว ดังนี้

1) การถกเถียงและให้ข้อมูลแบบโน้มน้าว (Persuasive Arguments and Information) คือ การให้ข้อมูลที่มีลักษณะโน้มน้าวใจภายในในกลุ่ม ให้มุมมองความคิดเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากมีข้อถกเถียงอยู่จำกัด (Limited Argument Pool) ถ้าหากสมาชิกมีความเอนเอียงในทางใดทางหนึ่งอยู่แล้ว ก็จะเสนอข้อมูลที่โน้มน้าวไปทางนั้นเป็นส่วนใหญ่ และให้ข้อมูลของทิศทางตรงกันข้ามเป็นส่วนน้อย ผลลัพธ์ของการพูดคุยจึงถลำลึกไปในทิศทางนั้น เช่น ในกลุ่มชื่อนชอบนักการเมือง

คนหนึ่ง ข้อมูลด้านดีเกี่ยวกับเขาหรือเธอคนนั้นก็จะถูกนำเสนออย่างมาก ส่วนข้อมูลด้านบกพร่องทั้งน้อยและไม่หนักแน่น ลงท้ายกลุ่มนี้ก็ยังชอบนักการเมืองคนนี้มากยิ่งขึ้น

2) การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) เป็นการแข่งกันภายในกลุ่ม ยากให้คนในกลุ่มนั้นคิดว่าตัวเองไปสุดยิ่งกว่า เนื่องจากคนเราต้องการเป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น (ในกลุ่มเดียวกัน) และรับรู้ตัวเองว่าน่าชื่นชม เมื่อรับรู้ว่าคุณอื่นในกลุ่มเชื้ออะไร ก็จะปรับจุดยืนของตัวเองไปในทิศทางความเห็นที่ครอบงำกลุ่ม

3) ความมั่นใจ ยึดมั่น และสุดโต่ง (Confidence, Corroboration and Extremist) เมื่อความเชื่อเดิมของผู้นำเสนอได้รับการยืนยัน (จากกลุ่ม) เขาก็จะมีความมั่นใจมากขึ้น ความเห็นของคนอื่น (ที่เหมือนกัน) จึงถือเป็นปัจจัยที่ทำให้เราเชื่อว่าเขาคิดถูก

Sunstein สรุป 3 ขั้นตอนที่ทำให้การอภิปรายแลกเปลี่ยนไปจบลงที่จุดยืนสุดขั้วกว่าเดิม ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารโดยผสมปนเปกันระหว่างการให้เหตุผลสนับสนุนสร้างความชอบธรรมให้กับความคิดแบบใดแบบหนึ่ง นำไปสู่บรรยากาศที่มีแนวโน้มจะตั้งแง่หรือโจมตีด้วยข้อสงสัยไปจนถึงไม่ยอมรับแนวความคิดที่แตกต่างหรือความคิดตรงข้าม

2) เมื่อผู้คนเห็นความคิดของตนได้รับการยอมรับและเห็นด้วย ก็ยิ่งจะส่งผลให้มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น จนถึงขีดขั้นของความสุดขั้วสุดโต่งทางความคิด ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มจะดูถูกดูแคลนคนที่คิดต่างเห็นต่างกันมากขึ้นด้วย หากคนเห็นต่างมีจำนวนน้อยกว่าก็พร้อมที่จะสงบปากสงบคำไม่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกมา ส่งผลให้เกิดการครอบงำโดยความคิดที่มีอิทธิพลในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Spiral of Silence) ซึ่งชนกลุ่มน้อยทางความคิดจะเงียบเสียงลงและล่าถอยไปในที่สุด

3) ปรากฏการณ์นี้มีความเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบในเชิงสังคม กล่าวคือทุกคนที่มีจุดยืนไปในทางใดทางหนึ่งก็จะรับรู้ตัวเองในรูปแบบหนึ่ง และหากได้อยู่แวดล้อมด้วยคนที่เห็นด้วยกับตนเองก็ยิ่งจะต้องปรับเปลี่ยน สร้างความชัดเจนแก่ตัวเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อไม่ให้ดูซ้ำกับคนอื่น

อินเทอร์เน็ตเอื้อให้ผู้ใช้เกาะกลุ่มกันเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย (Fragmentation) จากการที่ต่างคนต่างเลือกอ่าน หรือดูข้อมูลที่สนใจต่างกัน กระนั้นก็ตาม สื่อเก่าอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ก็ทำให้เกิดการแบ่งขั้วได้ ผู้ชมโทรทัศน์ ผู้ฟังวิทยุ หรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์อาจไม่ได้สร้างกลุ่มแบ่งขั้วจากการพูดคุยกัน แต่สร้างจากการฟังหรือดูอะไรเหมือน ๆ กัน และไม่เปิดใจรับมุมมอง

ทางเลือกอื่นก็ได้ แต่อินเทอร์เน็ตส่งเสริมการรวมตัว และแพร่กระจายข้อมูลความเชื่อได้ง่ายและรวดเร็วกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวคิดห้องเสียงสะท้อน จะมองการสื่อสารของคนที่คิดเหมือนกันในทางลบ แต่ก็ไม่ได้เหมารวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่สิทธิและเสรีภาพ เช่น การเรียกร้องสิทธิพลเมือง การเคลื่อนไหวปลดปล่อยทาส การเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง⁹ Sunstein เรียกการสื่อสารในกลุ่มเหล่านี้ว่า “การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม” (Enclave Deliberation) แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาหารือในกลุ่มที่ 2 จะสรุปความรู้ในประเด็นความสนใจและการเคลื่อนไหวร่วมกันเพื่อนำไปขยายผลต่อ ซึ่งต่างจากการสร้างห้องเสียงสะท้อน

(3.3) การกระจาย (Cascade)

การกระจาย คือการส่งต่อความเชื่อและข้อมูลข่าวสารต่ออย่างไม่อาจหยุดยั้งได้ Sunstein เรียกว่าเป็นการกระจายเหมือนละอองน้ำตก คือมีการกระจายของข้อมูลจากผู้คนรู้และเชื่อแล้ว ให้เชื่อไปตาม ๆ กัน เพราะโดยปกติคนเราไม่มีข้อมูลที่มั่นใจว่าถูกต้องสมบูรณ์ เราจะพึ่งพา “ปากคำ” หรือการกระทำของคนอื่น การกระจายจึงอาจเกิดขึ้นกับคนนับร้อย นับพันหรือเป็นล้าน แม้ว่าสิ่งเชื่อกันนั้นจะผิดก็ตาม

การกระจายสามารถแบ่งได้ 2 แบบ ดังนี้

1) **Informational Cascade** คือการเลือกฟังข้อมูลจากคนอื่น แม้ในตอนแรกจะไม่แน่ใจ แต่เมื่อพบว่ามีคนเชื่อเหมือนกันก็เชื่อตามกันมากมาย ข้อมูลหนึ่ง ๆ ออกมาจากคนไม่กี่คน แต่สามารถทำให้คนนับไม่ถ้วนทำตาม เพราะส่งต่อกันอย่างรวดเร็วภายในกลุ่ม

2) **Reputational Cascade** เกิดคู่ขนานไปกับการกระจายเชิงข้อมูล โดยเป็นภาวะที่คนมีความคิดเป็นของตัวเอง รู้ว่าอะไรถูกหรือน่าจะถูก แต่ไม่กล้าพูดออกมา เพราะต้องการรักษาความเห็นเชิงบวกจากคนรอบข้างต่อตนเองไว้ แม้แต่คนที่มั่นใจมาก ๆ บางครั้งก็ยังคงเป็นเหยื่อของความกดดันนี้ ต้องเสียบเสียงตัวเองลงไปในที่สุด เพราะกลัวความโกรธและรังเกียจจากคนอื่น จึงไม่กล้าเสนอความคิดตัวเองไปประชัน

⁹ McKee (2005, อ้างถึงในอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555) เสนอว่าในมุมมองของทั้งสำนักคิดสมัยใหม่จำนวนหนึ่งและมุมมองของสำนักคิดหลังสมัยใหม่ การมีอาณาบริเวณสาธารณะย่อย ๆ ที่หลากหลายนั้นเป็นเรื่องที่สามารถส่งเสริมการเมืองในภาพรวมได้ (แม้จะด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน นั่นคือ สำนักคิดหลังสมัยใหม่นั้นเชื่อในเรื่องพหุวัฒนธรรม ส่วนสำนักคิดสมัยใหม่บางส่วนเชื่อว่า การมีอาณาบริเวณสาธารณะเฉพาะกลุ่มนั้นจะอนุญาตให้กลมต่าง ๆ สามารถก่อร่างความคิดของตัวเองขึ้นมาได้ โดยไม่ให้ความคิดจากกลุ่มอื่นมาอิทธิพลเหนือ)

การกระจายของความคิดความเชื่อในโลกไซเบอร์ (Cybercascades) เกิดขึ้นอยู่ทุกวี่วัน ข่าวลือมักกระจายออกไปอย่างรวดเร็ว บางข่าวก็ถูกแก้ไขทันท่วงที แต่บางเรื่องก็กลายเป็นความเชื่อฝังแน่นที่ส่งผลกระทบต่อรุนแรง ในสหรัฐอเมริกาเรียกกลุ่มที่เชื่อเรื่องผิด ๆ จากข่าวลือว่า “Denialists” หรือพวกปฏิเสธความจริง แม้จะมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ยืนยัน คนกลุ่มนี้ก็จะไม่เชื่อ เพราะได้เชื่อข่าวลือไปแล้ว เช่น กรณีของ Thabo Mbeki ประธานาธิบดีแอฟริกาใต้ ผู้มีความเชื่อเหมือนกลุ่ม Denialists เชื่อว่าเอดส์ไม่อันตราย ปี พ.ศ. 2543 เขาเชิญ Peter Duesberg นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของกลุ่มนี้ร่วมประชุมเพื่อหารือถึงสาเหตุของโรคเอดส์ Mbeki คิดว่าเอดส์ไม่ได้เกิดจากเชื้อไวรัส แต่เป็นผลจากระบบภูมิคุ้มกันที่ตกต่ำเพราะขาดอาหารที่เหมาะสม จึงต้องแก้ไขที่ความยากจน ความคิดนี้ส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย รัฐบาลแอฟริกาใต้จำกัดการจ่ายยาเนวิราพิน (Nevirapine) ซึ่งสามารถป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวีจากมารดาสู่เด็กระหว่างการคลอด ในพื้นที่นำร่องเพียง 2 แห่งต่อหนึ่งจังหวัด แม้บริษัทยา Boehringer Ingelheim จะบริจาคให้ฟรี จากนโยบายนี้มีการคำนวณว่ามีเด็กทารกที่เกิดมาพร้อมกับการติดเชื้อ 35,000 คน ชาวแอฟริกันติดเชื้อไวรัสเอดส์จำนวนมาก และมีผู้เสียชีวิตถึง 300,000 ราย นับเป็นประเทศที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงที่สุดในโลก (The Guardian, 2008, November 26)

อย่างไรก็ตาม หลังจากข้อมูลใหม่ถูกนำเสนอขึ้นมา คนเราจะมีเกณฑ์การยอมรับที่จะเชื่อมากน้อยต่างกัน หากข้อมูลนั้นได้รับการยอมรับแล้ว ก็จะเชื่อตามกันอย่างสนิทใจ ดังก้อนหิมะ (Snow Ball) ที่กลิ้งลงจากหน้าผาจะสะสมเกล็ดหิมะจนมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ นั่นคือจากข้อมูลเดิมที่ยังไม่มีใครปักใจเชื่อกลับกลายเป็นความเชื่อของคนกลุ่มใหญ่ได้ จุดที่สังคมหรือคนเราจะเชื่อข้อมูลตามกันนี้ เรียกว่า “Tipping Point” เป็นจุดหักเหหรือหัวเลี้ยวหัวต่อของความเชื่อความคิด ข่าวลืออาจดูไม่อันตราย เพราะอินเทอร์เน็ตช่วยหักล้างมันลง ด้วยการเผยแพร่ความจริงได้ง่าย พอ ๆ กับการสร้างมันขึ้นมา แต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เรื่องราวบางอย่างเมื่อได้ขึ้นถึง tipping point การใช้อินเทอร์เน็ตแก้ไขให้ถูกต้องก็อาจจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะคนไม่รับฟังอะไรอีกแล้ว

ผู้วิจัยใช้แนวคิดห้องเสียงสะท้อน เป็นแนวทางสร้างคำถามเพื่อเก็บข้อมูล เป็นกรอบในการวิเคราะห์องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน ค้นหาว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กสนทนากันโดยกลั่นกรองข้อมูลสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว และส่งต่อความคิดแบบแพร่กระจายหรือไม่ อย่างไร เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 1 ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน ตอบคำถามวิจัยข้อ 3 และใช้อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน

2.1.1.2 วงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Spiral of Silence)

วงเกลียวแห่งความเงียบงัน เป็นปรากฏการณ์การเงียบเสียงลงของกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสาธารณะหนึ่ง ๆ เนื่องจากคิดว่าไม่มีคนเห็นด้วย จึงพูดความคิดเห็นของตัวเองออกมาน้อยลง ขณะที่กลุ่มที่คิดแตกต่างออกไปกลับมีเสียงดังกว่า มีคนเห็นด้วยเพิ่มมากขึ้น และขยายใหญ่ขึ้น

(1) ที่มาของแนวคิด

Elisabeth Noelle-Neumann นักรัฐศาสตร์หญิงชาวเยอรมัน เสนอแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Communicationtheory, 2017) จากการสังเกตปรากฏการณ์ทางสังคมหลายกรณี โดยเฉพาะการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในช่วงหาเสียงเลือกตั้งระดับสหพันธรัฐของเยอรมัน ในปี ค.ศ. 1964 ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงช่วงก่อนโศกสุดท้าย ซึ่งเห็นได้ชัดว่าพรรค Christian Democrat และพรรค Social Democrat มีคะแนนสูสีกัน คนตั้งใจลงคะแนนให้แก่แต่ละพรรคร้อยละ 45 และตลอดระยะเวลาการหาเสียงนานสิบเดือน คะแนนก็ยังคงสูสีใกล้เคียงกันไปเช่นนี้ แต่เมื่อถึงไม่กี่สัปดาห์ก่อนเลือกตั้ง ผลสำรวจก็เปลี่ยนไป พรรค Christian Democrat ได้คะแนนสูงถึงร้อยละ 50 ส่วนพรรค Social Democrat ลดลงมาร้อยละ 40 แม้ว่าการสำรวจจะถามคำถามชุดเดียวกัน

มีการตั้งข้อสังเกตว่าปรากฏการณ์นี้มีสาเหตุจากการเสด็จเยือนเยอรมันของพระราชินีนาถแห่งอังกฤษ เนื่องจากตลอดเวลาที่เสด็จไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในเยอรมัน ล้วนมีผู้รับเสด็จด้วยความชื่นชม และนายกรัฐมนตรี Lutwig Erhard ซึ่งเป็นสมาชิกพรรค Christian Democrat ยังตามเสด็จอยู่ตลอดเวลา ภาพบรรยากาศแห่งความยินดีที่ปรากฏอยู่ในช่วงนั้นอาจช่วยเพิ่มความรู้สึกดีในหมู่ผู้สนับสนุนพรรค Christian Democrat ให้แสดงออกอย่างมั่นใจ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ผู้สนับสนุนพรรค Social Democrat รู้สึกว่าตกอยู่ในวงล้อมของผู้สนับสนุนพรรคคู่แข่ง ภาพนี้อาจทำให้พวกเขารู้สึกถูกคุกคามหรือกลัวว่าอารมณ์ฝ่ายตรงข้าม จนเงียบเสียงลง แม้ว่าตามความจริงเสียงสนับสนุนฝ่ายตนก็ไม่ได้น้อยไปกว่าฝ่ายตรงข้าม (Noelle-Neumann และ Petersen อ้างถึงใน คมสัน รัตนะสิมากุล, 2549, น.27-29)

ข้อสังเกตดังกล่าว รวมถึงกรณีศึกษาอื่น ๆ นำมาสู่การพัฒนาแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบงัน ซึ่งมีสมมติฐานว่าความต้องการแสดงความคิดเห็นของผู้คนต่อประเด็นความขัดแย้งสาธารณะขึ้นอยู่กับการศึกษาที่บุคคลมองว่าความคิดเห็นของตนเองจะเป็นที่นิยมหรือไม่ หากกลัวว่าความคิดเห็นของตนจะแปลกแยกจากคนส่วนใหญ่บุคคลก็เลือกที่จะเงียบเฉย แต่หากรับรู้ถึงความเห็นของตนตรงกับความคิดเห็นของคนอื่นก็จะแสดงออกอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ *ความเห็นที่ใคร ๆ ก็แสดงออกนั้น* ถูกมองว่าเป็นความเห็นส่วนใหญ่และครอบงำสังคม กลายเป็นการควบคุมทางสังคมรูปแบบหนึ่ง ทำให้ปัจเจกบุคคลระมัดระวังการกระทำของตนเอง และปฏิบัติยอมรับจากบุคคลอื่น (Petersen, 2017)

(2) การเกิดวงเกลียวแห่งความเจียบังัน

บริบทสำคัญที่ทำให้แนวคิดวงเกลียวแห่งความเจียบังันเกิดขึ้นคือสื่อสารมวลชน ในช่วงที่โทรทัศน์เกิดขึ้นใหม่และแพร่หลายในสังคมยุโรป แทรกตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างแทบจะขาดไม่ได้ แนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับพลังอำนาจของสื่อสารมวลชนที่จะกำหนดการรับรู้ของผู้คน Denis McQuail (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น. 207-221) สรุปตัวแปร 4 ตัว ที่เป็นสาเหตุของวงเกลียวแห่งความเจียบังัน ได้แก่

- 1) **สื่อมวลชน** ข้อมูลที่สื่อมวลชนนำเสนอ มักจะถูกมองว่าเป็นตัวแทนความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ มีบทบาทชี้นำสังคม
- 2) **การสื่อสารระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ทางสังคม** เป็นช่องทางที่จะทำให้บุคคลรับรู้ความคิดเห็นของคนรอบข้างและคนในสังคม
- 3) **การแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลต่อสาธารณะ** บุคคลจะไม่แสดงความคิดเห็นโดยตรงทันทีตามความคิดความต้องการของตัวเอง แต่จะสังเกตคนรอบข้างด้วย
- 4) **การรับรู้ของปัจเจกบุคคลต่อภาวะแวดล้อม** หรือการรับรู้ “บรรยากาศความคิดเห็น”

วงเกลียวแห่งความเจียบังัน เปรียบได้กับห้องเสียงสะท้อนที่ขยายใหญ่ขึ้น เป็นภาวะที่ความคิดเห็นของคนกลุ่มเล็ก ๆ ไม่ถูกเสนอให้เห็น ในขณะที่ความคิดเห็นของคนกลุ่มใหญ่กำลังครอบงำเวทีการถกเถียง ดังที่ Elihu Katz สรุปขั้นตอนการเกิดวงเกลียวแห่งความเจียบังัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556, น. 218) ผู้วิจัยเรียบเรียงได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ทุกคนต่างมีความเห็นเป็นของตัวเองในจุดเริ่มต้น แต่ไม่แน่ใจว่าจะมีใครเห็นด้วยหรือไม่ เมื่อกลัวที่จะต้องโดดเดี่ยว จึงยังไม่แสดงความคิดเห็นของตัวเองออกมา
- 2) คนได้ลองมองหาสัญญาณที่บ่งบอกว่ามีผู้เห็นด้วยกับคนความคิดตนเอง พบว่าสื่อมวลชนเป็นแหล่งอ้างอิง ที่ช่วยให้เห็นว่าใครคิดเห็นอย่างไรกับประเด็นหนึ่ง ๆ
- 3) สื่อมีแนวโน้มที่จะผูกขาดความเห็น หรือประสานเป็นเสียงเดียว บิดเบือนการกระจายความคิดเห็นในสังคมไปตามมุมมองของตัวเอง แสดงจุดยืนเห็นด้วย หรือให้ความสำคัญให้กับประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือเอนเอียงไปทางทัศนคติแบบใดแบบหนึ่ง เมื่อโอกาสในการเลือกรับรู้ (Selective Perception) ของประชาชนมีอยู่จำกัด โอกาสที่สื่อมวลชนจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลก็มีมากขึ้น
- 4) เมื่อคนรู้ว่าความคิดเห็นของตนเอง (ซึ่งอาจเป็นความเห็นส่วนใหญ่ในสังคม) ไม่ได้ได้รับการสนับสนุน ก็จะสูญเสียความมั่นใจ และถอนตัวออกจากการแลกเปลี่ยนความเห็น โดยที่ไม่ได้เปลี่ยนความคิดของตัวเอง เพียงแต่หยุดการต่อสู้ทางความคิดเห็นเท่านั้น

5) กลุ่มคนที่เห็นด้วยหรือเห็นตามสื่อมวลชน จะมีเสียงดังขึ้น ประสานกับเสียงของสื่อ จนทำให้ดูเหมือนว่าความคิดเห็นที่แสดงออกมานั้นเป็นของคนกลุ่มใหญ่ ในที่สุดสังคมก็จะถูกครอบงำด้วยความคิดแบบเดียวหรือไม่ก็แบบที่เสียงดังกว่า ทั้งนี้วงเกลียวแห่งความเจียบงันจะเกิดขึ้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ศีลธรรม หรือคุณค่า (Value) เพราะบุคคลกลัวถูกผู้อื่นมองว่าตัวเองผิดศีลธรรม (Petersen, 2017) ความกลัวนี้มีนัยยะว่าคนที่มีความคิดเห็นต่างต่างนั้นไม่ใช่คนโง่ แต่เป็นคนไม่ดี ดังนั้นการให้ถูกผู้อื่นคุกคามได้ (คมสัน รัตนะสิมากุล, 2549)

(3) ข้อวิจารณ์และการประยุกต์ใช้

แนวคิดวงเกลียวแห่งความเจียบงัน ยังเต็มไปด้วยช่องว่างนำมาสู่การวิจารณ์หลายประเด็น ข้อวิจารณ์หลัก ๆ (Communication theory, 2017 และ Baran & Davis, 2006, p. 323-324) มี 3 ประเด็น ดังนี้

1) แนวคิดนี้ไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการเจียบงันเสียง เช่น ปัจเจกบุคคลอาจพิจารณาว่าความเห็นของฝ่ายตรงข้ามดีกว่า จึงเลือกที่จะไม่แสดงความคิดเห็นของตน ดังนั้นการจะสรุปว่าปรากฏการณ์หนึ่ง เป็นวงเกลียวที่เล็กกลั้นนั้น จะต้องระบุให้ได้ว่าการเจียบงันเสียงลงเพราะมาจากความกลัวที่จะถูกกล่าวหาว่าไร้ศีลธรรมหรือไม่

2) แนวคิดนี้มองข้ามความแตกต่างทางประชากร เช่น เพศ อายุ ชนชั้นทางสังคม และความแตกต่างทางวัฒนธรรม จึงมีข้อจำกัดหากจะนำไปใช้วิเคราะห์สังคมที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมตะวันตกมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากกว่า เมื่อเทียบกับวัฒนธรรมตะวันออกซึ่งอยู่ภายใต้วิถีคิดเคารพผู้อาวุโส การใช้แนวคิดนี้จึงควรคำนึงถึงความแตกต่างทางประชากร วัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม และช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ (Petersen, 2017)

3) แนวคิดนี้มองอิทธิพลของสื่อต่อสังคมในเชิงลบมากเกินไป ละเลยพลังของสังคมที่จะต่อต้านไม่ให้ความคิดเห็นฝ่ายตนจมลงหรือเจียบงันลง เนื่องจากแนวคิดนี้เกิดขึ้นในยุคที่โทรทัศน์เฟื่องฟู จึงเห็นว่าสื่อมวลชนมีอำนาจกำหนดวาระของสังคม เป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูลของประชาชนผู้รับสาร

ผู้วิจัยใช้แนวคิดวงเกลียวแห่งความเจียบงันวิเคราะห์บริบทการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นเหตุผลให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กที่มีทัศนคติแตกต่างกันเกิดความรู้สึกแตกต่างกันต่อประเด็นการจัดการกับคนไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของ

นิตินิยมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำไปสู่การเลือกสนทนา/แสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน แนวคิดวงเกลียวแห่งความเจียบบั้นจะช่วยในการสร้างคำถาม ค้นหา และเป็นกรอบวิเคราะห์บริบทที่มีผลต่อห้องเสียงสะท้อน ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 2 เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดห้องสะท้อน

2.1.1.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

ตาราง 2.1 เปรียบเทียบแนวคิดห้องเสียงสะท้อนกับวงเกลียวแห่งความเจียบบั้น

ประเด็น	แนวคิด	วงเกลียวแห่งความเจียบบั้น	ห้องเสียงสะท้อน
บริบทที่เกิดแนวคิด		โทรทัศน์ได้รับความนิยม ประชาชนมีทางเลือกการสื่อสาร จำกัด	อินเทอร์เน็ตแพร่หลาย ประชาชนมีทางเลือกรับข้อมูล ข่าวสารมากขึ้น
สมมติฐานเกี่ยวกับสื่อ		หากประชาชนมีทางเลือกรับรู้ ข่าวสารมากขึ้น จะไม่ถูก สื่อมวลชนครอบงำ	แม้ประชาชนมีทางเลือกสื่อ หลากหลาย แต่จะเลือกขังตัวเอง ในสื่อที่ตนพึงพอใจ
ประเด็นหลักของการสื่อสาร		ประเด็นปัญหาสาธารณะ	
มุมมองต่อบรรยากาศการสื่อสาร		เป็นภาวะลวง สิ่งที่ผู้สื่อสารเข้าใจว่าเป็นจริงนั้นเป็นผลจากการได้ฟังและคิดไปเอง	
จุดเน้นของแนวคิด		แต่ละกระแสสังคมไม่เท่าเทียมกัน	แต่ละกระแสสังคมแตกแยก กระจัดกระจาย
มุมมองต่อธรรมชาติของผู้ใช้สื่อ		สนใจกระแสสังคม และกลัวความ โดดเดี่ยว จะแสดงความคิดเห็น เมื่อรู้ว่าจะได้รับยอมรับจากสังคม	ทำตามความต้องการของตัวเอง เลือกรับข้อมูลตามความชอบ ของตัวเอง
การเกิดปรากฏการณ์		เกิดขึ้นพร้อมกันได้ วงเกลียวที่ขยายขึ้นอาจเปรียบเป็นห้องเสียง สะท้อนหนึ่งที่อ้ออึงไปด้วยข้อมูลสนับสนุนชุดเดียวกัน	

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาหารือ

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาหารือ ประกอบด้วยประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม และพื้นที่สาธารณะ ซึ่งอธิบายถึงรูปแบบการพูดคุยใน

ประเด็นปัญหาสาธารณะของกลุ่มคนที่ก่อผลเชิงบวกแก่สังคม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในสื่อสังคมออนไลน์ ตรงข้ามกับห้องเสียงสะท้อน หรือวงเกลียวแห่งความเจียบงัน

2.1.2.1 ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy)

ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ คือการพูดคุยกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสาธารณะ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยการพูดคุยนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้าร่วมพูดคุย

(1) ที่มาของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน เป็นแนวคิดและระบอบการปกครองที่มีมาตั้งแต่ในยุคกรีกโบราณ แต่ยังไม่ได้แพร่หลายในดินแดนยุโรป โดย “ประชาชน” ในเวลานั้นหมายถึงเฉพาะพลเมืองที่เป็นเพศชาย ไม่นับรวมผู้หญิง คนต่างเมืองและทาส เมื่อมาถึงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-16 เกิดวิทยาการและความรู้ใหม่หลายด้าน รวมทั้งแนวคิดทางการเมือง แนวคิดของนักคิดยุโรปในศตวรรษที่ 16-18 ส่งอิทธิพลให้เกิดการปฏิวัติทางไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะแนวคิดสิทธิตามธรรมชาติของจอห์น ล็อก (John Locke, 1632-1704) นักปรัชญาชาวอังกฤษ นำไปสู่แนวคิดสัญญาประชาคม (Social Contract Principles) ของโทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson, 1743-1826) ซึ่งมองว่ารัฐบาลต้องทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอันเป็นสิทธิตามธรรมชาติของคน หากรัฐบาลไม่ทำหน้าที่ ประชาชนก็มีสิทธิเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ โดยอเมริกาเป็นประเทศแรกที่อ้างสัญญาประชาคมเพื่อเป็นอิสระจากอังกฤษ ประกาศอิสรภาพของชาวอาณานิคมช่วงปี ค.ศ. 1775-1782 หกปีต่อมาฝรั่งเศสก็ประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เปลี่ยนระบอบราชาธิปไตยเป็นสาธารณรัฐแบบประชาธิปไตย (วิทยากร เชียงกูล, 2560, น. 137-144)

ต้นทศวรรษ 1990 หลังสิ้นสุดสงครามเย็น ระบบคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยมล่มสลาย ประชาธิปไตยกลายเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวที่ได้ชัยชนะในระดับโลก จากสิทธิที่เคยให้เฉพาะพลเมืองเพศชายผิวขาว ผู้ใหญ่ทุกคนก็มีสิทธิ์เลือกตั้ง กลายเป็นระบอบการปกครองที่มีหลักปกครองโดยประชาชนอย่างเต็มกัน (อริบ จิตตฤกษ์, 2557) นอกจากนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันคือการล่มสลายของรัฐจักรวรรดิ (Empire) และระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นรัฐแบบราชวงศ์หรือรัฐกษัตริย์ ถูกแทนที่ด้วยแนวคิดชาตินิยมและรัฐชาติ ที่แพร่ขยายจากยุโรปสู่เอเชียและแอฟริกา รวมทั้งประเทศไทยหรือสยามในเวลานั้น ทว่าสิ่งที่ต่างกันออกไปคือชาตินิยมในสยามพัฒนาขึ้นพร้อมกับสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ขุนนาง ชนชั้นกลาง ข้าราชการได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ มีวิถีชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และอรรังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2560, น. 30-38) คนเหล่านี้ส่วนหนึ่งก่อการปฏิวัติ เมื่อปี พ.ศ. 2475 (1932) นำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศ

ในยุคสมัยใหม่ สังคมมีความซับซ้อน และมีจำนวนคนมาก แนวคิดประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) แบบกรีก ไม่สามารถใช้ได้ จึงเกิดประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) คือการเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่ในสภา ปัจจุบันแต่ละประเทศต่างก็รับเอาประชาธิปไตยแบบนี้ไปปรับใช้ตามบริบทของประเทศตัวเอง ทว่าประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ รวมถึงในประเทศประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้ว กลับเผชิญกับภาวะที่ประชาชนให้ความสนใจรัฐสภาหรือตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งน้อยลง ไปเลือกตั้งน้อยลง ความไว้วางใจต่อรัฐบาลหรือต่อระบบการเมืองไปจนถึงนักการเมืองลดลง (สมเกียรติ วันทะนะ, 2555, น.212-224) แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือก็เกิดขึ้นมาเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น แก้ปัญหาประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งถูกมองว่าหลังการเลือกตั้งแล้วประชาชนก็ไม่มีสิทธิ์มีเสียง (ธเนศ วงศ์ยานนาวา ใน วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2549)

(2) ความหมายและลักษณะของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) มีแนวคิดพื้นฐานว่าการตัดสินใจทางการเมืองจะถูกต้องเหมาะสม เมื่อการตัดสินใจนั้นได้ผ่านกระบวนการที่รวบรวมเอาผลประโยชน์และมุมมองของสมาชิกทั้งหมดในสังคมการเมือง มาวินิจฉัยไตร่ตรอง การปรึกษาหารือจึงเป็นกระบวนการพูดคุยสาธารณะที่เปิดเผย ผู้เข้าร่วมพูดคุยเป็นพลเมือง (รวมถึงตัวแทนผู้ใช้อำนาจรัฐ) ที่มีเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน พูดคุยกันโดยใช้เหตุผลที่ทุกฝ่ายยอมรับ และคนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ แต่ละฝ่ายเข้าใจมุมมองและผลประโยชน์ของผู้อื่น และในกระบวนการพูดคุยนั้น ความเห็นชอบของผู้เข้าร่วมถูกพิจารณาอย่างเท่าเทียม เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เหมาะสม ผูกมัดทุกฝ่ายในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ในเวลานั้น แต่ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นได้ในอนาคต (Valadez, 2010 และ Gutmann and Thomson, 2004, p. 3-7)

จากนิยามที่กล่าวมา Carcasson และ Sprain, Chick (อ้างอิงใน สติธร ธนานิธิโชติ, 2559) สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ 4 ประการ ดังนี้

1) การตกลงร่วมกันด้วยเหตุผล (Reason Giving Requirement) ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ เพราะเป็นกระบวนการแสวงหาความร่วมมือระหว่างพลเมืองและตัวแทนผู้ใช้อำนาจรัฐ โดยเหตุผลที่สองฝ่ายแสดงออกมานั้น มิได้มุ่งพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนเองหรือมุ่งหักล้างเหตุผลของฝ่ายตรงข้าม แต่เป็นเหตุผลภายใต้ค่านิยมที่ยอมรับและเคารพในหลักการเรื่องเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคล

2) การปรึกษาหารือจะต้องเป็นเรื่องที่พลเมืองทุกคนสามารถเข้าถึงได้ (Accessible) หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็น “สาธารณะ” ในความหมายว่า (1) เปิดเผยได้ใน

พื้นที่สาธารณะ มีใช้พื้นที่ส่วนตัว เช่น ภายในจิตใจของคนใดคนหนึ่ง และ (2) เป็นเรื่อง ที่สังคมมีความห่วงใย และคนทั่วไปสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ นั่นหมายความว่า ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือจะไม่สามารถเริ่มต้นได้เลย หากสาธารณชนยังไม่มี ความเข้าใจในเนื้อหาหรือประเด็นที่สังคมหยิบยกขึ้นมาเถียงกันอย่างชัดเจน

3) เป้าหมายของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือคือการตัดสินใจที่เป็นข้อผูกมัด (Binding) ให้เกิดการปฏิบัติ ผู้เข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือมิได้เข้าสู่กระบวนการแสดงความคิดเห็นเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ส่วนตัว หากแต่อภิปรายถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน และข้อสรุปดังกล่าวจะต้องส่งผลต่อการตัดสินใจ (หรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ) ของตัวแทนผู้ใช้อำนาจรัฐ

4) ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต (Dynamic) คือไม่ยึดติดตายตัวกับข้อสรุปหรือการตัดสินใจจากกระบวนการปรึกษาหารือครั้งหนึ่ง ครั้งใดจนไม่ยอมรับการปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เลย แต่จะต้องเปิดกว้างให้มีการเสวนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรับฟังความเห็นใหม่ ๆ ไม่ว่าจะความเห็นเหล่านั้นจะเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ ข้อท้วงติง หรือข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้กระบวนการปรึกษาหารือนำไปสู่ข้อตกลงที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือจึงมุ่งเติมเต็มให้คำว่า “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” มีความหมายและปฏิบัติได้จริงมากยิ่งขึ้น ในกระบวนการที่สมาชิกในสังคมได้ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออก พิจารณาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสังคม โดยประชาชนตระหนักถึงความสามารถทางการเมืองของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีศักยภาพในการเข้าถึงทรัพยากรทางการเมืองต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกับประชาชนคนอื่นและผลลัพธ์ที่ได้จะตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนในภาพรวม (Cohen, 1997, หน้า 68-69 และ fishkin, 2009, หน้า 80-84 อ้างถึงใน สติธร ธนานิธิโชติ, 2559, หน้า 24-28)

ผู้วิจัยนำแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์การแสดงความเห็นแลกเปลี่ยนกันบนเฟซบุ๊ก เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 1 และอภิปรายผลการวิจัยโดยกำหนดว่าลักษณะการปรึกษาหารือ 3 ข้อ ดังนี้

1) ใช้เหตุผล ผู้เข้าร่วมการปรึกษาหารือแสดงความคิดเห็นอย่างพิจารณา ไตร่ตรอง ใช้เหตุผลโน้มน้าวผู้เข้าร่วมคนอื่น โดยเป็นเหตุผลที่ต้องยอมรับและเคารพในเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคล

2) **มีความเคารพซึ่งกันและกัน** ผู้เข้าร่วมการปรึกษาหารือหรือเคารพต่อกลุ่มปัญหา ข้อเรียกร้อง และข้อโต้แย้ง ของฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายอื่น การแสดงความคิดเห็นขัดขวาง หรือรบกวนผู้อื่นอย่างปราศจากเหตุผลถือว่าขาดความเคารพต่อกัน

3) **สรุปด้วยมติสาธารณะหรือไม่ก็ได้** การปรึกษาหารืออาจนำไปสู่มติหรือการตัดสินใจร่วมกันหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการปรึกษาหารือหรือการใช้เหตุผลพูดคุย เรียนรู้ และทำความเข้าใจกัน จึงไม่จำเป็นต้องมีข้อสรุปหรือข้อผูกมัด

2.1.2.2 การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม (Enclave Deliberation)

การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม (Enclave deliberation) หมายถึง การสนทนาถกเถียงที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มคนซึ่งมีทัศนคติเหมือนกัน จากมุมมองแบบประชาธิปไตย การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อมมีทั้งด้านดีและด้านเสีย ด้านที่ดีคือช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมแก่คนด้อยอำนาจในสังคม เช่น ผู้ที่มีการศึกษาน้อย แรงงานชั้นล่าง คนชายขอบ หรือกลุ่มรอง จะได้รับประโยชน์จากการพูดคุยกับคนใกล้เคียงที่มีสถานะเท่า ๆ กัน ก่อนจะเข้าร่วมเวทีถกเถียงที่ใหญ่ขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่ง การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม ก็นำไปสู่การแบ่งขั้วและแพร่หลายความคิดที่ผิด (Australian National University, 2017)

Sunstein (อ้างแล้ว, pp.76-80) เห็นว่าการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อมจะช่วยยกระดับข้อถกเถียงที่อาจจะถูกทำให้มองไม่เห็นหรือเคยถูกทำให้เงียบเสียง สมาชิกในบางกลุ่มอาจจะเงียบเสียงเมื่อเข้าร่วมวงปรึกษาหารือที่ใหญ่ขึ้น วงล้อมจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะในวงปรึกษาหารือขนาดใหญ่ นั้น สมาชิกที่มีสถานะสูงมักจะพูดมากกว่าคนอื่น และความคิดของพวกเขา ก็ดูจะมีอิทธิพล ในขณะที่คนสถานะต่ำกว่ากลับขาดความมั่นใจในความสามารถของตัวเอง และกลัวผลร้ายจะตามมา ดังเช่นความเห็นของผู้หญิงมักไม่ค่อยส่งผลอะไร และถูกกดขี่ในวงสนทนาที่มีหลากหลายเพศ หรือในวงสนทนาที่มีคนหลายวัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อยก็มักจะไม่มีอิทธิพลในการตัดสินใจ ด้วยสถานะเหลื่อมล้ำนี้ จึงควรยอมรับการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม ให้คนในวงล้อมได้พูดคุยกันและพัฒนามุมมองของตัวเองก่อน ซึ่งในกรณีนี้อินเทอร์เน็ตช่วยได้ ทว่าก็ต้องระวังวงล้อมอันไร้ซึ่ง *คุณธรรม* ในกรณีของวงล้อมแบบสุดโต่งทั้งหลาย ที่เคยเกิดขึ้น เช่น กลุ่มนาซี กลุ่มก่อการร้าย หรือกลุ่มสร้างความเกลียดชังอื่น ๆ

แนวคิดการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อมชี้ให้เห็นว่าไม่ใช่ทุกการสนทนาจะต้องการมุมมองหลากหลาย หากการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อมสามารถเกิดขึ้นพร้อมกับวงเกลียวที่เงียบงัน ก็อาจจะเสริมสร้างพลังให้แก่คนกลุ่มน้อยได้ แต่ขณะเดียวกัน เมื่อไม่มีความหลากหลาย ก็ยังต้องระมัดระวังว่าการพูดคุยจะสร้างห้องเสียงสะท้อนขึ้นมา การปรึกษาหารือจึงควรยึดหลักเหตุผลและการเคารพซึ่งกัน

และกัน ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดนี้เพื่อนำมาใช้ร่วมกับแนวการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ในการอภิปรายผลการศึกษาในตอนท้าย

2.1.2.3 พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)

พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เป็นแนวคิดของ Jürgen Habermas นักคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองชาวเยอรมัน ให้ความสำคัญกับการมีพื้นที่อิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน สำหรับให้ประชาชนโต้เถียงกันเพื่อนำไปสู่การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมือง

Habermas ก่อรูปแนวคิดพื้นที่สาธารณะจากการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเรื่องประชามติ (Public Opinion) โดยบอกว่าประชามติมีต้นกำเนิดมาจากพื้นที่สาธารณะ ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายจนผิดเพี้ยนไป ถูกกลดทอนให้เพียง “ความคิดเห็น” (opinion) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสังคมการเมืองจริง

นักคิดก่อนหน้า Habermas เช่น Hegel, Marx, Cramsci ใช้เกณฑ์เรื่องความเป็นส่วนรวมและส่วนตัวได้ แยกพื้นที่ในสังคมออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) **Political Society** เป็นพื้นที่ของผลประโยชน์ส่วนรวม เช่น การเมืองการปกครอง พื้นที่นี้มีกลไกของรัฐด้านปราบปรามควบคุม (Repressive Apparatus) ทำงานอยู่ เช่น ศาล กฎหมาย ตำรวจ ทหาร รัฐสภา พรรคการเมือง ฯลฯ

2) **Civil Society** เป็นพื้นที่ที่ปัจเจกบุคคลใช้อย่างเป็นส่วนตัว เช่น ชีวิตในครอบครัว ชีวิตการทำงาน ชีวิตวัฒนธรรมของบุคคล ฯลฯ พื้นที่นี้มีกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ (Ideological Apparatus) ทำงานอยู่ เช่น คำสอนศาสนา ค่านิยมที่ถูกปลูกฝังผ่านสื่อ การอบรมจากพ่อแม่

พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ของ Habermas หมายถึง พื้นที่ที่อยู่กึ่งกลางหรือเชื่อมต่อระหว่าง Political Society กับ Civil Society เช่น สภากาแฟที่เกิดขึ้นในร้านกาแฟ ในห้องรับแขกบ้านขุนนางหรือผู้ดี โรงเหล้า ซึ่งแม้จะเป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่มีกลุ่มคนมาพูดคุยถกเถียงกันในเรื่องราวของสาธารณะ การเมืองต่าง ๆ พื้นที่สาธารณะจึงเป็นปริณทลที่เมื่อบุคคลเข้าไปก็จะมีสถานะเป็นผู้กระทำการ (actor) ที่มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้งกัน ด้วยการให้เหตุผลในเชิงการสื่อสาร (Communication Nationality) เพื่อตัดสินใจหาคำตอบที่ดีที่สุดร่วมกัน การมีพื้นที่สาธารณะจึงมีความสำคัญมากสำหรับสังคมประชาธิปไตย และตามความหมายนี้ รายการโทรทัศน์วิทยุต่าง ๆ และหน้าหนังสือพิมพ์ที่สนทนาลงถึงปัญหาบ้านเมือง ก็สามารถถือได้ว่าเป็นพื้นที่สาธารณะ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553, น. 340-386)

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2553) สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของพื้นที่
สาธารณณะ 5 ประการ ดังนี้

1) เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันของปัจเจกชนบนพื้นฐานความสมัครใจเข้ามาพูดคุย
อภิปรายโต้แย้งกันด้วยเนื้อหาหรือประเด็นที่เป็นเรื่องของส่วนรวม มีเป้าหมายเพื่อ
ผลประโยชน์ของสาธารณณะ ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

2) เป็นพื้นที่ที่อิสระจากอำนาจต่าง ๆ ในสังคม เช่น อำนาจรัฐ อำนาจศาสนจักร
หรืออำนาจทางเศรษฐกิจ

3) ต้องมีการไหลเวียนของการใช้เหตุผล (rationality) อย่างเป็นอิสระ ไม่มีใครมี
อภิสิทธิ์ด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น มีชาติกำเนิดหรือยศถาบรรดาศักดิ์ที่สูงต่ำกว่ากัน

4) สถาบันสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อ
เลี้ยงให้การพูดคุยดังกล่าวเป็นไปได้ เพราะเนื้อหาในสื่อมวลชนเหล่านี้เป็นเรื่องราวใน
สาธารณณะอยู่แล้ว และเป็นข้อมูลสำหรับการโต้เถียงแบบใช้เหตุผล

5) ผลจากการพูดคุยจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง มิใช่พูดคุย
ประลองปัญญาเท่านั้น ต้องมีการลงมือกระทำการบางอย่างต่อเนื่องตามมา เช่น
รวบรวมข้อคิดเห็นเสนอแนะให้ผู้มีอำนาจพิจารณา การทำจดหมายเปิดผนึก เป็นต้น

พื้นที่สาธารณณะที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองได้จริงตามแนวคิดของ
Habermas ปรากฏในคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ของยุโรป เมื่อเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นและการศึกษาที่
ก้าวหน้าขึ้นได้สร้างชนชั้นกลางหรือกระฎุมพี เช่น พ่อค้าช่างฝีมือ ปัญญาชนที่เป็นผู้ชาย เข้าไปมีส่วน
ร่วมในพื้นที่สาธารณณะ คนเหล่านี้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ใช้พื้นที่สาธารณณะเป็นช่องทางการ
ตรวจสอบ หรือคานอำนาจรัฐในขณะนั้น พื้นที่สาธารณณะจึงเป็นเครื่องมือต่อสู้ทางการเมืองสำหรับชน
ชั้นกลาง ทำให้สามารถโค่นล้มศักดินาได้ในหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เป็นต้น
แต่เมื่อชนชั้นได้ก้าวสู่การมีอำนาจรัฐ พื้นที่สาธารณณะก็หมดประโยชน์ จึงปรับเปลี่ยนพื้นที่สาธารณณะให้
เป็นเขตปลอดการเมือง กลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมแทน เช่น ศูนย์การค้า สวนสนุก
ศูนย์แสดงดนตรี โรงภาพยนตร์ สถานที่พักผ่อนแบบต่าง ๆ ทำให้การรวมตัวจำนวนมากของผู้คนใน
พื้นที่สาธารณณะกลายเป็นการหาความสนุกสนาน แสวงหาความรู้ และจับจ่ายใช้สอย ประชาชนที่ก้าว
สู่พื้นที่สาธารณณะนั้นมีสถานภาพเป็นผู้บริโภคของปริมาณพลทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่พลเมืองของปริมาณพล
ทางการเมือง

แนวคิดพื้นที่สาธารณณะไม่เพียงคาดหวังว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในการโต้เถียงอภิปราย
และยังคาดหวังให้การพูดคุยนั้นก่อผลที่เปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองได้จริง จึงเป็นแนวคิดที่ไปไกลยิ่ง
กว่าประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ซึ่งคาดหวังให้มีการโต้เถียงเพื่อรับฟังกัน ในแง่พื้นที่สาธารณณะ

จึงเป็นข้อที่ตรงกันข้ามกับการพูดคุยแบบสร้างห้องเสียงสะท้อนขึ้นมา ผู้วิจัยศึกษาจะนำแนวคิดนี้ไปใช้ร่วมกับแนวการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ เพื่ออภิปรายผลการศึกษาในตอนท้าย

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัย

การสื่อสารที่เป็นพิษภัยบนอินเทอร์เน็ตเป็นประเด็นที่น่ากังวลมากขึ้นทุกขณะ สื่อออนไลน์ถูกใช้เป็นช่องทางสื่อสารความเกลียดชังอย่างแพร่หลาย ด้วยคุณลักษณะที่แตกต่างไปจากสื่อเก่า เช่น การไม่เปิดเผยตัวตน (Anonymity) ของผู้ส่งสารทำได้ง่าย ทำให้ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณไม่ต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาด อีกทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตยังแพร่กระจายข้อมูลได้ง่าย รวดเร็วและกว้างขวางยากแก่การควบคุม ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาตามมา หากเรื่องที่ถูกเผยแพร่ออกไปนั้นเป็นการมุ่งร้ายต่อผู้อื่น ดังนั้น นอกจากแนวคิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนและแนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาหารือ ผู้วิจัยยังศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัย (Harmful Speech) ซึ่งมีทั้งตัวเนื้อหาที่แสดงออกมาก่อให้เกิดภัย และภัยที่ไม่ได้เกิดจากตัว แต่อาจเป็นการพูดที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด ทำให้ผู้อื่นตื่นตระหนกจนเกิดความเสียหาย การเปิดเผยข้อมูลให้ผู้อื่นตกอยู่ในอันตราย สร้างความเท็จ (Fraud) บิดเบือนความจริง (Misrepresentation) ร่วมกันประทุษร้าย (Conspiracy) แบล็คเมล์ (Blackmail) และอื่น ๆ (D'Amato, 2010)

งานวิจัยนี้ศึกษาแนวคิดย่อยของการสื่อสารที่เป็นภัย 3 แนวคิด ได้แก่ การขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล การสื่อสารความเกลียดชัง และการล่าแม่มด เพื่อใช้ประกอบการทำความเข้าใจการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก จากการรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดที่ควรเข้าใจดังนี้

2.1.3.1 การขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Doxing)

การค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล Doxing ยังไม่พบว่ามี การพูดถึงแนวคิดนี้ในสังคมไทย และพบงานศึกษาในทางวิชาการน้อย แต่มีการพูดถึงในข่าวสารจากแหล่งข่าวตะวันตก เป็นการบันทึกต้นต่อปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น งานวิจัยนี้พยายามรวบรวมและวิเคราะห์แนวคิด Doxing ในแง่ความหมาย ที่มา รูปแบบและวิธีการ และข้อถกเถียงเกี่ยวกับแนวคิด

(1) ความหมายของการขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

Anthony Zurcher (2014, March 7) นักเขียนอาวุโสและบรรณาธิการบล็อกชื่อ *Echo Chambers* ของสำนักข่าวบีบีซีระบุว่า Doxing เป็นภาวะที่รายละเอียดในชีวิตส่วนตัวของบุคคลถูกขุดคุ้ยขึ้นมา และข้อมูลนั้นถูกแพร่กระจายออกไปทั่วโดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เปิดเผยตัวตน

Honan (2014, March 6) นักเขียนอาวุโสของกองบรรณาธิการนิตยสาร *Wired* ซึ่งให้ความสนใจความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่อทุกแง่มุมของชีวิต ระบุว่า Doxing เป็นคำที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่และยังมีความหมายไม่แน่นอน ผู้คนอาจเคยได้ยินบ้าง แต่ยังไม่แน่ใจในความหมาย

โดยสาระสำคัญแล้ว Doxing หมายถึง การสะสมรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของบุคคล Honan ระบุว่า Dox เป็นคำย่อของคำเต็มคือ Dropping Dox ซึ่งเป็นคำเรียกวัฒนธรรมของพวกแฮกเกอร์ที่มีมาตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ที่ใช้เปิดเผยข้อมูลที่ฝ่ายศัตรูต้องการปกปิดไว้เป็นกลยุทธ์การแก้แค้น ถือเป็นอาวุธที่ทรงพลังเมื่อเทียบกับวิธีการแก้แค้นอื่นซึ่งมีอยู่น้อยชนิดในเวลานั้น ทั้งนี้ Doxing อาจเป็นการกระทำเพื่อลวงละเมิด หรือแม้แต่เพื่อการบังคับใช้กฎหมาย แต่เมื่อใช้คำว่า Doxing มักจะแฝงความหมายในแง่ลบ

Urban dictionary (2017, December 29) มีคำศัพท์ครอบคลุมถึงคำว่า Doxing ความหมายที่ได้รับการโหวตอันดับหนึ่ง (แก้ไขเมื่อปี ค.ศ. 2011) ระบุว่า Doxing (มาจาก Documents) เป็นเทคนิคการติดตามและรวบรวมข้อมูลของบุคคลโดยใช้แหล่งข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต doxing ขึ้นอยู่กับความสามารถของแฮกเกอร์ในการจำแนกแยกแยะข้อมูลที่สำคัญของบุคคลเป้าหมายและเลือกนำข้อมูลนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน ตามแนวคิดที่ว่า “ยิ่งรู้จักเป้าหมาย ยิ่งง่ายที่จะหาข้อบกพร่อง” ส่วนความหมายลำดับที่สอง (แก้ไขเมื่อปี ค.ศ. 2016) ระบุว่า Doxing หมายถึง การใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากอินเทอร์เน็ตเพื่อโจมตีบุคคลที่มีความขัดแย้งกัน โดยเผยแพร่ข้อมูลเหล่านั้นให้บุคคลถูกต่อว่าต่อขานและได้รับอันตราย

พจนานุกรมของ Oxford (2017) พบเพียงคำว่า dox หรือ Doxx ในรูปกริยา (Verb) หมายความว่า ค้นหาหรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลชี้เฉพาะตัว (Identifying Information) บุคคลใดบุคคลหนึ่งทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งโดยทั่วไปมีเจตนาร้าย

เว็บไซต์ Know Your Meme (2013) ซึ่งบันทึกปรากฏการณ์ในโลกออนไลน์ต่าง ๆ ในหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอไวรัล (Viral Video) มีม (Internet Meme) รวบรวมข้อมูลไว้ว่า Doxing หรือสามารถสะกดว่า Doxxing โดย Dox มาจาก Docs คำย่อของ Documents คำนิยาม Doxing มีความหมายสอดคล้องกับแหล่งข้อมูลอื่น นั่นคือการสืบเสาะหาและเปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลของบุคคลเป้าหมายโดยที่บุคคลนั้นไม่ยินยอม (Personally Identifiable Information) เช่น ที่อยู่บ้าน ที่ทำงาน หมายเลขบัตรเครดิต

Dewey (2015, August 12) จาก The Washington Post ระบุว่า Doxing คือ การเปิดเผยข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามอย่างมีกลยุทธ์ เช่น ชื่อจริง ที่อยู่ หรือข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ โดยมุ่งจะสร้างความยุ่งยาก ความกลัว และอันตรายแก่ฝ่ายตรงข้าม

Douglas (2016) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ doxing มากที่สุด ระบุว่า Doxing คือการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายทางอินเทอร์เน็ต อาจเป็นชื่อเต็มตามกฎหมาย ที่อยู่ถาวร ข้อมูลระบุตัวตนที่รัฐจัดทำบันทึกไว้ เอกสารทางธุรกิจ รูปภาพส่วนตัวหรือคนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเหล่านี้ อาจจะมีอยู่ในแหล่งสาธารณะอยู่แล้ว แต่ถูกปิดให้เข้าถึงยากหรือไม่ให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ อาจเป็นข้อมูลที่หน่วยงานรัฐ หน่วยงานธุรกิจหรือองค์กรต่าง ๆ เก็บไว้ แต่หลุดออกไปเพราะมีช่อง

โหว่ด้านการรักษาความปลอดภัย หรือหลุดออกไปจากเจ้าของข้อมูลเองไม่ว่าโดยตั้งใจหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม Doxing สามารถเกิดขึ้นกับใครก็ได้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียงหรือคนธรรมดาทั่วไป การเป็นเหยื่อของ Doxing ก็จะเป็นประโยชน์แก่คนที่มุ่งโจมตี

Douglas ยังชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง Doxing กับการแบล็คเมลล์ การหมิ่นประมาท และการซุบซิบนินทา กล่าวคือ การแบล็คเมลล์นั้นใช้ข้อมูลเป็นข้อต่อรองในการเรียกร้องผลประโยชน์ เพื่อแลกกับการไม่เผยแพร่ข้อมูล แต่ Doxing มีเจตนาขุดคุ้ยและเผยแพร่ โดยที่ Doxing อาจเป็นส่วนหนึ่งของการแบล็คเมลล์ แต่ไม่ได้เป็นการแบล็คเมลล์โดยตรง ส่วนการหมิ่นประมาทนั้นเป็นการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะที่ก่อผลกระทบต่อบุคคลเหมือนกัน แต่การหมิ่นประมาทจะต้องเผยแพร่ข้อมูลที่สร้างความเสียหายอับอายแก่บุคคล ส่วนข้อมูลในแบบ Doxing อาจเป็นข้อมูลทั่วไปที่ไม่ได้แสดงถึงความผิดพลาดน่าอับอายใด ๆ ก็ได้ และสุดท้าย Doxing ต่างจากการซุบซิบนินทาตรงที่ Doxing เป็นการเผยแพร่ข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลที่เป็นทางการหรือไม่ก็ตาม แต่การซุบซิบนินทาเป็นการพูดคุยระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นการ Doxing อาจไม่ต้องการชี้แนวทางเสียดสีเหน็บแนม เช่น หากมีคนสวมชุดสีชมพูไปงานศพ การพูดถึงคนนั้นที่แต่งตัวไม่เหมาะสมคือการซุบซิบนินทา แต่การนำรูปบุคคลนั้นใส่ชุดสีชมพูมาเผยแพร่คือ Doxing

(2) ที่มาของการขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นปรากฏมาตั้งแต่ทศวรรษ 1990 จนกลายเป็นแบบแผนของการละเมิดหรือจงใจแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นเมื่อถกเถียงแล้วเกิดความขัดแย้งกัน Dewey (2015, August 12) ชี้ว่า การขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลแรกสุดเท่าที่มีบันทึกไว้ เกิดขึ้นในกระดานสนทนา (Webboard) ต่าง ๆ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีพฤติกรรมก่อความเกลียดชังได้ใช้วิธีนี้เป็นอาวุธเพื่อต่อสู้กับคนที่อ่อนแอกว่า ต่อมาช่วงกลางทศวรรษ 1990 การเผยแพร่ข้อมูลของคนอื่น (Dropping Docs) ก็กลายเป็นที่นิยมในหมู่แฮกเกอร์ นอกจากนี้มีจุดประสงค์เพื่อแสดงความเชี่ยวชาญในการขุดคุ้ย ยังมีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลนั้นไปสู่การเอาผิดผู้กระทำผิดในทางกฎหมาย ปรากฏการณ์สำคัญคือการขุดคุ้ยโดยกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่เปิดเผยตัวตนชื่อ Anonymous

ส่วนเว็บไซต์ Know Your Meme ให้ข้อมูลว่า เดิมทีคำว่า Dox ใช้กันในกลุ่มของแฮกเกอร์ หมายถึงการขโมยซอฟต์แวร์และแจกจ่ายออกไป ช่วงต้นถึงกลางคริสต์ทศวรรษ 2000 คำว่า Doxing ใช้เพื่อหมายถึงการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการตอบโต้และเผด็จการทางอินเทอร์เน็ต และมาถึงปลายทศวรรษ คำนี้ก็พัฒนาความหมายไปเป็นกลวิธีของกลุ่ม Anonymous

กลุ่ม Anonymous เกิดขึ้นในกระดานสนทนาสาธารณะ 4chan ซึ่งเป็นเว็บไซต์ลักษณะคล้ายพันทิปของประเทศไทย ซึ่งจะมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตหลากหลายเข้ามาแบ่งปันข้อมูล ความสนใจ สอบถามและตอบคำถามกัน โดยผู้ใช้ต้องยืนยันตัวตนการเป็นสมาชิกด้วยเลขประจำตัว

ประชาชน¹⁰ แต่ 4chan ยึดหลักการว่าผู้สนทนาไม่ต้องเปิดเผยตัวตน ไม่ต้องสมัครสมาชิก Anonymous เป็นกลุ่มหนึ่งใน 4chan ช่วงปี ค.ศ. 2006 - 2007 Anonymous เริ่มจากเจาะเว็บไซต์ของ Hal Turner ผู้นำกลุ่มชาตินิยมผิวขาวอเมริกัน ซึ่งปฏิเสธว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวไม่เกิดขึ้นจริง Turner จึงฟ้องเว็บไซต์หลายแห่ง รวมทั้ง 4chan แต่ไม่สำเร็จ จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในปีต่อมา

ปี ค.ศ. 2008 กลุ่ม Anonymous ชุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของสมาชิกระดับสูงของกลุ่ม Church of Scientology ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อผิดแปลกแตกต่างไปจากสังคม รวมทั้งข้อมูลที่เปิดเผยเฉพาะในกลุ่ม จากนั้นภายในเวลาไม่กี่วันที่ข้อมูลหลุดออกมาก็มีผู้ออกมาประท้วง Scientology ใน 127 เมืองโดยสวมหน้ากากกายฟอกส์¹¹ และเรียกร้องให้ตรวจสอบคุณสมบัติขององค์กรนี้ว่าไม่แสวงหากำไรจริงหรือไม่ ในข้ามคืนนั้น กลุ่ม Anonymous ก็กลายเป็นแฮกเกอร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังคม (Hacktivists) วิธีการของกลุ่มนี้ถูกนับเป็นหนึ่งในวิธีรุนแรงที่เรียกร้องความเป็นธรรมทางสังคม

ในเวลาต่อมา เมื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตง่ายขึ้น การชุดคุ้ยเช่นนี้ก็ไม่ได้จำเป็นต้องอาศัยทักษะแบบ Anonymous อีกต่อไป ผู้คนต่างเพิกเฉยไปจนถึงเต็มใจเปิดเผยข้อมูลของตัวเองออกมามากมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และอื่น ๆ นักสืบออนไลน์จึงทำงานอย่างง่ายดาย และการชุดคุ้ยก็มีจุดประสงค์และวิธีการที่หลากหลาย

¹⁰ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) ผู้ใช้สามารถสมัครสมาชิกโดยใช้อีเมล หรือผูกบัญชีกับเฟซบุ๊กและกูเกิลพลัส แต่หากผู้ใช้นั้นยืนยันตัวตนด้วยบัตรประชาชนก็จะสามารถใช้งานเว็บพันทิปได้อย่างเต็มที่ อาทิเช่น โปสข้อความ, กระทู้ รวมถึงการให้ และได้รับคะแนนจากสมาชิกคนอื่น ๆ (ข้อมูลจากหน้าตั้งค่าโปรไฟล์)

¹¹ ที่มาของหน้ากากนี้เริ่มจากบทกวีในอังกฤษ ปี ค.ศ. 1605 Guy Fawkes หรือ Guido Fawkes เป็นหนึ่งในผู้สมรู้ร่วมคิดวางแผนปลงพระชนม์พระเจ้าเจมส์ที่ 1 ด้วยกระระเบิดอาคารรัฐสภาอังกฤษ ในวันที่ 5 พฤศจิกายน เพราะเห็นว่าพระเจ้าเจมส์ที่ 1 ปกครองบ้านเมืองด้วยระบอบทรราชย์กดขี่ข่มเหงประชาชน และรัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน จึงต้องการให้กษัตริย์นิกายคาทอลิกได้กลับขึ้นครองบัลลังก์แทนพระเจ้าเจมส์ที่ 1 ซึ่งเป็นนิกายโปรเตสแตนต์ แต่ Guy Fawkes และคนอื่น ๆ ถูกจับตัวในอุโมงค์ใต้อาคารรัฐสภา ถูกแขวนคอและฉีกแขนฉีกขา ต่อมาการ์ตูนเรื่อง V for Vendetta ของ Alan Moore นำใบหน้าของ Guy Fawkes มาทำเป็นหน้ากากให้ตัวละครใส่ เมื่อนำการ์ตูนมาทำเป็นภาพยนตร์เรื่อง V For Vendetta ในปี ค.ศ. 2006 หน้ากากนี้จึงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย หลังจากนั้นหน้ากาก Guy Fawkes กลายเป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องในหลายกรณี โดย Anonymous เป็นกลุ่มแรกที่น่ามาใช้ (ไชยวัฒน์ ตรีการรัตน์สันติ, 4 มกราคม 2555; Kapook, 28 พฤษภาคม 2556; Chotisak Onsoong, 9 กุมภาพันธ์ 2556)

จากความหมายและที่มา จึงสรุปได้ว่า Doxing หรือ Doxxing หมายถึง การค้นหา (Researching) ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลชี้เฉพาะของบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ต และนำไปเผยแพร่ (Broadcasting) เพื่อทำร้ายหรือทำลายบุคคลนั้น

(3) รูปแบบของการขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

Douglas (2016) แบ่งการขุดคุ้ยออกเป็น 3 แบบ ตามระดับความรุนแรงและจุดประสงค์ของการกระทำต่อบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ การขุดคุ้ยเพื่อเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง การขุดคุ้ยเพื่อให้บุคคลตกเป็นเป้าหมาย และการขุดคุ้ยเพื่อทำลาย แต่ละแบบมีรายละเอียดดังนี้

1) การขุดคุ้ยเพื่อเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง (Deanonymizing Doxing) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลที่ไม่เป็นที่รู้จักในสังคมหรือบุคคลที่ไม่แสดงตัวตนที่แท้จริง หรือใช้นามแฝง ไม่ว่าจะขุดคุ้ยด้วยวิธีใดก็ตาม การขุดคุ้ยในรูปแบบนี้อาจไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลก็ได้ อาจเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ (Public Interest) ก็ได้ เช่น ขุดคุ้ยเรื่องราวของคนที่หลอกลวงเอาผลประโยชน์จากผู้คนในสังคม

2) การขุดคุ้ยเพื่อให้บุคคลตกเป็นเป้าหมาย (Targeting Doxing) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวที่เฉพาะเจาะจง ทำให้บุคคลตกเป็นเป้าหมาย เช่น ระบุที่อยู่อาศัยจริง ไม่ใช่เพียงแคที่อยู่เพื่อการติดต่ออย่างหมายเลขโทรศัพท์ หรือที่อยู่อีเมล จึงทำให้ผู้อื่นมีโอกาสที่จะเข้าถึงตัวบุคคลนั้น และอาจทำให้เขาถูกล่วงละเมิดได้ง่ายขึ้น การขุดคุ้ยระดับนี้มักจะเป็นลำดับต่อจากระดับแรก เมื่อมีการขุดคุ้ยจนรู้ตัวตนที่แท้จริงแล้ว ก็ไม่ยากที่จะหาที่พำนักอาศัย

3) การขุดคุ้ยเพื่อทำลาย (Delegitimizing Doxing) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของบุคคลเป้าหมายเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียง หรือภาพลักษณ์ สร้างความอับอายด้วยการนำข้อมูลแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นประพฤติผิดแยกไปจากบรรทัดฐานของสังคม ไม่ว่าจะบุคคลเป้าหมายจะเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ก็ตาม

(4) วิธีการของการขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าการขุดคุ้ยข้อมูลสามารถทำได้หลายวิธี ดังตัวอย่างนี้

1) ค้นหาจากข้อมูลที่มีอยู่ในฐานข้อมูลสาธารณะ ผ่านเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก หรือค้นหาผ่านเว็บเสิร์ชเอนจิน (search engine) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกูเกิล (Srikanth Ramesh, 2016, July 16)

2) แฮคข้อมูล (Hack) ผ่านระบบคอมพิวเตอร์

3) ใช้เทคนิคทางจิตวิทยาที่เรียกว่า “วิศวกรรมสังคม” (Social Engineering) เป็นวิธีหลอกลวงล้วงข้อมูลจากผู้คนโดยอาศัยจุดอ่อน ความไม่รู้ หรือความประมาท เลินเล่อ (techtalkthai, 14 กันยายน 2559) เช่น หลอกให้เปิดไฟล์ที่แนบมากับอีเมล หรือเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีมัลแวร์แฝงตัวอยู่ หรือหลอกลวงผ่านโซเชียลมีเดีย ผ่านการพบปะ ชึ่งหน้า และผ่านทางโทรศัพท์ เช่น โทรศัพท์มาอ้างว่าจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ หลอกถามข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์หรือแอปพลิเคชันที่บุคคล เป้าหมายใช้งาน

(5) ข้อถกเถียงและตัวอย่าง

การขุดคุ้ยข้อมูลเป็นคำที่มีความหมายเชิงลบมากกว่าเชิงบวก แต่อันที่จริงแล้วการขุดคุ้ยไม่ได้เลวร้ายเสมอไป Whitney Phillips ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการก่อวินาศกรรมออนไลน์ และเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านเสรีนิยมศึกษาที่วิทยาลัยเพนซิล มหาวิทยาลัยเมอร์เซอร์ สหรัฐอเมริกา เห็นว่ากลยุทธ์การขุดคุ้ยนั้นเป็นเหมือนเครื่องมือดั่งมีดพกสปริง หรือปืนอากาศ ที่โดยเนื้อแท้แล้วไม่ใช่สิ่งเลวร้าย แม้ว่าจะถูกนำไปใช้ในทางผิดมากก็ตาม Douglas (2016) ชี้ว่า แรงจูงใจในการขุดคุ้ยใครนั้นมีได้หลายแบบ อาจเป็นความต้องการเปิดเผยการกระทำผิด หรือต้องการทำให้ผู้อื่นอับอายขายหน้า ข่มขู่ ครอบงำ หรือลงโทษ (โดยศาลเตี้ย) บุคคลอื่นก็ได้ การขุดคุ้ยจึงสามารถเป็นเครื่องมือเปิดเผยผู้กระทำผิดตั้งที่กลุ่ม Anonymous ทำ หรือกรณีการขุดคุ้ยเพื่อเปิดเผยการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในประเทศจีน ที่เรียกว่า Human Flesh Search Engine พลเมืองเน็ตจีนร่วมกันค้นหาและเผยแพร่หลักฐานการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ซึ่งนำเงินของรัฐไปใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแคนาดาและสหรัฐอเมริกา ทั้งที่เอกสารระบุว่าเป็นการเดินทางไปเพื่อการทำวิจัย

อย่างไรก็ตามเมื่อการขุดคุ้ยทำได้ง่าย ก็จะต้องระมัดระวังอย่างมาก ข้อมูลที่ได้มาอาจผิดพลาด หากนำไปเผยแพร่ต่ออาจก่อผลกระทบมากกว่าที่คิด ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตแพร่กระจายได้ง่าย คนหนุ่มมักมีแนวโน้มตอบสนองต่อเรื่องราวเชิงลบได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีแรงกระตุ้นสูง มักโน้มน้าวกันภายในกลุ่มว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้อง ข้อมูลที่ออกสู่อินเทอร์เน็ตแล้วสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย แต่กลับยากที่จะลบออก เพียงบ่อนชื่อคนที่เคยถูกขุดคุ้ยในเว็บเสิร์ชเอนจิน อาจพบข้อมูลเหล่านั้นได้อีกหลายปี ดังเช่นกรณีนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยดุค สหรัฐอเมริกา ถูกประจานว่าเธอใช้เวลาว่างรับจ้างแสดงหนังโป๊ พร้อมข้อมูลเกี่ยวกับชื่อในการแสดง รูปภาพจากหนัง ข้อมูลจากเพจเอเจนซี่ ชื่อเมืองที่อยู่ โรงเรียนมัธยม อาชีพของพ่อ ที่อยู่อีเมล งานอดิเรกและอื่น ๆ แม้เธอจะเข้มแข็งและพลิกสถานการณ์ให้เป็นโอกาสโดยการพูดถึงความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่ทำให้เธอมีทางเลือกน้อยในการหาเงินมาจ่ายค่าเทอม และพูดถึงความเสียเปรียบของคนทำงานบริการทางเพศ (Sex Worker) และตั้งคำถามต่อว่าเหตุใดสังคมที่เต็มไปด้วยคนดูหนังโป๊ และอุตสาหกรรมหนังโป๊จึง

ประณามคนที่แสดงหนังโป๊ แต่ดูเหมือนว่าเรื่องก็ไม่จบลงง่าย ๆ สิ่งที่แพร่หลายไปในอินเทอร์เน็ตแล้ว ก็ดำรงอยู่ต่อไป (Zurcher, 2014, March 7)

2.1.3.2 การสื่อสารความเกลียดชัง (Hate Speech)

(1) ความหมายของการสื่อสารความเกลียดชัง

พิรงรอง รามสูต (2558, น. 17-31) ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารความเกลียดชัง ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Hate Speech และราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้นใหม่ในภาษาไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2557 ว่า “ประทุษวาจา” สรุปความหมายของการสื่อสารความเกลียดชัง ได้ว่า “ประทุษวาจาเป็นการสื่อสารที่แสดงถึงความเกลียดชังผ่านรูปแบบอันไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม ใส่ร้ายป้ายสี ไปจนถึงการด่าทออย่างหยาบคาย โดยมีลักษณะของการปลุกปั่น ยุยง หรือปลุกระดมให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประเด็นการโจมตีพุ่งเป้าไปที่ “ลักษณะเฉพาะ” ทั้งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น เชื้อชาติ เพศสภาพ และเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ศาสนา อุดมการณ์ โดยการสื่อสารดังกล่าวนั้นอาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการแบ่งแยกไปจนถึงขจัดกลุ่มบุคคลดังกล่าวออกจากสังคม ไม่ว่าจะโดยใช้ความรุนแรงทางกายภาพ หรือความรุนแรงเชิงนามธรรมก็ตาม ทั้งนี้เพียงแต่การกล่าวออกมาเพื่อให้อีกฝ่ายมีความเจ็บปวดได้ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของผลลัพธ์จาก Hate Speech เช่นเดียวกัน”

(2) ระดับของการสื่อสารความเกลียดชัง

Anthony Cortese (อ้างถึงในพิรงรอง, 2558, น.37-38) ได้สรุปแนวคิดการแบ่งระดับความรุนแรงของ Hate speech เป็น 4 ระดับ จากน้อยไปมาก ดังนี้

ระดับ 1: การแบ่งแยกแบบไม่ตั้งใจต่อกลุ่มเป้าหมาย (Unintentional Discrimination) คือการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มเป้าหมายโดยไม่ได้ตั้งใจหรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ระดับ 2: การตั้งใจแบ่งแยก/กีดกัน/สร้างความเป็นเขา-เราต่อกลุ่มเป้าหมาย (Conscious Discrimination) หมายถึง การแสดงความจงเกลียดจงชังอย่างรุนแรง (Intense Dislike) แบ่งแยกกีดกันพวกเขาพวกเขา ชักชวนให้กีดกันทางสังคม เปรียบเทียบคนเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คน (Demonizing) หรือนำเสนอข้อมูลว่ากลุ่มเป้าหมายคุกคามกลุ่มของตน

ระดับ 3: การยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมาย (Inciting Discriminatory Hatred) เป็นการกล่าวหา กล่าวโทษอย่างรุนแรง ประณาม แฉ ว่า

ร้าย พุดดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม สบประมาท ทำให้น่าขบขัน ทำให้ด้อยค่าในสายตาผู้อื่น เยาะเย้ยอย่างรุนแรง สมน้ำหน้า หรือทับถม

ระดับ 4: การยั่วยุให้มีการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย (Inciting Discriminatory Violence) คือการปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน การยั่วยุปลุกปั่นให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือชักชวนให้ทำลายล้างคนหรือกลุ่มคนที่มีความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อปกป้องกลุ่มของตน

(3) ผลจากการสื่อสารความเกลียดชัง

พิรธอง รามสูต (2558) สรุปผลจากการสื่อสารความเกลียดชังไว้ 2 มิติ คือ เชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรม เชิงรูปธรรม ได้แก่ การฆ่าฟันทำลายชีวิตผู้อื่น หรือการกีดกันไม่ให้อาศัยอยู่ร่วมสังคมเดียวกันจนต้องอพยพลี้ภัยไปอยู่ที่อื่น ส่วนเชิงนามธรรม ได้แก่ การขจัดให้คนอื่นไร้ตัวตนและบทบาทในสังคม แม้จะอยู่ร่วมในสังคมเดียวกันแต่ไม่มีความสำคัญและไม่อาจทำอะไรในเชิงสังคมได้เลย เช่น สร้างให้สังคมรับรู้ว่าคุณคนนั้นเป็นสมาชิกที่ไร้วาจางใจไม่ได้ ไม่ควรค่าที่จะมีที่ยืนในสังคม หรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ ให้คนในสังคมรังเกียจ

อย่างไรก็ตามการสื่อสารความเกลียดชังเป็นสิ่งที่อยู่ทั่วไปในทุกสังคม ไม่จำกัดเฉพาะสังคมที่เสี่ยงต่อการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่การสื่อสารความเกลียดชังบางชนิดไม่ได้นำไปสู่ความรุนแรงขนานใหญ่ในทันที แม้ว่าจะก่อผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์มากก็ตาม นักวิชาการจึงพยายามหาตัวชี้วัดว่าการสื่อสารความเกลียดชังแบบใดที่เข้าสู่ขั้นอันตราย นำมาซึ่งแนวคิดการสื่อสารที่เป็นอันตราย

Susan Benesch นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยอเมริกัน เสนอแนวคิด Dangerous Speech หรือการสื่อสารที่เป็นอันตราย โดยพัฒนาตัวชี้วัด (Guidelines) การสื่อสารที่เป็นอันตราย จากงานภาคสนามและงานวิจัยวรรณกรรมด้านการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ศึกษา (Genocide Studies) จิตวิทยาสังคม (Social Psychology) และปรัชญาภาษา (Philosophy of Language) เพื่อดูว่าเมื่อใดที่ Hate Speech จะกลายเป็นความรุนแรง จับสัญญาณอันตราย (Monitor) เพื่อให้รู้ทันก่อนเกิดความรุนแรง และสามารถแทรกแซงก่อนทันที (ชาญชัย ชัยสุขโกศล, 2559 น. 357-360)

การสื่อสารที่เป็นอันตราย (Dangerous Speech) หมายถึง การแสดงออก (ไม่ว่าโดยการพูดข้อความ หรือรูปภาพ) ที่เป็นไปได้อย่างมากที่จะทำให้ผู้รับสารยอมรับ อนุญาต หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น เมื่อ Speech นั้น ๆ ถูกเผยแพร่ออกไป (Dangerous Speech Project, 2017) ตัวอย่างเช่น การเรียกคนผิวดำว่า “นิโกร” นั้นเป็น Hate Speech ส่วนการบอกว่า พวกนิโกรควรถูกจับแขวนคอบนต้นไม้ อาจเป็น Dangerous Speech เพราะเท่ากับสนับสนุนการฆ่า (Pitner, 2015) ทั้งนี้ การจะระบุว่าจะอะไรคือการสื่อสารที่เป็นอันตราย ไม่เพียงดูจากเนื้อหาที่สื่อสารออกมา

เท่านั้น หากต้องดูบริบทประกอบ และองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ใครคือผู้เผยแพร่ ใช้วิธีการอย่างไร เป้าหมายคือใคร ในบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์แบบใด

กรอบการวิเคราะห์และเฝ้าระวังการสื่อสารที่เป็นอันตรายของ Benesch มี 5 กลุ่มปัจจัย (ชาฮูซัย ซัยสุชโกศล, 2559 น. 357-360; Dangerous Speech Project, 2017; Benesch, 2013, February 23) ดังนี้

1) ผู้ส่งสาร (Speakers) ผู้ส่งสารบางคนมีอิทธิพลมาก สามารถกระตุ้นกลุ่มให้ใช้ความรุนแรงได้มาก โดยอิทธิพลนั้นมาจากอำนาจหน้าที่ (Authority) หรือบารมี (Charismatic)

2) ผู้รับสาร (Audience) พร้อมจะตอบสนองต่อ Speech ที่ปล่อยออกมาเพราะสนใจความรุนแรงอยู่แล้ว มีหนทางที่จะก่อความรุนแรง หรือผู้รับสารเป็นเป้าหมายที่จะถูกเกลียดชัง (เหยื่อ) และผู้รับสารขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย รับรู้เฉพาะความคิดเห็นและทัศนคติแบบกลุ่มของตัวเอง ไม่รู้จักและไม่เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในแง่มุมอื่นที่ไม่ทำให้เกิดเกลียดชัง เป็นต้น

3) ตัวสาร (Speech Act) ทำให้กลุ่มผู้รับสารเข้าใจได้ว่าเป็นการเรียกร้องให้ใช้ความรุนแรง ลดทอนความเป็นมนุษย์ผู้ที่กำลังจะเป็นเหยื่อว่าไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์น่ารังเกียจ แบคทีเรีย หรือเชื้อมะเร็ง มดปลวก เหลือบ รินโร แมลงสาบ หรือสามารถชี้ว่ากลุ่มผู้รับสารกำลังเผชิญอันตรายใหญ่หลวงจากกลุ่มผู้ที่จะเป็นเหยื่อ สร้างภาพว่าเหยื่อเป็นภัยคุกคาม สร้างความชอบธรรมให้สามารถใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นโดยอ้างว่าทำเพื่อปกป้องตนเอง

4) บริบททางสังคมประวัติศาสตร์ อาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องอยู่ก่อนหน้า มีเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงที่สืบเนื่องมาจาก Hate Speech แบบเดียวกันมาก่อน หรือมีปัจจัยเสี่ยงต่อความรุนแรงขนานใหญ่อื่น ๆ อีก เช่น ความอ่อนแอของโครงสร้างประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้าง หรือการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มต่าง ๆ รวมไปถึงการแข่งขันอันยืดเยื้อยาวนานเหนือทรัพยากรสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เป็นต้น

5) วิธีของการส่งสาร สามารถทำให้การสื่อสารความเกลียดชังนำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้นได้ สารอาจถูกส่งผ่านช่องทางที่โน้มน้าวชักจูงผู้รับสารได้ง่าย อาจผ่านสื่อช่องทางพิเศษ สื่อที่ไม่มีคู่แข่ง เช่น หนังสือพิมพ์ยอคินิยม หนังสือพิมพ์ภาษาเฉพาะ ไม่มีแหล่งข้อมูลอื่นที่ให้แง่มุมความคิดเห็นแตกต่างไปจากเนื้อหาสร้างความเกลียดชัง สารถูกผลิตซ้ำทั้งรูปแบบและเนื้อหา การผลิตซ้ำ เผยแพร่ซ้ำ จะช่วยเพิ่มความร้ายแรงของผลกระทบได้มาก

ทั้งนี้ ปัจจัยหรือตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้น มีน้ำหนักไม่เท่ากัน ในบางสถานการณ์ ตัวชี้วัดบางตัวอาจมีน้ำหนักมากกว่าตัวอื่น เช่น บางกรณี ตัวสารเองสร้างอันตรายมากกว่าปัจจัยอื่น หรือบางกรณี ผู้รับสารอาจมีความเปราะบางต่อการยั่วยุให้ใช้ความรุนแรงมากกว่าปัจจัยอื่น หรือความทนงทนของผู้ส่งสารอาจเป็นตัวผลักดันให้เกิดการใช้กำลังได้มากที่สุด

2.1.3.3 การล่าแม่มดออนไลน์ (Online Witch Hunting)

แนวคิดการล่าแม่มดออนไลน์มีที่มาจากกรล่าแม่มดในประวัติศาสตร์ยุโรป และการล่าแม่มดทางการเมืองช่วงสงครามเย็น เป็นการกล่าวหาความผิดและไล่ล่าคนที่มีความคิดแตกต่างไปจากหลักศาสนาหรือการเมือง

การล่าแม่มดเกิดขึ้นหลังการปฏิรูปศาสนาในคริสต์ศตวรรษที่ 14 เมื่อผู้นับถือนิกายโปเตสแตนต์ให้ความสำคัญสูงสุดกับพระคัมภีร์ เห็นว่าสิ่งสำคัญของการนับถือพระเจ้าคือการมีศรัทธาต่อพระองค์ผู้เดียว แต่ไสยศาสตร์หรือเวทมนตร์เป็นเรื่องงมงาย นับจากนั้นความเชื่อเกี่ยวกับเทพนอกศาสนาซึ่งอยู่ในสังคมตะวันตกมาช้านานเริ่มถูกทำให้เป็นปฏิกิริยากับสังคมมากขึ้น (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, คำนำเสนอนิพนธ์ “ล่าแม่มด” ของ อนุสรณ์ ตีปยานนท์, 2558 หน้า 9 - 29) แม่มดจึงถูกเพ่งเล็งในฐานะผู้ต่อต้าน มีบทบาทหรือความคิดแตกต่างไปจากพระคัมภีร์ของศาสนา (อนุสรณ์ ตีปยานนท์ อ้างถึงใน เอกพล บันลือ, 18 ตุลาคม 2559) ไม่เข้ารีตศาสนา ทำผิดศีลธรรม หรือจ้องล้มล้างศาสนา ผู้คนเชื่อว่าเวทมนตร์ของแม่มดมุ่งทำร้ายคน การล่าแม่มดจึงเป็นการกำจัดสิ่งที่ถูกทำให้หวาดระแวงในทางศาสนา หากใครถูกกล่าวหาว่าเป็นแม่มดจะต้องถูกคนในสังคมไล่ล่า จับไต๋สวน ทรมานให้รับสารภาพ และถูกพิพากษาโดยศาลศาสนา

การไล่ล่าฆ่าฟันแม่มดในยุโรปดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงศตวรรษที่ 18 ระบบความคิดของผู้คนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ศาสนจักรประกาศยุติไม่ให้มีการล่าแม่มด เมื่อถึงต้นศตวรรษที่ 20 การล่าแม่มดหมดไปจากยุโรป แต่แนวคิดการล่าแม่มดยังสามารถนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง การเมือง ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงสงครามเย็น ยุคที่ความถูกต้องทางการเมืองต้องมีได้แบบเดียว ไม่คอมมิวนิสต์ก็ต้องเป็นเสรีนิยม ในสหรัฐอเมริกา คนจำนวนมาก เช่น ผู้นำกรรมากร นักวิชาการ ไปจนถึงดาราภาพยนตร์ ถูกกล่าวหาว่าฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ เป็นสายลับที่แอบแทรกซึมเข้ามา มีคนถูกจับฐานเป็นคอมมิวนิสต์นับล้าน เช่นเดียวกับการไล่ล่าศัตรูทางการเมืองในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน (Cultural Revolution) สภาพสังคมในเวลาเช่นนี้เต็มไปด้วยความหวาดระแวงกันเอง ไม่ต่างไปจากสังคมยุคกลางที่คนหวาดระแวงแม่มด George Orwell นักเขียนชาวอังกฤษ ได้นำคำว่าล่าแม่มดมาเปรียบเป็นการกระทำของพรรคคอมมิวนิสต์ที่สังหารฝ่ายซ้ายซึ่งเป็นคู่แข่งในช่วงสงครามการเมืองสเปน (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, อ้างแล้ว)

มาถึงปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีบทบาทเป็นอาวุธล่าแม่มดคือเป็นพื้นที่สำหรับเผยแพร่ข้อมูล กล่าวหาความผิดบุคคลที่สามารถแพร่กระจายข้อมูลสู่สาธารณะได้ง่ายและรวดเร็ว

(1) ความหมายของการล่าแม่มดในโลกออนไลน์

Witch Hunt ใน Urban Dictionary (2010, August 24) หมายถึง การที่บุคคลพุ่งเป้า โจมตีบุคคลอื่นเพื่อทำลาย ถูกใส่ร้าย ทำให้อับอาย ด้วยเหตุผลที่ไม่มีน้ำหนัก

The Free Dictionary by Farlex รวบรวมความหมายของ Witch Hunt ว่า เป็นการ สืบสวนที่ดำเนินการอย่างเปิดเผยเพื่อค้นหาการกระทำที่บ่อนทำลายสังคม จึงเป็นการคุกคามและ ทำลายผู้ที่มีความคิดต่าง บนหลักฐานที่ไม่หนักแน่น

Cyber-Witch hunting ในความหมายของ Ramasoota (2016) คือปรากฏการณ์ในโลกออนไลน์ที่กลุ่มกบฏทางสังคม หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้คนส่วนใหญ่ถูกรุม ตำหนิ ข้อมูลทัศนคติอันนอกรีตนอกรอยของพวกเขาถูกเผยแพร่ในสังคมออนไลน์ บ่อยครั้งที่ ปรากฏการณ์นี้นำไปสู่การลงโทษทางกฎหมายและทางสังคม ส่วน Gaskill (2016, October 31) ระบุว่า “ล่าแม่มด” ที่ใช้กันในปัจจุบัน หมายถึงการโจมตีหรือการรังแกทางไซเบอร์ (Cyber-Bullying) ต่อคนที่ถูกโดดเดี่ยวทางสังคม เป็นปรากฏการณ์ที่ความกลัวและความโกรธถูกปลดปล่อย จากคนกลุ่มใหญ่ในนามผู้มีศีลธรรม มีการแพร่กระจายคำนิทว่าร้ายและข่าวลือไร้อันแก่นสาร

จากข้อมูลที่ผ่านมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายการล่าแม่มดในโลกออนไลน์ ว่าเป็น กระบวนการที่กลุ่มผู้เชื่อในแนวความคิดและอุดมการณ์แบบหนึ่ง ๆ สื่อสารข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตซึ่งมี เนื้อหาโจมตีต่อบุคคลอื่นที่กลุ่มตนเห็นว่ามีพฤติกรรมหรือมีความคิดขัดกับค่านิยมหรือบรรทัดฐานที่ กลุ่มตนยึดถือ เพื่อลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นให้อับอาย ถูกสังคมลงโทษ ถูกคุกคามทางกายภาพ หรือถูกลงโทษทางกฎหมาย โดยการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวกระทำอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ ผู้กระทำ อาจนัดหมายกันหรือไม่ได้นัดหมายกัน แต่กระทำในเวลาใกล้เคียงกัน และผู้ถูกโจมตีเป็นกบฏต่อ ความคิดหลักของสังคมจริง หรือเป็นเหยื่อที่ถูกชี้ตัวผิดก็ได้ เพราะการล่าแม่มดจะตัดสินผู้ถูกกล่าวหา ตั้งแต่เริ่มตั้งข้อสงสัย

(2) องค์ประกอบของการล่าแม่มดในโลกออนไลน์

จากความหมายการล่าแม่มดในโลกออนไลน์ สรุปองค์ประกอบของการล่าแม่มด ออนไลน์ได้ดังต่อไปนี้

1) ผู้ล่า (Hunter) หมายถึง กลุ่มคนเชื่อในแนวความคิดหรืออุดมการณ์ประเด็น หนึ่ง ๆ ร่วมกัน อาจรวมตัวกันโดยนัดหมายหรือไม่ก็ได้ ทั้งบนโลกออนไลน์และอาจ รวมถึงโลกออฟไลน์ เพื่อทำกิจกรรมการล่า กลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย แต่ มีความหวาดระแวง ตีนกลัว กลียดชัง และโกรธแค้น

2) **กิจกรรมการล่า (Hunting)** หมายถึง การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตต่อสาธารณชนและต่อเหยื่อโดยตรง โดยส่งสารที่มีเนื้อหากล่าวหา トラกความผิดบาปต่อเหยื่อ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ เพื่อดำเนิน โจมตี ทำลาย คุกคาม ประณาม ทำให้อับอาย ถูกกลั่นโทษทางสังคมมากขึ้น ถูกคุกคามทางกายภาพ หรือถูกละเมิดทางกฎหมาย

3) **เหยื่อ (Victim)** บุคคลหรือกลุ่มบุคคล (มักถูกชี้ชัดเฉพาะบุคคล) ที่ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมหรือมีความคิดขัดกับค่านิยมหรือศีลธรรมที่สังคมกระแสหลักยึดถือ อาจเป็นผลมาจากการแสดงออกโดยตั้งใจ ไม่ตั้งใจ หรือเป็นเพียงความเข้าใจผิดของผู้ล่าก็ได้

4) **ข้อกล่าวหา (Allegation)** ข้อมูลเชิงลบที่ผู้ล่าสื่อสารต่อสาธารณชนและส่งต่อกัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือความคิดของเหยื่อที่เลวทราม ชั่วร้าย บ่อนทำลาย ข้อมูลนี้มีลักษณะไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะไม่น่าเชื่อถือ ไม่หนักแน่น ไม่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนที่ Charles (2017, January 18) เห็นว่าข้อกล่าวหาในการล่าแม่มดนั้นไม่สนใจ “ความจริง” ยิ่งผู้คนมีอคติและโกรธเกรี้ยว จึงเชื่อข้อมูลผิด ๆ ข้อมูลด้านเดียว (one side of an argument) ตามกัน ยิ่งมีคนเชื่อมาก ยิ่งดูเหมือนข้อมูลนั้นจะถูกต้อง ละทิ้งข้อเท็จจริงที่ดูไม่น่าสะทกใจที่อาจรบกวนการก่อตัวของความโกรธเกรี้ยว

5) **การแพร่กระจาย** ของข้อกล่าวหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเข้าถึงคนจำนวนมากเพราะอินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการแพร่กระจายข้อมูล

6) **บริบทสังคม** หรือบรรยากาศทางสังคม หมายถึง ทิศทางความเห็นความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคม อุดมการณ์หลัก อาจเกี่ยวกับมารยาท ศีลธรรมจริยธรรมระเบียบวินัย สถาบันหลักของในสังคม ศาสนา การเมือง และเศรษฐกิจ หากบริบททางสังคมอยู่ในภาวะอ่อนไหว เผชิญกับความเปลี่ยนแปลง เหยื่อมีโอกาสถูกล่าแม่มดอย่างรุนแรง ในกรณีของสังคมไทย ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอุดมการณ์หลัก การเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต ทำให้สังคมมีความอ่อนไหวและคนในสังคมมีความหวาดระแวงสูงกว่าปกติ

การล่าแม่มดออนไลน์ในปัจจุบัน ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ถูกเผาเหมือนแม่มดในอดีต แต่ก็ยังคงเป็นอันตราย ให้ผลลัพธ์ทำลายล้างไม่แพ้กัน เหยื่อซึ่งแม้ว่าจะเป็นผู้บริสุทธิ์จะต้องเกิดความวิตกกังวล ความรู้สึกแปลกแยก ตกอยู่ในภาวะกดดัน (Depression) โดยที่ผู้ล่าไม่มีอำนาจทางกฎหมายในการพิพากษาความผิดแก่ใคร

(3) ตัวอย่างการล่าแม่มด

สังคมตะวันตกในอดีตมีการรุมประชาทัณฑ์ผู้ถูกกล่าวหาว่าทำความผิด แขนงคอ หรือ ยิงทิ้ง เรียกกลุ่มที่ใช้อำนาจลงโทษเหยื่อเช่นนี้ว่าระบบศาลเตี้ย (Vigilante Justice) หมายถึงกลุ่มของ ประชาชน หรือพลเรือนที่ทำเสมือนตนเองสามารถบังคับใช้กฎหมายหรือเป็นผู้ผดุงความยุติธรรม แม้ปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ตัวอย่างผู้ล่าแม่มดที่ถูกมองในแง่บวกอย่างชัดเจนปรากฏในภาพยนตร์ คือเหล่าฮีโร่ต่าง ๆ เช่น Batman แต่การล่าแม่มดในความเป็นจริง ส่งผลกระทบต่อผู้คนและ สังคม ดังตัวอย่างที่ Charles (2015, April 3) ยกมานี้

1) ล่าคนร้ายฆ่าเด็ก 2 ขวบ

ปี ค.ศ. 1993 ที่ประเทศอังกฤษ เด็กชายอายุ 2 ปี ถูกลักพาตัวและถูกฆ่าโดย เด็กชาย 2 คน ซึ่งมีอายุเพียง 10 ปี คือ Jon Venables และ Robert Thompson พวกเขาถูกจับได้ และได้รับโทษแบบผู้ใหญ่ หลายปีต่อมา พวกเขาพ้นโทษจำคุก มีการ ย้ายที่อยู่และเปลี่ยนชื่อใหม่ ศาลสั่งห้ามไม่ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเขาทั้งสองคน แต่ผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ได้นำภาพและข้อมูลของบุคคลต่าง ๆ ที่สันนิษฐานว่าเป็น เขาทั้งสอง ระบุว่าให้ไล่ล่าคนฆ่าเด็กสองขวบ ผลคือคนหลายคนที่ถูกนำรูปและข้อมูลไป เผยแพร่ได้รับความเดือดร้อน ทั้งที่ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องตกอยู่ในความ หวาดกลัวจากการถูกข่มขู่เอาชีวิตในโลกออนไลน์

2) สืบหาเมื่อระเบิดงานบอสตันมาราธอน

ปี ค.ศ 2013 เกิดเหตุระเบิดในงานวิ่งมาราธอนที่เมืองบอสตัน มีผู้เสียชีวิต 3 คน และบาดเจ็บหลายร้อยคน ชาวบอสตันของเว็บ Reddit ช่วยกันสืบหาคนร้ายจาก ภาพถ่าย ด้วยคีย์เวิร์ด *findtheBostonBombers* การค้นหาในช่วงแรกดูจะไปได้ดี แต่ แล้วไม่นานผู้ใช้อินเทอร์เน็ตก็เริ่มตรวจสอบข้อมูลน้อยลง ภาพบุคคลต่าง ๆ กลายเป็น หลักฐานที่ทำให้ถูกกล่าวหาว่าเป็นมือระเบิดได้ง่ายดาย แม้จะค้นพบภายหลังว่าคน จำนวนมากที่ถูกกล่าวหาว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และได้รับการขอโทษจากเว็บ Reddit แต่ชื่อของพวกเขาก็ยังปรากฏอยู่ในกลุ่มผู้ร่วมก่ออาชญากรรม

3) โจมตีสาวนักล่า

Melissa Bachman เป็นนักล่าสัตว์ที่โด่งดัง เธอมักมีภาพถ่ายคู่กับสัตว์ที่เธอล่า ทำให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก แต่บางครั้งนักสืบออนไลน์ก็ก่นด่าผิดคน ผู้ใช้ชื่อทวิตเตอร์ชื่อว่า Melissa Bachmann เป็นผู้รับบาปแทน ทั้งถูกก่นด่าด้วยความเกลียดชัง และถูกขู่ฆ่าอย่างไม่หยุดยั้ง เช่น “ลูกเธอน่าจะถูกใครซักคนฆ่าพร้อมถ่ายรูปลูกแบบนี่” โดยที่เธอไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเลย แต่กลับต้องตกอยู่ในความหวาดกลัว

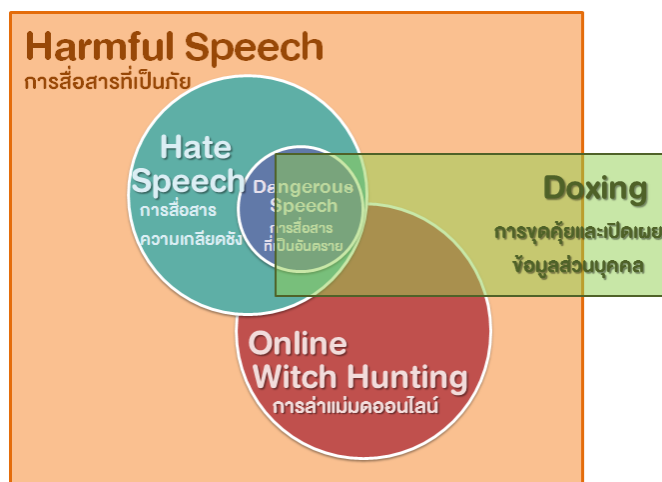
4) การล่าแม่มดในสังคมไทย

การล่าแม่มดในสังคมไทยเกิดจากประเด็นทางการเมืองเป็นหลัก ที่ปรากฏชัดคือ ช่วงหลัง พ.ศ. 2500 ในเวลาที่รัฐไทยทุ่มเทสู้กับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502 –2506) จนมาถึงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2506 –2514) มีการกวาดจับกุมประชาชนจำนวนหลักพันและประหารผู้มีความคิดต่างทางการเมือง ทั้งครู นักการเมือง นักศึกษา นักหนังสือพิมพ์ ผู้นำกรรมกร ฐานเป็นคอมมิวนิสต์ ส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ บ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2559, น.238-243 และหนังสือพิมพ์ประชาชาติไทย, 25 พฤษภาคม 2510 หน้า 1 อ้างถึงในธารงศ์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550, น. 268) ช่วงปี พ.ศ. 2519 ข้อกล่าวหาเนี่ยยังคงถูกนำมาใช้ในการการล้อมปราบนักศึกษาประชาชน ในวันที่ 6 ตุลาคม ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยกล่าวหาว่า พวกนักศึกษาที่ชุมนุมเป็นพวกฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ และต้องการล้มล้างสถาบันกษัตริย์ (ธงชัย วินิจจะกุล, 2551, น. 245-263) มาถึงในยุคออนไลน์ ช่วงที่มีความขัดแย้งระหว่างคนเสื้อแดงกับรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2553 มีเฟซบุ๊กที่ใช้ชื่อกลุ่มว่า "Social Sanction: ยุทธการลงทัณฑ์ทางสังคม" (ปัจจุบันปิดการใช้งานแล้ว) ตั้งตัวไล่ล่าคนเสื้อแดงผู้ชุมนุมประท้วงรัฐบาล รวมทั้งผู้ที่เห็นด้วยกับกลุ่มคนเสื้อแดง ด้วยข้อกล่าวหา “ล้มเจ้า” (สาวตรี สุขศรี, 2 พฤษภาคม 2553)

การล่าแม่มดออนไลน์มักดูเด็ดขาดในยุคการชุมนุมทางการเมือง แต่ยังไม่เคยปรากฏชัดที่ ถ้อยคำในสื่อสังคมออนไลน์ การแชร์ภาพ หรือคลิปประจานที่มีเสียงสนับสนุนสะท้อนความสะใจ จะลุกลามเป็นการไล่ล่าทำร้ายกันจริงบนพื้นที่ออฟไลน์ จนกระทั่งช่วงการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 การล่าแม่มดออนไลน์เกิดขึ้นพร้อมกับการใช้ความรุนแรงแบบเผชิญหน้าในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ (เอกพล บันลือ, 18 ตุลาคม 2559)

2.1.3.4 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัย

การขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล การสื่อสารความเกลียดชัง และการล่าแม่มด มีความเหลื่อมซ้อน เกี่ยวข้อง และอาจเกิดขึ้นได้พร้อมกัน ในการล่าแม่มดออนไลน์อาจมีการแสดงความเกลียดชังไปจนถึงมีการสื่อสารที่เป็นอันตราย โดยข้อมูลที่ใช้ในการล่าแม่มดอาจเป็นข้อมูลที่ขุดคุ้ยมาหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ การขุดคุ้ยเป็นได้ทั้งเพื่อประทุษร้าย หรือเพียงแค่เปิดโปงความจริงเพื่อสังคมก็ได้ ผู้วิจัยจึงสรุปแผนผังความเกี่ยวข้องของแนวคิดทั้งสามไว้ดังแผนผังต่อไปนี้

รูปภาพ 2.2 แผนผังแสดงความเกี่ยวข้องของแนวคิดการสื่อสารที่เป็นภัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสรุปความต่างของแนวคิดทั้งสาม จากวิธีการสื่อสาร ลักษณะของตัวสาร จุดประสงค์ของการสื่อสาร และลักษณะของเป้าหมาย ดังตารางนี้

ตาราง 2.2 เปรียบเทียบแนวคิดการสื่อสารที่เป็นภัย

ประเภทการสื่อสาร	วิธีการสื่อสาร	ลักษณะของตัวสาร	จุดประสงค์หลักของการสื่อสาร	ลักษณะของเป้าหมาย
การขุดคุ้ยข้อมูลฯ (Doxing)	ค้นหาและเผยแพร่ข้อมูล	ข้อมูลส่วนบุคคล ธรรมดา หรือ/และ ข้อมูลเชิงลบ	เปิดเผย/เปิดโปง ลดทอนคุณค่า และ/หรือทำให้ตกเป็นเป้าหมาย	บุคคล หรือ กลุ่มบุคคล
การสื่อสารความเกลียดชัง (Hate Speech)	เผยแพร่ข้อมูล	แสดงถึงความเกลียดชังต่อเป้าหมาย ดูหมิ่น เหยียดหยาม ใส่ร้าย	คุกคามหรือ/และ แบ่งแยกเป้าหมาย จากสังคมหลัก	บุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ถูกแบ่งแยก
การล่าแม่มด (Witch Hunting)	เผยแพร่ข้อมูล	ข้อมูล/ข้อกล่าวหาที่ไม่ผ่านการพิสูจน์	คุกคามเป้าหมาย	บุคคล หรือ กลุ่มบุคคล

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นภัยทั้งสามแนวคิดนี้ เป็นแนวทางสร้างแนวคำถาม กรอบวิเคราะห์เนื้อหาการสนทนา วิเคราะห์ข้อมูล สำหรับตอบคำถามวิจัยข้อ 1 เรื่องมิติการ

สื่อสารของห้องเสียงสะท้อน ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กต่อต้านความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างรุนแรง และเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลที่เกิดจากห้องเสียงสะท้อนดังกล่าวเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 3

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

(1) ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

Social Media หรือ สื่อสังคมออนไลน์ เกิดขึ้นจากการพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้สามารถส่งสารหรือข้อมูลในระบบเวปต์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ซึ่งเริ่มการพัฒนาจากเว็บ 1.0 อันเป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้รับสารไม่สามารถตอบโต้ได้ สู่วีบบ 2.0 ที่เปิดให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เครือข่ายนี้จึงเต็มไปด้วยเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้นเอง (User Generated Content) รูปแบบต่าง ๆ ทั้งข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และเสียง ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน เช่น บล็อก ไมโครบล็อก เว็บเครือข่ายสังคม (social network site) แพลตฟอร์มสำหรับการแบ่งปันเอกสาร ภาพและวิดีโอ รวมไปถึงเว็บวิกิ¹² (Wikis) (Fuchs, 2014) โดยเว็บ 2.0 เป็นเทคโนโลยีที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน กำลังถูกพัฒนาเป็นเว็บ 3.0 และเว็บ 4.0 ซึ่งมีกลไกอันชาญฉลาดมาคาดเดาพฤติกรรม วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ ประมวลผลข้อมูลอย่างมีเหตุผลพร้อมทั้งสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ (ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข, 20 เมษายน 2557)

(2) ที่มาของเฟซบุ๊ก กับการใช้เฟซบุ๊กถกเถียงทางการเมือง

ก่อนปี พ.ศ. 2549 สื่อสังคมออนไลน์แรก ๆ ที่คนไทยใช้เป็นพื้นที่พูดคุย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเมืองแก่กัน ได้แก่เว็บบอร์ดและบล็อกของเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น บอร์ดทางการเมือง (politics) บนเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th) บอร์ดห้องเว็บบอร์ด (1) บนเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.midnightuniv.org) ส่วนเว็บบล็อก เช่น บล็อกสปอต (blogspot.com) ไบโอลอว์คอม (biolawcom.de) คนชายขอบ (fringer.org) บล็อกเกอร์ (blogger) เวิร์ดเพรส (wordpress) แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือเว็บไซต์พันทิป บอร์ดห้องราชดำเนิน ส่วนเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ของต่างชาติ เช่น ไฮไฟว์ (Hi5) มายสเปซ (MySpace) รวมถึงโปรแกรมแชตเอ็มเอสเอ็ม (MSN Messenger) นั้น เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่น ไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อพูดคุยการเมือง (บัณฑิต จำรูญวงศ์สกุล, 2550 น.13-15 และอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555 น. 29-35)

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ในสหรัฐอเมริกา มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) กับเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดกำลังริเริ่มสร้างเว็บไซต์เครือข่ายสังคมที่ใช้เฉพาะในมหาวิทยาลัย และพัฒนาต่อเรื่อย ๆ จนเมื่อถึงปี พ.ศ. 2549 ซึ่งในประเทศไทยมีรายการโทรทัศน์

¹² เว็บไซต์ที่อนุญาตให้มีการแก้ไขเนื้อหาและโครงสร้างร่วมกันโดยผู้ใช้ เช่น วิกิพีเดีย

“เมืองไทยรายสัปดาห์” ที่ถูกเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชน และผ่านเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ เป็นตัวจุดประกายผู้คนมาร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง ในปีเดียวกันนี้เว็บไซต์เฟซบุ๊กก็เปิดให้บริการแก่ผู้ใช้ทั่วไป

ช่วงแรกจำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊กมี 12 ล้านคน มีรายได้ไม่มากนัก มาจากโฆษณาแบบสปอนเซอร์สตอรี (Sponsored Story) ซึ่งแทรกในหน้าฟีดของผู้ใช้ และจากของขวัญเสมือนจริงที่ผู้คนจ่ายเงินซื้อให้กัน แต่หลังปีค.ศ. 2007 จำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มมากขึ้นก็ทำให้เฟซบุ๊กกลายเป็นมหาอำนาจทางการโฆษณาของโลก เพราะมีผู้ใช้จำนวนมากใช้เวลาบนเฟซบุ๊ก และป้อนข้อมูลส่วนตัวให้เฟซบุ๊ก จึงเปิดโอกาสให้เฟซบุ๊กนำเสนอโฆษณา โดยการนำข้อมูลของผู้ใช้ไปวิเคราะห์ และขายให้แก่ผู้ลงโฆษณา ซึ่งย่อมได้รับความนิยม เพราะนักโฆษณาต้องการแสดงโฆษณาต่อคนที่มีความสนใจจะตอบสนองมากที่สุด แทนที่จะจ้างทีมวิจัยทำงานหนักเพื่อหากลุ่มเป้าหมายทั่วอินเทอร์เน็ต นักโฆษณาสามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างผสมผสานแบบไร้ขอบเขต ทั้งเพศ อายุ อาชีพ ความสนใจ รสนิยมของเป้าหมาย รวมไปถึงเลือกวันเวลาแสดงโฆษณาได้อย่างง่ายดาย¹³ โฆษณาจึงสร้างรายได้มหาศาล ปี ค.ศ. 2008 และ 2009 เฟซบุ๊กมีรายได้มากกว่า 300 และ 550 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เดวิด เคิร์กแพทริก, 2554, น. 272-290) ปี พ.ศ. 2016 จากประชากรโลกทั้งหมด 7.4 พันล้านคน มีจำนวนบัญชีเฟซบุ๊กที่เคลื่อนไหวมากถึง 1,550 ล้านคน (We Are Social, 2016)

ในประเทศไทย จำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊กก็เติบโตตามกระแสโลก จาก 15.8 ล้านบัญชี ในปี พ.ศ. 2549 (Socialbakers อ้างถึงในอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555, น. 37) เฟซบุ๊กเริ่มแพร่หลายจนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย ข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวในเฟซบุ๊กทับซ้อนและส่งต่อกับเรื่องราวในสื่อเก่าและในชีวิตประจำวันของผู้คน อีกทั้งเมื่อเหล่านักเคลื่อนไหวทางการเมืองและผู้สนใจการเมืองเผชิญกับการถูกจำกัดเสรีภาพการแสดงออกในพื้นที่จริงและในสื่อเก่า ไม่ว่าจะเป็นการสั่งปิดเว็บไซต์ เว็บไซต์บอร์ด การออกกฎหมายผลึกความรับผิดชอบต่อเนื้อหาให้แก่ตัวกลางหรือผู้ประกอบการที่อยู่ภายในประเทศ ทำให้เฟซบุ๊ก รวมถึงเว็บไซต์อื่นที่เครือข่ายระดับโลกที่ยากแก่การปิดกั้นควบคุมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร แสดงออก และได้เถียงทางการเมือง (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2555, น.37-40 และอิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, น.11-14) เช่นเดียวกับที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดสำหรับธุรกิจ และการสื่อสารในเรื่องราวอื่น ๆ อีกมากมาย จนเกิดสังคมสารพัดรูปแบบในเฟซบุ๊ก ถือเป็นภาพสะท้อนความหลากหลายทางความคิดและการเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารของสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2558 จำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊กไทยมี 41 ล้านบัญชี (it24hrs, 19 พฤษภาคม 2559) และ ปี พ.ศ. 2560 มี 49 ล้านบัญชี (ประชาชาติธุรกิจ, 5 มีนาคม 2561)

¹³ ทั้งนี้เฟซบุ๊กไม่ได้ให้ข้อมูลส่วนบุคคลของใครแก่ผู้ลงโฆษณา และมีนโยบายไม่ดูข้อมูลส่วนบุคคลแบบเจาะจง แต่ใช้ข้อมูลที่รวบรวมเอาไว้มาประมวลผล

(3) กลไกการทำงานและการใช้งานเฟซบุ๊ก

(3.1) นิวส์ฟีด (News Feed) และอัลกอริทึม (Algorithm)

ก่อนเฟซบุ๊กจะเกิดขึ้น มีสื่อสังคมออนไลน์อื่นที่ได้รับความนิยมพอสมควรอยู่ก่อน เช่น Friendster หรือ MySpace ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายของเว็บเพจที่เชื่อมโยงกัน ผู้ใช้จะรู้ข้อมูลของคนในเครือข่ายตัวเองได้ก็ต่อเมื่อเข้าไปในหน้าเพจของคนที่เป็นเครือข่ายเพื่อดูข้อมูลของพวกเขา แต่เฟซบุ๊กแตกต่างออกไป เพราะมีหน้านิวส์ฟีดที่รวบรวมข่าวสารจากสังคมของผู้ใช้และโฆษณาแนะนำเสนอ ช่วงแรกนิวส์ฟีดแสดงข้อมูลทุกอย่างที่เพื่อนของผู้ใช้แต่ละคนทำ แต่เมื่อปริมาณการโพสต์ และจำนวนเพื่อนเพิ่มขึ้น การบริหารจัดการนิวส์ฟีดประสบปัญหา เฟซบุ๊กจึงสร้างเอจด์แรนค์ (EdgeRank) ขึ้นมาแก้ปัญหา

เอจด์แรนค์ ใช้อัลกอริทึมที่สามารถสร้างนิวส์ฟีดอัตโนมัติ ช่วยดึงข้อมูลบางส่วนที่คำนวณมาแล้วว่าเหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละคนจากฐานข้อมูลขนาดมหึมาของเว็บที่ใช้ทุกคนร่วมกัน ป้อนให้เฟซบุ๊ก มาวางไว้ให้ผู้ใช้แต่ละคน ทันทีที่ผู้ใช้เข้าสู่ระบบก็จะมองเห็นข้อมูลที่ถูกเลือกมาให้แล้ว อยู่ตรงหน้า นิวส์ฟีดจึงหน้าแสดงผลข้อมูลโดยจัดลำดับปฏิสัมพันธ์ของทุกอย่างที่เกิดขึ้นบนเว็บไซต์ จากทุกกิจกรรมการใช้งานของผู้ใช้ (Eli Pariser, 2559, น. 39-40)

อัลกอริทึม หรือ ขั้นตอนวิธี หมายถึง ชุดของคำสั่งที่มีลำดับการทำงานชัดเจนให้คอมพิวเตอร์เข้าใจได้ (Nuttavut Thongjor, 7 สิงหาคม 2559) เป็นระบบการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ใน Machine Learning หรือกลไกการเรียนรู้ของคอมพิวเตอร์ เพื่อให้คอมพิวเตอร์เรียนรู้ที่จะแก้ไขแต่ละโจทย์ปัญหาได้ (Techtalkthai, 2 ธันวาคม 2560)

เฟซบุ๊ก ระบุว่า Machine learning สำคัญต่อเฟซบุ๊ก ช่วยให้ผู้คนค้นพบเนื้อหาใหม่ ๆ และเชื่อมต่อกับเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจมากที่สุด นักวิจัยและวิศวกรของเฟซบุ๊กพัฒนาอัลกอริทึม (Machine Learning Algorithms) มาจัดอันดับสิ่งที่จะปรากฏหน้าฟีด (Feed) ของผู้ใช้ ทั้งข้อมูลโฆษณา รวมถึงผลการค้นหาต่าง ๆ ทั้งยังสร้างอัลกอริทึมการทำความเข้าใจข้อความใหม่ ๆ เพื่อป้องกันสแปมและเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจผิด (Facebook, 2017)

Constine (2014, April 3) รวบรวมข้อมูลไว้ว่า อัลกอริทึมของเฟซบุ๊กใช้ปัจจัยกว่า 100,000 ปัจจัยที่แตกต่างกันในการกรองและเลือกโพสต์หนึ่ง ๆ ให้แสดงในหน้าฟีด แต่สามารถสรุปรวมเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้จำนวน 5 ปัจจัย ดังนี้

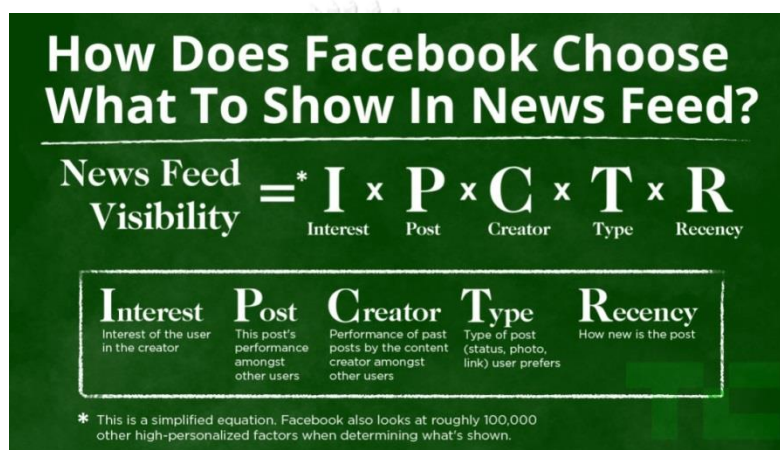
1) ความสนใจ (Interest) หมายถึง ความสนใจของผู้ใช้ทุกคน (Everyone) ต่อโพสต์ในอดีต (Past Posts) ของผู้สร้างโพสต์นั้น (Post Creator) ดูได้จากจำนวน Like Share Comment และ Click ที่มีอยู่

2) โพสต์ (Post) หมายถึง โพสต์นั้นได้รับความนิยมจากคนที่ได้เห็น (everyone who has already seen) มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับโพสต์เนื้อหาของผู้ใช้อื่น

3) ผู้สร้างเนื้อหา (Creator) หมายถึง ความนิยมของคนดู (Viewer -คนที่ได้เห็น-) ต่อเนื้อหาในอดีต (Past Posts) ของผู้สร้างเนื้อหาโพสต์นั้น (Post Creator) ดูได้จากจำนวน Like Share Comment และ Click ที่มีอยู่เช่นกัน

4) ประเภทของโพสต์ (Type) หมายถึง ประเภทของโพสต์นั้น เช่น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ หรือลิงก์ (Link) ตรงกับประเภทของโพสต์ที่คนดู (Viewer) ในอดีตนิยมหรือไม่

5) ความสดใหม่ (Recency) หมายถึง ความเป็นปัจจุบันของโพสต์มากน้อยเพียงใด

รูปภาพ 2.3 กราฟิก 5 ปัจจัยหลักที่อัลกอริทึมของเฟซบุ๊กใช้คำนวณเพื่อแสดงผลโพสต์

ที่มา : Constine (2014, April 3)

สอดคล้องกับ Pariser (2559, น. 39-40) ซึ่งสรุปว่าอัลกอริทึมมีความคิดพื้นฐาน

3 ประการ คือ

- 1) ความใกล้ชิดสนิทสนม ยิ่งผู้ใช้คนหนึ่งเป็นมิตรกับใครอีกคนมากเท่าไร ก็มีแนวโน้มที่เฟซบุ๊กจะแสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนข้อมูลของคนนั้นมากขึ้นเท่านั้น โดยกำหนดจากระยะเวลาที่ผู้ใช้สื่อสารและตรวจดูประวัติการใช้งานของแต่ละฝ่าย
- 2) น้ำหนักของเนื้อหา เนื้อหาที่แตกต่างกันจะได้รับการส่งเสริมไม่เท่ากัน เพราะคนสนใจเนื้อหาบางเรื่องมากกว่าบางเรื่อง เช่น การเปลี่ยนสถานะความสัมพันธ์เป็นเนื้อหาที่มีน้ำหนักสูงมาก คนมักจะสนใจอยากรู้ว่าใครคบกับใคร
- 3) เวลา เนื้อหาที่ใหม่จะได้รับการให้ความสำคัญมากกว่าเนื้อหาที่โพสต์ไว้นานแล้ว จากข้อมูลที่กล่าวมา จึงเห็นได้ว่าโพสต์ใดที่ได้รับความนิยมสูง ก็ยังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นไปอีก ยอดเข้าถึงก็จะมากขึ้น ส่วนโพสต์ใดที่คนดูแล้ว ปล่อยผ่านไปโดยไม่ทำอะไร เช่น Like,

Comment หรือ Share โพสต์ของเพจนั่น ๆ ก็จะได้รับค่านิยมน้อยลง มียอดเข้าถึงน้อยลง (Dhanes Kaewmanee, 1 กรกฎาคม 2557)

(3.2) ฟังก์ชันต่าง ๆ ของเฟซบุ๊ก (Function)

เฟซบุ๊กกำหนดฟังก์ชันต่าง ๆ ให้การใช้งานใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันมากที่สุด แต่ละฟังก์ชันมีความซับซ้อนแยกย่อยหลากหลาย และจะปรับปรุงให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อยู่เสมอ ผู้วิจัยสังเกตและสรุปการใช้งานเฟซบุ๊กเป็น 4 ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ พื้นที่แสดงผล การเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้ กิจกรรมของผู้ใช้ และลักษณะเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างหรือตอบโต้กัน มีรายละเอียดดังนี้

1) **พื้นที่ (Space)** หรือ หน้าแสดงผลพื้นฐานที่ผู้ใช้จะเห็นได้ใช้งาน ประกอบด้วย 2 หน้าหลัก คือ หน้าไทม์ไลน์ (Timeline) ของตัวเอง เป็นหน้าแสดงผลที่แต่ละคนมองเห็นและจัดการกิจกรรมส่วนตัวของตัวเองรวมถึงของเพจ และหน้านิวส์ฟีด (News Feed) เป็นหน้ารวมข้อมูลข่าวสารและโฆษณาที่เฟซบุ๊กใช้กลไกเบื้องหลังดึงข้อมูลมาแสดงให้ดู ผู้ใช้แต่ละคนจะให้เห็นข้อมูลข่าวสารและโฆษณาที่ไม่เหมือนกัน แตกต่างไปตามที่เฟซบุ๊กคัดกรองมา

2) **การเชื่อมต่อ (Connection)** หมายถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้เฟซบุ๊ก ผู้วิจัยสรุปรูปแบบที่สำคัญต่องานวิจัยได้เป็น 2 รูปแบบ ความสัมพันธ์เหล่านี้สามารถสร้างขึ้นและยุติลงได้ รายละเอียดดังตาราง 2.3

ตาราง 2.3 สรุปรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้ใช้เฟซบุ๊ก

รูปแบบความสัมพันธ์		การสร้างความสัมพันธ์	การยกเลิกความสัมพันธ์
1	เพื่อน	เพื่อน เพิ่มเพื่อน	บล็อก, เลิกเป็นเพื่อน, เลิกติดตาม
2	ผู้ให้ติดตาม ผู้ให้ติดตาม (บุคคลสาธารณะ)	ผู้ติดตาม, คนทั่วไป	ติดตาม, ถูกใจ, รับเนื้อหาโดยไม่ติดตาม หรือถูกใจ

3) **กิจกรรมของผู้ใช้ (Activity)** หรือพฤติกรรมการใช้งานเฟซบุ๊ก แบ่งเป็น 3 แบบ คือ

3.1) การสร้างเนื้อหา ได้แก่ Post, Share และ Live

3.2) การตอบโต้เนื้อหา ได้แก่ Comment, Reply และ React

3.3) วิธีอื่นที่ไม่ตอบสนองต่อเนื้อหาโดยตรง ได้แก่ Report และ Hide

4) **ลักษณะเนื้อหา (Content Style)** หมายถึงลักษณะของเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้น หรือใช้ตอบโต้กัน ผู้ใช้สามารถลบออกได้ตลอดเวลา หากเป็นข้อความสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ไม่จำกัดจำนวนครั้ง แต่เฟซบุ๊กจะบันทึกการแก้ไขนั้นไว้ ผู้ใช้อื่นสามารถดูบันทึกดังกล่าวได้ ผู้วิจัยสรุปลักษณะเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้าง มี 4 ประเภท ดังตาราง

ตาราง 2.4 ลักษณะและรูปแบบเนื้อหาที่ถูกใช้มากในการสนทนาในเฟซบุ๊ก

ลักษณะเนื้อหา	รูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาอัตโนมัติ เฟซบุ๊กกำหนดไว้แล้ว ผู้ใช้ทุกคนใช้งานได้ทันที ไม่ต้องแสวงหา	Reaction = Like, Love, Haha, Wow, Sad, Angry
เนื้อหาที่กึ่งอัตโนมัติ เฟซบุ๊กกำหนดไว้ แต่ผู้ใช้ต้องแสวงหาเองภายในแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊ก	สติ๊กเกอร์ (Sticker)
เนื้อหาที่กึ่งอัตโนมัติที่สร้างขึ้นใหม่ได้ เฟซบุ๊กจัดเตรียมไว้ให้ จากการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้ และอนุญาตให้ผู้ใช้สร้างเพิ่มเติม	ภาพเคลื่อนไหวขนาดสั้น (GIF)
	สถานที่ (Location)
	กิจกรรม ความคิด ความรู้สึก (Feeling or Doing)
เนื้อหาที่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เฟซบุ๊กไม่ได้จัดเตรียมไว้ให้ ผู้ใช้ต้องนำเข้ามาเอง เมื่อมีผู้นำเข้ามาแล้ว ผู้ใช้สามารถส่งต่อกันได้ง่ายด้วยการแชร์	ข้อความธรรมดา (Text)
	ข้อความแฮชแท็ก (Hashtag)
	ภาพนิ่ง (Picture)
	วิดีโอ (Video)
	วิดีโอถ่ายทอดสด (Live Video)
	การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหา (Link)

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เป็นกรอบแนวคิดในการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล ตอบคำถามวิจัยข้อ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อห้องเสียงสะท้อน

2.1.5 แนวคิดการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

(1) ที่มาของการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

การกำกับดูแลเป็นเครื่องมือทางนโยบาย (Policy Instrument) ของการปกครอง พิธีรกร รามสูต (2556 น. 54-59) กล่าวถึงการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ตว่า ในช่วงแรกอินเทอร์เน็ตจะ

เป็นพื้นที่แห่งเสรีภาพทางการสื่อสาร ไร้การกำกับควบคุมจากรัฐ ทว่าเมื่อเวลาผ่านไป ถึงช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1990 ลักษณะดังกล่าวก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไป รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เริ่มหามาตรการมาควบคุมโครงสร้างของทรัพยากรบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต

ในการกำกับดูแลด้านเนื้อหา พิรธรอง รามสูต (2556, น. 83-84) ระบุว่าอินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องมีกลไกการกำกับดูแลโดยเฉพาะที่แตกต่างจากสื่อเก่า เนื่องจากลักษณะของอินเทอร์เน็ตดังนี้

- 1) มีข้อมูลข่าวสารไหลเวียนข้ามพรมแดน ข้ามอำนาจการควบคุมระดับชาติ
- 2) ผู้ใช้มีอำนาจควบคุมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด
- 3) ผู้จัดทำเนื้อหาไม่ต้องอาศัยตัวกลาง (Mediator) เพื่อเสนอต่อผู้รับในวงกว้าง
- 4) ลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ในการสื่อสาร ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกันได้
- 5) เป็นการสื่อสารจากหลายสู่หลาย (Many to Many) ไม่ใช่จากหนึ่งสู่หลาย (One to Many) แบบสื่อสารมวลชนเดิม

(2) กลไกการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

พิรธรอง รามสูต (2556 น. 85-99) ประมวลกลไกที่ใช้ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตไว้ 5 ประเภท คือ กฎหมาย การปิดกั้นกลั่นกรอง มาตรฐานทางจริยธรรม สายด่วน และการรู้เท่าทันสื่อ แต่ละกลไกมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) กฎหมาย มาตรการ บทลงโทษ (Legal Sanction)

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต โดยอาจนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ หรือออกกฎหมายฉบับใหม่โดยตรง รวมถึงนโยบายและมาตรการของรัฐในการกำกับดูแลเนื้อหา ซึ่งอาจมาจากข้อตกลงร่วมกันในระดับภูมิภาค ในระดับสากลการวางนโยบายสื่อจะมุ่งเน้นบรรลุมิติวัตถุประสงค์ด้านการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่เป็นอันตรายหรือมีความเสี่ยง และชำระไว้ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออก

(2.2) การปิดกั้นและการกลั่นกรองเนื้อหา (Blocking and Filtering System)

แบ่งเป็นการปิดกั้นโดยภาครัฐ การปิดกั้นแบบแจ้งให้ทราบแล้วนำออก และการกลั่นกรองระดับผู้ใช้ ดังนี้

- 1) **การปิดกั้นโดยภาครัฐ** เป็นการควบคุมอย่างเข้มข้น มักทำในระดับเกตเวย์ (Gateway) หรือจุดเชื่อมต่อของเครือข่าย (Node) ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศ วิธีนี้ใช้ในประเทศที่ปกครองแบบอำนาจนิยม เช่น ประเทศจีน รัฐใช้เกณฑ์ปิดกั้นเนื้อหาที่เข้าข่ายขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

2) การปิดกั้นแบบแจ้งให้ทราบแล้วนำออก (Notice and Take Down หรือ NTD) หมายถึงการปิดกั้นที่เริ่มจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแจ้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider หรือ ISP) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ เมื่อพบเนื้อหาไม่เหมาะสม เพื่อให้พิจารณานำเนื้อหานั้นออกจากระบบ

3) การกั้นกรองระดับผู้ใช้ (User Oriented Filter System) คือ ISP และผู้ให้บริการเนื้อหาออนไลน์จัดทำเรตจัดอันดับและอธิบายเนื้อหาที่ชัดเจน เทียบตรงและรัดกุม เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึง เข้าใจและเลือกกั้นกรองได้ถูกต้องเหมาะสม

(2.3) กฎ กติกา มารยาท และมาตรฐานทางจริยธรรม (Code of Conduct)

กฎ กติกา มารยาท และมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นกลไกกำกับดูแลพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต มีทั้งธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันทั่วไป และกฎที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการในไซเบอร์สเปซหนึ่ง ๆ เช่น ในเว็บบอร์ด หรือในเว็บเครือข่ายสังคมออนไลน์

(2.4) สายด่วน (Hotlines)

สายด่วนคือกลไกการสื่อสารระหว่างผู้ใช้กับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ISP หน่วยงานของรัฐ และตำรวจ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกลไกทางเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์ โทรสาร (แฟกซ์) อีเมล เว็บไซต์ หรือเป็นกลไกทางองค์กร ในรูปของหน่วยงานเฉพาะที่มีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน เครื่องมือนี้ช่วยให้แน่ใจว่าจะมีการเยียวยาแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ

(2.5) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

การรู้เท่าทันสื่อเป็นกลไกส่งเสริมการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ด้านเนื้อหา ส่งเสริมให้ผู้ใช้สื่อมีความสามารถในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง (User Empowerment) ผู้ใช้ที่รู้เท่าทันสื่อต้องสามารถเข้าถึงสื่อ ทำความเข้าใจและใช้การสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ทั้งรูปแบบของสื่อ เทคโนโลยีการสร้าง การผลิตและการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เข้าใจข้อจำกัดทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนสามารถวิเคราะห์และประเมินเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสังคมในสื่อ เพื่อเข้าใจสารที่ถูกผลิตออกมา (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน :สสย.; Baran, S.J, 2002, p. 50-55; Baran, S.J, 2017, p.17)

พิรงรอง รามสูต (2556) สรุปรองคประกอบกรรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Literacy) 4 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถเชิงคิดวิเคราะห์ (Analytical Competence) หมายถึงความเข้าใจในคุณลักษณะต่าง ๆ ของอินเทอร์เน็ต เช่น การทำงานของลิงก์ ภาษา สัญลักษณ์ ที่เป็นรหัสต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

2) **ความรู้เกี่ยวกับบริบทแวดล้อม (Contextual Knowledge)** หมายถึงความเข้าใจบริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองที่แวดล้อมการผลิตและการบริโภคเนื้อหาต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต

3) **ความเข้าใจรวมในหมู่ผู้ใช้ (Canonical Knowledge)** หมายถึงการเห็นประโยชน์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งเนื้อหาต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต โดยเข้าใจร่วมกับผู้ใช้อื่นว่าแหล่งข้อมูลใดบ้างที่สำคัญ น่าเชื่อถือและมีประโยชน์

4) **ความสามารถในการผลิตเนื้อหา (Production Competence)** หมายถึงความสามารถในการผลิตเนื้อหา ความสามารถในการตีความบริบท และผลิตเพลิงกับอินเทอร์เน็ต สามารถหาข้อมูลที่เป็นความรู้ เข้าร่วมการสนทนาในเครือข่ายสังคมต่าง ๆ

ผู้วิจัยนำกลไกการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ข้อ (2.1) (2.2) และ (2.3) มาสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ และใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 2 เรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องที่นำมาเป็นกรอบการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยตามแนวคิดห้องเสียงสะท้อน งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต และงานศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของคนไทย

2.2.1 งานศึกษาตามแนวคิดห้องเสียงสะท้อน

งานวิจัยเกี่ยวกับห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ในต่างประเทศมักเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยภาพรวมเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของแนวคิด โดยมีคำถามหลักว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลให้เกิดห้องเสียงสะท้อนหรือไม่ และมักใช้เวลาเก็บข้อมูลช่วงเลือกตั้งระดับชาติ มีการแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายเป็นฝ่ายอนุรักษ์นิยมและฝ่ายเสรีนิยมอย่างชัดเจน และแปรผลการศึกษาเป็นตัวเลข เช่น ศึกษาการรณรงค์ออนไลน์ ในช่วงเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2008 ว่าจะช่วยในการรณรงค์ได้หรือไม่ อย่างไร จะเปลี่ยนใจคนได้ หรือแค่เสริมความคิดที่คนมีอยู่แล้วเท่านั้น (Vaccari, 2556)

ประเด็นนี้ เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดตอบคำถามวิจัยข้อ 2 ว่าคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นปัจจัยสร้างห้องเสียงสะท้อน ส่วนวิธีการแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายเป็นสองฝ่าย ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกัน

Elanor, Rozza และ Arvidsson (2014) ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในสื่อออนไลน์ ได้ศึกษาความเป็นพวกเดียวกันทางอุดมการณ์การเมือง (Political Homophily) ในทวีต

เตอร์ ของผู้กดติดตามทวิตเตอร์พรรคการเมือง ระหว่างผู้ติดตามพรรคเดโมแครต กับผู้ติดตามพรรครีพับลิกัน ทั้งแบบมีการติดตามกันสองทิศทาง (Reciprocated Follower) และแบบติดตามฝ่ายเดียว (Nonreciprocated Follower) ผลการศึกษาปรากฏว่ากลุ่มที่ติดตามกันสองทิศทางมีความเป็นพวกเดียวกันทางอุดมการณ์การเมืองสูงกว่ากลุ่มหลัง ส่วนอีกงานวิจัยหนึ่งของ Dyagilev และ Yom-Tov (2014) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเมืองของผู้ใช้ทวิตเตอร์กับการแสดงออกซึ่งแนวคิดทางการเมือง พบว่าผู้ที่แสดงออกถึงแนวคิดทางการเมืองสูง จะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่สมดุล ในขณะที่ผู้ถูกแวดล้อมด้วยคนที่คิดเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองน้อยกว่า

ประเด็นนี้เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพจ (Page) ซึ่งเป็นแหล่งความสนใจร่วมของผู้คนที่มีลักษณะเปิดกว้างอยู่ตลอดเวลา แตกต่างจากกลุ่ม (Group) ซึ่งมีผู้ควบคุมจัดการอนุญาตผู้ที่ จะเข้าร่วม อีกทั้งจากการสำรวจ ผู้วิจัยยังพบว่ากลุ่มไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างบรรยากาศการสนทนา มีการแลกเปลี่ยนความเห็นน้อย เมื่อเทียบกับเพจซึ่งมีลักษณะเปิดกว้างมากกว่า

ในแง่ของการแสวงหาแหล่งข้อมูล Jacobson, Myung, และ Johnson (2016) ศึกษาการใช้ไฮเปอร์ลิงก์ (Hiperlink) บนเพจข่าว โดยเปรียบเทียบระหว่างเพจฝ่ายอนุรักษ์นิยม (O'Reilly Factor) และฝ่ายเพจเสรีนิยม (Rachel Maddow Show) ผลปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายต่างใช้แหล่งข้อมูลน้อยทั้งด้านความหลากหลายและด้านจำนวนที่ใช้ นอกจากนี้ยังมีงานศึกษานอกปริมณฑลทางการเมืองของ Yaniv Altshuler, Wei Pan และ Alex Sandy Pentland นำแนวคิด Echo chamber ไปศึกษาการพฤติกรรมการเรียนรู้ การตัดสินใจและผลที่ได้รับของผู้ใช้โปรแกรมสำหรับฝึกการลงทุนชื่อ eToro พบจุดตัดสินใจที่สร้างผลกำไร เรียกว่า Sweet Spot เป็นจุดที่นักลงทุนซึ่งนำหน้ากันอย่างเหมาะสมระหว่างความคิดของตัวเองและความคิดของคนอื่น ทำให้ได้กำไรมากกว่ากลุ่ม Isolation chamber ซึ่งทำตามความคิดตัวเองเท่านั้น กับกลุ่ม Echo chamber ซึ่งรับฟังความคิดของคนอื่นมากไป ถึง 30 % (Pentland, 2556) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Flaxman, Goel และ Rao ที่สนใจการใช้เว็บเบราว์เซอร์ของคนในอเมริกา ซึ่งพบว่าผู้ใช้ต่างก็เสพยาจากแหล่งที่พวกเขาพึงพอใจ ประเด็นนี้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 1 องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน

ในกรณีงานวิจัยเฉพาะเฟซบุ๊ก เมื่อไม่นานมานี้ Quattrociocchi, Scala และ Sunstein (2016, June 13) ก็ได้ทำวิจัยเชิงปริมาณและยืนยันมีภาวะห้องเสียงสะท้อนในกลุ่มผู้ใช้เฟซบุ๊กในอิตาลีและสหรัฐอเมริกา โดยดูว่าปฏิกิริยาของใช้เฟซบุ๊กต่อเรื่องเล่าตามทฤษฎีสมคบคิด และเรื่องที่มีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ พบพฤติกรรมผู้ใช้เฟซบุ๊กว่ามี “อคติต่อข้อมูล” (Information Bias) ดังนี้

1) ผู้ใช้ให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่สอดคล้องกับความชื่นชอบของตน ค้นหาข้อมูลสนับสนุนเรื่องราวที่ตนเองพอใจ

2) ผู้ใช้ต่อต้านข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อของตน ปฏิเสธข้อมูลที่จะหักล้างข้อมูลผิด ๆ ที่ตกเข้ามาสู่ห้องเสียงสะท้อนจะซึมซาบจนกลายเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือ ตราบเท่าที่ข้อมูลนั้นสอดคล้องกับเรื่องเดิมที่เคยเล่ากันมาก่อน และแม้มีข้อมูลจริงอันใหม่ที่จะมาหักล้างความเท็จนั้น ก็กลับจะถูกเพิกเฉยอยู่ดี

3) ผู้ใช้จะมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมต่อกับเพื่อนที่มีความคิดเหมือนกัน (Like-Minded Friends) สร้างกลุ่มปิด หรือสังคมซึ่งเป็นศูนย์กลางที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเรื่องราวที่อยู่รอบ ๆ

4) ผู้ใช้มีอคติในการตัดสินใจแชร์ (Share) ข้อมูลบางอย่าง อคติที่จะแพร่กระจายข้อมูลผิด ๆ ขึ้นภายในชุมชนหรือสังคมของตน

นอกจากงานศึกษาเหล่านี้ ในต่างประเทศยังมีการวิจัยเกี่ยวกับห้องเสียงสะท้อนอีกมาก แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาในเชิงคุณภาพที่ทำความเข้าใจเหตุผลของผู้ใช้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยเอง ก็ยังไม่มีการศึกษาที่ตระหนักถึงการใช้สื่อใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นอย่างมีคุณภาพ จึงนำมาสู่การศึกษาการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊กในครั้งนี้

2.2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาการสื่อสารของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในสังคมประชาธิปไตย จึงสำรวจงานศึกษาเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตสื่อสารประเด็นทางการเมือง ในช่วงที่สื่อสังคมออนไลน์ยังไม่แพร่หลายในสังคมไทยงานวิจัยมักพบว่าการแลกเปลี่ยนความเห็นไม่เกิดขึ้นอย่างที่ควรจะเป็น เช่น ธิดา แยมบุปผา (2550) ศึกษาบทบาททางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2550 พบว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตในเวลานั้นยังจำกัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง และแม้เว็บไซต์นี้จะมีบทบาทเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็นสาธารณะ แต่ไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปหรือแนวทางในการแก้ไขหรือหาทางออกของปัญหาทางการเมืองได้ สอดคล้องกับ อัญญรัตน์ เอี่ยมเอิบ (2553) ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในประเทศไทย พบว่าการสื่อสารมีความเป็นกันเองมากขึ้น แต่วัตถุประสงค์ในการสื่อสารยังคงเป็นการประชาสัมพันธ์ตนเองของนักการเมือง ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการสื่อสารแบบสองทางเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีการโต้ตอบเมื่อประชาชนแสดงความคิดเห็น คล้ายกับสื่อสารแบบทางเดียวเหมือนสื่อเก่า

ต่อมาอินเทอร์เน็ตถูกศึกษาในฐานะพื้นที่ที่สามารถสร้างความเกลียดชังในบริบทความขัดแย้งทางการเมือง ชาลูนชัย ชัยสุขโกศล (2552) มองว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเคลื่อนไหวทางการเมือง

เมืองโดยสันติวิธีที่เรียกว่า “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” แต่เมื่อถึงเหตุการณ์ทางการเมืองช่วงปี พ.ศ. 2553 ชาญชัย (2555) ก็หันมาศึกษาความเกลียดชังทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนเสื้อเหลืองกับคนเสื้อแดง และความเกลียดชังเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทกษัตริย์ เขาพบว่าความรุนแรงในโลกออฟไลน์ในประเด็นเหลือง-แดงนั้นมีความรุนแรงมากกว่าความเกลียดชังในโลกออนไลน์อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมี คันธริรา ฉายาวงศ์ (2555) ศึกษาพบว่าความคิดเห็นที่แตกต่างทางการเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ในสื่อสังคมออนไลน์ และ มัทนา นันทา (2556) ศึกษาเนื้อหาที่สื่อสารความเกลียดชังบนเว็บไซต์ยูทูบในประเด็นการเมือง และศาสนา พบว่าการผลิตและการแพร่กระจายข้อมูลบนเว็บไซต์สามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว ในประเด็นการเมือง เนื้อหาความเกลียดชัง คือ กลุ่มคนเสื้อแดงไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โง่ ใช้ความรุนแรง ส่วนกลุ่มที่อยู่ตรงข้ามกับเสื้อแดงและกลุ่มที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์เป็นพวกคัล้งเจ้า ฆาตกรรมประชาชน กระทำการต่าง ๆ แบบสองมาตรฐาน

ทั้งนี้ ชาญชัย (2555) และ มัทนา (2556) มีข้อสรุปสอดคล้องกันว่าความเกลียดชังที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ออนไลน์ในขณะนั้นไม่ลุกลามไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพบนพื้นที่ออฟไลน์ ชาญชัยเห็นว่าเป็นเพราะประเด็นการหมิ่นประมาทกษัตริย์ยังไม่มีพื้นที่ให้ผู้คนรวมตัวกันสร้างความรุนแรงได้อย่างชอบธรรม ส่วนมัทนาเห็นว่าเป็นเพราะความน่าเชื่อถือของสื่ออินเทอร์เน็ต อีกทั้งผู้ใช้สื่อยังมีทางเลือกอื่น อินเทอร์เน็ตไม่ได้เป็นสื่อประเภทเดียวที่คนในสังคมเปิดรับ

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2555 ของ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (2555) ซึ่งมองสังคมออนไลน์เชื่อมโยงกับสังคมในโลกจริง เพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรมของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในโลกออนไลน์ของกลุ่มคน “เสื้อแดง” พบว่าการเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์ต้องใช้ทุนในการเคลื่อนไหว เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวในโลกออฟไลน์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็เอื้ออำนวยให้ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สะสมและแปลงใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมได้สะดวกขึ้น คนธรรมดาสามัญจำนวนมากทำให้มีเสรีภาพในการแสดงออกและรวมตัวมากขึ้น

เมื่อพูดถึงงานศึกษาอินเทอร์เน็ตกับการเมือง จะเห็นได้ว่าล้วนจำกัดบริบทอยู่ที่กลุ่มเสื้อต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยมองว่ายังมีช่องว่างของ “การเมือง” ที่มีความหมายกว้าง กินความถึงกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐอย่างสถาบันกษัตริย์ งานวิจัยการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊กจึงต้องการเติมเต็มช่องว่างนี้ ศึกษาการพูดคุยกันของผู้ใช้เฟซบุ๊ก โดยไม่แยกโลกออนไลน์ออกจากโลกออฟไลน์ ในบริบททางสังคมที่คนไทยเกินครึ่งเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งทำให้สันนิษฐานได้ว่าย่อมมีการแลกเปลี่ยนความเห็นที่เป็นประโยชน์มากขึ้นเช่นกัน

2.2.3 งานศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของคนไทย

ผู้วิจัยทบทวนงานศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองหรืออุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อนำวิธีแบ่งแยกกลุ่มคนตามอุดมการณ์ มาใช้เป็นแนวทางในการแบ่งกลุ่มประชากรในงานวิจัย

สมเกียรติ วันทะนะ (2544, น.4) สรุปความหมายของอุดมการณ์ว่าเป็นระบบความคิดที่อธิบายถึงการดำรงอยู่ของสังคมการเมืองในปัจจุบัน สังคมการเมืองที่พึงปรารถนา และวิธีการในการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งสังคมการเมืองอันพึงปรารถนานั้น

สมเกียรตียังรวบรวมรูปแบบอุดมการณ์ทางการเมืองสากลที่มีต้นกำเนิดในยุโรปไว้ 9 แบบ ได้แก่ เสรีนิยม อนุรักษนิยม สังคมนิยม ลัทธิชาตินิยม ฟาสซิสต์ อนาธิปไตย สตรีนิยม นิเวศนิยม และประชาธิปไตย แนวคิดพื้นฐานของ 5 อุดมการณ์ที่ถูกพูดถึงมาในสังคมไทยสรุปดังตารางนี้

ตาราง 2.5 สรุปแนวคิดพื้นฐานของ 5 อุดมการณ์

อุดมการณ์	เสรีนิยม	อนุรักษนิยม	สังคมนิยม	ชาตินิยม	ประชาธิปไตย
แนวคิดพื้นฐาน	1.ปัจเจกบุคคลนิยม	1. ประเพณี	1.ชุมชน	1.ธรรมชาติของมนุษย์	1.อำนาจของประชาชน
	2.เสรีภาพ	2.ลัทธิปฏิบัตินิยม	2.ภราดรภาพ	2.ภาษา	2.สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล
	3.เหตุผล	3.ความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์	3.ความเสมอภาคทางสังคม	3.วัฒนธรรมโรมันดิก	3.ฉันทานุมัติ
	4.ความเสมอภาค	4.อินทรีย์ภาพ	4.ความจำเป็น	4.รัฐประชาชาติ	4.การเป็นตัวแทน
	5.ชั้นธรรม	5.ลำดับชั้นที่สูงที่ต่ำ	5.ชนชั้นทางสังคม	5.อำนาจอธิปไตยของปวงชน	5.การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่
	6.ฉันทานุมัติ	6.อำนาจหน้าที่	6.กรรมสิทธิ์ร่วม	6.เศรษฐกิจแห่งชาติ	6.รัฐบาลที่เปิดเผยมและตรวจสอบได้
	7.รัฐธรรมนูญนิยม	7.ทรัพย์สิน		7.ชาติในฐานะที่เป็นองค์ภาพ	7.สาธารณะประโยชน์

ที่มา : สมเกียรติ วันทะนะ (2544)

แนวคิดเหล่านี้ผสมผสานกันและมีพัฒนาการเมื่อผ่านวันเวลาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น **เสรีนิยม (Liberalism)** ได้แตกแขนงไปเป็นเสรีนิยมคลาสสิก (Classical Liberalism) และเสรีนิยมใหม่ (Modern Liberalism) **อนุรักษนิยม (Conservatism)** ได้แตกแขนงไปเป็นอนุรักษนิยมแนวอำนาจนิยม (Authoritarian Conservatism) อนุรักษนิยมแนวอุปถัมภ์ (Paternalistic Conservatism) อนุรักษนิยมแนวเสรีภาพ (Libertarian Conservatism) และอนุรักษนิยมขวาใหม่ (The Conservative New Right)¹⁴ เป็นต้น

ทั้งนี้ในมุมมองของสมเกียรติ “ความคิดทางการเมือง” เป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาล เป็นได้ทั้งข้อคิดเกี่ยวกับการเมือง (political ideas) ซึ่งใคร ๆ ก็มีได้ ไปจนกระทั่งถึงทฤษฎีทางการเมือง (political theory) ซึ่งน้อยคนที่จะกล้ากล่าวอ้างว่าตนมี หรือปรัชญาทางการเมือง ซึ่งมีความหมายลึกซึ้งยิ่งกว่าทฤษฎีทางการเมืองขึ้นไปอีก (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544 : หน้า ก)

¹⁴ มี 2 กระแส คือ 1. เสรีนิยมขวาใหม่ (Liberal New Right) หรือ เสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) 2. อนุรักษนิยมขวาใหม่ (Conservative New Right) หรืออนุรักษนิยมใหม่ (Neo-Conservatism)

ผู้วิจัยมองว่า แนวคิดทางการเมืองของคนไทย มีความแตกต่างและไม่อาจจัดกลุ่มได้ตามแบบสากล จึงศึกษาการจัดกลุ่มอุดมการณ์ในสังคมไทยเพิ่มเติม พบงานของเกเชียร เตชะพีระ (2553) ที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทยแต่ละครั้งสะท้อนถึงความคิดทางการเมืองของชนชั้นกลาง ตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2549 เกเชียร แบ่งความคิดทางการเมืองดังกล่าวเป็น 3 แนวทาง ใน 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1) อุดมการณ์ด้านรัฐราชการเผด็จการ พร้อมกับด้านอำนาจทุนควบคู่กันไป

แนวทางนี้เกิดขึ้นสมัยขบวนการนักศึกษาประชาชนคนเดือนตุลา ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2519 หลังจากนั้นด้วยปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ การล่มสลายของอุดมการณ์สังคมนิยมระดับโลก ทำให้ขบวนการนี้แตกกระจายไป

2) อุดมการณ์ด้านรัฐราชการเผด็จการ ไม่ต่อต้านทุนนิยม แนวทางนี้ดูจากการลุกขึ้นสู้ของประชาชนในเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2535 เมื่อจบลง การเมืองไทยก็เข้าสู่ระบอบเลือกตั้งภายใต้พระราชอำนาจนำ พยายามปฏิรูประบบรัฐราชการที่รวมศูนย์อำนาจสูง และพยายามปฏิรูปการเมือง ปรับการเมืองการปกครองให้สามารถรับมือกับทุนนิยมโลกาภิวัตน์ได้ แต่แล้วสังคมไทยกลับเผชิญภัยคุกคามจากวิกฤตการเงินปี พ.ศ. 2540 และการทุจริตคอร์รัปชันจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ช่วงปี พ.ศ. 2546-2549

3) อุดมการณ์ด้านเผด็จการทุนนิยม แนวทางนี้ดูจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มก่อตัวเมื่อปี พ.ศ. 2549 เพื่อต่อต้านทักษิณ เกเชียรมองว่านโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณกระจายทรัพยากรสู่คนระดับล่างมากขึ้น ในขณะที่ชนชั้นกลางไม่ได้รับประโยชน์ รัฐบาลยังทุจริตคอร์รัปชัน (นิตี เอียวศรีวงศ์, 2553 น. 136-137) แทรกแซงสื่อซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเมืองของชนชั้นกลาง แทรกแซงองค์กรอิสระ (ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์, 2552 น. 221-230 และนิตี เอียวศรีวงศ์, อ้างแล้ว) นำมาสู่การต่อต้านเผด็จการทุนนิยมของทักษิณ แต่ไม่ได้ต่อต้านอำนาจทุนทั้งหมด

ชนชั้นกลางด้านอำนาจทุนการเมืองของทักษิณ ขณะเดียวกันสนับสนุนรัฐประหารโดยทหารเพื่อราชบัลลังก์ ทำให้เกิดอุดมการณ์ต่อต้านจากคนชนชั้นล่าง ๆ ซึ่งนิตีเรียกว่า “ชนชั้นกลางระดับล่าง” กลุ่มพลังใหม่ที่ก้าวขึ้นมาจากการเป็นชนชั้นล่าง คนกลุ่มนี้นำเสนออุดมการณ์อีกแบบที่เชิดชูโลกาภิวัตน์ ประชาธิปไตย และความเป็นธรรมทางสังคม การปะทะกันได้ทั้งร่องรอยมาจนถึงปัจจุบัน มีคำเรียกเช่น “การเมืองเสื่อสี” “สงครามเสื่อสี” เนื่องจากการเคลื่อนไหวของมวลชนผู้มีอุดมการณ์ต่าง ๆ บนท้องถนน ได้ใช้สีเสื่อที่ใส่ร่วมขบวนเป็นสัญลักษณ์ จากเสื่อเหลืองด้านทักษิณ ในนามกลุ่มพันธมิตรฯ เสื่อแดงของคนรักทักษิณ ในนามแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

หรือ นปช. เสือหลากสี่ของคนด้านยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่วิวัฒนาการมาเป็นกลุ่มมหาประชาชนคนเป่า
นกหวีด ใช้สีธงชาติเป็นสัญลักษณ์ ในนาม กปปส. หรือชื่อเต็มคือ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการ
เปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็น
กลุ่มสุดท้ายก่อนจะเกิดการรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22
พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จากนั้นทหารได้ใช้อำนาจปราบปราม ห้ามไม่ให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง
บนท้องถนน แต่กลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองแตกต่างกันยังใช้สื่อสังคมออนไลน์ติดต่อสื่อสารเพื่อ
แลกเปลี่ยนข้อมูลสนใจและเชื่อมั่น

จากการศึกษาของเกษียร (2553 น. 110-119) และอื่น ๆ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุป
แนวคิดของสองฝ่ายความคิดทางการเมืองที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน ได้ดังตาราง 2.6

ตาราง 2.6 สรุปเปรียบเทียบแนวคิดอนุรักษนิยมกับแนวคิดประชาธิปไตย

ความคิดต่อ	แนวคิดอนุรักษนิยม	แนวคิดประชาธิปไตย
สถาบันหลัก ของชาติ	จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ โดยเฉพาอย่างยิ่งสถาบันกษัตริย์	ความจงรักภักดีเป็นส่วนหนึ่งของ อุดมการณ์ราชาชาตินิยม
การเมือง	ปัญหาหลักของการเมืองคือการ คอร์รัปชัน ฉ้อฉลอำนาจ โดยรัฐบาล และสภาจากการเลือกตั้ง	ปัญหาหลักของการเมืองคือการขาด ความเสมอภาคในการเข้าถึงอำนาจ ทางการเมืองและกระบวนการ ยุติธรรม
	สนับสนุนการถ่วงดุลจากอำนาจนอก ระบบรัฐสภา คือ สถาบันกษัตริย์ องคมนตรี องค์กรอิสระ ศาล และ ทหาร	อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยแบบ รัฐสภา ปฎิเสธระบบอุปถัมภ์และ อภิสิทธิ์ชน ต่อต้านคัดค้านศักดินา
	ไม่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตย แบบตัวแทน	การเลือกตั้งเป็นสาระสำคัญของ ประชาธิปไตย
พรรคการเมือง	ชื่นชอบพรรคประชาธิปไตย คิดว่า เชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์	ชื่นชอบกลุ่มการเมืองของทักษิณ คิดว่าจะนำมาซึ่งนโยบายที่มีประโยชน์

นอกจากการแบ่งสองฝ่ายอุดมการณ์ดังกล่าว ยังมีงานวิจัยเรื่องทบทวนภูมิทัศน์การเมือง
เมืองไทย ของอภิชาติ สถิตนิรามัย ยุกติ มุกดาวิจิตร และนิติ ภาวครพันธ์ุ (2556) แบ่งกลุ่มคนตาม
ความคิดทางการเมืองเป็น 6 กลุ่ม คือกลุ่มแดงเข้ม แดงอ่อน เหลืองเข้ม เหลืองอ่อน เป็นกลาง และ
กลุ่มที่ไม่สามารถจัดเฉดสีได้ การจัดแบ่งเหล่านี้มาจากสังเกตความคิดเห็นหลายประเด็น แต่ให้
ความสำคัญกับผู้มีอุดมการณ์เป็นหลัก โดยเฉพาะความเป็นแดงและเหลือง และระบุถึงกลุ่มที่ไม่

สามารถจัดเฉดสีได้ ว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่สามารถจัดหมวดหมู่ความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากไม่มีความสนใจทางการเมือง หรือไม่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่เป็นระบบ หรือทั้งสองเหตุผลรวมกัน หรืออาจเป็นด้วยเหตุผลอื่น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าสังคมไม่เพียงถูกหล่อหลอมด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสื้อแดงหรือตรงข้ามกับเสื้อแดงเท่านั้น ยังมีความคิดแบบอื่น ๆ ของคนรุ่นใหม่ หรือคนที่ไม่ให้ความสำคัญกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งแม้พูดว่าไม่สนใจการเมือง แต่ที่จริงก็เป็นความคิดเห็นทางการเมืองแบบหนึ่ง คนกลุ่มนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ แม้จะดูไม่มีเสียงในพื้นที่ความขัดแย้งทางการเมืองเพราะไม่ได้แสดงออก แต่นับวันจะเติบโตขึ้นเป็นคนกลุ่มหลักของสังคม เป็นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนประเทศ แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่มีอุดมการณ์เข้มข้น ซึ่งมักมีอายุมาก ละนับวันที่มีบทบาทจะเสื่อมถอยลง การศึกษาความคิดทางการเมืองจากการสนทนาจึงไม่ควรละเลยกลุ่มที่ไม่สถาปนาตัวเองเป็นฝ่ายการเมืองฝั่งไหน

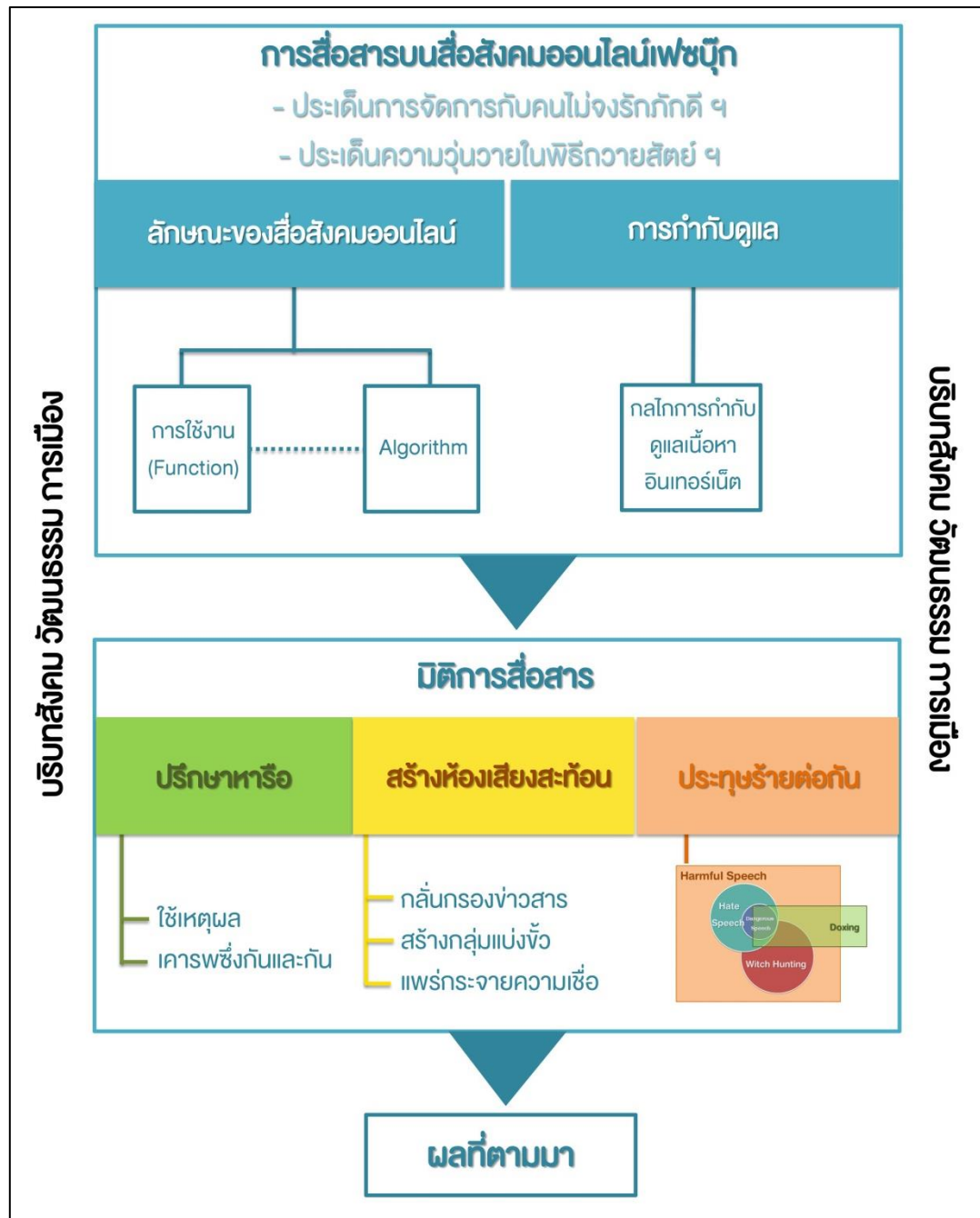
จากข้อมูลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยนำมุมมองต่อสถาบันหลักของชาติและพรรคการเมือง มาเป็นแนวทางจัดแบ่งเพจที่จะคัดเลือกมาศึกษาเป็น 5 กลุ่ม บนสมมติฐานว่าความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันจะทำให้เลือกรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน ยังมีจุดยืนทางการเมืองที่ชัดชัดขั้วตกขอบ อาจอย่างยิ่งสื่อสารกันโดยสร้างห้องเสียงสะท้อนขึ้นมาได้ง่าย ดังนี้

1) เพจกลุ่มขวา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือเพจขวาจัด มีลักษณะจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์อย่างมาก และเพจเอียงขวา มีลักษณะยึดติดกับพรรคการเมือง คือสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง หรือต่อต้านกลุ่มการเมืองฝ่ายประชาธิปไตย เช่น พรรคเพื่อไทย เป็นต้น

2) เพจกลุ่มซ้าย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือเพจซ้าย มีลักษณะยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างมาก และเพจเอียงซ้าย มีลักษณะยึดติดกับพรรคการเมือง สนับสนุนพรรคเพื่อไทยและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง หรือต่อต้านกลุ่มการเมืองฝ่ายอนุรักษนิยม

3) เพจไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด 1 กลุ่ม มีความคิดกลาง ๆ อุดมการณ์ไม่ชัดเจน แต่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมการเมืองไปตามประเด็นที่น่าสนใจหรือตามสถานการณ์

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ (Content Analysis) และวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) การสนทนาในโพสต์บนหน้าเพจเฟซบุ๊กที่คัดเลือกมาศึกษา เพื่อหาองค์ประกอบการสื่อสารที่อยู่ในขอบเขตของห้องเสียงสะท้อน และใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ใช้เฟซบุ๊ก เพื่อศึกษาลักษณะการใช้เฟซบุ๊กส่วนตัว แรงจูงใจ ทศนคติ ความเชื่อ ภูมิหลังของจุดยืน ตลอดจนศึกษาบริบทหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ และการกำกับดูแลเพจเฟซบุ๊ก มีรายละเอียดวิธีวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูล Post Comment และ Reply จากเพจต่าง ๆ จำนวน 6 เพจ ได้แก่ เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน เพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก เพจ jod 8riew เพจ Jessada Denduangboripant เพจดวงผู้ดี v.2 และเพจไข่แมว
- 2) ผู้ดูแลเพจ หรือ Admin จากเพจทั้ง 6 เพจ
- 3) ผู้ติดตามเพจ หรือ Follower จากเพจทั้ง 6 เพจ และข้อมูล Post Comment และ Reply บนไทม์ไลน์ส่วนบุคคลที่เข้าถึงได้
- 4) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ 2 คน

3.1.2 เกณฑ์การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 ข้อมูล Post Comment และ Reply

ผู้วิจัยเลือกเพจ โพสต์ โดยมีเกณฑ์การเลือกดังต่อไปนี้

(1) เกณฑ์การเลือกเพจ

เนื่องจากเพจเฟซบุ๊กจำนวนมากนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา แต่บางเพจหยุดเคลื่อนไหว บางเพจเคลื่อนไหวน้อย ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการเลือกเพจ ดังนี้

- 1) เพจที่มีความเคลื่อนไหวสูงในระยะเวลาที่กำหนด มีการโพสต์เนื้อหาที่เปิดให้ผู้ทั่วไปแลกเปลี่ยนความเห็นได้ทุกสัปดาห์
- 2) เพจที่มีจำนวนบัญชีผู้ติดตามมาก อย่างน้อย 10,000 บัญชี เพื่อเป็นฐานให้แน่ใจว่าน่าจะมีการแลกเปลี่ยนความเห็นอย่างหลากหลายในระดับหนึ่ง อีกทั้งเนื่องจาก

ในช่วงเวลาที่ศึกษา เฟซบุ๊กได้ปรับอัลกอริทึม ลดจำนวนคนเห็นโพสต์จากเพจลง คาดว่าเพจที่มีผู้ติดตาม หลักหมื่นบัญชี อาจเข้าถึงผู้ติดตามได้จริงเพียงหลักร้อยเท่านั้น

3) เพจที่มีเนื้อหาของโพสต์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาในจำนวนที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์

นอกจากนี้ จะไม่พิจารณาเพจที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เป็นเพจข่าวของสำนักข่าวมืออาชีพ เนื่องจากเพจข่าวต้องนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว อีกทั้งมีจำนวนมากเกินกว่าจะนำมาศึกษา

2) เป็นเพจที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาจมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาแต่ปรากฏน้อย อาทิ เพจธุรกิจ เพจขายสินค้า เพจกลุ่มคนรสนิยมต่าง ๆ เช่น ภาพทิว นครรถ ตัวเครื่องบินราคาถูก คนรักแมว เสียตลึงละคร ฯลฯ

3) เป็นเพจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา แต่มีเนื้อหาอาจผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงในการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัย

จากการสำรวจ พบเพจที่เกี่ยวข้องและสามารถวิเคราะห์ได้ จำนวน 38 เพจ (ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ค.) และตามที่มีผู้วิจัยแบ่งลักษณะของเพจที่ต้องการศึกษาเป็น 5 กลุ่ม ดังที่กล่าวไว้ใน บทที่ 2 ส่วนของงานศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของคนไทย ผู้วิจัยเลือกเพจที่จะศึกษาตามลักษณะของแนวคิดทางการเมืองทั้งห้ามากลุ่มละ 1 เพจ ยกเว้นกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด 2 เพจ เนื่องจากไม่พบเพจที่นำเสนอเนื้อหาที่ต้องการศึกษาทั้งสองประเด็น สรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 3.1 สรุปแนวคิดทางการเมืองของเพจที่คัดเลือกมาศึกษา

ลักษณะกลุ่ม	ขวาจัด	เอียงขวา	ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดชัดเจน		เอียงซ้าย	ซ้าย
ชื่อเพจ	องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก	Jod 8riew	Jessada Denduangboripant	คงผู้ดี v.2	ไข่มว
แนวคิด	- จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแรงกล้า	- สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ หรือรัฐบาลทหาร -ต่อต้านฝ่ายเสื้อแดง - จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	- ไม่เลือกข้างชัดเจน - อาจจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์		- สนับสนุนพรรคเพื่อไทย -ต่อต้านรัฐบาลทหาร - อาจจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ -ต่อต้านฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์	- วิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมือง -ต่อต้านรัฐบาลทหาร - อาจจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์หรือไม่ก็ได้
เนื้อหาที่นำเสนอ	- ข่าวเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ - ข้อมูลการติดตามจัดการผู้ไม่จงรักภักดี	รูปภาพและข้อความวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีฝ่ายตรงข้าม	การตูนล้อเลียนสังคมการเมืองตามสถานการณ์	ข้อความและรูปภาพประเด็นสังคมการเมืองตามสถานการณ์	รูปภาพและข้อความวิพากษ์วิจารณ์โจมตีฝ่ายตรงข้าม	การตูนล้อเลียนเสียดสีการเมือง ไม่มีคำอธิบายภาพให้ผู้อ่านตีความเอง

(2) เกณฑ์การเลือกโพสต์

ตาราง 3.2 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

เพจ	จำนวนโพสต์/ประเด็น	ประเด็นการจัดการกับคนไม่จงรักภักดี	ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ	รวม
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน		35	8	43
ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก		1	13	14
Jod 8riew		2	-	9
Jessada Denduangboripant		-	7	
ดงผู้ดี v.2		75	6	81
ไข่แมว		11	4	15

ที่มา : สรุปลจากการสำรวจด้วยตนเอง

ตารางสรุปจำนวนโพสต์ด้านบน แสดงให้เห็นว่าแต่ละเพจมีจำนวนโพสต์มากเกินกว่าจะนำมาศึกษาได้หมด ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การเลือกโพสต์แบบเลือกเจาะจงโพสต์ โดยมีเงื่อนไขเบื้องต้นคือ

- 1) โพสต์ที่เลือกจากแต่ละเพจต้องมีประเด็นใกล้เคียงกับเพจอื่น เช่น เป็นข่าวคนถูกจับกุมเหมือนกัน แต่นำเสนอแตกต่างกันไปตามลักษณะของเพจ
 - 2) แต่ละเพจเลือกไม่เกิน 5 โพสต์ เพื่อให้ไม่ทำให้จำนวนโพสต์ที่ต้องศึกษามากเกินไป
- การเลือกโพสต์จากเพจ สรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 3.3 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เลือกมาศึกษา

ลักษณะเพจ	ชื่อเพจ	URL : www.facebook.com/	จำนวนโลก	จำนวนผู้ติดตาม	จำนวนโพสต์ที่เลือก	
					จัดการคนไม่จงรักภักดี	พิธีถวายสัตย์ฯ
ขวาจัด	องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	thaigoldmedal/	307,666	307,056	3	2
เอียงขวา	ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก	serithai.net/	245,418	239,652	1	3
ไม่มีฝักใฝ่ฝ่ายใด	Jod 8riew	OmegaJod/	1,551,245	1,548,033	1	-
	Jessada Denduangboripant	jessada.denduangboripant	-	278,610	-	1
เอียงซ้าย	ดงผู้ดี v.2	thainobilityv2/	145,036	147,335	3	1
ซ้าย	ไข่แมว	cartooneggcat/	358,105	362,601	2	1
รวม					10	8
					18	

3.1.2.2 ผู้ดูแลเพจ (Admin)

ผู้วิจัยติดต่อแอดมินของเพจทั้ง 6 เพจ ได้รับการตอบรับจาก 5 เพจ ดังนี้

- 1) แอดมินเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน คือ พลตรีเหรียญทอง แน่นหนา
- 2) แอดมินเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก คือ คุณกัน
- 3) แอดมินเพจเพจ jod 8riew คือ คุณจ๊อด
- 4) เจ้าของบัญชี Jessada Denduangboripant คือ ผ.ศ. ดร. เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์
- 5) แอดมินเพจดงผู้ดี v.2 คือ กลุ่มแอดมิน ประกอบด้วยแอด สมศรี น้ำหมาก ชายกลาง เจ้าชาย และนุ่น

3.1.2.3 ผู้ติดตามเพจ (Follower)

ผู้วิจัยเลือกผู้ติดตามเพจที่มีความกระตือรือร้นสูง (Highly Active User) แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) อย่างน้อยเพจละ 2 คน รวมถึงเก็บข้อมูล Post Comment และ Reply บนโซเชียลมีเดียส่วนบุคคลที่เข้าถึงได้ในระยะเวลาที่ศึกษาทั้ง 2 ประเด็น ได้รับการตอบรับรวม 17 คน มีนามสมมติ ดังนี้

- 1) ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน 2 คน ได้แก่ คุณเมต และคุณโฮท
- 2) ผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก 2 คน ได้แก่ คุณบล็อก และคุณราช
- 3) ผู้ติดตามเพจ jod 8riew 2 คน ได้แก่ คุณแทน และคุณนิทส์
- 4) ผู้ติดตามบัญชี Jessada Denduangboripant 4 คน ได้แก่ คุณศิย์ คุณแพท คุณวิศ และคุณมัม
- 5) ผู้ติดตามเพจดงผู้ดี v.2 4 คน คือคุณมาร์ก คุณเก่ง คุณคาร์ และคุณปาน
- 6) ผู้ติดตามเพจไข่แมว 3 คน คือ คุณเพลน คุณนิติ และคุณทวี

3.1.2.4 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ 2 คน ได้แก่

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิจิตรา สีคามิโต้ อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้สนใจข้อมูลการสื่อสารขนาดใหญ่ในสื่อสังคมออนไลน์ที่ตรวจวัดได้เรียกว่า Big Data เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลภาพรวมการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์หรือปรากฏการณ์การสื่อสารในช่วงเวลาที่ศึกษา
- 2) คุณอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมดิจิทัลและนโยบายอินเทอร์เน็ต และผู้ประสานงานเครือข่ายพลเมืองเน็ต (Thai Netizen Network) ซึ่งมี

จุดยืนสนับสนุนสิทธิมนุษยชนและระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้ข้อมูลความเหมาะสมของการอธิบายด้วยแนวคิดห้องเสียงสะท้อน ซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างสังคมประชาธิปไตย

3.2 เครื่องมือหลักที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือหลักที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภท คือ การสังเกตข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ใช้เฟซบุ๊กและผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดการใช้แบ่งตามปัญหาคำวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

3.2.1 ปัญหาคำวิจัยข้อ 1

การนำเนื้อหาการพูดคุยมาวิเคราะห์ห้องประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลบันทึกการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊กจากทั้ง 6 เพจ และข้อมูลจากไทม์ไลน์ของผู้ติดตามเพจที่ถูกสัมภาษณ์ในรูปแบบรูปภาพ (Capture) และจะใช้แผ่นลกรหัส (Coding Sheet) ช่วยในการเก็บข้อมูลลักษณะการพูดคุยโดยรวม จากนั้นจะนำไปประกอบการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ซึ่งวิเคราะห์การพูดคุยตามมิติห้องเสียงสะท้อนโดยดูจากวัจนภาษาและอวัจนภาษาซึ่งปรากฏในรูปของลักษณะเนื้อหาที่เฟซบุ๊กกำหนดมา ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีแนวคำถามสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือช่วยเก็บข้อมูล

(1) เกณฑ์การสร้างตารางลกรหัส

แผ่นลกรหัสสำหรับวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบ่งมิติที่ต้องการวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1) **รูปแบบการสื่อสาร** หมายถึง รูปแบบการสื่อสารข้อมูลของผู้ใช้ผู้สังคมเพจ แบ่งเป็น 3 แบบ คือ (1) การให้ข้อเท็จจริง (2) การให้ความเห็น และ (3) การตั้งคำถาม ทั้งนี้เพื่อเข้าใจภาพรวมว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กว่าแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ชอบตั้งข้อสงสัย หรือมุ่งแสดงแต่ความเห็นของตนเองมากเพียงใด

2) **ลักษณะการสื่อสารที่เป็นภัย** หมายถึง ลักษณะข้อมูลอันเป็นเนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากผู้ใด ซึ่งมีลักษณะของการสื่อสารที่เป็นภัย ทั้งจาก (1) การขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น ปรากฏเป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนตัว, ข้อมูลทางการ/ราชการ และข้อมูลอาจทำให้อับอาย ไม่พึงให้ปรากฏต่อสาธารณะ โดยอาจเป็นข้อมูลที่เคยเผยแพร่ต่อสาธารณะแล้วถูกขุดขึ้นมาอีกครั้ง (2) การสื่อสารความเกลียดชัง ทั้ง 4 ระดับ คือ แบ่งแยกแบบไม่ตั้งใจ ตั้งใจแบ่งแยก/กีดกัน/สร้างความเป็นเขา-เรา ยั่วยุให้เกิดความเกลียดชัง และระดับยั่วยุให้มีการใช้ความรุนแรง และ (3) และการพุ่งเป้า

กล่าวหาไปที่บุคคลโดยไม่มีหลักฐาน ไม่มีอำนาจหน้าที่ในแบบล่าแม่มด ทั้งนี้เพื่อให้เห็นปริมาณการสื่อสารที่สะท้อนความสุโต่งของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

3) การอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูล/หลักฐานประกอบเนื้อหา ของผู้ติดตามและผู้ดูแลเพจ เช่น การวางลิงก์ การแนบภาพประกอบ การอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลบุคคล/กลุ่มบุคคล โดยแบ่งเป็นการอ้างอิง (1) แหล่งข้อมูลที่ถูกมองเป็นฝ่ายประชาธิปไตย (2) แหล่งข้อมูลที่ถูกมองเป็นฝ่ายอนุรักษ์นิยม และ (3) แหล่งข้อมูลที่ถูกมองว่าอยู่กลาง ๆ แหล่งข้อมูลต่างประเทศ และแหล่งที่ไม่สามารถระบุฝั่งฝ่ายได้ ซึ่งเป็นการแบ่งจากมุมมองของผู้วิจัย ทั้งนี้เพื่อเข้าใจอิทธิพลทางความคิด และแหล่งข้อมูลของผู้ใช้เฟซบุ๊ก

(2) เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท และคำถามสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) พิจารณาจากลักษณะเนื้อหา การใช้ภาษา ทั้งที่สื่อสารออกมาโดยตรง มีความหมายตามถ้อยคำ หรือสื่อสารโดยนัยให้ตีความหมายตามบริบท และชุดความคิดเบื้องหลังประเด็นความคิดเห็น ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ แบ่งตามมิติห้องเสียงสะท้อนเช่นกัน มีรายละเอียดดังตาราง 3.4

ตาราง 3.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบทและคำถามสัมภาษณ์

เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท		คำถามสัมภาษณ์
(1) มิติห้องเสียงสะท้อน		
(1.1) กลักรองข้อมูล		
(1.1.1) วิธีการกลักรองข้อมูล		
ผู้วิจัยดู Comment ที่มีปฏิกิริยาตอบกลับมาก เช่น จำนวน Reaction, Reply ดูว่าเป็นประเด็นเกี่ยวกับอะไรบ้าง มีความเป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องหรือขัดแย้งกับอุดมการณ์ของเพจหรือไม่ อย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ (ประเด็นที่ศึกษา) อย่างไร จากแหล่งใดบ้าง เพราะอะไร - เมื่อพบเนื้อหาที่ชอบ/ไม่ขัดแย้งกับความคิดตัวเองทำอย่างไรบ้าง (เช่น อ่าน ผ่าน ๆ อ่านและพิจารณา อ่านและตีความ อ่านและบันทึกไว้) หากเลือกมีปฏิกิริยาต่อเนื้อหา ทำอะไร เพราะอะไร - เมื่อพบข้อมูลที่ขัดแย้งกับความคิดตัวเอง รู้สึกอย่างไร รับมืออย่างไรบ้าง 	
(1.1.2) จุดประสงค์การกลักรองข้อมูล		
-	หากขอข้อมูลแหล่งเดิม ๆ เพราะอะไร เหตุผลที่ไม่เลือกแหล่งอื่นคืออะไร	
(1.2) สร้างกลุ่มแบ่งขั้ว		
ผู้วิจัยดู Comment และ Reply ที่ใช้ตอบโต้ทั้งเชิงลบและเชิงบวก ว่ามีความรอบด้านมากเพียงใด เป็นกรถถกเถียงพร้อมให้ข้อมูลแบบเชิญชวน เปรียบเทียบทางสังคมเพื่อไปสู่ขั้ว และนำไปสู่การสร้างคามมีน้ำใจ ยึดมั่น และสุดโต่งอย่างไร แบ่งแยกกลุ่มของตัวเองจากกลุ่มอื่นหรือไม่ อย่างไร	<p>การแลกเปลี่ยนความเห็นกับคนที่คิดต่าง/คิดเหมือนกันใน (ประเด็นที่ศึกษา) เกิดขึ้นหรือไม่ หากเกิดขึ้นดำเนินไปอย่างไร แลกเปลี่ยนให้ข้อมูลกันอย่างไร คิดว่าทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น และจบลงอย่างไร เข้าใจกันมากขึ้น เข้าใจกันเท่าเดิม หรือขัดแย้งกันกว่าเดิม</p>	

ตาราง 3.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท และคำถามสัมภาษณ์ (ต่อ)

เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท		คำถามสัมภาษณ์
(1) มิติห้องเสียงสะท้อน		
(1.3) แพร่กระจายความเชื่อ (ส่งต่อข้อมูล)		
-	มีเกณฑ์อะไรในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และเกณฑ์การเลือกข้อมูลเพื่อโพสต์ แชร์ หรือนำมาประกอบความเห็นคืออะไร	
(2) มิติการปรึกษาหารือ		
ผู้วิจัยดู Comment และ Reply โดยรวมในโพสต์ทั้งข้อเสนอแนะและการตอบโต้ พิจารณาว่าในการพูดคุย ผู้ใช้เฟซบุ๊กใช้เหตุผล ที่อยู่บนพื้นฐานของการสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันหรือไม่ และมีความเคารพซึ่งกันและกันหรือไม่	เคยตั้งใจสนทนากับผู้อื่นในเฟซบุ๊ก (ในประเด็นที่ศึกษา) หรือไม่ การสนทนาดำเนินไปด้วยดีหรือถูกขัดขวาง เช่น ถูกบล็อก ถูกรวมใจมติ ถูกโจมตีในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้อง - มีความพยายามรับฟังและทำความเข้าใจกัน ใช้เหตุผล เคารพซึ่งกันและกันหรือไม่ อย่างไร ผลสรุปเป็นอย่างไร	
(3) มิติการสื่อสารที่เป็นภัย		
ผู้วิจัยดู Comment และ Reply โดยรวม ว่ามีการสื่อสารที่เป็นภัยอย่างไร ใครเป็นเป้าหมาย เป็นการพูดคุยข้อมูล การสื่อสารความเกลียดชัง หรือการล่าแม่มดหรือไม่ อย่างไร	เคยพูดคุย/ค้นหาข้อมูล, สื่อสารความเกลียดชัง ต่างๆ ให้รายผู้อื่น, และเล่าผู้คนที่มีความแตกต่างกับตัวเอง เกี่ยวกับ (ประเด็นที่ศึกษา) หรือเรื่องอื่นหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง ทำไปเพื่ออะไร ผลลัพธ์เป็นอย่างไร	

3.2.2 ปัญหานำวิจัยข้อ 2

การเก็บข้อมูลเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ใช้คำถาม สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารต่าง ๆ แบ่งประเด็นที่ต้องการทราบตามแนวคิด เป็น 3 ประเด็นหลัก บริบทสังคม เงื่อนไขการกำกับดูแล และลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

1) บริบทสังคมสร้างวงเกลียวแห่งความเจียบังัน

1.1) ผู้วิจัยหาบทบาทของสื่อมวลชน โดยทบทวนแนวปฏิบัติของสื่อที่ภาครัฐกำหนด ในช่วงเวลาที่ศึกษา

1.2) การสื่อสารระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ทางสังคม และการรับรู้บรรยากาศ ความคิดเห็นในสังคม มีคำถามสัมภาษณ์ เช่น ได้พูดคุยกับคนรอบข้าง (เกี่ยวกับ ประเด็นที่ศึกษา) หรือไม่ อย่างไร คิดว่าบรรยากาศในช่วงเวลาที่ศึกษาเป็นอย่างไรมีเมื่อเทียบกับช่วงอื่น

2) เงื่อนไขการกำกับดูแล

2.1) ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร เกี่ยวกับกฎหมาย มาตรการ และบทลงโทษที่เกี่ยวข้อง

2.2) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายและการปิดกั้นกลั่นกรองเนื้อหาในทางปฏิบัติ

2.3) ผู้วิจัยทบทวนนโยบายและการกำกับดูแลในทางปฏิบัติของเฟซบุ๊ก และ สัมภาษณ์ผู้ติดตามเพจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล รวมถึงการถูกปิดกั้นเนื้อหาจากการสื่อสารที่เป็นภัย

3) ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยสังเกตลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

3.2.3 ปัญหานำวิจัยข้อ 3

ผู้วิจัยทบทวนผลการสื่อสารจากมิติแบบต่าง ๆ ทั้งการปรึกษาหารือ สื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน การสื่อสารที่เป็นภัย มาจัดเป็นกรอบหมวดหมู่ผลของห้องเสียงสะท้อน แบ่งเป็นผลต่อตัวผู้สื่อสารเอง ผลต่อผู้อื่น และผลต่อสังคม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลักตามคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังตารางด้านล่าง จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผล

ตาราง 3.5 สรุประเบียบวิธีวิจัย

ปัญหำนำวิจัย	แนวคิด	วิธีการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง / แหล่งข้อมูล
1. การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา มีองค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนหรือไม่อย่างไร	-ห้องเสียงสะท้อน -การปรึกษาหารือ -การสื่อสารที่เป็นภัย	-วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	- เพจ 6 เพจ - หน้าไทม์ไลน์ของผู้ติดตามเพจ 16 คน
		-วิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)	
		-สัมภาษณ์ (In-Depth interview)	- ผู้ดูแลเพจ 5 กลุ่ม - ผู้ติดตามเพจ 16 คน
2. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา	-วงเกลียวแห่งความเจียบงัน -การกำกับดูแล -สื่อสังคมออนไลน์	-สัมภาษณ์ (In-Depth interview)	- ผู้ดูแลเพจ 5 กลุ่ม - ผู้ติดตามเพจ 16 คน - ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน
		-วิจัยเอกสาร	- เอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. ผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนคืออะไร	-ห้องเสียงสะท้อน -การสื่อสารที่เป็นภัย	-สัมภาษณ์ (In-Depth interview)	- ผู้ดูแลเพจ 5 กลุ่ม - ผู้ติดตามเพจ 16 คน - ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน
		-วิจัยเอกสาร	- เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก มีคำถามวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

- (1) การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษามีองค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนหรือไม่ อย่างไร
- (2) ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา
- (3) ผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนดังกล่าวคืออะไร

ผู้วิจัยหาคำตอบโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) การแสดงความคิดเห็นในประเด็นประเด็นการจัดการกับคนไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโพสต์บนหน้าเพจเฟซบุ๊ก 6 เพจ ได้แก่ เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน เพจ ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก เพจ jod 8riew เพจ Jessada Denduangboripant เพจ ดงผู้ดี v.2 และ เพจ ไข่แมว และใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ใช้เฟซบุ๊กจากเพจดังกล่าวมา แบ่งผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน คือ

- 4.1 องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก
- 4.2 ปัจจัยสร้างการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก
- 4.3 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และภาวะห้องเสียงสะท้อน

แต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

4.1 องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ผลการวิจัยส่วนนี้ประกอบด้วย 4 ส่วนย่อย คือ

- 4.1.1 ข้อเท็จจริงเหตุการณ์ทั้ง 2 ประเด็นที่ศึกษา
- 4.1.2 ที่มา ลักษณะเนื้อหา ประเด็นที่แต่ละเพจนำเสนอ
- 4.1.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม และการหลีกเลี่ยงข้อมูลของผู้ติดตามเพจ
- 4.1.4 องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการแสดงความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ

4.1.1 ข้อเท็จจริงเหตุการณ์ทั้ง 2 ประเด็นที่ศึกษา

(1) ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

เหตุการณ์รุมล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันกษัตริย์ในประเด็นที่ศึกษาที่ปรากฏเป็นข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์สรุปได้ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 Timeline สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปิดล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

ลำดับ	วันที่และเวลา	สถานที่	ผู้ถูกกล่าวหา	การสื่อสารตามชื่อกกล่าวหา	เหตุการณ์
13 ต.ค. 2559 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต					
1	14 ต.ค. 2559 23.30 น.	ร้านน้ำเต้าหู้ จ. ภูเก็ต	ลูกชาย เจ้าของร้าน	โทรศัพท์เช็ก	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้าน ข้างบ้านข้างของและเขียนป้ายต่อต้านตึกหน้าร้าน เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่จับลูกชายเจ้าของร้าน - ผู้ถูกกล่าวหาและครอบครัวไม่ได้กลับบ้าน - ทหาร ตำรวจช่วยเจรจา - ตัวแทนประชาชน 4 คน แจ้งความตามป.อาญา 112 และพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ (ประกาศเ, 15 ตุลาคม 2559)
2	15 ต.ค. 2559 กลางคืน	ร้านโรตีสายชัก จ. พังงา	ทหารเรือ ลูกชาย เจ้าของร้าน	โทรศัพท์เช็ก	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านในร้อยปีล้อมร้าน เรียกร้องให้ตัวลูกชายเจ้าของร้านออกมาขอขมา - พ่อทหารเรือประกาศผ่านโทรโข่งของตำรวจว่าลูกชายไม่อยู่บ้าน - ตำรวจ ทหาร และปลัดจังหวัดช่วยเจรจา ระบุว่าน่าจะสอบสวน - ชาวบ้านร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีแล้วสลายตัว (ประกาศเ, 16 ตุลาคม 2559)

ตาราง 4.1 Timeline สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปิดล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ (ต่อ)

ลำดับ	วันที่และเวลา	สถานที่	ผู้ถูกกล่าวหา	การสื่อสารตามชื่อกล่าวหา	เหตุการณ์
3	16 ต.ค. 2559	เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี	หญิงอายุ 43 ปี สวมเสื้อสีเทา	โพสต์เฟซบุ๊ก	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนแจ้งความ ตำรวจจับผู้ถูกกล่าวหาไปสถานีตำรวจเกาะสมุย - ประชาชนรวมตัวที่สถานีตำรวจเกาะสมุย ตำรวจกินไว้ไม่ให้เข้าถึงและทำร้ายผู้ต้องหา - ผู้ต้องหาถูกส่งตัวไปที่สถานีตำรวจปลอดภัย - ประชาชนนับร้อยคนรวมตัวหน้าสถานีตำรวจ เพื่อดูหน้าของผู้ต้องหา มีการตำท้อสาปแช่ง และกดดันให้เจ้าหน้าที่นำผู้ถูกกล่าวหาของมาพระบรมฉายาลักษณ์ - ตำรวจกินไม่ให้ประชาชนเข้าถึงและทำร้ายผู้ต้องหา (ไทยรัฐออนไลน์, 16 ตุลาคม 2559) - ตำรวจนำตัวผู้ถูกกล่าวหาพระบรมฉายาลักษณ์หน้าสถานีตำรวจ - เจ้าหน้าที่ตำรวจยืนยันว่าจะมีการดำเนินคดี - ประชาชนสลายตัว <p>(โพสต์ทูเดย์, 16 ตุลาคม 2559)</p>

ตาราง 4.1 Timeline สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปิดล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ (ต่อ)

ลำดับ	วันที่ และเวลา	สถานที่	ผู้ถูกกล่าวหา	การสื่อสาร ตามชื่อ กล่าวหา	เหตุการณ์
4	17 ต.ค. 2559 16.00 น.	รถเมล์สาย 53 ดิดีไฟแดง อยู่แยก สะพานขาว จ. กรุงเทพมหานคร	หญิงอายุ 55 ปี สมเดศรีสรีฟ้า (มีอาการทาง จิต)	พุด บรณิเมลล์	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ถูกกล่าวหาพูดคนเดียวบรณิเมลล์ มีเนื้อหาตำหนิเจ้า - รถเมล์ดิดีไฟแดงบนถนนกรุงเกษม หน้ากระทรวง พม. - ผู้หญิงสวมชุดสีดำลงจากรถ มาบอกตำรวจจราจรให้ไปนำตัวผู้ถูกกล่าวหาลงจากรถ - ตำรวจขึ้นไปรถเมล์ สอบถามหาหลักฐานจากคนในรถ ไม่มีใครมีหลักฐาน - ตำรวจพาผู้ถูกกล่าวหาลงจากรถเมลล์มายังบริเวณทางเท้า มีเสียงตะโกนตำผู้ถูกกล่าวหา - ผู้หญิงชุดสีดำคนเดิมตามมาตบหน้าผู้ถูกกล่าวหา - ตำรวจและทหารเข้าระงับเหตุ (ข่าวสด, 18 ตุลาคม 2559)
5	19 ต.ค. 2559 08.20 น.	อมตะนคร จ.ชลบุรี	หนุ่มโรงงาน อายุ 19 ปี สามเสื่อกิ่งฟ้า สีม่วง	คอมเม้นต์ใน เฟซบุ๊ก เทรียญเก๋ บนเฟซบุ๊ก	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชน 20 คน บุกห้องพักผู้ถูกกล่าวหา นำตัวออกมาหน้าคอนโด บางคนตะหว่า และทำร้ายร่างกายผู้ถูกกล่าวหา ก่อนจับตัวมาให้กราบขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ - เจ้าหน้าที่เข้าระงับเหตุ - เจ้าหน้าที่จับกุมผู้ถูกกล่าวหา - ผู้ถูกกล่าวหาถูกปล่อยออกจากงาน (ประชาไท, 18 ตุลาคม 2559)

ตาราง 4.1 Timeline สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปิดล้อมและจับกุมผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ (ต่อ)

ลำดับ	วันที่และเวลา	สถานที่	ผู้ถูกกล่าวหา	การสื่อสารตามชื่อกล่าวหา	เหตุการณ์
6	30 ต.ค. 2559	จ. ตรัง	ชายเสพยาบ้า	โพสต์เฟซบุ๊ก ชายยาบ้า พร้อม ข้อความหมิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - เพจบุ๊กของผู้ถูกกล่าวหาโพสต์ภาพยาบ้าพร้อมถ้อยคำที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นสถาบัน - ตำรวจจับผู้ถูกกล่าวหา - ผู้ถูกกล่าวหาให้การว่าเสพยาบ้าจริง แต่ไม่ได้โพสต์เฟซบุ๊ก เพื่อนคนอื่นนำโทรศัพท์ของตนไปโพสต์ - เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหา ระหว่างรอผลตรวจหลักฐาน (ไทยพีบีเอส, 31 ตุลาคม 2559; Now26, 31 ตุลาคม 2559)

(2) ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพรวมเหตุวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังรูปภาพ 4.1 และตาราง 4.2 ด้านล่างนี้

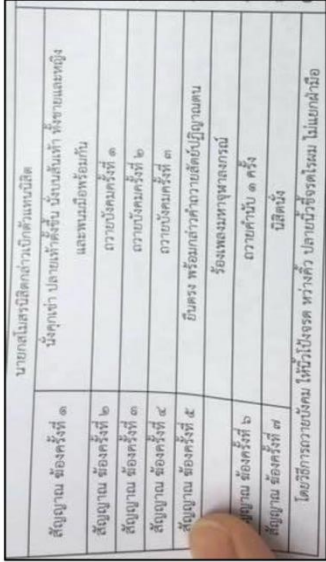

รูปภาพ 4.1 แผนผังพื้นที่งานประกอบการทำความเข้าใจเหตุการณ์ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์
ที่มาแผนที่ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 4.2 Timeline อธิบายเหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3 ส.ค. 2560	ก่อน งาน เริ่ม	<p>- ผู้สื่อข่าวของ Voice TV อยู่กับกลุ่มสถานีสิตและเนติวิทย์ บันทึกภาพขณะกลุ่มสถานีสิตเตรียมตัว อยู่ที่ห้องสถานีวิทยุศาลากลางมหาวิทยาลัย ชั้น 2 อาคารจุลจักรพงษ์</p> <p>ภาพที่ผู้สื่อข่าวบันทึกไว้ ขณะกลุ่มสถานีสิตเตรียมตัว</p> <p>- ที่บริเวณรอบพื้นที่พิธี อาจารย์หญิงชุดดำถ่ายรูปลงโซเชียลกับเนติวิทย์ และมีคนอื่น ๆ มาขอถ่ายรูปด้วย</p> <p>อาจารย์หญิงชุดดำกับเนติวิทย์ ถ่ายภาพร่วมกัน</p> <p>(Voice TV, 6 สิงหาคม 2560)</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3 ส.ค. 2560	ก่อน งาน เริ่ม	<p>- พื้นที่พิธีมีเส้นที่เสริมด้านข้าง สำหรับคนที่ไม่เข้าร่วมถวายความเคารพกับคนอื่น เนื่องจากเห็นต่างกับพิธี หรือไม่สะดวก</p> <p>- กำหนดการปกติ เป็นดังภาพนี้</p> <p>ขั้นตอนพิธีที่เป็นแนวปฏิบัติที่แจกให้แก่ญาติ</p> <p>(Jessada Denduangboripant, 4 สิงหาคม 2560)</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
<p>3 ส.ค. 2560</p>	<p>งานเริ่ม</p>	<p>- กลุ่มนิสิตและสภานิสิตเข้าร่วมงานกับสมาชิกขององค์กรบริหารสโมสรนิสิต ตั้งแถวยืนร่วมกับบริเวณด้านข้างพระบรมราชานุสาวรีย์ สองรัชกาล อาจารย์หญิงชุดดำเป็นผู้ช่วยควบคุมการจัดแถวด้วย</p> <p>อาจารย์หญิงชุดดำกำลังช่วยจัดแถวกลุ่มสภานิสิต จะเห็นได้ว่าแถวสภานิสิตตั้งฉากกับนิสิตใหม่ที่ตั้งแถวยืนอยู่บนสนามหญ้า</p> <p>- นิสิตใหม่ (ปี 1) ตั้งแถวบนสนามหญ้าเบื้องหน้าพระบรมรูป</p> <p>แถวของนิสิตใหม่ หันหน้าเข้าสู่พระบรมรูป ซึ่งตั้งฉากกับด้านซ้ายมือของแถวสภานิสิต</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3 ส.ค. 2560	งานเริ่ม	<p>- กลุ่มผู้สื่อข่าวตั้งกล้องอยู่บริเวณด้านหลังแถวของสโมสรนิสิตและสถานีวิทยุ โดยได้รับอนุญาตจากผู้ช่วยอธิการบดี ให้อยู่บริเวณนี้</p> <p>ภาพแสดงให้เห็นว่ากล้องของผู้สื่อข่าวตั้งอยู่ด้านหลังแถวสถานีวิทยุ และหลังอาคารเรียนร้อยวิทย์ (ผู้ขายที่ยืนอยู่ในแถวสุดท้าย)</p> <p>(Voice TV, 6 สิงหาคม 2560)</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
<p>3 ส.ค. 2560</p>	<p>ก่อนเกิด เหตุ</p>	<p>- ระหว่างกล่าวคำปฏิญาณตนใหม่ทั้งพิธีระบบพื้นที่หน้าสนาม มีการแจกเสื้อกันฝนให้พิธีกรใหม่ พิธีกรใหม่สวมเสื้อกันฝน</p> <p>- ขณะเดียวกันอาจารย์หญิงชุดดำใช้มือถือและบังกล้อง Voice TV ผู้สื่อข่าวถามว่า “แจกเสื้อกันฝนเสียหายยังไม๊” อาจารย์ตอบว่า “ไม่เสียหาย” แล้วเดินจากไป</p> <div data-bbox="703 1061 1102 1765" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="703 360 1102 1055" data-label="Image"> </div> <p>ภาพซ้ายแสดงให้เห็นว่า : กล้องแพนไปทางซ้าย ถ่ายได้ภาพพิธีกรใหม่ อาจารย์หญิงชุดดำใช้มือถือบังกล้อง จะเห็นว่าช่างภาพอื่นยังบันทึกภาพอยู่ ภาพลึกลงไปเป็นพิธีกรกำลังแจกเสื้อกันฝนให้พิธีกรใหม่ที่นั่งอยู่ที่พื้น</p> <p>ภาพขวา : พิธีกรใหม่บางสวมชุดกันฝนเสร็จแล้ว</p> <p>(Voice TV, 6 สิงหาคม 2560)</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
<p>3 ส.ค. 2560</p>	<p>ก่อนเกิด เหตุ</p>	<p>- นิสิตใหม่เปลี่ยนท่าเป็นนั่งคุกเข่า</p> <p>นิสิตกำลังเปลี่ยนท่าเป็นนั่งคุกเข่า</p> <p>- นิสิตใหม่ที่คุกเข่าอยู่ ถวายบังคมครั้งที่หนึ่ง ถวายบังคมครั้งที่สอง ถวายบังคมครั้งที่สาม แล้วลุกขึ้นยืน กล่าวคำถวายสัตย์ปฏิญาณ</p> <p>นิสิตใหม่เปลี่ยนท่าและถวายบังคม 3 ครั้ง และยืนขึ้นกล่าวคำปฏิญาณตน</p> <p>ที่มาภาพ : Voice TV (6 สิงหาคม 2560)</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
<p>3 ส.ค. 2560</p> <p>ขณะเกิดเหตุ</p>	<p>- นิติกรใหม่ทั้งเพียงบลง ระหว่างที่นิติกรใหม่กำลังนั่งฟังเพียงบลง กลุ่มนิติกรและสภานิติกรรวม 8 คนเดินผ่านพื้นที่ด้านหน้าของพีธี จะคำนับพระบรมราชานุสาวรีย์สองรัชกาล</p> <p>เมื่อนิติกรกล่าวคำปฏิญาณจบ กล่าวแสดงความยินดีต่ออาจารย์เรื่องวิทยุ เห็นได้ว่าอาจารย์ยังยืนอยู่ที่เดิม แต่ไม่ถึงจิตใจ ก็วิ่งออกไป</p> <p>เมื่ออาจารย์เรื่องวิทยุวิ่งออกไป กล้องแพนมาทางซ้าย แต่ไม่ได้ภาพอาจารย์เรื่องวิทยุ เห็นเฉพาะนิติกรใหม่ที่นั่งฟังเพียงบลงแล้ว จึงหมายความว่าสภานิติกรออกเดินขณะนิติกรใหม่กำลังนั่งลง</p> <p>ที่มาภาพ : Voice TV (6 สิงหาคม 2560)</p>	

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3 ส.ค. 2560	<p>วันเกิด เหตุ</p>	<p>- เมื่อเนติวิทย์ซึ่งได้นำเพื่อน เดินถึงหน้าพระบรมรูปซึ่งตัวแทนนิสิตนั้นอยู่ เห็นภาพนิสิตใหม่ด้านหลังกว้างพิบเพียงเสร็จแล้ว เวลาเดียวกันนั้นอาจารย์เรื่องวิทยซึ่งยืนอยู่หลังแถวสภานิสิต วิ่งตามออกไป พูดว่า “ไอ้เด็กเหี้ย พวกมันจะไปไหน จะทำอะไรไม่”</p> <p>เนติวิทย์เดินนำเพื่อนนิสิต ด้านหลังคือ นิสิตใหม่ นั่งพิบเพียงอยู่ที่พื้น</p> <p>- อาจารย์เรื่องวิทยเข้าถึงตัวสภานิสิตคนท้ายสุด คือ เสก ศุภลักษณ์ บำรุงกิจ รองประธานสภานิสิต และเข้าล้อมคอ กัดอกบั่นทิกได้ ภาพที่เขาถูกล้อมคอของนิสิตใหม่ นั่งพิบเพียงอยู่</p> <p>ภาพแสดงเหตุการณ์ขณะอาจารย์เรื่องวิทยล้อมคอและกัดอกตัวประธานสภานิสิต</p>

ที่มาภาพ : Netwit Chotiphatphaisal (3 สิงหาคม 2560)

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3 ธ.ค. 2560	<p>ขณะเกิดเหตุ</p>	<p>- พิธีประกาศเล็กงาน ให้นิสิตใหม่ลุกขึ้นวิ่งไปหลบฝนสองข้างทางหรือตามอาคาร</p> <p>นิสิตใหม่กำลังลุกขึ้นเมื่อได้ยินเสียงประกาศให้หลบฝน</p> <p>ที่มาภาพ : Voice TV (6 สิงหาคม 2560)</p>
	<p>หลังเกิดเหตุ</p>	<p>- นิสิตใหม่ลุกขึ้นวิ่งกระจ่ายตัวหลบฝน ระหว่างนั้นอาจารย์เรื่องวิทยุถูกเจ้าหน้าที่ตั้งตัวกลับมากลางแถวตามเดิม พร้อมกับเสกประธานสภานิสิตที่ถูกลูกพี่ลูกน้องไปทางหลังพระบรมรูปฯ ก่อน</p> <p>- อาจารย์เรื่องวิทยุพูดว่า “ไอ้เนเน่มันอยู่ไหน” ขณะที่เสียงประกาศของพิธีกรย้ำให้นิสิตใหม่ไปรับของที่ระลึกที่คณะยังคงอยู่ และที่ นิสิตใหม่ยังวิ่งแยกย้ายจากสนาม</p> <p>- อาจารย์หญิงชุดดำเดินขอโทรศัพท์ (กล้อง) จากสื่อ ระหว่างทีมงานส่งบสดีอารมณ์อาจารย์เรื่องวิทยุ แต่ผู้สื่อข่าวไม่ให้ จึงเดินกลับไป</p>

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพิธีถวายสัตย์ฯ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
<p>3 ส.ค. 2560</p>	<p>หลังเกิด เหตุ</p>	<p> ภาพเมื่อกล้องแพนมาทางขวาอีกครั้ง ด้านซ้ายของภาพเห็นได้ว่าอาจารย์เรืองฤทธิ์ตั้งตัวไว้ตรงกลางห้องแถวประธานสถานนิติศึกษาคณะนิติศาสตร์ และด้านหน้าสุด อาจารย์หญิงชุดดำกำลังเดินเข้ามาหาผู้สื่อข่าว - อาจารย์เรืองฤทธิ์ถูกพาตัวไปยังด้านหลังพระบรมรูป ภาพอาจารย์เรืองฤทธิ์ถูกจับแขนพาเดินไปด้านหลัง </p>

(Voice TV, 6 สิงหาคม 2560)

ตาราง 4.2 Timeline เหตุการณ์ในพินิจวิสัยด้วยสายตา และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

วันที่	ช่วงเวลา	เหตุการณ์ / รายละเอียด / ภาพประกอบ
3		อาจารย์เรื่องวิทยุเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล จากภาวะระบบหายใจเกิน (Hyperventilation)
ส.ค. 2560	16.50 น.	เนติวิทย์ โพสต์ระบุว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ใช้ความรุนแรงกับนิสิต (Netiwit Chotiphathpaisal, 3 สิงหาคม 2560)
	21.00 น.	กนกโพสดี ผู้จัดรายการข่าวที่มีชื่อเสียง โพสต์ระบุว่าเนติวิทย์โกหก (Kanok Ratwongsakul Fan Page, 3 สิงหาคม 2560)
4 ส.ค. 2560		อาจารย์เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ โพสต์ระบุว่าเนติวิทย์ตั้งใจป่วน และจุฬาฯ แก้ปัญหาไม่ได้ (Jessada Denduangboripant, 4 สิงหาคม 2560)
8 ส.ค. 2560		กลุ่มนักศึกษา-นักวิชาการ Black Circle (4 สิงหาคม 2560) แถลงการณ์ ระบุว่าอาจารย์เรื่องวิทยุถือคอคอนิสิตเป็นการทำเกินกว่าเหตุ
		เว็บไซต์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยแพร่ความคับหน้า ฉบับที่ 1 ระบุว่าจะดำเนินการกับทั้งสองฝ่าย ทั้งนิสิตและอาจารย์
21 ส.ค. 2560		เว็บไซต์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยแพร่ความคับหน้า ฉบับที่ 2 ระบุว่าเหตุการณ์นี้เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพและพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของมหาวิทยาลัย และอาจารย์เรื่องวิทยุลาออกจากตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต เพื่อแสดงความรับผิดชอบ มีผลตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2560
30 ส.ค. 2560		- คณะกรรมการส่งเสริมวินัยนิสิต ลงโทษตัดคะแนนความประพฤตินิสิตทั้ง 8 คน (สภานิสิต 5 คนและนิสิต 3 คน) คนละ 25 คะแนน ให้ยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วัน - สภานิสิต 5 คน ขาดคุณสมบัติ จุฬาฯ ให้พ้นจากตำแหน่ง
31 ส.ค. 2560		เพชฌุภัสภานิสิตเผยแพร่แถลงการณ์ปฏิเสธคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง (สภานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย SCCU, 31 สิงหาคม 2560)
3 ก.ย. 2559		เว็บไซต์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยแพร่ความคับหน้า ฉบับที่ 3 ให้เหตุผลการตัดคะแนนนิสิต
6 ก.ย. 2559		นักวิชาการไทยและต่างชาติ รวมถึงนอม ชอมถึงนอม ชอมสกีและเฮนรี ฮาร์ดี ลงนามเรียกร้องให้จุฬาฯ ยกเลิกคำสั่งลงโทษกลุ่มนิสิตและสภานิสิต (BBC, 6 กันยายน 2560)

4.1.2 ที่มา ลักษณะเนื้อหา ประเด็นที่แต่ละเพจนำเสนอ

4.1.2.1 เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน

รูปภาพ 4.2 หน้าเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน

(1) ที่มาของเพจ

เพจบุ๊กเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน สร้างเมื่อช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 โดย พล.ต. นพ. เจริญทอง แน่นหนา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมงกุฎวัฒนะ (โรงพยาบาลเอกชน) และอดีตข้าราชการทหาร มีวัตถุประสงค์ (องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน, 2560) ดังนี้

- 1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพและเทิดทูนเหนือสิ่งอื่นใด
- 2) ระวังภัยภัยการกระทำใด ๆ ของบุคคลที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
- 3) ดำเนินการตามกฎหมายต่อบุคคลที่กระทำความผิด เข้าข่ายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112
- 4) ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินการตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 5) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการผดุงไว้ในความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์
- 6) ปลุกฝังให้ประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่าให้มีความเคารพเทิดทูนจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
- 7) สื่อสารให้ประชาคมโลกได้รับรู้อย่างลึกซึ้งถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของชนชาติไทย ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
- 8) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนชาวไทยในการต่อสู้กับผู้ไม่หวังดี

อินทราชัย และสุภชาติ สัมภาษณ์ เจริญทอง เมื่อปี พ.ศ. 2557 เจริญทองเปรียบบุคคลที่มีพฤติกรรมหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็น “ขยะ” ของแผ่นดินไทย ไม่มีค่าความเป็นคน การก่อตั้งองค์กรเก็บขยะแผ่นดินเป็นผลมาจากการที่เขาได้เห็นว่าเห็นสถานการณ์การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ภาพต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อยู่ในสภาพเลวร้ายรุนแรงขึ้น ในขณะที่รัฐบาลและส่วนราชการกลับไม่จัดการอย่างจริงจัง ทำให้ผู้กระทำเหิมเกริมทำร้ายกันมากขึ้น องค์กรเก็บขยะแผ่นดินจึงตั้งใจต่อสู้กับขบวนการหมิ่นฯ และแนวร่วมที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน แต่ไม่ใช่การต่อสู้กับคนเสื้อแดง นปช. หรือกลุ่มคนเสื้อสีใดโดยเฉพาะ (อินทรชัย พาณิชกุล และสุภชาติ เล็บนาค, 21 เมษายน 2557)

ในช่วงเวลาที่สร้างเพจ พบว่าองค์กรเก็บขยะแผ่นดินได้แจ้งความดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 บุคคล 5 ราย จำนวน 9 คดี ยื่นคำร้องคัดค้านการแต่งตั้งผู้ช่วยผู้พิพากษา รายหนึ่งที่เหรียญทองเชื่อว่าเป็นผู้หมิ่นสถาบันฯ ประกาศบนเพจว่าจะแจ้งความกับบุคคลในลักษณะเดียวกัน ประกาศระดมผู้ใช้เฟซบุ๊กกรรงาน (Report) ผู้ใช้เฟซบุ๊กซึ่งเหรียญทองระบุว่าสนับสนุนการหมิ่นสถาบันด้วยการติดตามเพจหมิ่นสถาบัน ประกาศขอความช่วยเหลือกรณีจะฟ้องหมิ่นประมาทผู้ประกอบกรรงานเฟซบุ๊กและยูทูป ฐานปล่อยปะละเลยให้มีการหมิ่นประมาทตน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เมื่อปลายปี พ.ศ. 2560 พล.ต. นพ. เหรียญทอง (สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2560) ระบุว่าจุดประสงค์หลักของเพจคือให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ การสืบค้นหาบุคคลนั้นเป็นเพียงประเด็นเล็ก ๆ และไม่ต้องการรับเงินบริจาคใด ๆ เพื่อไม่ให้เกิดข้อครหาจากสังคม เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินมีแอดมินทั้งสิ้น 10 คน ไม่รวม พล.ต.นพ. เหรียญทอง ซึ่งถูกปิดบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัวตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ทำให้เข้าใช้เฟซบุ๊กไม่ได้ และยังไม่ได้สมัครใหม่ บทบาทไล่ล่าคนหมิ่นสถาบันกษัตริย์จึงลดลงในช่วงที่ผ่านมา

(2) ลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจ

- 1) ข้อความธรรมดาที่คัดลอกมาจากที่อื่น เขียนขึ้นใหม่เองน้อยครั้ง มักเป็นการแสดงความคิดเห็น
- 2) การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหาซึ่งอาจเป็นคลิปวิดีโอหรือ/และภาพนิ่ง จากโพสต์ของเพจอื่น ข่าวสารจากเว็บไซต์อื่น บางครั้งมีคำบรรยายโพสต์ซึ่งก็เป็นการคัดลอกมาจากโพสต์ตั้งต้น
- 3) ภาพนิ่งที่คัดลอกมาจากที่อื่น

รูปภาพ 4.3 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน

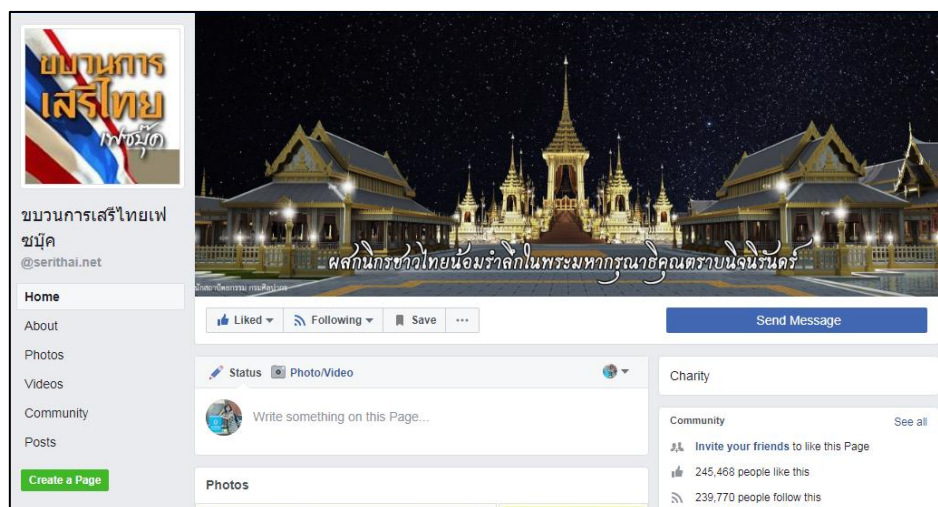
(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน แสดงอุดมการณ์จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแรงกล้า โดยทั่วไปเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน นำเสนอข่าวและข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ บุคคลที่แสดงความจงรักภักดี บุคคลที่ไม่จงรักภักดี

ในช่วงเวลา 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินนำเสนอความคับหน้าเกี่ยวกับการติดตามคนหมิ่นสถาบันฯ มาดำเนินคดี และการปิดกั้นข้อมูลที่เข้าข่ายหมิ่นสถาบันฯ รวม 35 โพสต์ มีลักษณะโจมตี เปิดโปง แสดงให้เห็นถึงความผิด เลวร้ายของคนไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ รวมทั้งแสดงถึงศักยภาพของฝ่ายผู้จงรักภักดีในการจัดการบุคคลเหล่านั้น และช่วงหลังเกิดอุทกภัยในพิธีถวายสัตย์ของจุฬาฯ เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเนติวิทย์ 10 โพสต์¹⁵ แสดงให้เห็นถึงความผิดของนายเนติวิทย์ และโจมตี เปิดโปงเนติวิทย์ในฐานะตัวแทนของกลุ่มเสื้อแดง

¹⁵ ดูรายละเอียดโพสต์ได้ที่ภาคผนวก จ.

4.1.2.2 เพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก

รูปภาพ 4.4 หน้าเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก

(1) ที่มาของเพจ

ก่อนก่อตั้งเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก แอดมินกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นสมาชิกเว็บบอร์ดพันทิปห้องราชดำเนิน¹⁶ จนกระทั่งช่วงปี พ.ศ. 2549 มีการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯ การเมืองในโลกออนไลน์ก็ร้อนแรงไม่แพ้กัน ในเว็บบอร์ดพันทิปห้องราชดำเนิน มีทั้งกลุ่มคนที่ไม่พอใจทักษิณ ชินวัตร และคนสนับสนุนรัฐบาล จนแตกเป็นฝักฝ่ายในเดือนกุมภาพันธ์ กลุ่มคนที่ต่อต้านทักษิณรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ดูแลเว็บบอร์ด -ที่ปล่อยให้สมาชิกจัดตั้ง หรือเรียกว่าอมยิ้ม¹⁷ จัดตั้ง เป็นกลุ่มที่มีนายทุนการเมืองหนุนหลังให้มาสมัครเป็นสมาชิกมารั้งแก ต่ำ เสียดสี ประจาน ทำให้คนไม่เอาทักษิณเป็นตัวตลก แต่ผู้ดูแลเว็บบอร์ดกลับยึดอมยิ้ม หรือยึดสถานภาพสมาชิกจากกลุ่มต่อต้านทักษิณ จนทำให้ไม่อาจรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนเพื่อต่อต้านทักษิณได้ (ชาญชัย ชัยสุขโกศล, 2552, น. 261-265) จึงประกาศตัวเป็นขบวนการเสรีไทยเว็บบอร์ด เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 มีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 300 คน แต่ก็ยังไม่อาจต้านทานพลังฝ่ายอมยิ้มจัดตั้งได้ จึงอพยพออกไปอยู่ในเว็บบอร์ดแห่งใหม่ www.serithai.net หรือ forum.serithai.net ซึ่ง

¹⁶ เว็บบอร์ดพันทิปแบ่งพื้นที่พูดคุยตามลักษณะความสนใจ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ห้อง” ห้องราชดำเนินเป็นที่รวมของกลุ่มคนที่สนใจประเด็นการเมือง

¹⁷ อมยิ้มคือสัญลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับชื่อผู้ใช้ มาจากกติกากการยืนยันตัวตนของพันทิปซึ่งแบ่งเป็นสามระดับ คือ 1) ยืนยันด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชน เป็นระดับสูงสุด สมาชิกกลุ่มนี้จะมีไอคอนรูปอมยิ้มต่อท้ายชื่อ สามารถเปลี่ยนนามแฝงจากหมายเลขสมาชิกเป็นชื่ออื่น ๆ ได้ 2) ยืนยันด้วยหมายเลขโทรศัพท์ จะมีไอคอนรูปโทรศัพท์มือถือต่อท้ายชื่อ สามารถเปลี่ยนนามแฝงได้เช่นกัน แต่มีค่าใช้จ่าย 5 บาท/30 วัน และ 3) ยืนยันด้วยอีเมล บัญชีเฟซบุ๊ก หรือกูเกิลพลัส เป็นระดับต่ำสุด จะมีชื่อเป็นหมายเลขสมาชิก (พิรงรอง รามสูต, 2556)

สมาชิกของขบวนการชื่อ RiDKuN จัดทำขึ้นในเดือนมีนาคม (Bonny, 2550, น. 3-28)- เว็บบอร์ดนี้แบ่งพื้นที่ตามลักษณะความสนใจของสมาชิกเหมือนพันทิป (ผู้เขียน) ห้องการเมืองชื่อ “ขบวนการเสรีไทยเว็บบอร์ด” สมาชิกหวังให้เป็นขบวนการกู่ชาตอย่างไม่เป็นทางการ โดยการกดดันรัฐบาลบนโลกออนไลน์ หลังจากนั้นเมื่อเฟซบุ๊กเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในสังคมออนไลน์มากขึ้น จึงมีผู้สร้าง “กลุ่มขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก” ขึ้นบนเฟซบุ๊ก ก่อนจะกลายมาเป็นเพจในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554

แอดมินกันให้ข้อมูลว่า เพจนี้มีแอดมินหลายคน จำนวนไม่แน่นอน บางครั้งชวนคนเข้ามาเป็นแอดมินแล้วก็ปลดออกไป เนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องวิธีการนำเสนอข้อมูลและเรื่องการเลือกประเด็นนำเสนอ ปัจจุบันคงเหลือแอดมินกัน เป็นแอดมินหลักที่โพสต์เป็นประจำและคนอื่น ๆ อีก 3-4 คน ซึ่งก็ยังมีความขัดแย้งกันอยู่และยังมีความเชื่อในบางเรื่องแตกต่างกัน จึงไม่ปรึกษาหารือกันก่อนนำเสนอข้อมูลใด ๆ ต่างคนต่างทำ

แอดมินกันบอกว่าเฉพาะตัวเขา (ไม่รวมถึงแอดมินคนอื่น ซึ่งอาจคิดไม่เหมือนกับเขา) ไม่ได้เห็นดีงามตามกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พรรคประชาธิปัตย์ หรือกลุ่มกปปส. เขาแบ่งผู้ติดตามเพจเป็น 3 สาย ได้แก่ สายเสื้อเหลือง สายประชาธิปัตย์ สายนี้มักถูกเรียกว่าแมลงสาบ และสายสลิม ทั้งหมดนี้มีความแตกต่างกันแต่มีจุดร่วมคือ เกลียดทักษิณ ดังข้อความที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้เกลียดเพราะคนนั้นชื่อทักษิณ แต่เกลียดสิ่งที่ชายชื่อนี้ว่าทักษิณได้กระทำ . . . คนที่ร่วมมือกับทักษิณ หรือทำแบบทักษิณ . . . จู้ ๆ นักธุรกิจจะมาตั้งพรรคการเมือง ยิ่งพูดว่า ผมรวยแล้วไม่โกง ...มันฟังดูเพคๆ . . . ทักษิณไม่รู้จักพอ ... อย่างตอนโดนรัฐประหาร 2549 คิดว่าถ้าหยุด ไม่มีใครไปตามบึ่หระก . . . อย่างในอดีตที่นายผู้นำคนอื่น ๆ เจอรัฐประหาร. แล้วก็หยุดกันทั้งนั้น . . . แต่ทักษิณไม่หยุด เพราะทักษิณไม่เคยพอ”

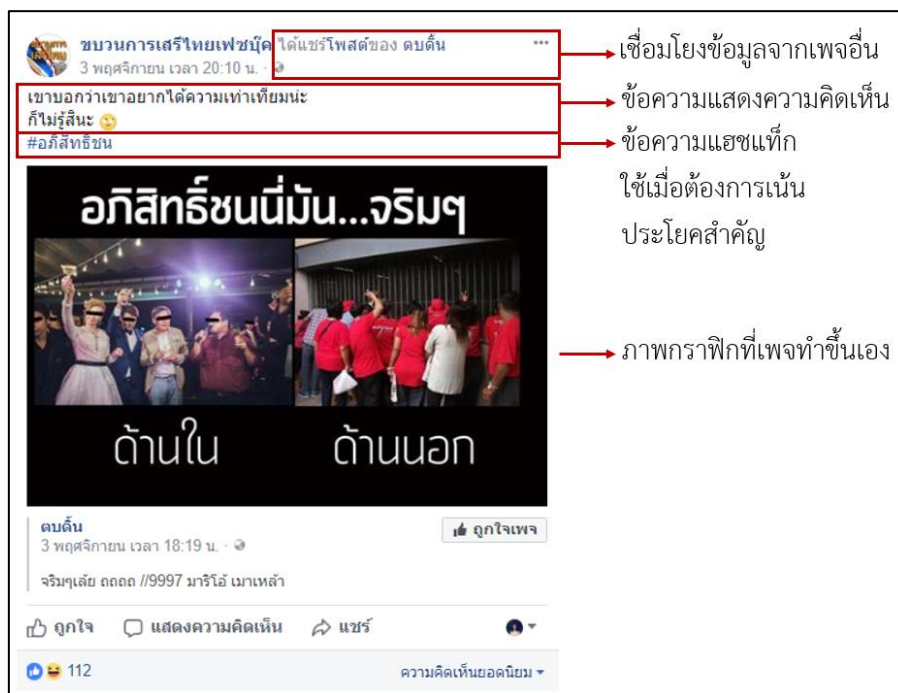
แอดมินกัน “มีอคติกับนักการเมือง ไม่ค่อยชอบนักการเมืองอยู่แล้ว แต่คนอย่างทักษิณนี่มันเกินไป ...คนเราบางคนกินเพื่ออิม แต่บางคนกินจนท้องจะแตกตายแบบชูชก” เขายังยกตัวอย่างนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ที่เขาไม่ชอบ เนื่องจากคดโกงและมีอิทธิพลมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช เขาเห็นว่านักการเมืองคนนี้ด่าฝ่ายทักษิณว่ากินรวบประเทศไทย แต่ตระกูลตนเองกลับกินรวบจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ด้วยความเกลียดทักษิณ ผนวกกับการไม่ชอบเห็นการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิด ๆ เขาจึงดำเนินการทำเพจนี้เรื่อยมา

(2) ลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ

1) ข้อความ มีทั้งที่คัดลอกมาจากที่อื่น เช่น ข้อความข่าวที่คัดลอกมาจากเว็บไซต์อื่น และข้อความที่สร้างขึ้นใหม่เอง เช่น ข้อความแสดงความคิดเห็น รวมถึงข้อความแฮชแท็ก (Hashtag) ใช้เพื่อเน้นประโยคหรือวลีสำคัญ พบปะปนอยู่กับเนื้อหาข้อความ เช่น #อภิสิทธิ์ชน #คำถามคือตอนนี้คุณจะได้รับผิดชอบอย่างไร #ถูกยกเลิกสัญญาไม่ได้เงินชดเชย เป็นต้น

2) ภาพนิ่ง มีทั้งภาพกราฟิก (Graphic) ที่เพจทำขึ้นเอง โดยผสมภาพที่คัดลอกจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ กับกราฟิกตัวอักษร และภาพที่มาจากภาพถ่ายหน้าจอโทรศัพท์มือถือ (Capture) เป็นต้น

3) การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหา พบว่ามีการเผยแพร่ วิดีโอ ข้อความข่าว ข้อความการแสดงความคิดเห็น ภาพนิ่ง จากโพสต์ของเพจอื่นและเว็บไซต์อื่น

รูปภาพ 4.5 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจชมรมการเสรีไทยเพชบุ๊ค

(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

ในช่วง 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต เพจชมรมการเสรีไทยเพชบุ๊คนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคนที่สงสัยว่าไม่จงรักภักดีเพียง 1 โพสต์ คือช่อง Voice TV และวาสนา นาน่วม ผู้สื่อข่าวสายทหารหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ปล่อยข่าวเรื่องการเลือนร้องเพลงถวายพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ ซึ่งมีปฏิกิริยาตอบรับจากผู้ติดตามเพจไม่มากนัก มีผู้แสดงความคิดเห็นน้อยเพียง 16 ครั้ง สอดคล้องกับเพจอื่นๆ ที่มีลักษณะอุดมการณ์ใกล้เคียงกัน จะเลือกนำเสนอประเด็นนี้น้อยเหมือนกัน

ส่วนช่วงหลังความวุ่นวายในพิธีถวายสัจด์ยา ของจุฬาฯ เพจชมรมการเสรีไทยเพชบุ๊คนำเสนอจำนวน 13 โพสต์ แบ่งเป็นหลังเกิดเหตุการณ์ 6 โพสต์และหลังตัดสินลงโทษสภานิสิต 7 โพสต์ มีเนื้อหาขุดคุ้ยเปิดโปงความผิดของนายเนติวิทย์และสภานิสิต เรียกร้องให้ลงโทษ และโจมตีเนติวิทย์ด้วยประเด็นอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

4.1.2.3 เพจ jod 8riew

รูปภาพ 4.6 หน้าเพจ jod 8riew

(1) ที่มาของเพจ

เพจ jod 8riew ก่อตั้งและดูแลโดย อมรลาภ พรหมสุวรรณ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2555 ชื่อเพจนี้มาจากชื่อเรียกเล่นในกลุ่มเพื่อนสมัยมหาวิทยาลัย ซึ่งนำเอาชื่อเล่นว่า “จ๊อด” ของเขา มาประกอบกับชื่อถิ่นฐานเกิด คือ “แปดริ้ว” ที่เป็นอีกชื่อหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา

จ๊อดรักการวาดการ์ตูนมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เขาเรียนจบสาขาศิลปกรรม ที่มหาวิทยาลัย ราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วได้เข้ามาทำงานวาดการ์ตูนที่บริษัทในกรุงเทพฯ จนได้รับ คำแนะนำจากหัวหน้าให้เปิดเพจการ์ตูน หลังจากเขาเห็นช่องทางว่าการเปิดเพจสามารถสร้างรายได้และ ช่วยให้เขาไม่ต้องทำงานอยู่ไกลบ้าน เขาจึงออกจากการงานประจำ หันมาทำเพจการ์ตูนอย่างเดียว เมื่อ เพจ jod 8riew เติบโตเป็นที่รู้จัก จ๊อดยังเปิดเพจ “นุ่นและมองเพื่อน” ซึ่งนำตัวละครจากเพจแรกมา ใช้เป็นตัวเล่าเรื่องราว

เพจ jod 8riew นำเสนอภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีสังคม จ๊อดคิดว่าการ์ตูนเสียดสี สามารถเป็นกระบอกเสียงแทนคนในสังคมได้ ในขณะที่เดียวกันการ์ตูนและมุกตลกก็ช่วยลดแรงของ ประเด็นที่ต้องการสื่อสาร (วัลญา นิมนวลศรี, 11 กันยายน 2560) การ์ตูนของเขามีเอกลักษณ์ต่างจาก เพจอื่นตรงที่หยิบยกลักษณะทางสังคมของวัยรุ่นแถบต่างจังหวัดมานำเสนอ เช่น วัยรุ่นชายมัก ปรับแต่งรถจักรยานยนต์ไปขี่แข่งกัน วัยรุ่นหญิงมักทาแป้งจนหน้าขาวอกและทาปากด้วยน้ำยาอูทัย ทิพย์ มักมีเรื่องทะเลาะตบตีกัน จ๊อดยังนำเสนอประเด็นทางสังคมที่เป็นความเข้าใจร่วมของผู้คน (ดราม่า) โดยอาศัยข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันเพจ jod 8riew มีแอดมิน 2 คน คือ จ๊อดเอง เป็นผู้วาดการ์ตูน และแอดมินอีก หนึ่งคน เป็นผู้ช่วยหาข้อมูลและเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ

(2) ลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจ

1) ภาพนิ่ง ลักษณะเนื้อหาหลักของเพจ jod 8riew เป็นเนื้อหาที่ต้องสร้างขึ้นใหม่ คือ ภาพนิ่งการ์ตูน จ๊อดวาดโดยแบ่งเป็นช่อง ๆ ในหนึ่งภาพ นำเสนอหนึ่งแก๊กหรือหนึ่งประเด็น ผู้ติดตามเพจต้องอ่านทำความเข้าใจหรือตีความเล็กน้อยจึงจะเข้าใจว่าแอดมินต้องการแสดงความคิดเห็นอย่างไรต่อประเด็นทางสังคมนั้น โดยในภาพมักซ่อนรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เพจจะนำมาเล่นทายกันต่อในช่องคอมเมนต์ได้โพสต์

2) การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหา เป็นลักษณะการนำเสนอแบบรอง คือมีไม่มากนัก และไม่ใช้กับเนื้อหาสำคัญ แต่มีปรากฏอยู่บ้าง ทั้งการแชร์เพจอื่น ภาพวิดีโอ บทความ โพสต์จากเพจอื่นและเว็บไซต์อื่น ๆ

3) ข้อความ ใช้ประกอบกับเนื้อหาลักษณะอื่น ๆ เพื่ออธิบายภาพนิ่งการ์ตูน หรือแสดงความคิดเห็นอย่างสั้น ๆ ประกอบลิงก์ที่แชร์มา เป็นต้น

รูปภาพ 4.7 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจ jod 8riew

(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

เพจ jod 8riew ไม่แสดงทัศนคติเลือกข้างทางการเมืองใด ๆ แต่นำเสนอเนื้อหาเชิงบวกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในเหตุการณ์สำคัญหรือวันสำคัญต่าง ๆ ในช่วงเวลา 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต ได้นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2 โพสต์ ได้แก่ โพสต์เชิงรณรงค์เรียกร้องไม่ให้แชร์ข้อความที่เข้าข่ายหมิ่นสถาบันฯ ไม่มีภาพการ์ตูน มีแต่

ข้อความระบุว่า “ขอทีครับ หากพบอะไรหรือใครที่โพสหมิ่นพระองค์ โปรดอย่าแชร์เลย” และโพสต์เชิงรณรงค์อีกเช่นกัน เรียกร้องไม่ให้ใช้ความรุนแรงจัดการกับผู้ที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดี มีภาพการ์ตูนพร้อมข้อความระบุว่า “พ่อจะดีใจไหมที่เราเลือกใช้ความรุนแรง” ซึ่งนำข้อมูลมาจากกรณีหญิงชุดสีฟ้าพูดจาเจ้าบทรดมแล้วถูกตบหน้า นอกจากนี้เป็นโพสต์ที่แสดงความซาบซึ้ง จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมถึงมีกิจกรรมเชิญชวนให้ผู้ติดตามเพจส่งเรื่องการทำความดีแบบปิดทองหลังพระของตนเองมาให้จ้อตวาดเป็นการ์ตูน

4.1.2.4 บัญชี Jessada Denduangboripant

รูปภาพ 4.8 หน้าเพจ Jessada Denduangboripant

(1) ที่มาของเพจ

Jessada Denduangboripant เป็นชื่อบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัวของ รศ.ดร.เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 รศ.ดร.เจษฎา เป็นหนึ่งในผู้ที่ออกมาเรียกร้องให้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ตรวจสอบวัตถุระเบิดที่รู้จักกันในนาม GT200 ซึ่งต่อมาสามารถพิสูจน์ได้อย่างเป็นทางการว่าเครื่องดังกล่าวไร้ประสิทธิภาพในการตรวจหาวัตถุระเบิดอย่างสิ้นเชิง เรื่องนี้ทำให้เจษฎากลายเป็นที่รู้จักได้รับความเชื่อถือให้ตอบคำถามทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอยู่บ่อยครั้งปรากฏตามรายการทีวีและบทสัมภาษณ์ต่าง ๆ

ในเฟซบุ๊ก เจษฎาแสดงบทบาทเป็นนักวิชาการผู้ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ข่าวลวงที่มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในอินเทอร์เน็ต โดยต้องการให้คนไทยคิดแบบวิทยาศาสตร์และมองแบบวิทยาศาสตร์ (ฐานเศรษฐกิจ, 2560) จนมีการตั้งเพจเพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

โดยเฉพาะชื่อ “ อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง by อาจารย์เจษฎ์” ให้ความรู้และใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ตอบคำถามต่าง ๆ

ขณะที่บัญชี Jessada Denduangboripan ก็ยังนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ครอบครัว การใช้ชีวิต และความสนใจส่วนตัว ประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวิชาการ และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสังคมต่าง ๆ โดยไม่ได้เน้นไปที่ประเด็นการเมือง แต่การนำเสนอในหลาย ๆ ครั้งก็ถูกมองว่าเป็นประเด็นการเมืองและถูกมองว่าเลือกข้าง ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากฝ่ายการเมืองต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ เช่น การรีวิวดอสมพริกพริก ของ ตี๋อด ปิติ ภิรมย์ภักดี นักธุรกิจผู้เคยโพสต์เฟซบุ๊กของตัวเองต่อกรณีที่เนติวิทย์เคลื่อนไหวในพิธีถวายสัตย์ฯ มีข้อความว่า “อย่าคิดว่าแน่ เจอของจริงจะร้องไม่ออก” ทำให้คนบางกลุ่มมองว่าปิติเรียกร้องให้ใช้ความรุนแรงกับเนติวิทย์ (The Matter, 22 สิงหาคม 2560) เมื่อเจษฎ์แสดงบทบาทเกี่ยวข้องกับปิติ จึงถูกมองว่าเลือกข้างกลุ่มเสื้อหลากสี หรือกรณีช่วยประชาสัมพันธ์ขายข้าวสารข้าวกล้องของบก. ลายจุด ก็ทำให้ถูกมองว่าเลือกข้างเสื้อแดง แต่เมื่อดูโดยรวมแล้วแสดงให้เห็นว่า รศ.ดร.เจษฎ์ ไม่ได้เลือกข้างอย่างชัดเจน หากวางบทบาทแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างอิสระ

ปัจจุบันมีผู้ติดตามบัญชี Jessada Denduangboripan กว่า 2.8 แสนคน ผู้ติดตามสามารถแชร์โพสต์จากบัญชี Jessada Denduangboripan ได้ทุกคน แต่เฉพาะคนที่มีเพื่อนร่วมกับบัญชีนี้เท่านั้นที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นได้โพสต์ได้

(2) ลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ

- 1) ข้อความธรรมดาที่เขียนขึ้นเอง เป็นข้อเท็จจริงควบคู่กับความคิดเห็น เพื่อให้ความรู้และบอกเล่าเรื่องราว
- 2) การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลอื่น ที่พบมากคือเชื่อมโยงข้อมูลมาจากเพจ “อ้อ มันเป็นอย่างนี้เอง by อาจารย์เจษฎ์”
- 3) ภาพนิ่ง พบภาพนิ่งที่คัดลอกจากที่อื่น ภาพนิ่งที่ผ่านการแก้ไข เช่น ใส่เครื่องหมายกากบาท ใส่เครื่องหมายถูก ในกรณีให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และแก้ข่าวลวงต่าง ๆ เป็นต้น

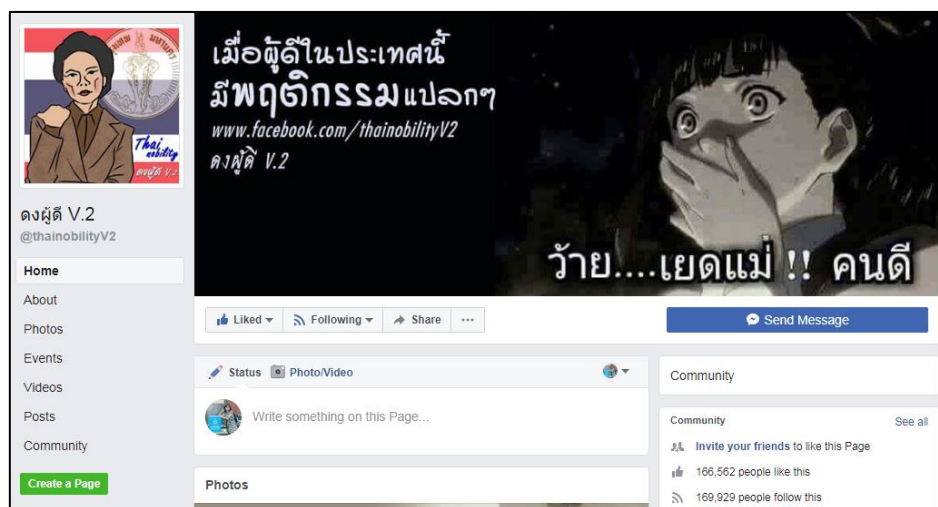

รูปภาพ 4.9 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจ Jessada Denduangboripant

(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

จากเหตุความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ บัญชี Jessada Denduangboripant นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ 7 โพสต์ แบ่งเป็นหลังเกิดเหตุ 6 โพสต์ และหลังตัดสินลงโทษสถานีสติด 1 โพสต์ ทั้งหมดนี้เป็นการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเหตุการณ์ และแสดงความคิดเห็นต่อปฏิกิริยาตอบรับของสังคมที่เขาได้รับ เช่น โพสต์สรุปว่าจากเหตุการณ์นี้ เนติวิทย์ผิด จุฬาฯ รับมือความวุ่นวายได้ไม่ดี และโพสต์ตัดพ้อสังคมที่มักสรุปว่าเขาเลือกข้าง เป็นต้น

4.1.2.5 เพจดังผู้ดี V.2

รูปภาพ 4.10 หน้าเพจดังผู้ดี V.2

(1) ที่มาของเพจ

แอดมินเพจดังผู้ดี v.2 เล่าว่า แรกเริ่มก่อนก่อตั้งเพจ แอดมินบางส่วนในปัจจุบันคือกลุ่มคนที่มักเข้าไปกล่อกเสียง แสดงความเห็นตามเพจการเมืองต่าง ๆ แล้วมักถูกกล่าแม่เมด และถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายตรงข้าม จึงได้รวมตัวผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแบบเดียวกันสร้างเพจชื่อ “หยุดดัดจริตประเทศไทย” ขึ้นมา เพื่อตอบโต้ ปกป้องคนที่คิดเหมือนกันที่โดนกลั่นแกล้ง และเพื่อประจานกลุ่มคนที่แสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งทางแอดมินมองว่าไม่ตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าคนเหล่านั้นไม่มีจุดยืนทางความคิดที่แน่นอน ต่อมาแอดมินบางส่วนได้แยกตัวออกมาจากเพจหยุดดัดจริตประเทศไทย เพราะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งความคิดเห็นทางการเมืองในรายละเอียดต่าง ๆ และแนวทางในการทำเพจ จากนั้นจึงตั้งเพจดังผู้ดีขึ้น มีจุดประสงค์คล้ายกัน แต่ถูกรายงานเนื้อหาละเมิดมาตรฐานชุมชน นำภาพไปเปลือยของผู้อื่นและเนื้อหารุนแรงมาเผยแพร่เพื่อประจานจนถูกปิดนำมาสู่การเปิดเพจดังผู้ดี V.2 ส่วนเพจหยุดดัดจริตประเทศไทย ปัจจุบันไม่มีอยู่แล้วเพราะแอดมินเสียชีวิต

เพจดังผู้ดี v.2 มีอุดมการณ์ต่อต้านรัฐบาลทหารอย่างชัดเจน มักโพสต์โจมตีฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทหารและฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลว่าเพจดังผู้ดี V.2 มีแอดมินหลายคน ช่วงอายุ 20 ปลายถึง 30 กลาง ๆ โพสต์โดยใช้นามแฝง ได้แก่ แอด สมศรี น้ำหมาก ชายกลาง เจ้าชาย และนุ่น เป็นต้น

(2) ลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจ

1) ภาพนิ่ง เป็นรูปแบบการนำเสนอหลักของเพจดังผู้ดี V.2 โดยอาจเป็นภาพถ่ายจากหน้าจอมือถือ (Capture) ภาพที่คัดลอกภาพจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หรือได้รับมาจากผู้ติดตามเพจ

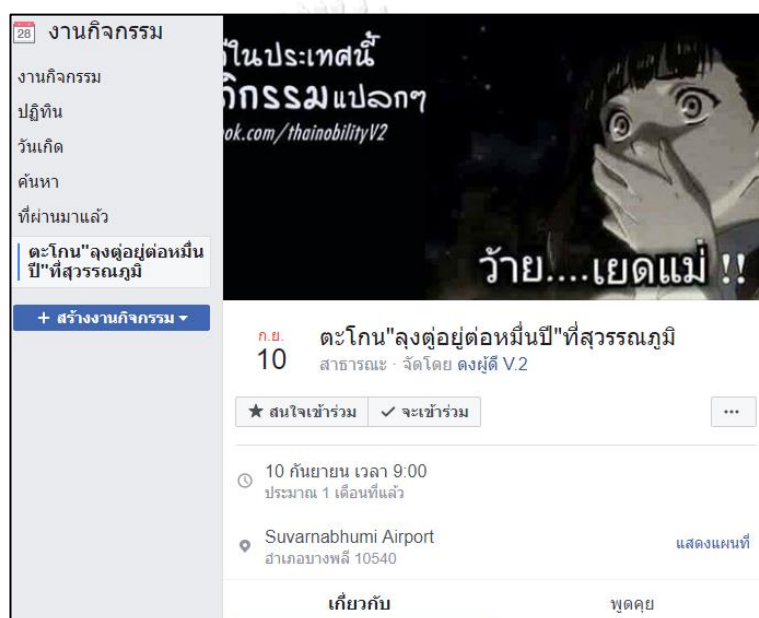
นำเสนอโดยนำไปประกอบใส่ในภาพนิ่งภาพกราฟิกที่สร้างขึ้นใหม่เอง พร้อมกับเขียนกราฟฟิกข้อความอธิบายหรือชี้ให้ผู้ติดตามเข้าใจหรือคล้อยตามในประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

2) การเชื่อมโยงแหล่งเนื้อหา เป็นวิธีการนำเสนอรอง พบได้น้อยกว่าภาพนิ่ง เช่น แชร์ข่าวจากเว็บไซต์อื่น แชร์โพสต์จากเพจหรือเฟสบุ๊กของบุคคลอื่น เป็นต้น

3) ข้อความ เป็นข้อความที่เขียนขึ้นใหม่เอง มักใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นประกอบรูปภาพ และตอบโต้กับผู้ติดตามเพจในช่องคอมเมนต์ได้โพสต์

4) วิดีโอ เป็นวิดีโอที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น ไม่ได้ทำขึ้นใหม่เอง

5) กิจกรรม สร้างกิจกรรมในเฟซบุ๊กเพื่อระดมประเด็น ไม่ได้จัดขึ้นจริง

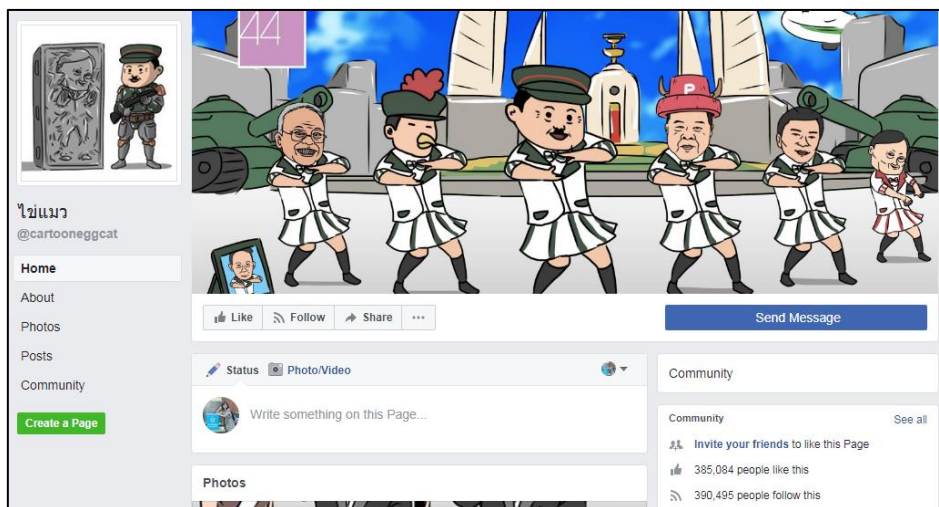

รูปภาพ 4.11 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจตະโกน V.2

(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

ในช่วงเวลา 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต และช่วงหลังเหตุวินาศภัยในพิธีถวายสัตย์ เพจตະโกน V.2 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นทั้งสองรวม 81 โพสต์ เป็นประเด็นเกี่ยวกับคนที่ถูกสงสัยว่าไม่จงรักภักดี 75 โพสต์ โพสต์จำนวนมากเป็นการประจานคนที่ประจานผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง นั่นคือประจานคนที่คอยจับผิดหรือประจานผู้ที่ไม่แสดงความจงรักภักดีมากพอ เช่น โพสต์ภาพถ่ายหน้าจอของผู้ใช้เฟซบุ๊กที่เขียนสเตตัสว่า “ใครใส่เสื้อแดงกระที่บตันที่” หรือประจานคนที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงกับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดี เป็นต้น ส่วนประเด็นความวินาศภัยในพิธีถวายสัตย์ นำเสนอ 6 โพสต์ มีเนื้อหาขุดคุ้ยและโจมตีอาจารย์ที่ใช้ความรุนแรงกับนิสิตโจมตีการตัดสินใจของจุฬาฯ ว่าไม่ยุติธรรม เป็นต้น

4.1.2.6 เฟซบุ๊กเพจไข่แมว¹⁸

รูปภาพ 4.12 หน้าเพจไข่แมว

(1) ที่มาของเพจ

เพจไข่แมว เป็นเพจการ์ตูนล้อเลียนการเมือง เปิดตัวเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2559 ชื่อ “ไข่แมว” มาจากชื่อที่แอดมินผู้ก่อตั้งเพจเคยใช้เป็นนามปากกาในการวาดการ์ตูน (เงินพลีชีพ ปู่ ประเสริฐ, 17 มิถุนายน 2559) แอดมินเคยทำเพจที่มีผู้ติดตามมานับแสนไลค์มาก่อน ส่วนการทำเพจไข่แมวได้รับแรงบันดาลใจในการวาดการ์ตูนล้อมาจาก Joan Cornellà ศิลปินชาวสเปน ผู้สร้างสรรค์ผลงานการ์ตูนช่องไร้คำพูด ล้อเลียนเสียดสีสังคมแบบตลกขบขันแบบเกินจริง (Surreal humor)

แอดมินนำแนวคิดวาดการ์ตูนดังกล่าว มาปรับให้เข้ากับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ใช้ประเด็นการเมืองและประเด็นสังคม มาสร้างเป็นการ์ตูนสี่ช่องจตุรัสพอดีกับหน้าจอของเฟซบุ๊ก ออกแบบบุคลิกตัวละคร (Character) ต่าง ๆ ให้สามารถตีความเชื่อมโยงไปถึงบุคคลจริงในกระแสข่าวและกระแสสังคม โดยไม่มีตัวหนังสือหรือคำพูด อย่างไรก็ตามแอดมินไม่ได้ยึดติดว่าจะไม่ใส่คำพูดลงในการ์ตูน แต่อาจยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ แอดมินคิดว่าไม่ยากปิดกั้นความคิดผู้อ่าน นอกจากไม่ใช้คำพูดในการ์ตูน ยังไม่สนทนากับผู้อ่านในช่องคอมเมนต์ เพื่อให้ผู้อ่านคิดและตีความเอง หาข้อมูลแก๊กที่สงสัยด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้หันมาสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองมากขึ้น

จากการเลือกประเด็นนำเสนอ ผู้วิจัยสังเกตว่าเพจไข่แมวสนับสนุนสิทธิเสรีภาพของประชาชน วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และต่อต้านรัฐบาลทหาร แอดมินคิดว่าการ์ตูนเป็นช่องทางการ

¹⁸ เพจไข่แมวหายไปจากเฟซบุ๊กเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2561 ไม่มีรายงานข่าวถึงสาเหตุการหายไป กระทั่งวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 แก๊กใหม่ ลายเส้นแบบไข่แมวเดิมถูกโพสต์บนเพจ “ไข่แมวX” เป็นที่เข้าใจร่วมกันของผู้ติดตามว่า “ไข่แมว” กลับมาแล้ว

วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในช่วงเวลาที่ถูกจำกัดเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพราะเป็นการนำเสนอที่ดูนุ่มนวลกว่า และยังคงดึงดูดความสนใจได้มากกว่าการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ การ์ตูนยังเป็นตัวแทนของคนที่ยากพูดแต่กลัวความเสี่ยง บางคนจึงเลือกแชร์การ์ตูนให้เป็นกระบอกเสียงแทน

รูปภาพ 4.13 ตัวอย่างเนื้อหาเสียดสีของเพจไข่แมว

แก๊งไข่แมว เสียดสีผู้สนับสนุนชาตกร โดยนำเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์มาเปรียบเทียบกัน คือ กรณีฆาตกรสาวฆ่าหั่นศพที่ชื่อเล่นว่าเปรี๊ยะ มีผู้ประกาศตัวในโลกออนไลน์สนับสนุน เทียบกับกรณีมือปืนป๊อปคอร์นยิงประชาชนเสียชีวิตในเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง ได้รับคำชื่นชมจากผู้เห็นด้วยกับการชุมนุม

(2) ลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ

- 1) ภาพนิ่งกราฟิกการ์ตูน 4 ช่องที่เพจสร้างขึ้นเอง ไม่มีข้อความประกอบ แต่อาจปรากฏข้อความในกราฟิก
- 2) เชื่อมโยงแหล่งเนื้อหาจากเพจอื่น รวมถึงเว็บไซต์อื่นๆ มีทั้งที่เป็นคลิปวิดีโอ ข่าว ภาพนิ่งกราฟิก รูปภาพ ฯลฯ แต่ปรมาณ้อย

รูปภาพ 4.14 ตัวอย่างลักษณะเนื้อหาของเพจไอ้แมว

(3) การนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

ในช่วงเวลา 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต และช่วงหลังเหตุวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ เพจไอ้แมวนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นทั้งสองรวม 15 โพสต์ เป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดคนไม่จงรักภักดี 11 โพสต์ มีเนื้อหาเสียดสีสังคมไทยที่ประชาชนใช้ความรุนแรงต่อคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ส่วนประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ มี 4 โพสต์ ล้อเลียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อาจารย์ใช้กำลังจัดการกับนิสิต และใช้อำนาจปลดนายเนติวิทย์ออกจากตำแหน่ง เป็นต้น

4.1.2.7 ภาพรวมการนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาของแต่ละเพจ

ตาราง 4.3 จำนวนโพสต์ในแต่ละเพจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

เพจ	จำนวนโพสต์/ประเด็น	ประเด็นการจัดการกับคนไม่จงรักภักดี ฯ	ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ ฯ	รวม
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน		35	6	41
ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก		1	10	11
Jod 8riew		2	-	9
Jessada Denduangboripant		-	7	
ดงผู้ดี v.2		75	6	81
ไอ้แมว		11	4	15

4.1.3 ลักษณะการมีส่วนร่วมและการหลีกเลี่ยงข้อมูลของผู้ติดตามเพจ

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ติดตามเพจ 16 คน มีข้อมูลพื้นฐานและชื่อสมมติ ดังตาราง

ตาราง 4.4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ติดตามเพจ

เพจ	ชื่อ	เพศ / อายุ / การศึกษา / อาชีพ
องค์กรเก็บขยะ แผ่นดิน	เมต	ชาย / 50+ / ป. เอก / อาจารย์ด้านวิศวกรรมศาสตร์
	โฮท	ชาย / 30+ / ป.ตรีวิศวกรรม, บัญชี, การโรงแรม, กฎหมาย / เจ้าของโรงแรม
ขบวนการเสรีไทย เพชบุรีค	บล็อก	ชาย / 20+ / นักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมศาสตร์
	ราช	ชาย / 50+ / ปริญญาตรีสาขาเกษตร / ข้าราชการปกครองท้องถิ่น
Jod 8riew	แทน	ชาย / 20+ / นักศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตร์
	นิทส์	ชาย / 30+ / กำลังศึกษาปริญญาเอก / อาจารย์ด้านการสื่อสาร
Jessada Denduangboripant	คีย์	ชาย / 20+ / นักศึกษาปริญญาโทด้านดนตรีไทย / ครูสอนดนตรีไทย
	แพท	หญิง / 30+ / แพทย์ศาสตร์บัณฑิต / เจ้าของคลินิก
	วิศ	ชาย / 30+ / ป. ตรี / วิศวกรโรงงาน
	มัม	หญิง / 40+ / ป. ตรีปิโตรเคมี ป.โทบัญชี / ทำธุรกิจนำเข้าของเล่นเด็ก
ดงผู้ดี v.2	มาร์ก	เกย์ / 20+ / ป. ตรีคหกรรมอาหาร / นักสื่อสารการตลาด
	แก่ง	ชาย / 20+ / ป.ตรีภาษาอังกฤษ / นักศึกษาป.โทรัฐศาสตร์
	คาร์	ชาย / 20+ / ป. วิศวกรรมไฟฟ้า / ทำธุรกิจซ่อมรถยนต์ประกัน
ไข่แมว	แพลน	ชาย / 20+ / ป.ตรีเทคโนโลยีการบิน / นักบิน
	ทรี	ชาย / 30+ / ป. ตรีรัฐศาสตร์ / พนักงานโรงงาน
	นิติ	ชาย / 20+ / ป. โทกฎหมายธุรกิจ

4.1.3.1 ลักษณะการมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถจำแนกลักษณะการติดตามและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเพจได้ 3 แบบ คือ การมีส่วนร่วมแบบประจำ การมีส่วนร่วมแบบไม่ประจำ และการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย

(1) การมีส่วนร่วมแบบประจำ

การมีส่วนร่วมแบบประจำ หมายถึงผู้ใช้รู้จักและเข้าใจเพจที่ตนแสดงความคิดเห็นมากพอสมควร รู้ว่าเป็นเพจที่มีแนวคิดตรงกับตนเองจากการพบเห็นเนื้อหา ตั้งใจที่จะติดตามและติดตามมาเป็นนานระยะเวลาหนึ่งแล้ว ได้แสดงความคิดเห็นในเพจเป็นครั้งคราวหรือเป็นประจำ ผู้ติดตามเพจลักษณะนี้ มี 9 คน ดังต่อไปนี้

1) คุณโฮท จากเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองมากกว่า 10 ปี เข้าใจและเห็นด้วยกับแนวคิดจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ของเพจนี้ เขามองว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นเสมือนพระโพธิสัตว์ นำความผาสุกมาสู่แผ่นดินไทย ทำให้เขาออกห่างจากการเป็นคนเสื้อแดง ตั้งแต่ช่วงหลังแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) เมื่อพบว่ามีผู้นำแนวคิดล้มเจ้าเข้ามาในกลุ่ม เขาเลือกแสดงความคิดเห็นในเพจเพราะอยากให้ความรู้เปลี่ยนความคิดของผู้อื่น ตามคำสอนพระพุทธเจ้าว่าให้นำความรู้ที่ตรงไปเผยแพร่ บ่อยครั้งที่เขาแสดงความคิดเห็นไปแล้วมีคนตอบที่แสดงถึงความไม่ตระหนักซาบซึ้ง คุณโฮทก็จะลบความคิดเห็นของตนเองออก

2) คุณแทน จากเพจ jod 8riew ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารทั่วไปมากกว่า 10 ปี รู้จักและติดตามเพจนี้มานานพอสมควร รู้ว่านำเสนอเนื้อหาสังคมทั่วไปไม่ใช่เรื่องการเมืองโดยตรง คุณแทนมีความคิดต่อการเมืองว่าถ้าการเมืองดี เศรษฐกิจก็จะดี อยากให้มีการเลือกตั้ง มีการเมืองที่ปกติ แต่ไม่คิดว่าตัวเองเข้าข้างการเมืองกลุ่มอุดมการณ์ใด นอกจากเพจนี้แล้วเขายังติดตามเพจอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพจการเมืองอีก โดยปกติแสดงความคิดเห็นในเพจต่าง ๆ เป็นประจำ เหตุที่แสดงความคิดเห็นในเพจ jod 8riew ครั้งนี้เพราะมองว่าเป็นเรื่องสถานการณ์บ้านเมืองที่อ่อนไหว อยากให้คนได้อ่านและมีสติ ไม่ส่งต่อข้อความหมิ่นประมาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

3) คุณนิทศ จากเพจ jod 8riew ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารมากกว่า 10 ปี เขารู้จักและเข้าใจว่าเพจนี้มีกลุ่มเป้าหมายเป็นชนชั้นกลางระดับล่างที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยทำงาน ไม่ใช่เพจการเมืองโดยเฉพาะ ตัวเขาเองมีความคิดทางการเมืองจากการคิดวิเคราะห์เมื่อทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย คุณนิทศมองตัวเองเป็นสื่อเหลือง เคยเข้าร่วมการประชุมของกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา รวมทั้งได้ไปดูการประชุมของกลุ่มเสื้อแดงด้วย แต่เขาไม่ติดตามเพจการเมืองที่แบ่งขั้วชัดเจนเนื่องจากเป็นคำสั่งอย่างไม่เป็นทางการของมหาวิทยาลัย ไม่ให้อาจารย์แสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมือง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของนักศึกษาและผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม หลังจากแสดงความคิดเห็นในโพสต์ของเพจ jod 8riew แล้ว เขาได้เลิกติดตามเพจไป เนื่องจากเห็นว่าเพจ jod 8riew เลือกข้างที่ไม่ตรงกับความคิดเขา วาดภาพการ์ตูนบิดเบือนเหตุการณ์ตบปากผู้หญิง พุดหมิ่นกษัตริย์บนรถเมลิให้ดูรุนแรงจนเกินจริง

4) คุณศิย์ จากเพจ Jessada Denduangboripant ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองประมาณ 7 ปี เขาติดตามเพจนี้เพราะสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์และการเมืองซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของเพจ เห็นว่าเจ้าของเพจคืออาจารย์เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ มีความคิดทางการเมืองที่เป็นกลางและคิดเชิงเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของเขาที่ขอบตั้งข้อสังเกตวิพากษ์วิจารณ์การทำหน้าที่ของรัฐบาล ความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายต่าง ๆ และไม่คิดว่าตัวเองเข้าข้างฝ่ายการเมืองสีเสื้อใด นอกจากนี้เขายังชอบติดตามเพจการเมืองอื่นที่เสียดสีรัฐบาล

แต่โดยปกติเป็นผู้อ่านมากกว่าแสดงความคิดเห็น เหตุที่เลือกแสดงความคิดเห็นเรื่องพิธีถวายสัตย์ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว เขารู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในข่าว รวมทั้งมองว่าเพจนี้มีบรรยากาศเอื้อ ให้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนกับคนอื่นด้วยเหตุผลได้มากกว่าเพจอื่น

5) คุณวิศ จากเพจ Jessada Denduangboripant ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตาม ข่าวสารมากกว่า 10 ปี ติดตามเพจนี้เพราะชอบมุมมองที่เป็นกลางและการเผยแพร่ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ แม้จะไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของเจ้าของเพจในบางครั้ง แต่เข้าใจว่าการมีความคิด แตกต่างกัน เป็นเรื่องธรรมดา คุณวิศนิยามตนเองว่าเป็นสื่อแดงประชาธิปไตย คิดว่าประชาชนเท่ากัน และควรได้ใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองในการเลือกผู้นำ ทั้งนี้เขาไม่เคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เพราะไม่คิดว่าจะมีความจำเป็นต้องทำ นอกจากนี้เขายังติดตามรับข้อมูลข่าวสารจากเพจการเมือง อื่น รวมถึงเพจที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่ไม่ติดตามเพจที่มีความคิดตรงข้ามกัน เขาแสดงความคิดเห็น บนเพจที่กดติดตามไว้บ่อยครั้ง โดยเลือกแสดงความคิดเห็นตามความสนใจและตามแต่เวลาจะ เอื้ออำนวย กรณีประเด็นทางการเมืองก็เช่นกัน

6) คุณมาร์ก จากเพจตงผู้ดี v.2 ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมือง ประมาณ 2 ปี เห็นว่าเพจนี้เสนอข้อเท็จจริง แม้ไม่ได้เชื่อข้อมูลที่เพจนำเสนอทั้งหมด คุณมาร์กมี ความคิดทางการเมืองจากการติดตามข่าวสารตั้งแต่ก่อนติดตามในเฟซบุ๊ก คิดว่าการเมืองส่งผลต่อ เศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ คิดว่าการรัฐประหารทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ นโยบายหลายอย่างของ รัฐบาลทหารผิดพลาดและมีผลประโยชน์แอบแฝง นอกจากนี้ เขายังติดตามและรู้จักเพจที่มีที่มี แนวคิดคล้ายกับเพจตงผู้ดี v.2 อีกหลายเพจ รวมถึงติดตามเพจแบบอื่นที่ไม่ใช่การเมือง เช่น เพจข่าว ชุบชิบดารา เพจข่าวสารทางเลือก เพจชุดคู่ย์ไล่ล่า เป็นต้น เขาชอบแสดงความคิดเห็นตามเพจเหล่านี้ แบบตลกและเสียดสีด้วยถ้อยคำ แสดงความคิดเห็นในเพจตงผู้ดี v.2 เป็นประจำ เพราะรู้สึก ว่า ประเด็นที่เพจเลือกนำเสนอมีความสำคัญและเสียดสีฝ่ายตรงข้ามได้สนุก

7) คุณเก่ง จากเพจตงผู้ดี v.2 ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมือง ประมาณ 2 ปี ติดตามเพจนี้เพราะชอบแนวทางการเสียดสี เขาระบุว่าตัวเองเคยเป็นสลิ้มจัดมาก่อน เหมือนคนได้ส่วนใหญ่ที่เกลียดทักษิณ ชินวัตร ชอบพรรคประชาธิปัตย์ แต่เขาเปลี่ยนความคิด หันมา วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหาร ช่วงก่อนเรียนต่อปริญญาโท เขาแสดงความคิดเห็นตามเพจการเมืองบ่อย แต่ลดความถี่ลงเมื่อมีการเรียน คุณเก่งรู้ว่าม็อบเลือกข้างของทั้งสองฝ่ายอุดมการณ์ทางการเมือง เหลืองแดง เขาเลือกไม่ตามทั้งสองฝ่าย ส่วนใหญ่เขาติดตามเพจอาหาร การแต่งกาย วิถีชีวิตมากกว่า แต่ติดตามเพจตงผู้ดี เพจข่าวสารจาก Voice TV ซึ่งนำเสนออย่างเป็นวิชาการ ไม่น่าจะเลือกข้าง โดย จากเพจที่เขาติดตาม คุณเก่งแสดงความคิดเห็นบ่อยครั้ง ในประเด็นการเมือง เขาเลือกแสดงความคิดเห็นเพราะเกลียดคนเสแสร้ง เช่น โหนเจ้า อ่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อ ตำหนิทำร้ายผู้อื่น

8) คุณแพน จากเพจไข่มุม ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองประมาณ 7 ปี ติดตามเพจนี้เพราะชอบแนวทางการเสียดสีล้อเลียน เห็นว่านำเสนอได้ตรงประเด็น ตลก และทันต่อสถานการณ์ เขาเข้าใจแนวคิดของเพจว่าสอดคล้องกับทัศนคติทางการเมืองของตัวเอง ซึ่งเห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และการออกเสียงเลือกตั้งตามแนวทางประชาธิปไตย ความคิดเหล่านี้เกิดจากการรับข้อมูลข่าวสารและพิจารณาด้วยตนเอง นอกจากเพจไข่มุม คุณแพนรับข้อมูลข่าวสารจากเพจล้อเลียนอื่น ๆ และแสดงความคิดเห็นบ่อย แต่ไม่ยาว

9) คุณนิติ จากเพจไข่มุม ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองประมาณ 7 ปี เขาเข้าใจแนวคิดของเพจ และตระหนักถึงปัญหาที่เพจให้ความสำคัญ นอกจากเพจซึ่งมีแนวคิดเดียวกันแล้วเขายังติดตามเพจที่มีลักษณะเป็นกลาง ไม่มุ่งเน้นเสนอประเด็นทางการเมือง แต่ไม่ติดตามเพจที่ตั้งใจยกยอรัฐบาล เขามองว่าสื่อควรทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐ คุณนิติบอกว่าความคิดทางการเมืองของเขาก่อรูปมาจากการเรียนในมหาวิทยาลัย ที่ทำให้เปลี่ยนแปลงทางความคิดแบบเคลื่อนย้ายกระบวนทัศน์การมองโลก (Paradigm shift) ถือเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชีวิต ส่งผลให้เขาประสบความสำเร็จในการศึกษา (สำเร็จการศึกษา Master in Law and Economics ที่ Erasmus University Rotterdam) เขาคิดว่าการเคลื่อนย้ายกระบวนทัศน์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ หากคนได้รับข้อมูลแง่มุมความคิดใหม่ ๆ เขาจึงเลือกแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ความรู้ กระตุ้นความคิดแก่ผู้ใช้เฟซบุ๊กคนอื่นตามเพจต่าง ๆ ที่เขาติดตาม แต่จะไม่แสดงความคิดเห็นทะเลาะเบาะแว้งกับใคร

(2) การมีส่วนร่วมแบบไม่ประจำ

การมีส่วนร่วมแบบไม่ประจำ อาจเกิดจากการพบเห็นโพสต์ที่เพื่อนแชร์ไว้ เพจอื่นที่ตนติดตามแชร์ไว้ หรืออัลกอริทึมป้อนเข้ามาจากการการที่เพื่อนกดถูกใจไว้ หรือตนกดติดตามไว้เอง แต่ไม่เห็นว่าโพสต์ จะเห็นก็ต่อเมื่อโพสต์นั้นได้รับความนิยมมาก แล้วผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้าไปแสดงความคิดเห็น เนื่องจากพบว่าเนื้อหาของโพสต์นั้น ๆ น่าสนใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมนี้อาจเกิดขึ้นโดยผู้ใช้ไม่รู้จักเพจเลยก็ได้ ผู้ติดตามที่มีส่วนร่วมกับเพจที่ศึกษาในลักษณะนี้ มี 4 คน ดังนี้

1) คุณราช จากเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองไม่เกิน 4 ปี รู้จักเพจนี้จากหนังสือพิมพ์แนวหน้า ปกติแสดงความคิดเห็นด้วยบทกลอนตามเพจต่าง ๆ และในกลุ่มปิด ที่แสดงความคิดเห็นประเด็นพิธีถวายสัตย์เพราะเห็นโพสต์ที่หน้านิวส์ฟีด เขาบอกว่าติดตามกลุ่มนักวิชาการที่อยากให้ประเทศไทยเอาอย่างชาติตะวันตกมานาน คนกลุ่มนี้รับแนวคิดตะวันตกที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยมาสอนเด็ก ประเทศไทยควรเป็นประเทศที่สงบ ไม่ประทุงวเรียกร้องเสรีภาพให้วุ่นวาย ทั้งนี้ตัวเขาเองเคยมีประสบการณ์ทางการเมืองบนท้องถนนนับตั้งแต่การชุมนุมปี พ.ศ. 2535 การชุมนุมของเสื้อเหลืองในปี พ.ศ. 2549 และการชุมนุมของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข (กปปส.) ปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการชุมนุมที่เขามีบทบาทสูง ช่วยสนับสนุนให้พี่น้องชาวใต้ที่ไปชุมนุมที่กรุงเทพฯ ด้วยการจับตัวนายสถานีรถไฟไว้ ไม่ให้นายสถานีห้ามรถไฟสายใต้หยุดเดินรถ

2) คุณแพท จากเพจ Jessada Denduangboripant ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารทั่วไปมากกว่า 10 ปี กดติดตามเพจนี้ไว้ โดยติดตามมาจากบทบาทนักวิทยาศาสตร์ของอาจารย์เจษฎา ในกระทู้พันทิปห้องหว่าก้อ เมื่ออยู่บนเฟซบุ๊กไม่ได้รับเนื้อหาจากเพจนี้ประจำ โดยปกติเธอไม่สนใจการเมืองเป็นพิเศษ และคิดว่าไม่จำเป็นต้องสนใจ ไม่จำเป็นต้องให้เวลาศึกษาเรื่องความขัดแย้งหรือการเมืองใด ๆ เพราะไม่มีใครทำให้สังคมดีขึ้นได้จริง เวลาบนเฟซบุ๊กของเธอจึงใช้ไปกับการผ่อนคลายมากกว่าประเด็นเคร่งเครียด เหตุที่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้เพราะโพสต์ของเจษฎาได้รับความนิยมจนถูกป้อนเข้ามาในนิวส์ฟีดของเธอ เมื่อเธอแสดงความคิดเห็นแล้วก็ได้สนใจที่จะติดตามต่ออีก

3) คุณมัม จากเพจ Jessada Denduangboripant ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารการเมืองประมาณ 1 ปี คุณมัมไม่ได้ติดตามเพจนี้ แต่สนใจประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์จนไม่ได้หลับไม่ได้นอน ค้นหาและอ่านข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้จากแหล่งต่าง ๆ มากมาย จึงได้อ่านโพสต์ของอาจารย์เจษฎาและเข้าไปแสดงความเห็นแย้ง คุณมัมแสดงออกถึงทัศนคติทางการเมืองที่ชัดเจน แม้จะติดตามการเมืองมาเพียงหนึ่งปี แต่คิดว่าทัศนคติของตัวเองมาจากพื้นฐานที่เป็นคนไม่ชอบการถูกบังคับกดขี่จากระบอบอำนาจนิยมอยู่แล้ว อนึ่ง คุณมัมถูกจุดประกายให้ติดตามการเมืองตั้งแต่รัฐบาลสังฆมัตถ์พระธรรมกาย เธอเป็นศิษย์วัดธรรมกาย จึงได้เห็นว่าการเมืองมีผลกับชีวิตเธอ ผนวกกับเธอเห็นข่าวรัฐบาลประกาศห้ามติดตามบุคคล 3 คน¹⁹ คือ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ปวิณ ชัชวาลพงษ์พันธ์ และแอนดรูว์ มาร์แชล เธอจึงศึกษาข้อมูลและติดตามบุคคลเหล่านี้ จากนั้น ๆ ค่อยก่อร่างความคิดทางการเมืองของตัวเองขึ้นมา

4) คุณทวิ จากเพจไข่แมว ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารทั่วไปประมาณ 7 ปี ไม่เคยรู้จักเพจไข่แมวมาก่อน แต่เข้าใจประเด็นที่ไข่แมวนำเสนอ จึงได้แสดงความคิดเห็น แม้ความคิดเห็นของเขาได้รับกระแสตอบรับเชิงลบมากมายแต่คุณทวิก็ไม่ได้สนใจติดตามเพจต่อ เพราะโดยปกติรับข่าวสารจากสื่อกระแสหลักมากกว่า อินเทอร์เน็ตหรือเฟซบุ๊กนั้นเป็นช่องทางช่วยหาข้อมูลข่าวสารที่สื่อกระแสหลักนำเสนอแล้วไปแล้ว ทั้งนี้แม้จะไม่สนใจตอบโต้ความเห็นของคนอื่นที่ได้มามากนัก แต่คุณทวิก็แสดงความคิดเห็นจากมุมมองทางการเมืองที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความเข้าใจใน

¹⁹ ประกาศกระทรวงดิจิทัลฯ ลงวันที่ 12 เมษายน 2560 เรื่องการงดเว้นติดต่อกับบุคคลบนสื่ออินเทอร์เน็ต โดยอ้างว่าศาลอาญาสั่งระงับการแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันไม่เหมาะสม ตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ขอให้ประชาชนงดติดตาม ติดต่อ เผยแพร่เนื้อหาและข้อมูลของบุคคลทั้งสาม เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดพ.ร.บ. ดังกล่าว

แบบของตน เขามองว่านักการเมืองเลว ซื่อเสียดจากคนชนบทที่อยากสบาย ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ ประชาธิปไตย ไม่สนใจนโยบาย ตามความคิดเขาประชาชนควรเอาตัวรอด มากกว่าจะเรียกร้องจน เป็นเครื่องมือให้นักการเมือง

(3) การมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย

การมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย หมายถึง การติดตามเพจการเมืองที่หลากหลาย เกิด ขึ้นกับคนที่กระตือรือร้นด้านข่าวสารการเมืองมากเป็นพิเศษ จะเลือกติดตามเพจทั้งที่มีแนวคิด สอดคล้องกับตน และแตกต่างหรือตรงข้ามกับตนเอง เช่น ติดตามทั้งเพจแบบขวาวอนุรักษ์นิยม เพจ ชัยเสรี หรือเพจของกลุ่มแนวคิดเสรีต่าง ๆ เพื่อดูว่าผู้คนที่อยู่ในเพจนั้น ๆ มีความคิดเห็นต่อประเด็น หนึ่ง ๆ อย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงเป็นผู้ติดตามที่เข้าใจแนวทางของเพจในระดับหนึ่ง มี 3 คน ดังนี้

1) คุณเมต จากเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสาร ประมาณ 10 ปี เข้าใจและเห็นด้วยกับแนวทางของเพจ และแสดงความคิดเห็นเป็นประจำ เขาเรียก เพจแนวคิดตรงข้ามที่เขาติดตามว่า “เพจล้มเจ้า” มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่จงรักภักดีต่อ สถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามกำลังพูดถึงอะไร อยากรู้ว่าใครบ้างที่ เป็น “พวกล้มเจ้า” ในอดีตมักแสดงความคิดเห็นโต้เถียง ต้าทอกับคนฝ่ายตรงข้าม จนถูกบล็อก มากมาย ปัจจุบันเฝ้าดูอย่างเดียว เมตบอกว่าพวกล้มเจ้าเป็นนักวิชาการ คนพวกนี้จะฝังข้อมูลด้าน ที่ผิด ๆ ให้กับเด็กรุ่นใหม่ ดังนั้นเขาจึงมักแสดงความคิดเห็นในเพจวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมต่าง ๆ เพื่อ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองที่เขาคิดว่าถูก ให้ความรู้ในมุมมองของตัวเองค่อย ๆ ถูกแทรกซึมสู่ ความคิดคนรุ่นใหม่

อนึ่ง คุณเมตเคยเข้าร่วมการประชุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เสื้อ เหลือง) และกปปส. โดยเขาเห็นด้วยกับแนวคิดต่อต้านกลุ่มคนไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ไม่ใช่ แนวทางการชุมนุมทั้งหมด

2) คุณบลิ๊ก จากเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตาม ข่าวสารไม่เกิน 10 ปี คุณบลิ๊กเป็นนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ที่สนใจการเมืองมากกว่าเรื่องที่เรียน เคยเข้า ร่วมการประชุมกับกลุ่ม กปปส. เวลานั้นเห็นด้วยเรื่องการต่อต้านการโกงกิน พรบ.นิรโทษกรรม แต่ช่วง หลังไม่เห็นด้วย จึงไม่ไปอีก และอันที่จริงเขาไม่ได้ชอบการประชุม คิดว่าทำให้คนเดือดร้อนราคาจาก การศึกษาข่าวสารการเมืองตั้งแต่ยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมและการพูดคุยกับชาวยุโรปที่เป็นฝ่ายขวาวอนุรักษ์ นิยม ทำให้เขาเข้าใจจุดยืนทางการเมืองของเพจต่าง ๆ ที่เขามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นบนกรอบ ความคิดแบบชัยเสรี-ขวาวอนุรักษ์นิยม เขานิยามตัวเองว่าเป็นฝ่ายขวา ในขณะที่เดียวกันก็มองว่าฝ่าย เสรีในสังคมไทย หรือ ลิเบอรัลแบบไทย ๆ ส่วนมากยึดมั่นต่อตัวทักษิณ ชินวัตร เป็นสรวง

นอกจากเพจแนวคิดแบบอนุรักษ์นี้ เพจซ้ายที่เขาติดตาม เช่น ดงผู้ดี v.2 Somsak Jeamteerasakul, Jessada Denduangboripant และยังติดตามเพจทางเลือกที่เขาคิดว่ามีแนวคิดทางการเมืองกลาง ๆ ที่นำเสนอเรื่องการเมืองไม่บ่อย และเพจข่าวต่าง ๆ ที่เขาทราบด้วยว่าคนกลุ่มไหนนิยมอ่าน และแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังตั้งใจในประเด็นการเมืองที่คิดว่าเป็นปัญหาเสมอ

3) คุณคาร์ จากเพจดงผู้ดี v.2 ระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารมากกว่า 10 ปี ไม่ได้มีอุดมการณ์สอดคล้องกับเพจ ไม่เคยร่วมกิจกรรมชุมนุมทางการเมือง เพราะคิดว่าการรวมตัวชุมนุมนั้นเป็นเสมือนหมากของนักการเมือง เขาสนใจการเมืองเพราะไม่ชอบเห็นข้อมูลที่ผิดที่แต่ละฝ่ายสาตใส่กัน จึงติดตามทั้งเพจอุดมการณ์แบบคนเสื้อเหลือง เพจแบบคนเสื้อแดง และเพจกลาง ๆ นำเสนอข่าวสารหลากหลาย เพื่อนำข้อกล่าวหาที่ทั้งสองฝ่ายโยนให้แกกันมาหาความจริงและข้อมูลต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพจกลุ่มเสื้อแดง เขามองว่ามีคนล้มเจ้าเป็นคนเสื้อแดง

ทั้งนี้ คุณคาร์จะแสดงความคิดเห็นเมื่อพิจารณาแล้วว่ากำลังเกิดความเข้าใจผิดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือต่อข้อมูลที่กลุ่มเสื้อสีการเมืองต่าง ๆ เอามาแลกเปลี่ยนกัน หากเป็นการผิดโดยตั้งใจ เขาก็จะไม่แสดงความคิดเห็น เพราะคิดว่าไม่มีประโยชน์

4.1.3.2 วิธีเลือกรับและหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเอง

การเลือกรับและเลือกหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวสารประเด็นการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้ติดตามเพจทั้ง 16 คน วิเคราะห์ได้เป็น 4 แบบ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงทางกายภาพ ทั้งไม่ดู ไม่ฟัง ไม่อ่าน และไม่พูดคุยกับคนที่มีความคิดต่างกัน การไม่ทำความเข้าใจ การเลือกรับบางอย่างเพื่อหาข้อโต้แย้ง และการเลือกรับเพื่อจับผิดไล่ล่าผู้อื่น ทั้งนี้ในผู้ใช้เฟซบุ๊กแต่ละคนอาจมีลักษณะการเปิดรับและหลีกเลี่ยงข้อมูลได้หลายแบบ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ไม่ดู ไม่ฟัง ไม่อ่าน ไม่พูดคุย

ผู้ติดตามเพจเกือบทุกคนหลีกเลี่ยงข้อมูลด้วยวิธีนี้ โดยมีวิธีการเลือกรับข้อมูลและแนวคิดที่ตรงกับความคิดตัวเอง คือ

- 1) เลือกติดตามเพจที่มีแนวคิดแบบเดียวกับตัวเอง
- 2) เลือกอ่านข่าวจากสื่อที่มีแนวคิดสอดคล้องกัน เช่น มีอุดมการณ์จงรักภักดีต่อสถาบันเหมือนกัน แม้ข่าวที่นำเสนอจะมีผิดบ้างหรือสุดโต่งมากแต่ก็เลือกมองข้ามข้อนี้ไป
- 3) เลือกคุยกับเพื่อนที่คิดเหมือนกัน เช่น เพื่อนในกลุ่มปิดเฟซบุ๊กที่ตั้งขึ้นมาเพื่อส่งข้อมูลให้กันโดยเฉพาะ หรือกลุ่มไลน์ (Application Line) ที่มีการคัดกรองสมาชิก หรือคุยกับเพื่อนสนิทที่มีความคิดความเชื่อตรงกัน
- 4) เลือกคุยกับคนที่มั่นใจว่าจะไม่แสดงความคิดเห็นแย้ง เช่น คนที่มีความรู้น้อยกว่าหรือคุยกับลูก ซึ่งนอกจากจะไม่เห็นแย้งแล้วยังทำให้ตัวเองได้เผยแพร่ความรู้แบบที่ตัวเองคิด

หากความคิดเห็นที่แสดงออกได้รับการยอมรับ ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกแตกต่างกัน คือ รู้สึกว่าตัวเองมีพวก ไม่โดดเดี่ยว ดีใจ รู้สึกว่าตัวเองได้รับการยอมรับ ภูมิใจที่ได้ทำ รู้สึกว่าตัวเองมีตัวตนจากการได้แสดงออกถึงสิ่งที่มีประโยชน์กับสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนเห็นว่า ความรู้สึกดีเช่นนี้จะเกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ หากคนอื่นคล้อยตามตนมากเกินไปโดยไม่มีข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจะรู้สึกว่สมบูรณ์แบบเกินไป แม้คนเห็นด้วยจะทำให้รู้สึกดี แต่ก็ไม่ได้เชื่อมั่นว่าความคิดของตัวเองถูกต้องสมบูรณ์ หากมีคนมาแย้งด้วยเหตุผลก็จะคิดตาม แต่ถ้ามาด่าด้วยคำหยาบคายก็จะไม่สนใจ

ในขณะที่เดียวกันผู้ถูกสัมภาษณ์ก็มีวิธีหลีกเลี่ยง ปิดกั้นข้อมูลและความคิดเห็นที่แตกต่าง ดังนี้

- 1) ไม่ติดตามเพจที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกับตัวเอง
- 2) ไม่คุยการเมืองกับเพื่อนที่คิดต่างกัน แม้เป็นญาติหรือครอบครัวก็เลี่ยง ไปจนถึงไม่แชร์อะไรที่เกี่ยวกับการเมืองให้เพื่อนเห็นเลย
- 3) ลบเพื่อน (Unfriend) ที่มีความคิดต่างกัน
- 4) บล็อก (Block) รีพอร์ต (Report) คนที่เคยโต้เถียงกัน
- 5) เลิกติดตามเพจ (Unlike, Unfollow) ที่สื่อแว่วว่ามีอุดมการณ์ตรงข้ามกับตัวเอง
- 6) เปิดใจรับ ทำความเข้าใจสิ่งใหม่บ้าง แต่คัดออกถ้าไม่ตรงจริตของตัวเองมากพอ

ทั้งนี้ ผู้ติดตามเพจให้เหตุผลว่า เพื่อตัดความรำคาญ และหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับผู้ที่มีความคิดต่างกัน คนที่มาป่วน ชอบเอาชนะ สร้างความเกลียดชัง ใช้คำหยาบ กลัวถูกขุดคุ้ย ไล่ล่าประจาน กลัวความเสี่ยงจากการถูกดำเนินคดีต่าง ๆ ไปจนถึงไม่รู้ว่าจะเลือกติดตามคนที่แตกต่างแล้วแล้วจะเข้าถึงความจริงได้หรือไม่ ไปจนถึงหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์ที่ไม่ดี เช่น กลัวถูกมองว่าหมกมุ่นกับการเมืองมากเกินไป

อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกสัมภาษณ์พร้อมที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนที่รับฟัง ในพื้นที่ที่มั่นใจว่าจะมีคนรับฟัง มีบรรยากาศของการพูดคุยด้วยเหตุและผล พื้นที่ที่ยกตัวอย่างมาคือเพจของ Jessada Denduangboripant หรือการคุยแบบส่วนตัวที่ต่างฝ่ายต่างรู้จักกัน เปิดใจรับฟัง และไม่มี ความขัดแย้งก่อกันมาก่อน

(2) ไม่ทำความเข้าใจ

ผู้ติดตามเพจไม่มุ่งความสนใจไปยังข้อมูลที่ก่อผลลบกับความรู้สึก แม้ว่าจะได้อ่านหรือฟัง ก็ไม่ติดตามสิ่งที่ได้อ่านและฟัง เช่น เมต ซึ่งมักเข้าไปในเพจที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกับตนเพื่อจับผิด เช่น หากเข้าเพจ Somsak Jeamteerasakul ก็จะดูข้อมูลเพียงผ่าน ๆ ไม่อ่านโดยละเอียด เมื่อเจอ

ข้อมูลที่ไม่ตรงใจก็จะไม่อ่านต่อ ตัดทิ้ง เพราะคิดมาก่อนแล้วว่าไม่ใช่ความจริง เป็นกลุ่มคนที่ชอบคิดไปเอง แต่งเรื่อง ไม่มีแหล่งข่าว ไม่ใช่แนวทางวิชาการ จึงไม่นำมาคิดวิเคราะห์ต่อ

นอกจากนี้ การไม่ทำความเข้าใจยังเป็นทางออกเมื่อผู้มีความคิดทางการเมืองเผชิญกับคนอื่นที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน คือ หากต้องพูดกับเพื่อนที่คิดต่างกัน ก็จะรับฟังแต่ไม่ทำความเข้าใจ เช่นคุณราช มีเพื่อนในที่ทำงานเป็นคนเสื้อแดง มักแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมือง และยังมีเพื่อนส่งข้อความมาทางโทรศัพท์ คุณราชได้แต่รับฟัง แล้วจบไปโดยไม่โกรธ ยังเป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม และคุณทวี ต้องรับฟังเพื่อนเสื้อแดงในที่ทำงาน แล้วเออออไปตาม ไม่แสดงความคิดเห็นของตัวเองออกมา เพราะเกรงว่าจะกระทบต่อหน้าที่การงาน แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนความคิดของตัวเอง การแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์จึงเป็นทางออกเดียวที่คุณทวีจะได้พูดในสิ่งที่ตัวเองเชื่อ เพราะคิดว่าโลกออนไลน์เสียงก้นน้อยกว่า ไม่มีทางที่ภัยจะไปถึงตัวได้

(3) เลือกรับเพื่อหาข้อโต้แย้ง

การเลือกรับเพื่อหาข้อโต้แย้ง หมายถึง ผู้ติดตามเพจไม่หลีกเลี่ยงทางกายภาพต่อข้อมูลที่ไม่ตรงกับทัศนคติของตน แต่เลือกรับข้อมูลลักษณะนี้เพื่อนำไปหาข้อโต้แย้งว่าข้อมูลนั้นบกพร่องหรือผิดข้อเท็จจริง แม้ว่าอาจจะละเลยข้อมูลบางอย่างหรือหลายอย่างไป เช่น คุณคาร์ ติดตามเพจอย่างหลากหลาย ทั้งเพจแบบเหลืองและแดง สนใจประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายเอามาโจมตีกัน รอนาคีย์ เวิร์ดจากทั้งสองฝ่าย เช่น ประส. เรือดำน้ำ งบประมาณ จำนำข้าว ประกันราคาข้าว จีที 200 โรงพักร้าง ฯลฯ ไปหาข้อมูลความจริงต่อ แล้วนำความจริงนั้นไปเผยแพร่แสดงความคิดเห็นตามที่ต่าง ๆ ที่มีผู้อื่นเผยแพร่ข้อมูลเท็จเอาไว้ การสัมภาษณ์พบว่าคุณคาร์ได้อ่านเฉพาะโพสต์ที่ถูกอัลกอริทึมป้อนเข้าสู่นิวส์ฟีด ไม่ได้ตามอ่านแต่ละเพจอย่างต่อเนื่อง

(4) เลือกรับเพื่อจับผิด

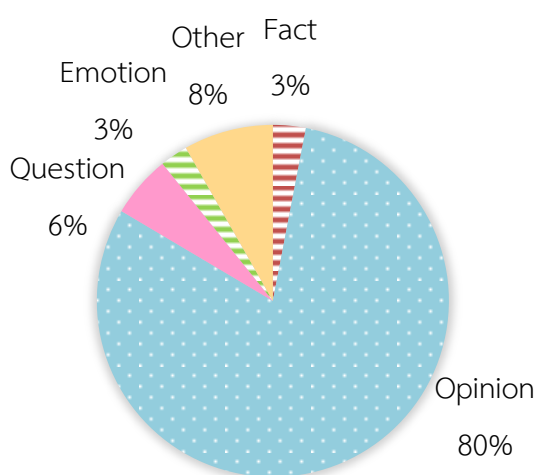
การเลือกรับเพื่อจับผิด หมายถึง ผู้ติดตามเพจไม่หลีกเลี่ยงทางกายภาพต่อข้อมูลที่ไม่ตรงกับทัศนคติของตัวเอง กลับตั้งใจค้นข้อมูลเหล่านั้นเพื่อจับผิด ไล่ล่าหรือโจมตีผู้เผยแพร่ การเลือกรับนี้อาจนำมาสู่การขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคลและการล่าแม่มด ลักษณะการเลือกรับนี้พบได้น้อยจากการสัมภาษณ์ คือ เมต ระบุว่าการติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินของเขาเริ่มขึ้นช่วงการประชุมของกลุ่ม กปปส. เพื่อช่วยแอดมินเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินต่อสู้กับพวกล้มเจ้า เขามักเข้าไปในเพจฝ่ายตรงข้าม เพื่อไปดู “ความคิดล้มเจ้า” หากพบว่าใครแสดงความคิดเห็นที่เขาคิดว่าหมิ่นสถาบันกษัตริย์ เขาจะบันทึกภาพหน้าจอส่งให้ตำรวจและส่งแอดมินเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน เขาเรียกการกระทำเช่นนี้ว่าเป็นการ “เจาะ” ฝ่ายตรงข้าม เพื่อการนี้เมตได้สร้างบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัวที่ไม่แสดงตัวตนที่แท้จริง (ที่เรียกกันว่าเฟซบุ๊กอวตาร หรือบัญชีอวตาร) ขึ้นมานับสิบบัญชี เพื่อนำไปใช้ต่อสู้โต้เถียงกับ

คนอื่น เขาเคยโต้เถียงกับโรส ฉัตรวดี ผู้ถูกกล่าวหาเผยแพร่คลิปหมิ่นประมาทกษัตริย์ไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยขุดคุ้ยข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับครอบครัวของโรสมาโจมตี และยังเคยสู้รบกับเพจล้มเจ้า ด้วยวิธีการรายงานผิดมาตรฐานชุมชน (Report) 2 ครั้ง แต่ปัจจุบันเลิกทำแล้ว เนื่องจากเพจเหล่านี้มีเพิ่มขึ้นทุกวัน ไม่หมดไปเสียที

4.1.4 องค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อนในการแสดงความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ

4.1.4.1 ภาพรวมวิธีการสื่อสารเนื้อหาสาระ และการใช้แหล่งข้อมูลอ้างอิงในการสื่อสารทั้งสองประเด็น

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ในประเด็นที่ศึกษา ผู้ติดตามเพจทุกเพจแสดงความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติและแสดงความคิดเห็น มากกว่าให้ข้อเท็จจริงและตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบจริง (ไม่ใช่คำถามเชิงวาทศิลป์หรือประชดประชัน) โดยจากการแสดงความคิดเห็น (comment) ทั้งหมด 7,865 ครั้ง เป็น opinion มากถึง 6,310 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 80 ของความคิดเห็นทั้งหมด แต่เป็นข้อเท็จจริง 263 ครั้ง คิดเห็นร้อยละ 3 และเป็นคำถาม 447 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6 สรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปภาพ 4.15 แผนภูมิแสดงปริมาณการสื่อสารความคิดเห็น (Comment)

ในแง่การใช้แหล่งข้อมูลประกอบความคิดเห็น พบว่าผู้ติดตามเพจใช้ข้อมูลประกอบการแสดงความคิดเห็นเพียง 462 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.87 ของความคิดเห็นทั้งหมด

4.1.4.2 การสื่อสารประเด็นการจัดการคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบัน กษัตริย์

จากตารางลำดับเหตุการณ์ โพสต์ที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์ มีประเด็นดังตาราง 4.5 และ
ปรากฏดังภาพต่อไปนี้

ตาราง 4.5 สรุปประเด็นที่เลือกมาวิเคราะห์
ประเด็นการจัดการผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

เพจ	วันที่โพสต์	ประเด็น
องค์กร เก็บขยะ แผ่นดิน	16 ต.ค. 59	1. สาวเสื่อเทาโพสต์หมิ่น (เกาะสมุย) ถูกจับได้
	18 ต.ค. 59	2. กฎหมายมาตรา 112 ช่วยให้หนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) คอมเมนต์ หมิ่น รอดตาย
	01 พ.ย. 59	3. หนุ่มค้ายาบ้าและโพสต์หมิ่นถูกตำรวจจับ
ขบวนการ เสรีไทย ฯ	19 ต.ค. 59	4. วาสนา นาน่วม และ Voice TV ปล่อยข่าวเท็จเลื่อนร้องเพลง ถวายในหลวง
Jod 8riew	18 ต.ค. 59	5. หญิงพุดดำเจ้าบนรถเมล์ถูกตบหน้า
ดงผู้ดี v.2	15 ต.ค. 59	6. คอมเมนต์ “ฆ่ามันถวายพ่อหลวง” บน live สด ฟุ้งชนบुक ร้านโรตี่ (พังงา) ของทหารเรือโพสต์หมิ่น
	16 ต.ค. 59	7. สาวเสื่อเทา (สมุย) โพสต์หมิ่น ไม่ควรต้องขอขมาพระบรม ฉายาลักษณ์ต่อหน้าฝูงชน
	18 ต.ค. 59	8. หนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) คอมเมนต์หมิ่น ถูกฉีกขณะกราบขอ ขมาพระบรมฉายาลักษณ์
ไข่แมว	15 ต.ค. 59	9. ฟุ้งชนบुकร้านน้ำเต้าหู้ หนุ่มโพสต์หมิ่น (ภูเก็ต)
	18 ต.ค. 59	10. โดเรมอนเห็นหนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) คอมเมนต์หมิ่น ถูกฉีก ขณะกราบพระบรมฉายาลักษณ์

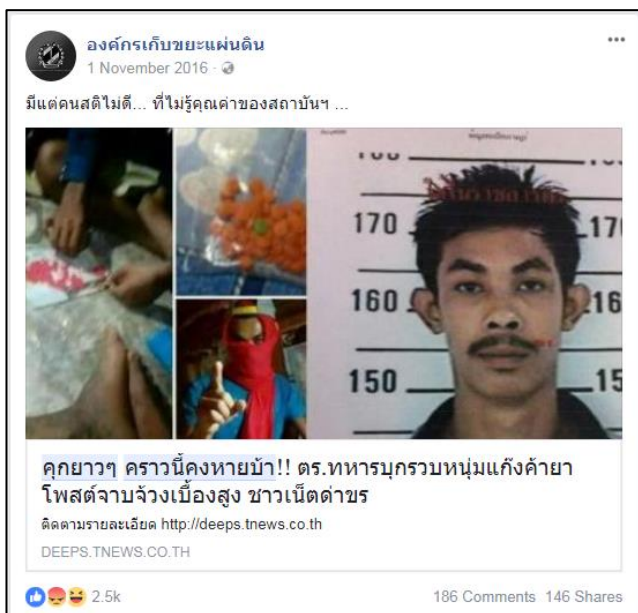
แอดมินโพสต์ภาพผู้ถูกกล่าวหา 3 ภาพ ประกอบด้วยภาพผู้ถูกกล่าวหากราบขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ ผู้ถูกกล่าวหายื่นหน้าให้กล้องและผู้ถูกกล่าวหายืนอยู่กับตำรวจ เป็นเหตุการณ์ที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกตำรวจควบคุมตัวแล้ว พร้อมมีข้อความสรุปได้ว่าประชาชนช่วยกันแจ้งเบาะแสทำให้ตำรวจสามารถจับตัวผู้ถูกกล่าวหาได้ หากไม่มีตำรวจผู้ถูกกล่าวหาอาจถูกผู้จงรักภักดีทำร้ายขอให้ตำรวจดำเนินคดีถึงที่สุด

รูปภาพ 4.16 โพสต์ 1 สาวเสื่อเทาโพสต์หมิ่น (เกาะสมุย) ถูกจับได้

แอดมินแชร์โพสต์ของผู้อื่น ประกอบด้วยภาพวิดีโอ ภาพนิ่ง และข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและเหตุการณ์ที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกทำร้ายร่างกาย แอดมินเขียนข้อความประกอบว่า “ถ้าคนเลขห้าผิดแล้วไม่มีกฎหมาย 112 ก็อาจจะเกิดเหตุรุนแรงกว่านี้ได้...ขอบคุณที่ทำตามกฎหมาย”

รูปภาพ 4.17 โพสต์ 2 กฎหมาย 112 ช่วยให้หนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) รอดตาย

แอดมินแชร์ลิงก์ข่าวพาดหัวว่าตำรวจ และทหารจับกุมแก๊งค์ค่ายาเสพติดที่ โปสตัดหมิ่นเบื้องสูงด้วย ลิงก์ดังกล่าว ปรากฏภาพใบหน้าผู้ถูกกล่าวหา และ ภาพที่ถูกกล่าวหาเป็นการโปสตัดขายยา เสพติดและหมิ่นเบื้องสูง โดยแอดมิน เขียนข้อความประกอบว่า “มีแต่คนสติ ไม่ดี... ที่ไม่รู้คุณค่าของสถาบัน”

รูปภาพ 4.18 โปสตัด 3 หนุ่มค่ายาบ้า และโปสตัดหมิ่นถูกตำรวจจับ

แอดมินโปสตัดที่แคปเจอร์มา พร้อมลิงก์แหล่งข้อมูล 2 แหล่ง พร้อมเขียนข้อความระบุว่า แหล่งข้อมูลนี้ปล่อยข่าวเลื่อน ร้องเพลงถวายในหลวง ซึ่งใน ความจริงไม่มีการเลื่อน

รูปภาพ 4.19 โปสตัด 4 วาสนา และ Voice TV ปล่อยข่าวเท็จ เลื่อนร้องเพลงถวายในหลวง

แอดมินโพสต์การ์ตูนที่วาดด้วยตัวเอง เป็นภาพผู้หญิงสวมสร้อยไข่มุก ถูกผู้หญิงชุดดำตบใบหน้า มีตำรวจยืนเป็นฉากหลัง พร้อมข้อความประกอบ สื่อความหมายว่าการใช้ความรุนแรงไม่ใช่วิธีแสดงความจงรักภักดี

รูปภาพ 4.20 โพสต์ 5 หญิงพุดตาเจ้าบนรถเมล์ถูกตบหน้า

แอดมินโพสต์ภาพที่แคปเจอร์มาจากการถ่ายทอดสดไม่ระบุแหล่งข้อมูล ในภาพมีสัญลักษณ์ชอบและถูกใจการถ่ายทอดสด และมีผู้ใช้แสดงความคิดเห็น แอดมินแต่งภาพโดยวางเน้นความเห็นของผู้ใช้ที่ระบุว่า “ซำมันถวายเป็นพ้อหลวง” และแอดมินเขียนข้อความประกอบภาพว่า “ขณะนี้กำลังมีการล่าแม่มดที่พังงา..และนี่คือหนึ่งในคนที่มันด์”

รูปภาพ 4.21 โพสต์ 6 คอมเมนต์ “ซำมันถวายเป็นพ้อหลวง” บน live บุกร้านโรตตี้

ดงผู้ดี V.2
16 October 2016 · 🌐

เจ้าหน้าที่ตอมมาหน่อยครับ ว่าการกระทำต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยการให้ ออกมาขอขมา พระฉายาลักษณ์ต่อหน้าประชาชนที่มาโห่ร้อง ต่าทอ สบปั้ง เสมือนค่านันได้ ทำความผิดร้ายแรง มันสมควรแล้วหรือ???

##เธอคนนี้ทำผิดอะไร
##เธอคนนี้หมิ่นว่าอะไร

แล้วทำไม ถึงต้องนำผู้ต้องหาออกมาประจานต่อหน้าสาธารณชนแบบนี้ เค้าทำผิดชั่วร้ายแรงอะไรมากหรือไร แล้วเจ้าหน้าที่ใช้สิทธิ์อะไรถึงทำแบบนี้ ถ้าเธอคนนี้ถูกรุมประชาทัณฑ์ขึ้นมามันคุ้มกันแล้วใช่ไหม
ถ้าเจ้าหน้าที่ มีอำนาจขนาดนั้นแต่ไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ได้ ต่อไปบ้านเมืองเราจะเป็นอย่างไร

ถ้าสุดท้ายเธอไม่ได้ทำผิดจริงละ ใครจะรับผิดชอบ
แล้วการกระทำกันแบบนี้ มันไม่ละเมิดสิทธิ์ผู้ต้องหาหรืออย่างไร

#อนาคตประเทศไทย
#วงล้อประวัติศาสตร์กำลังหมุนกลับมา

เหมาะสมหรือไม่

WTC ภูเก็ต

ส่งคนทั่วไป

นายกฯสั่งห้ามนำผู้ต้องหาแถลง

ข่าว ชีละเมตสิทธิ

03 กันยายน 2559 เวลา 14:57 น. | ไลก์ 25,491

[f](#) [t](#) [g+](#) [m](#)

รองปลัด ยธ. เผย นายกรัฐมนตรี สั่งไม่ให้นำผู้ต้องหาแถลงข่าว ชีละเมตสิทธิมนุษยชน

👍 Like 💬 Comment ➦ Share

👍 😂 😭 1.1k Top comments ▾

61 shares 131 comments

รูปภาพ 4.22 โพสต์ 7 สาวเสื่อเทา (สมุย) ไม่ควรต้องขอขมาฯ ต่อหน้าฝูงชน

แอดมินโพสต์ภาพกราฟิกที่แต่งขึ้นเอง โดยนำภาพข่าวมาประกอบ 2 ข่าว คือข่าว ณ ช่วงเวลาเกิดเหตุ ที่ผู้ต้องหาถูกเจ้าหน้าที่นำตัวมากราบพระบรมฉายาลักษณ์ และข่าวเก่าที่พาดหัวว่านายกสั่งห้ามผู้ต้องหาแถลงข่าวเพราะเป็นการละเมิดสิทธิ แอดมินเขียนข้อความและข้อความแฮชแท็กประกอบสรุปได้ว่าการนำตัวผู้ถูกกล่าวหามากราบพระบรมฉายาลักษณ์นั้นไม่ถูกต้อง เป็นการละเมิดสิทธิ

แอดมินโพสต์ภาพผู้ถูกกล่าวหาถูกทำร้ายร่างกาย ต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พร้อมเขียนข้อความประกอบว่า “ล่าสุดที่อมตะนคร”

รูปภาพ 4.23 โพสต์ 8 หนุ่มโรงงานถูกก๊อปปี้

แอดมินโพสต์การ์ตูนที่วาดเอง เป็นการ์ตูน 4 ช่อง ตีความได้ว่า ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผู้เพิกเฉยได้ดูการล่าแม่มด หรือปิดล้อมบ้านของผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันกษัตริย์

รูปภาพ 4.24 โพสต์ 9 ผุงชนบุกร้านน้ำเต้าหู้ หนุ่มโพสต์หมิ่น (ภูเก็ต)

รูปภาพ 4.25 โพสต์ 10 โดเรมอนเห็นหนุ่มโรงงาน (ชลบุรี) ถูกถีบ

แอดมินโพสต์การ์ตูนที่วาดเอง เป็นการ์ตูน 4 ช่อง ตีความได้ว่าการทำร้ายคนไม่จงรักภักดีต่อสถาบัน กษัตริย์และคนเพิกเฉยไม่สนใจผู้ถูกทำร้ายนั้นมีอยู่ทุกยุคสมัยในสังคมไทย สังเกตจากการมีตัวการ์ตูน

โดเรมอนซึ่งย้อนเวลาได้กำลังมองชายคนหนึ่งที่มีใบหน้าคล้าย พล.อ.ไพบุลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้ตอบคำถามผู้สื่อข่าว ถึงกรณีประชาชนปิดล้อมบ้านของผู้ถูกกล่าวหา ว่า “ไม่มีอะไรดีกว่ามาตรการทางสังคม”

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจทำหน้าที่สนับสนุน 2 อุดมการณ์ที่แตกต่างและอาจขัดแย้งกัน คือ วาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของบุคคล การเก็บข้อมูลความเห็นสามารถสรุปประเด็นความเห็นที่สนับสนุนค้ำยันแต่ละวาทกรรม สรุปได้ดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	สิทธิเสรีภาพของประชาชน
ความคิดต่อบุคคล / กลุ่มบุคคล		
ลักษณะทางกายภาพ	- ผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ หน้าตาอัปลักษณ์	-
ระดับสติปัญญา	- ผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ เป็นคนโง่ เชื่อง่าย ฝืนกระแสสังคม	-
เปรียบเทียบกับสิ่งที่ไม่ใช่	- ผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ เป็นสัตว์นรก สัตว์ ชยะ	- คนที่ทำร้ายคนคิดต่างเป็นขอมบี๊ สัตว์เดรัจฉาน สลิม
คน	- ผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ เป็นคนเลวทราม	
ลักษณะนิสัย / พฤติกรรม	- ผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ (เช่น แอดมินเพจผู้ดี v.2) ปลุกปั่นให้คนเกลียดซึ่งคนที่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ - ผู้ทำร้ายคนคิดต่างใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ไม่เคารพกฎหมาย	-
ความคิดต่อบริบท		
กล่าวถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์	- สถานการณ์หมิ่นสถาบันไม่สงบ มีคนจوابจ้วงไม่หยุด - เป็นการวางแผนสร้างสถานการณ์ของกลุ่มคน / กลุ่มนายทุน / กลุ่มการเมืองที่ต้องการทำลายชาติและสถาบันกษัตริย์ - เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการปราบปราม - สถานการณ์นี้ถูกต่างชาติจับตามอง - การกล่าวหมิ่นไม่จริงจัง เป็นการเกรง	- เป็นการกล่าวหมิ่น เหมือนยุคกลางของยุโรป - เหมือนเหตุการณ์ 6 ตุลา, 14 ตุลา - สถานการณ์เป็นขึ้นที่นำอภัยแก่สายตาคนต่างชาติ - คนกล่าวหมิ่นคดลึงเหมือน ISIS ฆ่าคนได้เพื่อพระเจ้า - ประเทศไทยเป็นสังคมจารีต ไม่ใช่สังคมที่มีเสรีภาพ - ศาลเดี่ยวเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ดีของไทย

ตาราง 4.6 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนภาพรวมจรรยาบรรณนักจิตต่อสถาบันวิชาชีพและภาพรวมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ต่อ)

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	จรรยาบรรณนักจิตต่อสถาบันวิชาชีพ	สิทธิเสรีภาพของประชาชน
ความคิดต่อค่านิยม / หลักการ / คุณค่า		
เวรกรรม / บาปบุญ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ถูกกล่าวหา มีกรรมติดตัวหนักหนาสาหัส จะต้องชดใช้กรรม - คนดีต้องสำนึกดีต่อสถาบันวิชาชีพ สำคัญบุญคุณแผ่นดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำร้ายผู้อื่นเป็นการสร้างบาปกรรม - การล่าแม่เมเดเป็นการสร้างความแตกแยกให้ประเทศ เอาสถาบันวิชาชีพมาอ้าง เพื่อทำลายผู้อื่น
ความเป็นไทย / ขนบธรรมเนียม / วัฒนธรรม / ขาด / สังคม อันดีงาม / ความรักสามัคคี / ความจงรักภักดี	<ul style="list-style-type: none"> - คนดีต้องทำความดีตามคำสอนของในหลวงรัชกาลที่ 9 ไม่ทำร้ายผู้อื่น - คนไทยทุกคนจงรักภักดีต่อสถาบันวิชาชีพ รักในหลวง แต่แสดงออกต่างกัน - ในหลวงรัชกาลที่ 9 เคยพระราชดำรัสให้วิจารณ์ได้ - คนไทยควรให้อภัยและสามัคคีกัน ไม่ควรทะเลาะกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนควรสามัคคีกันเพื่อประชาชน อย่างแก่กันเองเพื่อใคร
คุณธรรม / จริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ถูกกล่าวหาไม่ควรถูกทำร้าย ควรได้รับความเมตตาสงสาร และได้รับโอกาสแก้ต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเพื่อนมนุษย์ เป็นคนเท่ากัน
มารยาท / กาลเทศะ	<ul style="list-style-type: none"> - ในช่วงเวลาแห่งความสูญเสีย คนไม่รักในหลวงรัชกาลที่ 9 หรือต้องการแสดงออกควรเข้าใจและเห็นใจคนที่กำลังเสียใจ - เป็นมารยาททางสังคมที่จะไม่แสดงการดูหมิ่นในช่วงเวลานี้ 	<ul style="list-style-type: none"> - กาลเทศะถูกใช้เป็นข้ออ้างในการละเมิดสิทธิคนอื่น

ตาราง 4.6 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ต่อ)

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์	สิทธิเสรีภาพของประชาชน
ความคิดต่อค่านิยม / หลักการ / คุณค่า		
หลักประชาธิปไตย / นิติธรรม นิติรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> -ทำร้ายร่างกายจะถูกปรับเป็นเงินจำนวนมาก -การปกป้องสถาบันกษัตริย์ไม่ใช่ความผิด 	<ul style="list-style-type: none"> -ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจะถูกลงและถูกปรับเงินจำนวนมาก -กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ คนจึงทำร้ายร่างกายกันง่ายตาย -กฎหมาย 112 เป็นปัญหาต่อสถาบันกษัตริย์
สิทธิเสรีภาพ	<ul style="list-style-type: none"> -ลบหลู่สิ่งที่ผู้อื่นศรัทธาคือการละเมิดสิทธิผู้อื่น -ทำร้ายร่างกายคนที่ดูหมิ่นพอเป็นสิทธิของลูก -ชุมชนล้อมบ้านผู้ถูกกล่าวหา เป็นการใช้สิทธิตามกฎหมาย -สิทธิใช้ไม่ได้ตอนคนกำลังเกรี้ยวกราด 	<ul style="list-style-type: none"> -เคารพสิทธิของผู้อื่น คือไม่ตอบโต้ทำร้ายใคร -ประชาชนไม่มีสิทธิในการทำร้ายร่างกายผู้อื่น -มนุษย์ต้องมีเสรีภาพในการคิดและแสดงออก -ความรักหรือไม่รักใคร่เป็นเสรีภาพของมนุษย์
แนวทางการจัดการ / แก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> -ใช้กำลังทางกายภาพต่อผู้ถูกกล่าวหา ตั้งแต่เพื่อให้หลบจำ หยุดหมิ่นสถาบันจนถึงแก่วีริต / ให้นักโทษเฝ้าเรือนจำด้วยกันจัดการ -ใช้มาตรการสังคมโดยไม่ใช้กำลังทางกายภาพ ไม่คบหาสมาคมกับผู้ถูกกล่าวหา -ให้เป็นไปตามขั้นตอนและอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย -วางเฉย ให้อภัย อดทนอดกลั้นต่อการขู่ข่มขู่เกลียดชัง 	<ul style="list-style-type: none"> -คนล่าแม่เมด ต้องถูกประจาน ล่าแม่เมดกลับ

โดยประเด็นความคิดเห็นในแต่ละเพลงมีทั้งขัดแย้งและสอดคล้องกัน เพื่อสนับสนุนวาทกรรมที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.7 สรุปทิศทางความคิดเห็นของผู้ติดตามเพลง
ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

ประเด็นความคิดเห็น		รายชื่อเพลง	องค์กร เก็บ ขยะ ฯ	ขบวนการ เสรีไทย เฟซบุ๊ก	jod 8riew	ตง ผู้ดี v.2	ไข่ แมว
ความคิดต่อ บุคคล / กลุ่มบุคคล	ลักษณะทางกายภาพ	✓	✗	✗	✗	✗	✗
	ระดับสติปัญญา	✓	✗	✗	✗	✗	✗
	เปรียบเทียบเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คน	✓	✗	✗	✓	✓	✓
	ลักษณะนิสัย / พฤติกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความคิดต่อ สถานการณ์	นิยามเหตุการณ์	✗	✓	✓	✓	✓	✓
	กล่าวถึงบริบท	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความคิดต่อ ค่านิยม/ หลักการ/ คุณค่า	เวรกรรม / บาปบุญ	✓	✗	✗	✓	✓	✗
	ความเป็นไทย / ขนบธรรมเนียม / วัฒนธรรม ชาติ / สังคมอันดีงาม / ความ รักสามัคคี / ความจงรักภักดี	✓	✗	✓	✓	✓	✓
	คุณธรรม / จริยธรรม	✗	✗	✗	✓	✓	✓
	มารยาท / กาลเทศะ	✗	✗	✗	✓	✓	✓
	หลักประชาธิปไตย / นิติธรรม นิติรัฐ	✗	✗	✓	✓	✓	✓
	สิทธิเสรีภาพ	✗	✗	✓	✓	✓	✓
	แนวทางการจัดการ / แก้ไข	✓	✓	✓	✓	✓	✓

✗ = ไม่ปรากฏ

หมายเหตุ ✓ = ปรากฏโดยไม่มีความเห็นแย้ง

✓ = ปรากฏและมีความเห็นแย้ง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis) พบว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กแลกเปลี่ยนความเห็นกัน โดยมีลักษณะองค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน คือเลือกรับข้อมูลและตอบสนองอย่างลำเอียง สร้างกลุ่มแบ่งขั้วทางความคิด และสื่อสารกันอย่างเป็นภัย เพื่อสนับสนุนแต่ละวาทกรรม ดังนี้

(1) การเลือกรับข้อมูลเพื่อตอบสนองอย่างลำเอียง

จากการรวบรวมข้อมูลเนื้อหาความคิดเห็นพบว่า ผู้ติดตามเพจเลือกรับข้อมูลและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียง โดยตอบสนองสารที่รับเกินจากข้อเท็จจริง ตีความตามอคติส่วนตัว และสร้างภาพเหมารวมขึ้นมา มีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ตอบสนองเกินข้อเท็จจริง

ตอบสนองเกินข้อเท็จจริง หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วแสดงความคิดเห็นเกินไปจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของโพสต์ จากการวิเคราะห์พบผู้ใช้เพจ jod 8 riew เพจดังผู้ดี v.2 และเพจไข่ม้วน ตอบสนองเกินข้อเท็จจริง คือ

- 1) เนื้อหาของโพสต์เล่าประเด็นคนถูกบุกหล่มบ้าน จากการโพสต์เฟซบุ๊กหมิ่นๆ แต่ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นเสมือนว่าคนถูกหล่มบ้านเพราะไม่ใช่เสื้อสีดำ
- 2) เนื้อหาของโพสต์เล่าประเด็นคนถูกทำร้ายร่างกาย จากการคอมเมนต์เฟซบุ๊กหมิ่นๆ แต่ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นเสมือนว่าคนถูกทำร้ายร่างกายเพราะไม่ใช่เสื้อสีดำ
- 3) เนื้อหาของโพสต์ไม่ได้เล่าว่านอกจากฝูงชนล้อมบ้านผู้ถูกกล่าวหาแล้ว มีการทำร้ายร่างกายผู้ถูกกล่าวหา แต่ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นเสมือนว่ามีการทำร้ายร่างกายด้วย

ในความเห็นที่แสดงถึงการตอบสนองเกินข้อเท็จจริง ผู้ติดตามเพจยังแสดงทัศนคติว่าไม่ควรทำร้ายร่างกายผู้อื่น พร้อมให้เหตุผลที่สะท้อนถึงการสนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ ให้ทำตามคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ไม่ใช่ความรุนแรงต่อคนอื่น แม้กับคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ตาม หากพบบุคคลที่ไม่จงรักภักดี ก็ควรยกให้เป็นหน้าที่ของกฎหมาย หรือ ไม่คบหา ไม่จ้างงาน หรือ ให้อภัยบุคคลนั้น

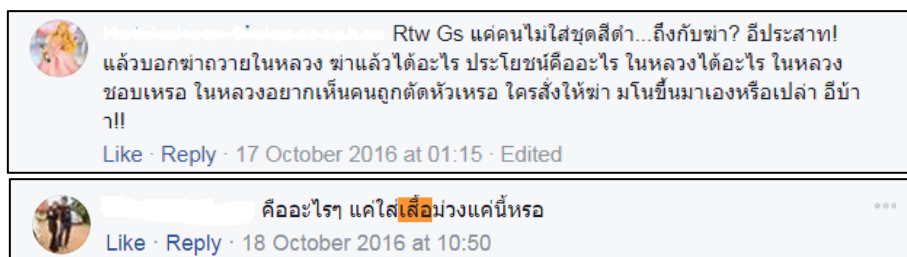
ตัวอย่าง 1) เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นการไล่ล่าคนไม่ใช่เสื้อสีดำ

ความคิดเห็นจากเพจดังผู้ดี v.2 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้าใจว่าการที่บุคคลไม่สวมเสื้อสีดำในช่วงไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นสาเหตุของการไล่ล่าทำร้ายร่างกาย

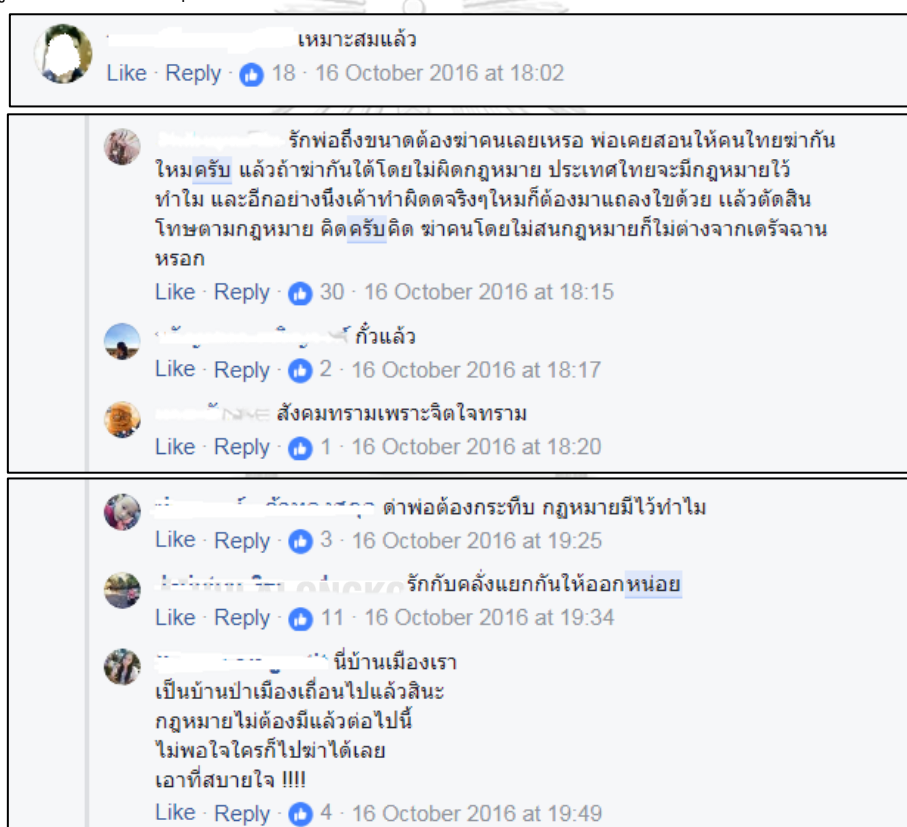
ถ้าพระองค์ท่านรู้ว่าเราทะเลาะกันเพราะเรื่องแค่นี้ท่านคงเสียใจเพราะพระองค์คงไม่อยากให้คนไทยแบ่งแยกกันความเสียใจคงไม่ได้แสดงออกมาทางการใส่เสื้อหรือคะเพียงแต่คนบางคนทำได้บางคนทำไม่ได้ด้วยเหตุผลส่วนตัวขอให้คนไทยทุกคนรักกันสามัคคีกันเพื่อทำให้ท่านหมดห่วงจะดีกว่ามาตั้งแง่กันคะ

Like · Reply · 16 October 2016 at 13:28

ตัวอย่าง 2) ในเหตุการณ์ปิดล้อมบ้านมีการฆ่าฟันทำร้ายร่างกาย

ความคิดเห็นจากเพจดังผู้ดี v.2 โพสต์ สาวเสื้อเทา (สมุย) *ไม่*ควรต้องขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ต่อหน้าฝูงชน มีผู้ติดตามคนหนึ่งตอบว่าเหมาะสม โดยไม่ได้ให้เหตุผล ทำให้ผู้ติดตามคนอื่น ๆ รวมทั้งแอดมินถามกลับว่า เหมาะสมเพราะอะไร แทนที่จะถามว่า อะไรที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่า ผู้ติดตามคนอื่นสรุปไปแล้วว่าเรื่องอะไร จึงแสดงความคิดเห็นโต้แย้งไปไกลกว่าเดิม

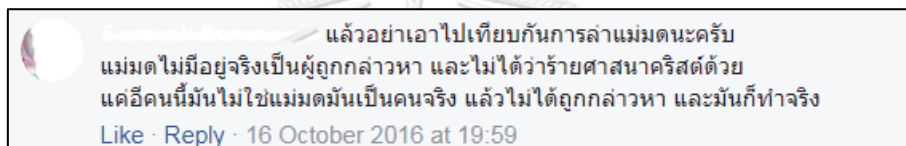
(1.2) ติความตามอคติส่วนตัว

การติความตามอคติส่วนตัว หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วแสดงความคิดเห็นตามความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมของคนตนเอง อาจเป็นความเชื่อทางศาสนา ความคิดทางการเมือง หรือการนิยามความหมายหลักการต่าง ๆ แม้จะไม่ตรงตามหลักวิชาการ หรือไม่มีความสมเหตุสมผลก็ตาม

จากการวิเคราะห์พบผู้ใช้เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน การแสดงความคิดเห็นบนโพสต์ที่ไม่ได้นำเสนอเรื่องการล่าแม่มด แต่ได้นิยามความหมายคำว่าล่าแม่มดตามความเชื่อของตนเอง เพื่อตอบโต้กับคำว่า “ล่าแม่มด” ของวาทกรรมสิทธิเสรีภาพที่แพร่หลายอยู่สื่อสังคมออนไลน์ในเวลานั้น นอกจากนี้ยังนำความคิดเรื่องบุญกรรมมาเป็นตัวช่วยในการตีความว่าผู้ (ที่ถูกกล่าวหา) จากจังหวัดสถาบันกษัตริย์เป็นคนมีกรรม ไม่มีชีวิตที่ดี ไม่มีความสุข อันเป็นการสนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

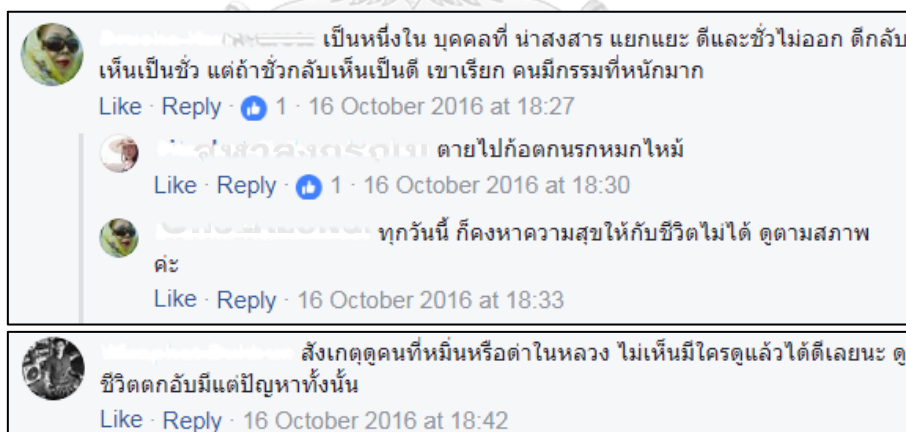
ตัวอย่าง 1) “ล่าแม่มด” หมายถึง การพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินต่อโพสต์สาวเสื้อเทากราบขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ (เกาะสมุย) ว่าการกดดันให้ขอมาต่อหน้าสาธารณชนไม่ใช่การล่าแม่มด เป็นการตีความเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การกระทำที่ผิดในการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

ตัวอย่าง 2) ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความผิด ไม่มีชีวิตที่ดี ไม่มีมีความสุข

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน ตัดสินผู้มีพฤติกรรมหมิ่นฯ ว่าเป็นผู้มีบาปกรรม เป็นการตีความโยงกับความเชื่อเรื่องกรรมที่ตนเองมีอยู่

(1.3) สร้างภาพเหมารวม

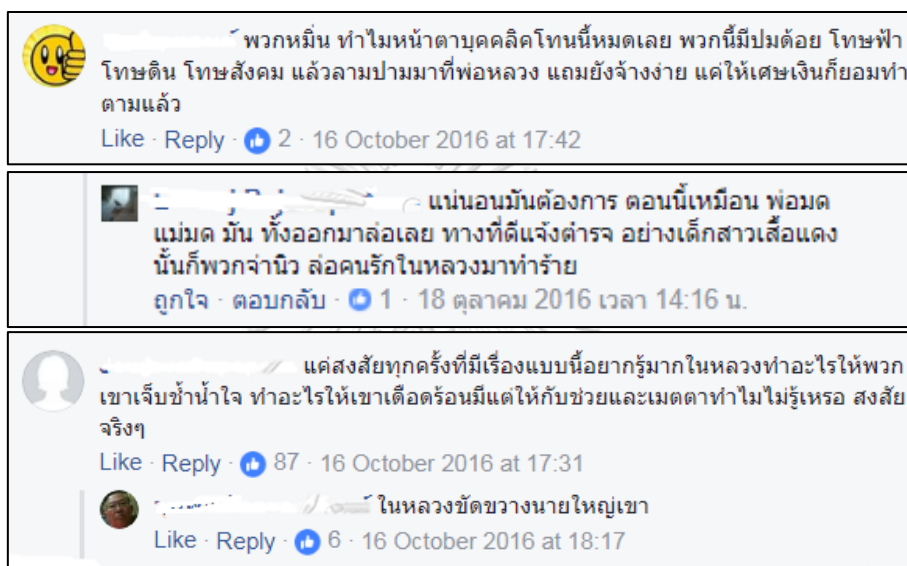
การสร้างภาพเหมารวม หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วแสดงความคิดเห็นที่แสดงถึงการสร้างภาพเหมารวมต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันและผู้ที่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ถูกกล่าวหา ว่าเป็นกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม คือ

- 1) ผู้ติดตามเพจที่สนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ สร้างภาพเหมารวมว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งมีนายทุนให้การสนับสนุนมาล้มล้างสถาบัน

2) ผู้ติดตามเพจที่สนับสนุนวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของบุคคล สร้างภาพเหมารวมว่าคนที่มีความคิดโล่งๆ ทำร้ายผู้อื่นเป็นกลุ่มเสื้อเหลืองหรือกลุ่ม กปปส.

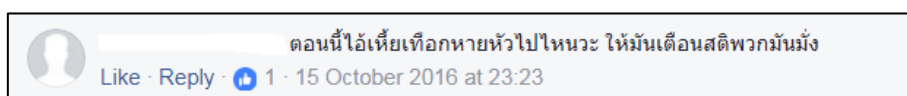
ตัวอย่าง 1) คนผิดคือคือฝ่ายเสื้อแดง ฝ่ายนายทุนล้มเจ้า

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน และผู้ติดตามเพจ jod 8riew แสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาถูกว่าจ้างมา เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการวางแผนทำลายประเทศไทย มีกลุ่มก้อนของผู้ไม่หวังดีต่อชาติบ้านเมือง คนคิดต่างจึงเป็นผู้ที่จ้องทำลายประเทศ

ตัวอย่าง 2) คนผิดคือคือฝ่ายเสื้อเหลือง หรือ กปปส.

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจจากโพสต์ คอมเมนต์ “ฆ่ามันถวายพ่อหลวง” บน live สด ฝูงชนบุกร้านโรตตี ทหารโพสต์หมิ่น (พังกา) เลือกเชื่อและสร้างภาพเหมารวมว่าคนที่แสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำ ฆ่ามันถวายพ่อหลวง เป็นคนที่มีแนวคิดทางการเมืองแบบ กปปส.

(2) การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วทางความคิด

ผู้ติดตามเพจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว ตอกย้ำวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผ่านการร่วมกันสร้างอคติต่อผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันฯ ให้ข้อมูลและความคิดเห็นโน้มน้าวกันและกันว่าการนำตัวผู้ถูกกล่าวหา มาขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ต่อหน้าฝูงชนเป็นสิ่งที่เหมาะสม และยังโจมตีความเห็นต่างของคนที่คิดภายใต้อุดมการณ์ต่างกันและคนที่คิดภายใต้อุดมการณ์เดียวกันด้วย มีรายละเอียดดังนี้

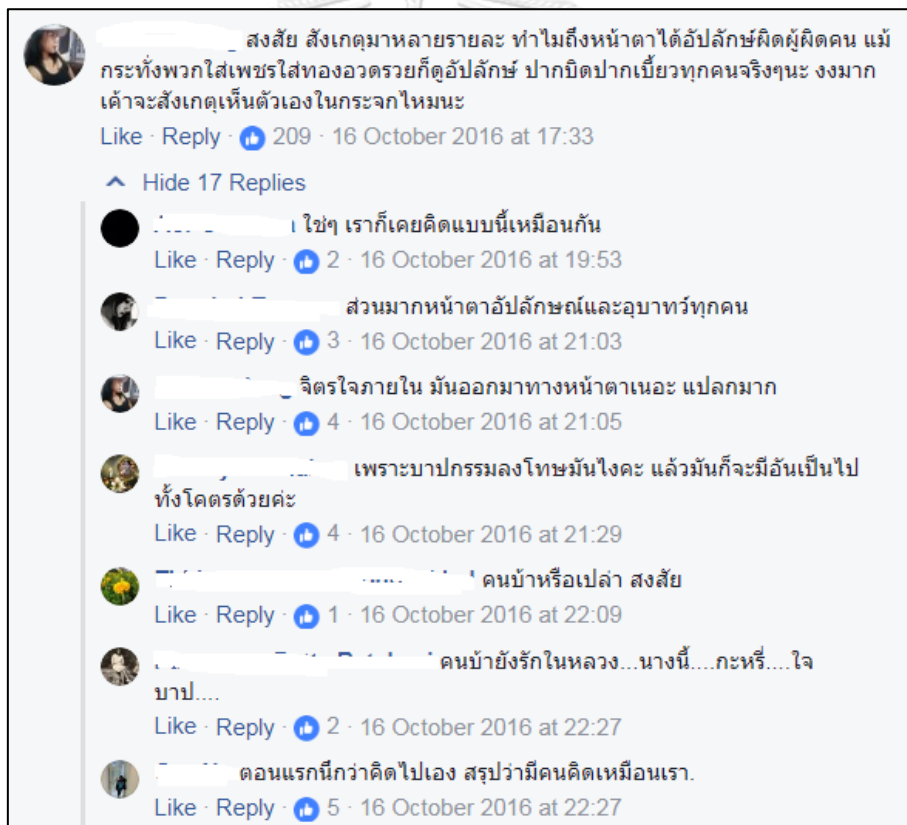
(2.1) ร่วมกันสร้างอคติต่อผู้อื่น

การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วโดยรวมกันสร้างอคติต่อผู้อื่น หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อบุคคลโดยปราศจากหลักฐานหรือเหตุผล

จากการวิเคราะห์พบผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินร่วมกันสร้างอคติ โจมตีรูปลักษณะภายนอกของผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบัน โดยไม่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและประเด็นที่ถกเถียงกัน การร่วมโจมตีนี้สะท้อนถึงการสนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวอย่าง 1) คนหมิ่นสถาบันฯ มักจะหน้าตาไม่ดี

ความคิดเห็นผู้ติดตามองค์กรเก็บขยะแผ่นดินร่วมกันโจมตีรูปลักษณะของสาวเสื่อเทาจากโพสต์สาวเสื่อเทาราบขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ และยังเหมารวมถึงคนอื่น ๆ ที่มองว่ามีพฤติกรรมในทำนองเดียวกัน

ไซค์ะ พวกนี้ถูกสแปดะ
Like · Reply · 2 · 17 October 2016 at 07:25

เข้าข่ายลักษณะของบุรุษโทษ 18 ประการ #ในหนังสือพระ
เวสสันดร# ผู้ใดมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามร่างกายนี้ เขาว่ากันว่าผู้นั้นเป็น
คนที่อัปปริยชั่วช้าสามานย์เลยก็ว่าได้
Like · Reply · 10 · 17 October 2016 at 09:42 · Edited

ไอ้พวกนี้หน้าตาจะดูแปลกๆและถ้าได้ยินมันพูดจะรู้ทันที
เลยว่าเป็นโรคจิตเพี้ยนๆ
Like · Reply · 17 October 2016 at 22:17

ไม่ต้องแปลกใจนะคะ ว่าทำไมพวกหมื่นเจ้า ถึงมีเบ้าหน้าทรง
เดียวกัน คือ อัปลักษณะเหมือนไม่ใช่มนุษย์ เพราะกรรมเก่าที่เป็นสัตว์นรกมาเกิด และไม่รู้จัก
สร้างบุญใหม่ แถมยังจิตใจมืดบอด หน้าอัปลักษณะยิ่งทำให้เกิดปมต่อวัยเด็ก โหย
หาความเด่นดัง และทำดีไม่ได้ เพราะกรรมมันหนัก เลยทำชั่วง่ายกว่า เลยเห็นคนจัญไร
หมื่นเจ้าหลายๆคน ที่เบ้าหน้าทรงนี้ และเบ้านี้สยแบบนี้
Like · Reply · 16 · 16 October 2016 at 23:23 · Edited

สงสัยอยู่ว่าทำไมหน้าตามันบล็อกเดียวกันหมด
Like · Reply · 16 October 2016 at 20:16

จริงคะ พวกนี้คือสัตว์นรกหนีมาเกิด
Like · Reply · 16 October 2016 at 23:34

(2.2) ให้ข้อมูลโน้มน้าวหรือตอกย้ำความเชื่อแก่กันและกัน

สร้างกลุ่มแบ่งขั้วด้วยการให้ข้อมูลโน้มน้าวกันหรือตอกย้ำความเชื่อแก่กันและกัน หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลที่มีลักษณะโน้มน้าวใจกันภายในกลุ่ม ให้มุมมองความคิดเคลื่อนไปในทิศทางที่เอนเอียงอยู่แล้ว

การวิเคราะห์พบว่า ได้โพสต์ *สาวเสื่อเทา (สมัย) ไม่ควรต้องขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ต่อหน้าฝูงชน* ในเพจดังผู้ดี v.2 มีการสร้างกลุ่มแบ่งขั้วความเห็นภายในเพจ เพื่อสนับสนุนวาทกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของบุคคล แสดงให้เห็นว่าแม้ผู้ติดตามเพจมีความคิดต่างกัน ได้พูดคุยในพื้นที่เดียวกัน แต่ก็ไม่แลกเปลี่ยนหรือรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม

ตัวอย่าง 1) ผู้ถูกกล่าวหาขอขมาต่อหน้าฝูงชน

ผู้ติดตามเพจดังผู้ดีและแอดมินซึ่งไม่เห็นด้วยกับการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาขอขมาต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์แสดงความคิดเห็นเชิงประชดขันต่อผู้ติดตามเพจที่เห็นด้วยกับการขอขมา ว่าคุ้มคลัง ไม่มีสติ

 ดงผู้ดี V.2 จนปานนี้ ก็ยังมีคนดิ่งสติไม่ทัน
 งั้นเราสามารถแรงศยกลเล็กกฎหมายกันคะ เราจะเอาศาลเดียวกัน
 จับมันมาประจานแม่งทุกคดี 55555

Like · Reply · 18 · 17 October 2016 at 12:06 · Edited

 ใช้กับคนกลุ่มใหญ่สาบายน้อยครับ
 Like · Reply · 17 October 2016 at 12:15

 ดงผู้ดี V.2 คะ เราเข้าใจคนกำลังคลุ้มคลั่ง
 Like · Reply · 2 · 17 October 2016 at 12:20

ในขณะที่กลุ่มผู้เห็นด้วยกับการนำตัวผู้ถูกกล่าวหา มาขอขมา ใช้ข้อมูลโน้มน้าวกันว่า การขมามีความจำเป็น ไม่ใช่เรื่องแปลก และตั้งคำถามกลับไปว่า แอดมินไม่จำเป็นต้องนำเสนอประเด็นนี้ แต่เลือกนำเสนอเพราะมีจุดประสงค์ซ่อนเร้น

 ผมว่าแอดมินก่อนจะโพสจะรีบไปรวบรวมข้อมูล. ข้อเท็จจริงก่อน. คือถ้า
 ไม่รู้จะรีบเลยปิดเพจเถอะครับ

Like · Reply · 15 · 16 October 2016 at 21:51

 ถูกต้องที่สุดครับ **ขยงให้มองอีกฝ่ายในแง่ลบ**
 ขนานนี้พวกเขายังไม่เข้าใจอีกว่าสิ่งที่พวกเขาทำมันศูนย์เปล่า ภาพจะเป็นสื่อให้
 พวกเขาเรียนรู้ได้ว่าสิ่งที่พวกเขาทำมันล้มเหลวไม่เป็นท่า คนเขารักพอหลวงทั้ง
 ประเทศมีแต่พวกเหี้ยมโหดนี่แหละคอยสร้างความรำคาญ(อีกไม่นานพวกนี้ก็จะ
 หหมดไปเพราะต่อไปนี้มียาฆ่าเหี้ยมหมดติดจรวดแล้ว)

Like · Reply · 1 · 16 October 2016 at 23:08

 เหนด้วยคะ
 Like · Reply · 1 · 16 October 2016 at 23:25

 เห็นด้วย
 Like · Reply · 1 · 17 October 2016 at 09:22

ส่วนตัวผมคิดว่ามันไม่เป็นประเด็นแต่พวกคุณๆในเพจนี้
อยากให้เป็นประเด็นมากกว่า
Like · Reply · 7 · 16 October 2016 at 20:00

ตรวจสอบให้ขอขมาเป็นการลดความโกรธแค้นของฝูงชน ไม่จ้
นอาจโดนกรมประชาสัมพันธ์
Like · Reply · 6 · 16 October 2016 at 18:22

ถูกต้องที่สุดครับ เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่คุม
สถานการณ์ได้ดีด้วย ไม่จ้และ
Like · Reply · 3 · 16 October 2016 at 21:53

ตัวอย่าง 2) ICT ไม่จัดการคนหมิ่นสถาบัน

ความคิดเห็นโน้มน้ำหนักกันถึงข้อถ้อยของ ICT คือ ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน
ตอกย้ำความเชื่อแก่กันว่า กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)²⁰ เพิกเฉยต่อการ
เผยแพร่ข้อมูลหมิ่นฯ เพราะบุคลากรไร้ประสิทธิภาพ ขาดความรู้ เป็นแหล่งของกลุ่มคนสนับสนุน
ทักษิณ ทำงานเฉพาะด้านอื่นที่ไม่มีความจำเป็นเร่งด่วน ทำให้ข้อมูลการหมิ่นฯ แพร่กระจาย ผู้กระทำ
ผิดเหิมเกริม ไม่อาจปราบปรามไม่หมด

มาตรการสังคม ต้องจัดการเองแล้วหะครับ ICT ทำอะไรบ้าง
สิ you tube อัฟ รายการหมิ่น ทุกวัน โปรตทำอะไรสักอย่างหรือองค์กรนี้ไร้ซึ่งคนมีฝีมือ..
Like · Reply · 645 · 16 October 2016 at 17:19

Hide 50 Replies

Top comments is selected, so some replies may have been filtered out.

lct คนของพวกหมิ่นก็เยาะครับตอนจัดตั้งนี่เน้นเก็บ
คนโจมตีรัฐบาลที่แล้ว
Like · Reply · 7 · 16 October 2016 at 17:23

รายงานแล้วรายงาน อีก รายการพวกนี้ก็ยังมียู่
Like · Reply · 3 · 16 October 2016 at 17:32

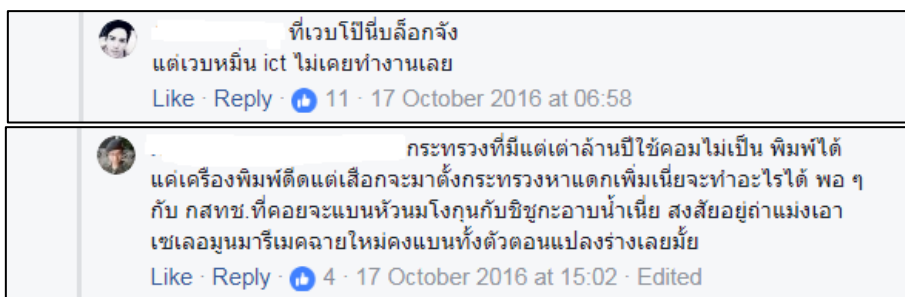
เห็นด้วยคะ
Like · Reply · 2 · 16 October 2016 at 17:34

เด็กเส้นเยอะ คนมีความสามารถเลยไม่ได้ทำงาน 5555
Like · Reply · 4 · 16 October 2016 at 17:35

ใช่ๆ ไล่พวกกระทรวง ICT. มันมัวไปงมโขงอะไรกัน
อยู่ ใน You tube. มีแบบนี้เยอะแยะ เราก็งงไม่เหมาะไป ทำอะไรมากกว่านั้น
ไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้ด้านนี้
Like · Reply · 8 · 16 October 2016 at 17:45

ICT. = I care taksin
Like · Reply · 5 · 16 October 2016 at 18:41

²⁰ เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2559 ให้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงดิจิทัล
เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Ministry of Digital Economy and Society ; MDES) เรียกย่อกันว่า กระทรวง DE

(2.3) โจมตีความเห็นต่าง

การโจมตีความเห็นต่าง หมายถึง ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นโจมตีความคิดเห็นที่แตกต่างและโจมตีคนที่แสดงความคิดเห็นแตกต่างออกไป ปราศจากความเคารพต่อผู้ที่ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสันติ ถือเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับการปรึกษาหารือ

การวิเคราะห์พบผู้ใช้เพจดังผู้ดี v.2 ปะทะโจมตีกันระหว่างความเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และความเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

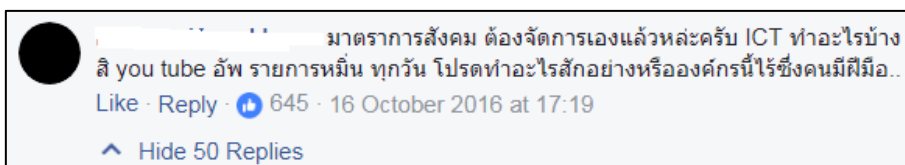
ตัวอย่าง 1) ควรใช้มาตรการสังคมจัดการกับคนหมิ่นสถาบัน

ตัวอย่าง 1.1) เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน

ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินแสดงความคิดเห็นได้โพสต์ *สาวเสื่อเทาโพสต์หมิ่นกราบขอมาพระบรมฉายาลักษณ์* โจมตีคนที่สนับสนุนวาทกรรมเดียวกันแต่มีแนวคิดที่ต่างกัน ประเด็นที่ว่า ควรใช้กำลังหรือไม่ควรใช้กำลังกับคนหมิ่นฯ กลุ่มที่ต้องการใช้กำลัง เห็นว่ากลุ่มที่เข้ามาห้ามปรามไม่ให้ใช้กำลังนั้น เพิกเฉยต่อสถานการณ์หมิ่นฯ ที่มีความรุนแรงมากขึ้น โดยเรียกว่าเป็น “ความเห็นโง่” หรือ “โลกสวย” ซึ่งหมายถึงมีความเชื่อมั่นต่อระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ แต่ลืมคำนึงถึงความเป็นจริงของสังคมซึ่งเต็มไปด้วยปัญหา

บันทึกการแสดงความคิดเห็นต่อไปนี้ ทั้งร่องรอยว่ามีคนแสดงความคิดเห็นต่างจากคอมเมนต์ที่ระบุไว้ว่า “มาตรการสังคม ต้องจัดการเองแล้วหละครับ ICT ทำอะไรบ้างสิ you tube อัฟ รายการหมิ่น ทุกวัน โปรดทำอะไรสักอย่างหรือองค์กรนี้ไร้ซึ่งคนมีฝีมือ..” แต่ความเห็นนี้ถูกลบออกไปแล้ว จึงเหลือเพียงแต่ Reply ว่าให้สังคมจัดการเลย พร้อมทั้งโจมตีความเห็นต่างที่ถูกลบออกไปนั้น

- ความคิดเห็นแรกเสนอว่าให้สังคมจัดการผู้หมิ่นสถาบัน

- ความคิดเห็นโจมตีคนเห็นต่าง

.. อย่าโลกสวย ยิ่งเลยมันยิ่งทำ ใสร้ายป้ายสีพระองค์ท่าน คนที่อ่านโพสมีน มีสมองเท่านั้นวโป่งท้าวก็เชื่อมั่น แล้วทำตาม. ถ้ามีคาพ่อคุณ คุณจะทำใจ

Like · Reply · 12 · 16 October 2016 at 17:45

.. พวกโลกสวยทั้งหลาย ถ้าคุณทำให้พวกหมิ่นหุบปาก ไม่ได้ ตัวคุณเองก็ช่วยหุบปากไปเถอะครับ

ถูกใจ · ตอบกลับ · 8 · 18 ตุลาคม 2016 เวลา 14:43 น.

.. ถ้าพูดดีแล้วมันรู้เรื่อง มันจะโดนหรือ อย่าโลกสวย ไม่ได้เกิดในทุ่งหญ้า ลาเวนเดอร์ ถ้าคนมันพูดกันรู้เรื่องปานนี้ เกาหลีเหนือ กับ เกาหลีใต้คงไม่แยกประเทศ

ถูกใจ · ตอบกลับ · 26 · 18 ตุลาคม 2016 เวลา 14:18 น.

- ความคิดเห็นโจมตีคนเห็นต่างที่นำเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตัวเอง

.. ตำรวจจับโจรมันก็ต้องมีปะทะบ้างนะแล้ว ค่อยดำเนินการตามกฎหมายอีกที..พอหอมปากหอมคอนะครับ แล้วให้กฎหมายจัดการในลำดับถัดไป..ช่วงเวลาอ่อนไหวอบบาง ประชาชนลุกขึ้นมาเป็นหูเป็นตาช่วยทางเจ้าหน้าที่อีกแรง..ขอให้ยึดกฎหมายเป็นที่ตั้ง..คับคับมึงก็พอได้..ให้สำนึก

ถูกใจ · ตอบกลับ · 3 · 18 ตุลาคม 2016 เวลา 17:15 น.

.. ผมว่าการกระทำแบบนี้ทำให้รู้สึกได้ว่าเราเป็นที่น้องกันเรามาจากสายเลือดเดียวกันมีพ่อคนเดียวกันทุกคนรักพ่อ ถ้ามีใครมาตำพ่อเราหรือว่าพ่อของเราจะเป็นที่ที่เป็นน้องเราก็ต้องเรียกเขามาอบรมว่ากล่าวตักเตือนเขียนตักเตือนเป็นของธรรมดาที่แหละคือการอยู่แบบสังคมไทย จะให้ใครมาว่าพ่อของเราและจากไปอย่างง่ายไม่ได้หรอกครับ เราลงโทษให้ร้ายสักต่อไปจะได้ไม่ทำอีกเราไม่ได้เอาไปฆ่าเอาไปแกงให้ตายซะเมื่อไร นี้

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นว่าไม่ควรใช้ความรุนแรง ก็เป็นความเห็นที่มีคนกด Reaction ถูกใจมากพอสมควร เหตุผลหลักไม่ใช่เพราะการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่เพราะกลัวเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นผลทางร้ายต่อสถาบันกษัตริย์ ดังภาพนี้

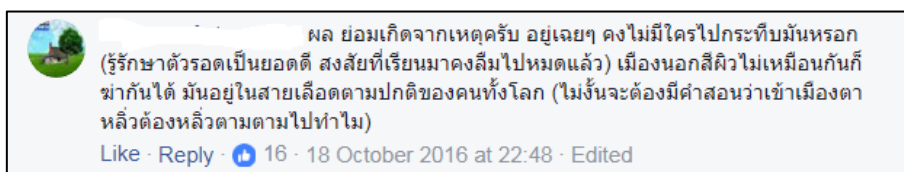
Zoe Lin การใช้ความรุนแรงจะยิ่งสร้างความแตกแยกกะเนยเยย ผิดก็ใช้กฎหมายลงโทษ ไม่ใช่ตั้งศาลเตี้ย เดียวพวกฝรั่งปากบอนจะมาหาว่าคนไทยเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน คนต้นเรื่องมันหาทุกช่องทางโจมตีอยู่แล้ว ถึงเราจะรักในหลวงแต่ก็ต้องระมัดระวังในการวางตัวและจัดการปัญหาไม่ให้เสื่อมเสียถึงพระองค์ท่าน

ถูกใจ · ตอบกลับ · 124 · 18 ตุลาคม 2016 เวลา 14:06 น.

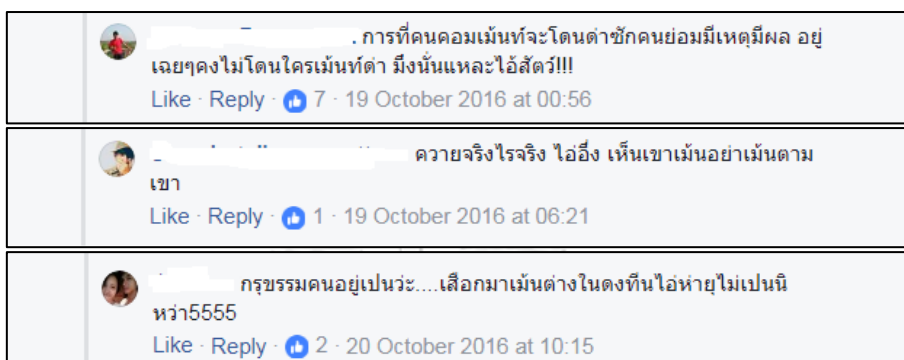
ตัวอย่าง 1.2) เพจไข้แฉ

ผู้ติดตามเพจไข้แฉมีความคิดเห็นต่างกัน ต่อโพสต์โดราเอมอนเจอหนุ่มโรงงานถูกถีบ ขณะกราบขอขมาพระบรมฉายาลักษณ์ จึงแสดงความคิดเห็นแบบทะเลาะเบาะแว้งโจมตีกัน เกิดจากต่างฝ่ายต่างต้องการให้อีกฝ่ายคิดเหมือนตัวเอง ไม่มีการรับฟังกัน

- ความคิดเห็นเริ่ม ต่ำหน้าว่าหนุ่มโรงงานประพุดิตนสวนกระแสสังคม จึงได้รับผลของการกระทำ

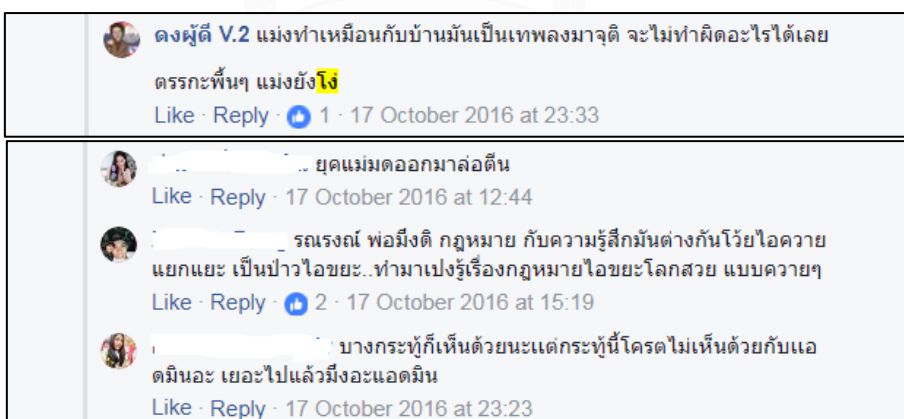

- ความคิดเห็น Reply โจมตีผู้แสดงความคิดเห็นเริ่ม โดยไม่มีเหตุผล ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ถกเถียง

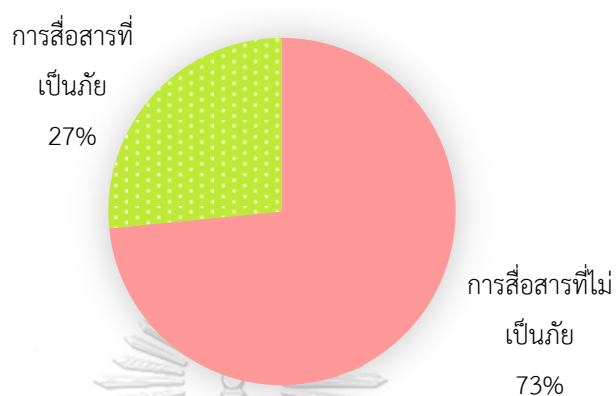
ตัวอย่าง 2) ผู้ถูกกล่าวหาควรขอมาต่อหน้าผู้ชน

ผู้ติดตามเพจดังผู้ดี v.2 แสดงความคิดเห็นใต้โพสต์สาวเสื้อเทาไม่ควรถองขอมาพระบรมฉายาลักษณ์ต่อหน้าผู้ชน โดยมุ่งเอาชนะกัน ดูถูกอีกฝ่ายว่าโง่ ใช้ถ้อยคำเชิงดูถูก เช่น “นี่โง่มากนะ ค่ะ” “ดูย” “ตรรกะพึ้นๆ แม่งยังโง่” “คิดสิคิด สมอง” เถียงกันถึงทิศทางเหตุการณ์แบบวนไปมา ไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่นำข้อเท็จจริงของเหตุการณ์มาสนับสนุน แต่พูดถึงเรื่องอื่นเปรียบเทียบเพื่อเอาชนะ การถกเถียงจึงจบด้วยความเห็นที่เรียกร้องความรุนแรง ดังภาพ

(3) ชุดข้อมูล สื่อสารความเกลียดชัง และล่าแม่มด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นด้วยตารางลงรหัส พบการสื่อสารที่เป็นภัยรวม 1,285 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27 ของความเห็นทั้งหมด 4,838 ครั้ง สรุปสัดส่วนได้ดังแผนภูมิต่างต่อไปนี้

รูปภาพ 4.26 แผนภูมิแสดงสัดส่วนการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยและการสื่อสารที่เป็นภัย
ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

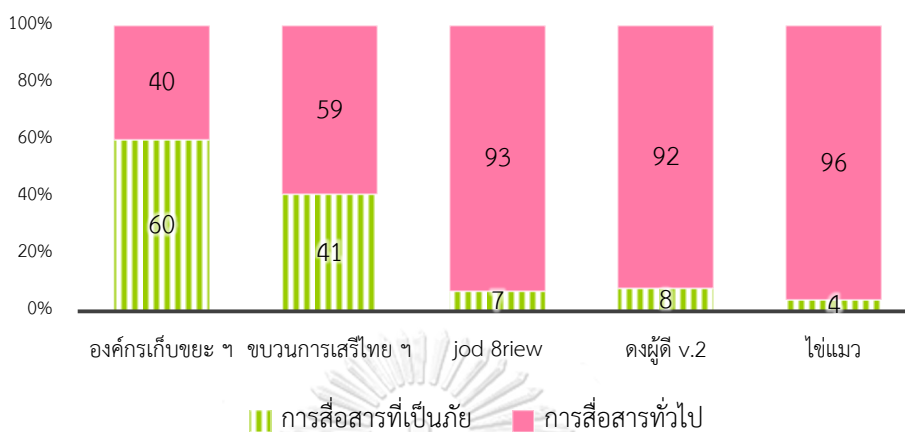
การสื่อสารที่เป็นภัยแบ่งเป็นการล่าแม่มด 860 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 67 การสื่อสารความเกลียดชัง 406 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32 และการชุดข้อมูล 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1 สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.8 จำนวนและสัดส่วนของการสื่อสารที่เป็นภัย
ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

ลักษณะการสื่อสารที่เป็นภัย	ชุดข้อมูล	สื่อสารความเกลียดชัง	ล่าแม่มด	รวม
จำนวนครั้ง	19	406	860	1,285
คิดเป็นร้อยละ	1	32	67	100

โดยแต่ละเพจมีปริมาณข้อความที่สื่อสารเป็นภัยแตกต่างกัน สามารถสรุปเป็นแผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยต่อการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยได้ดังแผนภูมิต่างต่อไปนี้

แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในแต่ละเพจ
ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีฯ

รูปภาพ 4.27 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในแต่ละเพจ
ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

(3.1) การขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

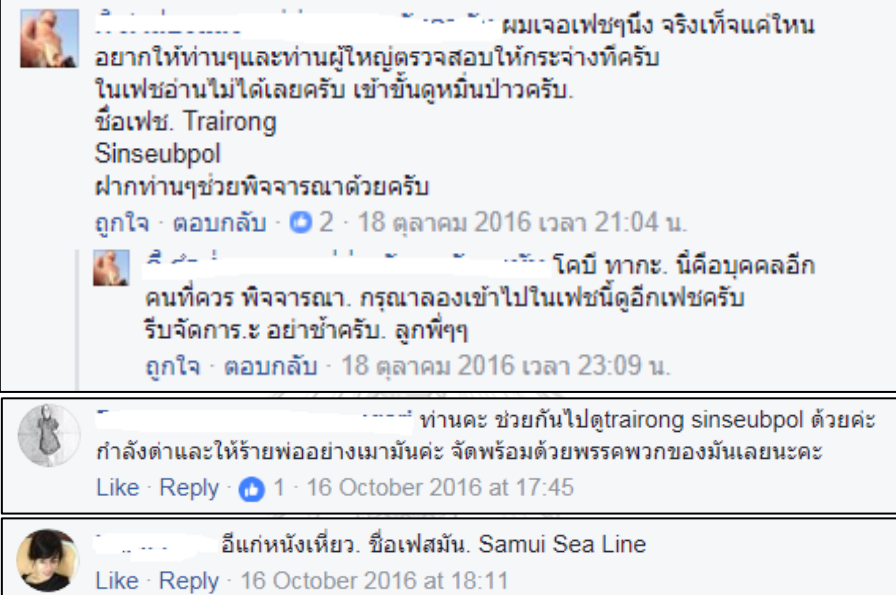
การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด 19 ครั้ง เพจดงผู้ดี v.2 มีการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลมากที่สุด 9 ครั้ง เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน 4 ครั้ง เพจ jod 8riew และเพจไข่มแหว เพจละ 3 ครั้ง ส่วนเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กไม่พบการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนและสัดส่วนการขุดคุ้ยข้อมูลของแต่ละเพจสรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 4.9 จำนวนและสัดส่วนการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล
ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

เพจ	ข้อมูล	รูปแบบข้อมูลที่ถูกขุดคุ้ยและเผยแพร่			รวม
		ข้อมูลพื้นฐานส่วนตัว	ข้อมูลทางการ/ราชการ	ข้อมูลที่อาจอับอาย / ไม่พึงเผยแพร่	
				ส่วนตัว	
องค์กรเก็บขยะ ฯ	4	0	0	0	4 (21%)
ขบวนการเสรี ฯ	0	0	0	0	0
jod 8riew	3	0	0	0	3 (16%)
ดงผู้ดี v.2	9	0	0	0	9 (47%)
ไข่มแหว	3	0	0	0	3 (16%)
รวม	19	0	0	0	19

การขุดคุ้ยข้อมูลดังกล่าว เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหาไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ เป็นการขุดคุ้ยเพื่อเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง ให้นำไปสู่การจัดการและคุกคามเป้าหมายต่อไป สิ่งที่ถูกขุดคุ้ยและนำมาเปิดเผย คือ ชื่อบัญชีเฟซบุ๊ก ทั้งนี้ ไม่พบข้อมูลทางราชการและข้อมูลที่อาจสร้างความอับอายหรือไม่พึงเผยแพร่

ตัวอย่างการขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

The image shows three screenshots of Facebook posts. The first post is from a user named 'Trairong Sinseubpol' (ชื่อเฟซ. Trairong Sinseubpol) who asks for help to find a person named 'โคบี ทากะ' (โคบี ทากะ) who is a former classmate. The second post is a reply from 'โคบี ทากะ' (โคบี ทากะ) stating that they are a former classmate and have been managing the person mentioned in the first post. The third post is from 'อ๊แก่หนังเหี้ยว' (อ๊แก่หนังเหี้ยว) with the name 'Samui Sea Line' (ชื่อเฟสมัน. Samui Sea Line).

(3.2) การสื่อสารความเกลียดชัง

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังทั้งหมด 406 ครั้ง เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินสื่อสารความเกลียดชังมากที่สุด 302 ครั้ง รองลงมาคือเพจดังผู้ดี v.2 พบการสื่อสารความเกลียดชัง 52 ครั้ง เพจ jod 8riew 27 ครั้ง เพจไข่แมว 25 ครั้ง ส่วนเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กไม่พบการสื่อสารความเกลียดชัง จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชังของแต่ละเพจสรุปได้ดังตาราง 4.10

ตาราง 4.10 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชัง
ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

เพจ	ปริมาณ	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
องค์กรเก็บขยะฯ		302	74
ขบวนการเสรีฯ		0	0
jod 8riew		27	7
ดงผู้ดี v.2		52	13
ไข่แมว		25	6
รวม		406	100

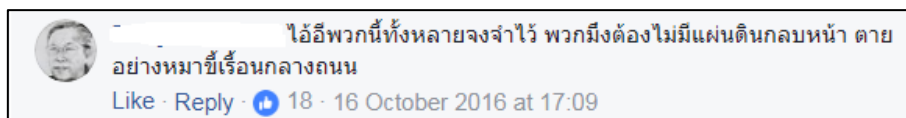
ประเด็นหลักที่สร้างความเกลียดชัง คือ คนที่มีความคิดไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ เป็นคนเลวทราม โดยสร้างความเกลียดชังต่อกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างไปจากวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ปรากฏในระดับไม่ได้ตั้งใจ 20 ครั้ง เป็นการสร้างความเกลียดชังอย่างไม่ตั้งใจต่อกลุ่มคนพิการ ประเทศเพื่อนบ้าน ผู้หญิงขายบริการ คนแก่ และคนปัญญาอ่อน ระดับตั้งใจแบ่งแยก กีดกันให้เป็นอื่น 63 ครั้ง ตั้งใจให้เกลียดชังกลุ่มเป้าหมาย 146 ครั้ง และตั้งใจยั่วยุให้เกิดความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด 177 ครั้ง สรุปได้ดังตาราง 4.11

ตาราง 4.11 ปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังในแต่ละระดับ
ประเด็นการจัดการกับคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

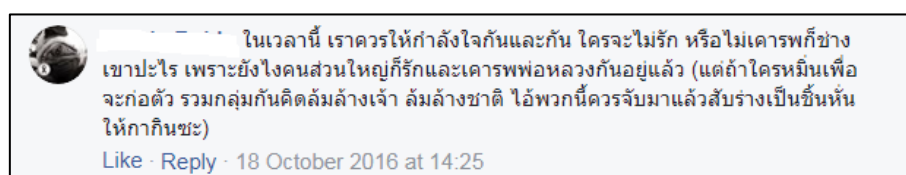
เพจ	ปริมาณ	ระดับการสื่อสารความเกลียดชัง				รวม
		ไม่ตั้งใจ แบ่งแยก	ตั้งใจ แบ่งแยก	ยั่วยุ ให้เกลียดชัง	ยั่วยุให้ใช้ ความรุนแรง	
องค์กรเก็บขยะฯ		6	36	110	150	302
ขบวนการเสรีฯ		0	0	0	0	0
jod 8riew		1	12	2	12	27
ดงผู้ดี v.2		8	6	26	12	52
ไข่แมว		5	9	8	3	25
รวม		20	63	146	177	406

ตัวอย่างการสื่อสารความเกลียดชัง

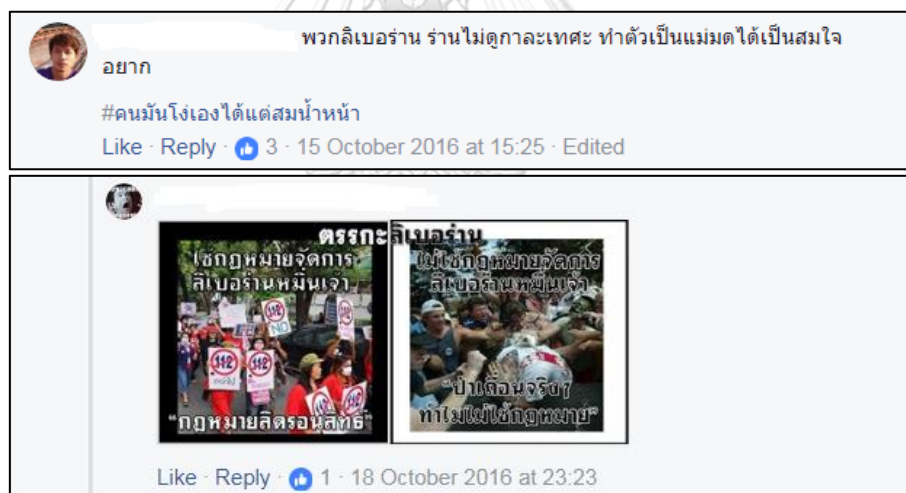
- ความคิดเห็นสื่อสารความเกลียดชังระดับ 2 แบ่งแยกความเป็นเขาเป็นเราต่อกลุ่มคน
ที่มีความคิดแตกต่างไปจากวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

- ตัวอย่างความคิดเห็นสื่อสารความเกลียดชังระดับ 4 ตั้งใจยั่วให้เกิดความรุนแรงต่อกลุ่มคน
ที่มีความคิดแตกต่างไปจากวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

- ตัวอย่างความคิดเห็นสื่อสารความเกลียดชังระดับ 3 ตั้งใจยั่วให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มคน
ที่มีความคิดแตกต่างไปจากวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

(3.3) การล่าแม่มด

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการสื่อสารล่าแม่มดทั้งหมด 860 ครั้ง เพลงองค์กรเก็บขยะแผ่นดินสื่อสารล่าแม่มดมากที่สุด 780 ครั้ง รองลงมาเป็นเพลงดงผู้ดี v.2 พบ 38 ครั้ง เพลง jod 8riew 26 ครั้ง เพลงไข่แมว 9 ครั้ง และเพลงขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก 7 ครั้ง จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารล่าแม่มดของแต่ละเพลงสรุปได้ดังตาราง 4.12

ตาราง 4.12 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารล่าแม่มด
ประเด็นการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

เพจ	ปริมาณ	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
องค์กรเก็บขยะฯ		780	91
ขบวนการเสรีฯ		7	1
jod 8riew		26	3
ดงผู้ดี v.2		38	4
ไข่แมว		9	1
รวม		860	100

โดยผู้ติดตามเพจกล่าวหาว่าพฤติกรรมหรือความคิดของผู้ (ถูกกล่าวหา) หมิ่นสถาบันกษัตริย์ โดยเฉพาะจงเฉพาะตัวบุคคลนั้น เลวทราม ชั่วร้าย บ่อนทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ และยังมีกระทำการสื่อสารเพื่อล่าติดตามตัวคนที่เข้าใจว่าสนับสนุนการฆ่าฟันทำลายผู้อื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการล่าแม่มด

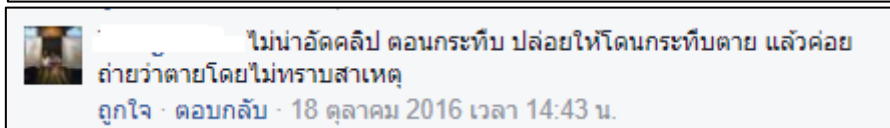
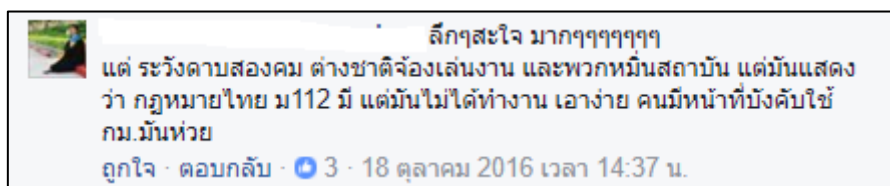
ผู้ติดตามเพจแสดงต้องการให้ติดตามตัว ตามจับ นำตัวสาวชุดเทามาลงโทษในฐานะผู้กระทำความผิดให้ได้ ชักชวนผู้อื่นให้ตัดขาดความสัมพันธ์ ไม่คบหา ทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงฆ่าฟันเธอด้วยตนเองทันทีที่พบเจอ รวมทั้งเห็นดีที่จะให้ผู้ต้องขังในเรือนจำทำร้ายร่างกาย ดังภาพ

 ตูมาดของมัน มันยังไม่สำนึก มันเป็นคนในพื้นที่หรือเปล่า บอกตรงๆ แค้นที่มันก้าวล่วงพ่อของแผ่นดินเจ็บยิ่งกว่ามันทำกับตัวเรา ไม่มีแผล ไม่ฟกช้ำ แต่ซ้ำในจิตใจ บอกตรงๆ อยากให้มันรู้สึกถึงความรักของคนไทยที่รักและเคารพพ่ออย่างสุดซึ้ง ฝากคนไทยในพื้นที่ตัดขาดความสัมพันธ์กับมัน กับพวกมัน ไม่พูด ไม่ค้า ไม่ขาย ดีบได้ดีบ ดบได้ดบ ยังไงก็ไม่سامจริง ๆ
Like · Reply · 16 October 2016 at 18:24

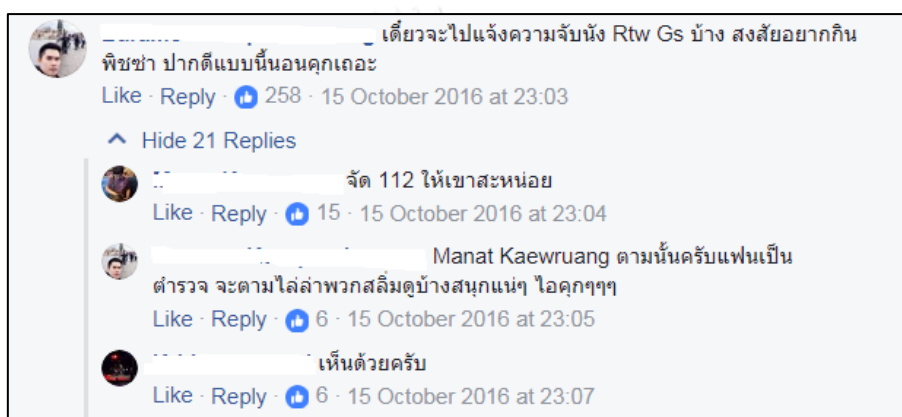
 ถ้าเจอ ยังไม่ต้องแจ้งตำรวจ สามัคคีบาทรคนละข้าง ก่อนจนนมแล้วค่อยแจ้งความ ออกสื่อ
Like · Reply · 1 · 16 October 2016 at 17:51

 มึงต้องย้ายจังหวัดอยู่แล้วละ บอกเลย ไม่จบแค่นี้แน่ อยู่ที่เดิมบอกเลยมึงตายเปล่า แต่ขอแนะนำอย่างนึงนะ อย่าย้ายมาแถวบางนา เพราะมันใกล้บ้านกู ถ้าไม่อยากเจอตีนกูย้ายมาอยู่แถวนี้ !!!
Like · Reply · 2 · 16 October 2016 at 20:11 · Edited

- ผู้ติดตามเพจต้องการให้ชายเสื้อม่วงถูกทำร้ายร่างกาย ทำลายชีวิต รู้สึกสะใจที่เห็นเขาถูกระทำ

- ผู้ติดตามเพจต้องการจัดการคนที่ล่าคนอื่น มองว่าเป็นการล่าคืน เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าใจหลายจำ

4.1.4.3 การสื่อสารประเด็นความรุนแรงในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิต ใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางลำดับเหตุการณ์ โพสต์ที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์ มีประเด็นดังตาราง 4.13
และปรากฏดังภาพต่อไปนี้

ตาราง 4.13 สรุปประเด็นที่เลือกวิเคราะห์ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

เพจ	วันที่โพสต์	ประเด็น
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	31 ส.ค. 60	1. เนติวิทย์ไม่มีความรับผิดชอบต่ออำนาจที่ได้รับมา
	03 ก.ย. 60	2. ชาวหมอดุ้ยแนะนำให้เนติวิทย์ลาออก
ขบวนการเสรีไทย เฟซบุ๊ก	04 ส.ค. 60	3. เนติวิทย์กับอาจารย์หญิงชุดดำ อาจเป็นพวกเดียวกัน
	04 ส.ค. 60	4. เนติวิทย์วางแผนร่วมกับนักข่าว
	06 ส.ค. 60	5. อ.เรื่องวิทย์เข้าโรงพยาบาล
Jessada Denduangboripant	04 ส.ค. 59	6. เนติวิทย์ผิดที่ป่วนงาน จุฬาฯ จัดการปัญหาพลาด
ตงผู้ดี	04 ส.ค. 60	7. อ.เรื่องวิทย์เป็น กปปส.
ไข่แมว	31 ส.ค. 60	8. จุฬาฯ ยึดตำแหน่งจากเนติวิทย์

องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน shared สยามานุสสติ's post.
31 August · 🌐

อำนาจได้มากก็ต้องมีความรับผิดชอบ ... ถ้าได้อำนาจมาแต่ขาด ความรับผิดชอบ ก็จะทำให้สูญเสียอำนาจได้โดยง่าย

การพยายามก่อเหตุ ป่วน งานถวายบังคม รัชกาลที่ ๕ กลายเป็นต้นเหตุสำคัญที่ เนติวิทย์ ถูกปลดออกจาก สภานิติ

สยามานุสสติ
31 August · 🌐

Like Page

ความคืบหน้าการดำเนินการในกรณีความไม่เรียบร้อยจากพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนเป็นนิสิตจุฬาฯ หลังคณะกรรมการส่งเสริมวินัยนิสิตในฝ่ายกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการสอบสวนพฤติกรรมของกลุ่มนิสิตดังกล่าว โดยนายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล ประธานสภานิติจุฬาฯ ถูกสอบสวนในข้อหาใช้สถานที่ราชการในการจัดประชุมโดยไม่รับอนุญาต และแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขณะที่เพื่อนสมาชิกนิสิตอีก 7 คน ถูกสอบสวนข้อหา แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมนั้น

วันนี้ (31 ส.ค.60) กรณีมีกระแสข่าวว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการตัดสิทธิเนติวิทย์แล้ว โดย เมื่อเวลา 17.00 น. มีรายงานว่านายเนติวิทย์ ถูกปลดออกจากตำแหน่งประธานสภานิติจุฬาฯ ทั้งนี้ ผู้สื่อข่าวสอบถามไปยังนายเนติวิทย์ ยืนยันว่าถูกปลดจากตำแหน่งจริง พร้อมกับสมาชิกสภานิติ มีรายละเอียดดังนี้

จุฬาฯปลดยกแผง! 'เนติวิทย์' ออกจากตำแหน่งประธาน-พร้อม 4 สมาชิกสภานิติแล้ว

ความคืบหน้าการดำเนินการในกรณีความไม่เรียบร้อยจากพิธีถวาย...

SIAMMANUSSATI.COM

👍👎🗨️ 2.2k

168 Comments

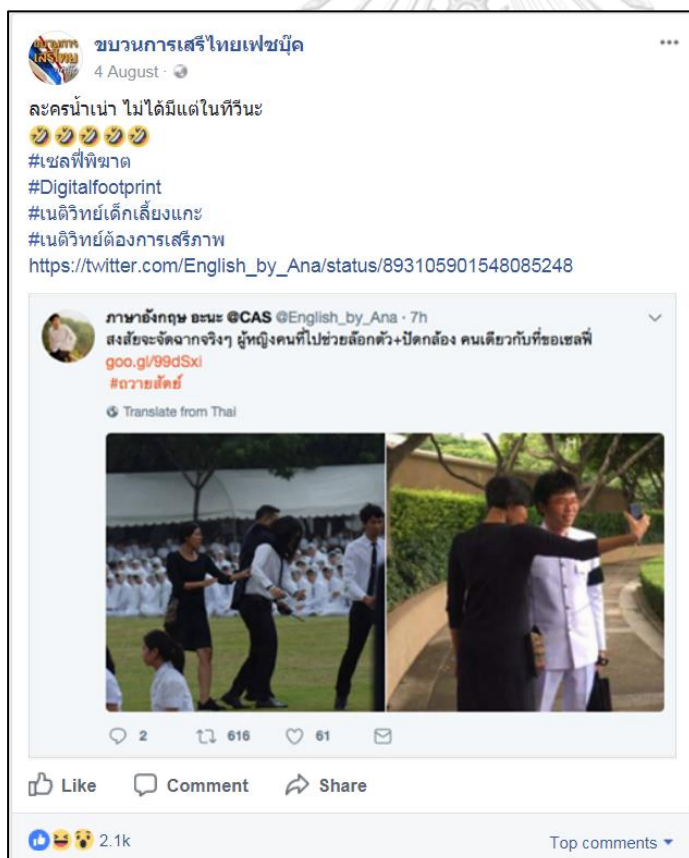
แอดมินแชร์โพสต์ของเพจสยามานุสสติ ซึ่งแชร์ลิงก์ข่าวมาอีกต่อหนึ่ง ข่าวดังกล่าวพาดหัวสรุปได้ว่าเนติวิทย์และสภานิติถูกปลดออกจากตำแหน่ง ภาพปกเป็นนิสิตที่ถูกปลด ยืนเรียงแถวหน้ากระดาน เพจสยามานุสสติเขียนข้อความประกอบโดยคัดลอกมาจากเนื้อข่าว แอดมินองค์กรเก็บขยะแผ่นดินเขียนข้อความประกอบสรุปได้ว่าเนติวิทย์สร้างความวุ่นวายแก่งานพิธีถวายบังคมรัชกาลที่ 5 ไม่มีความรับผิดชอบต่ออำนาจจึงถูกปลดออกจากตำแหน่งประธานสภานิติ

รูปภาพ 4.28 โพสต์ 1 เนติวิทย์ไม่มีความรับผิดชอบต่ออำนาจที่ได้รับมา

แอดมินแชร์ลิงก์ข่าวพาดหัวสรุปได้ว่า นายแพทย์ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ (เคยเป็นแกนนำคนเสื้อหลากสีประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์แต่ล้มรัฐบาลไม่สำเร็จ) แนะนำให้เนติวิทย์ลาออกจากการเป็นนิสิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพ 4.29 โพสต์ 2 ข่าวหมอดุลย์แนะนำให้เนติวิทย์ลาออก

รูปภาพ 4.30 โพสต์ 3 เนติวิทย์กับอาจารย์หญิงชุดดำ อาจเป็นพวกเดียวกัน

แอดมินโพสต์ภาพที่นำมาจากทวิตเตอร์ ภาพดังกล่าวมี 2 ภาพย่อย 1) ภาพนิสิตชายผมยาวถูกชายสวมชุดดำล็อกคอจากด้านหลัง มีผู้หญิงผมสั้นสวมชุดเดรสสีดำเดินอยู่ด้านข้าง 2) ภาพผู้หญิงชุดดำผมสั้นคนเดียวกันกำลังถ่ายรูปเซลฟีคู่กับนายเนติวิทย์ ผู้ใช้ทวิตเตอร์เขียนข้อความประกอบว่า “สงสัยจะจัดฉาก

จริง ๆ ผู้หญิงคนๆไปช่วยล็อกตัว+ปิดกล้อง เป็นคนเดียวกับที่ขอเซลฟี” แอดมินขบวนการเสรีไทยเฟรมืดก็เขียนข้อความประกอบการโพสต์ เมื่อสังเกตจากแฮชแท็ก #เซลฟีพิฆาต ตีความได้ว่าแอดมินเชื่อว่าเนติวิทย์โกหกและมีการจัดฉากโดยผู้หญิงที่เซลฟีกับเนติวิทย์ให้ความร่วมมือด้วย

ขบวนการเสรีไทยเฟรมบุ๊ก
4 August · 🌐

#บังเอิญจริงหรือ ? ที่คนที่ถ่ายคลิป จังหวะเพื่อนเนติวิทย์ ถูกอ.ลือคคอค คือคนที่ตามถ่ายรูปเนติวิทย์ ตั้งแต่ในห้อง จนถึง เวลาที่มีใครต่อใคร มากหน้าหลายตา มาขอเซลฟี่กับเนติวิทย์ นักข่าวคนนี้ก็ยังคงตามถ่ายรูปเนติวิทย์ จนกระทั่งมาถ่ายคลิปจังหวะช่วงที่ อ.ลือคคอคเพื่อนเนติวิทย์ (ดูรายละเอียดได้ที่ภาพครับ)

และตามไปได้ที่ FB “ฟ้ารุ่ง ศรีขาว” <https://www.facebook.com/FahroongSK/> แต่ภาพที่มีคนมาขอเซลฟี่กับเนติวิทย์ ถูกลบออกไปแล้วครับ

ทั้งนี้ “ฟ้ารุ่ง ศรีขาว” คนที่ตามถ่ายรูป-คลิป หลายคนอาจจะสงสัยว่าเป็นใคร เท่าที่แอดมิน ค้นดูคร่าวๆ ทาง ประชาไท เคยลงข่าวไว้ดังนี้

“ฟ้ารุ่ง ศรีขาว” ผู้สื่อข่าวประจำกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ผู้เขียนหนังสือ สุภาพบุรุษไฟร์ ณีรัฐภูมิ ไสยเกื้อ
<http://prachatai.org/journal/2011/09/37153>

ลิงค์ หนังสือ
สุภาพบุรุษไฟร์ ณีรัฐภูมิ ไสยเกื้อ
ผู้แต่ง : ฟ้ารุ่ง ศรีขาว
<http://www.chulabook.com/description.asp...>

@กัน

บังเอิญ? คนที่ถ่ายคลิปจังหวะอ.ลือคคอค
เพื่อนเนติวิทย์ คือคนที่ ตามถ่ายภาพเนติวิทย์
ตั้งแต่อยู่ในห้อง จนถึงมีคนมาเซลฟี่กับเนติวิทย์

เวลาอัพ 15.07น.

โพสต์นี้
ถูกลบไปแล้ว

เวลาอัพ 17.10น.

ทั้งนี้ “ฟ้ารุ่ง ศรีขาว” คนที่ตามถ่ายรูป-คลิป หลายคนอาจจะสงสัยว่าเป็นใคร เท่าที่ค้นดูคร่าวๆ ทาง ประชาไท เคยลงข่าวไว้ดังนี้ “ฟ้ารุ่ง ศรีขาว” ผู้สื่อข่าวประจำกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ผู้เขียนหนังสือ สุภาพบุรุษไฟร์ ณีรัฐภูมิ ไสยเกื้อ

Like Comment Share

691 Top comments

รูปภาพ 4.31 โพสต์ 4 เนติวิทย์วางแผนร่วมกับนักข่าว

แอดมินโพสต์ภาพกราฟิกที่ทำขึ้นเอง โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลมาตั้งข้อสันนิษฐานว่า เหตุใดคนที่ถ่ายคลิปวิดีโอขณะนิสิตผมยาวถูกล็อกคอกจึงเป็นคนเดียวกับนักข่าวที่ตามถ่ายภาพเนติวิทย์มาตั้งแต่งานงานพิธี ทั้งนี้แอดมินไม่ได้ให้หลักฐานว่านักข่าวคนดังกล่าวถ่ายคลิปขณะนิสิตผมยาวถูกล็อกคอก แต่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่านักข่าวคนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนเสื้อแดง คือเป็นผู้เขียนหนังสือประวัติของ

นายณัฐภูมิ ไสยเกื้อ ซึ่งเป็นแกนนำ นปช.

ขบวนการเสรีไทยเฟรนด์ shared Taveevit Sritriratanarak's post. ...
6 August · 🌐

#ฟังความอีกด้าน ของดราม่า #ถวายสัตย์ จากคนที่ไปเยี่ยม อ.เมย์ ผศ.เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ ที่อ.เมย์ ผศ.เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ คนที่เดินเข้าไปคว่ำตัว เพื่อนเนติวิทย์ ด้วยเหตุผล กลุ่มเนติวิทย์ผิดข้อดกลงที่ท่ากันไว้

ข้อความจาก FB Taveevit Sritriratanarak ที่ได้ไปเยี่ยม อ.เมย์ ผศ.เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์

ขอเล่าว่านัดจะได้เข้าใกล้กันถูกต้อง จากที่ไปเยี่ยม อ.เมย์เมื่อวานนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงคือ

ได้มีการคุยตกลงกัน จัดพื้นที่ให้คนที่จะยืนถวายบังคมแยกไว้ให้แล้ว แต่กลุ่มนี้ไปยืนรอ ในจุดที่จะเดินตัดไปด้านหลังน้ำพิธีได้ แคมมีกลุ่มนักข่าวช่างภาพมารอแถวหน้าเยอะผิดปกติ

อ.เมย์จึงไปยืนคุมเชิงอยู่ เพื่อป้องกันกลุ่มนี้ออกไปจนพิธีช่วงใกล้จบพิธี เน้นหันมาเรียกได้ผมยาวว่า"ไป"

อ.เมย์ตะโกนเรียกเพื่อให้หยุดว่า "จะไปไหน"

พร้อมทั้งจะดึงตัวเนเนไว้แต่ไม่ทัน คว่ำได้แต่ได้ผมยาว

อ.เมย์ปกติเป็นคนอึดยาศัยดีมาก สุภาพยิ้มแย้มเป็นมิตรกับทุกคน ในอารมณ์ตอนนั้นคงทั้งผิดหวังและโกรธ ที่ตกลงรับปากกันแล้วมาเบี่ยง จึงตะโกนต่อว่าไปรุนแรง (ขอโทษนะถ้าเป็นผม คงตอยหน้าไปชกหมัดด้วย)

อีกอย่าง หลังจากมีคนมาแยกออก ได้ผมยาวมันถามเพื่อนว่า ได้ภาพไหม !!

คือสรุปมันวางแผนกันมาเลยที่จะสร้างเหตุการณ์เพื่อออกสื่อ เจตนาเลวทรามจริงๆ บางคนไปต่าหน้าว่า อ.เมย์หลุด หรือตกหลุม ผมว่าเป็นใครที่มีหน้าที่ต้องควบคุมพิธีการตรงนั้น ก็คงต้องทำอะไรเหมือนกัน เพราะไม่รู้อันนั้นบึงอาจเดินตัดไปด้านหลังน้ำพิธีที่ยังไม่จบด้วยจุดประสงค์อะไร ?

อ้างอิงที่มาจาก FB
<https://www.facebook.com/taveevit.sritriratanarak/posts/1764863176874653>

ทั้งนี้ทาง FB Jessada Denduangboripant ได้เคยโพสต์ไว้ว่า อ.เมย์ ผศ.เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ มีโรคประจำตัวเช่นนี้ คือ เกิดอาการ hyperventilation เมื่อเครียด

อ้างอิงที่มา

<https://www.facebook.com/jessada.denduangboripant/posts/1053119651485335>

และยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ที่ทางแอดมินเคยตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับ คนที่ถ่ายคลิป จังหวะ อ.เมย์ ผศ.เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ เข้าไปคว่ำตัว เพื่อนเนติวิทย์ไว้ดังนี้ครับ

#บึงเล็งจริงหรือ ? ที่คนที่ถ่ายคลิป จังหวะเพื่อนเนติวิทย์ ถูกอ. ล็อคคอ คือคนที่ตามถ่ายรูปเนติวิทย์ ตั้งแต่ในห้อง จนถึง เวลาที่มีใครต่อใคร มากหน้ามาหลายมา มาขอเชลที่กับเนติวิทย์ นักข่าวคนนี้ก็ยังคงถ่ายรูปเนติวิทย์ จนกระทั่งมาถ่ายคลิปจังหวะช่วงที่ อ. ล็อคคอเพื่อนเนติวิทย์
<https://www.facebook.com/serithai.net/photos/a.17328495606275.51156.173064882748949/1527357067319717/?type=3>

@กัน

Taveevit Sritriratanarak added 10 new photos — with เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ and 3 others.
4 August · Bangkok · 🌐

มาเยี่ยมใกล้ใกล้ใจอาจารย์เมย์ ผศ. เรืองวิทย์ บรรจงรัตน์ ท่าหน้าที่สุดเนติวิทย์ ทุ่มเททำงานจนตัวเอียงช่วยเจ้าฟ. ขอโทษใจจุดครับ

👍❤️👍 467

59 Comments

รูปภาพ 4.32 โพสต์ 5 อาจารย์เรืองวิทย์เข้าโรงพยาบาล

แอดมินแชร์โพสต์ของผู้อื่นที่เล่าเรื่องการไปเยี่ยมอาจารย์เรืองวิทย์ พร้อมทั้งเขียนข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ได้รับรู้มา สรุปได้ว่าอาจารย์เรืองวิทย์ โดยปกติเป็นคนสุขภาพและยังมีโรคประจำตัวคือภาวะหายใจเร็วกว่าปกติ ในวันงานพิธี อาจารย์เรืองวิทย์ตกลงกับกลุ่มนิสิตแล้วว่าให้ยืนรอที่จุดหนึ่ง แต่นิสิตไม่ทำตาม อาจารย์จึงยืนคุมเชิงอยู่ใกล้ ๆ เพื่อหวังว่าจะป้องกันไม่ให้ นิสิตกลุ่มนี้ก่อเหตุวุ่นวาย แต่เมื่อถึงช่วงใกล้จบพิธี นิสิตกลับเดินออกไป ผ่านพื้นที่พิธี อาจารย์เรืองวิทย์ผิดหวังและเสียใจจึงตะโกนต่อว่าด้วยถ้อยคำรุนแรงและเดินไปชกตขวาง ได้คว่ำตัวนิสิตผมยาวไว้ ซึ่งการทำเช่นนี้ก็ไม่ได้แปลก หากเป็นผู้เขียนอาจตอยนิสิตก็ได้ เพราะได้ยินนิสิตคนนั้นถามเพื่อนว่าได้ภาพไหม สรุปได้ว่ากลุ่มนิสิตวางแผนกันมา เป็นการกระทำที่เลวทรามและบังอาจมาก อาจารย์เรืองวิทย์ไม่ควรถูกตำหนิ เพราะทำไปตามหน้าที่ ยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์อาจารย์เรืองวิทย์ก็เครียด โรคกำเริบต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล นอกจากนี้หลักฐานการจัดการจัดฉากของนิสิตสามารถดูได้ที่โพสต์เก่า

Jessada Denduangboripant added 5 new photos.
 4 August · Bangkok · ...

จาไชมอน ตอน "ผมคิดว่า เนเน่ผิด จุฬาฯ พลาด (และอิมเมจรอด)" .. ยาวนะเรื่องนี้ มีเสียงถามมาหลายคนว่า ที่เนเน่โพสตั๋ยอ่า ไปก่อนนี้ มีเหตุผลอะไร"บ้าง ... โพสตั๋ยนี้จะอธิบายละเอียด ตามที่ผมปะติดปะต่อข้อมูลจากสารพัด เทาที่หาอ่านได้เน่คือต้น จนถึงเข้านี้ และมันก็ "จาไชมอน" มากๆ คือ แต่ละครคน พูดจากคนละมุมมอง ซึ่งมันก็ขึ้น กับคติและอคติของแต่ละคนด้วย เลยขอประมวลมาตั้งต่อไปนี้ (ถ้ามีผิดข้อไหน ชัวร์ๆ ก็บอกกันได้นะ)

- ปีนี้ การจัดงานกาชาดด้วย ชัดเจนว่ามีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อน และค่อนข้างไปในแนวทางที่เนเน่ (เนติวิทย์) เรียกร้อง นั่นคือ ไม่ได้มีการหมอบกราบลงไปกับที่แล้ว (เนเน่) แต่เป็นการถวายบังคมเท่านั้น คือ นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า พนมมือ และยกมือขึ้นจรดหน้าผาก
- กิจกรรมนี้ ไม่ได้เป็นการบังคับให้เนติวิทย์ 1 ทศคนต้องเข้าแถวอย่างไร สามารถเลือกที่จะไม่เข้าก็ได้ หรือถ้าอยากเข้าร่วมโดยอยู่ในแดนที่ด้านข้างที่เสริมเข้ามาทั้ง 2 ข้างก็ทำได้ (เหมาะๆกับคนที่นั่นคือบางศาสนา ที่ไม่สะดวกใจในการทำพิธีเช่นนี้) .. ในมุมมองทางจุฬาฯ บอกด้วยว่า จะมีจัดรวมต่างหากให้กับคนที่อยากทำความเคารพด้วยการถวายคำนับ (ยืน) แต่ผมไม่คอนเฟิร์มเพราะไม่มีขั้นตอนนี้เกิดขึ้น
- "ใหม่"โลบของเรื่องนี้ ดูจากจังหวะที่เนเน่จะตก นั่นคือ ตามกำหนดการเดิมจะต้องมีการซ้อมก่อน 3 รอบ ถึงจะทำพิธีจริง แต่เนื่องจากบรรยากาศมันถึงเค้ามาแต่วัน ทำให้พิธีถูกกระชับเข้ามา และดำเนินพิธีจริงอย่างรวดเร็ว "ก่อนฝนจะตกหนัก"
- ดูจากรูปประกอบ จะเห็นได้ชัดว่าเนติวิทย์ 1 ได้ทำการถวายบังคมเสร็จตั้งแต่ฝนยังตกปรอยๆ แค่นั้น ยังไม่ไขว่ขว้างหน้าหลังจากนั้น ... จะเห็นด้วยว่า มีการดำเนินกิจกรรมไปตามแผนฝนตกที่วางไว้ (ดูข้อสังเกตเรื่องแผนฝนตกนี้ ด้านล่าง) คือ ถ้าฝนปรอย ก็ให้ดำเนินต่อไป ถ้าฝนเริ่มลงเม็ด ให้แจกเสื้อฝน ถ้าฝนตกเม็ดใหญ่แล้ว ให้องใส่เสื้อฝน
- เสื้อฝน มีการแจกจ่ายได้ค่อนข้างทั่ว แม้จะไม่ครบทุกคนก็ตาม ซึ่งเป็นเสื้อฝนจริงๆ ไม่ใช่แค่แผนพลาสติกดีดอะไร .. ขณะที่คนจากราย ร่วมสังสรรค์ที่ด้านข้างนั้น แทบจะไม่ได้มีใครเตรียมร่มอะไรไป ส่วนใหญ่จะเป็นกันทั่วหน้า
- จังหวะที่เนเน่และพวก ลูกชิ้นจากที่ของตน (เข้าร่วมอย่างเป็นทางการในฐานะสมาชิก ลิตจุฬาฯ) เป็นช่วงหลังจากสัญญาณของครึ่งสุดท้ายแล้ว หรือพูดง่าย ๆ คือเสร็จพิธีแล้ว

- แต่ตามแผนเดิมของเนเน่และพวกนั้น ตั้งใจจะลุกออกตั้งแต่ตอนเสร็จการซ้อมรอบที่ 3 (ซึ่งก็คือ ระหว่างพิธีการทั้งหมด) เตรียมเทียบงายๆ ว่าคล้ายกับที่ลุกออกในปีที่แล้ว (แต่ปีก่อนนั้น เป็นในนามขนิษฐาปี 1 มาร่วมงาน ไม่ใช่ในฐานะตัวแทนองค์กรสำคัญเช่นนี้) ... แต่เนื่องจากกำหนดการเปลี่ยนหมด ทางกลุ่มจึงเปลี่ยนเป็นนัดกันที่จะลุกออกตอนสัญญาณของสุดท้าย ดังที่เห็น
- เมื่อนเน่และพวกลุกออก แทนที่จะเดินออกด้านข้าง ไปยังแดนที่ด้านข้างร่วมชม สนามเพื่อกลับบ้านหรือกลับตึกจุฬาฯ แต่กลับเดินตัดเข้ามาด้านหน้าของพิธี ไปยังพระรูปบรมราชกาล ซึ่งรวมถึงคนจากรายผู้บริหารและสื่อมวลชนยืนอยู่ด้านนั้น ... อันนี้จึงชัดเจนว่า ต้องการประท้วง หรือพูดง่าย ๆ ว่า ป่วนการจัดงาน และต้องการให้เนเน่ชว้า
- ตรงนี้ผมขอเสนอความเห็นที่ว่า "เนเน่ผิด ที่เล่นเกมสป่วนงานจุฬาฯ"
- จังหวะที่เนเน่และพวก เดินผ่านหน้าคนจากรายนั้น ปรากฏว่า อาจารย์ชายท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิต ได้เข้ามาตั้งตัวนิสิตกลุ่มดังกล่าว ซึ่งคนที่โดนตั้งและสื่อคอยตามภาพที่ปรากฏคือ รองประธานสภานิสิต ส่วนเนเน่และคนอื่นๆ แยกย้ายกันออกไปอย่างรวดเร็ว ... ตามมาด้วยเรื่องการกล่าวคำไม่สุภาพของอาจารย์ท่านนั้น รวมทั้งการขอโทษตัวพินิจสื่อของสื่อโดยอาจารย์หญิงอีกท่านหนึ่ง ดังปรากฏในคลิปที่เห็นกัน
- สิ่งเกิดว่า มีภาพถ่ายจากตรงบริเวณนั้นเผยแพร่อย่างรวดเร็ว ซึ่งน่าจะเป็นเพื่อนหรือทีมของเนเน่ที่หรือถ่ายภาพตรงนั้น และน่าจะคาดหวังเพียงแค่นี้ภาพเนเน่และพวกเดินออกไปจากหน้าคนจากราย ... แต่กลับแจ๊กพ๊อต ได้เป็นภาพลือลือคอคอแทน
- ตรงนี้ผมขอเสนอความเห็นที่ว่า "จุฬาฯ พลาดที่ตามเกมส์ป่วนของเนเน่ไม่ทัน" ด้วยความที่ผมไม่รู้ว่ามีงานจากรายได้วางแผนรับมืออะไรกันไว้ล่วงหน้าบ้าง แต่น่าจะเดากันล่วงหน้าได้ไม่ยากที่ว่าเนเน่ต้องลุกออกเหมือนปีก่อนแน่ๆ ... คือ ถ้าไม่วางแผนรับมือไปเลย (อย่างที่ว่ากันว่า "ได้ตกกลิ้งกันแล้ว") ก็พลาดแล้วละที่ไว้ใจ "นักรบเร่ร่อน" อย่างเนเน่กับไป ... แต่ถ้าวางแผนว่า ให้เข้าไปปลิวก็ตัว นี้ยัง "พลาด" หนักเข้าไปอีก เพราะสื่อมวลชนอยู่เทียบ เข้าทางเค้าเน่า
- เนเน่บอกว่า ที่ผมบอกจ่าจุฬาฯ พลาดนั้น ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า อาจารย์ท่านนั้น "ผิด" จริงๆ ที่ทำกริยาและพูดไม่สุภาพเช่นนั้น แม้ว่าจะจริง ๆ ผมจะค่อนข้างคุ้นเคยกับท่าน แต่ก็ไม่ได้คิดว่ามหาวิทยาลัยควระเพิกเฉย ไม่ดำเนินการใดๆ แม้ว่าท่านจะเจตนาดีต่อจุฬาฯ ก็ตาม

รูปภาพ 4.33 โพสต์ 6 เนติวิทย์ผิดที่ป่วนงาน จุฬาฯ พลาดที่จัดการปัญหาผิด (1) และ (2)

รูปภาพ 4.34 โพสต์ 7 อาจารย์เรื่องวิทยเป็น กปปส.

แอดมินโพสต์ภาพถ่ายที่คัดลอกมาโดยไม่ระบุแหล่งข้อมูล เป็นภาพอาจารย์เรื่องวิทย ผู้ที่เข้าตั้งตัว นิสิตผมยาวในพิธีถวายสัตย์ ขณะที่อาจารย์เข้าร่วมการประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ร่วมกับกลุ่ม กปปส. ที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล แอดมินเขียนข้อความประกอบ ตีความได้ว่าแอดมินคาดเดาไว้แล้วว่า อาจารย์ซึ่งทำใช้กำลังกับนิสิตได้ต้องเป็นพวกอนุรักษนิยม เสือเหลือง หรือ กปปส.

รูปภาพ 4.35 โพสต์ 8 จูฬาฯ ยึดตำแหน่งจากเนติวิทย์

แอดมินนำเสนอการ์ตูน 4 ช่อง ตีความได้ว่า จากเหตุการณ์ที่นิสิตผมยาวถูกทำร้ายลือคออกจาก ด้านหลัง นายเนติวิทย์เดินอย่างเงียมเนื้อเงียมตัว และอาจารย์ปิดก้องของผู้สื่อข่าว เนติวิทย์ กลับเป็นฝ่ายถูกมหาวิทยาลัยยึดตำแหน่งคืน เป็นการตัดสินที่ไม่ยุติธรรม

ตาราง 4.14 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมถาวรภายใต้ข้อเท็จจริงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวาทกรรมสมณานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ (ต่อ)

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	ถ้อยคำที่เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สถานีสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ
ความคิดต่อบุคคล / กลุ่มบุคคล		
ลักษณะนิสัย / พฤติกรรม (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> -เนติวิทย์ประท้วง แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ทลบนุ่น -อ. เกษฎาเคยเป็น กปปส. เข้าข้าง อ.เรืองวิทย์ ใส่ร้าย เนติวิทย์
ความคิดต่อสถานการณ์		
นิยามเหตุการณ์	<ul style="list-style-type: none"> -พิธีจบแบบฉิวเฉียด งานยังไม่จบ ยังต้องอยู่ในระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> -ไม่มีการจัดพื้นที่สำหรับยื่นเคารพ -พิธีจบแล้ว -ฝนตกหนักมาก
	<p>ข้อมูลเหตุการณ์ไม่ชัดเจน งานเลิกแล้วหรือยังไม่เลิก แจกเสื้อกันฝนตอนไหน ฝนตกแล้วหรือยังไม่ตก</p> <p>งานเสร็จแล้วฝนถึงตกหรือตกก่อนงานเลิก ฝนตกหนักหรือตกเบา</p> <p>ไม่อาจสรุปได้ง่าย ๆ ว่าเนติวิทย์ผิดหรือไม่</p>	
กล่าวถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์	<ul style="list-style-type: none"> -มีขบวนการสนับสนุน วางแผน ให้เนติวิทย์มาล้มสถาบัน กษัตริย์ ของไทย คือกลุ่มทุนล้มเจ้า กลุ่มเสื้อแดง คณาจารย์ที่มีความคิดแบบเสรี (Liberal) ในรั้วจุฬาลงกรณ์ -ในประเทศไทย ผู้รักความปลอดภัยก็ลากตัวคนป่วย 	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นการ Walk out แบบสากล -การตัดสินใจของจุฬาลงกรณ์ฯ แสดงความโง่ให้โลกเห็น -การรัฐประหารในการเมืองระดับชาติ มีการวางแผนมาเพื่อปลดสมณานิสิต ตัดสินไม่ยุติธรรม คสช. โหมแกลด ใช้วิชาการทางกฎหมายเหมือระดับประเทศ

ตาราง 4.14 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ และวาทกรรมสถานีนิติตาฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ (ต่อ)

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	ถ้อยคำที่เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ	สถานีนิติตาฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ
ความคิดต่อสถานการณ์		
<p>กล่าวถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ (ต่อ)</p>	<p>ออกไปเหมือนกัน -สถานีนิติตาฯ ไม่ยอมรับคำตัดสินลงโทษ เหมือนการเมืองระดับชาติ ตัดสินไม่ถูกต้อง ทว่าไม่ยุติธรรม</p>	<p>-ไม่ลงโทษอาจารย์ แต่ลงโทษสถานีนิติตาฯ สองมาตรฐาน -สะท้อนสังคมไทย คนเห็นต่างไม่มีพื้นที่ -จุฬาฯ รับผิดชอบเต็มที่ -การประท้วงของ กปส. สร้างความเดือดร้อน</p>
ความจริงขึ้นอยู่กับมุมมอง “จุฬาฯ เอง” “อุโมงค์ผาเมือง”		
ความคิดต่อค่านิยม / หลักการ / คุณค่า		
<p>เวรกรรม / บาปบุญ ความเป็นไทย / ขนบธรรมเนียม / วัฒนธรรม / ชาติ / สังคมอันดีงาม / ความรักสามัคคี / ความ จงรักภักดี</p>	<p>-เนติวิทย์จะรับกรรมที่ลบหลู่ดูหมิ่นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเบื้องสูง - จุฬาฯ งดงามมีคุณค่า มหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของประเทศ -พิธีถวายสัตย์เป็นพิธีสำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย ศักดิ์สิทธิ์ คนทั้งชาติเห็นพ้อง -เคารพผู้ใหญ่ เลิกทาสแล้วก็กราบได้ -ร.5 ดักรียกเลิกหมอบคานเพราะเกรงใจต่างชาติ แต่คนไทยจะกราบด้วยหัวใจเคารพ</p>	<p>- -การถวายเป็นคุณดูโบราณล้าหลัง ยืนก้มหัวเคารพ ศิวิไลซ์กว่า -การหมอบกราบเป็นประติษฐานกรรมของฝ่ายอนุรักษนิยม มีมาไม่นาน ชัดพระราชประสงค์ -ผู้บริหารได้ผลประโยชน์จากพิธีกรรมที่เพิ่งสร้างขึ้น -ความจริงรักภักดีอยู่ที่การทำหน้าที่เพื่อสังคม ไม่ใช่พิธีกรรม -การทำผิดต่อขนบอาจเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น</p>

ตาราง 4.14 สรุปประเด็นความคิดเห็นที่สนับสนุนวาทกรรมถาวรสมัยเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ และวาทกรรมสถานีสิตา ใช้เสรีภาพโดยสงบ (ต่อ)

วาทกรรม ประเด็นความคิดเห็น	ถาวรสมัยเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ	สถานีสิตา ใช้เสรีภาพโดยสงบ
ความคิดต่อค่านิยม / หลักการ / คุณค่า		
คุณธรรม / จริยธรรม	-สถานีสิตามีเกียรติยศต้องรักษา ควรประพฤติให้เหมาะสม -เด็ก (นิสิต) ต้องเคารพบนบอบต่อผู้ใหญ่ (ครูอาจารย์) -ธรรมเนียมของการจัดพิธี ไม่ควรเดินผ่านพื้นที่ที่ถูกสงวนไว้ -คนนับถือต่างศาสนายังไม่ปนกัน	-ตำแหน่งสถานีสิตาไม่ควรเป็นอุปสรรคขวางกั้นคนคิดเปลี่ยนแปลงสังคม -การประท้วงและต่อต้านย่อมไม่เคารพกาลเทศะเป็นธรรมดา
หลักประชาธิปไตย / นิติธรรม นิติรัฐ	-ประชาธิปไตยมีขอบเขตว่าต้องไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้สังคมนั้นเสื่อมเสีย และอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย -ต้องเคารพกติกาของสถาบันที่เลือกเข้าเรียน	-กฎสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะปัจจัยต่างๆ -โทษที่สถานีสิตาถูกตัดสิน รุนแรงเกินกว่าสิ่งที่ทำ ความผิดไม่เหมาะสมกับการตัดคะแนน
สิทธิเสรีภาพ	-การใช้สิทธิเสรีภาพของนิติวิทย์เป็นการละเมิดสิทธิของนิติคนอื่น -การแก้สิ่งที่ไม่ชอบต้องค่อย ๆ ทำ โดยใช้ช่องทางที่มีอยู่ เข้าตามตรอก ออกตามประตู เล่นตามกฎ -ได้เนติวิทย์ออกจากมหาวิทยาลัย -ใช้มาตรการทางสังคม ไม่คบหา ประณาม ขับไล่นิติวิทย์ -ทำร้ายร่างกายเนติวิทย์	-การประท้วงโดยสงบ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ไม่ใช่ความรุนแรงเป็นเสรีภาพที่กระทำได้ ไม่ได้บังคับให้ใครทำตาม ไม่ควรเป็นความผิด -ใช้เสรีภาพประท้วง เหมือนที่ อ. เรืองวิทย์ประท้วงกับ กบปส.
แนวทางการจัดการ / แก้ไข	เนติวิทย์สมควรถูกลบออก อาจารย์เรื่องวิทย์ก็สมควรถูกลบโทษ	

โดยประเด็นความคิดเห็นในแต่ละเพลงมีทั้งขัดแย้งและสอดคล้องกัน เพื่อสนับสนุนวาทกรรมที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.15 สรุปทิศทางความคิดเห็นของผู้ติดตามเพลง ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

ประเด็นความคิดเห็น		รายชื่อเพลง		องค์กร	ขบวนการ	Jessa	ดง	ไข่
		เก็บ	ชยะ ๓	เสรีไทย	เสรีไทย	da	ผู้ติ	แมว
		ขยะ ๓	เพชบุ๊ค				v.2	
ความคิด	ลักษณะทางกายภาพ	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗
ต่อบุคคล	ระดับสติปัญญา	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓
/ กลุ่ม	เปรียบเทียบเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
บุคคล	ลักษณะนิสัย / พฤติกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความคิด	นิยามเหตุการณ์	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✓
ต่อสถาน	กล่าวถึงบริบท	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	วรรณกรรม บาปบุญ	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗
ความคิด	ความเป็นไทย /							
ต่อค่านิยม	ขนบธรรมเนียม / วัฒนธรรม							
/ หลักการ	/ ชาติ / สังคมอันดีงาม /	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗
/คุณค่า	ความรักสามัคคี / ความ							
	จงรักภักดี							
	คุณธรรม / จริยธรรม	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓
	มารยาท / กาลเทศะ	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✗
	หลักประชาธิปไตย / นิติ	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✓
	ธรรม นิติรัฐ							
	สิทธิเสรีภาพ	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓
	แนวทางการจัดการ / แก้ไข	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓

✗ = ไม่ปรากฏ

หมายเหตุ ✓ = ปรากฏโดยไม่มีความเห็นแย้ง

✓ = ปรากฏและมีความเห็นแย้ง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis) พบว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กแลกเปลี่ยนความเห็นกัน โดยมีลักษณะองค์ประกอบห้องห้องเสียงสะท้อน คือการเลือกรับข้อมูลและตอบสนองอย่างลำเอียง สร้างกลุ่มแบ่งขั้วทางความคิด และสื่อสารกันอย่างเป็นภัย เพื่อสนับสนุนแต่ละวาทกรรม ดังนี้

(1) การเลือกรับข้อมูลเพื่อตอบสนองอย่างลำเอียง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นพบว่า ผู้ติดตามเพจเลือกรับข้อมูลและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียง โดยเลือกรับและกีดกันข้อมูลบางอย่าง และตีความตามอคติส่วนตัว มีรายละเอียดดังนี้

(1.1) เลือกรับและกีดกันข้อมูลบางอย่าง

การเลือกรับและกีดกันข้อมูลบางอย่าง หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วแสดงความคิดเห็นที่แสดงถึงการเลือกรับและให้นำหนักแก่ข้อมูลบางแง่มุม ตัดหรือไม่รับฟังแง่มุมอื่น เพื่อให้ความคิดเห็นของตัวเองหนักแน่น โดยมีเหตุผล จากการวิเคราะห์พบผู้ติดตามเพจ Jessada Denduangboripant เลือกรับและกีดกันข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อสนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ และวาทกรรมเนติวิทย์ใช้เสรีภาพอย่างสงบมาต่อสู้กัน ดังการเลือกให้เหตุผลในการถกเถียงว่าเนติวิทย์ผิดหรือไม่ผิด และการกระทำของเนติวิทย์เรียกเป็นการสร้างความวุ่นวายหรือไม่

ตัวอย่าง 1) เนติวิทย์ผิดหรือไม่ผิด

ผู้ติดตามเพจ Jessada Denduangboripant แบ่งเป็นสองฝ่าย แต่ละฝ่ายเลือกให้นำหนักแก่ข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมากกว่า เพื่อสรุปว่าใครผิดมากกว่า ระหว่างอาจารย์เรื่องวิทย์ที่เข้าล็อกคอนิสิต กับเนติวิทย์ (และเพื่อนสภานิสิต) ที่เดินผ่านพื้นที่พิธี เพื่อสนับสนุนความคิดเห็นตัวเอง คือ

ก. ให้นำหนักไปที่การเดินผ่านพื้นที่พิธี = เนติวิทย์ผิดหรือไม่ผิด ขึ้นอยู่กับว่าพิธีจบหรือยังขณะเดินผ่านพิธี

ก 1. พิธียังไม่จบ = เนติวิทย์ผิด

ก 2. พิธีจบแล้ว = เนติวิทย์ไม่ผิด และถ้าเนติวิทย์ไม่ผิด (อาจ) นำไปสู่ ข.

ข. ให้นำหนักไปที่การล็อกคอ = อาจารย์เรื่องวิทย์ผิด

การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคนที่คิดว่าเนติวิทย์ไม่ผิด ยึดติดกับคำว่าพิธีจบแล้ว และอาจารย์เรื่องวิทย์ล็อกคอ เป็นส่วนใหญ่ เพื่อสนับสนุนวาทกรรมสภานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบแต่สภานิสิตถูกระงับ ในขณะที่คนที่คิดว่าเนติวิทย์ผิด ก็ยึดติดกับคำว่าพิธียังไม่จบ เพื่อสนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ พิธีควรเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้แม้เพจ Jessada Denduangboripant จะมีพื้นที่ให้คนคิดต่างถกเถียงกัน แต่ต่างฝ่ายต่างก็ยังยึดมั่นอยู่ในเหตุผลของตัวเอง

- ตัวอย่างความเห็น ให้นำหนักไปที่การเดินผ่านพื้นที่พิธี ผู้ติดตามเพจและเจ้าของเพจคืออาจารย์เจษฎาโต้แย้งกัน ความเห็นส่วนใหญ่ในเพจอาจารย์เจษฎา เชื่อว่าพิธีจบแล้ว เช่น ได้ยินเสียงฆ้อง

สุดท้าย หมายความว่าพีธีจบแล้ว มีเสียงประกาศเลิกงาน หมายความว่าพีธีจบแล้ว ถ้าพีธีจบแล้ว เมื่อสภานิสิตเดินผ่านไปก็ไม่ถือว่าป่วนงาน แต่อาจารย์เจษฎาตอบกลับว่าพีธีแบบฉิวเฉียด ดังภาพ
 ความเห็นว่าพีธีจบแล้ว

 Kittinun Kaewtae ครับ แต่จากที่ผมอ่านจากหลายๆคน ข้อที่ติคือเป็นการจบพิธีการ และในคลิปเองก็ประกาศให้ออกจากงานไปหลบฝนได้แล้วครับ แสดงว่าเหตุเกิดช่วงจบพิธีการแล้ว ตรงนี้แหละที่ผมสงสัยครับ จะบอกว่าป่วน เขาต้องป่วนตอนที่ยังไม่จบงานสิครับ ถึงจะเรียกว่าป่วนงาน และการจะเดินออกทางไหน ผมไม่รู้ว่าเขามังคับให้ออกทางไหนรีเปลา แต่ถ้าผมจะไปที่ตรงไหนต่อ ผมคงเลือกทางที่ใกล้ที่สุด จะบอกว่าไม่มีมารยาทก็ไม่ได้ เพราะจบพิธีการโดยสมบูรณ์แล้ว
 Like · Reply · 13 · 4 August at 17:04

 อาจารย์เจษฎา ไม่เคลียร์เรื่องนี้ แสดงว่าไม่รู้จริง แต่คาดเดาตามแนวคิดของตน
 - ไม่เคลียร์เรื่อง การเดินตัดด้านหน้า #หลังพิธีจบแล้ว มันคิดอย่างไร
 - ไม่เคลียร์เรื่อง หลักฐาน แผนการณ์ป่วน เพราะแค่พูดลอยๆว่าดังกล้องโดยทีมงาน ไม่มีหลักฐาน
 Like · Reply · 21 · 4 August at 17:37

ความเห็นว่าพิธียังไม่จบ

 Jessada Denduangboripant มันเสร็จแบบเฉียดฉิวครับ จะเห็นในรูปว่าทุกคนก็ยังมีอยู่ในขบวนในแถว ไม่ใช่ว่าสลายตัวหมดแล้วเราค่อยเดินมา
 Like · Reply · 7 · 4 August at 16:03

- ตัวอย่างความเห็น ให้นำหนักไปที่แรงจูงใจหรือเหตุผลของการลือคอก ผู้ติดตามเพ่งมองว่าอาจารย์เรื่องวิทย์เข้ามาลือคอกนิตเพราะมือคิตต่อนิตอยู่แล้ว ประพฤติตนไม่คำนึงถึงเสียงองค์กร ไม่มี

ความอดทนอดกลั้น ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ ดังภาพ

 แนใจหรือแค่พลาดให้นำหนักตรงนี้น้อยไปรีเปลา ?? อีกฝ่ายเปรียบพร้อมทั้งคุณวุฒิวิทย์ที่มากกว่า เป็นถึงอาจารย์ตำแหน่งหน้าที่การงานดี แต่ต้นประมาททางอารมณ์ โดนเด็กเกรียนยั่วชะเกรียนแตก
 บางทีผมก็ห่มมันใส่เนติวิทย์ที่ดูก้าวร้าวในบางโอกาส แต่เขาก็ไม่ใช่เด็กที่ใช้คำต่าหยาบๆ คายๆ อย่างไอสี่สไอเหี้ยไอควยให้เห็นและไม่เคยแสดงออกความรุนแรงทางอื่น แถมแสดงความคิดเห็นที่มีความคิดและเป็นความเป็นจริงที่ควรพิจารณาทุกครั้ง
 กลับกันหวยงวตนี้้อ โดนยั่วเสียเอง หลุดคำต่าหยาบคาย"คุยกันให้รู้เรื่องไอสี่ส เนเน่อยุโหน" ที่ตีฟัดสะบัดเสื้อสุททำท่าเหมือนจะไปต่อยคนต้องมีคนกันไว้ตั้งสามสี่คน หมดสภาพคนมีการศึกษาหันที่เด็กเกรียนจริง แต่อาจารย์ดูภัยกว่ามาก แลมเข้าไปลือคอกเค้า แถวบ้านเรียกทราม สถานศึกษาไม่ใช่คัมภารโหนว่าดักสิทธิ์มาก รวมพิธีที่แสนขลังแล้ว ผลผลิตของคนออกมาแบบนี้? ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ก็ได้แต่ให้ความรู้เปลือกๆจอมปลอม เหมือนพวกก๊วยตามคัมนี้เอง สอนเด็กเป็นคนจริงๆไม่ได้หรอก
 Like · Reply · 49 · 5 August at 11:43 · Edited

 "ผู้ช่วยอธิบดี ฝ่ายกิจการนิสิต จะทำอะไร ควรคิดถึงชื่อเสียงระยะยาวขององค์กรด้วยครับ" ผมว่าตำแหน่งท่านใหญ่กว่าเนเน่ แต่สิ่งที่กระทำ เลวร้ายกว่าการเดินผ่ากลางพิธีที่สิ้นสุดแล้วอีกครับ
 Like · Reply · 35 · 4 August at 15:57

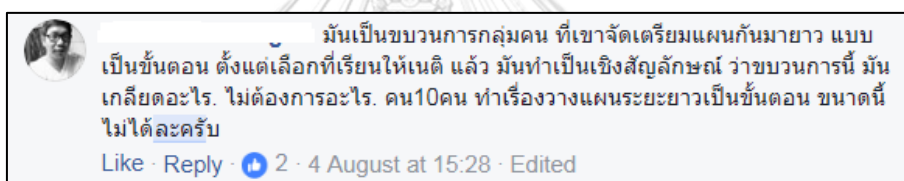
 อาจารย์คิดว่าคนที่ทำให้องค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียงระยะยาว ... คือคนที่เดินออกจากพิธี หรือคนที่ลือคอกคนที่กำลังเดินออกจากพิธีครับ
 Like · Reply · 63 · 4 August at 19:59

(1.2) ติความตามอคติส่วนตัว

การตีความตามอคติส่วนตัว หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วแสดงความคิดเห็นไปตามความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมของตนเอง อาจเป็นความเชื่อทางศาสนา ความคิดทางการเมือง แม้จะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือไม่มีความสมเหตุสมผลก็ตาม จากการวิเคราะห์พบผู้ใช้เพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก เพจ Jessada Denduangboripant และเพจไข่แมว ติความสารไปตามอคติของตัวเองเพื่อสนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีการสำคัญของจุฬาฯ และวาทกรรม เนติวิทย์ใช้เสรีภาพโดยสงบ ให้สามารถประชันขันแข่งความชอบธรรมกันได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

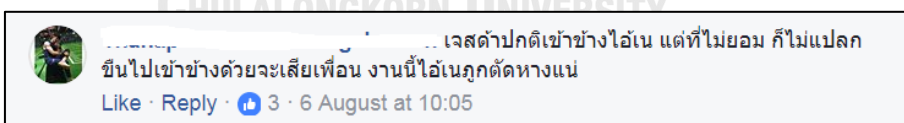
ตัวอย่าง 1) เนติวิทย์เป็นตัวแทนของขบวนการป่วนชาติ

ผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กส่วนหนึ่งเมื่อได้อ่านโพสต์ที่กล่าวหาอาจารย์หญิงชุดดำ เป็นพวกเดียวกับเนติวิทย์เพราะถ้ายูรูปร่วมกัน จึงตีความสารเข้ากับความคิดตัวเองซึ่งไม่ชอบเนติวิทย์อยู่แล้ว เชื้อไปแล้วว่าเนติวิทย์วางแผนจัดฉาก ย่อมมีคนร่วมมือด้วย จึงไม่ตั้งคำถามว่าอาจารย์หญิงชุดดำเกี่ยวข้องหรือไม่ ตัวอย่างความเห็นนี้จึงสรุปเลยว่าเป็นขบวนการวางแผน

ตัวอย่าง 2) เนติวิทย์จะถูกลงโทษหนัก ถูกกักขังในมหาวิทยาลัย

- ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก คิดว่าเนติวิทย์จะถูกโดดเดี่ยว ในจุฬาฯ เพราะแม้แต่อาจารย์เจษฎา ซึ่งเคยแสดงความเห็นตามกับการกระทำของเนติวิทย์ มาถึงครั้งนี้ยังเลือกอยู่ข้างอาจารย์เรื่องวิทย์ เพราะเป็นอาจารย์คณะเดียวกัน

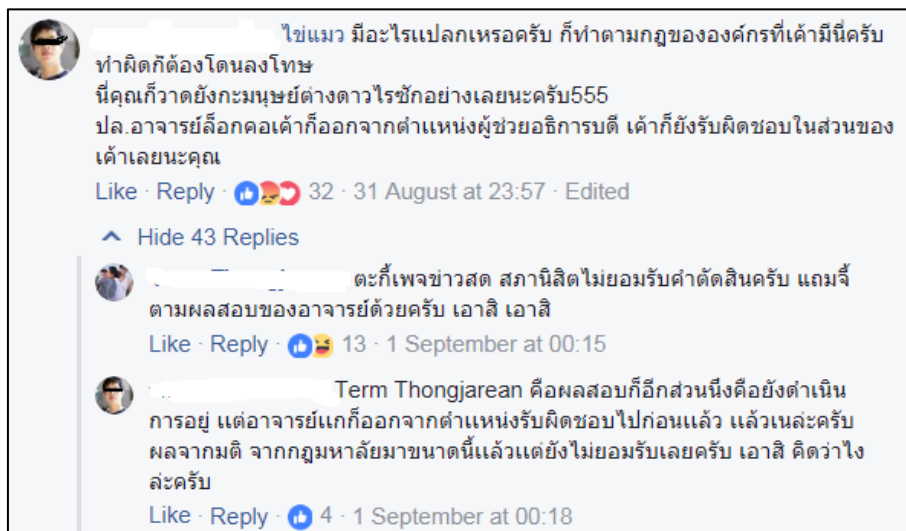

- ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจไข่แมว คิดเชื่อมโยงไปยังเหตุการณ์ทางการเมืองในประวัติศาสตร์ ซึ่งจิตร ภูมิศักดิ์²¹ นิสิตจุฬาฯ ซึ่งถูกนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ทำร้ายในมหาวิทยาลัย ประกอบกับการ

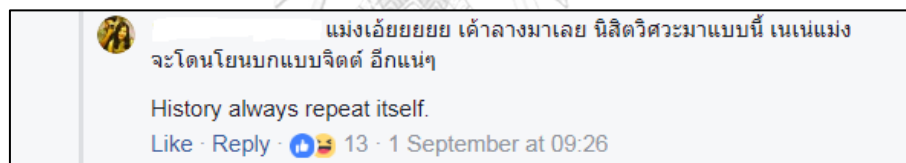
²¹ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นนักคิดด้านการเมือง นักประวัติศาสตร์ และนักภาษาศาสตร์หัวก้าวหน้า มีชีวิตอยู่ช่วงปี พ.ศ. 2473-2509 ในช่วงวัยศึกษา จิตรสอบเข้าเรียนที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีบทบาทรวบรวมบทความสะท้อนปัญหาสังคม และประณามผู้เอารัดเอาเปรียบในสังคม ซึ่งรวมถึงรัฐบาล จะตีพิมพ์ในหนังสือประจำปีของมหาวิทยาลัย ชื่อ *มหาวิทยาลัย ๒๓ ตุลาคม* ทำให้ถูกตำรวจจับและถูกสอบสวนที่หอประชุมใหญ่ จุฬาฯ ครั้งนั้นจิตรถูกกลุ่มนิสิต นำโดยนายสีหเดช บุณนาค นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ตั้งศาลเตี้ย จับจิตร “โยนบก” คือ

อ่านความคิดเห็นของผู้ติดตามอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ เช่นกัน ที่แสดงความเห็นไว้ว่าเนติวิทย์สมควรถูกลงโทษตัดคะแนน จึงสรุปความคิดเห็นว่าเนติวิทย์จะถูกทำร้ายเช่นเดียวกับจิตร แม้ว่านิสิตวิศวะคนดังกล่าว จะไม่ได้แสดงความเห็นรุนแรงเกรี้ยวกราดแต่อย่างใด

ความคิดเห็นของนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ

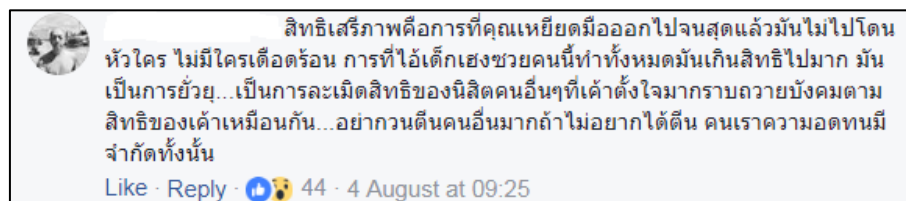

ความคิดเห็นว่าเนติวิทย์จะถูกกลั่นแกล้งเหมือนจิตร ภูมิศักดิ์

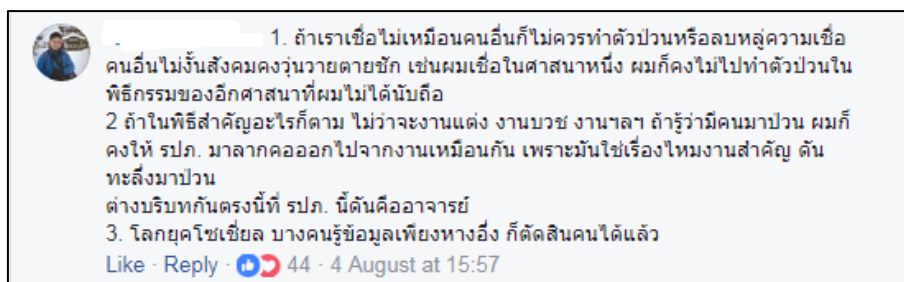

ตัวอย่าง 3) การกระทำของเนติวิทย์เรียกได้ว่าเป็นการก่อความสงบหรือไม่

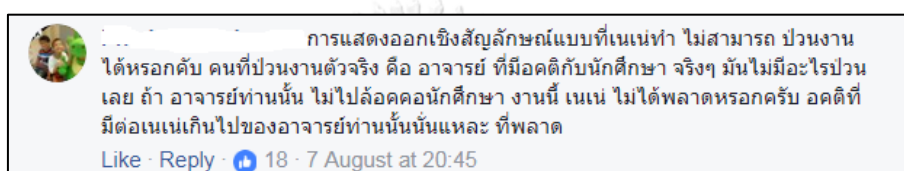
ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก และเพจ Jessada Denduangboripant ให้นิยามความหมายของสิทธิเสรีภาพ ว่าการใช้เสรีภาพต้องไม่กระทบกับใครเลย เพื่อสรุปว่าเนติวิทย์ทำเกินขอบเขตสิทธิเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อคัดค้านกับวาทกรรมเนติวิทย์ให้เสรีภาพอย่างสงบ

โยนลงจากเวทีหอประชุม ทำให้จิตรได้รับบาดเจ็บ และต่อมายังถูกสั่งพักการเรียนเป็นเวลานานถึง 1 ปี ในปี พ.ศ. 2509 จิตรเสียชีวิตจากการถูกล้อมยิงเพราะเข้าร่วมกับขบวนการต่อสู้การปกครองของรัฐบาลทหาร (ธนาพล อิวสกุล และคณะ, 29 เมษายน 2560)

ความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ Jessada Denduangboripant สนับสนุนวาทกรรมเนติวิทย์ให้เสรีภาพอย่างสงบ นิยามการกระทำของสภานิสิตว่าเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ถือเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพของตัวเอง

(2) การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วทางความคิด

ผู้ติดตามเพจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยสร้างกลุ่มแบ่งขั้วตอกย้ำวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ มาต่อสู้กับวาทกรรมสภานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ ผ่านการร่วมกันสร้างอคติต่อผู้อื่น ให้ข้อมูลและความคิดเห็นโน้มน้าวกันและกันในกลุ่มที่คิดเหมือนกัน และยังโจมตีความเห็นต่างของคนที่คิดภายใต้วาทกรรมต่างกัน รวมถึงแม้แต่คนที่คิดภายใต้วาทกรรมเดียวกัน มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ร่วมกันสร้างอคติต่อผู้อื่น

การสร้างกลุ่มแบ่งขั้วโดยร่วมกันสร้างอคติต่อผู้อื่นหมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์ของเพจแล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อบุคคลโดยปราศจากหลักฐานหรือเหตุผล จากการวิเคราะห์พบผู้ใช้เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก และดงผู้ดี ร่วมกันสร้างอคติต่อเนติวิทย์และอาจารย์เรื่องวิทย์ในด้านลักษณะนิสัยและพฤติกรรม สะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ กับวาทกรรมสภานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ โดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและประเด็นที่ถกเถียงกัน

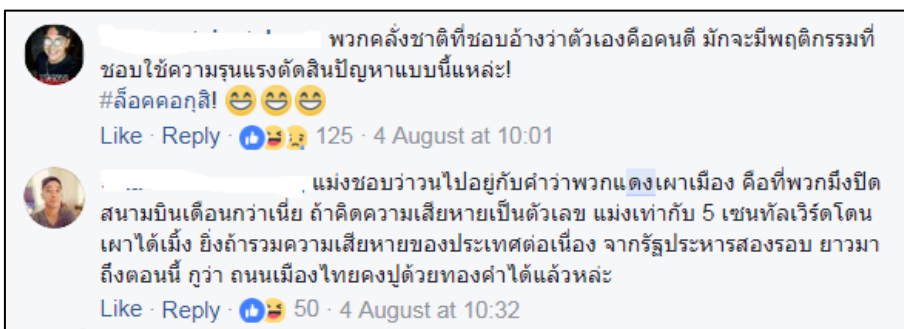
ตัวอย่าง 1) เนติวิทย์เป็นคนไม่ดี

ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินแสดงความคิดเห็นต่อข่าวปลดสภานิสิตและนายแพทย์ตุลย์แนะนำให้เนติวิทย์ลาออก โจมตีเนติวิทย์ในฐานะคนผิด คนไม่ดี เนรคุณ ปลุกปั่นให้เกิดความวุ่นวาย ทำให้มุมมองความคิดเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน และหนุนเสริมความเชื่อด้วยกด Reaction

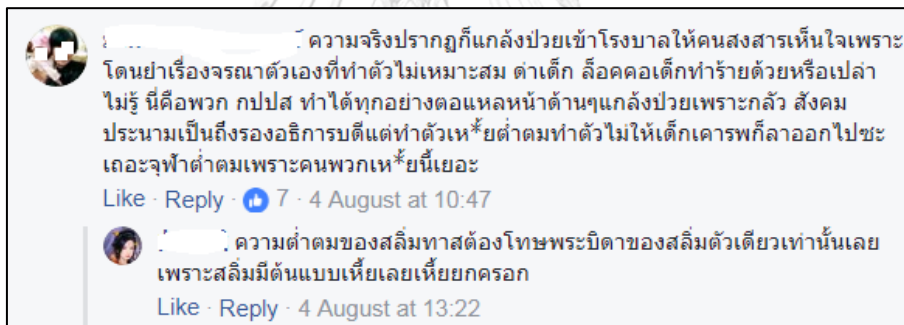
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับความตกต่ำร้ายแรงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับความนิยม
สังเกตจากจำนวน Reaction

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับ กปปส. สร้างอคติว่ามักมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง
ไม่เปิดใจรับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ

- ความคิดเห็นอคติต่ออาจารย์เรื่องวิทยฐานะตัวแทนกลุ่ม กปปส. ว่าชอบใช้ความรุนแรง

(2.2) ให้ข้อมูลโน้มน้าวหรือตอกย้ำความเชื่อแก่กันและกัน

สร้างกลุ่มแบ่งขั้วด้วยกันให้ข้อมูลโน้มน้าวกันและกัน หมายถึง ผู้ติดตามเพจพบเห็นโพสต์แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลที่มีลักษณะโน้มน้าวใจกันภายในกลุ่ม ให้มุมมองความคิดเคลื่อนไปในทิศทางที่เอนเอียงอยู่แล้ว การวิเคราะห์พบว่าโพสต์ จุฬาฯ ยึดตำแหน่งจากเนติวิทย์ ในเพจไข่แมว มีการสร้างกลุ่มแบ่งขั้วความเห็นภายในเพจ เพื่อสนับสนุนสถานิสิตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ โดยให้ข้อมูลกันคนละน้อย เสริมความเชื่อการที่สถานิสิตต้องพ้นจากตำแหน่งนั้นเหมือนการตัดสินใจในเวทีการเมืองระดับประเทศ เห็นพ้องต้องกันแบบรู้กันโดยนัย ไม่ให้รายละเอียดหรือบริบทที่ชัดเจน

ตัวอย่าง 1) ยึดอำนาจสถานิสิตเหมือนยึดอำนาจรัฐบาลเลือกตั้ง

- ความคิดเห็นโน้มน้าวกันว่ายึดอำนาจสถานิสิตเหมือนยึดอำนาจรัฐบาลเลือกตั้ง

The image shows three screenshots of Facebook posts from a group. The first post, from a user named 'แลนนี่มันกะลาแลนนี่จริงๆ', says 'ไม่พอใจ กูยึด เหมือนกันหมด ทั้งสเกลเล็ก สเกลใหญ่ กะลา' and has 2.3k likes. The second post, from a user named 'อจ. ที่ลือกคอ โดนสอบก่อน แต่ผลสอบยังไม่ไปไหน', discusses the election process and has 1.6k likes. The third post, from a user named 'จ่าลองการปกครองจริงของประเทศนี้ได้เป็นอย่างดี ถึงแม้จะถูกเลือกมาด้วยเสียงส่วนใหญ่ แต่ก็ต้องอวย ต้องเลีย ให้ถูกใจอาจารย์ ไม่งั้นจะโดนยึดอำนาจ..... ก็เหมือนอยู่นะ.....', has 116 likes. Below it are two replies: one from 'ผู้ที่สังขยเลิกการหมอบกราบและทาส' with 12 likes, and another from 'หลายคนต้องการปลดคอเพิ่มความอบอุ่น' with 5 likes.

(2.3) โจมตีความเห็นต่าง

ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นโจมตีความคิดเห็นที่แตกต่างและโจมตีคนที่แสดงความคิดเห็นแตกต่างออกไป โดยไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ถกเถียงกัน จากการวิเคราะห์พบผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน และเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก แสดงความคิดเห็นโจมตีแนวคิดของผู้ที่

สนับสนุนวาทกรรมถวายสัตย์เป็นพิธีกรรมสำคัญของจุฬาฯ ด้วยตัวเอง แสดงให้เห็นการต่อต้านเนติวิทย์มากกว่าคนในกลุ่มเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1) จุฬาฯ ควรรับเนติวิทย์เข้าเรียนหรือไม่

- ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินถกเถียงกันว่าจุฬาฯ ควรรับเนติวิทย์เข้าเรียนหรือไม่ แม้ว่าในความเป็นจริงเนติวิทย์เรียนอยู่ที่จุฬาฯ อยู่แล้ว ในช่วงต้นของการพูดคุย คนที่เห็นว่าไม่ควรรับเนติวิทย์เข้าเรียนตั้งท่าเตรียมพร้อมตอบโต้กับคนที่คิดว่าไม่อยู่ฝ่ายตัวเอง แม้จะพบภายหลังว่าไม่เป็นเช่นนั้นก็ตาม ก็ยังไม่ยอมจำนนด้วยเหตุผลที่ว่าจุฬาฯ ต้องทำตามระเบียบการรับนิสิต ยังพยายามหาความผิดของเนติวิทย์มาเสริมความคิดตัวเองและโต้แย้งกับคนอื่น บอกว่าเนติวิทย์มีบุคลิกปลูกปั่น สร้างความวุ่นวายในสังคม โดยปราศจากข้อมูลและหลักฐาน

ไม่มารับมาตั้งแต่แรกแล้ว รู้ทั้งรู้ว่า คนแบบนี้จะสร้างปัญหาเดือดร้อนแน่นอน ก้อยิ่งดันทุรัง รับมาเอง อยากรองของ เลยเจอเข้าให้ หาทางจัดการเอามันออกให้เร็วก่อนที่จะบานปลายไปกว่านี้
Like · Reply · 36 · 3 September at 22:03

เนติวิทย์สอบผ่านเข้ามาเรียนจุฬาด้วยระบบแอดมิชชันกลาง ซึ่งเป็นระบบที่ไม่ได้คัดเลือกตรงโดยจุฬาฯ คงไม่ดีแน่ค่ะถ้าให้ดกสัมภาษณ์ โดยที่เนติวิทย์ยังไม่มีความคิด ถ้าจุฬาฯ ทำเช่นนั้นคงได้โดนสังคมตำหนักกว่านี้ วอคดี รังแกเด็ก
Like · Reply · 3 · 3 September at 22:24

มันกร่างตั้งแต่ก่อนมาสอบแล้วครับ ไปอยู่ที่ไหนมา โลกสวยจังเลยครับ
Like · Reply · 4 · 3 September at 22:55

พระพุทธเจ้าก็รู้ว่าเทวดาจะทำให้สังข์แตกแยก แต่ก็ไม่ได้ห้ามบวชสุดท้ายเทวดาจะแพ้ภัยตัวเอง
Like · Reply · 4 · 3 September at 23:17

ดูขาดลวดค่ะ ไม่เคยให้ราคากับเด็กคนนี้ เพราะรู้ว่าเค้าพยายามทำอะไร แควอยากอธิบายให้คุณเข้าใจว่า จุฬาฯ ไม่สามารถปฏิเสธการรับเด็กที่สอบเข้ามาได้แล้วโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เค้ากร่างแต่ยังไม่เคยต้องโทษอะไรเลย ให้ปฏิเสธด้วยเหตุผลอะไรคะ แล้วถ้าทำอย่างที่คุณว่าก็เข้าทางเค้าละคะ เค้าตั้งใจมาที่นี่เพราะสถาบันนี้เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันใด คุณน่าจะทราบดี เค้าโคหกแต่แรกแล้วว่าคะแนนไม่ถึงอีกสถาบันที่อยู่รังสิต ทั้งๆที่จริงแล้วคะแนนของจุฬาฯ สูงกว่า เค้าตั้งใจเลือกมาที่นี่อยู่แล้ว ทางจุฬาฯ เองก็คงทราบดีคุณให้ราคากับคนแบบนี้ด้วยเหอะ
Like · Reply · 2 · 3 September at 23:31 · Edited

ขนาดคุณไม่ให้ราคานะ จุฬาฯ แดกเป็นเสี่ยงๆ แล้วเห็นไหมครับ ถ้าเป็นห้ามะสาตละกว่านี้
Like · Reply · 4 September at 08:20

เขาดังใจมาจุฬาเป็นข้ออ้างมั้ง เจตนาแอบแฝงมากกว่า ห้ามะสาตมีนิติเรด จุฬามีไอ้นี้แหละครับ พอรวมสภาจุฬาได้ทำเป็นห่วงฮองกง เขียวและเอาชื่อจุฬาอ้างด้วย เห็นหรือยังมันจะเป็นไปตามขั้นตอนที่มันวางไว้ ถ้าจุฬายังเฉยๆ เหมือนห้ามะสาตและเนเน มันจะอ้างสถาบันจุฬาฯ ทีเดียว
Like · Reply · 4 September at 08:24

จุฬาฯ เฉย?? คุณตามข่าวรีเปลาละ?
Like · Reply · 1 · 4 September at 08:54

สัมภาษณ์แล้วเห็นว่าบุคลิกไม่เหมาะสมกับการเป็นนักรัฐศาสตร์เนื่องจากมีบุคลิกปลูกปั่น ปั่นป่วน เป็นบุคลิกที่เป็นโทษต่อวิชาชีพ จึงมีมติไม่รับเข้าศึกษาต่อ
Like · Reply · 2 · 4 September at 14:02

ถ้าให้ดกรอบสัมภาษณ์ไม่ได้ แล้วจะมีรอบสัมภาษณ์ไว้ทำไมละครับ
Like · Reply · 1 · 5 September at 14:14

ตัวอย่าง 2) ถ่ายรูปกับเนติวิทย์หมายความว่า เป็นพวกเดียวกับเนติวิทย์หรือไม่

- ความคิดเห็นในกรอบสี่เหลี่ยมเข้มใจมตีความเห็นต่างของคนในกลุ่มเดียวกัน คือ ผู้ติดตามเพจ ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กคนหนึ่งพยายามเป็นคนที่ไม่เกลียดเนติวิทย์มากกว่าคนอื่น ดังการพูดคุยกันเรื่องอาจารย์หญิงถ่ายรูปเซลฟี่กับเนติวิทย์ ผู้ติดตามคนนี้พยายามแสดงตัวว่าไม่ยอมตีสองหน้า เป็นพวกเนติวิทย์เด็ดขาด ในขณะที่อีกกลุ่มไม่เห็นด้วย เป็นการเปรียบเทียบทางสังคมเพื่อไปให้สุดโต่งยิ่งกว่า พร้อม ๆ กับการโจมตีคนที่ไม่คิดเหมือนตัวเอง

 จะ selfie ก็คงต้องขึ้นชอบคนนั้นพอตัวแหละคะ ถ้าเป็นชู้แล้วจะให้ไป selfie กับชู้ หรือขยะสังคม ดิฉันคงไม่ทำ บั๊ยยยยยยยยยย

Like · Reply ·   40 · 4 August at 10:38

 ' คนเราคิดเหมือนกันทั้งโลกหรือ??? เอาบรรทัดฐานตนเองไปวัดคนอื่นได้ใจ

Like · Reply · 2 · 4 August at 10:55

 ' พอครับ อย่าไปเถียงเค้า เพจนี้เห็นต่างไปไม่ได้ครับ คุณจะโดนระยาตำบอนมวลมหาประชาทัณฑ์อย่างเดียว

เซลฟี่ด้วยไม่ได้เท่ากับขึ้นชอบ สมมุติผมเจอชู้ดัด้ม ฮุสเซนเดินผ่านผมก็อยาก จะเซลฟี่ด้วยเหมือนกัน คุณไม่ยกก็เรื่องของคุณ แต่คนอื่นเค้าไม่ได้ไม่ยกเหมือนคุณไปทุกคนเมื่อไหร่

Like · Reply · 5 · 4 August at 13:44

 คุณเอาจะเป็นพวกชอบตีหน้าชู้ก้อได้นะคะ ดิฉันคงไม่ใช่ ไม่ว่าจะกันคะ ต่างภาษา ต่างวาจา เนอะ วินวิน อ้ออ ไม่ใช่ไอเด็กแวนนะคะ หมายถึง win-win อ้าาาคะ ❤️

Like · Reply · 4 August at 16:16 · Edited

(3) ชุดข้อมูล สื่อสารความเกลียดชัง และล่าแมมด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นด้วยตารางรหัส (Coding sheet) พบการสื่อสารที่เป็นภัยรวม 314 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 ของความเห็นทั้งหมด 3,027 ครั้ง สรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

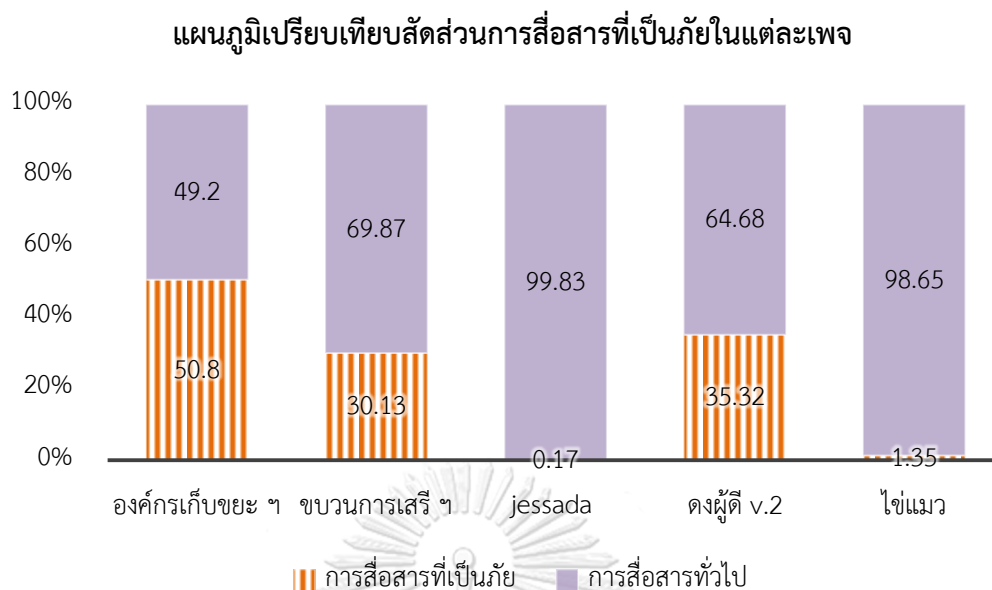
รูปภาพ 4.36 แผนภูมิแสดงสัดส่วนการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยและการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

การสื่อสารที่เป็นภัยดังกล่าวแบ่งเป็นการล่าแมมด 235 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75 การสื่อสารความเกลียดชัง 74 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23 และชุดข้อมูล 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2 และ สรุปสัดส่วนได้ดังตารางนี้

ตาราง 4.16 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

ลักษณะการสื่อสารที่เป็นภัย	ชุดข้อมูล	สื่อสารความเกลียดชัง	ล่าแมมด	รวม
จำนวนครั้ง	5	74	235	314
ร้อยละ	2	23	75	100

ทั้งนี้ในภาพรวมโดยแต่ละเพจมีปริมาณข้อความที่สื่อสารเป็นภัยแตกต่างกัน สามารถสรุปเป็นแผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยต่อการสื่อสารที่ไม่เป็นภัยได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปภาพ 4.37 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในแต่ละเพจ
ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

(3.1) การขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด 5 ครั้ง มาจากเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กทั้งหมด ไม่มีในเพจอื่น

พบการขุดคุ้ยข้อมูลพื้นฐานส่วนตัวของอาจารย์หญิงชุดดำ เนติวิทย์ และอาจารย์เรืองวิทย์ เป็นการขุดคุ้ยเพื่อให้บุคคลตกเป็นเป้าหมาย และการขุดคุ้ยเพื่อทำลาย พยายามให้สังคมเห็นพฤติกรรมความชั่วร้าย หวังให้นำไปสู่ประณามเป้าหมาย สิ่งที่ถูกขุดคุ้ยและนำมาเปิดเผย คือ ภาพถ่ายของเป้าหมายที่โพสต์ไว้ในบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัว โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ รวมทั้งภาพของเป้าหมายที่ปรากฏตามข่าว ทั้งนี้ ไม่พบข้อมูลทางการ และข้อมูลนี้อาจทำให้อับอายหรือไม่พึงเผยแพร่

ตัวอย่างการขุดคุ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

1) ผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กนำภาพที่ผู้อื่นขุดคุ้ยไว้มาเผยแพร่ต่อ เป็นภาพจากเฟซบุ๊กของอาจารย์หญิงชุดดำ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการกล่าวหาว่าอาจารย์หญิงร่วมมือกับเนติวิทย์วางแผนป่วนพิธีถวายสัตย์ ทำให้ผู้ติดตามบางส่วนเข้าใจผิด

- ตัวอย่างความคิดเห็นที่แสดงถึงการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลของอาจารย์หญิงชุดดำ

2) ผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กนำภาพของเนติวิทย์เมื่อครั้งถ่ายร่วมกับสุรชัย ตำนาน วัฒนาอนุสรณ์ แกนนำ นปช. ผู้เคยถูกจำคุกในคดีหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ มาวางในช่องคอมเมนต์ เพื่อชี้ว่าเนติวิทย์เป็นกลุ่มก้อนเดียวกับสุรชัย หรือคนเสื้อแดงล้มเจ้า

- ตัวอย่างความคิดเห็นที่แสดงถึงการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลของเนติวิทย์

3) ผู้ติดตามเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก นำภาพที่ผู้อื่นขุดคุ้ยอาจารย์เรืองวิทย์ไว้ มาเผยแพร่ต่อ ภาพนี้มาจากเฟซบุ๊กของอาจารย์เรืองวิทย์ ถูกตัดต่อรวมกับภาพข่าวใหม่ เพื่อชี้ว่าอาจารย์เรืองวิทย์เป็น กปปส. และแอดมินเพจดังผู้ตี v.2 ก็นำภาพของอาจารย์เรืองวิทย์มาโพสต์

เช่นกัน เพื่อชี้แนะว่าอาจารย์เรื่องวิทยุเป็น กปปส. จึงเกลียดชังสภานิสิตจนเลือกใช้ความรุนแรงเข้าจัดการ

- ตัวอย่างความคิดเห็นที่แสดงถึงการขุดคุ้ยและเผยแพร่ข้อมูลของอาจารย์เรื่องวิทยุ

(3.2) การสื่อสารความเกลียดชัง

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังทั้งหมด 74 ครั้ง เพจดังผู้ดี v.2 สื่อสารความเกลียดชังมากที่สุด 44 ครั้ง รองลงมาคือเพจขบวนการเสรีไทย เพชบุ๊ค 22 ครั้ง เพจไข่แมว 5 ครั้ง เพจ Jessada Denduangboripant 3 ครั้ง ส่วนเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินไม่พบการสื่อสารความเกลียดชัง ปริมาณและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชังของแต่ละเพจสรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 4.17 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารความเกลียดชัง ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

เพจ \ ปริมาณ	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
องค์กรเก็บขยะฯ	0	0
ขบวนการเสรีฯ	22	30
Jessada	3	4
ดงผู้ดี v.2	44	59
ไข่แมว	5	7
รวม	74	100

ประเด็นหลักที่สร้างความเกลียดชัง คือ กลุ่มคนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิบัติของสังคมดั้งเดิม เป็นคนเลวทราม โดยสร้างความเกลียดชังต่อเนติวิทย์และกลุ่มเพื่อนสภานิสิต ซึ่ง

ไม่ให้ความเคารพต่อพิธีถวายเป็นพิธีที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ นอกจากนี้ยังมีการสร้างความเกลียดชังต่อกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตรงข้ามกับกลุ่มของตนเอง โดยปรากฏในระดับตั้งใจ แบ่งแยกกีดกันความเป็นเขาเป็นเรา 44 ครั้ง ตั้งใจให้เกลียดชังกลุ่มเป้าหมาย 29 ครั้ง และตั้งใจยั่วยุให้เกิดความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย 1 ครั้ง ทั้งนี้ไม่พบการสร้างความเกลียดชังระดับไม่ตั้งใจ

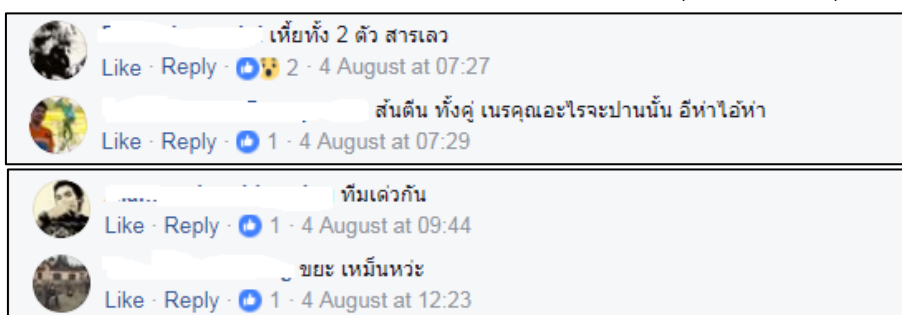
ตาราง 4.18 ปริมาณการสื่อสารความเกลียดชังในแต่ละระดับ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายเป็นพิธี

ปริมาณ เพจ	ระดับการสื่อสารความเกลียดชัง				รวม
	ไม่ตั้งใจ แบ่งแยก	ตั้งใจ แบ่งแยก	ยั่วยุให้ เกลียดชัง	ยั่วยุให้ เกิด ความรุนแรง	
องค์กรเก็บขยะฯ	0	0	0	0	0
ขบวนการเสรีฯ	0	13	9	0	22
Jessada	0	0	2	1	3
ดงผู้ดี v.2	0	30	14	0	44
ไข่แมว	0	1	4	0	5
รวม	0	44	29	1	74

ตัวอย่างการสื่อสารความเกลียดชัง

การสื่อสารความเกลียดชังในเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก ปรากฏในรูปของคำและภาพ โจมตีกลุ่มผู้สนับสนุนวาทกรรมสถานีสีตฯ ใช้เสรีภาพโดยสงบ โดยเรียกว่า “ร้าน” และ “ลิเบอร้าน” อันเป็นการนำคำว่า Liberal ในภาษาอังกฤษ มาเปลี่ยนเสียงพยางค์ท้ายเป็น “ร้าน” ซึ่งในภาษาไทย มีความหมายว่า อยากร หรือ ใคร่ (มักใช้ในทางกามารมณ์) และริบ หรือ ต่วน ในขณะที่เดียวกันก็มีการ โจมตีกลุ่มผู้สนับสนุนวาทกรรมถวายเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาฯ ว่า รอยัลร้าน มาจากคำว่า Royalist ในภาษาอังกฤษ มีการเปรียบเทียบเป็นชี้ เที้ย หมา เท็บหมา ควาย สัตว์นรก และเนื้อร้าย ดังภาพต่อไปนี้

- ความคิดเห็นสร้างความเกลียดชังต่อเนติวิทย์และอาจารย์หญิงชุดดำว่าเป็นกลุ่มคนเลวร้าย

- ความคิดเห็นสร้างคามเกลียดชังต่อเนติวิทย์และเพื่อนสภานิสิตในฐานะกลุ่มคนเลว
ต่ำต้อย เปรียบได้กับขยะและสุนัข

สวะ ต่อให้ล้างน้ำ ก็ส้ว
Like · Reply · 4 August at 07:43

ไอเด็กเปรต ไม่รู้จะหาคำแบบไหนเรียกมัน คงได้เจอของจริงน่า
Like · Reply · 5 August at 01:28

ตัวเสียนิจจัญไรแท้ๆ
Like · Reply · 4 August at 08:06

Like · Reply · 🗨️👍👎 18 · 4 August at 17:37

- ความคิดเห็นสร้างคามเกลียดชังต่อกลุ่ม กปปส. ว่าเป็นกลุ่มคนโง่ มีความคิดล้าหลัง

มีอะไรก็หาเหตุผลไปแย้งเค้า ไม่ใช่ใช้แต่อารมณ์ พวก
ผู้ใหญ่ไร้สมอง ทั้งหลาย สนควรนำตายไปกับความคิดล้าหลัง โดยเฉพาะพวก
สลิม
Like · Reply · 🗨️👍👎 3 · 4 August at 17:56

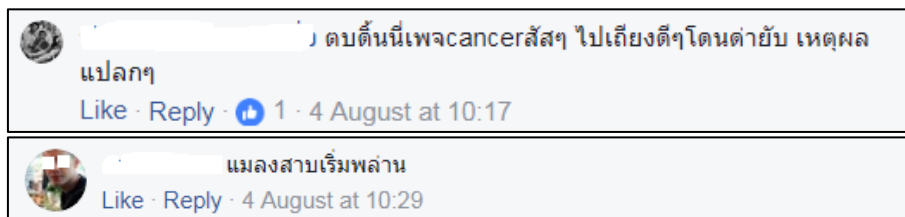
- ความคิดเห็นสร้างคามเกลียดชังต่อกลุ่มคนเสื้อแดงว่าเป็นกลุ่มคนโง่ ความคิดคับแคบ

พีรพัฒน์ [redacted] พวกควายสมองหมาอย่างมึงนี่
สมควรตายไปได้แล้วนะ อะอะ อะไร ก็ตั้งเข้าการเมืองทุกเรื่อง ใช้สมองคิดเรื่อง
อื่นเป็นใหม่ หรือเป็นขี้อู๋เขาจนเคยตัว มึงแหกตาอ่านคอมเมนต์ดูซิมีใครตั้งเข้า
เรื่องการเมือง สลิมบ้างอะไรของมึง มีมึงคนเดียวที่ตั้งเข้าการเมือง ไล่สมอง
หมาเอ๊ย
Like · Reply · 🗨️👍👎 27 · 4 August at 18:17 · Edited

พีรพัฒน์ [redacted] ไม่สมควรอยู่ในแผ่นดินไทย อายามาเนา
ตายในแผ่นดินไทยเลย. ไปตายในที่ล้าหน้าโนนไป
Like · Reply · 🗨️👍👎 9 · 4 August at 18:36

ควายแดงสมองหมา
ช่วยแหกตาดูด้วยคะ
ว่าเค้ารู้ทันกันหมดแล้วว่าไอ้แกวเนมันจัดฉาก
แล้วโดนจับได้
ไอ้พวกควายแดงหนักแผ่นดิน!!
Like · Reply · 🗨️👍👎 11 · 4 August at 18:49

- ความคิดเห็นเปรียบพจนตบดินซึ่งเป็นเฟซบุ๊กเพจที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกันว่าเป็นเชื้อมะเร็งเปรียบกลุ่มกบปส. เป็นแมลงสาบ เป็นการสร้างความเกลียดชังต่อกกลุ่มกบปส.

(3.3) การล่าแมมด

การวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าในประเด็นนี้ จากปริมาณการสื่อสารล่าแมมดทั้งหมด 235 ครั้ง เพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินสื่อสารล่าแมมดมากที่สุด 157 ครั้ง รองลงมาเป็นเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก 61 ครั้ง เพจดงผู้ดี v.2 พบ 15 ครั้ง เพจไข่แมว 2 ครั้ง ส่วนเพจ Jessada Denduangboripant ไม่มีการสื่อสารล่าแมมด จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารล่าแมมดของแต่ละเพจสรุปได้ดังตาราง 4.19

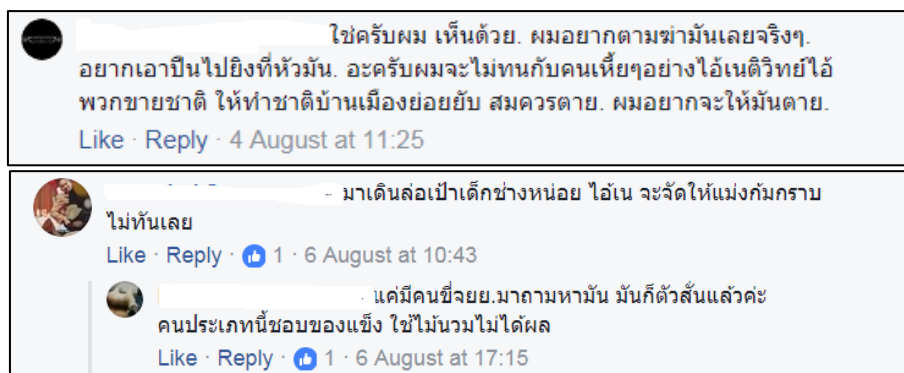
ตาราง 4.19 จำนวนและสัดส่วนการสื่อสารล่าแมมด ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

เพจ	ปริมาณ	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
องค์กรเก็บขยะฯ		157	67
ขบวนการเสรีฯ		61	26
Jessada		0	0
ดงผู้ดี v.2		15	6
ไข่แมว		2	1
รวม		235	100

โดยผู้ติดตามเพจกล่าวหาว่าพฤติกรรมและความคิดของเนติวิทย์ เลวทราม สมควรถูกกำจัด ทำลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการล่าแมมด

ตัวอย่างความคิดเห็นมุ่งโจมตีเนติวิทย์ในฐานะคนมีพฤติกรรมขัดกับค่านิยมของสังคมไทยอย่างร้ายแรง จนสมควรถูกลงโทษด้วยน้ำมือของประชาชนที่ไม่ได้อำนาจตามกฎหมาย

4.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารของสื่อและบรรยากาศการสื่อสาร การกำกับดูแลเนื้อหาในสื่อ และลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหาว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กอย่างไร สามารถรวบรวมผลการวิจัยได้ดังนี้

4.2.1 การนำเสนอข่าวสารของสื่อและการรับรู้บรรยากาศสังคมของผู้ติดตามเพจ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าในช่วงเวลาที่ศึกษาโทรทัศน์และสื่อออนไลน์นำเสนอข่าวสารและสร้างบรรยากาศทางสังคม ดังนี้

4.2.1.1 สื่อโทรทัศน์

คณะกรรมการ กิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (กสท.) ซึ่งเป็นเป็นคณะกรรมการย่อยในสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ปฏิบัติการแทน กสทช. ในภารกิจเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ในช่วงเวลา 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต ดังนี้

1) 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องถ่ายทอดสัญญาณจากโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย (ทรท) ซึ่งออกอากาศรายการพระราชกรณียกิจ แสดงความไว้อาลัย

2) 14 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ภายหลังจากถ่ายทอดสดพิธีอัญเชิญพระบรมศพไปยังพระบรมมหาราชวังเสร็จสิ้น ให้ทุกสถานีออกอากาศภายใต้กฎระเบียบ (กสทช. 13 ตุลาคม 2559; กสทช. 14 ตุลาคม 2559) สรุปได้ดังนี้

2.1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จสวรรคต ให้ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของสำนักพระราชวังอย่างเคร่งครัด

2.2) การถ่ายทอดภาพเกี่ยวกับการเสด็จสวรรคต และงานพระบรมศพให้เชื่อมโยงสัญญาณโดยตรงจากโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ไม่ให้นำภาพและเสียงไปออกอากาศซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

2.3) รายการโทรทัศน์ควรมีเนื้อหาและรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สลับกับการถ่ายทอดความรู้สึกรักของคนไทย และพระราชกรณียกิจที่อยู่ในความทรงจำของประชาชน รวมทั้งถ่ายทอดสดพระราชพิธีอันเกี่ยวเนื่องกับงานพระบรมศพ ผ่านทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ

2.4) ให้งดการเผยแพร่รายการที่แสดงถึงความรื่นเริง สนุกสนาน หรือรื่นแรงพร้อมกันนั้น ผู้ดำเนินรายการ พิธีกร ผู้ประกาศและบุคคลผู้ร่วมรายการในสถานีต้องแต่งกายให้เหมาะสม ใช้โทนสีชาวดำ ห้ามมีลวดลาย

3) 14 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 21 มกราคม พ.ศ. 2560 เป็นช่วงบำเพ็ญพระราชกุศล ให้เชื่อมโยงสัญญาณการถ่ายทอดสดพระราชพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม และประโคมย่ำยามของ ทรท ในเวลาเช้าและเวลาเย็น ในวันที่ 27-28 ตุลาคม และวันที่ 1-2 ธันวาคม โดยก่อนเชื่อมโยงสัญญาณทุกช่องควรปูพื้นรายการ หรือมีคำบรรยายก่อน ไม่ควรตัดสัญญาณเข้ารายการพระราชพิธีทันที และระหว่างงดถ่ายทอดสด ขอให้ทุกสถานีคิดสร้างสรรค์รายการที่ยังคงบรรยายกาศการไว้อาลัยเอาไว้

แนวทางการออกอากาศรายการทั่วไปช่วงนี้ มีดังนี้

- 3.1) การจัดทำรายการเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 ควรนำเสนอข้อมูลในภาพรวม สามารถนำบุคคลที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเพื่อให้เห็นภาพที่ยิ่งใหญ่ได้
- 3.2) รูปแบบรายการที่แต่ละช่องจะนำเสนอ นอกเหนือจากเวลาการเชื่อมโยงสัญญาณ ทรท ควรมีความหลากหลาย เช่น ข่าวสารบ้านเมือง ข่าวสารต่างประเทศ ข่าวสารการปฏิบัติการกิจรัฐบาล การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นต้น
- 3.3) รายการที่ไม่ใช่ข่าวสาร เช่น กีฬา ละคร เพลง หรือโฆษณา นำเสนอได้ แต่ต้องเป็นไปตามมติของ กสท เช่น ผู้ดำเนินรายการและบุคคลที่เข้าร่วมรายการควรแต่งการด้วยโทนสีชาวดำ ห้ามมีลวดลาย และใช้โทนสีดำมากกว่าสีขาว ทรงผมชาย/หญิงควรเรียบร้อย สีหน้าท่าทาง กิริยา วาจาและน้ำเสียงควรมีความสำรวม
- 3.4) รายการเดินหน้าประเทศไทย²³ ซึ่งเป็นรายการเผยแพร่ข้อมูลการบริหารประเทศของ คสช. ยังคงมีต่อไป

²³ รายการเดินหน้าประเทศไทย ออกอากาศทุกวันหลังเคารพธงชาติ 18.00 น. เริ่มตั้งแต่หลังรัฐประหาร พบตอนแรกสุดบนยูทูปเป็นของวันที่ 6 มิถุนายน 2557 (รายการ เดินหน้าประเทศไทย, 1 เมษายน 2561) อนึ่ง รายการ

4.2.1.2 สื่อออนไลน์

นอกจากแนวปฏิบัติของ กสท บังคับใช้กับสื่อวิทยุและโทรทัศน์แล้ว ยังใช้กับสื่อมวลชนที่มีออนไลน์ทีวี เช่น เผยแพร่รายการผ่าน YouTube, Facebook Live โดยให้เผยแพร่ตามสัญญาณภาพและเสียงของสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย²⁵ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าจะมีผลต่อการสร้างการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนและวงเกลียวแห่งความเจียบงันมากกว่า คือ การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ของผู้ใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งมีปริมาณมากแตกต่างจากสถานการณ์อื่น

(1) ปริมาณการสื่อสาร

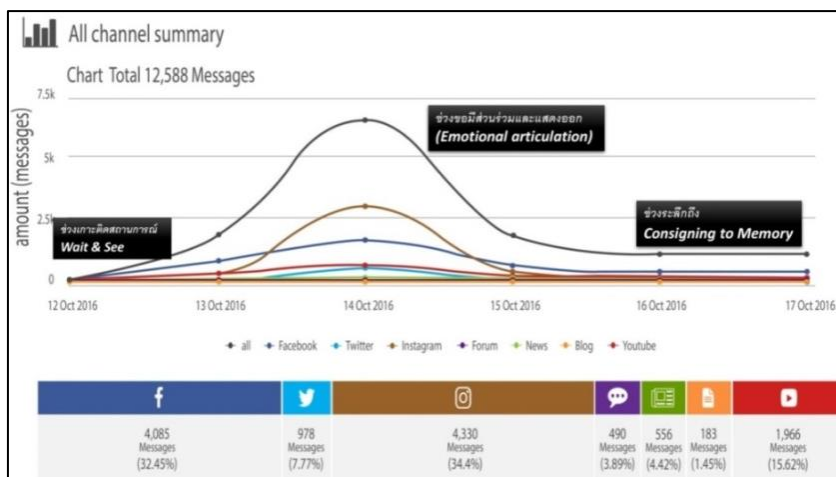
(1.1) การสื่อสารไว้อาลัย

พิจิตรา แมททิว และกล้า (2560) พบว่าปริมาณและเนื้อหาของบทสนทนาของคนไทยเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในสื่อสังคมออนไลน์ ช่วงที่ 12 – 17 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เคลื่อนไหวอย่างเห็นได้ชัด คือ เมื่อเข้าสู่วันที่ 13 ซึ่งเป็นวันสวรรคต ปริมาณการโพสต์เพิ่มขึ้นเป็น 15 เท่าของวันที่ 12 และการปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ (Engagement) เช่น การกดไลค์ แชร์ คอมเมนต์ ก็พุ่งขึ้นอย่างก้าวกระโดดจาก 43,000 ไปเป็น 1.4 ล้าน และเมื่อเข้าสู่วันที่ 14 ในช่วงเวลาเคลื่อนขบวนพระบรมศพ ปริมาณการสื่อสารก็เพิ่มขึ้นถึงขีดสุด มากกว่าวันที่ 13 อีกสามเท่า จากนั้นเมื่อถึงวันที่ 15 ปริมาณข้อความก็ลดลงสามเท่า และเริ่มคงที่สม่ำเสมอตลอดวันในวันที่ 16 ในระยะเวลานี้เฟซบุ๊กและอินสตาแกรมเป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมสูงสุด โดยเนื้อหาที่พบมากคือ #ฉันเกิดในรัชกาลที่9 #ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนกลุ่มใหญ่ในสังคมออนไลน์ ที่มีความห่วงหาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ของคสช. ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยยังมีรายการคืนความสุขให้กับคนในชาติ ออกอากาศวันศุกร์ เวลา 20.15 น. ต่อมาวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ปรับรูปแบบรายการ เปลี่ยนเป็นรายการ ศาสตร์พระราชา สู่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานของคสช. ที่เชื่อมโยงกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

²⁵ สถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เกิดจากการรวมตัวกันของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ปัจจุบันมี 24 ช่อง เพื่อร่วมมือกันพิจารณาการถ่ายทอด และรับการถ่ายทอดรายการสำคัญระดับชาติ โดยอาจถ่ายทอดออกอากาศทุกสถานี หรือบางสถานีตามโอกาสและความสำคัญของรายการ

รูปภาพ 4.38 กราฟแสดงปริมาณข้อความจากงานวิจัยของพิจิตราและแมททิว
ที่มา : พิจิตรา สีคาโมโต้, แมททิว ฟิลลิปส์ และกล้า ตั้งสุวรรณ. (10 ตุลาคม 2560)

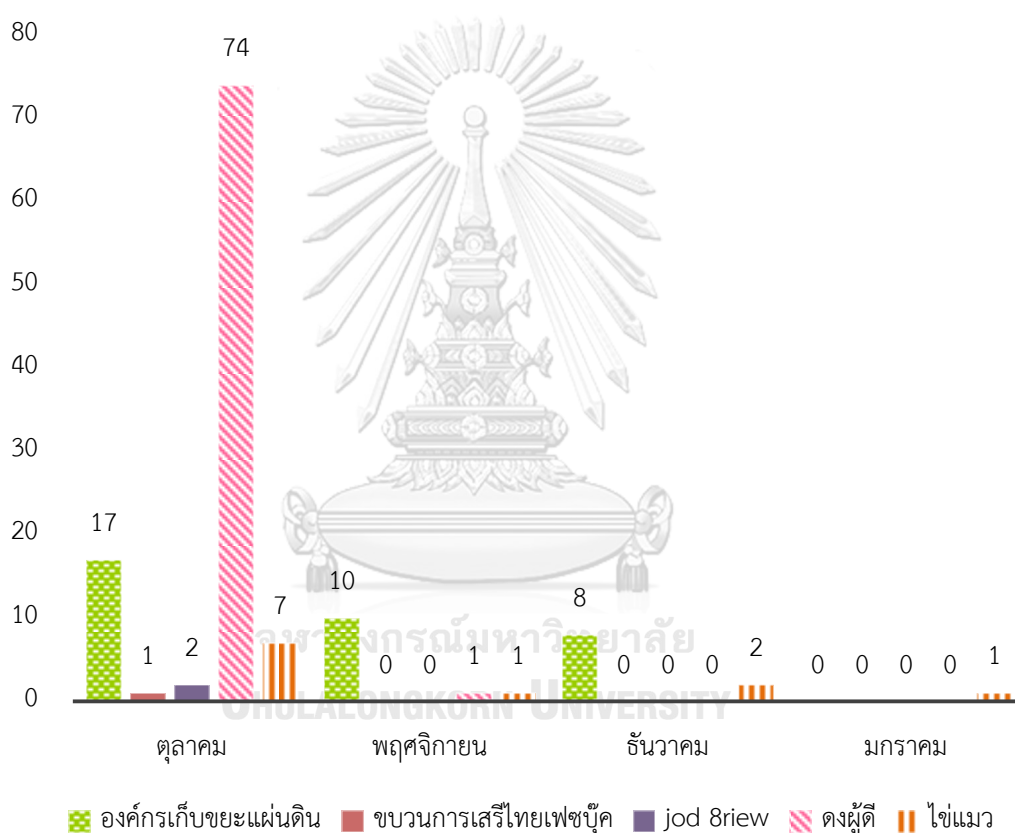
ช่วงเวลาหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต โทรทัศน์ในฐานะสื่อกระแสหลักของประเทศไทย นำเสนอข้อมูลข่าวสารไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ สร้างบรรยากาศความโศกเศร้า สงบ ซาบซึ้ง จงรักภักดี แต่ไม่ได้สร้างความเข้าใจร่วมของประชาชนในการแสดงออกและการอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่าง เพื่อป้องกันการแบ่งแยกและความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นตามมา (พิจิตรา สีคาโมโต้, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560) พิจิตราเห็นว่าการไว้อาลัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นเหตุการณ์ (Event) ระดับชาติ แต่สื่อกระแสหลักไม่มีบทบาทนำเสนอข้อมูลที่จะช่วยแนะแนวปฏิบัติตัวสำหรับประชาชนแต่อย่างใด ช่วงเวลาหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต สังคมออนไลน์ซึ่งกำลังเติบโตในสังคมไทย ขณะเดียวกันก็เต็มไปด้วยความแตกแยก จึงจัดระเบียบกับตัวเอง ตัดสินใจว่าจะอะไรถูกอะไรผิด ไม่รู้ว่าใครเป็นคนเริ่มคิดว่าต้องทำภาพโปรไฟล์เป็นสีชาวดำ ไม่ได้มีใครบัญญัติให้ทำ แต่คนทำตามกัน ในสังคมออนไลน์มีการพูดเรื่องล่าคนใส่เสื้อสี คนไม่เปลี่ยนโปรไฟล์เป็นสีดำมาก เป็นปรากฏการณ์ทั่วไปในช่วงเวลานั้น ไม่ใช่เกิดขึ้นแค่หนึ่งหรือสองครั้ง เพราะคนหมู่มากในสังคมออนไลน์คิดเผด็จการ (Dictate) กับคนที่ไม่เหมือนตัวเอง

สังคมได้รับส่งข้อมูลกันเอง ไม่ว่าจะผิดหรือถูก การแนะนำอย่างไม่เป็นทางการโดยรัฐปรากฏเพียงครั้งเดียว เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2559 พล.ท.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวในการแถลงผลการประชุมศูนย์อำนวยการติดตามสถานการณ์ (ศตส.) ทำเนียบรัฐบาล ขอให้สังคมอย่าจ้องจับผิดคนไม่ใส่เสื้อสีดำ เพราะเสื้อผ้าสีดำล้วนอาจหาซื้อได้ยาก หรือมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่ทุกคนสามารถเลือกเสื้อสีที่ไม่ฉูดฉาด ไม่มีลายดอกดวง และหากไม่มีเสื้อสีดำขาวได้ ก็สามารถประดับบิ๊บน หรือโบว์สีชาวดำที่แขน หรือหน้าอก ตามความเหมาะสม (โพสต์ทูเดย์, 16 ตุลาคม 2559)

(1.2) การสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาในเพจ

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าเพจทั้ง 5 นำเสนอข้อมูลในประเด็นการจัดการคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดี รวมกัน 124 โพสต์ โพสต์ส่วนใหญ่จำนวน 101 โพสต์ อยู่ในเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นเดือนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต โดยเพจดังผู้ดี v.2 โพสต์มากที่สุดถึง 75 โพสต์ได้ตั้งแผนภูมินี้

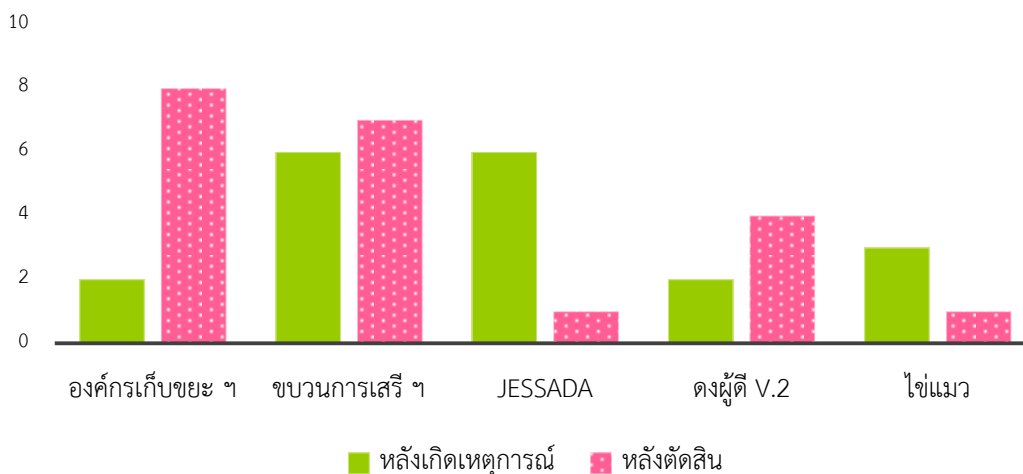
แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์เกี่ยวกับประเด็นการจัดการคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ในช่วง 100 วันหลังการสวรรคต

รูปภาพ 4.39 แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์ที่แต่ละเพจนำเสนอ
ประเด็นการจัดการคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์

ส่วนในประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวมกัน 33 โพสต์ แบ่งเป็นก่อนตัดสินลงโทษสถานีสิต 19 โพสต์ และหลังตัดสินลงโทษสถานีสิต 21 โพสต์ สรุปได้ตั้งแผนภูมิต่อไปนี้

**แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์เกี่ยวกับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ
ตั้งแต่หลังเกิดเหตุการณ์จนถึงหลังตัดสินลงโทษสถานितिเป็นเวลา 7 วัน**

รูปภาพ 4.40 แผนภูมิแสดงจำนวนโพสต์ที่แต่ละเพจนำเสนอ ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ฯ

(2) การรับรู้บรรยากาศทางสังคม

(2.1) ทักษะของแอดมินต่อสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการเลือกนำเสนอ

1) เหรียญทอง แนนหนา แอดมินเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน

เหรียญทองติดตามข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ แนวหน้า เนชั่นคมชัดลึก และโทรทัศน์ เขาใช้อินเทอร์เน็ตช่วยอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจโรงพยาบาลและธุรกิจก่อสร้างของเขา แต่ในสื่อสังคมออนไลน์ เหรียญทองไม่ติดตามเพจข่าวสารหรือบุคคลสาธารณะใดเลย ยกเว้นคนที่เขาสงสัยว่ามีพฤติกรรมหมิ่นสถาบันกษัตริย์

นอกจากตัวเขาเอง เหรียญทองบอกว่ามีทีมอาสาสมัครสืบค้นติดตามคนน่าสงสัยหมิ่นสถาบันฯ อีกกว่า 300 ทีม มากจนจำไม่ได้ เป็นทีมอิสระ ปฏิบัติงานได้เอง แต่ละคนไม่รู้จักกันแต่ทุกคนรู้จักเหรียญทอง ทีมเหล่านี้มีอยู่ทุกจังหวัดและทั่วโลก มีวิธีการสืบ คือ แทรกซึมเข้าไปในเพจหมิ่นปลอมตัวไปกลมกลืนเป็นเพื่อนกับผู้ต้องสงสัย รอรู้ตัวให้แน่ชัด เช่น รู้ทัศนคติ ชื่อ ที่อยู่ รวมทั้งสืบจากภาพถ่ายต่าง ๆ ข่าวของ สถานที่ในภาพ และรับรายงานจากประชาชน นำข้อมูลของผู้ต้องสงสัยมาประจาน แทนที่จะฟ้องร้องซึ่งทำให้เสียเวลา เหรียญทองรู้ว่าการทำเช่นนี้ผิดกฎหมาย อาจถูกฟ้องหมิ่นประมาทได้ แต่ก็ไม่มีใครฟ้อง

ในช่วงหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต เหรียญทองคิดว่าบรรยากาศในสังคมเต็มไปด้วยผู้คนโศกเศร้าเสียใจ และจำนวนคนหมิ่นประมาทสถาบันไม่ได้เพิ่มมากขึ้น คนได้เห็นพระบรมมหาราชวังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากมายมหาศาลทั่วโลก จนทำให้คนจาง

จ้วงฝอลงไปเป็นเพียงคนส่วนน้อย เหตุที่เกิดสถานการณ์รุนแรงช่วงนั้น บางส่วนที่ถูกกล่าวหาอาจไม่ได้หมิ่นจริง แต่คนมีอารมณ์ร้อนแรง เพราะผูกใจกับพระเจ้าอยู่หัวมาก จึงเกลียดชังคนอื่นง่ายและรุนแรง แต่คนที่จาบจ้วงรุนแรงก็มีอยู่ เช่น อัม เนโกะ นักศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการเคลื่อนไหวเกี่ยวสิทธิเสรีภาพ²⁶ เหยียญทองเล่าว่าวันที่เห็นอัม เนโกะ พุดจาจาบจ้วง เขากราบเท้าพ่อซึ่งกำลังป่วยอยู่ในห้องไอซียู ผากหมอบคนอื่นช่วยดูแล ขอไปปกป้องในหลวง เขาปกป้องหลักสู่โดยการสืบค้นจนบัญชีเฟซบุ๊กของตัวเองถูกเพชบุรีกระงับในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2559

หลังจากนั้นเขาสงบนิ่งถวายอาลัย เพราะเห็นว่ารัฐบาลใส่ใจสถาบันกษัตริย์เป็นอย่างดี และได้เห็นพลังของผู้จงรักภักดี ลุกฮือขึ้นพร้อมปกป้องสถาบันกษัตริย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 สังเกตจากยอดไลก์ยอดแชร์นับพันในเพจของเขา แต่อย่างไรก็ตาม ขบวนการบ่อนทอนสถาบันกษัตริย์ไม่มีวันหมดไป แม้ช่วงนี้ไม่มีการสืบค้นประจานใครแต่เพจเชิดชูสถาบันทั้งหลาย รวมทั้งเพจของเขาก็ถือเป็นปฏิบัติการทางจิตวิทยาต่อคนจาบจ้วง เตรียมพลังแผ่นดิน เมื่อสถานการณ์จำเป็นหรือวิกฤตต่อการล้มล้างสถาบันกษัตริย์ พลังที่ปลุกไว้จะออกมาเผชิญหน้า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน

2) กัน แอดมินเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก

แอดมินกัน มีวิธีเลือกแหล่งข้อมูล คือ ติดตามฝ่ายตรงข้าม เพื่อดูความเคลื่อนไหว เมื่อพบข้อผิดพลาด จะนำมาหักล้าง คนที่ติดตาม เช่น สุรนันท์ เวชชาชีวะ อดีตเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อธิกริต แสงสุข หรือไบตองแห่ง จรัล อัมพรกลินแก้ว หรือ เจเจสาทร และเลือกฝ่ายที่คิดเหมือนกันเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิง เช่น อัญชะลี ไพริรัก เพราะมีความคิดทางการเมือง ตรงไปตรงมา ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แอดมินกันมองว่า การเลือกข้างเป็นรสนิยมส่วนตัว แต่ที่สุดแล้วทุกฝ่ายต้องยึดความจริงเป็นหลัก เขาไม่ทราบว่ามีคนฝ่ายตรงข้ามที่นำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนเลยหรือไม่ เพราะไม่ได้ติดตามมาก แต่คิดว่าทุกฝ่ายทุกสีมีดีชั่วปนกัน และเขาไม่ได้เกลียดฝ่ายตรงข้ามที่ให้ข้อมูลผิด ในนามแอดมิน เขาควบคุมอารมณ์ ไม่ด่าทอฝ่ายตรงข้ามด้วยคำหยาบคาย หากไม่ชอบใจจะเก็บไปคุยกับเพื่อนสนิทแทน

แอดมินกันเห็นตรงกับเหยียญทองว่าบรรยากาศหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 สวรรคต เต็มไปด้วยคนโศกเศร้าเสียใจ มีคนที่ไม่สนับสนุนสถาบันกษัตริย์อยู่จริง แต่เป็นคนส่วนน้อย บรรยากาศนี้ส่งผลต่อการเลือกนำเสนอ เขาต้องคิดในละเอียดกว่าเดิม ไม่เลือกประเด็นที่อาจจะนำไปสู่ข้อพิพาทในเชิงความคิด ไม่นำเสนอข่าวคนที่ถูกดำเนินคดีตาม ม.112 การล่าแม่มดเสื่อสี เพราะคิดว่าจะทำให้สถาบันกษัตริย์ถูกดึงมาโจมตี ส่งผลเสียต่อสถาบันกษัตริย์ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

²⁶ อัม เนโกะ หรือนายศรัณย์ อุณฉาย ถูกแจ้งความกล่าวหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ตามป.อาญา ม. 112 หลังรัฐประหาร 2557 อัมถูกคสช. เรียกให้ไปรายงานตัว แต่ไม่ไป ปัจจุบันลี้ภัยอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส

มา คนที่อ้างว่ารักสถาบันกษัตริย์ นำสถาบันกษัตริย์ มาพูดถึงมากจนเกินไป จนทำให้ฝ่ายตรงข้าม นำมาเป็นข้อตอบโต้ได้ แอดมินกันรับรู้ว่ามีกรณียาญรูปคนไม่ใส่เสื้อสีดำมาประจาน แต่เขาไม่ชอบคำว่า ล่าแม่มด คิดว่าเป็นคำทางการตลาด ทั้งที่ฝ่ายเสื้อแดงก็ชุดคล้ายไล่ล่าคนอื่นเหมือนกัน แต่กลับไม่ถูกเรียกว่าล่าแม่มด

แอดมินกันเห็นว่าไม่ควรให้ความสำคัญกับเรื่องจัดการคนหมิ่นสถาบันกษัตริย์ เพราะจะเป็นการสร้างคนแบบเนติวิทย์ ไรส ลุงยิ้ม ตั้ง อาชีวะ²⁷ ขึ้นมา คนเหล่านี้อาศัยชื่อเสียงเพื่อต่อยอดเคลื่อนไหวในสังคม หากเราไม่ให้ความสำคัญกับคนเหล่านี้แต่แรก เนติวิทย์ก็จะมีราคา ไม่มีตัวตนในสังคม แต่คนให้ความสนใจเนติวิทย์ตั้งแต่ยังเด็ก ๆ สุดท้ายกลายเป็นการยื่นดาบให้ศัตรู

กรณีความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ แอดมินกันคิดว่า กระแสสังคมต่อต้านเนติวิทย์มากกว่า เพราะเนติวิทย์เล่าความเท็จ ไม่ได้เคลื่อนไหวด้วยข้อมูลจริง เขาเลือกนำเสนอตอบโต้เนติวิทย์เพราะคิดว่าเป็นเรื่องข้อเท็จจริงที่หักล้างได้ ไม่ใช่มุมมองเหมือนเรื่องสถาบันกษัตริย์ เนติวิทย์บิดเบือนข้อมูล คนที่เลือกข้างเนติวิทย์ ต้องคิดว่าเขาพูดความจริงไหม จะเชื่อถือเขาได้ไหม

3) จ๊อด แอดมินเพจ jod 8riew

จ๊อดมีแหล่งข้อมูลสำหรับวาดแก็กจากการติดตามข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ เช่น รายการทูบไตซ์ข่าว รายการเรื่องเล่าเช้านี้ เพจ Drama-addict เพจแฮมมโพรี่ดำ เพจนักล่าไซเชี่ยล เพจอีเจียบ เลียบด่วน เพจ Lowcostcosplay เพจสัตว์โลกอมติน เพจ Contrast เพจ8bit²⁸ เพจไขแมว เป็นต้น ดูประเด็นดราม่าต่าง ๆ จากหลายแหล่งข่าว อ่านความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ และเรื่องราวในทีวเจอชีวิตประจำวัน

จ๊อดให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของเพจ เขาปรับเปลี่ยนวิธีคิดต่อประเด็นสังคมต่าง ๆ เรื่อยมา จากเดิมเป็นคนชอบกฏระเบียบ นำเสนอการตำหนิว่าด้วยเด็กนักเรียนทำผิดระเบียบหลาย

²⁷ ลุงยิ้ม ตาสว่าง เป็นชื่อเพชบุ๊กรและเป็นฉายาของนายพฤกษ์ พฤกษ์สุนันท์ นักกิจกรรมกลุ่มคนเสื้อแดง หลังรัฐประหารถูกคสช. เรียกไปรายงานตัว ลุงยิ้มมักแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนเพชบุ๊กรของตนเองซึ่งมีผู้ติดตามกว่า 50,000 บัญชี วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2559 ลุงยิ้มเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง (ประเทศไทย, 27 กันยายน 2559) ส่วนตั้ง อาชีวะ เป็นฉายาของนายเอกภพ เหลือรา ถูกแจ้งความกล่าวหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ตามป.อาญา ม. 112 หลังรัฐประหาร 2557 ตั้งยังถูกเรียกให้ไปรายงานตัวตามคำสั่งคสช. แต่ไม่ไป ตั้งขอลี้ภัยไปอยู่ประเทศนิวซีแลนด์และได้รับสัญชาตินิวซีแลนด์ (ประเทศไทย, 12 มกราคม 2558)

²⁸ เป็นเพจที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก นำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน Drama-addict และอีเจียบ เลียบด่วน นำเสนอข่าวสารทั่วไป, แฮมมโพรี่ดำ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแฉคนผิดในสังคม, Contrast และ8bit นำเสนอประเด็นทางสังคมการเมืองเป็นภาพการ์ตูน Lowcostcosplay นำเสนอการแต่งกายเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ ส่วนสัตว์โลกอมติน เป็นเพจมุกตลก ผู้ดูแลเพจเหล่านี้บางครั้งก็แสดงบทบาทว่าเกี่ยวข้องหรือรู้จักกัน สนใจประเด็นสังคมเดียวกัน

แก๊ง ทำให้ถูกค่าและต้องเข้าไปอยู่ในกระแสดราม่า เขาหันมาทำความเข้าใจความคิดเห็นที่แตกต่างของเพลงและเรียนรู้จากเพลงอื่น ๆ ด้วย ปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับคะแนนนิยม เขาต้องการรักษาเพลง จึงอ่านความคิดเห็นของผู้ติดตามเพลงเสมอหากมีเวลา เพื่อดูว่าคนอื่นคิดอย่างไร เห็นด้วยกับเขาหรือไม่ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการเลือกประเด็นนำเสนอ หรือเลือกรับโฆษณา ก็จะพยายามทำตัวกลาง ๆ หลีกเลียงประเด็นการเมือง แม้เขาจะมีความคิดเห็นทางการเมือง แต่คิดว่าคนจะแบ่งพรรคพวกแตกแยกกัน เลียงกันไม่จบสิ้น

หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต จึงได้เห็นวาทะสังคมอยู่สถานการณ์อ่อนไหว ผู้คนขาดสติและขาดความรู้ ส่งต่อข้อมูลหมิ่นสถาบันเพื่อประจาน และมีการล่าแม่มดเสื่อสี ตัวเขาเองถูกมองอย่างตำหนิเมื่อใส่เสื่อสีเขียวออกจากบ้านไปที่ทำการไปรษณีย์ รวมทั้งมีผู้ติดตามเพลงส่งข้อความมาเล่าว่าใส่เสื่อแล้วโดนตำว่าไม่รักในหลวง เขาคิดว่าเป็นการกระทำเกินควร คนลืมสิ่งที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 สอน ไม่ได้คิดว่าท่านไม่ได้อยากให้เป็น ท่านคงไม่อยากให้เกิดเรื่อง ให้คนตีกันเพื่อท่าน ไม่จำเป็นต้องมีการทำร้ายกัน จึงนำเสนอเนื้อหาบอกกล่าวให้คนมีสติ

ดังนั้นในช่วงต่อมา เขายังนำเสนอการ์ตูนเกี่ยวกับการทำความดีแบบปิดทองหลังพระ รับเรื่องจากเพลงมาวาด เพื่อส่งเสริมสังคมในเชิงบวก และเลือกไม่วาดมุขเสียดสีจากที่เคยทำประจำ เพราะกลัวกระแสสังคมดำไม่สลด

4) รศ. ดร. เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ เจ้าของบัญชี Jessada Denduangboripant

ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เจษฎาเห็นว่า สื่อกระแสหลักไม่ให้ความสนใจ ไม่มีใครมาสัมภาษณ์เนติวิทย์ ไม่มีใครให้ภาพรวมของเหตุการณ์ เมื่อเห็นเนติวิทย์โพสต์เป็นคนแรก จึงตั้งคำถามว่าจริงหรือไม่ จากนั้นได้หาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ สรุปมาเป็นโพสต์สั้น ๆ พร้อมเล่นมุขเกี่ยวกับนักร้องสาวชื่ออิมเมจ มีคนเข้ามาถามเหตุผลและบางส่วนโจมตี จึงโพสต์ให้ข้อมูลอย่างละเอียดอีกครั้ง ตั้งชื่อว่าร่าχοมอน เพราะอยากให้ผู้อ่านเห็นทุกมุมมอง ใส่รูปประกอบ ให้เห็นว่าสถานีสิตเดินเข้าหรือเดินผ่านพื้นที่ในงาน เพื่อสร้างความวุ่นวาย ไม่ใช่เคารพแล้วเดินออก นั่นคือการพยายามให้ข้อเท็จจริง แต่คนไม่ค่อยสนข้อเท็จจริง จะตีความเข้าไปตามมุมฝ่ายของตัวเอง เมื่อโพสต์ออกไปแล้ว มีผลลัพธ์ 3 แนวทาง คือ

ก. คนเข้าใจ ไม่ได้แย้ง มักคอมเมนต์หรือแชร์ไป ระบุว่า “อ้อ เข้าใจแล้ว”

ข. โต้แย้งว่าเนติวิทย์ไม่ผิด คิดว่ากระแสนี้มีมากที่สุด สังเกตจากคอมเมนต์ในเพจตัวเองและการไปถกเถียงในเพจของคนอื่น รวมทั้งเพจของนิสิตที่เป็นสถานีสิตด้วย

การโต้แย้งในกระแสความคิดนี้ไปแบบหลงประเด็น ไม่แยกความผิดของเนติวิทย์กับอาจารย์เรื่องวิทย์ออกจากกัน นำไปสู่ดราม่าของตัวเองว่าเจษฎาเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม เป็นสลิ่ม มีการขุดรูปที่เคยไปเป่านกหวีดขึ้นมา ขุดมุขขุด

นักศึกษาหญิงที่อาจารย์เคยเล่นไวโนเพจคนอื่นขึ้นมา ต่ำว่าทั้งสลิมและหีน เจษฎามองว่านี่คือการตั้งประเด็นของผู้นำทางความคิดของคนเสื้อแดง สร้างความเป็นกลุ่มก้อนโดยศาสตร์รูรวม เช่น คนมีชื่อเสียงอย่างปวิน ชัชวาลพงษ์พันธ์ ไม่ใช่การถกเถียงที่ดี ทำให้เขารู้สึกผิดหวัง ต่างจาก วิธีการแบบสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ซึ่งจะหาข้อมูลก่อนเสมอและเริ่มด้วยคำถามเพื่อเข้าใจข้อมูลก่อนทุกครั้ง

ค. คำบางคำจากโพสต์ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายขวา สำนักข่าวเช่น ทีนิวส์ เมเนเจอร์ เนชั่น หยิบเฉพาะบางคำไปใช้ บอกว่าขนาดอาจารย์เจษฎายังบอกเลยว่าเนติวิทย์ผิด อาจารย์เจษฎาบอกว่าเนติวิทย์ตั้งใจ อาจารย์เจษฎาจะให้ถอดถอนเนติวิทย์ ซึ่งตามความคิดเขาประโยคเหล่านี้ไม่ใช่เนื้อหาทั้งหมดที่พยายามนำเสนอ

ผลลัพธ์สองข้อหลังนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนจากปัญหาเนติวิทย์ทะเลาะกับอาจารย์หรือทะเลาะกับจุฬา กลายเป็นสงครามตัวแทน (Proxy War) ระหว่างฝ่ายสนับสนุนเนติวิทย์ ฝ่ายเสรี หรือฝ่ายเสื้อแดง กับฝ่ายรัฐ ฝ่ายอนุรักษ์นิยม หรือเสื้อเหลือง คนจุฬา เจษฎาเห็นว่าเนติวิทย์กลายเป็นฮีโร่ของกลุ่มคนเสื้อแดงมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน แม้ว่าเมื่อปีก่อนหน้าเขาก็เดินออกเหมือนกัน เขาเห็นกระแสต่อต้านจุฬา มาแรง เมื่อจุฬา ตอบโต้สื่อต่างชาติ คนเลือกมองไปที่ข้อถกเถียงว่าจุฬาเก่าแก่ มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศออกมาช่วยสนับสนุน

กระแสความคิดดังกล่าว นำสู่โพสต์ถัดมาของเขายืนยันว่าเขาไม่ได้เลือกข้าง บอกคนที่ติดตามเขาเป็นประจำมากกว่า รวมทั้งคนที่ตามใหม่ ๆ ไม่ว่าจะในอดีตเคยพูดเรื่องการเมืองอะไรมาบ้าง อยากให้ผู้ติดตามได้ข้อมูล จึงให้เวลาและกำลังกับการตามตอบคำถามคนกลุ่มนี้ ที่มาแสดงความเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) กลุ่มแอดมินเพจตงผู้ดี v.2 แอด สมศรี นำหมาก ขายกลาง เจ้าชาย และนุ่น

เพจตงผู้ดีมีลักษณะการเลือกใช้แหล่งข้อมูลเหมือนเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก คือเลือกรับแหล่งข่าวฝ่ายเดียวกับตนเพื่อขยายต่อ แหล่งที่มาของข่าวสารมีทั้งข่าวออนไลน์จากสื่อกระแสหลัก เช่น มติชน และเพจเฟซบุ๊กจากขบวนการเมืองเดียวกัน เช่น สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ปวิน ชัชวาลพงษ์พันธ์ เป็นต้น และเลือกแหล่งข่าวฝ่ายตรงข้ามเพื่อจับผิดและวิจารณ์ เช่น ทีนิวส์ เนชั่น มัลลิกา บุญมีตระกูล และกลุ่มดารานักแสดงที่เคยเข้าร่วมประทุ้งกับกลุ่ม กปปส. (ดาราร กปปส.) รวมทั้งติดตามเพจข่าวกระแสหลักที่มีผู้ติดตามอ่านกว้างขวางอย่างไทยรัฐ นอกจากนี้ แหล่งข่าวที่สำคัญอีกแหล่งคือเพจ ซึ่งจะถ่ายภาพหน้าจอบข้อมูลต่าง ๆ ส่งมาให้

ตามปกติเพจตงผู้ดีเลือกนำเสนอประเด็นที่มีข้อมูลกระทบความรู้สึกหรือความคิดของผู้อ่าน ให้รู้สึกถึงความอยุติธรรมในการเมือง ประเด็นที่เป็นประโยชน์กับผู้อ่าน หรือจะทำให้ผู้อ่านคิดถึงสถานการณ์บ้านเมือง และประเด็นความแค้นส่วนตัว โดยเฉพาะกับมัลลิกา บุญมีตระกูล ที่แอด

มินเห็นว่ามักแชร์ข้อมูลมั่วเป็นประจำ บางครั้งมีการเยาะเย้ยถากถางบุคคล (แซะ) เช่น “คน ๆ นี้คิดแบบนี้จริง ๆ หรือ คำมาจากยุคไหน” บางครั้งเปรียบเทียบเชื่อมโยงข้อมูลอดีต-ปัจจุบัน เช่น คำพูดคนที่อยู่ฝ่ายเดียวกันขัดแย้งกันเอง หรือคำพูดของคนคนเดียวในแต่ละช่วงเวลาขัดแย้งกันเอง เรียกว่า “ขุดขึ้นมาแซะ”

อนึ่ง แอดมินมองว่าการนำเสนอจะทำให้คนแตกแยกแบ่งฝ่าย เพราะสังคมแตกแยกอยู่แล้ว และสิ่งสำคัญของเพจคือการเปิดพื้นที่ให้คนที่มีความคิดเดียวกันได้มาแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับคนที่มีความคิดแบบเดียวกัน ซึ่งอาจช่วยสันคลอนอำนาจเผด็จการ

ประเด็นการจัดการผู้กล่าวหาหมิ่นสถาบัน แอดมินไม่เคยมีประสบการณ์ถูกคุกคามเรื่องสีเสื้อ เพราะชอบใส่เสื้อดำอยู่แล้ว แต่รับรู้จากข้อมูลที่ลูกเพจส่งมาให้มีการล่าแม่มดเสื้อสีในโลกออนไลน์มากมาย ซึ่งแอดมินได้ตรวจสอบแล้วว่าเป็นบัญชีปลอมขึ้น (อวตาร) เพื่อสร้างสถานการณ์หรือจงใจพูดประชดเสียดสีหรือไม่ แอดมินมองว่าการไม่ใส่เสื้อดำไม่ใช่เรื่องคอขาดบาดตาย แต่คนไม่ใส่เสื้อดำกลับถูกประจาน ถูกขู่ทำร้าย ในความจริงบางคนอาจจะไม่มีเสื้อใส่จริง หรือบางคนสติไม่ดี กลุ่มแอดมินคิดว่าการกระทำเช่นนี้สามารถทำลายชีวิตคนถูกประจานได้ จึงนำข้อมูลของคนเหล่านั้นโพสต์มาเสนอ นับได้กว่า 70 โพสต์ ด้วยความหวังว่าจะช่วยเตือนกลุ่มล่าแม่มดให้สำนึกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น แอดมินเห็นว่าการล่าแม่มดเป็นฝีมือของคนทั่วไป แต่บางครั้งก็เกิดจากฝ่ายตรงข้ามจ้องจับผิดด้วย เมื่อนำเสนอไปแล้ว ผู้ถูกประจานมาขอให้ลบตี ๆ จะลบให้ แต่บางคน มาขู่แจ้งความ ขู่กระต๊อบ จะไม่ลบให้ เพราะเป็นคนผิดที่ไม่สำนึก

ประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แอดมินมองว่า กระแสสังคมแบ่งแยกกว้าง ๆ ได้ 2 ฝ่าย คือ อนุรักษ์นิยม กับพวกความคิดเสรี และมีอีกกลุ่มที่เดาใจได้ยาก คือกลุ่มที่อยู่กลางๆ เฉยๆ ไม่แสดงออกชัดเจน หากพูดตามหลักเหตุผล การกระทำของเนติวิทย์ไม่ได้ร้ายแรงหรือมีผลร้ายอะไร การรณรงค์เอาท์ ซึ่งทำกันทั่วโลกเป็นปกติ แต่เมื่ออยู่ในสังคมไทย กลายเป็นว่าเนติวิทย์ไม่มีสัมมาคารวะ

(2.2) การรับรู้บรรยากาศสังคมของผู้ติดตามเพจหลังสวรรคต

1) มีการล่าแม่มด

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รับรู้บรรยากาศการล่าแม่มดว่าทั้งการล่าคนไม่ใส่เสื้อสีดำและคนที่หมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ ทั้งจากการพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์โดยตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพบเห็นโดยตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง

กรณีพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์โดยตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง รับรู้จากโพสต์ต่าง ๆ ที่เพจรวบรวมมา คุณนิทัศน์คิดว่าเป็นการกระทำของชนชั้นกลาง เพราะเป็นกลุ่มผู้ใช้สื่อออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุด และคิดว่ารัฐบาลมีส่วนแก้ไขความวุ่นวาย โดยการไม่แสดงความกระตือรือร้นในการติดตาม

จัดการคนไม่จงรักภักดีที่อยู่ในต่างประเทศแบบชัดเจน เช่นเดียวกับคุณเก่ง เห็นว่ารัฐบาลช่วยแนะนำ ให้แต่งกายตามความเหมาะสม ดิฉันรับเงินค่าแทนเสื้อผ้าได้ ทั้งนี้ คุณนิทส์ไม่เห็นด้วยกับคำว่าล่าแม่มด เพราะเป็นคำที่แบ่งแยกผู้คน สร้างความเกลียดชังมากยิ่งขึ้น ส่วนคุณแพน คิดว่ามีคนขาดสติมาก จึง ตัดสินแฮร์โพลด์ “ที่ขาดตลาดกว่าเสื้อผ้าคือสติ” แม้ว่าโดยปกติแทบจะไม่โพสต์อะไรบนโซเชียลเน็ตเวิร์กของตัวเองเลย ยกเว้นคำคมต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับสังคมการเมือง

กรณีมีประสบการณ์ด้วยตนเอง คุณมาร์ก รู้สึกถึงการล่า ขูดค้าย ไล่ร้ายคนอื่นจากการรับ ข้อมูลจากเฟซบุ๊กอยู่แล้ว เขาคิดว่าเป็นเพราะติดภาพการไล่ขูดค้ายไปเคารพศพ ส่วนประสบการณ์จริง เขาถูกมองด้วยสายตาตำหนิว่าไม่ใช่เสื้อดำนับสิบครั้ง บางครั้งถูกคนรุ่นป่าสะกิดถาม ขณะเดินทางไป ทำงาน หากถูกมองอย่างเดียว เขาไม่สนใจ เพราะคิดว่าได้ติดรับเงินสีดำแล้ว แต่หากถูกสะกิดถามเขา จะไม่กลัวที่จะตอบโต้กลับ ให้เหตุผลว่าไม่มี พร้อมเปิดรูปในโทรศัพท์ให้ดูว่าวันอื่นก็เคยใส่

คุณम्म เพิ่งเริ่มติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต เธอรับรู้ถึงบรรยากาศการล่าแม่มดจากโพสต์ของเพื่อนในเฟซบุ๊กค่าคน ไม่ใช่ขูดค้ายว่าไม่จงรักภักดี เธอรู้แนวโน้มเหตุการณ์ที่ร้านน้ำเต้าหู้เกิดลวงหน้า เพราะในกลุ่มไลน์ หมู่บ้านที่เธออาศัยอยู่มีการแชร์และตำหนิร้านน้ำเต้าหู้ ซึ่งเธอเองเป็นลูกค้าประจำด้วย จากนั้นมีคน ไปล้อมร้านน้ำเต้าหู้ดังกล่าว ทำลายข้าวของ ทำให้เธอรู้สึกกลัว รู้สึกถึงความบ้าคลั่ง ความอึดครึ้ม ส่งผลต่อการสื่อสารบนเฟซบุ๊ก ซึ่งโดยปกติก็มีความกลัวอยู่แล้ว ไม่กล้าแชร์เนื้อหาที่มีความเสี่ยงผิด กฎหมาย ทั้งยังกลัวกระแสสังคม เพื่อนเป็นลูกค้า และเพื่อนที่คิดต่างกัน การรับรู้นี้ทำให้เธอขังใจในการเลือกเพิ่มเป็นเพื่อน หรือติดตามบุคคลที่นำเสนอเนื้อหาการเมือง ถึงกับเคยกดเข้า ๆ ออก ๆ ตัดสินใจไม่ได้ว่าควรติดตามใครหรือไม่ ในช่วงเวลานี้ เพื่อนในเฟซบุ๊กที่รู้จักกับเธอในโลกออฟไลน์ด้วย ได้ถ่ายภาพหน้าจอหน้าเพจของบุคคลที่เธอติดตาม ซึ่งมีชื่อเธอติดอยู่ในภาพ ในฐานะผู้ติดตามอยู่ด้วย พร้อมกับเขียนข้อความว่า “ใครอยากล่าแม่มดมาดูทางนี้” เธอรู้สึกตกใจและโกรธมาก เมื่อตั้งสติได้จึง เข้าไปแสดงความคิดเห็นตอบโพสท์ของเพื่อนว่า “เพิ่งเข้าไปติดตามเหมือนกัน อยากรู้ว่ามิอะไร” เพื่อนตอบกลับมาด้วยเสียงอ่อนลง เธอจึงคลายความกลัว ลดการแชร์ ลดการปฏิสัมพันธ์ลง แต่ ความรู้สึกถึงความบ้าคลั่งในเวลานั้นไม่ได้หายไป

2) กระแสความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์เพิ่มขึ้น

บรรยากาศช่วงนี้เต็มไปด้วยการไว้อาลัย ถวายความอาลัย ประชาชนเสียใจสุดขีด หดหู่ ในขณะที่กระแสการหมิ่นสถาบันกษัตริย์ไม่ได้เพิ่มขึ้นแต่กลับเงียบลง ส่วนกระแสความคิดว่ามี บรรยากาศการล่าแม่มดนั้นเกิดขึ้นเพราะมีคนจงใจสร้างหรือปั่นกระแส นั่นคือ ฝ่ายซ้าย และฝ่ายเสื้อ แดง เช่น เพจดังผู้ดี นำเสนอเรื่องคนคลั่งเจ้าล่าแม่มดมาก แม้แต่เพจกลาง ๆ นำเสนอเนื้อหาทั่วไป อย่าง Drama Addict ยังมองว่ามีการล่าแม่มด นี่คือนวนคิดลัทธิเจ้าแบบอ้อม ๆ โจมตีคนคลั่งเจ้า

แทนที่จะโจมตีไปยังสถาบันกษัตริย์โดยตรง ทำให้ฝ่ายอนุรักษ์นิยม หรือกลุ่มสื่อเหลืองตอบโต้กลับว่า การนำคนที่กล่าวหาผู้อื่นไม่จงรักภักดีมาประจานเช่นนี้เป็นการล่าแม่มดเสียเอง คำตอบนี้มาจากผู้ติดตามเพจที่มีส่วนร่วมกับเพจอย่างหลากหลาย คนที่พบเจอเนื้อหาลักษณะนี้เฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ บอกว่า การล่าแม่มดเสื่อสี ในชีวิตจริงไม่ได้มีจำนวนมาก มีแต่ในเน็ต เพราะคนไทยไม่ชอบการเผชิญหน้า แต่แอบถ่ายนำมาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์แทน หากจะมีจริงก็แค่หลักพันคนเท่านั้น ส่วนคนที่เคยถูกมองอย่างตำหนิเมื่อไม่ใส่เสื่อสีดำในชีวิตประจำวันบอกว่า เป็นเรื่องที่น่าใจได้ ไม่คิดว่าแย่ การมองคนอื่นถือเป็นเสรีภาพ ไม่มีใครผิดใครถูก ยกเว้น การปิดล้อมบ้านผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้มองว่า ข่าวล่าแม่มดเสื่อสีก็มีข้อดีอยู่บ้าง คือทำให้คนที่คิดจะล่า ได้ไตร่ตรองทบทวนตัวเอง

3) การประเมินสถานะของสถาบันกษัตริย์

เป็นความรู้สึกว่าบรรยากาศช่วงเวลานั้นสับสนอลหม่าน ทำให้กังวลต่อสถานการณ์มาก ไม่มั่นใจเรื่องการสืบราชสมบัติของพระมหากษัตริย์ รวมทั้งไม่เชื่อถือรัฐบาล และกลัวความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้ถูกสัมภาษณ์จากเพจเอียงซ้ายให้เหตุผลว่า เพราะติดตามข่าวการเสด็จฯ ต่างประเทศ ในขณะที่ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มขวาจัดให้เหตุผลว่า เพราะมีฝ่ายสื่อแดงที่ต่อต้านการมีสถาบันกษัตริย์ เช่น นายสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล นายจักรภพ เพ็ญแข นายอรรถชัย อนันตเมฆ ลุงสนามหลวง โกตี คนเหล่านี้นำข้อมูลความไม่มั่นคงของสถาบันกษัตริย์มาเสนอพร้อมกันอย่างเป็นเครือข่าย เผยแพร่คลิป ข้อมูลโจมตีในลักษณะต่าง ๆ เพื่อสร้างความกังวลและไม่มั่นใจ ทว่าบรรยากาศนี้สงบลงมีประกาศที่ชัดเจนจากรัฐบาล

(3) การรับรู้บรรยากาศความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจเกี่ยวกับพิธีถวายสัตย์ฯ

การรับรู้บรรยากาศความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจต่อเหตุการณ์ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดสนใจอยู่ที่ตัวนิสิตที่มีชื่อเสียงในด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ นายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล มีทั้งคนสนับสนุนและต่อต้านเนติวิทย์ แต่ไม่สนใจความเห็นผู้อื่น

ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รับรู้บรรยากาศความคิดเห็นว่ามีทั้งคนสนับสนุนเนติวิทย์ ตำหนิอาจารย์เรื่องวิทย์ที่ใช้กำลัง และมีคนตำหนิไปจนถึงกล่าวหาเนติวิทย์ว่าจัดฉากวางแผน และมีกลุ่มที่เห็นว่าผิดทั้งสองฝ่ายด้วย แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มไม่สนใจความคิดเห็นของคนอื่น ไม่รู้ว่าคนส่วนใหญ่เห็นด้วยหรือเห็นต่างจากตนเอง เลือกลงแสดงความคิดเห็นจากมุมมองของตัวเองทั้งต่อเหตุการณ์และต่อตัวเนติวิทย์เอง ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดชัดเจนและกลุ่มเอียงซ้ายบางคน รู้สึกเป็นห่วงความปลอดภัยของเนติวิทย์รวมถึงอาจารย์เรื่องวิทย์ และคิดว่าจุฬาฯ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความ

อนุรักษ์นิยมสูง ปิดกั้นความแตกต่างหลากหลาย สรุปได้ว่าการสัมภาษณ์ไม่พบว่าการรับรู้บรรยากาศสังคมในกรณีนี้มีผลต่อความคิดเห็นของปัจเจกบุคคล

อนึ่ง ผู้ถูกสัมภาษณ์จากกลุ่มเอียงขวาบางคน นอกจากไม่สนใจความคิดเห็นของผู้อื่นแล้ว ยังเข้าใจเหตุการณ์แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์ คือ คิดว่าเนติวิทย์ไม่หมอบกราบ ไม่ถวายความเคารพ และเดินผ่านพื้นที่พิธีขณะที่นิสิตคนอื่นยังหมอบกราบอยู่ อาจารย์ก็ปล่อยให้เหตุการณ์เกิดขึ้น ไม่ได้จัดการหรือแก้ปัญหา การปล่อยปะละเลยเช่นนี้จะทำให้เนติวิทย์เหิมเกริม

4.2.2 การกำกับดูแลเนื้อหาโดยภาครัฐและเฟซบุ๊ก

4.2.2.1 สถานการณ์บังคับใช้กฎหมาย และการปิดกั้นและกลั่นกรองโดยภาครัฐ

จากประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่พบว่ามีกรณีดำเนินคดีผู้ใดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และไม่มีการปิดกั้นสื่อใด ส่วนประเด็นการจัดการคนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันฯ ช่วงหลังสวรรคต พบว่ามีกรณีการบังคับใช้กฎหมาย ปิดกั้นเว็บไซต์ และการตรวจตราดูแล ดังต่อไปนี้

(1) การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายที่ถูกนำมาใช้ดำเนินคดีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ว่าด้วยการ และ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 ซึ่งมักถูกนำมาใช้ร่วมกันในการกล่าวหาผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ศึกษาข้อมูลการกล่าวหาและจับกุมไม่ปรากฏชัดเจน ผู้วิจัยพบว่านับแต่วันสวรรคต สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) แลงจำนวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งจากโลกออนไลน์และออฟไลน์เป็นระยะ ดังนี้

- 1 สัปดาห์ มีผู้ถูกกล่าวหา 12 คน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 19 ตุลาคม 2559)
- 2 สัปดาห์ มีผู้ถูกกล่าวหา 20 คน (ประชาไท, 26 ตุลาคม 2559)
- 3 สัปดาห์ มีผู้ถูกกล่าวหา 25 คน (TLHR, 15 พฤศจิกายน 2559)
- 4 สัปดาห์ มีผู้ถูกกล่าวหา 27 คน (TLHR, 15 พฤศจิกายน 2559)

ส่วนศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR, 15 พฤศจิกายน 2559) พบว่านับแต่วันสวรรคตจนครบ 1 เดือน มีผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อย 20 คน ถูกจับแล้วอย่างน้อย 9 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในเวลาต่อมา พบผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดบนอินเทอร์เน็ต ที่มีรายละเอียดความผิดตามข้อกล่าวหา 10 คน ดังตาราง 4.20

ตาราง 4.20 รายชื่อผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดตามมาตรา 112 บนอินเทอร์เน็ต

ลำดับ	ชื่อ	พฤติกรรมที่ถูกกล่าวหา	พื้นที่	วันที่
1	สุนทร	โพสต์เฟซบุ๊ก	ไม่ทราบ	14 ต .ค.59
2	สุธี	โพสต์เฟซบุ๊ก	ภูเก็ต	15 ต .ค.59
3	ทหารเรือ	โพสต์เฟซบุ๊ก	พังงา	15 ต .ค.59
4	หญิงอายุ 43	โพสต์เฟซบุ๊ก	สมุย	16 ต .ค.59
5	เค หนุ่มโรงงาน	โพสต์เฟซบุ๊ก	ชลบุรี	19 ต .ค.59
6	หญิงวัย 19 ปี	โพสต์เฟซบุ๊ก	บึงกาฬ	ไม่ทราบ
7	ชายเสพยาบ้า	โพสต์เฟซบุ๊ก	ตรัง	30 ต .ค.59
8	ชายวัย 29 ปี	ปลอมเฟซบุ๊กโพสต์หมิ่น	ตรัง	ไม่ทราบ
9	นักเรียนอาชีวะวัย 16 ปี	ปลอมเฟซบุ๊กโพสต์หมิ่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ
10	จตุภัทร์	แชร์ข่าวจากบีบีซีไทยบนเฟซบุ๊ก	ขอนแก่น	3 ธ .ค.59

การจับกุมบางกรณี เกิดจากมวลชนร่วมกันจับผู้ถูกกล่าวหาเอง มีการปิดล้อมบ้านผู้ถูกกล่าวหา เรียกร้องให้ออกมามอบตัว กดดันให้เจ้าหน้าที่นำผู้ถูกกล่าวหาไปดำเนินคดี บังคับให้ผู้ถูกกล่าวหาขอขมาต่อเบื้องหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ กดดันให้เจ้าหน้าที่รัฐนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาขอขมา ให้สาธารณชนเห็น ไปจนถึงทำร้ายร่างกาย ซึ่งล้วนเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ต่างจากสถานการณ์ปกติที่ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้สืบสวนจับกุม หรือมีประชาชนไปร้องทุกข์กล่าวโทษเท่านั้น

เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นจากความโกรธแค้นของมวลชนที่ได้พบเห็นข้อความทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ถูกกล่าวหา แล้วตีความตามกันว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และคิดว่าข้อความที่พบเห็นอาจเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ทั้งที่โดยมากแล้วไม่มีหลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดจริง กระแสการปิดล้อมและทำร้ายร่างกายนี้ทำให้เกิดความเจ็บในสังคมไทยในช่วงสั้น ๆ ราวสองสัปดาห์ เพราะผู้ที่มีความเห็นต่างจากความเห็นหลักของสังคมรู้สึกหวาดกลัว หลายคนต้องการแสดงความคิดเห็นที่แม้ไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็จำเป็นต้องเจ็บเสียน้ำไม่พูดความในใจออกมา (ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, 29 ธันวาคม 2559)

อนึ่ง นอกจากดำเนินคดีบุคคลที่อยู่ภายในประเทศไทย รัฐบาลยังพยายามหาทางดำเนินคดีผู้ถูกกล่าวหาที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ โดยส่งหนังสือถึงเอกอัครราชทูตของประเทศต่าง ๆ ประจำประเทศไทย รวม 7 ประเทศที่ผู้ถูกกล่าวหา 19 รายพักอาศัยอาศัยอยู่ 5 ใน 7 ประเทศนี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ โดยขอร้องให้เข้าใจถึงความรู้สึกของประชาชนไทย แจ้งรายละเอียดส่วนบุคคลและที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกล่าวหาในประเทศนั้น ๆ กรมสอบสวนคดีพิเศษก็ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่างๆ ให้เอกอัครราชทูตประจำประเทศนั้น ๆ

เป็นระยะ นอกจากนี้ก็อีกประเทศหนึ่ง อาจเป็นกัมพูชา เนื่องจากกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาเปิดเผยว่าได้รับคำขอให้กัมพูชาส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน 3 คน อีกทั้งยังสั่งการให้ประสานกับตำรวจสากลเพื่อติดตามข้อมูลผู้ถูกกล่าวหาด้วย (ประชาไท, 27 ตุลาคม 2559; MGR online, 19 ตุลาคม 2559; มติชน, 9 พฤศจิกายน 2559)

(2) การปิดกั้นเว็บไซต์

ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม จนถึงสิ้นเดือน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE) ตรวจสอบเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเข้าข่ายหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ พบ 1,200 ยูอาร์แอล (URL) จึงปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเซิร์ฟเวอร์อยู่ในประเทศไทย จำนวน 200 ยูอาร์แอล (แนวหน้า, 3 พฤศจิกายน 2559) โดยใช้อำนาจตามประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เฉพาะกรณี แต่ประกาศไว้เรื่อยมาตั้งแต่หลังรัฐประหาร ได้แก่ ประกาศ ฉบับที่ 12/2557 ฉบับที่ 26/2557 ฉบับที่ 97/2557 ฉบับที่ 103/2557 (iLaw, 22 มกราคม 2561) ส่วนเว็บไซต์ที่มีเซิร์ฟเวอร์อยู่ต่างประเทศ ได้ขอคำสั่งจากศาล ปิดกั้นไปแล้ว 700 ยูอาร์แอล โดยส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาบนเว็บไซต์ ยูทูบ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมพยายามเจรจากับเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กูเกิล (Google) ไลน์ (Line) ขอความร่วมมือในการปิดกั้นและขอข้อมูลผู้ใช้เป็นการพิเศษ (ประชาไท, 27 ตุลาคม 2559) ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้ผลตามต้องการ ไลน์ยืนยันให้รัฐบาลไทยดำเนินการขอข้อมูลผู้ใช้ผ่านช่องทางการทูต และตามขั้นตอนกฎหมายระหว่างประเทศ (ประชาไท, 1 พฤศจิกายน 2559) ส่วนกูเกิลก็ยืนยันว่าจะปิดกั้นเนื้อหาผ่านกระบวนการที่เป็นทางการบนมาตรฐานเดียวกันต่อรัฐบาลทั่วโลกเท่านั้น (ประชาไท, 23 ตุลาคม 2559)

(3) การตรวจตราดูแล

1) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระดมกำลังเจ้าหน้าที่กว่า 100 คน เพื่อติดตามเนื้อหาออนไลน์ ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งจากสำนักงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) และสำนักงานการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปท.)

2) รัฐบาลจัดตั้งชุดทำงานเฉพาะกิจ คือชุดของศูนย์บัญชาการติดตามสถานการณ์ (ศตส.) มีภารกิจให้ข้อมูลเกี่ยวกับหมายกำหนดการพระราชพิธีแก่ประชาชนแล้ว และติดตามสถานการณ์ “ความสงบเรียบร้อย” และการเผยแพร่ข่าวสารที่ส่งผลต่อ “ความมั่นคง”

3) ศูนย์เทคโนโลยีทางทหารของกองทัพบกเปลี่ยนเป็น “ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก” มีหน้าที่หนึ่งคือการติดตามการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์

4) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ปรับโครงสร้างภายใน ให้มีหน่วยงานดูแลในเรื่องเว็บไซต์หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ และทำงานประสานกับศูนย์ไซเบอร์กองทัพอีกด้วย

4.2.2.2 กติกา และการปิดกั้นกลั่นกรองโดยเฟซบุ๊ก

(1) กติกาของเฟซบุ๊ก

เว็บไซต์เฟซบุ๊กใช้แนวทางการกำกับดูแลโดยการจัดการของผู้ให้บริการเอง (Self Organization) (พิรธรอง รามสูต, 2556, น. 133) ผู้ใช้สามารถศึกษานโยบายกำกับดูแลต่าง ๆ ที่เฟซบุ๊กกำหนดไว้ได้โดยตรงทางเว็บไซต์ www.facebook.com/policies ซึ่งประกอบด้วยนโยบายด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านสิทธิของบุคคล ด้านเนื้อหา ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และด้านการลงทะเบียนและการรักษาความปลอดภัยของบัญชีผู้ใช้ นโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับงานวิจัยคือนโยบายด้านเนื้อหา รายละเอียดดังนี้

“มาตรฐานชุมชน” (Community Standards) ของเฟซบุ๊กแบ่งระดับความรุนแรงของเนื้อหาเป็น 2 ระดับใหญ่ คือเนื้อหาที่จะก่ออันตราย และเนื้อหาที่อ่อนไหว แต่ระดับมีรายละเอียดดังนี้

ระดับ 1: เนื้อหาที่จะก่ออันตรายทางร่างกายหรือเป็นภัยคุกคามต่อบุคคลและสาธารณะ เฟซบุ๊กจะลบ ปิดใช้งานบัญชี ไปจนถึงทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่บังคับคดีเพื่อความปลอดภัย เนื้อหากลุ่มนี้ได้แก่ การข่มขู่โดยตรงต่อบุคคลและสาธารณะ การทำร้ายตัวเอง องค์กรที่เป็นอันตราย การกลั่นแกล้งและก่อวิน การโจมตีบุคคลสาธารณะ การกระทำอาชญากรรม ความรุนแรงและการหาประโยชน์ทางเพศ และการซื้อขายสินค้าควบคุม

ระดับ 2: เนื้อหาที่อ่อนไหว เฟซบุ๊กจะลบเนื้อหาที่อ่อนไหวบางประเภทหรือจำกัดกลุ่มเป้าหมายในการดู เนื้อหากลุ่มนี้ได้แก่ ภาพเปลือย ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง และเนื้อหาโจ่งแจ้งและความรุนแรง

(2) การปิดกั้นกลั่นกรองโดยเฟซบุ๊ก

เฟซบุ๊กสามารถกรองหรือนำเนื้อหาออกได้ 3 ทาง ดังนี้

(2.1) การใช้ระบบอัตโนมัติตรวจจับ

การใช้ระบบอัตโนมัติเฟซบุ๊กต้องพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Eslami et al., 2015) ขึ้นมาเพื่อตรวจจับเนื้อหาที่ผิดมาตรฐานชุมชนของเฟซบุ๊ก ปัญญาประดิษฐ์ต้องฉลาดมากพอที่จะเข้าใจบริบทของข้อมูลและรูปภาพ ไม่คัดกรองเนื้อหาทิ้งไปโดยง่าย จากการสัมภาษณ์แอดมินพบว่า การทำงานของปัญญาประดิษฐ์ยังขาดความชัดเจนแม่นยำ เนื้อหาบางโพสต์ถูกลบแม้จะไม่ได้ผิดมาตรฐาน

ชุมชน แต่เป็นความเข้าใจผิดของปัญญาประดิษฐ์ เช่น ภาพการ์ตูนเปรียบเทียบของ jod 8riew ถูกนำออก ตามข้อหาอวดอ้างสรรพคุณ แสดงภาพก่อนใช้หลังใช้ (Before-After) ทั้งที่เขาวาดภาพการ์ตูนเปรียบเทียบคนอ้วนผอม ไม่ใช่โฆษณาขายยาลดความอ้วน จ๊อดให้ข้อมูลว่า เพลงที่มักจะถูกตรวจจับลักษณะนี้คือ เพลง Lowcost Cosplay เพราะนำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งภาพเป็นช่อง ๆ ในขณะที่เพลงประเภทเน็ตไอดอลเปลี่ยหน้าออกกลับยังอยู่ในเฟซบุ๊กได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่พบว่าระบบอัตโนมัติของเฟซบุ๊กมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ศึกษา

(2.2) การกลั่นกรองเนื้อหาความคิดเห็นโดยแอดมิน

การจัดการเพจมีฟังก์ชันให้แอดมินสามารถตั้งค่าได้หลายอย่างเกี่ยวกับผู้มาเยือนเพจ การแสดงความคิดเห็นของผู้มาเยือน และการโพสต์เนื้อหาต่าง ๆ อยู่ในหัวข้อ Banning and Moderation²⁹ ที่น่าสนใจคือการตั้งค่ากรองคำอย่างเฉพาะเจาะจง (Blocking Words) ออกจากคอมเมนต์ หากไม่ต้องการให้คำนั้นปรากฏในเพจ การกลั่นกรองเนื้อหาของแอดมินจึงอาจมีส่วนลดบทสนทนาที่แสดงความเกลียดชังให้น้อยลงได้ แต่ทั้งนี้อาจไม่ได้ลดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

จากการสัมภาษณ์แอดมินพบว่า เหริยทูทงไม่ให้ความสนใจเรื่องนี้เลย เช่นเดียวกับแอดมินเพจดังผู้ดี v.2 และเพจขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊กทั้งไม่รู้และไม่สนใจว่ากลไกนี้มีอยู่ จึงไม่มีการตั้งค่ากรองคำใด ๆ เลย แอดมินกันบอกว่า “ใครจะด่ากันอะไรกันหยาบคายขนาดไหน ผมไม่สนใจด่า ด่าไป เพราะมันเป็นพื้นที่เปิด การที่คุณด่าหยาบคาย ก็เหมือนคุณประจานตัวเอง ดังนั้นผมจึงไม่ลบ แต่ยกเว้นเรื่องจะพาดพิงไปถึงประเด็นสถาบันฯ” มีเพียงจ๊อดเท่านั้นที่ตั้งค่ากรองคำไว้ จ๊อดบอกว่าเขาบล็อกคำหยาบคายและคำที่ก่อให้เกิดความแตกแยกออก เช่น “เหี้ย” “สัตว์” “พ่อมึงตาย” “ทำเหี้ยอะไรของมึง” “โฆษณาอีกแล้วหรือ” “ขายของวะ” รวมถึงคำว่า “โดนทักษิณซื้อไปแล้วหรือ” เพราะเป็นคำที่ส่อไปในทางการเมือง เขาไม่ต้องการให้เพจของเขาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง

ตาราง 4.21 สรุปวิธีการกลั่นกรองเนื้อหาของแอดมินแต่ละเพจ

ชื่อเพจ	วิธีการกลั่นกรองเนื้อหา
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	ไม่มี
ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก	ไม่มี แต่หากพบคำพาดพิงสถาบันกษัตริย์จะลบ
Jod 8riew	ตั้งค่ากรองคำด่าทอ คำหยาบคาย คำที่สื่อถึงเรื่องการเมือง
Jessada Denduangboripant	ไม่มี
ดงผู้ดี v.2	ติดตามอ่านและลบ
ไข่แมว	-

²⁹ เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/help/248844142141117/?helpref=hc_fnav

(2.3) การรายงานไปยังเฟซบุ๊ก

เฟซบุ๊กเปิดรับรายงานเนื้อหาที่เข้าข่ายละเมิดมาตรฐานชุมชนซึ่งกระทำได้โดยผู้ใช้ทั่วไป และยังรับคำร้องขอจากรัฐบาลท้องถิ่นด้วย

1) การรายงานโดยผู้ใช้ทั่วไป

จากการสัมภาษณ์พบว่า ในช่วงเวลาที่ศึกษามีเพียงเหรียญทองคนเดียวที่ถูกปิดบัญชีเฟซบุ๊กส่วนตัวเพราะถูกรายงานละเมิดมาตรฐานชุมชน ทั้งนี้ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าผิดมาตรฐานข้อใด เหตุผลตามคำกล่าวของเหรียญทองคือ เฟซบุ๊กของเขาเป็นพื้นที่ที่มีคนมาทะเลาะกัน และเฟซบุ๊กคิดว่าเราปลุกปั่นให้คนฆ่ากัน จึงถูกปิด เป็นการปิดครั้งที่ 5 จนทำให้เขาหยุดทำเพจไปนานนับปี เหรียญทองบอกว่า เขาไม่สนใจและไม่ได้คิดจะหาวิธีหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกปิดหรือหาทางป้องกันแต่อย่างใด ปิดได้ก็เปิดใหม่ได้ และสิ่งใดที่โพสต์ไปแล้ว เขามั่นใจและจะไม่ลบ รวมทั้งคนที่ถูกประจานสามารถฟ้องหมิ่นประมาทได้ เขาพร้อมสู้คดี แต่ไม่มีใครฟ้อง

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากช่วงเวลาการศึกษา ผู้ใช้บางคนและแอดมินมีประสบการณ์ถูกรายงานการละเมิดหลายครั้ง เช่น คุณเมต มีเฟซบุ๊กหลายบัญชี ถูกรายงานเพราะมักใช้บัญชีอวดตลก แสดงความเห็นโต้เถียงกับผู้อื่นตามเพจต่าง ๆ ผลคือทำให้บัญชีเหล่านั้นถูกปิด ปัจจุบันเขาเหลือบัญชีเฟซบุ๊กเพียงบัญชีเดียว จึงต้องลดการคอมเมนต์ด้วยถ้อยรุนแรงตามเพจต่าง ๆ ลง หรือกรณีเพจดังผู้ดี v.2 เดิมชื่อเพจไม่มี v.2 แต่ถูกฝ่ายตรงข้ามรายงานด้านเนื้อหาไปเปลือย มีภาพความรุนแรง ใช้ถ้อยคำรุนแรง ปัจจุบันแอดมินระมัดระวังการเผยแพร่เนื้อหา ไม่ให้ผิดมาตรฐานชุมชนมากขึ้น

2) การร้องขอจากรัฐบาล

เฟซบุ๊กยังระบุไว้ด้วยว่านอกจากเฟซบุ๊กจะฟังพาดการรายงานจากผู้ใช้ทั่วไปแล้ว การปิดกั้นหรือนำเนื้อหาออกบางครั้งก็มาจากการร้องขอโดยรัฐ ว่าเนื้อหาละเมิดกฎหมายท้องถิ่น แม้ไม่ละเมิดมาตรฐานชุมชนของเฟซบุ๊กก็ตาม หากเฟซบุ๊กพบและพิจารณาว่าเป็นเช่นนี้ก็จะดำเนินการตามคำขอ ซึ่งมีสองรูปแบบ³⁰ คือ

2.1) การร้องขอข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม (Government Requests for data) จากการค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่ารัฐบาลไทยร้องขอข้อมูลผู้ใช้ในกรณีเกี่ยวกับอาชญากรรม 20 ครั้ง นับแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2559 แต่เฟซบุ๊กไม่เคยตอบสนองต่อคำขอแม้แต่ครั้งเดียว

2.2) การปิดกั้นเนื้อหาเฉพาะพื้นที่ (Content Restrictions) เป็นการปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาเฉพาะภายในประเทศนั้น ๆ แต่ยังสามารถเข้าถึงจากประเทศอื่น

³⁰ เข้าถึงได้จาก <https://govtrequests.facebook.com/>

ในทางเทคนิคสามารถเข้าถึงผ่าน VPN ได้ จากการค้นคว้า พบว่าเฟซบุ๊กรับคำร้องขอจากรัฐบาลไทย ปิดกั้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นสถาบันกษัตริย์ (Lèse-majesté laws) เท่านั้น ตัวอย่างการปิดกั้นนี้เช่น การปิดกั้นเพจล้อการเมือง ชื่อ “กูKult” ทั้งนี้ในช่วงเวลาที่ศึกษาเฟซบุ๊กปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาด้วยวิธีนี้ตามคำขอของกระทรวง ICT ไป 40 ครั้ง จำนวนการร้องขอและการปิดกั้นเนื้อหาเฉพาะพื้นที่ ปรากฏดังตาราง

ตาราง 4.22 จำนวนการร้องขอข้อมูลจากรัฐบาลไทยต่อเฟซบุ๊ก

พ.ศ.	เดือน	จำนวนครั้ง ที่รัฐร้องขอ	จำนวนบัญชี ที่รัฐร้องขอ	ร้อยละของการ ตอบสนองต่อ คำร้องขอของรัฐ	จำนวน ครั้งที่ปิด กั้นเนื้อหา เฉพาะ พื้นที่
2556	ม.ค. - มิ.ย.	2	5	0	-
	ก.ค. - ธ.ค.	2	2	0	-
2557	ม.ค. - มิ.ย.	1	1	0	5
	ก.ค. - ธ.ค.	3	3	0	30
2558	ม.ค. - มิ.ย.	2	2	0	-
	ก.ค. - ธ.ค.	3	3	0	-
2559	ม.ค. - มิ.ย.	1	3	0	10
	ก.ค. - ธ.ค.	6	10	0	40

ที่มา : Facebook Transparency Report

4.2.3 ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์

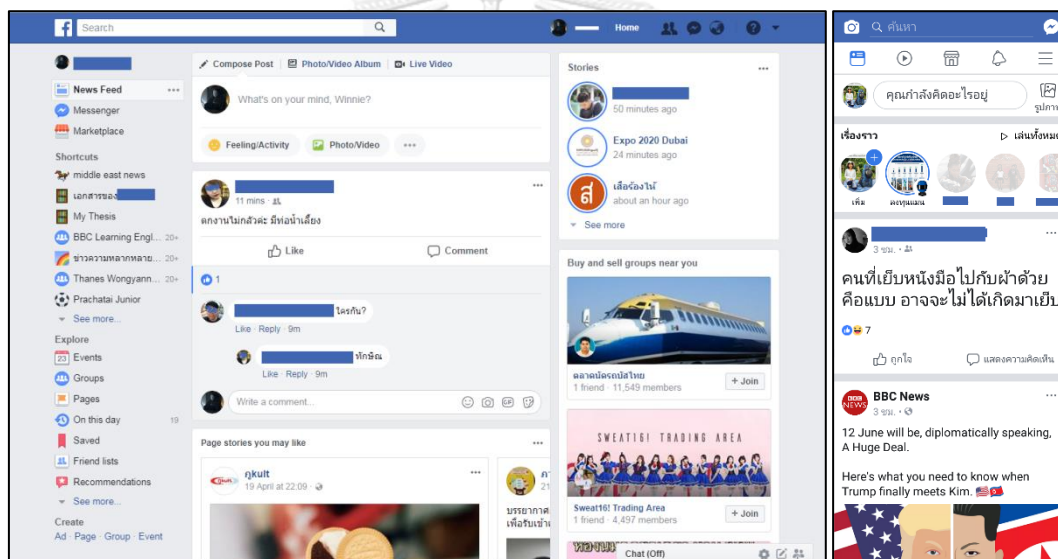
Eisenlauer (2013) ตั้งข้อสังเกตว่าเฟซบุ๊กเป็นมือที่สามในการออกแบบรูปร่างหน้าตาหรือ ฟีเจอร์ (Feature) ให้ผู้ใช้ใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ (Function) และมีกระบวนการเบื้องหลังที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลบนพื้นฐานที่ว่า Feature และ Function ทำงานร่วมกับอัลกอริทึม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ฟังก์ชันการใช้งานเฟซบุ๊ก และยังสามารถนำไปเปรียบเทียบกับเว็บบอร์ดพันทิป ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยมาก่อนสื่อสังคมออนไลน์ระดับโลกอย่างเฟซบุ๊ก เปรียบเทียบความแตกต่างของแพลตฟอร์มการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้มองเห็นภาพโดยทั่วไปที่สื่อสังคมออนไลน์มีส่วนกำหนดพฤติกรรมการใช้สื่อ การรับรู้และตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ใช้ตกเข้าสู่ห้องเสียงสะท้อนได้ง่าย ทั้งนี้การวิเคราะห์นี้จึงไม่อาจให้ผลเฉพาะเจาะจงประเด็นที่ศึกษาทั้งสองประเด็น โดยฟังก์ชันการใช้งานเฟซบุ๊กมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.3.1 พื้นที่แสดงผล

หน้าแสดงผลหลักของเฟซบุ๊กที่ผู้ใช้เห็นและได้ใช้งานประกอบด้วย 2 หน้า ดังนี้

(1) **หน้าไทม์ไลน์ (Timeline)** ของตัวผู้ใช้แต่ละคนรวมถึงของแต่ละเพจ เป็นหน้าแสดงผลที่แต่ละคนมองเห็นและจัดการกิจกรรมส่วนตัวของตัวเองรวมถึงของเพจ ประกอบไปด้วยประวัติผู้ใช้และลักษณะเนื้อหาทุกรูปแบบที่ผู้ใช้เคยสร้างไว้ จัดเรียงตามลำดับเวลา ยกเว้นผู้ใช้จะปิดหมุดเนื้อหาบางอย่างให้อยู่ด้านบนสุด ข้อมูลที่ผู้ใช้ป้อนให้เฟซบุ๊กจะถูกดึงไปแสดงบนหน้านิวส์ฟีดของเพื่อนและผู้ติดตาม

(2) **หน้านิวส์ฟีด (News Feed)** เป็นหน้ารวมข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน เพจที่ติดตามและโฆษณา ซึ่งทั้งหมดเฟซบุ๊กใช้คืออัลกอริทึมป้อนข้อมูลมาแสดงให้คุณ สิ่งที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับหน้าฟีดมีดังต่อไปนี้

รูปภาพ 4.41 ลักษณะของหน้านิวส์ฟีดที่แสดงบนเว็บเบราว์เซอร์และบนสมาร์ตโฟน

(2.1) ผู้ใช้แต่ละคนได้เห็นข้อมูลข่าวสารและโฆษณาที่ไม่เหมือนกัน นิวส์ฟีดจึงเป็นหนังสือพิมพ์ที่กลั่นกรอง มอบข่าวที่มีความเฉพาะตัวสำหรับผู้ใช้แต่ละคน (Filter Bubble)

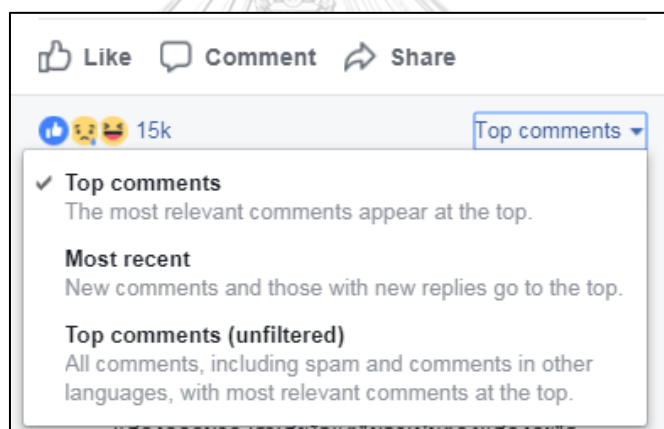
(2.2) ผู้ใช้ใช้เวลาอยู่ในหน้านี้นานที่สุด เนื่องจากเมื่อผู้ใช้เข้าสู่เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน จะเข้าสู่หน้านี้เป็นหน้าแรก ถือเป็นการออกแบบที่ส่งเสริมให้ใช้เวลาในพื้นที่นี้

(2.3) โพสต์ที่ไม่สนใจหายไปจากฟีด ด้วยวิธีการกรองโพสต์ของอัลกอริทึม การผลักดันเนื้อหาที่ได้รับความนิยมอาจทำให้โพสต์จากเพจต่าง ๆ ที่ผู้ใช้กดถูกใจไว้ แต่เลื่อนผ่านในเวลาอันรวดเร็ว ไม่มีส่วนร่วมโดยการกดถูกใจโพสต์ ไม่แสดงความคิดเห็น ฯลฯ ค่อย ๆ หายออกไปจากนิวส์ฟีดของผู้ใช้ ดังที่พบจากการสัมภาษณ์ว่า ผู้ใช้ไม่สนใจประเด็นการเมืองที่แอดมินมักโพสต์ เพจจึงหายไปจากนิวส์ฟีด และกลับมาให้เห็นอีกครั้งเมื่อมีโพสต์ที่ได้รับความนิยมสูงผิดปกติของเพจ การถูก

ทำให้หายไปนี้เพื่อหลีกเลี่ยงในแง่เพจและโพสต์ที่จ่ายค่าโฆษณา มีโอกาสที่โพสต์จากเพจต่าง ๆ จะหายไปจากฟีดเลย และโพสต์จากบางเพจขึ้นฟีดตลอดเวลาหากผู้ใช้ให้ความสนใจมาก

(2.4) ผู้ใช้เข้าใจเนื้อหาแบบผิวเผินได้ง่าย เมื่อผู้ใช้เห็นข้อมูลบนพื้นที่นี้ ไม่จำเป็นต้องคลิกอ่านเนื้อหาเชิงลึกเพิ่มเติม ซึ่งผู้ใช้หากไม่สนใจก็ไม่จำเป็นต้องคลิก เลื่อนผ่านได้ทันที หากเป็นลิงก์หรือข้อความขนาดยาว หรือการแชร์จากเฟซบุ๊กอื่น พาดหัวข่าวและภาพประกอบบางส่วนจะปรากฏก่อน การกดเข้าไปดูรายละเอียดในลิงก์จะต้องใช้เวลาและใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อดาวน์โหลดเนื้อหาและภาพเพิ่มขึ้น³¹ แต่ผู้ใช้สามารถเข้าใจสารได้โดยอ่านแต่พาดหัวและดูภาพ ไม่จำเป็นต้องกดเข้าไปดูรายละเอียด

หน้านิวส์ฟีดยังแตกแขนงไปสู่พื้นที่อื่น เช่น การแสดงผลโพสต์ต่าง ๆ ปัจจุบันผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถเลือกให้แสดงการจัดเรียงความคิดเห็นในเพจที่ดูผ่านเว็บเบราว์เซอร์ได้ 3 แบบ คือ Top comment จัดเรียงความคิดเห็นที่ได้รับความนิยมมากที่สุดไว้ด้านบนสุด Most recent เรียงตามลำดับเวลา และ Top comments (Unfiltered) จัดเรียงตามความนิยมโดยไม่คัดกรองสแปม

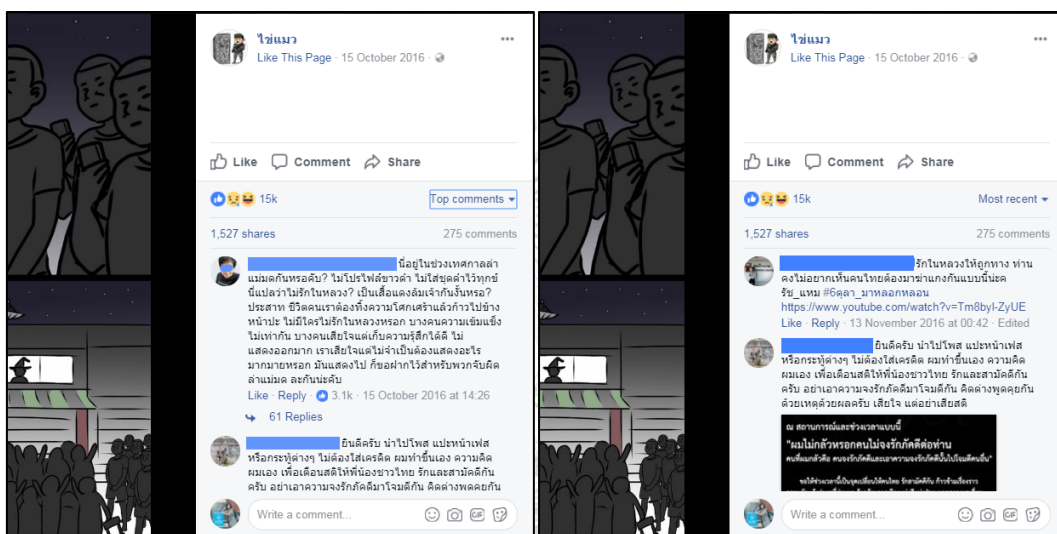

รูปภาพ 4.42 วิธีเลือกการแสดงผลความคิดเห็น Top comments อยู่ด้านบนเสมอ

อย่างไรก็ตามการจัดเรียงแบบ Top comments เป็นค่าพื้นฐาน ซึ่งแสดงผลในแอปพลิเคชันด้วย หากผู้ใช้ไม่กดเปลี่ยนจะเห็นการแสดงผลแบบนี้เท่านั้น เมื่อ Top comments ด้งความคิดเห็นที่ได้รับความนิยมมาแสดงไว้ด้านบนสุด ทำให้ผู้ใช้เลือกให้ความสนใจกับความเห็นที่มีคนสนใจก่อน ซึ่งอาจเป็นความสนใจในแง่บวก เช่น ชื่นชมความคิด หรือแสดงความคิดเห็นตาม หรือสนใจในแง่ลบ มุ่งที่จะตอบโต้อย่างรุนแรง แม้ว่าจะมีความเห็นแง่ลบอื่นที่ตรงตามข้อเท็จจริงมากกว่าอยู่

³¹ เฟซบุ๊กแก้ไขและพัฒนาโดยการสร้างพีเจอร์ Instant Article ขึ้นมา มีจุดประสงค์คือเพื่อให้เข้าถึงเนื้อหาได้เร็วทันที่ทันใดและเป็นอีกแหล่งขายโฆษณา ปัจจุบันสื่อหลายแห่งเปิดใช้แล้ว เช่น The Matter, ลงทุนแมน, Tnews-ทีนิวส์, มติชนสุดสัปดาห์, The Independent, CNN, Unilad, Daily Mail, Gulf News, Aljazeera เป็นต้น

ด้านล่าง ซึ่งอาจต้องคลิกดูเพิ่มเติมหลายครั้ง ทำให้ถูกผู้ชมมองข้ามไป มีเฉพาะบางความเห็นเท่านั้นที่ได้รับ ฟังและตอบโต้ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งเพลงและแอตมินตอบว่าได้อ่านเฉพาะความคิดเห็นที่ได้รับ ความนิยมเพียงไม่กี่ความคิดเห็น ทั้งนี้เพราะหากอ่านทั้งหมดจะต้องใช้เวลามากเกินไป ผู้ให้สัมภาษณ์ บางคนบอกว่าความคิดเห็นของตนที่ตั้งใจเขียน บางครั้งก็ไม่มีคนตอบโต้กลับ เพราะถูกเลื่อนลงไปอยู่ระดับล่าง ในขณะที่บางครั้งแสดงความคิดเห็นด้วยความขบขัน ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดเรื่องราวหรือประเด็น ถกเถียง กลับได้เผชิญความโกรธเกรี้ยวของผู้คน ถูกนำมาโจมตีอย่างไม่ทันได้ตั้งตัว

รูปภาพ 4.43 เปรียบเทียบการแสดงผลความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างความคิดเห็นบนสุดในโพสต์ของเพจไอแมว เมื่อแสดงผลต่างกัน จะเห็นว่าความคิดเห็นที่ได้รับความนิยมที่สุดไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของโพสต์

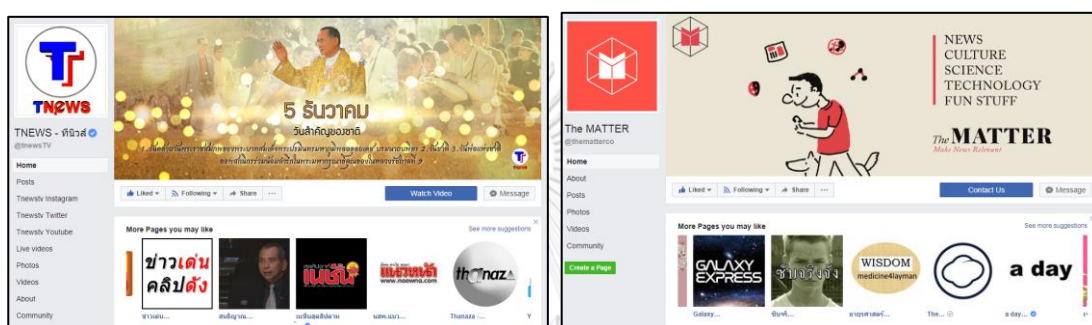
4.2.3.2 การเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้เฟซบุ๊ก ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลักคือ เพื่อนกับเพื่อน และผู้ติดตามกับผู้ให้ติดตาม เป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะสามารถกำหนดหรือจำกัดการเลือกรับข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างห้องเสียงสะท้อน ผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถเลือกรับหรือกีดกันข้อมูลได้ตั้งแต่ขั้นตอนนี้ หากเริ่มปิดใจไม่รับรู้เรื่องราวแบบใดของคนกลุ่มไหนแล้วก็ยากที่เนื้อหาซึ่งต่างจากทัศนคติของตนจะมาแสดงให้เห็นได้ (แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีโอกาส) ที่มากกว่านั้นคือ หากพบเนื้อหาที่ไม่ถูกใจผู้ใช้ก็สามารถกรองออกไปได้ ด้วยการเลิกติดตามผู้นำเสนอเนื้อหานั้น หรือซ่อนโพสต์ของผู้นั้นไป ไม่ว่าจะเพื่อนหรือใครก็ตาม

ทั้งนี้แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของอัลกอริทึมของเฟซบุ๊กคือการส่งเสริมให้ผู้ใช้เชื่อมต่อกัน ให้ผู้ใช้สร้างเครือข่ายทางสังคมเฟซบุ๊กบนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ (อาจ) มีอยู่แล้วบนโลกออฟไลน์

หรือมีอยู่ในแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น แต่ยังไม่เป็นเฟซบุ๊ก เฟซบุ๊กจึงแนะนำเพื่อน หรือผู้ใช้เฟซบุ๊กอื่นที่อาจรู้จัก ไปจนถึงแนะนำเนื้อหาหรือแหล่งเนื้อหาที่คล้ายกับความสนใจเดิมและเนื้อหาที่เป็นความสนใจร่วมกันระหว่างผู้ใช้ที่มีความสัมพันธ์กัน

1) **แนะนำเพจ** คือ เมื่อผู้ใช้กดถูกใจเพจ / โพสต์หนึ่ง จะได้รับคำแนะนำโพสต์และเพจอื่นที่คล้ายกันตามมา เช่น หากผู้ใช้กดถูกใจเพจข่าวทีนิวส์ ซึ่งเป็นเพจข่าวอนุรักษ์นิยม มีแนวคิดทางการเมืองเชิงขวา ก็จะได้รับคำแนะนำเพจข่าวอื่น ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นเพจเชิงขวาเหมือนกันส่วนหนึ่ง ดังภาพ

รูปภาพ 4.44 การแนะนำเพจที่คล้ายกัน ผ่านฟีเจอร์ More Pages You May Like

2) **แนะนำเพื่อน** คือ เมื่อผู้ใช้เป็นเพื่อนกับคนหนึ่งแล้ว จะได้รับคำแนะนำบัญชีผู้ใช้อื่นที่มีเพื่อนร่วมกันตามมาด้วย หรือแม้แต่ไม่มีเพื่อนร่วมกันบนเฟซบุ๊ก เฟซบุ๊กก็ยังสามารถแนะนำให้เพื่อนกันได้ ผ่านการเก็บข้อมูลทางอ้อมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกันทางอื่นที่ไม่ใช่เฟซบุ๊ก เช่น เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมลของคนอื่น (ที่เชื่อมต่อกับเบอร์โทรศัพท์หรืออีเมลของเราอยู่แล้ว) ที่ให้กับเฟซบุ๊กแล้วเฟซบุ๊กนำมาสร้างชุดข้อมูลของผู้ใช้อีกชุดหนึ่ง ชุดข้อมูลที่ประกอบร่างนอกเหนือจากข้อมูลที่ใช้สมัครให้เฟซบุ๊กนี้เรียกว่า “โปรไฟล์เงา” (Shadow Profile) (ทีปกร วุฒิพิทยามงคล, 22 พฤศจิกายน 2560)

3) **แนะนำว่าเพื่อน / เพจที่ติดตามทำ** หมายถึง การแสดงรายชื่อบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเพื่อนกับเรา หรือเพจที่เราติดตามว่าเพื่อนหรือเพจนั้นได้ทำอะไรในสิ่งที่ต่าง ๆ ไปแล้ว เช่น กดไลก์เพจนี้ กดไลก์โพสต์นี้ แสดงความคิดเห็นในโพสต์นี้ โดยการนำรายชื่อและรูปภาพโปรไฟล์ของเพื่อนมาแสดงก่อนรายชื่อคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อน ดังกรณีคุณมัม เพื่อนนำภาพถ่ายหน้าจอของเพจที่สงสัยว่าหมิ่นสถาบันกษัตริย์มาประจาน มีภาพโปรไฟล์ของเธอรวมอยู่ด้วยในฐานะคนที่ติดตามเพจ

รูปภาพ 4.45 ตัวอย่างการแสดงชื่อบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเพื่อนผ่านกิจกรรมการกดถูกใจในเพจ

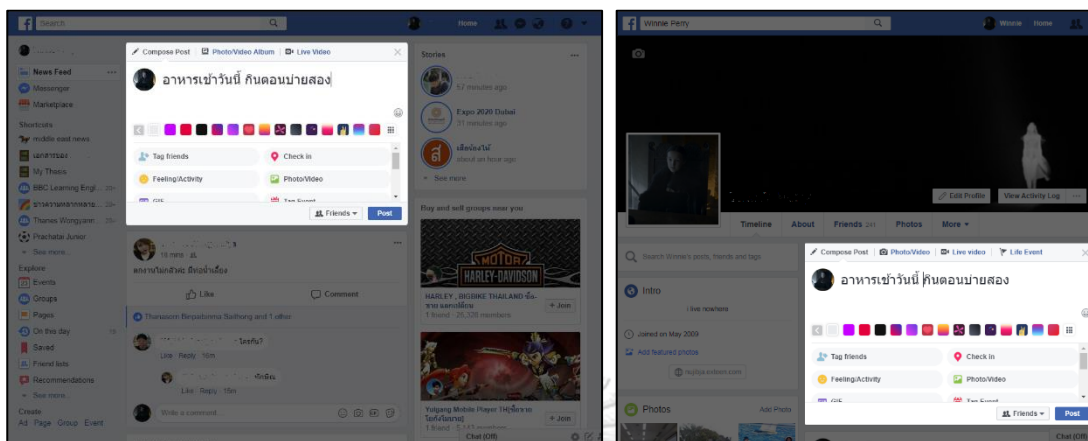
รูปภาพ 4.46 ตัวอย่างการแสดงชื่อบัญชีผู้ใช้ที่เป็นเพื่อนผ่านกิจกรรมการถูกใจโพสต์

4.2.3.3 กิจกรรมของผู้ใช้

การใช้งานด้านเนื้อหาบนเฟซบุ๊กทำได้ง่าย แบ่งเป็น 3 แบบใหญ่ คือ

- (1) การสร้างเนื้อหา ได้แก่ Post, Share และ Live

การโพสต์สามารถทำได้ทั้งขณะที่เปิดหน้าไทม์ไลน์และหน้านิวส์ฟีด เพชบุ้กวางพีเจอร์ให้โพสต์ได้เสมอ พร้อมกันนั้นการแชร์ก็ทำให้ข้อมูลแพร่กระจายได้ง่ายเพียงคลิกอย่างน้อย 2 ครั้ง

รูปภาพ 4.47 พีเจอร์โพสต์บนหน้านิวส์ฟีดและบนหน้าหน้าไทม์ไลน์

รูปภาพ 4.48 พีเจอร์การแชร์

จากการเก็บข้อมูลพบว่า บางเพจนำเสนอเนื้อหาโดยโพสต์รูปภาพพร้อมตัวอักษรข้อความสั้นๆ ประเด็นและความสนใจของผู้ติดตาม ซึ่งการโพสต์รูปนี้ทำได้ไม่ยาก แม้ไม่มีโปรแกรมตัดต่อภาพระดับสูง ก็อาจใช้แอปพลิเคชันที่มีให้โหลดฟรีทำได้ เช่นในกรณีของเพจดังผู้ดี หรือกรณีของเพจองค์กรเก็บขยะแผ่น เทรียญทองใช้โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ทำแล้วแคปเจอร์มาเป็นภาพ ส่วนผู้ติดตามเพจก็มักแชร์โพสต์เหล่านั้นประกอบกับเขียนแสดงความคิดเห็นของตนเองไว้ที่หน้าไทม์ไลน์ ส่วนฟังก์ชันการไลฟ์ หรือถ่ายทอดสด ต้องใช้ทักษะมากกว่าการโพสต์และแชร์ ที่สำคัญคืออาจจะนำไปสู่การเปิดเผยตัวตนของผู้ใช้ ในเพจการเมืองซึ่งแอดมินมักปิดตัวตนจึงไม่ได้ใช้ฟังก์ชันนี้เลย

(2) การตอบโต้เนื้อหา ได้แก่ Comment, Reply และ React

การคอมเมนต์และตอบคอมเมนต์สามารถทำได้ทันทีที่พีเจอร์ตอบถูกวางไว้ได้โพสต์อยู่ แล้วโดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอ่านความคิดเห็นก่อนหน้าทั้งหมด อ่านเพียงบางส่วน หรือกวาดสายตาข้ามไปเลยก็ได้ หรือแม้แต่ไม่อ่านเนื้อหาของโพสต์ เลยก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ การเก็บข้อมูลได้พบว่าในช่อง comment ที่แม้มีจำนวนความคิดเห็นมากมายแต่ต่างก็เต็มไปด้วยประเด็นซ้ำเดิม การแสดงความคิดเห็นที่ท่าง่าย จึงเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ตัดข้ามขั้นตอนการทำความเข้าใจผู้อื่น และตอบโต้ได้ทันที นำมาซึ่งการมุ่งแสดงความคิดเห็นของตนเอง อาจแสดงความคิดเห็นอย่างเหมารวม เกลียดชังต่อบางกลุ่มคนในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว เช่นเดียวกับฟังก์ชันรีแอคและแสดงอารมณ์ด้วยสติ๊กเกอร์ต่าง ๆ ไม่ได้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ให้แสดงความรู้สึกอย่างไม่ต้องเข้าใจเนื้อหาที่ไม่มีสาระใด ๆ เฟซบุ๊กอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้แสดงความรู้สึกอย่างหลากหลาย เพื่อให้การชี้วัดทางการตลาดเป็นไปได้ง่ายขึ้น

รูปภาพ 4.49 พีเจอร์การตอบโต้เนื้อหา

(3) วิธีอื่นที่ไม่ตอบสนองต่อเนื้อหาโดยตรง ได้แก่ Hide และ Report

ฟังก์ชันนี้ช่วยให้ผู้ใช้สามารถซ่อนเนื้อหาและเจ้าของเนื้อหาที่ไม่ต้องการให้ปรากฏ ไม่ว่าจะป็นทั้งเนื้อหาทั่วไปจากเพจ เพื่อน หรือเนื้อหาที่เป็นโฆษณาก็ได้ เปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์จากแหล่งต่าง ๆ ส่วนการรายงานนั้น เป็นกลไกการกำกับดูแลของเฟซบุ๊ก หากเนื้อหาใดถูกรายงานการละเมิดหลายครั้งในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เนื้อหานั้นจะถูกเฟซบุ๊กลบ หรือระงับบัญชีผู้ใช้เป็นการชั่วคราวหรือถาวร

รูปภาพ 4.50 ฟังก์ชันซ่อนและรายงานเนื้อหา

4.2.3.4 ลักษณะเนื้อหาในมหาวิทยาลัย

ลักษณะของเนื้อหาที่ผู้สร้างขึ้นหรือใช้ตอบโต้กันบนเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ เนื้อหาอัตโนมัติ เนื้อหากึ่งอัตโนมัติ เนื้อหากึ่งอัตโนมัติที่สร้างขึ้นใหม่ได้ และเนื้อหาที่ต้องสร้างขึ้นใหม่ ถือว่ามีให้เลือกหลากหลาย แต่ไม่มีความโดดเด่นในแง่การส่งเสริมให้สื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนมากเท่ากับฟังก์ชันอื่น

4.3 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และภาวะห้องเสียงสะท้อน

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ติดตามเพจและแอดมินส่วนที่มากกว่าไม่ตระหนักถึงอันตรายของเทคโนโลยีของเฟซบุ๊ก และไม่ได้ตระหนักถึงผลเสียของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน แต่เห็นประโยชน์ของการสื่อสารในเฟซบุ๊กกับกลุ่มคนที่คิดเหมือนกันมากกว่า ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม ผลการสื่อสารในเพจ แบ่งเป็นผลด้านดี และผลด้านเสีย กับแนวทางแก้ไขได้ดังนี้

4.3.1 ผลด้านดี

(1) โลกทัศน์กว้างขึ้นและเข้าใจคนที่มีความคิดแตกต่างกันได้ง่ายขึ้นจากการได้เห็นความคิดของผู้คนหลากหลาย เพราะสังคมไลน์รวมไว้ซึ่งความหลากหลาย ทั้งเชื้อชาติ อาชีพ ความคิด แหล่งข้อมูล

(2) สามารถหาความจริง ข้อเท็จจริง ข้อมูล ผู้คน และความคิดเห็นของผู้อื่นได้ง่าย สามารถเลือกข้อมูลที่ได้โดยตรงทันที ไม่ต้องรอ

(3) รับข่าวสารที่แตกต่างไปจากสื่อเก่าได้อย่างรวดเร็ว โทรทัศน์หรือวิทยุ อาจถูกควบคุมจากรัฐ จนบ่อยครั้งไม่มีข้อมูลที่ควรรู้หรือต้องการจะรู้ สื่อออนไลน์กล้านำเสนอมากกว่าในบางเรื่อง ทำให้ได้มุมมองที่หลากหลายจากคนที่ไม่เคยมีพื้นที่ในสื่อเก่า สามารถติดตามหรือติดต่อสื่อหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงได้โดยตรง

(4) กล้าแสดงความคิดเห็นของตัวเอง และแสดงตัวตนแบบที่อยากเป็น ใช้เสรีภาพในการพูดอย่างสะดวก เพราะรู้สึกปลอดภัยและง่ายกว่าการพูดในพื้นที่ออฟไลน์ เช่น ไม่ต้องกลัวถูกผู้ใหญ่มองว่าเป็นเด็ก ลามปาม เพราะในโลกออนไลน์รู้สึกว่าคุณเท่ากันมากกว่า

(5) ป้องกันการถกเถียงทะเลาะกันในโลกออฟไลน์ ไม่ต้องพูดกับคนที่อยู่รอบตัวซึ่งอาจมีความคิดขัดแย้งกัน หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงก็ใช้วิธีไม่แสดงความเห็นตอบโต้ แต่เก็บมาพูดในสังคมออนไลน์ที่มีคนคิดเหมือนกัน เข้าใจกัน

(6) ข้อถกเถียงของคนในสังคมออนไลน์ ช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจ เพราะเป็นประเด็นที่สามารถค้นคว้าข้อมูลต่อได้ การติดตามเพจจึงช่วยกระตุ้นให้เรียนรู้มากขึ้น

4.3.2 ผลด้านเสีย

4.3.2.1 ผลด้านเสียต่อบุคคล

(1) จมอยู่กับความคิดเดิมของตัวเอง เพราะรับข้อมูลแต่ที่ตัวเองชอบ มองมุมเดียว เชื่อความคิดตัวเองมากขึ้นเรื่อย ๆ ละเลยข้อผิดพลาดต่าง ๆ ไป เมื่อพูดคุยกับคนอื่นก็เลือกเฉพาะคนที่คิดคล้าย ๆ กัน เพิ่มความสุดโต่งของความคิดให้แก่กัน

(2) มีคติต่อผู้อื่น จากการเพิ่มความสุดโต่งของความคิดให้แก่ตัวเอง เช่น การไม่ชอบรัฐบาลทหารนำไปสู่การเกลียดทหารทุกคน เกลียดทุกอย่างเกี่ยวกับทหาร เกลียดสื่อเหลือง กปปส. เพราะคิดว่าคลังเจ้า เกลียดสื่อแดงเพราะคิดว่าล้มเจ้า

(3) กลายเป็นคนเชื่อง่าย เชื่อตามกัน

(4) ส่งต่อข้อมูลที่ผิด ตามอคติของตัวเอง กรูกันไปตามประณามผู้อื่น เห็นได้จากกรณีที่มีการสร้างเพจดักขึ้นมา แสร้งนำเสนอเนื้อหาลักษณะเดียวกับฝ่ายตรงข้าม ล่อให้คนที่มียุทธศาสตร์ตรงข้ามกันมาติดตาม แล้วก่นด่าโดยไม่ไตร่ตรองไว้ก่อน

(5) โกรธเคือง ทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นที่มีความคิดต่างกัน โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์ ใช้เสรีภาพในการด่าทอ ทำทนายผู้อื่นอย่างเต็มที่ ไม่กลัวผลร้ายที่อาจตามมา

(6) เป็นเหยื่อของการถูกคุกคาม ช่มชู้ ดูแคลน เมื่อถกเถียงกับคนที่มีความคิดต่างกัน

4.3.2.2 ผลด้านเสียต่อสังคม

(1) มากไปด้วยการรังแก กลั่นแกล้ง คุกคามผู้กัน ตามการชักนำจากเพจสุดโต่งให้ผู้ติดตามเพจรุมประณาม ด่าทอฝ่ายตรงข้าม ขุดคุ้ยข้อมูลมาเผยแพร่

(2) สังคมแตกแยก ผู้คนไม่อดทนต่อความแตกต่างหลากหลาย เกลียดชังกันแสดง ความเกลียดชังผ่านการสื่อสาร เพราะติดตามเพจที่ยุทธศาสตร์สุดโต่ง ซ้ายจัดหรือขวาจัด ซึ่งไม่ได้ให้ความรู้หรือข้อมูล เน้นสร้างความเกลียดชังฝ่ายตรงข้ามมากกว่า กรณีนี้ อาจารย์เกษัญยกตัวอย่างความแตกแยกช่วงชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ว่าได้เห็นแต่ละกลุ่มคนถูกชักนำให้คิดแตกแยกออกจากกัน แต่ละฝ่ายสร้างชุดข้อมูลของตัวเองขึ้นมา นำไปสู่การอันเฟรนด์เพื่อนที่คิดต่าง อันโลก์เพจที่เคยติดตาม

(3) โครงสร้างประชาธิปไตยถูกแทรกแซง กรณีของประเทศไทย สืบเนื่องจากความแตกแยกในสังคมระหว่างกลุ่มยุทธศาสตร์เสื้อสีต่าง ๆ ทำให้มีมือที่สาม คือ ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมือง อ้างความชอบธรรมเพราะว่ามายุติความขัดแย้ง

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่องการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก ศึกษาการสื่อสารของผู้ใช้เฟซบุ๊ก ผ่านเพจที่มีแนวโน้มจะเกิดปรากฏการณ์แห่งห้องเสียงสะท้อน 6 เพจ ในประเด็นที่มีแนวโน้มจะแบ่งขั้วทางความคิด 2 ประเด็น โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย รวมถึงให้ข้อเสนอแนะ ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

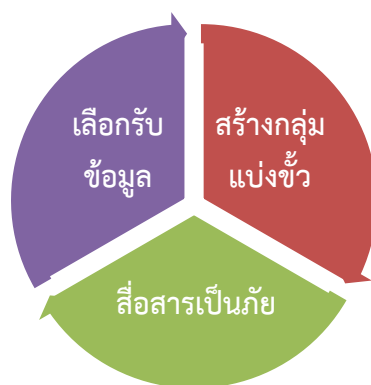
ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

5.1.1 องค์ประกอบของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนในการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กทั้ง 6 เพจที่เลือกมาศึกษา ในประเด็นการจัดการผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ และประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่าผู้ติดตามเพจสื่อสารความคิดเห็นในช่อง Comment โดยให้ข้อเท็จจริง (Fact) และตั้งคำถาม (Question) ต่อข้อมูลที่ได้รับ รวมกันน้อยกว่าการให้ความคิดเห็น (Opinion) ถึง 9 เท่า

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่าผู้ติดตามเพจที่มีความกระตือรือร้นสูงเข้าใจแนวทางของเพจ มีส่วนร่วมกับเพจทั้งแบบประจำ ติดตามและได้รับเนื้อหาจากเพจที่น่าเสนอเนื้อหาตรงกับทัศนคติของตนเองอย่างสม่ำเสมอ แบบไม่ประจำ ได้รับเนื้อหาเพราะอัลกอริทึมคัดเลือกมาให้ เป็นบางครั้งหรือค้นหาข้อมูลนั้นด้วยตัวเองเป็นบางครั้ง และแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ตั้งใจติดตามและได้รับเนื้อหาจากเพจที่น่าเสนอเนื้อหาที่ทั้งตรงและต่างกับทัศนคติของตนเอง โดยผู้ติดตามเพจมีวิธีเลือกรับและหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเอง 4 แบบ คือ การหลีกเลี่ยงทางกายภาพ ไม่ดู ไม่ฟัง ไม่อ่าน ไม่พูดคุยเกี่ยวเนื้อหานั้น การไม่ทำความเข้าใจเนื้อหานั้น แม้ว่าได้พบเห็นก็ตาม การเลือกรับเพื่อหาข้อโต้แย้งว่าเนื้อหานั้นบกพร่อง และการเลือกรับข้อมูลหนึ่ง ๆ เพื่อจับผิดผู้นำเสนอข้อมูลนั้น

การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ปรากฏองค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน ได้แก่ การเลือกรับและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียง การสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว และการสื่อสารอย่างเป็นภัยของผู้ใช้ ดังภาพและรายละเอียดต่อไปนี้

รูปภาพ 5.1 แผนภูมิสรุปรูปองค์ประกอบของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

(1) การเลือกรับและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียง

ผู้ติดตามเพจเลือกรับและตอบสนองต่อข้อมูลอย่างลำเอียงโดยเลือกรับข้อมูลบางอย่างและกีดกันข้อมูลบางอย่างออกไป ใ้หน้าหนักแก่ข้อมูลบางแง่มุม ตัดหรือไม่รับฟังแง่มุมอื่น เพื่อให้ความคิดความเชื่อของตัวเองหนักแน่น ตีความข้อมูลไปตามอคติส่วนตัว แสดงความคิดเห็นตามความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมของตนเองโดยปราศจากเหตุผล ตอบสนองสารที่รับเกินจากข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นนอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของโพสต์ และยังสร้างภาพเหมารวมแก่ผู้ที่เชื่อว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกับกลุ่มของตนเองขึ้นมา

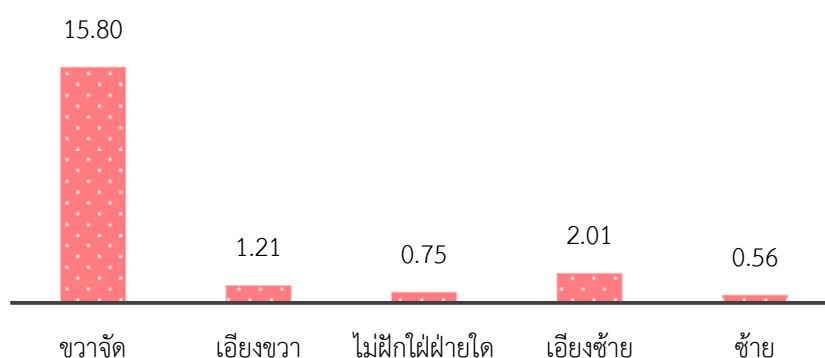
(2) การสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว

ผู้ติดตามเพจสร้างกลุ่มแบ่งขั้วทางความคิดในการแสดงความคิดเห็น โดยร่วมกันสร้างคติต่อผู้อื่น แสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อบุคคลอย่างคล้อยตามกันโดยปราศจากหลักฐานหรือเหตุผล ให้ข้อมูลโน้มน้าวกันหรือตอกย้ำความเชื่อแก่กันและกัน ทำให้มุมมองความคิดเคลื่อนตามกันไปในทิศทางที่เอนเอียงอยู่แล้ว และยังมีโจมตีความเห็นต่าง แสดงความคิดเห็นตามกันในการโจมตีคนที่แสดงความคิดเห็นแตกต่าง ไม่เคารพผู้ที่อยู่บนพื้นที่แลกเปลี่ยนเดียวกัน

(3) การสื่อสารอย่างเป็นภัย

ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นสื่อสารอย่างเป็นภัย คิดเป็นร้อยละ 17 หรือ 1 ใน 6 ส่วน ของการสื่อสารทั้งหมด โดยเพจที่มีสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัยในทั้งสองประเด็นรวมกันมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ เพจกลุ่มขวาจัด เพจกลุ่มเอียงซ้าย เพจกลุ่มเอียงขวา เพจกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และเพจกลุ่มซ้าย

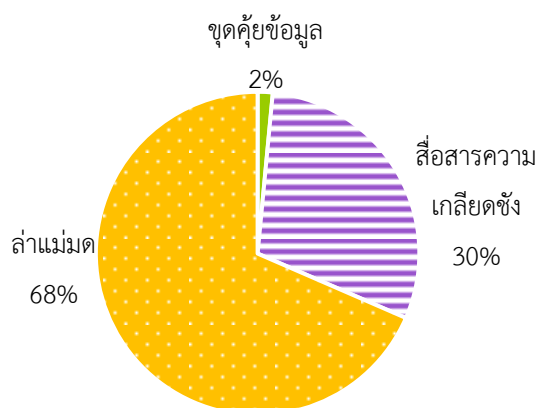
แผนภูมิเปรียบเทียบปริมาณสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย
ของแต่ละกลุ่มเพจ โดยรวมทั้งสองประเด็นที่ศึกษา

รูปภาพ 5.2 แผนภูมิเปรียบเทียบปริมาณสัดส่วนการสื่อสารอย่างเป็นภัย รวมสองประเด็นที่ศึกษา

จากการสื่อสารอย่างเป็นภัยทั้งหมด มีการขุดคุ้ยและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ร้อยละ 2 เพจที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือเพจกลุ่มเชียงขวา การสื่อสารความเกลียดชัง ร้อยละ 30 เพจที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือเพจกลุ่มขวาจัด และการล่าแม่มด ร้อยละ 68 เพจที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือเพจกลุ่มขวาจัด

แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย 3 รูปแบบ

รูปภาพ 5.3 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนการสื่อสารที่เป็นภัย 3 รูปแบบ

5.1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในบริบทที่คัดเลือกมาศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ติดตามเพจเฟซบุ๊กทั้ง 6 เพจ สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนเป็น 3 ปัจจัย คือการนำเสนอข่าวสารของสื่อ

และบรรยากาศการสื่อสาร การกำกับดูแลเนื้อหา และลักษณะสื่อสังคมออนไลน์ ดังรายละเอียดต่อไป

(1) ปัจจัยด้านการนำเสนอข่าวสารของสื่อและบรรยากาศการสื่อสาร

การนำเสนอข่าวสารของสื่อและบรรยากาศการสื่อสารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนในบริบทหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต คือ ช่วง 100 วัน ส่วนใหญ่สื่อได้สร้างบรรยากาศไว้อาลัยอย่างเป็นหนึ่งเดียว เช่นเดียวกับประชาชนผู้ใช้สื่อออนไลน์เองก็แสดงพลังความภักดี ประสานเสียงแสดงความไว้อาลัยโดยพร้อมเพรียงกัน ผู้ถูกสัมภาษณ์ติดตามข้อมูลข่าวสารดังกล่าว รับรู้บรรยากาศสังคมแตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ (1) มีการล่าแม่มด ทั้งการจับผิดคนที่ไม่แสดงความไว้อาลัยและไล่ล่าคนที่ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบัน (2) กระแสความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์เพิ่มขึ้น และ (3) มีความกังวลเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ในช่วงเปลี่ยนผ่านรัชสมัย

อนึ่ง ปัจจัยข้อนี้ไม่ส่งผลต่อการสื่อสารในบริบทช่วงความวุ่นวายของพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) ปัจจัยด้านการกำกับดูแลเนื้อหา

(2.1) สถานการณ์บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาออนไลน์

กฎหมายที่ถูกนำมาใช้ใน ช่วง 100 วัน หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ว่าด้วยการหมิ่นประมาทกษัตริย์ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

มาตรา 112 และพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ (ในบางคดี) ใช้กล่าวหาและดำเนินคดีกับบุคคลที่แสดงออกทางอินเทอร์เน็ตอย่างน้อย 10 คน ซึ่งบางคดีเกิดจากมวลชนปิดล้อม ทำร้ายผู้ถูกกล่าวหา และกดดันให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดี โดยไม่ปรากฏว่ามวลชนเหล่านี้ถูกดำเนินคดีแต่อย่างใด นอกจากนี้ คสช. ยังขอคำสั่งศาลและใช้อำนาจตามประกาศ คสช. ฉบับที่ 12/2557 ฉบับที่ 26/2557 ฉบับที่ 97/2557 และฉบับที่ 103/2557 ที่ประกาศไว้ตั้งแต่หลังรัฐประหาร สั่งปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาอาจผิดตามมาตรา 112 อย่างน้อย 900 ยูอาร์แอล รวมทั้งมีการจัดตั้งหน่วยงานตรวจตราดูแลเนื้อหาที่ถูกสงสัยว่าหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์

(2.2) กติกา มารยาท และการปิดกั้นกลั่นกรองโดยเฟซบุ๊ก

เฟซบุ๊กกำกับดูแลเนื้อหาผ่านกลไกในการปิดกั้นกลั่นกรอง 3 กลไก คือ การใช้ระบบอัตโนมัติตรวจจับ การปิดกั้นโดยแอดมิน และการรายงานการละเมิดโดยผู้ใช้งานทั่วไปและโดยรัฐบาลท้องถิ่น กำหนดความรุนแรงของเนื้อหาต้องห้าม ไว้ 2 ระดับ คือ (1) เนื้อหาที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นภัย

คุกคามต่อบุคคลและสาธารณะ และ (2) เนื้อหาที่อ่อนไหว จะถูกจำกัดกลุ่มเป้าหมายในการดู ไปจนถึงถูกลบ แนวทางการกำกับดูแลนี้ไม่ช่วยลดหรือป้องกันไม่ให้เกิดการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน แต่สามารถช่วยลดการสื่อสารที่เป็นภัยเป็นการทั่วไป โดยเฉพาะในกรณีการศึกษา คือ

1) การปิดกั้นโดยแอดมิน แอดมินสามารถปิดกั้นกลั่นกรองเนื้อหาความเห็นของผู้ติดตามเพจที่อาจสร้างความเกลียดชัง หรือเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่ไม่ถูกบังคับ หรือมีกลไกบังคับให้ทำ แอดมินเพจ jod 8riew ตั้งค่ากรองคำ (Blocking Words) ที่อาจสร้างความแตกแยกไว้ เจ้าของเพจคนอื่น ๆ (ยกเว้นเพจไข่มวง) ไม่รู้ว่าจะสามารถทำได้ ไม่สนใจว่าควรทำ และไม่ได้ทำ

2) รายงานการละเมิด การรายงานจากผู้ใช้งานทั่วไป ในช่วงเวลาที่ศึกษาแอดมินเพจ ขวาจัดถูกรายงานจนบัญชีส่วนตัวถูกปิด แต่แอดมินมีหลายคน เพจจึงยังคงดำเนินการได้ต่อ ส่วนการร้องขอให้ปิดกั้นจากรัฐบาล จากสถิติ เพชบุรีรับคำร้องขอและปิดกั้น เฉพาะเนื้อหาเข้าข่ายละเมิดสถาบันกษัตริย์เท่านั้น ในช่วงครึ่งหลังของปี พ.ศ. 2559 ซึ่งคาบเกี่ยวกับช่วงหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต การปิดกั้นลักษณะนี้สูงขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

(3) ปัจจัยด้านลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์

ฟังก์ชันการใช้งานเฟซบุ๊ก 3 อย่าง ได้แก่ พื้นที่แสดงผล ความสามารถและการเชื่อมต่อของผู้ใช้ และกิจกรรมด้านเนื้อหา ซึ่งเกิดจากการทำงานของอัลกอริทึมคำนวณป้อนข้อมูลและการออกแบบรูปลักษณ์ (Feature) แสดงแก่ผู้ใช้ สามารถกำหนดพฤติกรรมการใช้สื่อ การรับรู้และตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้ ส่งผลให้เกิดห้องเสียงสะท้อน ทั้งนี้เป็นการทั่วไป ไม่เฉพาะบริบทการศึกษา

อัลกอริทึมกำหนดการทำงานของ 2 ฟังก์ชันคือพื้นที่แสดงผลและการเชื่อมต่อ โดยพื้นที่แสดงผลที่สำคัญที่สุดของเฟซบุ๊กคือหน้าข่าว หรือนิวส์ฟีด (News Feed) ถูกกำหนดให้เป็นหน้าแรกของผู้ใช้ทุกคน แต่แสดงผลข้อมูลข่าวสารรวมถึงโฆษณาไม่เหมือนกัน โดยอัลกอริทึมคำนวณและป้อนข้อมูลที่คิดว่าตรงใจผู้ใช้แต่ละคน และอัลกอริทึมยังส่งเสริมโพสต์ที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วให้ได้รับความนิยมยิ่งขึ้น เมื่อเป็นหน้าแรกที่ได้รับการส่งเสริมมากก็ย่อมจะทำให้ผู้ใช้ใช้เวลาบนหน้านี้นานกว่าหน้าอื่น ทำให้นิวส์ฟีดมีบทบาทกำหนดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้ นอกจากนี้ อัลกอริทึมยังคำนวณเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้ที่น่าจะมีความสัมพันธ์หรือมีความสนใจร่วมกันเชื่อมต่อกันหลายรูปแบบ เช่น การแนะนำเพื่อน แนะนำเพจ และแนะนำกิจกรรมที่เพื่อนทำ

การกำหนดให้ผู้ใช้สร้างเนื้อหาได้เอง (User Generated Content) เฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย เมื่อสมัครแล้วผู้ใช้มีสถานะเท่าเทียมกัน โดยค่าพื้นฐานทุกคนสามารถทำ

กิจกรรมเกี่ยวกับเนื้อหาได้เท่ากัน ทั้งสร้างเนื้อหา (Post, Share) และตอบโต้เนื้อหา (Comment, Reply, React) เมื่อไม่มีข้อจำกัด ผู้ใช้จึงสร้างข้อมูลมหาศาลที่ด้วยคุณภาพขึ้นมาได้ง่าย ส่งต่อได้ทันที ในขณะที่การแสดงผลข้อมูลบนพื้นที่ต่าง ๆ นั้น ถูกกลทอนความซับซ้อนทำให้ผู้ใช้เห็นง่ายอ่านง่าย สรุปได้แม้ไม่รู้รายละเอียด ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องทำความเข้าใจผู้ใช้คนอื่น หรือไตร่ตรองใด ๆ ไม่ต้องพิจารณาแม้แต่การตอบโต้ของตัวเองก็ทำได้ ในขณะเดียวกันฟังก์ชันซ่อนเนื้อหา (Hide) ก็ช่วยให้ผู้ใช้สามารถหลีกเลี่ยงเนื้อหาที่ไม่ตรงใจหรือสร้างความรำคาญได้

5.1.3 ผลที่สามารถประเมินได้ของปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน

ผู้ใช้เฟซบุ๊กประเมินได้ว่าปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อนมีผลทั้งด้านที่ดีและไม่ดี ดังนี้

(1) **ผลด้านดี** คือ ทำให้ผู้ใช้กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ใช้เสรีภาพในการพูดได้ง่ายขึ้น เมื่ออยู่ในกลุ่มคนที่คิดเหมือนกัน จึงช่วยป้องกันการถกเถียงทะเลาะกันในโลกออนไลน์ และข้อถกเถียงของคนในสังคมออนไลน์ อาจจุดประกายให้ค้นคว้ามากขึ้นได้

(2) **ผลด้านเสีย** มีทั้งต่อบุคคลและต่อสังคม ดังนี้

(2.1) **ผลด้านเสียต่อบุคคล** คือทำให้ผู้ใช้จมอยู่กับความคิดเดิมของตัวเอง จากข้อมูลลักษณะเดิมที่เลือกรับซ้ำ ๆ มีคติต่อผู้อื่น นำไปสู่ความคิดทางการเมืองที่คับแคบ เชื่อข้อมูลตามกัน และส่งต่อข้อมูลที่ผิดได้ง่าย โกรธเคือง ขัดแย้งกับผู้ที่มีความคิดต่างกันได้ง่าย และส่งผลให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเหยื่อของการถูกคุกคาม ช่มชู้ ดูแคลน จากคนที่มีความคิดต่างกัน

(2.1) **ผลด้านเสียต่อสังคม** คือ สังคมเต็มไปด้วยการรังแก กลั่นแกล้ง คุกคามผู้กันของ ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นสังคมที่แตกแยก ผู้คนไม่อดทนต่อความแตกต่าง แสดงความเกลียดชังกันผ่านการสื่อสาร และเกิดปัญหาต่อโครงสร้างทางการเมือง ประชาธิปไตยอ่อนแอและถูกแทรกแซง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

(1) ห้องเสียงสะท้อนทางการเมืองที่แบ่งขั้ว

แนวคิดห้องเสียงสะท้อน (Echo Chamber) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของงานวิจัย มีว่าห้องเสียงสะท้อนเป็นสภาพแวดล้อมปิดทางการสื่อสาร ซึ่งข้อมูลแบบหนึ่ง ๆ ได้รับการยอมรับจากผู้ส่งสารและผู้รับสารที่เห็นพ้องตามกัน โดยการเลือกรับข้อมูล กรองเอาเฉพาะข้อมูลที่ตัวเองเห็นด้วย (Filters) ปิดใจไม่รับฟังแหล่งข้อมูลหรือทิศทางการเห็นที่แตกต่าง ผู้ใช้สื่อสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว (Group Polarization) ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนที่คิดเหมือนกัน ถกเถียงกันแบบโน้มน้าวใจและเปรียบเทียบแข่งขันกัน ยิ่งคุยยิ่งทำให้มั่นใจและมีความคิดสุดโต่ง และผู้ใช้สื่อแพร่กระจายความคิดความเชื่อ (Cascade) ส่งต่อข้อมูลที่ผิดไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารเช่นนี้ปิดกั้นการรับรู้ของตัวผู้ใช้สื่อเอง ปิดกั้นตัวเองจากการสร้างประสบการณ์ร่วม หรือความเข้าใจร่วมกับคนกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมใน

สังคมเดียวกัน หากคนหลายกลุ่มในสังคมต่างอยู่ในห้องเสียงสะท้อน ก็ไม่อาจเข้าอกเข้าใจ ไม่ตระหนักถึงปัญหาของคนกลุ่มอื่นหรือปัญหาที่มีร่วมกัน ไปจนถึงไม่อาจสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนที่มิมุมมองทางอุดมการณ์ที่แตกต่างกันได้

ผู้วิจัยศึกษาการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊กในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการเมืองของคนไทย คือ ประเด็นการจัดการผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และประเด็นความรุนแรงในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผ่านเพจที่มีแนวคิดต่อสถาบันหลักของชาติและแนวคิดต่อพรรคการเมืองแตกต่างกัน พบว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อทั้งสองประเด็นมีองค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน สอดคล้องตามงานศึกษาตามแนวคิดห้องเสียงสะท้อนในต่างประเทศที่มีมาก่อนหน้า นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดการสื่อสารที่เป็นภัย ยังพบด้วยว่ามีการสื่อสารความเกลียดชังและลำเอียงมาก ทั้งนี้ยังมีความแตกต่างกันบางประการ

การสร้างห้องเสียงสะท้อนประการแรกทำได้โดยเลือกรับข้อมูล (Filters) กรองเอาเฉพาะข้อมูลที่ตัวเองเห็นด้วย โดยอาจหลีกเลี่ยงข้อมูลทางกายภาพอย่างเป็นรูปธรรม (Physical Avoidance) ไม่ให้ความสนใจต่อข้อมูล (Inattention) ตีความข้อมูลอย่างลำเอียง (Biased Interpretation of Information) ไปจนถึงใช้วิธีลืม (Forgetting) ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองรู้สึกสบายใจ ซึ่งวิธีการวิจัยในงานวิจัยนี้ ไม่สามารถตอบได้ว่าการหลีกเลี่ยงโดยการลืมหรือไม่ แต่พบจากการสัมภาษณ์ว่าการหลีกเลี่ยงเชิงกายภาพ เลือกไม่ดู ไม่ฟัง ไม่อ่าน ไม่รับสารจากสื่อต่าง ๆ และไม่พูดคุยกับผู้คนที่มีทัศนคติต่างกัน เป็นวิธีการหลักในการหลีกเลี่ยงข้อมูล ซึ่งยังเป็นการตัดความรำคาญหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดหากต้องเผชิญหน้ากับคนที่คิดต่างด้วย ขณะเดียวกันเมื่อเลือกแสดงออกแล้วมีคนเห็นด้วย ความคิดเห็นได้รับการยอมรับ ก็จะรู้สึกว่าตัวเองมีพวก ภูมิใจ ไปจนถึงรู้สึกว่าตัวเองมีตัวตนในสังคม ส่วนวิธีการไม่ให้ความสนใจต่อข้อมูลจะใช้เมื่อมีความจำเป็น เช่น ต้องคุยกับคนที่คิดต่างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จะพูดคุยเออออไปตามน้ำ หรือเมื่อข้อมูลจากสื่อผ่านมาให้เห็น ก็จะมองผ่าน ๆ อ่านนิด ๆ หน่อย ๆ เพราะคิดอยู่แล้วว่าไม่ใช่ความจริง นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบผลที่มากกว่าแนวคิดการเลือกรับนี้ด้วย คือพบว่ามีการเลือกรับโดยตั้งใจ แต่เป็นการเลือกรับเพื่อจับผิดผู้อื่น และเลือกรับรับเพื่อหาข้อโต้แย้งว่าข้อมูลหรือกลุ่มคนที่คิดต่างจากตนนั้นผิดอย่างไรบ้าง การเลือกรับนี้สามารถนำไปสู่การขุดคุ้ยข้อมูลและลำเอียงได้

เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นที่ว่าห้องเสียงสะท้อนเป็นสภาพแวดล้อมปิดทางการสื่อสาร ผู้วิจัยเห็นว่าพื้นที่ (Space) ของโพสต์หรือภายในเพจเฟซบุ๊กนั้น ๆ ไม่ได้ถูกออกแบบให้เป็นพื้นที่ปิดเพจไม่ใช่ห้องเสียงสะท้อนที่ไม่มีพื้นที่ว่างให้แก่ข้อมูลทางเลือกอื่น การสื่อสารในเพจมีความเป็นสาธารณะและเพจก็ถูกออกแบบให้เป็นสาธารณะ เอื้อให้ผู้ใช้ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากแนวคิดของเพจหรือแนวคิดของแอดมินเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ง่ายเท่ากันกับคนที่เห็นด้วยกับเพจ (ไม่นับ

รวมกรณีถูกแอดมินบล็อก) และในความเป็นจริงก็มีคนที่มีความเห็นต่างจำนวนไม่น้อยแตกต่างกัน แสดงความคิดเห็นอยู่ในแต่ละเพจ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนก็ติดตามเพจอย่างหลากหลาย ไม่เลือก เฉพาะเพจที่น่าเสนอเนื้อหาตามความชอบของตัวเอง ทว่าการแสดงความคิดเห็นในเพจกลับไม่มีความ หลากหลาย เพจชาย เพจเอียงขวา และเพจขวาจัดมีความเห็นต่างน้อยมาก บางความคิดเห็น แสดงออกอย่างไม่ชัดเจน และไม่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะในเพจขวาจัด ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะ ผู้ติดตามเพจคนอื่นไม่ได้มุ่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่แสดงความคิดเห็นเพียงเพื่อระบายอารมณ์ รongลงมาเป็นเอียงซ้าย ความคิดเห็นในเพจนี้ขัดแย้งในเชิงทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างชัดเจน และ สุดท้ายเพจกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด มีความเห็นขัดแย้งกันมากที่สุด ลักษณะของห้องเสียงสะท้อนในแต่ละ กลุ่มเพจซึ่งมีความแตกต่างกัน สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5.1 สรุปลักษณะของห้องเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นในแต่ละเพจ

เพจ	ลักษณะห้องเสียงสะท้อน	ลักษณะการสื่อสาร	เนื้อหาส่วนใหญ่
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	กลัวภัยคุกคาม จากความคิดแบบเสรี	ด่าทอ สื่อสารอย่างเป็นภัย	ความเชื่อเรื่องเวรกรรม
ขบวนการเสรีไทย เพชบุรีค	กลัวภัยคุกคาม จากความคิดแบบเสรี	ประชดประชัน สื่อสารอย่างเป็นภัย	ความชั่วร้ายของฝ่ายตรงข้าม
Jod 8riew	ห้องเสียงสะท้อน 2 ห้องในเพจเดียว	ปะทะ ตอบโต้กัน	แนวทางการแสดงความจริงรักชาติ
Jessada Denduangboripant	ห้องเสียงสะท้อน 2 ห้องในเพจเดียว	ซักถาม ตอบโต้ ตั้งคำถามเชิงกล่าวหา	ความคิดเรื่องมารยาทและกาลเทศะ
ตงผู้ดี v.2	ห้องเสียงสะท้อน 2 ห้องในเพจเดียว	ปะทะ ตอบโต้ ดูแคลนกัน	เรื่องราวในประวัติศาสตร์ การเมือง และความด้อยค่าของฝ่ายตรงข้าม
ไข่แมว	ความเห็นต่างน้อย	มีม, เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม	เรื่องราวในประวัติศาสตร์ การเมือง

จากตาราง และเมื่อมองจากกรอบคิดวาทกรรม จะเห็นได้ว่าหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต เป็นช่วงเปลี่ยนเวลาเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของสังคมไทย สถานการณ์มีความอึมครึม และในช่วงความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ของนิสิตจุฬาฯ ภาพข่าวที่ปรากฏว่าอาจารย์ผู้ดูแลการจัดงาน กับข้อเท็จจริงที่มาจากหลายฝ่ายไม่สอดคล้องกัน ข่าวสารมีความคลุมเครือและขัดแย้งกัน ผู้ติดตามเพจได้รับข้อมูลข่าวสารโดยตีความข้อมูลอย่างลำเอียงและสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว

ภายในห้องเสียงสะท้อนเพื่อสร้างและสนับสนุนวาทกรรมมาตัดทานกันตามข้อความคิดทางการเมืองของตนเอง ข้อหนึ่งสนับสนุนวาทกรรมอนุรักษ์นิยม ยึดมั่นในประเพณีและพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ภัคดีต่อสถาบันหลักของชาติ อีกข้อหนึ่งคือวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของบุคคล ต้องการให้สังคมยอมรับในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง จึงเป็นการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นในทั้งสองประเด็นที่ศึกษาและเกิดขึ้นในทุกเพจ

ห้องเสียงสะท้อนของเพจกลุ่มขวาจัดและขวามีความใกล้เคียงกัน คือมีเสียงสะท้อนของความกลัวภัยคุกคามจากความคิดแบบเสรีคล้ายกัน ลักษณะการสื่อสารจึงมีทั้งการตำหนิ สื่อสารกันอย่างเป็นภัย ในแง่เนื้อหาหมักเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมและความชั่วร้ายของฝ่ายตรงข้าม

การสร้างห้องเสียงสะท้อนของผู้ติดตามเพจกลุ่มขวาจัดและขวา แสดงให้เห็นถึงปฏิบัติการทางวาทกรรมสนับสนุนสถาบันหลักของชาติเป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์ คนกลุ่มนี้ถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเสื้อเหลือง กลุ่ม กปปส. ฯลฯ ปฏิบัติการผ่านการนิยามความหมายต่าง ๆ ในสถานการณ์อึมครึมและวุ่นวาย คือ มีการให้ความหมายแบบหนึ่งเป็นที่เข้าใจในกลุ่มของตัวเอง ผ่านการตีความความหมายของคำว่าสิทธิเสรีภาพและการล่าแมมดแบบเข้าข้างตัวเอง เลือกให้นำหนักแก่ข้อมูลบางอย่างเพื่อให้ข้อสรุปของตัวเองหนักแน่น เช่นในประเด็นความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ ให้นำหนักไปที่ลำดับระเบียบแบบแผนของพิธี โนมิน่าวกันภายในกลุ่มว่าเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมคนผิดและปิดกั้นข้อมูลหมิ่นสถาบันกษัตริย์ไม่ทำงาน ประชาชนจึงต้องลงมือใช้มาตรการทางสังคมเอง ขณะเดียวกันก็ปิดกั้น กีดกันความหมายอื่นหรือแนวคิดของกลุ่มที่แตกต่างออกไป สรุปเองว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันกษัตริย์กระทำความผิดจริง และกลุ่มผู้ทำลายแบบแผนของพิธีกรรมอันดีงามศักดิ์สิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นคนผิด โดยไม่สนใจหลักความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ นำข้อสรุปไปสนับสนุนความคิดตัวเองที่ว่า การปิดล้อมทำร้ายคนหมิ่นสถาบันมีความชอบธรรม เลือกเชื่อว่าผู้ลบล้างสถาบันหลักของชาติจะได้รับผลกระทบ เพื่อให้ตัวเองรู้สึกสบายใจ เป็นการนำความเชื่อเรื่องเวรกรรมซึ่งฝังแน่นในสังคมไทยเข้ามาช่วยยึดรากของวาทกรรมจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ให้ฝังแน่นยิ่งขึ้น ให้ได้รับการยอมรับในกลุ่มตนเองและในสังคมโดยรวม และจัดจำแนกแยกแยะความเป็นอื่นโดยสร้างภาพเหมารวมว่าคนผิดเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม สร้างกลุ่มแบ่งขั้วโดยสร้างอคติต่อผู้อื่นที่ปักใจเชื่อว่าทำผิด มองว่าทั้งมีพฤติกรรมเลวทราม และรูปลักษณะภายนอกเลวร้าย รวมไปถึงตั้งแง่โจมตีความเห็นที่น่าจะแตกต่างและคนเห็นต่าง แข่งขันกันเพื่อเกลียดชังต่อผู้ที่มองว่าเป็นภัยคุกคามอุดมการณ์หลักของสังคม เป็นการเปรียบเทียบทางสังคมเพื่อให้เห็นว่าวิถีคิดของตัวเองถูกต้องที่สุดภายใต้วาทกรรมเดียวกัน

เพจกลุ่มไม่ฝักใฝ่ใดกับเพจกลุ่มเอียงซ้าย มีลักษณะห้องเสียงสะท้อนที่คล้ายกัน คือเป็นห้องเสียงสะท้อน 2 ห้อง ในเพจเดียว สังเกตได้จากการปะทะ ตอบโต้กัน กล่าวหา ดูแคลนกันระหว่างคนคิดต่าง การตอบโต้กันในเพจไม่มีการทำความเข้าใจกัน ดูถูกสติปัญญากันกลับไปกลับมา คุยกัน

เพื่อต่อกันบนบ่อเกิดของข้อถกเถียงที่จำกัด มุ่งแสดงทัศนคติต่อตัวบุคคลมากกว่า นำไปสู่การอ้างเหตุผลที่ไม่เป็นเหตุผล เนื้อหาของสองกลุ่มนี้ มีทั้งเรื่องแนวทางการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ความคิดเรื่องมารยาทและกาลเทศะ ไปจนถึงเรื่องราวในประวัติศาสตร์การเมือง

การสร้างห้องเสียงสะท้อนของผู้ติดตามเพจกลุ่มไม่ฝักใฝ่ใดกับเพจกลุ่มเอียงซ้ายแสดงให้เห็นถึงการปะทะกันของผู้ติดตามสองกลุ่มในการนิยามความหมายต่าง ๆ ในสถานการณ์อิมคริมและวุ่นวาย กลุ่มหนึ่ง เหมือนกับผู้ติดตามเพจกลุ่มขวา ส่วนอีกกลุ่มถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มหัวก้าวหน้า คนเสื้อแดง ฯลฯ สร้างห้องเสียงสะท้อนที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนวาทกรรมสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ตอบสนองข่าวการปิดล้อมบ้าน ทำร้ายผู้ถูกกล่าวหาด้วยว่าปิดล้อมเพราะไม่ใส่เสื้อสีดำ เลือกให้น้ำหนักแก่ข้อมูล เพื่อให้ข้อสรุปของตัวเองหนักแน่นเช่นเดียวกับกลุ่มขวา เช่น ให้น้ำหนักไปที่การใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกาย เพื่อสรุปว่าอาจารย์ที่ทำร้ายนักศึกษาย่อมมีความผิด ให้ข้อมูลโน้มน้าวกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น กลุ่มของตนถูกกระทำซ้ำร้ายประวัติศาสตร์ จัดจำแนกแยกแยะความเป็นอื่นโดยสร้างอคติต่อบุคคลในข่าวในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มคนไม่ดี สร้างภาพเหมารวมว่าคนกลุ่มที่สนับสนุนหรือมีส่วนร่วมกับการล่าไล่จับผิดผู้อื่นว่าเป็นกลุ่มเดียวกับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง คือ กปปส. หรือคนเสื้อเหลือง สร้างกลุ่มแบ่งขั้วเพื่อตอบโต้กับวาทกรรมตรงข้าม ที่เห็นชอบให้กดดันผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันกษัตริย์ และยังโน้มน้าวในกลุ่มเดียวกันให้ติดตามกันว่าอีกฝ่ายเป็นพวกคลุ้มคลั่งไม่มีสติ โง่

ส่วนเพจกลุ่มซ้ายอย่างเพจไข่ม้วนนั้นมีข้อขัดแย้งน้อย เพราะมีความเห็นต่างน้อย เนื้อหาของเพจต้องผ่านการตีความก่อนจึงจะเข้าใจ การนำเสนอแบบรูปภาพเป็นวิธีจำกัดจำนวนผู้ติดตามให้เหลือเฉพาะคนที่อ่านแล้วเข้าใจลึกและคนที่ตั้งใจตีความเท่านั้น ส่งผลให้ผู้ติดตามเพจแสดงความคิดเห็นแบบเข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม ใช้คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม ต่างคนต่างเข้าใจในประเด็นที่แอดมินสื่อสารออกมาอยู่แล้ว จึงสื่อสารกันแบบรู้กันโดยนัย เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์การเมือง การเลือกประเด็นนำเสนอของแอดมินจึงมีส่วนสนับสนุนวาทกรรมสิทธิเสรีภาพผ่านการให้ความหมายของสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเปิดกว้าง

อย่างไรก็ตาม นอกจากการเลือกรับข้อมูลและสร้างกลุ่มแบ่งขั้ว เพจที่ศึกษาในการวิจัยนี้ไม่พบการแพร่กระจายความคิดความเชื่อ (Cascade) ที่ผิดอย่างฝังรากลึก แม้ในบริบทที่ศึกษาจะพบการแพร่กระจายความเข้าใจผิดต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาหมิ่นสถาบันกษัตริย์ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ดังที่มีมวลชนตีความถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นสถาบันกษัตริย์ แล้วเข้าปิดล้อมทำร้ายร่างกายก็ตาม แต่ก็ยังเป็นผลมาจากสื่อสังคมออนไลน์อื่นและเพจเพชฌัญญูอื่นที่มีบทบาทในการแพร่กระจายข้อมูล โดยการถ่ายทอดสดออนไลน์ (Live) และแพร่กระจายข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหาอีกด้วย แต่พบการสื่อสารที่เป็นภัย ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน เพราะเสียงสะท้อนนั้นดังก้องในใจของผู้ใช้สื่อมาก จนทำให้ผู้ใช้สื่อเลือกสื่อสารเพื่อคุกคามผู้อื่นได้

การสร้างห้องเสียงสะท้อนเกิดขึ้นตั้งแต่ในความคิดของของผู้ใช้เฟซบุ๊ก เพราะแม้เพจไม่ได้ถูกทำให้เป็นพื้นที่ปิด แต่ผู้ใช้อีกเลือกติดตามเพจแล้วตั้งแต่แรก จึงถือเป็นการหลีกเลี่ยงและเลือกรับข่าวสารไปโดยปริยาย แม้ในเพจอาจมีผู้ใช้ ข้อมูลและทัศนคติที่ขัดแย้งกัน ผู้ติดตามเพจได้เห็นข้อขัดแย้ง หรือความคิดที่สวนทางกับตน ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับคนที่คิดเห็นที่แตกต่างกัน ไปจนถึงได้แสดงความคิดเห็นในเพจอื่นที่ต่างจากความเชื่อของตัวเอง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะมีการทำความเข้าใจความคิดที่แตกต่าง เมื่อคนเลือกแบบเดียวกันจำนวนมากมาเจอกันในเพจหนึ่ง โพสต์หนึ่ง ๆ จึงพร้อมใจกันสร้างกลุ่มแบ่งขั้วความคิดเห็น กีดกันคนเห็นต่างที่เป็นส่วนน้อยออกไป โดยการโจมตีความเห็นต่าง พร้อมกับแสดงความคิดเห็นโน้มน้าวกันและกันในหมู่คนที่คิดเหมือนกัน ขณะเดียวกัน การเข้าไปในห้องเสียงสะท้อนของคนอื่นอาจเป็นไปเพื่อการจับผิด ไม่ได้มุ่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ตั้งใจนำข้อผิดพลาดของฝ่ายตรงข้ามมาเสริมความคิดตัวเองว่าฝ่ายตรงข้ามไม่ดี

ในความเห็นของผู้วิจัย การตอบสนองต่อข้อมูลที่น่ากังวลอันดับแรกคือ การสรุปข้อมูลเกินข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีผู้ใช้เฟซบุ๊กคิดว่าการปิดล้อมบ้านและทำร้ายร่างกายคนไม่ใส่เสื้อสีดำ และกรณีผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ดำเนินการลงโทษสภานิสิต ทั้งที่ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่แสวงหาได้ง่ายในสื่อออนไลน์ แต่เหตุใดความเข้าใจผิดเช่นนี้จึงเกิดขึ้นกับคนที่กระตือรือร้นแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นที่น่าสงสัยว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กได้รับข่าวสารที่ตนให้ความสนใจในปริมาณมาก แล้วเลือกจดจำเฉพาะทัศนคติของตนเองต่อบุคคลต่าง ๆ เลือกสิ่งที่ดีซึ่งข้อเท็จจริง หรือผู้ใช้เฟซบุ๊กได้รับข่าวสารโดยไม่ได้ทำความเข้าใจ แยกแยะแต่ละเหตุการณ์ออกจากกัน กรณีหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต อาจเป็นไปได้ว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการไล่ล่าคนไม่ใส่เสื้อสีดำถูกนำเสนอมาก เมื่อผู้ใช้เฟซบุ๊กเห็นภาพหรือเห็นข้อมูลผ่าน ๆ เกี่ยวกับคนถูกทำร้ายหรือปิดล้อมบ้านจึงสรุปไปตามความเชื่อที่เกิดขึ้นก่อนหน้าแล้วว่าเหตุการณ์เป็นเช่นเดียวกัน ถือเป็นการลืมนและไม่ทำความเข้าใจเพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดรับข้อมูลอย่างตั้งใจ (Active Information Avoidance)

การไม่ทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์วุ่นวาย แต่ด่วนสรุปและแสดงความคิดเห็น เป็นปัญหาการเลือกรับและทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการสร้างสังคมประชาธิปไตย ผู้ใช้เฟซบุ๊กเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ครบถ้วนตรงกัน ย่อมยากที่จะสร้างประการณ์ร่วมใด ๆ ได้

(2) ความเจียบงันของความเห็นต่างในเพจเฟซบุ๊ก

แนวคิดวงเกลียวแห่งความเจียบงันมีว่าในการถกเถียงทางสังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ศีลธรรม หรือคุณค่า (Value) จะมีกระแสความคิดหนึ่งที่เจียบลง เนื่องจากบุคคลที่คิดแตกต่างจากผู้อื่นกลัวความโดดเดี่ยว กลัวถูกผู้อื่นมองว่าตัวเองผิดศีลธรรม การเจียบเสียงลงนี้เป็นผล

มาจากการที่บุคคลได้สังเกตและรับรู้บรรยากาศความคิดเห็นในสังคมว่าอยู่ในทิศทางใด โดยดูจากสื่อสังเกตจากการได้สื่อสารกับผู้อื่น จากนั้นก็ขังใจ สุดท้ายความกลัวว่าจะถูกมองเป็นคนไม่ดี ไม่ได้ได้รับการสนับสนุน ก็ทำให้เจ็บเสียงลงในที่สุด แม้ว่าจะเคยมีความคิดเห็นที่แตกต่างในตอนแรกเริ่มก็ตาม ก็เลือกจะไม่แลกเปลี่ยนหรือเสนอความคิดเห็นของตัวเองอีกต่อไป ในขณะที่อีกกระแสความคิดเห็นหนึ่งที่ประสานเสียงกับสื่อมวลชนก็ดังขึ้น ๆ ได้แสดงออกอย่างเต็มที่ กลายเป็นความเห็นกระแสหลักในสังคม จนดูเหมือนว่าเป็นเสียงส่วนใหญ่ของคนในสังคม ในความเป็นจริงอาจจะใช่หรือไม่ใช่ก็ได้ แต่สังคมก็ต้องถูกครอบงำด้วยความคิดนี้ไปโดยปริยาย

การกีดกันคนเห็นต่างที่เป็นส่วนน้อยและโจมตีความเห็นต่างในเพจต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ ไม่อาจอธิบายด้วยแนวคิดเกลียวแห่งความเจ็บงัน เพราะคนเห็นต่างที่ไม่อยากหรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเพจที่มีแนวคิดต่างจากตัวเอง ไม่ได้มีเหตุผลเรื่องศีลธรรม คนเห็นต่างมองเพจคิดต่างเป็นกลุ่มศัตรูขนาดใหญ่ที่พร้อมจะรุมทำร้ายด้วยการตอบความคิดเห็น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีส่วนร่วมกับเพจอย่างหลากหลายพูดไว้ว่าเคยชอบแสดงความคิดเห็น แต่กลับถูกขวนทะเลาะ กลายเป็นเรื่องน่าเบื่อที่ไม่สามารถพูดคุยด้วยข้อมูลเชิงลึก ถูกข่มขู่จนต้องปกปิดตัวตนในเฟซบุ๊กด้วยการใช้ภาพโปรไฟล์รูปการ์ตูน ความไม่กล้าที่จะแลกเปลี่ยนความเห็นของตัวเองจึงไม่ใช่กลัวถูกมองเป็นคนไร้ศีลธรรม ไม่มีผู้สัมภาษณ์คนใดตอบว่ากลัวถูกมองเป็นคนไม่ดี แต่เป็นเพราะกลัวภัยจากการสื่อสารที่เป็นภัยของฝ่ายตรงข้าม จึงเลือกกลับไปสู่พื้นที่ของตัวเองที่มีข้อมูลตรงใจมากกว่า

ในเพจดังผู้ดี v.2 นอกจากไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเจ็บงัน ยังมีการปะทะ ตอบโต้ ดูแคลนกัน เพราะเพจมีผู้ติดตามมากและเป็นที่ยุ้จักของฝ่ายตรงข้าม แอดมินเพจฝ่ายตรงข้ามอาจกระจายข้อมูลความน่าเกลียดน่าชังของดังผู้ดี v.2 ด้วยการแชร์ เขียนชี้หน้า หรือวางลิงก์ไว้ให้สมาชิกเข้าไปแสดงความคิดเห็นตอบโต้โพสต์ เรียกอีกอย่างว่าหาพรรคพวกมาร่วมสู้ เกิดเป็นสงครามคอมเมนต์ในระยะเวลาสั้น ๆ จนกว่าทั้งสองฝ่ายจะเบื่อ ไม่มีเวลาและหยุดไปเอง

ประเด็นที่อาจเป็นวงเกลียวแห่งความเจ็บงันในช่วงเวลาที่ศึกษา คือการถกเถียงเรื่องที่มีความอ่อนไหวสูงในสังคมไทย บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย เป็นประเด็นปัญหาสาธารณะที่ในทางทฤษฎีควรมีการพูดคุยกันในระดับสาธารณะ แต่กลับไม่เคยเป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่าควรหยิบยกเรื่องนี้มาสนทนากัน กลับทำกันในลักษณะซุบซิบหรือคุยกันในกลุ่มสนทนาเล็ก ๆ ไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะประเด็นที่พูดคุยนั้นจะผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะพิเศษ มีวัฒนธรรมเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ที่แตกต่างจากชาติอื่น มีการปลูกฝังค่านิยมและอุดมการณ์มาอย่างยาวนานว่าสถาบันกษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะ ไม่ควรพูดถึงในแนวทางอื่นนอกเหนือไปจากยกย่องสรรเสริญ อีกทั้งในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ซึ่งเป็นกฎหมายปกป้องพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ ใจความว่าด้วยการดูหมิ่น หมิ่นประมาท และแสดงความ

อาชมาตมาร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ถูกนำมาใช้ดำเนินคดีกับคนจำนวนมาก

ในช่วงเวลาที่ศึกษา หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต กฎหมายนี้ ก็ถูกนำไปใช้อยู่เช่นเดิม สามารถพูดได้ว่าการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 มีส่วนสร้างห้องเสียงสะท้อนของความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์-ต่อต้านคนคิดต่างในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สร้างเป็นวาทกรรมหลักในสังคมไทย ได้เก็บกันความเห็นที่แตกต่างไว้ ขณะเดียวกันยังส่งผลให้มีห้องเสียงสะท้อนอันเล็กจิ๋วแห่งการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ที่แลกเปลี่ยนข้อมูลกันเอง ไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบความถูกต้องของความเข้าใจ เพราะเป็นห้องที่ต่างฝ่ายต่างไม่กล้าพูดความคิดของตัวเองออกมา

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์มองว่าการเงียบเสียงลงของกลุ่มคนที่มีแนวคิดวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์นั้น เป็นเรื่องของมารยาททางสังคมตามแบบสากลที่ต้องให้เกียรติผู้เสียชีวิต ไม่ว่าจะผู้เสียชีวิตเป็นใครก็ตาม ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดวงเกลียวแห่งความเงียบงัน คือ แม้คนกลุ่มนี้ จะมีความคิดเห็นเป็นของตัวเองอยู่แล้ว อาจแสดงออกโดยอ้อมเป็นบางครั้งบางคราว แต่เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ไม่ปกติ ก็จะเริ่มไม่แน่ใจว่าควรแสดงออกเช่นเดิมหรือไม่ จึงยังไม่แสดงความคิดของตัวเองออกมา ในการสื่อสารระหว่างบุคคลกับคนรอบข้าง ย่อมทำให้คนกลุ่มนี้รับรู้ความคิดเห็นความ โศกเศร้าเสียใจของคนรอบข้าง บรรยากาศที่ว้าวุ่นปราศจากบนสื่อและบนพื้นที่มากมาย ไม่ว่าจะดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เข้าแอปพลิเคชัน ไปตลาด ขึ้นรถไฟฟ้า ออกนอกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากอยู่ในเมือง ประเด็นความเศร้าโศกเสียใจและความจงรักภักดีเป็นวงเกลียวที่ ขยายใหญ่ขึ้นจนขนาดมหิมา ปกคลุมทุกพื้นที่ จนไม่อาจสร้างเวทีถกเถียงใด ๆ ได้ เพียงแค่หลีกเลี่ยงรับรู้บรรยากาศก็ยังไม่ใครทำได้ สิ่งที่คุณคิดต่างรู้คือตนเป็นคนส่วนน้อย ไม่ควรทำผิดกาลเทศะ คนไม่ เข้าใจกาลเทศะ ไม่มีมารยาทย่อมถูกมองไม่ดี เมื่อได้ตรงต่อแล้วว่าความคิดเห็นของตนจะไม่เป็นที่นิยม จึงเลือกที่จะเงียบเฉยทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ ไม่ได้เปลี่ยนความคิดของตัวเอง เพียงแต่ถอนตัว จากการแสดงความคิดเห็น หยุดการต่อสู้ทางความคิดไว้ชั่วคราว ในขณะที่กระแสความโศกเศร้าเสียใจที่ ผู้คนได้แสดงออกอย่างเป็นสาธารณะผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นก็ประสานเสียงกับสื่อมวลชนทุก ช่องทาง

เสียงที่ดังขึ้นครอบงำโลกออนไลน์และออฟไลน์ของสังคมไทยครั้งนี้ ยังทำให้คนคิดต่าง เกิดความกลัว ไม่มั่นใจในความปลอดภัย บรรยากาศสังคมที่โศกเศร้าอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนดูเหมือน จะไม่เปิดพื้นที่ให้แก่ความหลากหลายแม้แต่น้อย ดังที่มีการปิดล้อมบ้านและทำร้ายร่างกายคนคิดต่าง ทั้งที่ในหลาย ๆ กรณีคนเหล่านี้ไม่ได้แสดงออกโดยผิดกฎหมายหรือเจตนาทำผิดกฎหมาย คนกลุ่มนี้ เป็นตัวอย่างให้คนคิดต่างคนอื่นระวังตัว รับรู้และรอดูสถานการณ์สังคม ในภาวะที่รับรู้ว่าจะตัวเองไร้ อำนาจ จะยังไม่กล้าพูด ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่กล้าแม้กระทั่งกดไลค์ กดติดตามผู้ใช้เฟซบุ๊กที่เผยแพร่

เนื้อหาประเด็นนี้ ในแง่นี้การเจียบเสียงลงจึงมีเหตุผลมากกว่าเรื่องจริยธรรม คุณค่า หรือการถูกโดดเดี่ยวทางความคิดเห็น

(3) สื่อสังคมออนไลน์กับการเป็นพื้นที่สาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับพูดคุยประเด็นสาธารณะในงานวิจัยนี้มี 3 แนวคิด คือ พื้นที่สาธารณะประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ การปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม แต่ละแนวคิดคาดหวังต่อการพูดคุยของพลเมืองแตกต่างกัน

พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) คาดหวังต่อการสนทนาสาธารณะมากที่สุด พื้นที่ที่คนถกเถียงกันต้องเป็นอิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน พลเมืองจะเข้าสู่พื้นที่นี้เพื่อมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคกัน สนทนา อภิปราย และได้แย้งกันอย่างมีเหตุผล เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองได้จริง ทั้งนี้สถาบันสื่อมวลชนจะเป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้การพูดคุยดำเนินไปได้ ข้อมูลในสื่อซึ่งเป็นเรื่องราวของสาธารณะจะเป็นแหล่งทรัพยากรสำหรับนำไปโต้เถียงแบบใช้เหตุผล ส่วนแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) มีหัวใจสำคัญอยู่ที่ใช้เหตุผลที่มีคุณภาพ (Qualify Justification) ในการพูดคุยระหว่างผู้เข้าร่วมพูดคุยที่มีเสรีภาพ เท่าเทียมกันเหมือนกัน นอกจากนี้ผู้ที่เข้าร่วมการปรึกษาหารือยังต้องเข้าใจเนื้อหาหรือประเด็นที่สังคมหยิบยกขึ้นมาเถียงกันอย่างชัดเจนและมีความเคารพซึ่งกันและกัน (Respect) แต่ละฝ่ายเข้าใจมุมมองและผลประโยชน์ของผู้อื่น ความเห็นที่หลากหลายของผู้เข้าร่วมปรึกษาหารือถูกพิจารณาอย่างเท่าเทียม โดยที่การพูดคุยอาจมีข้อสรุปเพื่อผลักดันให้ผู้มีอำนาจนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อสรุปให้ดียิ่งขึ้นได้เสมอ ขณะที่แนวคิดการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม (Enclave deliberation) คิดต่อไปอีกว่า การปรึกษาหารือไม่จำเป็นต้องมีมุมมองที่หลากหลายเสมอไป คนมีทัศนคติเหมือนกันก็สามารถพูดคุยกันได้ พูดคุยกับคนใกล้เคียงที่มีสถานะเท่า ๆ กัน เพื่อให้มีความรู้ มีความมั่นใจและกล้าหาญมากขึ้น ก่อนจะเข้าร่วมเวทีถกเถียงที่ใหญ่กว่าเดิม เป็นการพูดคุยที่ช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมแก่คนด้อยอำนาจในสังคม แต่ทั้งนี้ต้องไม่นำไปสู่การสร้างห้องเสียงสะท้อน การแบ่งขั้วและการแพร่หลายของความคิดที่ผิด

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารบนเพจที่ศึกษาแม้มีองค์ประกอบของห้องเสียงสะท้อน แต่ก็ยังมีพูดคุยเพื่อให้ข้อเท็จจริง ซักถามข้อมูลกันบ้าง และมีการถกเถียงอยู่บ้าง แต่ไม่ใช่ลักษณะการถกเถียงอย่างเป็นทางการประชาธิปไตย ไม่ถือเป็นการพูดคุยในพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

เฟซบุ๊กและสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ต่างก็ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ แต่เป็นพื้นที่เชิงธุรกิจที่มีการออกแบบฟังก์ชันและฟีเจอร์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนธุรกิจ สิ่งสำคัญที่สุดของเฟซบุ๊กคือนิวส์ฟีดและอัลกอริทึม อัลกอริทึมทำหน้าที่คำนวณเพื่อนำสิ่งที่ผู้ใช้แต่ละ

คนน่าจะสนใจมาแสดงบนหน้านิวส์ฟีดของผู้ใช้ ไม่ว่าจะป็นข่าวสารหรือโฆษณา ส่งเสริมให้ผู้ใช้เห็นโพสต์ที่ชอบมากขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้พึงพอใจและใช้เวลาไปกับเฟซบุ๊กต่อไป โดยอนุมานว่าผู้ใช้ชอบหรือไม่ชอบอะไรจากสิ่งที่ทำไปแล้ว หรือสิ่งที่ไม่ทำ ถ้าผู้ใช้ไม่แสดงออกว่าชอบอะไรผ่านตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เช่น การคลิก การใช้เวลาอ่านโพสต์ เรื่องราวเช่นนั้นก็จะค่อย ๆ หายไป ในแง่นี้แสดงให้เห็นว่าอัลกอริทึมเป็นตัวกรอง (Filter) ของห้องเสียงสะท้อน ที่ทำให้เฟซบุ๊กเป็นเสมือนผู้ควบคุมคัดเลือกข่าวสารมากกว่าที่จะเป็นตัวกลางหรือเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะที่คาดหวังบทบาทของสื่อในฐานะตัวกลางขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงสังคมการเมือง

เฟซบุ๊กดึงดูดผู้คนจำนวนมากเข้ามาใช้งาน ใช้เวลาบนเฟซบุ๊กมากขึ้น กลายเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ มีผู้คนหลากหลาย แต่การถกเถียงในเฟซบุ๊กและรวมถึงสื่อสังคมออนไลน์อื่นยังไม่เกิดข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือข้อสรุปที่มีผลผูกพันทางการเมืองใด ๆ จากการค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบเฟซบุ๊กกับเว็บบอร์ด ซึ่งเคยเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนประเด็นการเมืองแห่งแรก ๆ ที่มีชื่อเสียงในสังคมไทยก็เห็นได้ว่าต่างเป็นพื้นที่พูดคุยที่ไม่มีข้อสรุปเหมือนกัน เช่น บัณฑิต จำรูญวงศสกุล (2550 น.14) พบว่าการอภิปรายในเว็บบอร์ดทางการเมืองมีลักษณะ 3 ประการคือ ปราศจากการหาข้อสรุป (agreement) ปราศจากความเข้าใจซึ่งกันและกัน (mutual understanding) และปราศจากการนำไปสู่การแก้ไขปัญหา (solution) เพราะอิสรภาพในการโต้ตอบของผู้ใช้งานก่อให้เกิดการอภิปรายที่ยืดเยื้อและไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ เช่นเดียวกับปัทมาธิ์ โชรรัมย์ (2547 น.10-11) พบว่าผู้ใช้ต่างมีจุดยืนที่หลากหลายเป็นของตนเอง จึงไม่สามารถสร้างความสอดคล้อง (consensus) ได้ รัตนาวิ เกียรตินิยมศักดิ์ (2542) และ เพ็ญพรรณ รวีโชติกุล (2544) พบว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมีลักษณะไม่ลงรอย มีแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้งสูง เนื่องจากผู้ใช้ใช้นามแฝง ดังนั้นหากไม่พอใจใครก็สามารถด่าว่าโดยนิรนาม จึงไม่ก่อให้เกิดมติที่จะนำไปต่อรองกับรัฐได้ เว็บบอร์ดเป็นได้เพียงมณฑลสาธารณะจำลอง เปิดโอกาสให้คนเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีการวิพากษ์อย่างมีเหตุมีผลที่จะสามารถหาข้อสรุปได้ (มนทกานต์ ตปนียางกูร, 2545) มากไปกว่านั้น Jankowski and van Selm (2000) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการสนทนาผ่านพื้นที่ไซเบอร์ยังพบว่าการสนทนาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในเรื่องเกี่ยวกับสาธารณะ ผู้ร่วมสนทนาไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักและการพูดคุยส่วนใหญ่เป็นเรื่องนอกประเด็น

ตัวอย่างข้อค้นพบที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่าเว็บบอร์ดไม่อาจไปถึงการเป็นพื้นที่สาธารณะในแบบของ Habermas เช่นเดียวกับผลการศึกษาเฟซบุ๊กในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยสังเกตว่าผลสะท้อนจากการพูดคุยของผู้ใช้เฟซบุ๊กคือทำให้เกิดกระแสสังคมจนกระทั่งภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะป็นภาครัฐ หรือภาคธุรกิจเกรงเหตุการณ์จะลุกลามบานปลายและกลัวเสื่อมเสียชื่อเสียง จึงรีบแถลงแก้ข่าวเป็นครั้งคราวไป แต่เมื่อกระแสสังคมเบาลงเรื่องก็เงียบหายไป

นอกจากนี้ผู้ใช้เฟซบุ๊กก็ยังไม่มีความพึงพอใจตามที่จะสามารถพูดคุยได้ทุกเรื่อง ดังที่เห็นจากผลการวิจัยว่ามีกรกำกับดูแลเนื้อหาโดยใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 และประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) มาดำเนินคดีกับบุคคลที่แสดงออกบนโลกอินเทอร์เน็ตในประเด็นเชิงลบเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ แต่กลับไม่พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่สื่อสารอย่างเป็นภัยต่อผู้อื่นจะถูกดำเนินคดี กล่าวได้ว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยไม่มีความเท่าเทียมกันในบางประเด็น ทำให้พื้นที่อินเทอร์เน็ตและเฟซบุ๊กไม่อาจเป็นพื้นที่สาธารณะ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ แม้เลือกกละเลยประเด็นเสรีภาพและความเท่าเทียม แต่การออกแบบฟังก์ชันและฟีเจอร์ของเฟซบุ๊กก็ยังมีลักษณะที่ไม่ส่งเสริมการทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร คือ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นฟังก์ชันหลายรูปแบบ สามารถผ่านขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย เป็นพื้นที่รองรับการนำเสนอความคิดเห็น ข้อมูลสู่สังคมอยู่เสมอ นับได้ตั้งแต่การสมัครได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน ใช้งานได้อย่างเท่าเทียมกัน

ฟังก์ชันที่สำคัญคือการแสดงผลโดยลดความซับซ้อนของข้อมูลและขั้นตอนการมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย มีส่วนร่วมกับเนื้อหาและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นง่าย ตัดความซับซ้อนยุ่งยากอันจะเป็นการบั่นทอนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ออกไป ผู้ใช้สามารถร่วมสร้างข้อมูลปริมาณมหาศาลที่ไม่มีคุณภาพ มีส่วนร่วมกับเนื้อหาโดยอาจไม่เข้าใจเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร เช่น ในฟังก์ชันการแชร์ลิงก์ ผู้ใช้สามารถเข้าใจสารได้โดยอ่านแต่พาดหัวและรูปภาพซึ่งถูกเลือกตามความคิดของบรรณาธิการ เมื่อสอดรับกับการเลือกรับและเลือกเชื้อของผู้ใช้ ก็ไม่จำเป็นต้องกดเข้าไปอ่านรายละเอียด สามารถตีความข้อมูลที่เห็นเพียงผิวเผินไปตามความเชื่อเดิมของตัวเองแล้วแสดงความคิดเห็นออกมาทันที ในแง่นี้เฟซบุ๊กจึงมีศักยภาพในการสร้างห้องเสียงสะท้อน เพราะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตยตามความหมายของ Cass Sunstein ต้องเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะที่มีผู้พูดหลากหลาย มีมุมมองความคิดเห็นที่หลากหลาย สิ่งที่ถูกพูดออกมาจะถูกรับฟังและผู้ฟังได้ฟังสิ่งที่เคยปฏิเสธ แล้วนำไปพิจารณา และแสดงความคิดเห็นตอบกลับ สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่การพูดคุยเป็นไปเพื่อการพูดคุย เพื่อรับฟังไม่ใช่เพื่อเอาชนะกัน ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือจะไม่สามารถเริ่มต้น หากสาธารณชนยังไม่มี ความเข้าใจในเนื้อหาหรือประเด็นที่สังคมหยิบยกขึ้นมาเถียงกันอย่างชัดเจน แต่เฟซบุ๊กเอื้อให้ผู้ใช้แสดงความคิดเห็นได้แม้ไม่เข้าใจเนื้อหาหรือประเด็นถกเถียงใดเลย การแสดงความคิดเห็นได้โพสต์ในเฟซบุ๊กไม่เพียงแต่ไม่ทำให้ผู้พูดที่หลากหลายตกลงร่วมกันด้วยเหตุผล (ซึ่งมักเป็นปกติของการถกเถียงในสังคม) แต่ผู้ฟังยังสามารถไม่รับฟัง เสมือนอุดหูหนีไปได้ ขณะเดียวกันกลับสามารถแสดงความคิดเห็นออกมาทั้งที่อุดหูไม่ฟังคนอื่นพูด ดังที่ผลวิจัยว่าความคิดเห็นนับร้อยนับพันได้โพสต์ มีข้อมูลที่เป็ข้อเท็จจริงมีสัดส่วนน้อยกว่าทัศนคติและคำถาม ผู้ติดตามเพจแสดงทัศนคติของตนเอง

มาก เพราะการแสดงทัศนคตินั้นทำได้ง่ายกว่าการนำเสนอข้อมูลที่เป็นระเบียบและทำได้ทันที ตามแนวคิดของ Sunstein การสร้างความชอบธรรมให้กับวาทกรรมแบบใดแบบหนึ่ง ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารโดยผสมกับระหว่างการใช้เหตุผลสนับสนุนวาทกรรมนั้น ให้ข้อมูลโน้มน้าวกันเอง ในแง่นี้ผลการศึกษาก็แสดงให้เห็นด้วยว่าผู้ใช้เฟซบุ๊กอยู่ในห้องเสียงสะท้อนของอารมณ์ ไม่ใช่ห้องเสียงสะท้อนของข้อเท็จจริง

นอกจากการลดทอนความซับซ้อน อัลกอริทึมของเฟซบุ๊กยังผลักดันสิ่งที่ได้รับความนิยมให้เป็นที่นิยมยิ่งขึ้น ทั้งโพสต์บนฟีด และคอมเมนต์บนโพสต์ ทำให้ผู้ใช้เห็นเนื้อหาที่ได้รับความนิยมก่อนเนื้อหาอื่น เพราะถูกตั้งค่าปกติให้อยู่ลำดับแรก (ด้านบนสุด) ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะด้วยการใช้ฟังก์ชันซ่อนเนื้อหา (Hide) หรือเลื่อนโพสต์ที่ไม่สนใจเร็ว ๆ ซึ่งอาจเป็นเพื่อนที่โพสต์ข้อมูลหรือความคิดเห็นเรื่องการเมืองที่แตกต่างกัน หรือโพสต์ข้อมูลประเภทอื่นที่สร้างความรำคาญก็ได้ เมื่อเลื่อนผ่านหรือซ่อนไว้ ผู้ใช้ก็จะได้อยู่กับข้อมูลที่ชอบมากยิ่งขึ้น เสริมสร้างสังคมของคนที่มีคิดและมีความสนใจคล้ายกัน ในแง่นี้ฟังก์ชันการใช้งานจึงทำให้ความคิดเห็น (ที่อาจจะหลากหลาย) ของผู้เข้าร่วมพูดคุยไม่ได้ถูกพิจารณาอย่างเท่าเทียม

ผู้วิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นได้โพสต์ มักเป็นการถกเถียงที่ผู้ใช้จำนวนเพียงน้อยนิดพยายามจะอธิบายหรือเอาชนะความคิดเห็นอื่น ไม่ทำความเข้าใจและรับฟังกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบปรึกษาหารือจึงปรากฏน้อย ในขณะที่การสาปแช่งด่าทอ ประชดประชัน ถากถางกันมีมากกว่า นอกจากแสดงถึงขาดความเคารพซึ่งกันและกันแล้วยังทำให้ไม่อาจคาดหวังไปถึงการใช้เหตุผลที่มีคุณภาพได้ รวมถึงไม่เป็นการปรึกษาหารือแบบมีวงล้อม เพราะการคุยกับคนที่คิดเหมือนกันในเพจไม่ได้ส่งเสริมให้คนได้รับประโยชน์หรือความรู้จากการพูดคุย หรือช่วยให้สามารถไปสนทนาต่อรองในวงที่ใหญ่ขึ้นได้ เพจอาจเป็นวงสนทนาเดียวที่คนเลือกอยู่และแสดงตัวตนเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับคนคิดต่างในโลกความเป็นจริงหรือในสังคมอื่น ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีเช่นเพจไข่ม้วน รวมไปถึงเพจอื่น ๆ ที่ใช้ภาพการ์ตูนไม่มีคำพูด หรือใช้มีมสื่อสารแทนการแสดงออกตรงไปตรงมา เพราะเป็นกลุ่มด้อยอำนาจในสังคมที่ถูกปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองบางประเด็น ผู้ใช้ควรต้องทำความเข้าใจข้อเท็จจริงและแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอ ไม่ส่งต่อด้วยความสะใจหรือความรู้สึกสนุกสนานเพียงอย่างเดียว จึงจะเป็นการแลกเปลี่ยนช่วยเพิ่มความเท่าเทียมทางอำนาจได้ ไม่นำไปสื่อสารสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนและการแบ่งขั้วอย่างกลวงเปล่า

(4) ปัญหาของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

งานวิจัยเรื่องการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊ก ช่วยชี้ให้เห็นปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีในสังคมไทย ซึ่งไม่ใช่การไม่มีโอกาสเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ความเหลื่อมล้ำ หรือการขาดแคลนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี แต่เป็นช่องว่างในการทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร เป็นการเข้าถึงเทคโนโลยีที่

ยังขาดคุณภาพ ขาดการพูดคุยกันอย่างใช้เหตุผลและเคารพซึ่งกันและกัน แต่ทั้งนี้สามารถสรุปได้ เฉพาะในประเด็นและเพจที่เลือกมาศึกษา ไม่รวมถึงพื้นที่เฟซบุ๊กทั้งหมด และไม่ได้หมายความว่า ผู้ติดตามเพจนั้น ๆ ทั้งหมดจะสื่อสารเชิงลบ หรือสร้างห้องเสียงสะท้อน ในความเป็นจริงอาจมี ผู้ติดตามเพจอีกจำนวนมากที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้านและพิจารณาด้วยหลักเหตุผล แต่ไม่ แสดงความคิดเห็นบนโพสต์ต่าง ๆ ก็เป็นไปได้

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน คือการแพร่กระจาย ความเกลียดชัง ข้อมูลเท็จ เช่น ข่าวปลอม เป็นไปได้ง่ายขึ้น เพราะผู้ใช้สื่อมีแนวโน้มเลือกเชื่ออยู่แล้ว ในขณะที่แอดมินเพจและผู้นำเสนอเนื้อหาออนไลน์ที่ไม่ใช่มืออาชีพก็เกิดขึ้นมากมาย ผนวกกับการไม่มี แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาที่เหมาะสม จึงพบการสื่อสารที่เป็นภัยปริมาณมาก มีการขุดคุ้ยข้อมูล ส่วนบุคคล ขุดคุ้ยหลักฐานมาชี้ความผิดของผู้อื่น การสื่อสารความเกลียดชังที่สะท้อนความขัดแย้งทาง อุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย อนุรักษ์นิยม-เสรีนิยม และการล่าแม่มดที่แสดงถึงความอาฆาต มาตราร้าย สะท้อนความต้องการของผู้ติดตามเพจอยากให้เป้าหมายซึ่งมองว่าเป็นคนเลวร้ายถูกลงโทษ หรือถูกกำจัดออกไป

อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่าการที่เป็นภัยในทั้งสองประเด็นที่ศึกษาได้นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ เลวร้ายอย่างชัดเจน คือ ในแง่การสื่อสารความเกลียดชัง หากพิจารณาตามแนวคิดการสื่อสารที่เป็น อันตราย (Dangerous Speech) ยังขาดองค์ประกอบทั้งด้านผู้ส่งสาร ผู้รับสาร วิธีการส่งสาร และตัว สาร กล่าวคือ ทั้งแอดมินและผู้ติดตามเพจไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะสามารถกระตุ้นกันเองใช้ความ รุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย วิธีการส่งสารในเพจไม่ได้ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ มีสิทธิพิเศษและถูกคัดสรรแล้ว แอดมินเพียงคัดลอกภาพ แชรซ์ข่าว หรือทำภาพกราฟิกจากพื้นฐาน จากโปรแกรมไมโครซอฟท์พาวเวอร์พอยท์ ในขณะที่ผู้รับสารไม่มีหนทางหรือความสามารถที่จะก่อ ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีความสามารถก่อความรุนแรงขนานใหญ่เพราะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดหรือ รู้จักเป้าหมาย ทำได้เพียงแต่อ่านข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊ก นอกจากนี้กลุ่มผู้รับสารยังมีช่องทางเข้าถึงแง่มุมความคิดเห็น หรือแหล่งข้อมูลที่แตกต่างออกไป กรณี หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต ผู้รับสารยังสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับความจงรักภักดีและไว้อาลัยอย่างท่วมท้นจากทุกสื่อ กรณีเหตุวินาศภัยในพิธีถวายสัตย์ฯ เป็น ข่าวดังในสังคมออนไลน์เพียงช่วงสั้น ๆ ตัวสารความเกลียดชังนั้นจึงไม่มีเวลานานพอที่จะสามารถ ยืนยันได้ว่ากลุ่มผู้สารกำลังเผชิญอันตรายใหญ่หลวงจากกลุ่มเป้าหมาย แต่ผู้รับสารกลับได้รับรู้ บรรยากาศสังคมว่าเสียงของกลุ่มตนดังกว่า

ในแง่การล่าแม่มด ซึ่งจะเกิดขึ้นในบรรยากาศที่สังคมถูกแผ่ปกคลุมไปด้วยความกลัว และเป็นตัวขับเคลื่อนความกลัว แม่มดจะถูกสร้างภาพว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจและอันตราย แม้ผล การศึกษาจะพบว่ามีการสื่อสารพุ่งเป้ากล่าวหา แสดงความคิดเห็นให้กำจัดทำลายกลุ่มเป้าหมาย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคนที่หมิ่นสถาบันกษัตริย์ มีการล่าช้าซ้อน แต่บรรยากาศที่ชัดเจนในบริบทหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สวรรคต คือความโศกเศร้าเสียใจ ส่วนความไม่มั่นใจต่อสถานการณ์บ้านเมืองแม้มีอยู่แต่ก็ไม่มากพอ การสื่อสารเพื่อล่าแม่มดจึงเป็นการระบายอารมณ์เกลียดชัง

ทั้งนี้ แม้ไม่ปรากฏว่าการสื่อสารในเพจที่ศึกษาส่งผลให้คนฆ่าฟันกัน แต่ก็มี การปิดล้อมบ้านและทำร้ายร่างกายตามลักษณะของการล่าแม่มดจริง จึงถือว่าการสื่อสารที่เป็นภัยที่ค้นพบมีส่วนสนับสนุนความเกลียดชังและการไล่ล่า ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกถูกคุกคาม ชวนเคือง เจ็บแค้นหวาดกลัว เป็นเสียงสะท้อนของการแบ่งแยกกีดกันคนที่มีอุดมการณ์ต่างกัน ไม่ได้นำไปสู่ความรุนแรงอย่างใหญ่หลวงในทันที แต่ก่อผลสะสมในระยะยาว เมื่อผนวกกับการกำกับดูแลที่ยังไม่มีมาตรฐานก็ทำให้ไม่อาจแน่ใจได้ว่าหากสังคมต้องเผชิญกับสถานการณ์วุ่นวายหรือบรรยากาศแห่งความกลัวอีกครั้ง เพจที่ส่งเสริมสื่อสารกันแบบสร้างห้องเสียงสะท้อนและสื่อสารข้อมูลที่เป็นภัยต่าง ๆ จะมีส่วนในการร่วมก่อความรุนแรงหรือไม่

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยห้องเสียงสะท้อน ดังนี้

1) การป้องกันและแก้ไขการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน

การป้องกันและแก้ไขการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อน สามารถใช้แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรสื่อ และตัวผู้ใช้สื่อเอง ดังนี้

1.1) รัฐ

แนวทางการกำกับดูแลของรัฐมักเป็นไปในเชิงปิดกั้นเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เช่น ในช่วงเวลาที่ศึกษาหน่วยงานของรัฐใช้มาตรการทางกฎหมายและการตรวจตราดูแลปิดกั้นเว็บไซต์ และดำเนินคดีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 หรือตัวอย่างนอกเหนือจากช่วงเวลาที่ศึกษา เช่น พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่เริ่มใช้แนวทางให้ผู้ให้บริการมีภาระความรับผิดชอบเท่าๆ กับผู้กระทำความผิด ด้านหนึ่งทำให้เกิดรูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาที่รัดกุมมากขึ้นทั้งผู้ใช้และผู้ให้บริการเว็บบอร์ด แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ใช้สื่อโดยเฉพาะเว็บบอร์ด ปัจจุบันประชาชนได้ย้ายไปอยู่อาณาจักรเฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อที่มีเซิร์ฟเวอร์อยู่ในต่างประเทศ รัฐไม่มีอำนาจปิดกั้นเนื้อหา ต้องความร่วมมือจากเฟซบุ๊กให้ส่งข้อมูลให้และขอให้ปิดกั้นข้อมูล ซึ่งเฟซบุ๊กจะดำเนินการให้หรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้รัฐต้องใช้เจ้าหน้าที่คอยสอดส่องหาผู้กระทำความผิด รวบรวมหลักฐานมาดำเนินคดี จากบทบาทของรัฐนี้ ผู้วิจัยไม่เห็นด้วย สิ่งที่รัฐควรทำน่าจะเป็นการส่งเสริมผ่านกลไกต่าง ๆ ของรัฐให้ผู้ใช้สื่อมีเสรีภาพอย่างรู้เท่าทันสื่อมากกว่า

1.2) องค์กรสื่อ

ปัญหาเกี่ยวกับกฎกติกา มารยาทของเฟซบุ๊กคือ เฟซบุ๊กมีนโยบายเกี่ยวกับเนื้อหาที่ยังมีช่องโหว่ให้ตั้งคำถามได้ และยังไม่มีการปิดกั้นเนื้อหาได้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เฟซบุ๊กมีผู้ใช้จำนวนมาก และเทคโนโลยีของเฟซบุ๊กยังไม่ฉลาดมากพอ ดังนั้นจึงปรากฏว่าเนื้อหาที่เฟซบุ๊กตั้งใจว่าต้องลบหรือจำกัดการเข้าถึง ก็ยังคงพบเห็นได้อยู่มากมาย และแม้เฟซบุ๊กมีกลไกกลั่นกรองเนื้อหาที่แอดมินเพจใช้ได้ แต่ก็ไม่บังคับแอดมินให้เรียนรู้หรือใช้งานฟังก์ชันที่มีประโยชน์ ไม่บังคับว่าให้ทำอะไรหรือไม่ทำอะไร แอดมินจึงใช้เพจได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในทางที่ผิด

ผู้วิจัยยกตัวอย่างวิธีการแก้ไขการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนบนสื่อสังคมออนไลน์โดยปรับปรุงเทคโนโลยี ตามที่ได้รวบรวมมาดังนี้

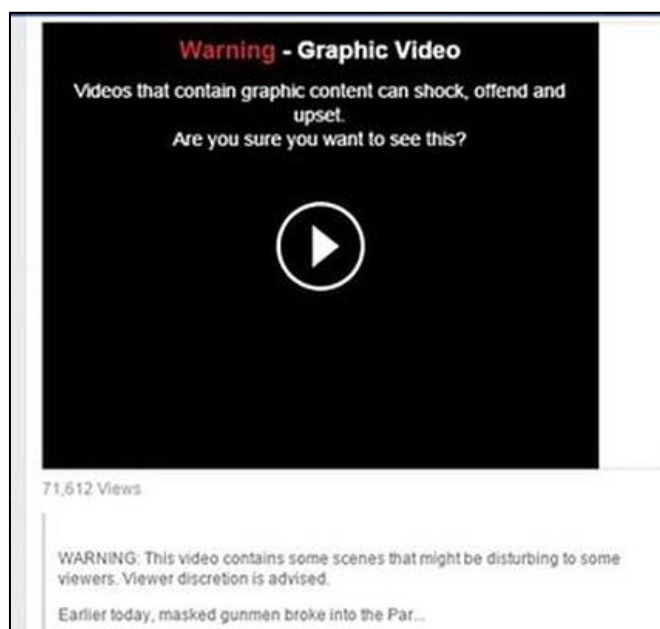
ก. ปรับปรุงอัลกอริทึม หน้าที่พื้นฐานของอัลกอริทึมคือการคัดกรองข้อมูล แต่การทำงานด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์สามารถปรับปรุงอัลกอริทึมให้คัดกรองสมดุล มีทั้งข้อเท็จจริงและทัศนคติประกอบกันเพื่อให้ผู้ใช้คิดและตัดสินใจบนข้อมูลมากขึ้น

ข. เพิ่มทางเลือกการแสดงผลบนหน้านิวส์ฟีด เนื่องจากหน้านิวส์ฟีดเป็นหน้าสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้กันแพร่หลายไม่เฉพาะเฟซบุ๊ก ดังนั้นน่าจะมีการออกแบบการแสดงผลเพิ่มทางเลือกแก่ผู้ใช้ แจ้งให้ผู้ใช้รู้ว่าจัดเรียงฟีดจากปัจจัยอะไร และมีข้อมูลอะไรหายไปบ้าง แนวทางนี้อาจทำได้ตั้งแต่การออกแบบแอปพลิเคชันของสื่อสังคมออนไลน์เอง ปรับเพิ่มให้มีฟังก์ชันการจัดเรียงแบบอื่น เช่น จัดเรียงตามระยะเวลาโพสต์

ค. พัฒนา Machine Learning กรณีที่ห้องสะท้อนเกิดขึ้นแล้ว ผู้คนมีความคิดสุดโต่ง สื่อสารกันด้วยความเกลียดชัง การตรวจสอบความคิดเห็นที่เป็นการสื่อสารอันตรายอาจมีความจำเป็น นอกจากแนวทางการกำกับดูแลที่รองรับรายงานจากผู้ใช้ สมองกลอาจช่วยตรวจสอบความคิดเห็นหรือเนื้อหาที่เป็นอันตรายได้รวดเร็วกว่า

ง. ติดป้ายแจ้งเตือนเนื้อหา กรณีที่ผู้คนสื่อสารเนื้อหาที่เป็นอันตราย ส่งต่อและแพร่กระจายข้อมูลลักษณะไปอย่างรวดเร็ว การติดป้ายแจ้งเตือน เพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ใช้ว่าจะดูหรืออ่านเนื้อหานั้นหรือไม่ ก็จะช่วยลดการเข้าถึงและแพร่กระจายเนื้อหาที่สร้างเกลียดชังหรือมีความรุนแรงลงได้ เฟซบุ๊กเองเปิดใช้ฟิวเจอร์การเตือน (Warning) ภาพนิ่งหรือวิดีโอที่อาจทำให้ตกใจ หรือเสียอารมณ์ โดยให้เจ้าของเพจเป็นผู้ตั้งค่าแจ้งเตือนแก่ผู้ใช้ เมื่อผู้ใช้เห็นโพสต์ เห็นคำเตือนแล้ว เลือกกดยืนยันดูภาพที่ชัดเจนต่อหรือไม่ก็ได้ ขณะเดียวกันเนื้อหาก็ยังอยู่บนเฟซบุ๊ก ไม่ได้ถูกนำออก วิธีนี้ปกป้องผู้ใช้จากเนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์และปกป้องเสรีภาพการแสดงออกไปพร้อมกัน (Kelion, 2015,

January 13) ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาใช้กับช่องแสดงความคิดเห็นในเพจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้ใช้ทั่วไปน่าจะเข้าสู่สังคมออนไลน์โดยไม่พิจารณาความเหมาะสม

รูปภาพที่ 5.2 ตัวอย่างการแจ้งเตือนภาพวิดีโอ

1.3) ผู้ใช้สื่อ

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนไม่ตระหนักถึงห้องเสียงสะท้อน บอกว่าการเลือกรับเลือกฟังสิ่งที่ตัวเองชอบ เลือกรู้กับคนที่สนใจเป็นเรื่องปกติของมนุษย์ จึงไม่มีแนวทางการแก้ไข ในระหว่างเก็บข้อมูลผู้วิจัยยังพบว่าผู้ติดตามเพจขาดความรู้เท่าทันสื่ออย่างมาก เช่น ผู้ติดตามเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดินแสดงความเห็นสื่อสารอย่างเป็นภัยต่อผู้อื่นและเปิดเผยตัวตนของตัวเองบนเฟซบุ๊ก เช่น ตั้งค่าโพสต์ข้อมูลในชีวิตประจำวันและรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับตัวเองเป็นสาธารณะ อีกทิศทางหนึ่งผู้ติดตามเพจ jod 8riew เพจไข่มุม และโดยเฉพาะเพจดังผู้ดี v.2 ปกปิดตัวตนโดยใช้บัญชีเฟซบุ๊กที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ เพื่อแสดงความคิดเห็นด้วยสารที่เป็นภัย แสดงให้เห็นว่าคนทั้งสองกลุ่มมองสื่ออินเทอร์เน็ตต่างกัน แต่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นเหมือนกัน การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญ พลเมืองทุกคนควรได้เรียนและได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้เพื่อรู้เท่าทันสื่อตลอดชีวิต เพราะเทคโนโลยีสื่อก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ผู้ใช้ต้องเข้าใจคุณลักษณะต่าง ๆ ของอินเทอร์เน็ต เข้าใจบริบทแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองที่อยู่รอบการผลิตและการบริโภคเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้ต้องมีความเข้าใจร่วมกับผู้อื่น เห็นประโยชน์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งเนื้อหาต่าง ๆ สามารถตีความข้อมูล หาข้อมูลที่เป็นความรู้ และเข้าร่วมการสนทนาในเครือข่ายสังคมต่าง ๆ ได้ และยังต้องรู้เท่าทันกลไกเทคโนโลยีต่าง ๆ เบื้องหลังสื่อด้วย

1.4) แนวทางอื่น

ก. **ให้สื่อตั้งเดิมมีบทบาทในการแก้ไข** เนื่องจากสื่อกระแสหลักเดิมซึ่งมีความคิดเรื่องจรรยาบรรณสื่อ ต่างจากข่าวในสื่อออนไลน์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นมืออาชีพ เปิดขึ้นมาเมื่อใดก็ได้ ปิดเมื่อใดก็ได้ ขยายต่อก็ได้ องค์กรสื่อตั้งเดิมควรรักษาจรรยาบรรณเดิมแม้เข้าไปอยู่ในแพลตฟอร์มออนไลน์ นำเสนอข้อเท็จจริงเป็นหลัก ไม่ว่าจะเลือกข้างหรือไม่ก็ตาม ต้องเสนอข้อมูลบนพื้นฐานความยุติธรรมและความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันของคนในสังคม (พิจิตรา สีคาโมไต, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2560)

ข. **จัดเวทีแลกเปลี่ยนความเห็น** เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ (สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2560) เสนอว่า เมื่อเกิดประเด็นขัดแย้งในสังคม ควรมีพื้นที่ที่ทั้งทางทำให้แต่ละฝ่ายมาถกเถียงกันด้วยข้อมูลและเหตุผล เมื่อถึงเวลาก็ให้ผู้ฟังลงคะแนนว่าคนฟังจะเชื่อฝ่ายใดมากกว่า วิธีนี้ใกล้เคียงกับแนวทางการพูดคุยแบบปรึกษาหารือ เจษฎายกกรณีเหตุวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เขาเห็นว่ามีคนสนใจประเด็นนี้มาก ทั้งประชาชนและนักวิชาการที่ลงชื่อช่วยเนติวิทย์ อันที่จริงนักวิชาการสามารถจัดเสวนากันได้ ให้มีฝ่ายที่มองจากแนวคิดสิทธิมนุษยชน ฝ่ายที่ให้ความสำคัญกับระเบียบวินัย ไปจนถึงนักวิชาการรัฐศาสตร์ นำภาพของงานจริง ๆ มาวางแล้วถกเถียงกัน เพื่อให้สังคมเรียนรู้

อนึ่ง สำหรับสังคมไทย การจัดเวทีถกเถียงไม่อาจใช้ได้กับทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ เพราะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 การบังคับใช้กฎหมายและสังคม ไม่เปิดโอกาสให้การคุยเรื่องนี้ดำเนินไปด้วยดี การถกเถียงที่เคยเกิดขึ้นที่น่าสนใจที่สุดคือเกิดขึ้นในรายการตอบโจทย์ประเทศไทย ทางช่องไทยพีบีเอส ภิญญ ไตรสุรยธรรม ผู้ดำเนินรายการ ได้เชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาถกเถียงกัน คือ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย วสิษฐ เดชกุญชร และที่เป็นกระแสสังคมอย่างมากคือ สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ ถกเถียงกับสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ทำให้ภิญญเผชิญกระแสต่อต้าน ลาออกจากรายการ (Bact, 21 มีนาคม 2556)

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยห้องเสียงสะท้อน

การศึกษาห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊กทำให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวทางพัฒนาเป็นหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับห้องเสียงสะท้อนเพื่อการศึกษาในอนาคต ดังนี้

2.1) สามารถศึกษาการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนในเชิงทดลอง เช่น การสร้างกลุ่มแบ่งช่วงของความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ โดยควบคุมระยะเวลาและประเด็นที่ศึกษา

2.2) หากศึกษาห้องเสียงสะท้อนร่วมกับแนวคิดทางจิตวิทยาอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เข้าใจจุดประสงค์การหลีกเลี่ยงข้อมูลของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2.3) หากศึกษาห้องเสียงสะท้อนร่วมกับแนวทางของวิศวกรรมคอมพิวเตอร์จะช่วยให้เห็นแง่มุมของห้องเสียงสะท้อนอีกแบบหนึ่ง เป็นภาพกว้างจากข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) อาจช่วยให้เข้าใจลักษณะของเทคโนโลยีอัลกอริทึมที่ส่งผลต่อการสื่อสารแบบห้องเสียงสะท้อนได้ชัดเจนขึ้น

5.4 ข้อจำกัดของงานวิจัย

1) การทำงานวิชาการยังถูกจำกัดเสรีภาพ มีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ผู้วิจัยจำเป็นต้องตัดเพจที่น่าสนใจว่าจะมีการปรึกษาหารือหรือการสนทนาอย่างเข้มข้นและเพจที่เป็นที่รู้จักของผู้คนจำนวนมากออก นั่นคือ เพจ Somsak Jeamteeraskul ซึ่งเจ้าของเพจนำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีผู้คนหลากหลายเข้ามาแสดงความคิดเห็น

2) ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีของผู้วิจัย ยังมีเพจที่น่าสนใจแต่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ เช่น เพจ Drama Addict เนื่องจากเพจนี้มีโพสต์จำนวนมากแต่ละวัน เมื่อผ่านระยะเวลาไปแล้ว โพสต์ได้หายไปจากไทม์ไลน์ของเพจโดยไม่ทราบว่าเจ้าของเพจเป็นผู้ลบหรืออัลกอริทึมกรองออกไป จึงไม่สามารถนำมาศึกษาได้

3) การปกปิดตัวตนของแอดมิน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แอดมินเพจทุกคน ยกเว้นแอดมินเพจไข่ม้วนซึ่งปกปิดตัวตน และไม่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าการเข้าถึงแอดมินเพจไข่ม้วนเป็นเรื่องยากมาก จึงใช้ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ตามข่าวสารซึ่งมีขนาดสั้น เพราะแอดมินเพจไข่ม้วนเองก็ปกปิดตัวตนจากผู้สื่อข่าวเช่นกัน ผู้วิจัยได้สอบถามไปยังแอดมินเพจอื่นที่รู้จักแอดมินเพจไข่ม้วนแล้วได้รับคำยืนยันถึงการปกปิดตัวตน ทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแอดมินไข่ม้วนไปบางส่วน

4) ข้อจำกัดของการใช้แนวคิดห้องเสียงสะท้อน คือ

4.1) แนวคิดนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามองข้ามความแตกต่างระหว่างบุคคลในการทำความเข้าใจเนื้อหาและความรู้ใหม่ ๆ ที่ตนไม่คุ้นเคย การเปิดใจรับในสิ่งที่ความคิดตัวเองเข้าใจได้นั้นเป็นพื้นฐานของมนุษย์ หากคนสามารถเปิดรับสิ่งใหม่ได้เท่ากันทุกคน การใช้แนวคิดห้องเสียงสะท้อนจึงจะเหมาะสม ผู้วิจัยเป็นเห็นว่าข้อวิจารณ์นี้ถูกต้องในมุมหนึ่ง มนุษย์ย่อมมีข้อจำกัดทั้งระดับความสามารถและความสนใจ การศึกษาห้องเสียงสะท้อนจึงมีประโยชน์ ที่ทำให้ได้เห็นความผิดพลาดจากการที่ต่างคนต่างเลือกรับเลือกตีความไปตามความคิดของตัวเอง การเห็นข้อผิดพลาดย่อมปูทางไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้การสื่อสารในสังคมออนไลน์ให้ผลดีกับผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

4.2) ห้องเสียงสะท้อนถูกวิจารณ์ว่ามองอัลกอริทึมในแง่ลบมากเกินไป อัลกอริทึมไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้เลือกข้างข้อมูลทางการเมือง หรือเลือกเฉพาะข้อมูลที่ใช้ที่น่าจะเชื่อมาให้ผู้ใช้ อัลกอริทึมไม่รู้ว่าข้อมูลไหนคือข้างไหน ไม่สามารถคำนวณได้อย่างแม่นยำมากขนาดนั้น หัวใจหลักของอัลกอริทึมอยู่ที่การกรองสิ่งที่น่าสนใจมาให้มากกว่า หากละข้อโต้เถียงที่ว่าอัลกอริทึมก็มีความเอนเอียง เพราะมนุษย์ผู้เอนเอียงเป็นคนสร้างขึ้น ผู้วิจัยก็เห็นด้วยกับข้อวิจารณ์นี้ และมองว่าห้องเสียงสะท้อนในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ขึ้นอยู่กับบริบทรอบนอกด้วย เช่น ความสามารถของแอดมินในการกำหนดวาระข่าวสาร การกำกับดูแล บทบาทที่แอดมินแสดงในเพจ หรืออาจเป็นความสนใจของผู้ใช้เองที่เปลี่ยนแปลงไป เปื่อหน่าย ไม่อยากได้ข้อมูลแบบเดิม ห้องเสียงสะท้อนในเฟซบุ๊กอาจมีเสียงดังกึกก้องอยู่ช่วงหนึ่ง แต่เมื่อบริบทภายนอกเปลี่ยน เสียงเหล่านั้นก็เงียบลง เสียงอื่นที่พูดคุยกันเรื่องอื่นก็มาแทนที่ อัลกอริทึมก็ต้องปรับเปลี่ยนข้อมูลตามผู้ใช้เช่นกัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกษียร เตชะพีระ. (2553). *สงครามระหว่างสี: ก่อนถึงจุดที่ไม่อาจหวนกลับ*. กรุงเทพฯ: openbooks.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดิสัน เพรส โปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อและพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม (Media Monitor). (2554). *ทันสื่อ: ความขัดแย้งของสังคมไทยในโลกออนไลน์*. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : *หลักเฉลิมพระนครแห่งกรุงสยาม ที่ลูกหลานจุฬาฯ ภูมิใจและพึงดำรงรักษาไว้ให้ยั่งยืน*. (2552). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ชนิดา ชิตบัณฑิต (2550). *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ : การสถาปนาพระราชอำนาจนำในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (2 ed.): กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชาญชัย ชัยสุขโกศล, เขียน; ชัยวัฒน์ สถาอานันต์, บรรณาธิการ. (2559). *พื้นที่สันติวิธี หนทางสังคมไทย: ความรู้ ความลับ ความทรงจำ*: กรุงเทพฯ: ของเรา.
- ชาญชัย ชัยสุขโกศล. (2555). *ความเกลียดชังออนไลน์ในความขัดแย้งทางการเมืองของไทย*. รายงานวิจัย “ความลับของข้อมูลข่าวสาร” (ปีที่ 2). สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2560). *ปฏิวัติ 2475*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ กานต์ ยืนยง. (2552). *ถังความคิด : รวมบทสัมภาษณ์ว่าด้วยสังคมไทยกับความขัดแย้งครั้งใหญ่ในรอบกึ่งศตวรรษ*. กรุงเทพฯ: สยามอินเทลลิเจนซ์ยูนิท.
- ณัฐพงษ์ วารี่ประเสริฐ. (2552). *ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)*: กรุงเทพฯ: เคทีพี.

เดวิด เคิร์กแพทริก, เขียน; เพ็ญนภา พวงประโคน, แปล. (2554). *เฟซบุ๊ก ปรากฏการณ์เปลี่ยนโลก = The facebook effect*: กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, เขียน; พรรณี ฉัตรพลรักษ์, แปล. (2559). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ Thailand : the politics of despotic paternalism*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ทีปกร วุฒิพิทยามงคล. (2559). *Wake me up when now ends ลืมตาในอนาคต*. กรุงเทพฯ : แชลมอน.

ธงชัย วินิจจะกุล, เขียน; ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, บรรณาธิการ. (2551). *จาก 14 ถึง 6 ตุลา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2553). *การเมืองของเสื้อแดง*: กรุงเทพฯ: openbooks, 2553.

เบอร์นาร์ด คริก, เขียน ; อธิป จิตตฤกษ์, แปล. (2557). *ประชาธิปไตย: ความรู้ฉบับพกพา = Democracy: a very short introduction*: กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส์ พับลิชชิง เฮาส์.

ประภัสสร จันทร์สถิตพร. (10 ตุลาคม 2560). ข้อมูลนำเสนอเรื่อง “ข่าวการสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ จากสามัญชนสู่พระราชมารดา”. ในงานเสวนา “สถิตอยู่ในใจตราบนิรันดร ความผูกพันของคนไทย จากสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาที่ 9”. ณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร*: กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 3.

พิจิตรา สีคามโด้, แมททิว ฟิลลิปส์ และกล้า ตั้งสุวรรณ. (10 ตุลาคม 2560). ข้อมูลนำเสนอเรื่อง “คนไทย 4.0 กับการระลึกถึงในความโศกเศร้า เปิด Social listening แล้วเราจะรู้ว่าคุณไทยรักพ่อหลวงเพียงใด”. ในงานเสวนา “สถิตอยู่ในใจตราบนิรันดร ความผูกพันของคนไทย จากสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาที่ 9”. ณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิรงรอง รามสูต. (2558). *"ประทุษวาจา" กับโลกออนไลน์*: กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

พิรงรอง รามสูต. (2556). *การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต*: กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสื่อ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิรงรอง รามสูต. *สังคมแห่งการสร้างประสบการณ์การเปิดรับสื่อแบบส่วนตัว: จากตัวข่าวรายวัน ("Daily Me") ถึงดักแต่สารสนเทศ (Information Cocoon) และห้องแห่งเสียงสะท้อน (Echo Chambers)*.

ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วยสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529

- วิทยากร เชียงกุล. (2560). *การปฏิวัติประชาธิปไตยในอเมริกาและฝรั่งเศส คนไทยควรเรียนรู้อะไร*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2549). *วารสารสถาบันพระปกเกล้า = King Prajadhipok's Institute Journal ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (ก.ย-ธ.ค. 2549)*.
- สติธร ธนานิธิโชติ. (บรรณาธิการ) (2559). *ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ: แนวคิด และรูปแบบ Deliberative democracy*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) และเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย (Thai Civic Education). *กรอบแนวคิดพลเมืองประชาธิปไตย เท้าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล. [แผ่นพับความรู้]*
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559). *3 ทศวรรษ กปร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักบริหารกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *คู่มือนิสิตใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2559*. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*: กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 19.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2555). *กำเนิดและความเปราะบางของเสรีประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุสรณ์ ติปยานนท์. (2558). *ล่าแม่มด*: กรุงเทพฯ: มติชน.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2547). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม*: กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย ยุกติ มุกดาวิจิตร นิตี ภาวครพันธ์ุ. (2556). *ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย: เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- Bonny, บรรณาธิการ. (2550). *ยังไงก็ไม่ชิน Shin*. กรุงเทพฯ : อภิสราอินเตอร์กรุ๊ป.
- Eli Pariser, เจียน; อรพิน ผลพูนิชร์ตมี, แปล. (2559). *The filter bubble ยิ่งหา ยิ่งหาย*. กรุงเทพฯ: แมกซีนคิวบ์พับลิชชิง

สัมภาษณ์

- กัน แอดมินเพจขบวนการเสรีไทย. (13 ตุลาคม – 14 พฤศจิกายน 2560). สัมภาษณ์.
 เจษฎา เต๋นดวงบริพันธ์. เจ้าของบัญชีเฟซบุ๊ก Jessada Denduangboripant. 10 ตุลาคม 2560.
 สัมภาษณ์.
 จี๊อดแปดริ้ว. แอดมินเพจ jod 8riew. 7 ตุลาคม 2560. สัมภาษณ์.
 พิจิตรา สีคาโมโต้. อาจารย์ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. 13 พฤศจิกายน 2560. สัมภาษณ์.
 ราชศักดิ์ ราษฎร์รอดู. โปรแกรมเมอร์. *Artificial Intelligence (AI), Machine Learning (ML) และ
 Algorithm*. กลางป่าอุทยานแห่งชาติเขาหลวง นครศรีธรรมราช. (12 พฤษภาคม 2560).
 สัมภาษณ์.
 เกรียงทอง แน่นหนา. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมกุฏวิวัฒน์และแอดมินเพจองค์กรเก็บขยะแผ่นดิน.
 8 พฤศจิกายน 2560. สัมภาษณ์.
 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมดิจิทัลและนโยบายอินเทอร์เน็ต และผู้ประสานงาน
 เครือข่ายพลเมืองเน็ต (Thai Netizen Network). 7 ธันวาคม 2560. สัมภาษณ์.
 แอด สมศรี น้ำหมาก ชายกลาง เจ้าชาย และนุ่น. แอดมินเพจดงผู้ดี v.2. 13 ตุลาคม – 5 ธันวาคม
 2560. สัมภาษณ์.

วิทยานิพนธ์

- คันฉิรา ฉายาวงศ์. (2555). *การสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ในสื่อสังคมออนไลน์*. (นิเทศศาสตรมหา
 บัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 จิตติญาดา เกรียงภูมิ. (2548). *ความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่
 เหมาะสม และการกลั่นกรองเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
 ชาญชัย ชัยสุขโกศล. (2552). *เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง: ศึกษากรณี
 อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ณัฐวี ประยูรศักดิ์ศิลป์. (2553). *การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการ "เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์"
 ช่วงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ปี พ.ศ.2553*. สังคม. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต),
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ธิดา แยมบุปผา. (2550). *บทบาททางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤติการณ์
 ทางการเมืองปี พ.ศ.2549-พ.ศ.2550*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธิดารัตน์ อเนกะเวียง. (2548). *วาทกรรมวิเคราะห์ของสนธิ ลิ้มทองกุลในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2550). *บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 2506-2516*. (อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะฉัตร ใหม่แก้ว. (2552). *รูปแบบเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และวาทกรรมในรายการเปิดบ้านพิษณุโลก*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ธิดา วัจนวงศ์ปัญญา. (2549). *วาทวิเคราะห์สารและความหมายของ ส.ค.ส.พระราชทาน*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิระดา ธรรมวีระพงษ์. (2558). *เว็บ 2.0 กับการสื่อสารความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสังคมไทย*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทนา นันดา. (2558). *เว็บไซต์ยูทูป(ภาษาไทย)กับการสื่อสารความเกลียดชัง*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินี เชียงเถียร. (2542). *วาทวิเคราะห์พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา (พ.ศ.2493-2542)*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริย์กรณ์ ลาภนิมิตชัย. (2553). *วาทวิเคราะห์การสื่อสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุลกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญญรัตน์ เอี่ยมเอิบ. (2553). *การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. (2555). *การเมืองบนเฟซบุ๊ก: วัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พ.ศ. 2553-2555*. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารออนไลน์

- กรุงเทพธุรกิจ. (19 ตุลาคม 2559). โปสเตอร์หมิ่นเบื้องสูงตั้งแต่13ต.ค. จับกุมแล้ว2 ออกหมายจับ 8ราย. [รายงานข่าว] สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/723550>
- กสทช. (13 ตุลาคม 2559). ผลการประชุม กสท. ครั้งพิเศษที่ 1/2559. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก www.nbtc.go.th/News/Press-Center/ผลการประชุม-กสท-ครั้งพิเศษที่-1-2559.aspx?lang=th-th

- กสทช. (14 ตุลาคม 2559). ผลการประชุม กสท. นัดพิเศษครั้งที่ 2/2559. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก [www.nbt.go.th /News/Press-Center/ผลการประชุม-กสท-นัดพิเศษครั้งที่-2-2559-เมื่อวันที่.aspx](http://www.nbt.go.th/News/Press-Center/ผลการประชุม-กสท-นัดพิเศษครั้งที่-2-2559-เมื่อวันที่.aspx)
- ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/serithai.net/>
- ไข่แมว. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/cartooneggcat/>
- ข่าวสด. (18 ตุลาคม 2559). ดร.โฆว้บัตร์ผู้ป่วย ยันป่าเสือฟามีอาการทางจิต รักษาตัวนานกว่า 10 ปี เตือนสติปชช.อย่าวู่วาม.[รายงานข่าว]. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/featured/news_59373
- เจนพลีษฐ์ ปู่ประเสริฐ. (2559). เปิดใจ 'ไข่แมว' เพงการ์ตูนแนวการเมืองน้องใหม่ ในยุค คสช. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/06/66383>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ประวัติจุฬาฯ. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://www.chula.ac.th/about/history>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (6 กันยายน 2560). พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนสำหรับนิสิตจุฬาฯ ปีที่หนึ่ง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.chula.ac.th/th/archive/65910>
- เช็กร่อนแชร์. (เข้าถึงเมื่อ 2560). UN กำหนดให้ 5 ธ.ค. เป็นวันกษัตริย์โลก จริงหรือ. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://checkornshare.com/v/502>
- ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ. (4 มกราคม 2555). Guy Fawkes ผู้ต่อสู้เพื่อเสรีภาพกับความหมายแตกต่างของสลิมไทย. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2012/01/38585>
- ชำนาญ จันทร์เรือง (6 ตุลาคม 2553). ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) คือทางออกประเทศไทย. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://prachatai.com/journal/2010/10/31378>
- ฐานเศรษฐกิจ. (2560). It's my job to do this สื่อสารสังคมด้วยกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ปีที่ 37 (ฉบับที่ 3,245). สืบค้นจาก <http://www.thansettakij.com/content/135335>
- ดงผู้ดี V.2. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/thainobilityV2/>

- โตมร ศุขปรีชา. (19 ธันวาคม 2556). สภาประชาชนและประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://thaipublica.org/2013/12/the-peoples-parliament-and-deliberative-democracy>
- ทีปกร วุฒิพิทยามงคล. (15 พฤศจิกายน 2559). FUTURE PERFECT: ช้อนความจริงไว้ในปา อินเทอร์เน็ตทำให้ความจริง‘หายไป’ได้อย่างไร. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.matichon.co.th/news/360333>
- ทีปกร วุฒิพิทยามงคล. (22 พฤศจิกายน 2560). โปรไฟล์เงา : วิธีที่เฟซบุ๊กเข้าใจเรา (มากเกินไป?). [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/teepagorn/posts/10155303682984926>
- ไทยพีบีเอส. (31 ตุลาคม 2559). ดร.ตรัง คุ่มตัวผู้ต้องสงสัย 3 คน โพสต์หมิ่นเบื้องสูง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://news.thaipbs.or.th/content/257202>
- ไทยรัฐออนไลน์. (16 ตุลาคม 2559). ดร.เกาะสมุย คบคุยมสาวใหญ่โพสต์หมิ่นเบื้องสูง ชาวบ้านร้อง ต้องขอขมา. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/755717>
- ทิวสน. (10 พฤศจิกายน 2559). จงรักภักดีต้องระวัง!! อย่าส่งต่อ พระราชดำรัสปลอม!! [บทความ]. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/tewson/2016/11/10/entry-1>
- ทลิตา สุพัฒน์รังสรรค์ (27 ธันวาคม 2556). สื่อไทย..ในห้วงวิกฤตการเมือง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.mediainsideout.net/local/2013/12/175>
- ธนาพล อิวสกุล และคณะ. (29 เมษายน 2560). “จิตร” กับกรณีโยนบก. [บทความ]. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/club/art-and-culture/article_8702
- ธิติมา อูร์พีพัฒน์พงศ์. (27 พฤศจิกายน 2560). ลองควบคุมหน้านิวส์ฟีดบนโซเชียลมีเดียของเราเอง ไหม?. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://themomentum.co/gobo-newsfeed>
- แนวหน้า. (3 พฤศจิกายน 2559). ปิด900เว็บหมิ่นสถาบันรบ.ตั้ง'ศูนย์ไซเบอร์'ล่า. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/nnd/2542090>
- ประชาชาติธุรกิจ. (5 มีนาคม 2561). “เฟซบุ๊ก” ลด Reach กระทบ วิทยุออนไลน์ใช้ทวิตเตอร์. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-125467>
- ประชาไท. (15 มกราคม 2556). เปิดวงถกโซเชียลมีเดีย โตมร' ยกเฟซบุ๊ก 'ห้องที่สะท้อนแต่เสียงตัวเอง'. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://prachatai.com/journal/2013/01/44678>
- ประชาไท. (19 มิถุนายน 2557). เผย 'โรส ลอนดอน' ไม่อยู่นานแล้ว หลัง 2 คนไทยเซลฟี่ที่บ้าน. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2014/06/54111>

- ประเทศไทย. (23 มิถุนายน 2557). ศาลทหารออกหมายจับ 28 ราย หลังไม่เข้ารายงานตัวตามคำสั่ง คสช. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2014/06/54180>
- ประเทศไทย. (12 มกราคม 2558). บทบก.หนังสือพิมพ์นิวซีแลนด์ เขียนถึงกรณี 'ตั้ง อาชีวะ'. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2015/01/57361>
- ประเทศไทย. (27 กันยายน 2559). แกนนำแดง ร่วมพิธีรดน้ำศพ 'ลุงยิ้ม ตาสว่าง' หลังเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอด. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/09/68103>
- ประเทศไทย. (13 ตุลาคม 2559). รัฐบาลให้ลดธง 30 วัน ชำราชากร-จนท.รัฐไว้ทุกข์มีกำหนด 1 ปี. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://prachatai.com/journal/2016/10/68343>
- ประเทศไทย. (15 ตุลาคม 2559). คนภูเก็ตรวมตัวกลางดึกหน้าร้านน้ำเต้าหู้ ไม่พอใจโพสต์เฟซบุ๊กสลายตัวหลังแจ้งความคดี 112. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68370>
- ประเทศไทย. (16 ตุลาคม 2559). ผุ้ชนพังงาปิดล้อมร้านโรตี่ไล่ล่าผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าโพสต์หมิ่น. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68379>
- ประเทศไทย. (18 ตุลาคม 2559). ประชาชนประท้วงงานวิจัยรุ่นชลบุรี ถูกกล่าวหาโพสต์หมิ่นฯ. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68417>
- ประเทศไทย. (23 ตุลาคม 2559). กูเกิลปิดไม่ได้มีอินเทอร์เน็ตข้อความ-ยืนยันนโยบายส่งคำขอลบเนื้อหาเหมือนกันทั่วโลก. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68491>
- ประเทศไทย. (26 ตุลาคม 2559). ตร.เร่งจัดการคดีหมิ่นฯ หลัง 13 ต.ค. ยอดพุ่งถึง 20 คดี. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68532>
- ประเทศไทย. (27 ตุลาคม 2559). กัมพูชาได้รับคำขอให้ส่งตัวคนไทย 3 ราย ฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68548>
- ประเทศไทย. (27 ตุลาคม 2559). ประจันเผยไลน์บริหารจัดการทำงานพิเศษรับเรื่องหากทางการขอให้ดูโพสต์บิดเบือน-หมิ่นสถาบัน. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/10/68555>
- ประเทศไทย. (1 พฤศจิกายน 2559). ไลน์แจ้งไม่ได้มีอินเทอร์เน็ตแชต แนะนำข้อมูลผู้ใช้ผ่านช่องการทูต-กม.สากล. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/11/68632>
- โพสต์ทูเดย์. (16 ตุลาคม 2559). โฆษกรัฐวอนสังคมอย่าจ้องจับผิดคนไม่ใช่สื่อฯ แนะนำติติบบั่นแทน. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/460552>

- โพสท์ทูเดย์. (16 ตุลาคม 2559). ดร.สมุยจับหญิงโพสท์หมิ่นเบื้องสูงชาวบ้านแห่รอดูตัว. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/social/local/460593>
- มติชน. (9 พฤศจิกายน 2559). ผบ.ตร.จัดตำรวจสากล ประสานข้อมูลผู้ต้องหา 112 หนีชุกตปท. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/news_353526
- รายการ เดินหน้าประเทศไทย. (1 เมษายน 2561). วิดีโอที่ฉันทันท์โฮลด์. [รายการวิดีโอ]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/channel/UCWmWSXif6XfVuNaOMTj6vzQ/videos>
- วัลญา นิมานวลศรี. (11 กันยายน 2560). The Idol: จ๊อด 8 รั้ว นักร้องการ์ตูนสะท้อนสังคมไทยสุดกวน. [บทความสัมภาษณ์]. สืบค้นจาก <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/62327/-blog>
- วิกิพีเดีย. (23 สิงหาคม 2560). เฟซบุ๊ก (บริษัท). [สารานุกรมออนไลน์]. สืบค้นจาก [https://th.wikipedia.org/wiki/เฟซบุ๊ก_\(บริษัท\)](https://th.wikipedia.org/wiki/เฟซบุ๊ก_(บริษัท))
- วิกิพีเดีย. (7 กรกฎาคม 2560). การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ. [สารานุกรมออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ>
- ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข. (20 เมษายน 2557). เทคโนโลยีเว็บ พัฒนาการของเว็บไซต์ เว็บ 1.0, เว็บ 2.0, เว็บ 3.0, เว็บ 4.0 [Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0, Web 4.0]. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://www.anantasook.com/web-technology-future-internet-web3-0/>
- ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ. (29 ธันวาคม 2559). สถานการณ์ปี 2559 3/5: ความเงิบที่ถูกบังคับโดยสถานการณ์. [บทความ]. สืบค้นจาก https://freedom.ilaw.or.th/PoliticalRightandFreedoms2016/3_5
- สฤณี อาชวานันทกุล. (15 พฤศจิกายน 2553). ซีรีส์ 'สื่อใหม่กับความขัดแย้งทางการเมือง ตอน 9: 'เสรีภาพออนไลน์' สื่อหลักต้องร่วมปกป้อง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2010/11/31913>
- สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เข้าถึงเมื่อ 2560). ที่ตั้งสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [ข้อมูลติดต่อหน่วยงาน]. สืบค้นจาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Contact-Us.php>
- สำนักบริหารกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. องค์การบริหารสโมสรนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อบจ.). [ระเบียบองค์กร]. สืบค้นจาก <http://www.sa.chula.ac.th/club/sgcu/>
- สถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย SCCU. (31 สิงหาคม 2560). แลงการณไม่ยอมรับคำสั่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [สถานะเฟซบุ๊ก]. สืบค้นจาก เข้าถึงจาก

- www.facebook.com/chulasccu/photos/a.187535827959371.42477.18372254834
0699/1512238198822454/?type=3&theater
- สัมภาษณ์ออนไลน์. (3 กุมภาพันธ์ 2557). สื่อสังคมออนไลน์, ความหมาย, ประเภท, เครื่อง-อุปกรณ์
, ประโยชน์-ข้อจำกัด. [บทความ]. สืบค้นจาก
<http://smforedu.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>
- สาวตรี สุขศรี. (2 พฤษภาคม 2553). จะทำอย่างไรกับลัทธิล่าแม่มดใหม่ ใน ค.ศ. 2010. [บทความ].
สืบค้นจาก <https://prachatai.com/node/29258/talk>
- เอกพล บันลือ. (18 ตุลาคม 2559). ประเทศไทยเมืองแม่มด? ถ้าทำไม ใครคือผู้ถูกล่า และทางออก
คืออะไร. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://themomentum.co/momentum-feature-witch-hunt-anusorn-tipayanon>
- องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thaigoldmedal/>
- องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน. (เข้าถึงเมื่อ 2560). วัตถุประสงค์ขององค์กรเก็บขยะแผ่นดิน. [ข้อมูลเพจ].
สืบค้นจาก
https://www.facebook.com/pg/thaigoldmedal/about/?ref=page_internal
- อินทรชัย พาณิชกุล และสุภชาติ เล็บนาค. (21 เมษายน 2557). "ผมจะรบเพื่อพระเจ้าอยู่หัว" พล.ต.
นพ.เหรียญทอง แน่นหนา. [บทความสัมภาษณ์]. สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/analysis/interview/290242>
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (30 พฤษภาคม 2556). ปฐมนิเทศจุฬา'56 นิสิตใหม่พร้อมเพรียง "ถวาย
สัตย์ปฏิญาณตนเป็นนิสิตจุฬา". [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก
<http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9560000064948>
- Bact. (21 มีนาคม 2556). ตบโจทย์ประเทศไทย: สถาบันพระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ —
ครบ 5 ตอน + รวมข่าว. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://bact.cc/2013/tobjote-monarchy-under-constitution/>
- BBC. (6 กันยายน 2560). ล่ารายชื่อคนดังนานาชาติเรียกร้องจุฬาฯ ยกเลิกคำสั่งลงโทษ เนติวิทย์.
[รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/international-41178541>
- Black Circle. (4 สิงหาคม 2560). แฉลงการณ์เรื่องการกระทำเกินกว่าเหตุของอาจารย์ต่อนิสิตในพิธี
ถวายสัตย์ปฏิญาณของนิสิตใหม่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี 2560. [สถานะเฟซบุ๊ก].
สืบค้นจาก
www.facebook.com/391373157907381/photos/a.392906331087397.1073741828.391373157907381/475325272845502/?type=3&theater

- Blognone. (12 มกราคม 2559). [ความลับสวรรค์] Facebook เผยหลักการของอัลกอริทึมเลือกโพสต์มาแสดงบน News Feed. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก www.blognone.com/node/76635
- Blognon. (14 ตุลาคม 2559). เฟซบุ๊กงดลงโฆษณาชั่วคราวในประเทศไทย. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.blognone.com/node/86326>
- CharathBank. (2 มีนาคม 2559). Facebook ปรับอัลกอริทึมบน News Feed ให้มีความสำคัญกับ Live Video เพิ่มขึ้นแข่งวิดีโอปกติ. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก thumbsup.in.th/2016/03/facebook-live-video-algorithm-ranking-up/
- Chotisak Onsoong. (9 กุมภาพันธ์ 2556). หน้ากาก "กาย ฟอคซ์" และพวก "กษัตริย์นิยม". [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/notes/chotisak-onsoong/หน้ากาก-กาย-ฟอคซ์-และพวก-กษัตริย์นิยม/487665351290647/>
- DailyGizmo. (3 กุมภาพันธ์ 2560). Facebook เอา AI มาช่วยค้นหาภาพที่ต้องการ. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.dailygizmo.tv/2017/02/03/facebook-ai-image-search/>
- Dhanes Kaewmanee. (1 กรกฎาคม 2557). ทำไมยอดการเข้าถึง Facebook จึงลดลง? และ Algorithm ใหม่ของ Facebook เป็นยังไง? ทางนี้เลยครับ. [บทความ]. สืบค้นจาก www.beartai.com/news/12729
- Drama Lawyer. (22 ตุลาคม 2559). หยุดการแชร์ข้อความแอบอ้างที่มีไข่มุกราชดำรัสฯ. [โพสต์]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/dramalawyer/posts/1087069218079535:0>
- Facebook. (30 มกราคม 2558). ข้อกำหนดของบริการ. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/legal/terms>
- Facebook. (29 กรกฎาคม 2559). นโยบายข้อมูล. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/about/privacy/>
- Facebook. (เข้าถึงเมื่อ 2560). เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/help/399224883474207>
- Geekjuggler's blog. (5 มกราคม 2560). ระบบ AI ของ Facebook “เห็น” อะไรในภาพของเรา? Extension บน Chrome ตัวนี้บอกได้. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.blognone.com/node/88870>
- Google. (เข้าถึงเมื่อ 2559). การแจกแจง: ถาม & ตอบ เกี่ยวกับแมชชีน เลิร์นนิง. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://www.google.co.th/about/main/machine-learning-qa/>

- Isranews. (19 ตุลาคม 2559). ปราบกฏการณ์ 'ล่าแม่มด' ในสังคมไทย ..บรรทัดสุดท้าย 'ชาติ' เสียหายมากที่สุด. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/50940-witchzz000092456689.html>
- l'Boss Potiwarakorn. (29 สิงหาคม 2558). Machine Learning เรียนอะไร, รู้ไปทำไม. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://medium.com/o-v-e-r-f-i-t-t-e-d/machine-learning-เรียนอะไร-รู้ไปทำไม-4a1dcae85b96>
- ilaw. (17 พฤษภาคม 2560). รายงานการตั้งข้อหาทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2557. [ฐานข้อมูล]. สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/politically-charged>
- iLaw. (22 มกราคม 2561). รู้หรือไม่? มีประกาศ คสช. แบบนี้ค่อยคุมสื่อด้วย. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.ilaw.or.th/node/4725>
- it24hrs. (19 พฤษภาคม 2559). สรุปสถิติผู้ใช้ Social Media ในไทยจากงาน Thailand Zocial Awards 2016. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.it24hrs.com/2016/stat-social-media-thai-populations/>
- Jessada Denduangboripant. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/jessada.denduangboripant>
- Jessada Denduangboripant. (4 สิงหาคม 2560). ราโชมอน ตอน "ผมคิดว่า เนเน่ผิด จุฬาฯ พลาด (และอิมเมจรอด)". [สถานะเฟซบุ๊ก]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1053119314818702&set=pcb.1053119651485335&type=3&theater>
- Jod 8riew. (เข้าถึงเมื่อ 2559). หน้าเพจ. [เพจ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/OmeagaJod/>
- Kanok Ratwongsakul Fan Page. (3 สิงหาคม 2560). ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในวันถวายสัตย์ ปฏิญาณตนของนิตินใหม่ จุฬาฯ. เข้าถึงจาก www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1785650328119325&id=130660513618323
- Kapok. (28 พฤษภาคม 2556). หน้ากากวี v for vendetta สัญลักษณ์ต่อต้านการกดขี่. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://hilight.kapook.com/view/86505>
- Kapook. (เข้าถึงเมื่อ 2560). 5 ธันวาคม วันกษัตริย์โลก แชร์กันมั่ว ที่จริงคือ วันดินโลก ตามมติ UN. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://hilight.kapook.com/view/144410>

- Kawizara. (12 มิถุนายน 2558). ระบบ AI ของ Facebook คัดกรองทุกอย่างไม่วุ่นแหม่แต่ข่าวการเมือง. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://www.kawizara.com/2015/06/ระบบ-ai-ของ-facebook-คัดกรองทุกอย่าง/>
- MGR Online. (30 พฤษภาคม 2556). ปฐมนิเทศจุฬา'56 นิสิตใหม่พร้อมเพรียง “ถวายสัตย์ปฏิญาณตนเป็นนิสิตจุฬา”. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9560000064948>
- MGR online. (19 ต.ค. 2559). “ปิ๊กต็อก” ประสานทูตฯ ล่าแก๊งหมิ่น 112 ใน 7 ประเทศ รวม 19 ราย. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9590000104988>
- Netiwit Chotiphathaisal. (3 สิงหาคม 2560). เล่าเหตุการณ์ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์. [สถานะเฟซบุ๊ก]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/netiwit/posts/1509313562466002>
- Now26. (31 ตุลาคม 2559). รวบ 4 ผู้ต้องสงสัยโพสต์หมิ่นเบื้องสูง-ขายยาบ้าทางเฟซบุ๊ก. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.now26.tv/view/91582/รวบ-4-ผู้ต้องสงสัยโพสต์หมิ่นเบื้องสูง-ขายยาบ้าทางเฟซบุ๊ก.html>
- Nuttavut Thongjor. (7 สิงหาคม 2559). [Algorithm#1] สอนการวิเคราะห์ความซับซ้อนของอัลกอริทึมเบื้องต้น. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.babelcoder.com/blog/posts/algorithm-complexity-analysis>
- Sanook. (4 มิถุนายน 2553). ปราบกฏการรณความขัดแย้งทางการเมืองในเครือข่ายสังคมออนไลน์. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://news.sanook.com/938587/>
- Sanook. (7 ธันวาคม 2559). ในอนาคต เราอาจได้ AI เซนเซอร์ข้อมูลให้มนุษย์. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://hitech.sanook.com/1414601/>
- TCIJ. (1 เมษายน 2557). จุฬาฯเป็นที่ดินพระราชทานจริงหรือ. [บทความ]. สืบค้นจาก <http://www.tcijthai.com/news/2014/01/watch/4064>
- Techtalkthai. (14 กันยายน 2559). รู้จักกับ Social Engineering ศิลปะการหลอกลวงของแฮ็คเกอร์. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.com/what-is-social-engineering-by-sophos/>
- Techtalkthai. (2 ธันวาคม 2560). Facebook ออกโรง! เปิดเนื้อหาสอน AI ฉบับเข้าใจง่ายสำหรับทุกคนใน Facebook AI Education. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.techtalkthai.com/facebook-ai-education/>
- Thai PBS. (14 ตุลาคม 2559). แนวปฏิบัติการออกอากาศของสื่อโทรทัศน์-ออนไลน์. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/256674>

- Thapakorn Kaewlangka. (4 สิงหาคม 2560). เล่าเหตุการณ์ความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์.
[สถานะเฟซบุ๊ก]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thapakorn.kaewlangka/posts/1426051234130777>
- Theppitak Maneepong. (21 กุมภาพันธ์ 2560). เมื่อ AI ย่างเข้าสู่โลกตัวอักษร... คีบอร์ดใครจะ
รอด?!. [บทความ]. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/life/ai-work-in-journalism/>
- The Matter. (9 พฤศจิกายน 2559). อัปเดต ทรัมป์ชนะแล้ว. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thematterco/photos/a.1735876059961122.1073741831.1721313428084052/1798750020340392/?type=3&theater>
- The Matter. (30 พฤษภาคม 2560). Algorithmic Bias จะทำอย่างไรเมื่อคอมพิวเตอร์มีอคติกับ
มนุษย์. [บทความ]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thematterco/photos/a.1735876059961122.1073741831.1721313428084052/1888712561344137/?type=3&theater>
- The Matter. (9 พฤศจิกายน 2559). ไมเคิล มัวร์ ทำนายว่าทรัมป์ชนะแน่นอนเมื่อเดือนกรกฎาคม.
[รายงานข่าว]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thematterco/photos/a.1735876059961122.1073741831.1721313428084052/1798750020340392/?type=3&theater>
- The Matter. (13 พฤศจิกายน 2559). เฟซบุ๊กเราไม่เท่ากัน : เครื่องมือเทียบระหว่างนิวส์ฟีดของลิ
เบอร์ลกับคอนเซอร์เวทีฟ. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/thematterco/photos/a.1735876059961122.1073741831.1721313428084052/1800391976842863/?type=3&theater>
- The Matter, 22 สิงหาคม 2560 RECAP: สรุปดราม่าการเมืองเผด็จรื้อ เรื่อง 'ซอสพริก' ของต๊อด-ปี
ตี <https://www.facebook.com/thematterco/posts/1927433504138709>
- TLHR. (15 พฤศจิกายน 2559). 1 เดือนหลังการสวรรคต: ประมวลสถานการณ์ความขัดแย้งและการ
ดำเนินคดีมาตรา 112. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.tlhr2014.com/th/?p=2754>
- Tnews. (22 มิถุนายน 2559). เวิร์ก (1) ... ซะตกรรม "โรส" ไม่เหลือใคร ขนาด "พ่อ-แม่" ยังแจ้ง
ความถูกต้อง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <http://www.tnews.co.th/contents/193117>
- VOA. (16 มิถุนายน 2560). เทคโนโลยี: 'เฟซบุ๊ก' เปิดเผยเทคโนโลยี AI ช่วยคัดกรองความเห็นแนว
ก่อการร้าย. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.voathai.com/a/tech-wrap-gm-driverless-fb-ai/3902424.html>
- Voice TV. (6 สิงหาคม 2560). คลิปเต็มสถานีติดจู่ๆ อย่าพลาดเบื้องหลังสตรีชู้ดดำทั้งห้าม่าย
และแย่งกล้อง. [รายงานข่าว]. สืบค้นจาก <https://www.voicetv.co.th/read/513328>

ภาษาอังกฤษ

- Baran, S.J., (2002). Introduction to mass communication: media literacy and culture. 2ed edition. Boston :McGraw-Hill.
- Baran, S. J. (2017). Introduction to mass communication: media literacy and culture. Ninth edition. New York, NY :McGraw-Hill Education.
- Baran, S. J., & Davis, D. K. (2006). Mass communication theory: foundations, ferment, and future. 4th edition. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.
- Briggs, A., & Burke, P. (2009). A social history of the media:from Gutenberg to the internet. Cambridge: Polity Press.
- Colleoni, E., Rozza, A., & Arvidsson, A. (2014). Echo Chamber or Public Sphere? Predicting Political Orientation and Measuring Political Homophily in Twitter Using Big Data. *Journal of Communication*, 64(2), 317-332.
doi:10.1111/jcom.12084
- D'Amato, A. (2010). Harmful Speech and the Culture of Indeterminacy. United States, North America: Northwestern University School of Law Scholarly Commons.
- Douglas, D. M. (2016). Doxing: a conceptual analysis. *Ethics and Information Technology* (3), 199. Doi :10.1007/s10676-016-9406-0
- Dyagilev, K., & Yom-Tov, E. (2014). Echo chamber amplification and disagreement effects in the political activity of Twitter users. United States, North America.
- Eisenlauer, V. (2013). *A critical hypertext analysis of social media:the true colours of Facebook*: London : Bloomsbury, 2013.
- Eslami, M., Rickman, A., Vaccaro, K., Aleyasen, A., Vuong, A., Karahalios, K., . . . Sandvig, C. (2015). *'I always assumed that I wasn't really that close to [her]': Reasoning about Invisible Algorithms in News Feeds*.
- Eveleth, R. (2015). How to deter doxing: newsroom strategies to prevent the harassment that can follow public posting of personal information. *Nieman Reports*(3), 46.
- Fishkin, J. S. (1991). *Democracy and deliberation: New directions for democratic reform*: New Haven: Yale University Press, 1991.

- Fishkin, J. S., & Luskin, R. C. (2005). Experimenting with a Democratic Ideal: Deliberative Polling and Public Opinion. *Acta Politica*, 40(3), 284-298. doi:10.1057/palgrave.ap.5500121
- Flaxman, S., Goel, S., & Rao, J. M. (2016). FILTER BUBBLES, ECHO CHAMBERS, AND ONLINE NEWS CONSUMPTION. *Public Opinion Quarterly*, 80, 298-320. doi:10.1093/poq/nfw006
- Fuchs, C. (2014). *Social media: A critical introduction*: Los Angeles: SAGE, 2014.
- Golman, R., Hagmann, D., & Loewenstein, G. (2017). Information Avoidance. *Journal of Economic Literature*, 55(1), 96-135. doi:10.1257/jel.20151245
- Gutmann, A., & Thompson, D. (2004). *Why deliberative democracy?* : Princeton, NJ. : Princeton University Press, 2004.
- Jacobson, S., Myung, E., & Johnson, S. L. (2016). Open media or echo chamber: the use of links in audience discussions on the Facebook Pages of partisan news organizations. *Information, Communication and Society*(7), 875. doi:10.1080/1369118X.2015.1064461
- Luttrell, R. (2015). *Social media: how to engage, share, and connect*: Lanham: Rowman & Littlefield, 2015.
- Meikle, G. (2016). *Social media: communication, sharing and visibility*: New York, NY: Routledge, 2016.
- Pentland, A. (2013). Beyond the echo chamber: when making decisions, seek ideas from diverse sources and test them with a wide network of contacts. *Harvard Business Review*(11), 80.
- Popa, D. d. u. r., & Rogozea, L. r. l. u. r. (2017). Social Media Competences in Educational Framework. *eLearning & Software for Education*, 2, 411-418. doi:10.12753/2066-026X-17-143
- Ramasoota, P. (2016). Online Social Surveillance and Cyber-Witch Hunting in Post-2014 Coup Thailand. *Globalization & Democracy in Southeast Asia*, 269.
- Safko, L. (2012). *The social media bible: tactics, tools, and strategies for business success*: Hoboken, NJ: Wiley, 2012. 3rd ed.
- Sunstein, C. R. (2009). *Republic.com 2.0*: Princeton: Princeton University Press, 2009.

- Vaccari, C. (2013). From echo chamber to persuasive device? Rethinking the role of the Internet in campaigns. *New Media & Society*, 15(1), 109-127.
doi:10.1177/1461444812457336
- Valadez, J. M. (2010). Deliberation, Cultural Difference, and Indigenous Self-Governance. *Good Society Journal*, 19(2), 60-65.
- Walton, D. (1996). The Witch Hunt as a Structure of Argumentation *Argumentation*. (Vol. 10, pp. 389-407). Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

เอกสารออนไลน์ภาษาอังกฤษ

- Australian National University. (Cited 2017). Talking with Like-Minded People-Equality and Efficacy in Enclave Deliberation. [Event News] Retrieved from <http://politicsir.cass.anu.edu.au/events/talking-minded-people-equality-and-efficacy-enclave-deliberation>
- Bell, K. (2016, June 2). Facebook says its new AI can understand text with 'near-human accuracy'. [News]. Retrieved from http://mashable.com/2016/06/01/facebook-deeptext-ai/?utm_campaign=mash-bd-synd-mthai-all-full&utm_cid=mash-bd-synd-mthai-all-full#eXoclaq0Rsq6
- Benesch, S. (2013, February 23). Dangerous Speech: A Proposal to Prevent Group Violence. [Article]. Retrieved from <https://dangerousspeech.org/guidelines/>
- Bhavsar, N. C. (2017, March 3). Facebook's Artificial Intelligence Can Now Identify Suicidal Behavior. [News]. Retrieved from <https://futurism.com/facebooks-artificial-intelligence-can-now-identify-suicidal-behavior/>
- Bhikkhu, T. (2011, March 8). Right Speech. . [Article]. Retrieved from <http://www.accesstoinight.org/lib/authors/thanissaro/speech.html>
- Charles, C. (2015, April 3). 3 examples of social media witch hunts gone wrong. [Article]. Retrieved from <http://www.thatsnonsense.com/3-examples-of-social-media-witch-hunts-gone-wrong/>
- Charles, C. (2017, January 18). Social media witch hunts – why you need to avoid them. [Article]. Retrieved from <http://www.thatsnonsense.com/social-media-witch-hunts-why-you-need-to-avoid-them/>

- Chiraphadhanakul, V. (Cited 2017). Facebook's AI explainer VDOs with Thai subtitles. [Online VDO]. Retrieved from <http://ta.virot.me/fb-ai-explainer/>
- Communicationtheory. (Cited 2017). The Spiral of Silence Theory in cultural communication, mass communication, psychology, behavioral and social science. [Article]. Retrieved from <http://communicationtheory.org/the-spiral-of-silence-theory/>
- Connelly, T. (2016, June 5). Facebook algorithm change leaves media companies in trouble. [News]. Retrieved from <http://www.thedrum.com/news/2016/06/05/facebook-algorithm-change-leaves-media-companies-trouble>
- Constine, J. (2014, April 3). Why Is Facebook Page Reach Decreasing? More Competition and Limited Attention. [Article]. Retrieved from <https://techcrunch.com/2014/04/03/the-filtered-feed-problem/>
- Dangerous Speech Project. (Cited 2017). WHAT IS DANGEROUS SPEECH?. [Article]. Retrieved from <https://dangerousspeech.org/the-dangerous-speech-project-preventing-mass-violence/>
- Dewey, C. (2015, August 12). How doxing went from a cheap hacker trick to a presidential campaign tactic. [Article]. Retrieved from https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2015/08/12/how-doxing-went-from-a-cheap-hacker-trick-to-a-presidential-campaign-tactic/?utm_term=.6cdfc89e57ec
- Facebook. (2016, November 23). Community Standards. [Terms and Policies] Retrieved from <https://www.facebook.com/communitystandards>
- Facebook Help Centre. (Cited 2017). Banning and Moderation. [Terms and Policies] Retrieved from https://www.facebook.com/help/248844142141117/?helpref=hc_fnav
- Facebook Newsroom. (2016, April 4). Using Artificial Intelligence to Help Blind People 'See' Facebook. [News]. Retrieved from <https://newsroom.fb.com/news/2016/04/using-artificial-intelligence-to-help-blind-people-see-facebook/>

- Facebook Research. (Cited 2017). Applying machine learning science to Facebook products. [Article]. Retrieved from <https://research.fb.com/category/applied-machine-learning/>
- Facebook Transparency Report. (Cited 2017). Government requests. [Report] Retrieved from <https://govtrequests.facebook.com/>
- Gaskill, M. (2016, October 31). Witch-Hunting in the Digital Age. [Article]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.co.uk/malcolm-gaskill/witchhunting-digital-age_b_12728802.html
- Griffin, A. (2016, May 31). Facebook is using smartphones to listen to what people say, professor suggests. [News]. Retrieved from <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/facebook-using-people-s-phones-to-listen-in-on-what-they-re-saying-claims-professor-a7057526.html>
- Keegan J. (2016, May 18). Blue Feed, Red Feed: See Liberal Facebook and Conservative Facebook, Side by Side. [Report]. Retrieved from <http://graphics.wsj.com/blue-feed-red-feed/#/Obama>
- Kelion, L. (2015, January 13). Facebook restricts violent video clips and photos. [Article]. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/technology-30793702>
- Klein, E. (2016, May 13). Facebook is going to get more politically biased, not less. [News]. Retrieved from <http://www.vox.com/2016/5/13/11661156/facebook-political-bias>
- Knowyourmeme. (Cited 2017). Doxing. [Article]. Retrieved from <http://knowyourmeme.com/memes/doxing>
- Honan, M. (2014, March 6) WHAT IS DOXING?. [Article]. Retrieved from <https://www.wired.com/2014/03/doxing/>
- Oxford Dictionaries (Cited 2017). Definition of dox in English. [Online Dictionary]. Retrieved from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/dox>
- Petersen, T., (Cited 2017). Spiral of silence. [Online Encyclopedia] Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/spiral-of-silence>.

- Pitner, B. H., (2015, March 18). Dangerous Speech is Not Free Speech or Even Hate Speech. [Blog]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/barrett-holmes-pitner/dangerous-speech-is-not-f_b_6890456.html
- Pop Chassid. (2016, May 4). How to survive an online witch hunt. [Blog]. Retrieved from <http://popchassid.com/how-to-survive-an-online-witch-hunt/>
- Quattrociocchi, W., Scala, A., and Sunstein, C. R. (2016, June 13). Echo Chambers on Facebook [Research conclusions]. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2795110>
- Ramesh, S. (2016, July 16). What is Doxing and How it is Done? [Blog]. Retrieved from <http://www.gohacking.com/what-is-doxing-and-how-it-is-done/>
- We Are Social. (Cited 2016). Special Reports Digital in 2016. [Report]. Retrieved from <http://wearesocial.com/sg/special-reports/digital-2016>
- Techopedia. (Cited 2017). Definition - What does Echo Chamber mean? [Online dictionary]. Retrieved from <https://www.techopedia.com/definition/23423/echo-chamber>
- The free dictionary by Farlex. (Cited 2017). witch hunt. [Online Dictionary]. Retrieved from <http://www.thefreedictionary.com/witch+hunt>
- The Guardian. (2008, November 26). Mbeki Aids denial 'caused 300,000 deaths'. [Article]. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2008/nov/26/aids-south-africa>
- The Young African Leaders Initiative (YALI). (Cited 2017). What constitutes 'dangerous speech,' and what can you do about it?. [Article]. Retrieved from <https://yali.state.gov/what-constitutes-dangerous-speech-and-what-can-you-do-about-it/>
- Urban Dictionary. (2010, May 29). TOP DEFINITION echo chamber. [Online Dictionary]. Retrieved from <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=echo%20chamber>
- Urban Dictionary. (2011, December 29). TOP DEFINITION doxing. [Online Dictionary]. Retrieved from <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=doxing>

Urban Dictionary. (2010, August 24). TOP DEFINITION Witch Hunt. [Online Dictionary].

Retrieved from

<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Witch%20Hunt>

Wikipedia. (2017, July 20). Echo chamber. [Online Encyclopedia] Retrieved from

https://en.wikipedia.org/wiki/Echo_chamber

Wikipedia. (2017, August 31). Urban Dictionary. [Online encyclopedia] Retrieved from

https://en.wikipedia.org/wiki/Urban_Dictionary

Wikipedia. (2017, August 29). Hal Turner. [Online Encyclopedia] Retrieved from

https://en.wikipedia.org/wiki/Hal_Turner#Anonymous_website RAID

Zurcher, A. (2014, March 7) Duke freshman reveals porn identity. [Article]. Retrieved

from <http://www.bbc.com/news/blogs-echochambers-26477417?SThisFB>

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ก. คำสั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ลงโทษตัดคะแนนความประพฤตินิสิต

คำสั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ ๔๙๒๘ /๒๕๖๐
เรื่อง ลงโทษตัดคะแนนความประพฤตินิสิต

ด้วย นายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล นิสิตระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๓๕๐๒๔ ประธานสภานิสิต นายศุภลักษณ์ บำรุงกิจ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๕๖๓๑๕๒๙ รองประธานสภานิสิตคนที่ ๑ นายธรรมเทพ มณีเจริญ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๒๘๖๒๔ สมาชิกสภานิสิตสามัญ นายหัตเทพ เรื่องประไพกิจเสรี นิสิตระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๒๔๐๒๔ สมาชิกสภานิสิตสามัญ นายชินวัตร งามละมัย นิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๓๕๕๕๐๒๗ สมาชิกสภานิสิตสามัญ นางสาวปิยะธิดา พัชรศิริสิทธิ์ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๑๒๓๒๒๒๔ นายธราปกร แก้วลิ่งกา นิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๓๑๐๓๑๖๒๑ และนายชยางกูร ธรรมอัน นิสิตระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๑๑๙๒๔ ได้กระทำผิดวินัยนิสิต โดยเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้วันดังกล่าวเป็นวันปฐมนิเทศและวันประกอบพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปิยมหาราชและสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ของนิสิตใหม่ (ชั้นปีที่หนึ่ง) เพื่อแสดงตนเข้าเป็นนิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปิยมหาราชและสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า โดยจัดพื้นที่บริเวณสนามหญ้าสำหรับนิสิตใหม่ประกอบพิธีถวายบังคม และได้จัดพื้นที่อีกส่วนหนึ่งไว้เป็นพิเศษด้วยสำหรับนิสิตที่ไม่สะดวกที่จะแสดงความเคารพด้วยวิธีถวายบังคมอันเนื่องจากศาสนา สุขภาพร่างกาย ความเชื่อหรือทัศนคติอันเป็นเสรีภาพของบุคคล ซึ่งได้มีนิสิตใหม่จำนวน ๓ รายแสดงความจำนงที่จะขออยู่ในพื้นที่พิเศษที่จัดไว้ดังกล่าว ส่วนนิสิตทั้ง ๘ รายนี้ แม้จะได้รับทราบว่ามีมหาวิทยาลัยได้จัดพื้นที่พิเศษไว้สำหรับกลุ่มนิสิตที่มีความเชื่อและทัศนคติที่แตกต่างจากประเพณีและขนบธรรมเนียม แต่นิสิตก็ได้แสดงความจำนงที่จะไปใช้พื้นที่พิเศษดังกล่าวแต่อย่างใด และขอเข้าร่วมในพิธีในนามสภานิสิตร่วมกับสมาชิกขององค์การบริหารสโมสรนิสิต ณ บริเวณด้านข้างของพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ระหว่างที่พิธีการถวายสัตย์ปฏิญาณฯ ยังคงดำเนินไป นิสิตทั้ง ๘ รายนี้ได้นัดหมายเดินออกจากแถวไปโค้งคำนับทำความเคารพพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ ทั้งๆ ที่นิสิตทราบอยู่แล้วว่าพิธีการยังไม่เสร็จสิ้นลงเนื่องจากยังไม่ได้มีการร้องเพลงมหาจุฬาลงกรณ์อันเป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยร่วมกันหรือแจ้งปล่อยแถวนิสิต ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ไม่ว่าจะเป็น ข้อกล่าวอ้างที่แย้งกันเองของนิสิตว่าเป็นการเดินออกจากแถวด้วยปรากฏว่าฝนตก หรือเดินออกจากแถวด้วยเข้าใจว่าพิธีเสร็จสิ้นลง รวมทั้งการที่นิสิตส่วนหนึ่ง ระบุว่าได้มีการพูดคุยว่า หลังการชักซ้อมครั้งที่ ๓ ก่อนเริ่มพิธีจริงจะเดินออกจากแถวเพื่อไปโค้งคำนับแล้วเดินออกไป และการที่นิสิตแสดงความไม่เห็นพ้องต่อการจัดพิธีดังกล่าวของมหาวิทยาลัยในสื่อสังคมต่างๆ นั้น ย่อมทำให้เห็นว่า นิสิตได้มีการวางแผนและนัดหมายที่จะไม่ไปใช้พื้นที่พิเศษที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ให้สำหรับผู้มีความจำเป็นหรือมีความเห็นต่างแต่นิสิตจะเข้าร่วมพิธีและกระทำการบางประการอันเป็นการแตกต่างจากประเพณีและขนบธรรมเนียมปฏิบัติปกติของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อให้กระทบต่อการประกอบพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและถวายบังคมของนิสิตใหม่

๒

ในวันดังกล่าว อีกทั้งยังมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า นิสิตได้เผยแพร่ข้อมูลเพื่อสร้างให้เรื่องราวที่ดูเสมือนความขัดแย้งนี้เป็นประเด็นในสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อชื่อเสียงมหาวิทยาลัยและสะท้อนถึงการไม่เคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นที่มีทัศนคติแตกต่างจากตน โดยเฉพาะของประชาคมทั้งนิสิต บุคลากร และนิสิตเก่าอื่นๆ ที่ให้คุณค่าและมีศรัทธาต่อพิธีถวายบังคมเพื่อแสดงความกตัญญูทวาทต่อพระผู้พระราชทานกำเนิดและพระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย และพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนอันเป็นที่หล่อหลอมนิสิตใหม่เข้าสู่การเป็นสมาชิกตามประเพณีและขนบธรรมเนียมของมหาวิทยาลัย

คณะกรรมการส่งเสริมวินัยนิสิตในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำนิสิตทั้ง ๘ ราย ได้แก่ นายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล นายศุภลักษณ์ บำรุงกิจ นายธรณ์เทพ มณีเจริญ นายทัตเทพ เรื่องประไพกิจเสรี นายชินวัตร งามละมัย นางสาวปิยะธิดา พัชรศิริสิทธิ์ นายฐาปกรณ์ แก้วลังกา และนายชยางกูร ธรรมอัน เป็นการกระทำความผิดวินัยนิสิตตามความในข้อ ๔ ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ แห่งระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ.๒๕๒๗ ประกอบกับข้อ ๙ แห่งระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๒๙ เนื่องจากนิสิตทั้ง ๘ รายซึ่งเป็นตัวแทนสภานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมิได้ประพฤติปฏิบัติตัวตามบทบาทหน้าที่ที่พึงจะเป็น ทั้งที่ทราบอยู่แล้วว่าตนมีทัศนคติไม่ตรงกับขนบธรรมเนียมประเพณีของมหาวิทยาลัยในการถวายสักการะและถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อแสดงตนเป็นนิสิตใหม่ และมหาวิทยาลัยซึ่งตระหนักถึงเสรีภาพทางความคิดของนิสิตได้จัดพื้นที่พิเศษสำหรับนิสิตกลุ่มนี้ไว้แล้ว นิสิตก็ยังคงแสดงความจำนงเข้าร่วมพิธีในฐานะสภานิสิต แต่ไม่ยินยอมในแถวตามที่ผู้เป็นตัวแทนสภานิสิตพึงกระทำจนกว่าพิธีการจะเสร็จสิ้นเรียบร้อยกลับนัดหมายกันและเจตนาเดินออกจากแถวเพื่อไปทำความเคารพพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ ด้วยการโค้งคำนับ เพื่อให้แตกต่างและปรากฏภาพที่ขัดแย้งกับนิสิตอื่นๆ ที่เข้าร่วมพิธีถวายบังคมตามแบบแผนขั้นตอนการปฏิบัติปกติของมหาวิทยาลัย จนนำไปสู่เหตุการณ์ความไม่เรียบร้อย ส่งผลให้เกิดความเสื่อมเสียต่อมหาวิทยาลัย คณะกรรมการฯ จึงเห็นสมควรเสนอมหาวิทยาลัยให้ลงโทษนิสิตทั้ง ๘ ราย ด้วยการตัดคะแนนความประพฤติ และมหาวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการส่งเสริมวินัยนิสิตดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๗.๒ แห่งระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ.๒๕๒๗ จึงให้ลงโทษตัดคะแนนความประพฤติของนายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล นายศุภลักษณ์ บำรุงกิจ นายธรณ์เทพ มณีเจริญ นายทัตเทพ เรื่องประไพกิจเสรี นายชินวัตร งามละมัย นางสาวปิยะธิดา พัชรศิริสิทธิ์ นายฐาปกรณ์ แก้วลังกา และนายชยางกูร ธรรมอัน คนละ ๒๕ คะแนน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป หากนิสิตผู้ถูกลงโทษประสงค์ที่จะอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ของนิสิตภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนี้

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา)

รองอธิการบดี

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ข. คำสั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ให้สมาชิกสภานิติบัญญัติพ้นจากตำแหน่ง

คำสั่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่ ๕๙๒๙ / ๒๕๖๐
เรื่อง ให้สมาชิกสภานิติบัญญัติพ้นจากตำแหน่ง

ตามที่มหาวิทยาลัยได้มีประกาศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรื่องแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้นิสิตผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๔๔ คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ และสิ้นสุดวาระในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ นั้น เนื่องจากขณะนี้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติจำนวน ๕ คน ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๓๕.๓ และข้อ ๔๐.๔ แห่งระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๙ จึงให้สมาชิกสภานิติบัญญัติจำนวน ๕ คน ตามรายชื่อที่ปรากฏนี้พ้นจากตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ

๑. นายเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล	คณะรัฐศาสตร์	เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๓๕๐๒๔
๒. นายธรรณเทพ มณีเจริญ	คณะรัฐศาสตร์	เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๒๘๖๒๔
๓. นายหัตเทพ เรืองประไพกิจเสรี	คณะรัฐศาสตร์	เลขประจำตัว ๕๙๔๑๐๒๔๐๒๔
๔. นายศุภลักษณ์ บำรุงกิจ	คณะเศรษฐศาสตร์	เลขประจำตัว ๕๗๔๕๖๓๑๕๒๙
๕. นายชินวัตร งามละมัย	คณะครุศาสตร์	เลขประจำตัว ๕๙๔๓๕๔๕๐๒๗

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา)

รองอธิการบดี

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ค. ตารางแสดงรายชื่อเพลงที่เกี่ยวข้องและมีความเคลื่อนไหวหลังการสวรรคต (13 ต.ค. 2559)

ลำดับ	ชื่อเพลง	จำนวนผู้ติดตาม	เนื้อหาที่มักโพสต์	บุคลิกเพลง	(ภาพรวม) กลุ่มผู้ติดตาม	จำนวนคอมเมนต์
เพลงกลุ่มชวาวจัด พบ 2 เพลง						
1	องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน	304 k	เรื่องราวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และข่าวสารเรื่องราวเกี่ยวกับ “ฝ่ายเสื้อแดง”	จงรักภักดีต่อสถาบันฯ ต่อต้านและไล่ล่าฝ่ายตรงข้าม	ฝ่ายชวา ผู้จงรักภักดี	สิบถึงร้อย
2	รวมพลคนใต้	123 k	เรื่องราว ข่าวสารเกี่ยวกับภาคใต้ เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	ชาวบ้านคนใต้ เคยมีบทบาทล่าแม่มดหลังการสวรรคต	คนใต้	หน่วยถึงสิบ
เพลงกลุ่มชวากลาง พบ 16 เพลง						
3	เปลว สี่จิ้น - Plew Seengern	128 k	แซ่ซ่าวสารการเมือง ข่าวสารทั่วไป ข่าวสารเรื่องราวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	จงรักภักดีต่อสถาบันฯ ต่อต้านฝ่ายตรงข้าม และสนับสนุนรัฐบาลทหาร	ผู้จงรักภักดี	หน่วยถึงสิบ
4	ปู จิตกร บุชบา	212 k	ข่าวสารเรื่องราวทั่วไป และที่	ผู้มีชื่อเสียงที่จงรักภักดี	ฝ่ายชวา ผู้จงรักภักดี	หน่วยถึงร้อย

				เกี่ยวกับสถาบัน พระมหากษัตริย์					
5	เทอดศักดิ์ เจียมกิจวัฒนา	127 k		วิเคราะห์ข่าวการเมือง เรื่องราวเกี่ยวกับสถาบัน พระมหากษัตริย์	ผู้สื่อข่าวชาย	ฝ่ายข่าว ผู้จรรีภักดี			
6	คณะรักษา ความสงบเรียบร้อย และความยุติธรรม	38 k		ข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้ง ระหว่างสถาบัน พระมหากษัตริย์และนายปรีดี พนมยงค์	เชี่ยวชาญ มีข้อมูลเชิงลึก	ฝ่ายข่าวผู้สนใจ ประวัติศาสตร์ การเมือง			หน่วยถึงร้อย
7	เสื้อแดงนาร์กมากคะ	30 k		เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับเสื้อ แดง	เยาะเย้ย เสียชื่อเสียง	ฝ่ายเกยตื้นเสื้อแดง และฝ่ายซ้าย			สิบถึงร้อย
8	Watch Red Shirt ศูนย์ ปฏิบัติการติดตามผู้ชุมนุมเสื้อ แดง	140 k		เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับเสื้อ แดง และสถาบัน พระมหากษัตริย์	ล้อเลียน เสียชื่อเสียงเสื้อ แดง	คนเกลียดฝ่ายเสื้อแดง			หน่วยถึงสิบ
9	คนรู้จริง ไม่เอารัฐบาลสีแดง	29 k		เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับเสื้อ แดง และสถาบัน พระมหากษัตริย์	โจมตีฝ่ายเสื้อแดง	ฝ่ายข่าว ไม่ชอบเสื้อ แดง			หน่วยถึงสิบ
10	V For Thailand	199 k		เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับเสื้อ แดง และสถาบัน พระมหากษัตริย์ และข่าวสาร ทั่วไป	โจมตีฝ่ายเสื้อแดง แสดง ความจงรักภักดี	ฝ่ายข่าว ไม่ชอบเสื้อ แดง จงรักภักดี			หน่วยถึงร้อย

11	ล้านชื่อตำนานฝัง	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับฝ่ายเสื้อแดง และสถาบันพระมหากษัตริย์	732 k	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับฝ่ายเสื้อแดง และสถาบันพระมหากษัตริย์	โจมตีฝ่ายเสื้อแดง แสดงความจงรักภักดี	ฝ่ายขวา ไม่ชอบเสื้อแดง จงรักภักดี	สิบถึงพัน
12	เจมส์คดี ปืนทอง	ข่าวสารรายการทีวีที่เจมส์คดีเป็นพิธีกร และสถาบันพระมหากษัตริย์	217 k	ข่าวสารรายการทีวีที่เจมส์คดีเป็นพิธีกร และสถาบันพระมหากษัตริย์	เชี่ยวชาญด้านการเมือง แสดงความจงรักภักดี	ฝ่ายขวา	หน่วยถึงร้อย
13	นายกเป็นคนตลก	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์ และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	949 k	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์ และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	จงรักภักดี รักประยุทธ์	ผู้จงรักภักดี	สิบถึงร้อย
14	กองทัพนิรนาม	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์	293 k	เรื่องราวจานสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์	จงรักภักดีต่อต้านระบอบทักษิณ	ฝ่ายขวา ผู้จงรักภักดี	สิบถึงร้อย
15	นพ.กัมปนาท ดันสิธบุตกุล (Kampanart Tansithabudhkun, M.D.)	เรื่องส่วนตัว เรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระมหากษัตริย์	307 k	เรื่องส่วนตัว เรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระมหากษัตริย์	นายจิตแพทย์ผู้รักในหลวง	แฟนคลับ, ผู้จงรักภักดี	สิบถึงร้อย
16	รั้วของชาติ	เรื่องราวกเกี่ยวกับทหาร และสถาบันพระมหากษัตริย์	335 k	เรื่องราวกเกี่ยวกับทหาร และสถาบันพระมหากษัตริย์	รักชาติ รักประชาชน และจงรักภักดีต่อสถาบันฯ	ผู้ชอบซึ่งต่อทหาร	สิบถึงร้อย
17	ตบตี	ข้อมูลเกี่ยวกับความผิดพลาตของฝ่ายเสื้อแดง	51k	ข้อมูลเกี่ยวกับความผิดพลาตของฝ่ายเสื้อแดง	ล้อเลียน เสียดสี โจมตีฝ่ายเสื้อแดง	ฝ่ายเกลียดเสื้อแดง และฝ่ายซ้าย	หน่วยถึงสิบ

18	FuckGhost ฟักโกลด์ : สมาคมต่อต้านสิ่งมกมาย	505 k	เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	ล้อเลียน เสียดสีความมกมาย และแสดงความจงรักภักดี	หลากหลาย คนที่ไม่ชอบเรื่องมกมาย	สืบถึงร้อย
เพลงกลุ่มกลาง พบ 9 เพลง						
19	Drama-addict	1.4 m	ข่าวสารทั่วไป เน้นข่าวที่เป็นประโยชน์กับสังคม เช่น ข่าวสารด้านสุขภาพ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม	“จ๋า” หรือ “จ๋าพิชิต” นำเสนอข้อเท็จจริงวิเคราะห์และวิพากษ์สถานการณ์ต่าง ๆ บนข้อเท็จจริง มีความระมัดระวัง	หลากหลาย, คนที่ต้องข่าวสารครบถ้วน	ร้อยถึงพัน
20	Pixel Crazy 8bit สมาคมคนรัก 8บิท	319 k	การ์ตูนภาพ 8 บิท เกี่ยวกับข่าวต่าง ๆ ในสังคมหลายด้าน และนำเสนอเรื่องราวเฉพาะของตน เกี่ยวกับคนที่มีความเชื่อเสีย	เสียดสีล้อเลียน สะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม	หลากหลาย, คนที่ต้องข่าวสารจากข่าวสาร	สืบถึงร้อย
21	อีเจิบ เสียด่วน	2 m	ข่าวสาร เรื่องราวทั่วไป	เพื่อนคนรุ่นใหม่ หยาบคายบ้าง ตลกบ้าง แต่มีความจงรักภักดี	หลากหลาย, คนที่ต้องข่าวสารและความบันเทิง	ร้อยถึงพัน
22	หนูน้อยบนยอดเขาอันหนาวเหน็บ	476 k	เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับดาราละคร	ผู้หญิงฉลาด บ้าดารา รู้เรื่องแพชั่น	หลากหลาย	ร้อย
23	Jaytherabbit	800 k	ตัวการ์ตูนกระต่าย	ผู้หญิงโสด	หลากหลาย, ผู้หญิง	สืบถึงร้อย

24	YouLike (คลิปเด็ด)	12 m	คลิปวีดีโอ และรูปภาพพจนานศัพท์ต้นสนใจ	แหล่งรวมคลิปเด็ด	หลากหลาย	สิบถึงร้อย
25	Jod 8riew	1.3 m	การ์ตูนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม	สะท้อน เสียดสีสังคม	หลากหลาย	ร้อย
26	คลิปดังเพสบู๊ต	2.7 m	แชร์ข่าวสารตามกระแส ไม่มีที่คัดสรรส่วนตัว	ไม่ชัดเจน	หลากหลาย	ร้อย
เพจกลุ่มข่าวกลาง พว 7 เพจ						
27	ดงผู้ดี V.2	105 k	ข่าวสารการเมือง ที่คนคิดของบุคคล	เสียดสี ประชดประชันรัฐบาลทหาร และกลุ่มที่เรียกว่าสลิม หรือ “คนดี”	เสื้อแดง, คนที่เห็นด้วย	สิบถึงร้อย
28	เสรีภาพ - Freedom	34 k	แชร์เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองจากที่อื่น ไม่พิมพ์ข้อความอะไรนอกจาก #nocoup	ต่อต้านรัฐบาลทหาร และกลุ่มที่เรียกว่า “สลิม”	ฝ่ายเสื้อแดง	หน่วยถึงร้อย
29	ที่นี่ ไม่มีเศษรัฐประหารให้ใครแตก2	24 k	แชร์ข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง	ต่อต้านรัฐบาลทหาร และกลุ่มที่เรียกว่า “สลิม”	ฝ่ายเสื้อแดง	หน่วยถึงสิบ
30	อาณาจักรไปกอง Returns	224 k	แชร์ข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง	ต่อต้านรัฐบาลทหาร และกลุ่มที่เรียกว่า “สลิม”	ฝ่ายซ้าย ฝ่ายเสื้อแดง	สิบถึงร้อย
31	รวมวาทกรรมสลิมอกหัก	30 k	ข่าวสารเรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง	ล้อเลียนเสียดสี “สลิม”	ฝ่ายเสื้อแดง	หน่วยถึงสิบ

32	ถูกต้องได้ 100 ล้าน จากทุกถิ่น แน่ๆ	205 k	ข่าวสารการเมือง ผลงาน รัฐบาล และข่าวสารเกี่ยวกับ สถาบันพระมหากษัตริย์	เชี่ยวชาญ มีข้อเท็จจริง มี ข้อมูลเชิงลึก	ฝ่ายซ้าย เสือแดง	สิบถึงร้อย
33	ร่วมกันเชียร์ คุณยิ่งลักษณ์ เพื่อ ไทย	273 k	ข่าวสารเรื่องราวเกี่ยวกับ การเมือง และแสดงทัศนคติ	โต้แย้งรัฐบาลทหารและ ฝ่ายตรงข้าม	เสือแดง	สิบถึงร้อย
เพชกรกลุ่มชาวยิม พบ 5 เพช						
34	ไข่แมว	208 k	การดูสื่อช่องเกี่ยวกับข่าวสาร ต่าง ๆ มักเป็นเรื่องการเมือง	เสียสดีด้วยภาพ ไม่มีคำพูด	หลากหลาย, ส่วนใหญ่ เป็นฝ่ายซ้าย ฝ่ายเสือ แดง	ร้อย
35	พลเมืองได้กลับ Resident Citizen	64 k	แชร์ข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง และแสดงทัศนคติ	ต่อต้านรัฐบาลทหาร คัดค้านการดำเนินคดีด้วย กฎหมายอาญา 112	ฝ่ายซ้าย	หน่วยถึงสิบ
36	ขบวนการประชาธิปไตยใหม่ New Democracy Movement - NDM	88 k	ข่าวสารเกี่ยวกับการทำงาน ของรัฐ และกิจกรรมของกลุ่ม	กลุ่มเคลื่อนไหวทาง การเมืองของคนรุ่นใหม่ ต่อต้านรัฐบาลทหาร คัดค้านการดำเนินคดีด้วย กฎหมายอาญา 112 รวมถึงการเคลื่อนไหวด้าน สิ่งแวดล้อม	ฝ่ายซ้าย ฝ่ายเสือแดง	สิบ
37	มิตรสหายท่านหนึ่ง	132 k	โคเวิร์ดิกฟุตของบุคคล โดยไม่ ระบุตัวตนเจ้าของ	ล้อเลียน สะท้อน เหตุการณ์ทางสังคม	ฝ่ายซ้าย และ หลากหลาย	สิบถึงร้อย

38	วิวาทะ V2	224 k	ได้ตั้งคำพูดของบุคคล โดยระบุ ตัวต้นเจ้าของ	ล้อเลียน สะท้อน เหตุการณ์ทางสังคม	ฝ่ายซ้าย และ หลากหลาย	สืบถึงร้อย
----	-----------	-------	---	--------------------------------------	--------------------------	------------

ง. ตารางแสดงรายชื่อตัวอย่างเพจที่คัดออก

การคัดเลือกออกมีเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง ดังนี้

- มีเนื้อหาอาจผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112
- ไม่มีความเคลื่อนไหวตั้งแต่ 13 ต.ค. 2559
- มีผู้ติดตามและแสดงความคิดเห็นน้อยจนถึงไม่มีเลย

ลำดับ	ชื่อเพจ	จำนวนผู้ติดตาม
1	กู "จะเอา" เสือแดง	6,845
2	Oak Panthongtae Shinawatra (ตัวปลอม)	54,319
3	Uddthailand	205,885
4	สมัชชาปกป้องประชาธิปไตย	872,477
5	Butterfly Freedom	3,831
6	ทบทวนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทย	4,198
7	กวีสีแดง	2,013
8	นักข่าวอิสระเพื่อประชาธิปไตย	44,279
9	พอกันที หยุดการชุมนุมที่สร้างเงื่อนไขไปสู่ความรุนแรง	47,564
10	คิดตรง - วิวัฒน์ ปรียวงค์	21,031
11	6 ตุลา 2519 เราไม่ลืม	19,698
12	กูKult	39,366
13	กำเนิดประเทศไทยภายใต้เผด็จการ	1,953
14	พูดอะไรไม่ได้ให้หมีเขี้ยว	96,994
15	จดหมายถึงนักพิราบ	7,568
16	Thailand Dictator Watch	62,183
17	องค์กรเสรีไทย	12,311
18	เปลี่ยนฉากหลังให้ทันผู้นำ	65,463
19	เราารู้สึกเฉยๆ	2,690
20	ขายหมดทุกสิ่งอย่างบนโลกและจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาล	85,391
21	กูไม่ยอมปรองดองกับพวกเผาบ้านเผาเมือง	3,613
22	Dislike Yingluck For Concentration Citizen	14,455
23	สหพันธ์ประชาชนเสรีเพื่อประชาธิปไตย-สปป.	2,770
24	WE VOTE	32,432

25	กูต้องได้ 10 ล้าน จากทักษิณแน่ๆ	19,772
26	คณะผู้แทนร้านข้าวอนา	2,228
27	จับเถิดทหารกล้า ปวงประชามาแค่ไม่กี่คน	3,932
28	ล้านชื่อต้านล้างผิด คณะสืบทอดความชั่วแห่งชาติ - คสช.	7,205
29	คณะรณรงค์แก้ไขมาตรา 112 (ครก. 112)	7,821
30	คนไทยรวมพลังปกป้อง กม.อาญา มาตรา 112	17,533
31	คนละหมัด เดอะซีรี่ย์	45,119
32	สนับสนุนคณะราษฎร นิติราษฎร์ ครก.112 อ.สมศักดิ์ และวิจารณ์ด้านมืดของทักษิณ	2,460
33	Hall of Memes by กูกุล	1,018
34	Free Somyot	6,945
35	พลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน (เสื้อหลากสี)	8,276
36	เพื่อนนักโทษการเมืองไทย "Friends of Thai Political Prisoners (FTP)"	1,990
37	Free All Political Prisoners in Thailand	538
38	แสงสำนัก	1,648
39	เรารัก "ฟ้าชาย"	2,976
40	องค์การพิทักษ์สยาม	68,946
41	Thailand Political Watchdog (TPW) ศูนย์ติดตามข่าวสารการเมืองและปกป้องสถาบัน	10,732
42	อย่ามาแก้ตัว	59,271
43	กปปส.บุรีรัมย์	4,049
44	กองทัพประชาชนล้มล้างระบอบทักษิณ	101,857
45	กะลาไทยสวยงามที่สุดในโลก	13,983
46	Trust me I'am a Royalist	3,295
47	มูลนิธิมวลมหาประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย	179,892
48	สายตรงภาคสนาม	173,136
49	โหดส์ส ตามภาพ	331,764
50	เรารักพระเจ้าอยู่หัว	600,117

จ. ข้อมูลโพสต์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแต่ละเพจ

วันที่โพสต์	ประเด็น	Comment	Reaction
องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน			
ประเด็นการจัดการกับคน (ที่ถูกมองว่า) ไม่จงรักภักดี			
16 ต.ค. 59	01. ขอบคุณดีแทคช่วยปิดเว็บหมิ่น	57	4.5 k
16 ต.ค. 59	02. ล่าแม่มดเสื้อสีเป็นเรื่องแต่ง ไม่มีใครทำ	72	1 k
16 ต.ค. 59	03. ภาพผู้ต้องหาที่ประชาชนช่วยจับ	999	7 k
17 ต.ค. 59	04. จับลูกผมเลยครับ	134	8 k
18 ต.ค. 59	05. โชคดีที่มี 112 เลยโดนแค่อึด	415	3.7 k
20 ต.ค. 59	06. UN ร่วมประณามก็ไม่พอ	211	4.6 k
21 ต.ค. 59	07. หมอเหรียญจัดการแท้ก็ซีหมิ่น	108	2.2
21 ต.ค. 59	08. ยื่นมหาวิทยาลัยปารีส ตรวจสอบอ้อม เนโกะ	354	6.5 k
21 ต.ค. 59	09. ชาวบ้านวางแผนซื้อของลุงหมิ่น	373	1.7 k
22 ต.ค. 59	10. กูเกิด-ยูทูป จับมือไทยกวาดล้างเว็บหมิ่น	181	5 k
25 ต.ค. 59	11. หมอเหรียญทองสีจอนได้เรื่อง นัน เบลเยี่ยม	250	1.2 k
25 ต.ค. 59	12. พลอย เซอมาลย์ กระชวกป่าเพ็ญหมิ่น	160	3.3 k
27 ต.ค. 59	13. ขอบคุณทูต 7 ประเทศส่งคนหมิ่นกลับไป	50	2.5 k
27 ต.ค. 59	14. LINE ตั้งทีมพิเศษ ล่ามือโพสต์หมิ่น	32	2 k
27 ต.ค. 59	15. ปักจิ้นเผยแพร่ โฉนให้ความร่วมมือ	2	690
28 ต.ค. 59	16. อดีตทนายทักษิณไว้อ UNHCR ออกแถลงการณ์	367	3 k
30 ต.ค. 59	17. คนไทยใน USA ลูกซื้อขับไล่ ปวิน	399	5.9
01 พ.ย. 59	18. ค้ายาบ้าและยังหมิ่นในหลวง	186	2.5 k
02 พ.ย. 59	19. ปิด 900 เว็บหมิ่น	93	2.4 k
11 พ.ย. 59	20. คนไทยกดดัน UNHCR กรณีตั้ง อาชีวะ	251	3.7 k
15 พ.ย. 59	21. ผู้พันเบิร์ดเดือดพวกหมิ่น	243	12 k
21 พ.ย. 59	22. พวกลอบกัดจะโดนเนรเทศ	สิบ	2 k
22 พ.ย. 59	23. บุก ปอท. จี้คดีอ้อม เนโกะ	41	1.3 k
22 พ.ย. 59	24. เปิดตัว!! จอมหมื่นคอมมิวนิสต์ตัวพ่อ	318	3.2 k
22 พ.ย. 59	25. พวกหมิ่นชุกกลามากที่สุด	92	1.5 k
23 พ.ย. 59	26. ลาวเอาจริงเสื้อแดงไทย	143	3.2 k
28 พ.ย. 59	27. ไก่ฮูวอนอย่าตำหนิคนไม่ใช่เสื้อดำ	21	477

3 ธ.ค. 59	28. บก. บีบีซีไทยต่อต่ายกัญญาหทัยคุ้มครองสถาบันฯ	หลายสิบ	1.2 k
6 ธ.ค. 59	29. กระทรวงดิจิทัลรายงานประวัติ. 10	สิบ	1 k
6 ธ.ค. 59	30. ตำรวจบุกออฟฟิศบีบีซีไทย แต่บีบีซีหนีไปก่อน	สิบ	3.2 k
7 ธ.ค. 59	31. บิ๊กตุ๋จว๊กบีบีซีทำผิดกฎหมาย ก็ต้องถูกดำเนินคดี	สิบ	1.4 k
12 ธ.ค. 59	32. บีบีซี สื่อ Ugly	78	3.1 k
12 ธ.ค. 59	33. ถ้าแครงรักเจ้ามีจริงก็จัดการแครงล้มเจ้าหน่อย	สิบ	1.8 k
12 ธ.ค. 59	34. ลาวให้ท้ายคนเสื้อแดง	ร้อย	1.7 k
15 ธ.ค. 59	35. ผากแซร์ถึงไอ้อีที่อยู่เพงสมเจียม	ร้อย	2.2 k
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์			
09 ส.ค. 60	01. (คลิป) สรุปรเหตุการณ์เนติวิทย์วันที่ 3 ส.ค.	22	251
09 ส.ค. 60	02. คลิปนี้อธิบายได้ดีเกี่ยวกับการหมอบกราบและ...	27	860
31 ส.ค. 60	03. ได้อ่านจมาแล้วไม่รับผิดชอบ พยายามป่วน	164	2.2 k
01 ก.ย. 60	04. ทำขนมหาวิทยาลัย สถานีสิดจุฬาฯ แกลงไม่รับคำสั่งปลด	395	1.3 k
03 ก.ย. 60*	05. เพื่อนนิสิตแฉ! เนติวิทย์ ดันมติสภาฯ ผิดทุกขั้นตอน	274	1760
03 ก.ย. 60*	06. การที่ "ลูกกะเป้ง" ขางซ้ายของ "ส." ไปป่วน"พิธีถวายบังคมเสด็จพ่อ ร.๕"	773	2304
03 ก.ย. 60	07. หมอดุลย์แนะลาออก	116	2.2 k
03 ก.ย. 60*	08. สำหรับคนที่ สงสัยใน ศิวรักษ์ ... คงต้องลอกคราบด้วยภาพปริศนาสามภาพนี้	367	2013
06 ก.ย. 60*	09. มีเบื้องหลังเกี่ยวกับต่างชาติ จริงๆด้วยสินะครับ กับกรณี เนติวิทย์	155	2458
07 ก.ย. 60	10. สมาคมนิสิตเก่าหนุนปลด	6	1.6 k
ขบวนการเสรีไทยเฟซบุ๊ก			
ประเด็นการจัดการกับคน (ที่ถูกมองว่า) ไม่จงรักภักดี			
19 ต.ค. 59	01. คนปล่อยข่าวเลื่อนร้องเพลงถวายในหลวงอยู่นี้...	16	156
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์			
02 ส.ค. 60	01. ละครน้ำเน่า	100	2.1 k
03 ส.ค. 60	02. แหกรอบแรกผ่านไปจากสเตตัสที่แล้ว	85	869
04 ส.ค. 60	03. ขอถามไปถึง Chulalongkorn University	72	917
04 ส.ค. 60	04. #บังเอิญจริงหรือ ? ที่คนที่ถ่ายคลิป	70	691
06 ส.ค. 60	05. #ฟังความอีกด้าน ของดราม่า #ถวายสัตย์	59	467
09 ส.ค. 60	06. "ผมร้องเพลงชาติที่ไร ผมคลื่นไส้ทุกที"	30	188

31 ส.ค. 60	07. สถานีสิดจู่พาฯ ออกแถลงการณ์ไม่ยอมรับคำสั่ง..	30	217
01 ก.ย. 60	08. สันดานเดียวกัน ก็ขอให้พบจุดจบแบบเดียวกัน	32	513
01 ก.ย. 60	09. ประชาธิปไตยแบบเนเน่ ทำได้ทุกอย่างล่ะฮะ	10	178
02 ก.ย. 60	10. “สถานีสิดจู่พา” โหวตมติอุ้ม “เนติวิทย์ ผ่านFB	53	211
02 ก.ย. 60	11. แนวหน้า นายใจร้ายกับเนเน่เกินไปแล้ว	303	604
03 ก.ย. 60	12. มีเสียบัตรแทนกันไหม	52	415
04 ก.ย. 60	13. อะๆ ... นิรโทษกรรมเหมาแข่งเรียบริ้อยละ		396
jod 8riew			
ประเด็นการแสดงความรักภักดีและจัดการคนเห็นต่าง			
13 ต.ค. 59	01. ผมขออะครีบ พบอะไรที่หมิ่นพระองค์ อย่าแฮร์	363	44 k
18 ต.ค. 59	02. พ่อจะดีใจไหมที่เราเลือกใช้ความรุนแรง	496	48 k
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์ ไม่มี			
Jessada Denduangboripant			
ประเด็นการแสดงความรักภักดีและจัดการคนเห็นต่าง ไม่มี			
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์			
04 ส.ค. 59	01. ผมสรุปว่าเนเน่ผิด จู่พาพลาด แต่อิมเมจรอด	126	6.1 k
04 ส.ค. 59	03. ราโซมอน ตอน “ผมคิดว่า...”	703	3.8 k
04 ส.ค. 59	02. ผมจะหยุดตอบคอมเมนต์เรื่องดราม่าเนเน่แล้ว	80	2.9 k
04 ส.ค. 59	04. ใครบอกว่าผมเคยเป่านกหวีด ผมเคืองนะ	128	6.2 k
05 ส.ค. 59	05. บาโฟ มาเยี่ยมกลางดึกเลย	211	5.5 k
05 ส.ค. 59	06. ปกป้องเนเน่ สังคมก็ตำว่าเป็นควายแดง อบรมเนเน่ สังคมก็ตำว่าเป็นสลิ่มเหลือง	559	15 k
31 ส.ค. 59	07. ผลการตัดสินลงโทษเนเน่ เนติวิทย์ และพวกเพื่อนๆ เค้า ออกมาแล้วครับ	169	1780
ตงผู้ดี V.2			
ประเด็นการแสดงความรักภักดีและจัดการคนเห็นต่าง			
14 ต.ค. 59	01. ขอแสดงสปิริต	5	558
14 ต.ค. 59	02. หยุดนำสถาบันมาโหนเพื่อทำลายกันเสียที	16	786
15 ต.ค. 59	03. แอดมินทำตัวไม่ถูกเลยค๊ะ	662	4.3 k
15 ต.ค. 59	04. เที้ยยย คืออะไรอะ (ตั้งแต่วันนี้ไป...ก๊อ้งพร้อมซุม)	1.3 k	6.1 k
15 ต.ค. 59	05. คือไร? (ภาพถ่ายคนเสื้อสีแดง)	138	922
15 ต.ค. 59	06. คือออออ (โปรดงคโพสท์กินเที่ยว 1 เดือน)	140	1 k

15 ต.ค. 59	07. มีนักดนตรีเปิดหมวกหาเช่ากินค่าท่านหนึ่งโพสต์	88	1 k
15 ต.ค. 59	08. คุมโชนรม มียหละมริงง	769	4.9 k
15 ต.ค. 59	09. โอียยย หลังไมค์มาไมหวาดไมไหว จะทยอยลงให้ (คงมีแต่สัตว์ที่ไม่ปาดน้ำตาเวลานี้)	52	685
15 ต.ค. 59	10. อืออออ (หนุ่มเสื้อแดงร้านข้าว)	4.5 k	1.3 k
15 ต.ค. 59	11. ค่ะ (สงสัยป่าแกไม่มีเงินซื้อเสื้อ...)	121	888
15 ต.ค. 59	12. อะไรคือจิตสำนึกพื้นฐานของความเป็นมนุษย์? (เลือกเพื่อนใจเดียวกัน)	89	1 k
15 ต.ค. 59	12. เอาเลย เต็มที่ (หมาใส่เสื้อดำ)	129	807
15 ต.ค. 59	13. มาฆ่าในมือแอดสันไปหมด (งตโพสต์อาหารได้ไหม)	349	3.2 k
15 ต.ค. 59	14. ไม่ต้องทำมาหาแตกเลยทีเดียว (หยุดโพสต์ขายของ)	80	917
15 ต.ค. 59	15. ค่ะ (ควรเลือกงานแต่งออกไปก่อน)	169	1.5 k
15 ต.ค. 59	16. สืบเนื่องมาจากโพสนี้ ...นี่ผลของการโพสและแชร์แบบคลั่งและขาดสติ	347	3.2 k
15 ต.ค. 59	17. แอดมินตกใจมากเลยคะ (กฎหมายเข้าไป ต้องกฎหมาย)	98	1.5 k
15 ต.ค. 59	18. แอดก็เห็นว่าหมดไปแล้ว จริงๆมีอยู่อีกเต็มเลยคะ (The Last Witch Hunter)	21	825
15 ต.ค. 59	19. ลูกเพจสงมาว่า ตอนนีกำลังมีคนจำนวนมากไปล่าบุคคลที่ถูกกล่าวถึงนี้จำนวนมาก. เหตุเกิดที่พังงา	50	399
15 ต.ค. 59	20. แอดกลัวคะ (ทรมานให้แสดงความรัก)	127	942
15 ต.ค. 59	21. มีถามกันมาเป็นร้อยๆคนคะ แอดคิดตามนี้คะ (การไม่ใส่เสื้อดำ ไม่ได้แปลว่าไม่จงรักภักดี)	49	2.2
15 ต.ค. 59	22. ไม่ใส่ก็โดนด่า ขายไวไปก็โดนด่า คือจะให้กูทำยังไง	74	1.8 k
15 ต.ค. 59	23. ขณะนี้กำลังมีการล่าแม่มดกันที่พังงา..และนี่คือหนึ่งในคนที่เม้นต์ (ฆ่ามันถวายพ่อหลวง)	372	3.8 k
15 ต.ค. 59	24. สติ	33	1.4 k
16 ต.ค. 59	25. ขอแรงๆ ทีนะคะ (ISIS ISAD)	61	1.3 k
16 ต.ค. 59	26. อืม .. ทำไมกุดคิดไม่ได้วะ (ขายทอส์บซื้อเสื้อดำ)	310	3.3
16 ต.ค. 59	27. เยอะะะะะะะ! (ต้องขอโทษคนที่โดนลบเพื่อน...)	213	1.3 k
16 ต.ค. 59	28. เจ้าหน้าที่ที่ตอบมาหน่อยครับ ว่าการกระทำต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยการให้... (สาวเสื้อเทา)	132	1.1 k
16 ต.ค. 59	29. ค่ะ (เจ้าเสื้อแดงร้านบู๊เพ)	406	1.8 k

16 ต.ค. 59	30. ไปว่าร้ายบ้านตรงข้ามที่เปิดเพลง	37	564
16 ต.ค. 59	31. ตอนแรกแอดอยากกินต้มเลือดหมู (อยากกินข้าวมันไก่ โดนค่า)	1 k	12 k
16 ต.ค. 59	32. เยอะะะะะ! (ค่าคนไม่แต่งค่า)	174	912
16 ต.ค. 59	33. คือถูกต้องใส่ค้ายันไปถึงทางเกวในกุหลาบมัยยะ (รถเมล์)	1.2 k	6.5 k
16 ต.ค. 59	34. ขนาดพระองค์เป็นพระราชธิดาแท้ ๆ ยังทรงเห็นใจประชาชนเลย	68	1.3 k
16 ต.ค. 59	35. สรุปลือทำอะไรไม่ได้เลย (อัพเฟซไปเที่ยวนั้นนี่)	670	3.8 k
17 ต.ค. 59	36. แต่เข้าเลยคะ (แกะดำบนรถเมล์ -ใส่เสื้อแดง)	200	1.3
17 ต.ค. 59	37. ประสาท (ใครใส่เสื้อแดงกระที่บั้นที่)	273	1.8 k
17 ต.ค. 59	37. ค่ะ (ปิดร้านหนีเฉย ๆ - หรือ)	29	584
17 ต.ค. 59	39. กูปรับอารมณ์ตามมึงไม่ทันจริงๆคะ	84	2.5 k
17 ต.ค. 59	40. ผากไปถึงพวกคลั่งสี่เสื้อคะ	43	3.7 k
17 ต.ค. 59	41. พุดไม่ออกเลยคะ. ปล.ข้าฯนะคะอันนี้	173	3.7 k
18 ต.ค. 59	42. จ้างมายืนมียหละมริงงง (คนเสื้อม่วงโดนจ้างมายืน)	73	752
18 ต.ค. 59	43. ผิดกม.มัย? (จะจับยึดคดี)	194	1.9 k
18 ต.ค. 59	44. สงสัยอยากไปปารีสฟรีๆ (ขอตัวเครื่องบินไปจัดการ)	246	1.5 k
18 ต.ค. 59	45. แนะนำให้ไปขอทานมียหละมิง? (#มึงคนไทยหรือเปล่า)	82	655
18 ต.ค. 59	46. ล่าสุดที่อมตะนคร (หนุ่มเสื้อม่วงถูกถีบ)	224	2.5 k
18 ต.ค. 59	47. หรือคะ (ประเทศนี้อยู่ในช่วง ห้ามไม่รัก)	19	899
18 ต.ค. 59	48. ยังไม่จบคะ ถึงขั้นต้องแขวนป้ายเลยทีเดียวนะ	86	653
18 ต.ค. 59	49. ใครมีญาติพ่อแม่พี่น้องที่เป็นคนบ้าหรือสติไม่ดี (มันก็สมควรโดนไม่ใช่หรอ...)	130	1.1 k
18 ต.ค. 59	50. ค่ะ (คสช.กับไพบูลย์พุดไม่ตรงกันเรื่องจัดการ)	52	908
18 ต.ค. 59	51. ริชแบน สั้นเลยคะ (คนโดนกระที่บมีริชแบนเหลือง)	52	1.6 k
18 ต.ค. 59	52. พลิกลิ้นไวมากกกกกกกกกกก (ดาราดัง)	119	1.2 k
18 ต.ค. 59	53. เหมาะสม ? (โลโก้ร้าน9เก้าอี้ชิว มีมานานแล้ว)	403	1.8 k
18 ต.ค. 59	54. ถึงเวลาตัวเองโดนล่าบ้าง แม่จรีบหลบหนีเลยคะ	78	1.9 k
18 ต.ค. 59	55. ค่ะ (ประชาชนแท้ลั้มนบ้านคนหมิ่นฯ)	41	313
18 ต.ค. 59	56. ปรบมือสึฮะ	81	5.6 k
19 ต.ค. 59	57. ประสาทแตก	365	2.3 k
19 ต.ค. 59	58. ความคิดของคนคลั่งกับเหล่าสาวก ฮาร์ดคอร์	126	1.2 k

19 ต.ค. 59	59. ภูมิใจจังเลยคะ	45	1.7 k
19 ต.ค. 59	60. ตั้งรูปโปรไฟล์ซึ่งไม่ถูกกาลเทศะ	93	1 k
19 ต.ค. 59	61. แม่ยังไม่จบกันคะเรื่องนี้ (โพสต์เรื่องสถานการณ์)	16	363
19 ต.ค. 59	62. จร้าา (โพสต์อาวุธปืน)	101	940
19 ต.ค. 59	63. จะอดตายอยู่แล้วอย่ามาทำกระแสะคะ	68	930
20 ต.ค. 59	64. ในความคิดของ หมา เหยี่ยวทอง แนนหนา	31	887
20 ต.ค. 59	65. ที่ร้าน ไม่รับแบงค์กาไม่คะ (ไม่รักชาติควรวโดนทีบ)	64	847
20 ต.ค. 59	66. ถ้าผิดก็ว่าไปตามกฎหมาย	340	57
21 ต.ค. 59	67. สายตาของน้องช่างเฉียบคมจริงๆ (เห็นเล็บแดง)	529	3.3 k
21 ต.ค. 59	68. บั๊ยยยยยย (โพสต์อาวุธปืน)	501	6.4 k
22 ต.ค. 59	69. นำเสียชีวิตที่หลายคนยังหลงเป็นเหยื่อการปลุก	31	594
22 ต.ค. 59	70. เป็นความจริงของประเทศไทย (โพสต์อาวุธปืน-โพสต์ชั้นแดง)	74	2.7 k
22 ต.ค. 59	71. ลาก้อย (แก้อีพาดคนนั่งสมาธิ)	14	667
22 ต.ค. 59	72. นำเห็นใจอยู่นะ (ที่โดนว่าโพสต์ขายของ)	118	1 k
25 ต.ค. 59	73. ควายแดงแน่นอน (ที่ตระเวนเอาของแจกงานศพ)	108	974
27 ต.ค. 59	74. ขนาดรัฐมนตรี ยังเจ็บเลย ถถถถ (ชาวสงผู้ร้าย3คน)	21	484
02 พ.ย. 59	75. เจอสองผัวเมียใส่เสื้อแดงที่เกาหลี	59	592
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์			
04 ส.ค. 60	01. ตบเข้าดังฉาด! ทำไมแหงหวายไม่ถูก (อ.กบปส.)	119	2.7 k
03 ส.ค. 60	02. ประเทศนี้มันเที่ยงจังเลยคะ #ถวายสัตย์	48	1.4 k
31 ส.ค. 60	03. ตัดคะแนนเนเน #แม่กอดหัวกันซัด ๆ	41	718
31 ส.ค. 60	04. เนเนและเพื่อน ๆ ผิด จนกระทั่ง...	27	417
31 ส.ค. 60	05. (ลิงก์) สถานีสิตแกลงไม่รับคำตัดสิน	31	554
03 ก.ย. 60	06. กลุ่มเนเนมีพวกเพิ่มแล้วคะ	9	635
ไข่แมว			
ประเด็นการแสดงความจงรักภักดีและจัดการคนเห็นต่าง			
15 ต.ค. 59	01. ล่าแม่มด จากออนไลน์สู่หน้าบ้าน ภูเก็ต	276	15 k
17 ต.ค. 59	02. โดราเอมอนข้ามเวลาก็มาเจอความรุนแรง พังงา	399	20 k
17 ต.ค. 59	03. โดราเอมอนข้ามเวลาก็มาเจอตบปากป้า	321	15 k
18 ต.ค. 59	04. โดราเอมอนข้ามเวลาก็มาเจอคนโดนตีบ ชลบุรี	233	11 k
19 ต.ค. 59	05. เครื่องมือจัดการคนคิดต่างมีให้เลือก	169	10 k

20 ต.ค. 59	06. ดีเจเคนเคาะประตูบ้านโรส	สิบถึงร้อย	4.1 k
20 ต.ค. 59	07. ขอวีซ่าไปชมชินอิม เนโกะ	452	15 k
28 พ.ย. 59	08. เค็งครุชุดแดง	หลายร้อย	10 k
08 ธ.ค. 59	09. ถ้าจับคนตามสมเจียมจะได้เต็มสนามศุภ	หลายร้อย	8.8 k
31 ธ.ค. 59	10. แשרช่วยไฟ	-	-
21 ม.ค. 60	11.ไฟไม่ได้ประกัน	หลายร้อย	13 k
ประเด็นเนติวิทย์กับความวุ่นวายในพิธีถวายสัตย์			
03 ส.ค. 60	01. (แשרจากเพจฟ้ารุ่ง) หวัดโดนยึดกล้องที่จุฬาฯ	181	3.8 k
03 ส.ค. 60	02. นิสิตจะเป็นลม อาจารย์เข้ามาช่วย (ประชด)	431	24 k
07 ส.ค. 60	03. (แשרจากเพจฟ้ารุ่ง) คลิปเต็มสภานิสิตจุฬาฯ	84	2.8 k
31 ส.ค. 60	04. จุฬา ฯ ยึดตำแหน่ง	271	18 k

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉ. ตารางลกรหัส (Coding Sheet)

ตารางลกรหัส (Coding Sheet)							
1. แหล่งข้อมูล เพจ							
☐ องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน ☐ ขบวนการเสรีไทยเพชบุ๊ค ☐ Jod 8riev ☐ Jessada Denduangboripant ☐ ดงผู้ดี v.2 ☐ ไซแมว							
2. วันที่โพสต์							
3. ประเด็นของโพสต์ ☐ การจัดการกับคนที่ถูกมองว่าไม่จงรักภักดี							
☐ ความรุนแรงในโซเชียลมีเดีย ใดๆ							
4. จำนวน Comment							
จำนวน Reply โดยรวม							
จำนวน React โดยรวม (Like, Love, Haha, Wow, Sad, Angry)							
มิติที่ศึกษา	(1) วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ						
	มีเนื้อหาสาระสำคัญ			ไม่มีเนื้อหาสาระสำคัญ	อื่น ๆ		
ผู้สร้างเนื้อหา	ข้อเท็จจริง (Fact)	ความคิดเห็น (Opinion)	คำถาม (Question)	สื่อได้เพียงอารมณ์ (Emotion)			
Post ของ Admin/Owner							
Comment ของ Admin/ Owner							
Reply ของ Admin/ Owner							
Comment ของ Follower/Friend							
Reply ของ Follower/ Friend							
มิติที่ศึกษา	(2) ลักษณะการสื่อสารที่เป็นภัย						
	เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น		เป็นการสื่อสารความเกลียดชัง (ระดับ)			เป็นการพุ่งเป้ากล่าวหาบุคคลโดยไม่มีหลักฐานแบบการล่าแม่มด	
ผู้สร้างเนื้อหา	ข้อมูลพื้นฐานส่วนตัว	ข้อมูลทางการ/ราชการ	ข้อมูลที่อาจอับอาย / ไม่พึงเผยแพร่	1 ไม่ตั้งใจ	2 ตั้งใจ		3 ยั่วให้เกลียดชัง
Post ของ Admin/Owner							
Comment ของ Admin/ Owner							
Reply ของ Admin/ Owner							
Comment ของ Follower/Friend							
Reply ของ Follower/ Friend							
มิติที่ศึกษา	(3) แหล่งข้อมูลอ้างอิง/หลักฐานประกอบเนื้อหา						
	จำนวนครั้งที่อ้างอิงทั้งหมด	ชื่อแหล่งอ้างอิง / จำนวนครั้งที่อ้างซ้ำ					
แหล่งข้อมูลที่ถูกร่องเป็นฝ่ายซ้าย		แหล่งที่ระบุฝั่งฝ่ายไม่ได้	แหล่งข้อมูลที่ถูกร่องเป็นฝ่ายขวา				
Post ของ Admin/Owner							
Comment ของ Admin/ Owner							
Reply ของ Admin/ Owner							
Comment ของ Follower/Friend							
Reply ของ Follower/ Friend							

ช. แผ่นแทรกหลังตารางลงรหัส สำหรับวิเคราะห์ตัวบท

แผ่นแทรกสำหรับวิเคราะห์ตัวบท

ประเด็นความคิดเห็นที่เชื่อมโยงกับชุดความคิดต่าง ๆ และการใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็น

ความคิดต่อบุคคล/กลุ่มบุคคล

- ลักษณะทางกายภาพ เช่น ดี-อัปลักษณ์

ระบุข้อความ :

- ระดับสติปัญญา เช่น เป็นคนโง่-ฉลาด

ระบุข้อความ :

- เปรียบเทียบคนเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คน เช่น สัตว์ เชื้อโรค

ระบุข้อความ :

- อื่น ๆ คือ

ระบุข้อความ :

ความคิดต่อสถานการณ์

- ให้นิยามสถานการณ์ เช่น ลำแหม่มหรือไม่ลำแหม่ม

ระบุข้อความ :

- เปรียบเทียบเหตุการณ์/บริบททางประวัติศาสตร์/สังคม (ไทย/ต่างประเทศ) เช่น การเมือง

นักการเมือง เหตุการณ์เดือนตุลา คณะราษฎร

ระบุข้อความ :

- อื่น ๆ คือ

ระบุข้อความ :

ความคิดต่อค่านิยม/หลักการ/คุณค่า

- เจริญธรรม/ศาสนา/บาป/บุญ

ระบุข้อความ :

- ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ชาติ สังคมอันดีงาม ความจงรักภักดี

ระบุข้อความ :

- คุณธรรม/จริยธรรม

ระบุข้อความ :

- มารยาท/กาลเทศะ

ระบุข้อความ :

- หลักประชาธิปไตย/นิติธรรม นิติรัฐ

ระบุข้อความ :

- ความรักสามัคคี/ทำดีตามพ่อ

ระบุข้อความ :

- เสรีภาพ/สิทธิส่วนบุคคล

ระบุข้อความ :

- อื่น ๆ คือ

.....

ระบุข้อความ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

วรางคณา อู๋ยนอก จบการศึกษาระดับอักษรศาสตรบัณฑิต เอกวิชาสังคมศาสตร์การพัฒนา จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าทำงานตำแหน่งพนักงานสร้างสรรค์พิพิธภัณฑที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งเป็นเวลา 1 ปี จึงตัดสินใจศึกษาต่อเพื่อเปิดโลกทัศน์ใหม่ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยยังคงทำงานอยู่เช่นเดิม เมื่อครบ 3 ปี ได้ลาออกจากงาน หันมาทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียวจนลุล่วง จบการศึกษาในปีการศึกษา 2560 ในช่วงกลางพ.ศ. 2561

